

**The Project Gutenberg eBook of Huckleberry Finnin (Tom Sawyerin toverin)
seikkailut, by Mark Twain**

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Huckleberry Finnin (Tom Sawyerin toverin) seikkailut

Author: Mark Twain

Translator: Tyko Hagman

Release date: October 12, 2014 [EBook #47095]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK HUCKLEBERRY FINNIN (TOM SAWYERIN
TOVERIN) SEIKKAILUT ***

Produced by Helvi Ollikainen and Tapio Riikonen

HUCKLEBERRY FINNIN (TOM SAWYERIN TOVERIN) SEIKKAILUT

Kirj.

Mark Twain (Samuel L. Clemens)

Suom. Tyko Hagman

Paikka: Mississippi-joen laakso. — Aika: viiskymmentä tai kuuskymmentä ajastaikaa takaperin.

Otava, Helsinki, 1904.

Osakeyhtiö Kuopion Uudessa Kirjapainossa.

Kuulutus.

Kaikki ne, jotka tästä kertomuksesta tahtovat nuuskia jotain aihetta, tulevat haastetuiksi käräjiin; kaikki ne, jotka tahtovat nuuskia siitä jotain moraalia, tulevat ajetuiksi maanpakoon; kaikki ne, jotka

tahtovat nuuskia siitä jotain juonta, tulevat ammutuiksi.

Tekijän käskystä:

George Washington Grangerford,
tykistön upseeri.

SISÄLLYS

Ensimmäisen osan sisällys:

1 Luku. Huckia sivistetään. — Mooses ja Faaraon tytär. — Fröökynä Watson. — Tom Sawyer odottaa.

2 Luku. Pojat ja Jim — Tom Sawyerin Liittokunta. — Suuremmoisista tuumia.

3 Luku. Aamusaarvoja. — Kaitsemukset. — Ollaan rosvosilla. — Koirankuonolaiset. — Tom Sawyerin hullutuksia.

4 Luku. "Hitaasti ja varmasti." — Huck ja laamanni. — Karvapallo.

5 Luku. Huckin isä. — Hänen parannuksensa.

6 Luku. Huckin isä ja laamanni Thatcher. — Huck päättää karata isänsä luota. — Karkuvehkeitä. — Valtiollista taloustiedettä. — Huck kuoleman Enkelinä.

7 Luku. Huck valmisteleo pakoaan. — Hän pakenee. — Huck tulee saarelleen.

8 Luku. Oloa saarella. — Huckin ruumista naarataan. — Varokaa! — Huck tutkii saartaan. — Jimin löytäminen. — Jimin karkaaminen. — Merkkejä. — Jim afäärimiehenä. — Pöllö-Balum.

9 Luku. Luola. — Uiva talo. — Hyvä saalis.

10 Luku. Kalkkakäärmeet. — Vanha Hank Bunker. — Valevaatteissa.

11 Luku. Huck ja vaimoihminen. — Tutkinto. — Meno Gosheniin. — "N'ovat perässämme!"

12 Luku. Hiljaista kulkua eteenpäin. — Miten lainataan. — Tulo raakille. — Sen miehistö. — "Huonoa moraaliala." — Lautta!

13 Luku. Lähtö raakilta. — Vahti. — Sikeää unta.

14 Luku. Salomo. — Haaremi. — Ranskaa.

15 Luku. Huck eksyy lautasta. — Sumussa. — Huck löytää lautan. — Roskaa.

16 Luku. Cairo. — Omatunto. — Valkonen vale. — Cairaon ohi. — Uinti rantaan.

17 Luku. Iltakutsu. — Maatila Arkansasissa. — Sisällisiä koristuksia. — Stephen Dawling Batt. — Kuparikastrulli-piano.

18 Luku. Översti Grangerford. — Sukuviha. — Paluu lautalle. — "Kiesus sua siunakkoon, hyvä laps!"

19 Luku. Kuhunk! — Tähtitiedettä. — Koirilla takaa ajettuja. — Bridgewaterin herttua. — Maaria Antonettin onneton poika.

20 Luku. Huck selittää. — Taidekysymyksiä. — Raamatunkokous. — Merirosvo raamatunkokouksessa. — Herttua kirjaltajana. — "Tämä tässä on nyt sikapäissään."

21 Luku. Miekkailuharjoitus. — Hamletin monoloogi. — He pasteerailevat pitkin kaupunkia. — Vanha Boggs. — Boggsin kuolema.

22 Luku. Sherburn. — Sirkkus. — "Illanviettoa raatihuoneensalissa."

Toisen osan sisällys:

1 Luku. Täysi huone. — Kuninkaallisia vertauksia. — Jimin tulee koti-ikävä.

2 Luku. Jim kuningas Learina. — He ottavat matkustajan. — Tiedusteluja. — Perhesuraa.

3 Luku. "Ovatko ne tulleet?" — Zionin virsiä. — Kassanvaja. — Hautaus-orgiat. — "Hyvästi, herra tohtori!"

4 Luku. Hurskas kuningas. — Hän pyysi anteeksi. — Huck ottaa rahat.

5 Luku. Hautajaiset. — Hautausurakoitsija. — "Meitä on petetty."

6 Luku. Matka Englantiin. — Kuninkaan Kameleontti. — Mary Jane päättää lähteä. — Syyhy. — "Eläköön kilpailu!"

7 Luku. Kuulusteluja. — Käsialat. — Merkit ruumiin rinnassa. — Ruumis kaivetaan ylös haudasta. — Huck karkaa.

8 Luku. Vähän erimielisyyttä. — "Minä tunnustan."

9 Luku. Jotakin rumaa. — Jim oli poissa! — Uutisia Jimistä. — "Minä menen helvettiin." — Yhtymys herttuan kanssa.

10 Luku. Hiljaista ja sunnuntain tapaista. — Erehdys vieraan suhteen. — Pahassa pulassa.

11 Luku. Eräs neekerinvaras. — Eteläinen vieraanvaraisuus. — "Sinä häpeemätön penikka!" — Tervaa ja höyheniä.

12 Luku. "S'on niin surkean yksinkertaista." — Kapuaminen pitkin ukonsyöttiä. — Noidat liikkeellä.

13 Luku. Kuuluisat vangit. — Erillaista varastamista. — Syvä reikä.

14 Luku. Ukonsyötti. — Epämoraaliset kuokat. — Varkauksia. — Uusia noitia.

15 Luku. Hukattu paita. — Rotanreiät. — Noitapiirakka.

16 Luku. Vaakuna. — Epämiellyttävää kuuluisuutta. — Jim ei ymmärrä omaa parastaan.

17 Luku. Rotat. — Vilkkaat makuukumppalit. — Nimettömiä kirjeitä.

18 Luku. Kalastusta. — Valvova komitea. — Karkaus. — Jim tahtoo kutsua tohtorin.

19 Luku. Tohtori. — Silas eno. — Sisar Hotchkiss. — Sally täti levottomana.

20 Luku. Tom Sawyer haavotettuna. — Tohtorin kertomus. — Jimiä kiitetään. — Tom tunnustaa. — Polly täti tulee. — "Tänne kirjeet!"

21. Indiaanien Alueelle! — Vangin palkitseminen. — Kunnioittamalla, Huck Finn.

ENSIMMÄINEN OSA.

Ensimmäinen luku.

Jos te, hyvät ihmiset, ette ole sattuneet lukemaan erästä kirjaa, jonka nimi on "Tom Sawyerin seikkailut", niin ette ollenkaan tiedä, mikä mies minä olen; mutta se voikin olla yhdentekevää. Sen kirjan on rapsinut kokoon herra Mark Twain, ja hän kertoo, kun kertookin, tosia, enimmäkseen. Niin, kyllähän hän panee vähän liiojakin paikkapaikoin, mutta paraasta päästä on kaikki totta. No, vähät siitä nyt. Enpä juur koskaan ole nähnyt ihmistä, joka ei olis valehellut vähäsen, kun niin sopi, paitse Polly tätiä tai leskirouva Douglasia tai kenties Maryä. Niin, Polly tädistä — Tomin tädistä, tietysti, eikä minun — ja Marystä ja Douglas ämmästä ja niistä kaikista muista kerrotaan siinä kirjassa, joka nyt enimmäkseen on tosi kirja, pienillä lisäyksillä, kuten vasta sanoin.

Kirja loppuu tällä viisillä: Tom ja minä onnistuimme nuuskimaan kynsiimme sen vanhan raha-arkun, jonka varkaat olivat kätkeneet luolaan, ja se teki meistä upporikkaat ihmiset. Me saatiin ummelleen

kuusi tuhatta dollaria mieheen, vieläpä selvässä kullassa kaikki tyyni. Se oli kauhea kasa rahoja, kun ne kaikki oli ladottu yhteen läjään. No, tuomari Thatcher otti koko rykelmän lukkansa taa ja ryhtyi juoniin, että me saatiin niistä korkoa. Siitä lähti yksi dollari päivässä pitkin koko vuotta meille kullekin, — ja se on enemmän rahaa kuin kukaan hevillä voi menettää, vaikka kuinka kokis. Ja rouva Douglas, hän otti minut ottopojakseen ja sanoi tahtovansa sievistää minua; mutta vaikka ämmä räyskä kyllä oli hyvinkin siivo minua kohtaan, niin saivarteli hän yhtä kaikki niin turhantarkasti kaikkia, enkä minäkään puolestani ollut tottunut virumaan alinomaa kotona sillä viisin, niin että minä kerrassaankin ikävystyin tuohon elämään, ja eräänä päivänä annoin, kun annoinkin, palttua koko sievistykselle ja lippasin tieheni. Puin päälleni vanhat repaleiset vaatteeni taas, jotka tuntuivat kodikkailta ja luonnollisilta, ja nukuin öisin vanhassa sokuritynnyrissä niinkuin ennen maailmassa ja voin paksusti ja olin iloinen ja tyytyväinen. Mutta Tom Sawyer, hän haki minut jälleen kynsiinsä ja sanoi paraikaa hommaavansa ryövärijoukkoa, johon minäkin saisin tulla, kunhan vain lähtisin takasin leskirouvan luo ja käyttäisin itseäni kunnollisesti, sillä hän tahtoi vain kunnollista väkeä joukkoonsa, sanoi hän. No, se kävi mukiinsa se, ja niinpä siis pötkin takasin lesken luo.

Rouva räyskä tietysti porasi, kuinkas muuten, ja haukkui minua eksyneeksi lammas-raukaksi ja jumala tiesi miksi, vaikka tiesinhän minä, ett'ei hän sillä mitään pahaa meinannut, ämmä parka. Ja niin hän puki päälleni nuo siunatut uudet vaatteet taas, niin etten saanut muuta tehdä kuin hikoilla ja hikoilla vain alinomaa ja tuntea itseni ahdistetuksi ja litistyneeksi kuin ahven merrassa sekä edestä että takaa. Ja niin alkoi taas kaikki tyyni, aivan säntillensä entiseen malliin. Joka kerta kuin piti syötämän, kilistelivät hän kulkusella, ja silloinkos mukamas piti olla paikalla heti. Ja kun sitten oli päästy pöytään, niin älä luulekkaan, ett' olis saanut iskeä kyntensä ruokiin siinä samassa, vaikka kuink' olis ollut nälkä; ei, mitä vielä! Ensiksi piti ämmän aina istua hyvän aikaa pää kallellaan ja kädet ristissä ja mumista jotain itsekseen, aivan kuin ei olis tyytynyt ruokaan; ja sitä nyt tosiaankaan ei sopinut moittia — pait tietysti että, kun joka laji saa kiehua itsekseen, niin siitä niin sanoakseni ei tule niin mehevää kuin jos paiskataan pataan vähä kutakin ja liemi saa sotkeutua yhteen miten sopii. Ompahan kuin sillä viisin luiskahtais paremmin alas nielusta, niin sanoakseni.

No, syötyämme illallista, tuli hän retustaen kirjaa kädessään ja alkoi opettaa minulle Mooseksesta ja Faaraon tyttärestä ja heidän kaltaisistaan, ja minä vaivanen sain hikoilla ja puhkua aika lailla päntätäkseni nuo jutut päähäni. Mutta mitäs ollakkaan, eräänä päivänä kiepsahti hänen kieleltään, että lopultakin tuo Mooses jo oli kuollut monta monituista vuotta sitten, ja niinpä en enää piitannut paljo mitään koko keitoksesta. En ole koskaan voinut käsittää, mitä hyötyä siitä on, että puuhataan kuolleiden ihmisten kanssa.

Mutta kesken kaikkea tuli päälleni ankara halu poltella vähäsen, ja niinpä kysyin leskeltä, saisinko sitä tehdä. Mutta johan nyt! Ämmä räyskä sanoi, että se mukamas oli paha ja syntinen tapa ja päälle päätteeksi siivotonta ja että minun täytyi koettaa siitä tykkänään luopua. Jaa, tuollaisia ovat ihmiset tässä maailmassa, kun tahtovat päätellä asioista, joita eivät ensinkään ymmärrä. Siinä piti hän nyt kanssani semmoista elämää tuosta Mooseksesta, joka, minun tietääkseni ainakin, ei edes ollut sukua hänelle eläissään eikä muutenkaan hyödyksi yhdellekkään ihmiselle, koska hän oli kuollut, — ja sittenkään se kuivettunut rouva ei suonut, että minä vaivanen olisin saanut tehdä jotakin, joka todellakin oli vähän hauskaa. Ja päälle päätteeksi niin hän itse nuuskasi; mutta se tietysti oli oikein, koska *hän* sitä teki.

No, justiin siihen aikaan muutti hänen sisarensa, fröökynä Watson, meille. Hän oli hyvin laiha ihminen ja kävi lasisilmät nenällään; ja tuskin oli hän ollut kahta päivää meillä, kun yks kaks kävi kimppuuni aapiskirjalla. Hän jauhoi sitä noin tunnin ajan, kunnes rouva Douglas sanoi, ett' oli jo aika heretä. Ja totta maarian, minä en olis kestänyt sitä kauvemmin. Mutta sitten kävi vielä kahta hullummin; minä, näettenkös, tietystä en saattanut istua rauhassa, ja fröökynä Watson hän tuskistui, ja niin hän sitten jankutti ja nalkutti yhtä mittaa: "Älä pane tuolla tavoin jalkojas pöydän jalalle, Huckleberry" — taikka — "älä istu noin niska kyyryssä, Huckleberry - selkä suorana!" — taikkapa näin: "ei saa tuolla tavoin haukotella ja ojennella jalkojaan ja käsiään, Huckleberry; se on sopimatonta, poikaseni!" Lopuksi niin rupes hän kertomaan mulle siitä pahasta paikasta, johon huonot ihmiset tulevat kuoltuaan, ja niinpä sanoin minä, että suorastaan ikävöin sinne. No, siitäkös nyt nousi elämää, vaikk' enhän minä sillä mitään pahaa tarkottanut; — tekihän vain vähän mieleni muutosta, enkä siinä vähästä puolestani pitänyt niin suurta lukua mihin tulisin. Mutta fröökynä Watson hän sanoi, että s'oli suorastaan syntiä puhua sillä lailla; hän mukamas ei mistäkään hinnasta laskisi semmoisia sanoja suustaan; ja *hän* aikoi vissistikin elää sillä kurin, että hän joteskin taatusti tulis siihen toiseen paikkaan, johon hyvät ihmiset tulee. Minä puolestani en juur nähnyt mitään etua siitä, että tulisin samaan paikkaan, johon hän oli menossa, ja niinpä ajattelin hiljaisesti mielessäni, etten panisi kahta kortta ristiin sitä varten. Mutta empä hiiskunut sanaakaan, sillä tiesinhän, että siitä vain olis tullut harmia, jos olisin puhunut suuni puhtaaksi.

Sitten jutteli hän mulle jos jotakin tuosta paikasta, johon hänen niin teki mieli. Hän sanoi, että siellä mukamas ei olis mitään muuta tekemistä kuin kuleksia päiväkaudet harppu kädessä ja laulaa minkä

kurkusta lähti, ijankaikkiseen aikaan asti. Sehän nyt tietysti ei minusta tuntunut niin erittäin hauskalta. Mutta pidinpä suuni kiinni. Minä vain kysyin luuliko hän, että Tom Sawyer tulis sinne, ja silloin hän sanoi, että se ei lainkaan ollut luultavaa. No, se nyt ainakin minua ilahutti, sillä halusinpa hartaasti, että me kaksi saisimme olla yhdessä.

Tuolla lailla otteli hän kanssani ja jankutti, niin että lopulta oikein suutuin. Viimein he kutsuivat neekerit sisään ja pitivät iltarukouksen, ja sitten meni kukin karsinaansa. Menin ylös kamariini ja panin kynttilän pöydälle. Sitten istuin ikkunaan ja koin ajatella jotakin hauskaa, mutta eihän siitä tahtonut tulla mitään. Olin niin kyllästynyt koko maailmaan, että tahdoin kuolla. Taivas oli tähdessä, ja lehdet puissa rapisivat, niin ett' oikein pöyristytti; sitten kuulin pöllön äänen, joka ulvoi siks' että joku oli kuollut, ja sitten koiran äänen, joka ulvoi siks' että jonku piti kuoleman; ja sitten tuumas tuuli kuiskata jotain korvaani, jota kuolemaksenikaan en voinut ymmärtää, kunnes oikein rupesi värisyttämään selkäpiitäni. Hetken perästä kuulin kaukaa metsästä tuommoisen hirvittävän ulvonnan, johon kummitukset puhkeevat kun niillä on jotakin sisussa, josta mielellään tahtoisit puhua; mutta ne ei millään kurin voi ääntää niin, että kukaan heitä ymmärtäisi, ja sen takia saavat ne laahustaa ympäri alinomia kummitellen, saamatta rauhaa haudassaan. Rupesi jo mieleni käymään kovin koleaksi, ja minä vain halusin jotain seuraa. Yks kaks tuli siinä muuan hämähäkki pasteeraillen pitkin olkapäättäni, ja kun minun piti puistaa se päältäni, niin lensi se suoraa päätä kynttilän liekkiin ja paloi poroksi ennenkun ennätin sitä auttaa. Nythän tietää jok'ikinen ihminen, että tuskin on mitään niin onnetonta kuin se, kun sattuu tappamaan hämähäkin; ja minä peljästyin niin kovasti, ett' oikein värisin västissäni. Nousin seisomaan ja käännyn kolme kertaa ympäri ja tein kultakin kerralta ristinmerkin rintaani; ja sitten sidoin langanpätkän suortuvan ympäri tukassani, torjuakseni sillä viisin onnettomuutta mahdollisuuden mukaan. Mutt' eipä minusta sittenkään tuntunut oikein turvalliselta. Se temppu on oikeastaan tehtävä, kun hukataan löydetty hevosenkenkä eikä saateta sitä naulata ovenkamanaan; mutta enhän ollut koskaan kuullut, että siit' olis mitään apua, jos onnettomuus olis tulossa hämähäkin tähden.

No, mitäpä siihen nyt teki? Minä painoinkin puuta jälleen ja otin framille piippuni ja rupesin polttelemaan; piti hän saamani jotain lohdutusta, ja nyt nukkua torkkui koko talo, niin ettei leskirouva voinut saada mitään tietää, Hetken kuluttua kuulin torninkellon soivan — bom-bom-bom — kakstoista kertaa. Sitten hiljeni taas kaikki tyyni, hiljeni hiljenemistään. Mutta mitäs ollakkaan, niin kuulin puunoksan risahtavan poikki alhaalla yöhämärässä; ja siellä liikkui jotakin. Istuin ääneti, korvat pystyssä. Sitten kuulin nau'uttavan: "niau! niau!" hyvin hiljaa. No, sepäs toki hauskaa! — "niau! niau!" vastasin minäkin hyvin hiljaa. Sitten sammutin kynttilän ja ryömin ikkunasta verandan katolle. Sitten laskin alas maahan ja pujahdin puiden väliin; ja siellä seisoi, kun seisoikin, Tom Sawyer minua odottamassa.

Toinen luku.

Me hiivittiin eteenpäin varvasnenällä pitkin pientä polkua, joka kävi puiden välistä puutarhan toiseen päähän, ja me koettiin olla hyvin varovaisia ja käytiin kyyryssä, ettei päämme puski puunoksiin. Mutta kuitenkin minä siinä kompastuin muutamaan juureen, justiin kun oltiin vastapäätä kyökinovea, aika rytinällä. Me kyykistyttiin heti alas ja olimme hyvin hiljaa. Fröökynä Watsonin neekeri, Jim, istui kyökinovessa; näimme hänet hyvin selvästi, sillä kyökissä, oli valoa. Hän nousi heti seisaalle, kurotteli kaulaansa kuin kurki ja kuunteli korvat pystyssä. Sitten sanoi hän:

"Kuka siell'on?"

Nyt kuunteli hän taas tuokion aikaa, ja sitten hiipi hänkin eteenpäin varvasnenällä, ihan niinkuin me äsken, kunnes seiso melkein aivan keskivälissämme; olisimme melkein ulottuneet häneen käsillämme. Meni nyt vissistikin monta minuuttia äpö ääneti, niin ett'ei kukaan meistä vetänyt henkeäkään, siinä kaikin ollessamme likitysten. Yks kaks rupes toinen jalkani syhymään. En tietysti uskaltanut liikuttaa sormeakaan. Sitten alkoi syhyttää toista korvaani ja sitten selkää, aivan hartia keskeltä, kunnes luulin kuolevani siihen paikkaan, joll'en sais vähän kynsiä nahka riepuani. Tuo syyhy on jotakin kummallista! Olen sen huomannut monasti perästäpäinkin. Se alkaa aina ahdistaa juur kun on seurassa herrasväen kanssa taikka hautajaisissa, taikkapa juur kun kokee parastaan saadakseen unta kun ei uneta — niin, kun vain on jossain tilassa, jossa ei käy laatuun ruveta kynsimään itseään, niin silloin voi panna päänsä panttiin, että se alkaa. No, hetken päästä sanoo siinä Jim:

"Kuulkaas nyt, mitä värkkiä te ootta? Missä ootta? Piru vie kuulinki jotain. Jaa-a, jos että vastaa, niin tiiän mä mitä mä teen. Min' istun tähän enkä liiku paikaltakaan, ennenk' olen kuullu sen uuestaan."

Ja kas niin! Siihen paiskautui hän istumaan ihan keskiväliin Tomia ja minua. Hän nojasi selkänsä puuta vastaan ja ojensi ulos raajansa, kunnes toinen hänen kintuistaan lähes liipasi minun toiseen jalkaani. Nyt tietysti rupesi nenäni syhymään; ja sitä syhytti niin, että vesi pusertui silmistäni, mutta

minä vain en uskaltanut liikuttaa sormenpäätäkkään. Sitten alkoi syhyä nenän sisässä, sitten pani se kauhea painajainen sääriäni. En kuolemaksenikaan enää tietänyt miten pysyisin rauhassa. Tätä kurjuutta lienee kestänyt noin kuus seitsemän minuuttia, mutta kyllä se minusta tuntui paljon pitemmältä, s'on vissiä se. Lopulta syhytti minua yhdestätoista eri paikasta. En luullut kestäväni sitä, en silmänräpäystäkkään enään; mutta purinhan kuitenkin hammasta kuin vimmattu ja koin pitää puoliani. Siinä samassa rupesi Jim hengittämään jotenkin raskaasti; sitten alkoi hän kuorsata ja veteli hirsiä kuin mies — ja siihen loppui se hornanpeli.

Tom antoi mulle merkin, — pienen maiskutuksen suullaan — ja me ryömittiin varovasti tiehemme nelin kontin. Päästyämme noin kymmenen jalkaa pois päin, kuiskasi mulle Tom, että meidän pitäis palata takaisin ja sitoa kurillamme Jim kiinni puuhun; mutta sitä en tahtonut minä, sillä jos hän heräisi ja rupeisi elämöimään, niin näkisivät he siellä sisällä etten ollutkaan kotona. Silloin sanoi Tom muistavansa, ett'ei hällä mukamas ollut tarpeeksi kynttilöitä, ja hän aikoi puikahtaa kyökkiin ja siepata vähän lisää. Sekään ei mulle oikein maittanut; Jim vois herätä ja nähdä hänet. Mutta Tomkos olis kuullut sillä korvalla, hän, johan nyt! Lorun loppu oli, että me hyökättiin sisään ja siepattiin kolme kynttilää, ja Tom pani kolme centtiä pöydälle maksuksi. Sitten luistimme ulos jälleen, ja minä tahdoin kaikin mokomin, että lipattaisiin tiehemme minkä kintuista lähti; mutta Tom pahas ei luopunut koiruudesta, vaan lähti rämpimään nelin kontin Jimin luo, pitääkseen jotain peevelinpeliä hänen kanssaan, tietysti. Minä odotin ja tykkäsin, että hän viipyi hirveän kauan, koska näet kaikki oli niin hiljaista. Viho viimeinkin hän palasi, ja me lipattiin tiehemme pitkin polkua ja tultiin erään kummun kukkulalle toisella puolen taloa. Tom sanoi ottaneensa hatun Jimin päästä ja ripustaneensa sen puuhun hänen yllensä, ja Jim oli liikahnut pikkusen unessaan, vaan ei herännyt. Perästäpäin kertoi Jim, ett' eräs noita-akka oli lumonnut hänet horroksiin; ja sitten s'oli ratsastanut hänen selässään edes takasin läpi koko valtion, ja viimein s'oli pannut hänet sinne puun alle jälleen ja ripustanut hänen hattunsa tuolla viisin ylös puuhun, näyttääkseen mukamas hänelle kuka sen oli tehnyt. Toinen kerta kuin Jim siitä puhui, sanoi hän, että noita-akka oli hällä ratsastanut aina New-Orleansiin asti; ja joka kerralta kuin hän sitten kertoi tuota juttua, venytti hän aina matkan pituutta, niin että hän lopultakin oli reisannut melkein ympäri koko maailman, ja hänen selkänsä oli mukamas aivan satulan hankaamana. Viimein rupes hän niin ylpeilemään tuosta matkastaan, että tuskin enää loi silmiäänkään toisiin neekereihin. Ja totta maarian tulikin jo viimein mustanaamoja monen penikulman päästä matkustaen asian aikain kuullaksensa Jimin kertovan tuosta retkestä, eikä siinä suinkaan kukaan päässyt yskähtämäänkään, kun hän oikein oli touhussa. Vieraat neekerit seisovat vain töllistellen, suut silmät selällään, ikäänkuin ihmettä nähdessään. Kun neekerit istuvat yhdessä takkavalkean ympäri iltapuhteessa, niin ne ei puhu mistään muusta kuin noita-akoista ja senkaltaisista lemmon penikoista. Mutta jos joku alkoi kertoa jotakin mokomasta ja oli siitä jotakin tietävinään ja Jim osui tulemaan sisään siinä samassa, niin sanoi hän: "Hm! mitähän tuokin on tietävinään noita-akoista?" — ja samassa oli sen toisen raukan suu tukittuna ja vaikenä kuin päätön kukko. Jim tallensi tuon vaskilantin, jonka Tom oli pannut pöydälle maksuksi kynttilöistä, ja kantoi sitä nauhasta kaulassaan väittäen kiven kovaan, että se mukamas oli onnenraha, jonka Piru itse oli hänelle antanut omin käsin, ja että hän sillä voi parantaa kaikellaisia tautia ja kutsua esiin noita-akkoja milloin ikinä tahtoo ainoastaan mumisemalla muutamia sanoja tuolle rahalle; muuta hän ei koskaan maininnut mitä s'oli, jota hän mumisi. Koko seutukunnalta tuli oikein tulvimalla neekereitä, ja ne maksoivat Jimille mitä hyvänsä, kunhan edes saivat nähdä tuon vaskilantin; mutta ne eivät uskaltaneet siihen koskea, ei sormenpäälläkkään, siks' että Piru oli pitänyt sitä kynsissään. Jimistä tuli viimein melkein saamaton mies palveluksessaan; niin mahtava hän oli, kun mukamas oli nähnyt Paholaisen ja saanut kantaa noita-akkoja selässään.

No, Tom ja minä, me seisahuttiin, kuten sanottu, sinne kummun kukkulalle, ja sieltä me katsottiin alas kylään ja nähtiin kolme neljä valoa välähtelevän paikoista, joissa kenties joku makasi sairaana; ja tähdet ne taivaalla tuikkivat niin turkkasen kauniisti, ja kylän alapuolella juoksi joki koko penikulman leveänä ja niin hiljaisena ja mahtavana, että s'oli miltei kolkkoa. Menimme mäkeä alas ja tapasimme Jo Harperin ja Ben Rogersin ja pari kolme muuta poikaa, jotka olivat piileilleet siellä vanhan parkkitehtaan luona. Sitten laskimme veneen vesille ja soutelimme noin kolme virstaa jokea alaspäin tunnetun maanvieremän luo mäen rinteessä, ja siinä noustiin me maihin.

Kapusimme ylös pensastoon keskelle mäkeä, ja siellä pani Tom meidät kaikki tyyni vannomaan pyhän valan, ett'emme koskaan ilmais salaisuutta; ja sitten hän näytti meille aukon, joka vei vuoren sisään juur tiheimmästä pensaikosta. Ja me sytytettiin kynttilät ja ryömittiin sisään nelin kontin. Kämpittyämme pari sataa kyynärää tai niille paikoin, tultiin me isohkoon luolaan. Tom kopeloitsi hetkisen sinne tänne ja sukelsi sitten alas muutaman kiven taakse, jossa ei kukaan muu olis huomannut mitään aukkoa. Me seurattiin kaikki hänen jälissään ahdasta käytävää pitkin ja tultiin sitten taasen jonkinmoiseen huoneeseen, joss' oli hyvin kosteaa ja kylmää ja likaista, ja siihen me jättiin. Nyt sanoo Tom:

"Me ollaan siis, pojat, kaikki sovittu, että perustamme ryövärijoukon, jolle pannaan nimeksi 'Tom Sawyerin liittokunta'. Kaikkein, jotka tahtovat kuulua siihen, tulee vanna vala ja kirjottaa nimensä

verellä."

No, siihen tietysti kaikki suostui. Ja sitten otti Tom taskustaan paperin, johon hän oli kirjottanut valan, ja luki sen meille ääneen. Joka miehen piti vanhoa, ett'olis Liittokunnalle uskollinen elämässä ja kuolemassa eikä koskaan pettäis sen salaisuuksia, ei yhtäkään; ja jos joku ihminen oli harmittanut jotakin poikaa Liittokunnassa, niin oli se poika, joka sai käsken rangaistukseksi murhata sen ihmisen ja koko hänen perheensä, ehdottomasti pakotettu sitä tekemään, eikä hän saisi syödä eikä nukkua, ennenkun oli pannut tuomion toimeen ja murhannut koko joukkueen ja piirtänyt ristin heidän rinnoilleen, joka oli Liittokunnan merkki. Eikä kukaan, joka ei kuulunut liittokuntaan, saisi millään ehdolla käyttää sitä merkkiä; jos sittenkin joku rohkenis semmoista yrittää, niin olis hän varotettava, ja jos hän kerta vielä koittais, niin olis' hän laillisesti murhattava. Jos joku, joka kuului Liittokuntaan, löpöttelis jotakin salaisuudesta, niin olis hältä hakattava kaula poikki, ja sitten olis hänen ruumiinsa poltettava ja tuhka hajotettava tuuleen, ja hänen nimensä olis pyhittävä pois listasta verellä, eikä kukaan liittolainen saisi eläissään mainita hänen nimeään, vaan tulis sen olla unohtuneena ja kirottuna ijankaikkiseen päivään asti.

Kaikki me tykättiin, että s'oli turkkasen muhkea vala, ja me kysyttiin Tomilta, oliko hän sen keksinyt omasta päästään. Hän sanoi keksineensä osan itse, mutta loput oli hän ottanut ryövärihistorioista ja merirosvo-romaaneista; ja semmoinen oli tapa kaikilla paremmilla ryövärijoukoilla, sanoi hän.

Muutamat meistä arveli, että s'olis vielä muhkeampaa, jos murhattaisiin semmoisten poikain *perheetkin*, jotka juoksivat kantelemassa salaisuuksiamme. S'oli Tominkin mielestä mainio parakraafi, ja heti hän kirjotti sen valapaperiinsa lyijykynällä. Silloin sanoi Ben Rogers:

"Niin, mutta Huck Finn tässä, hänellähän ei ole mitään perhettä — miten tuumaatta menetellä hänen kanssaan?"

"Herranen aika, onhan hänellä isä, tiemmä" — sanoi Tom.

"Niin, kyllähän hänellä on isä, mutta sitä värkkiähän ei enää koskaan näe tähän aikaan. Hän ruukkasi aina maata päissään sikojen parissa siellä vanhan parkkihuoneen seinustalla, mutta kai mar siitä jo on toista vuotta kun hänt'on nähty näillä tienoin. Ties niissä hän retustaa."

No, he jankuttivat tuota asiaa nyt pitkän aikaa, ja olipa läheltä, ett' olisivat pyyhkineet minut pois listasta, he kun näet väittivät, että joka pojalla mukamas piti olla perhe tai ainakin joku, joka kelpais murhattavaksi; muuten tapahtuis toisille vääryys. Mull'oli milt'ei itku kurkussa. Mutta pistipä siinä sitten päähäni keino, ja minä kysyin, eikö fröökynä Watson kelpaisi; he saisivat kernaasti murhata hänet minun laskuuni. He huusivat yhdestä suusta: "Hyvä, hyvä! Se käy kuin voideltu. Huck pääsköön Liittoon!" Sitten pisti joka mies nuppineulalla sormeensa saadakseen verta nimenkirjotukseen, ja minä tietysti myöskin pränntäsin siihen puumerkkini.

"Noo-o", sanoi Ben Rogers, "mitä laija affääreja tämä Liitto nyt oikeastaan aikoo ajaa?"

"Murhia ja ryöväyksiä vain tietysti", sanoi Tom.

"Mutta mitä me oikeastaan ryövätään? — elukoitako, vai murtautaanko ihmisten taloihin, vai — —"

"Mitä hullutuksia! Varastaa elukoita tai murtautua toisten taloihin, se ei ole ryöväritointa, se on varkautta", sanoi Tom. "Me ei olla mitään varkaita. Siin'ei ole mitään muhkeaa, mokomassa. Ei, me ollaan oikeita ryöväriä; me väijytään metsässä naamarit naamalla, me rynnätään sieltä ulos ja pidätetään postivaunut ja muut ajopelit ja tapetaan ihmiset ja viedään heiltä kellot ja rahat."

"Onkohan meidän aina täytymys tappaa ihmiset?"

"S'on tietty. Muutamat kirjailijat tosin ovat eri mieltä; mutta yleinen mielipide heidän keskenään kannattaa kuitenkin tappamista. Ei sentään aivan kaikkia voitettuja tapeta. Muutamat me laahataan mukanamme tänne luolaan ja pidetään vankina, kunnes heidät lunastetaan."

"Lunastetaan? Mitä laija se on?"

"Jaa, sitä min'en oikein tiedä, mutta niin seisoo aina kirjoissa. Sitä ruukataan kaikissa kunnollisissa ryövärijoukoissa, ja meidän täytyy tietysti myös tehdä niin."

"Mutta millä kurin voidaan me tehdä niin, joll'emme tie mitä se on?"

"Se ei koske minuun. Enkö mä sanonut, että seisoo niin kaikissa kirjoissa? Tahotko mukamas sinä nyt menetellä toisin kuin *niissä* seisoo ja laittaa sekasotkua ja harmia? Silloinhan ei koko yrityksestä tulis hölyn pölyä."

"No, no, pakise sinä parastas, Tom Sawyer, mutta minä ainakaan en saa päähäni, mitä noiden vankien pitää tehdä tullakseen lunastetuiksi, jos me ei tiedetä miten se käy päinsä. S'on vain *se*, jota tahtoisin tietää. Mitä laija *luulet* sinä sen olevan?"

"Ties taivas. Kenties se merkitsee, että meidän täytyy pitää ne luonamme kunnes kuolevat."

"No, se käy mukiinsa. Miks'et puhunut suus puhtaaks heti? — Meidän pitää siis pitää niitä vankina kunnes siivosti ottavat kuollakseen. Mutta tuleehan meille siitä aika lailla vaivaa. Ajatelkaas kuinka paljo he syövät ja miten he luultavasti alinomaa yrittävät karkuun."

"Mitä sä lörpötät, Ben Rogers? Millä kurin he pääsis karkuun, kun heitä aina on vahtimassa vartia, joka ampuu heidät kuoliaaksi, jos vähän liikahtavatkaan?"

"Hoohoo, vai pitää olla vartiakin? Sepäs vasta hauskaa se, kun ei koskaan sais nukkua öisin, vaan aina vain istua kuin pata ässä vahtimassa noita lurjuksia! Minusta tuo kaikki on sulaa tyhmyyttä. Miks'emme yhtä hyvin voi 'lunastaa' heitä aimo nuijaniskulla kalloon heti kun tulevat?"

"Siks' että seisoo niin kirjoissa, sanon ma. Kuules sinä, Ben Rogers, aiotko sinä ruveta hutiloimaan tässä asiassa, hä? Puhu suus puhtaaks. Uskotko sinä, että kirjailijat tietävät miten tulee menetellä, vai etkö usko? Siinä kysymys. Tahdotko sinä mukamas heitä opettaa? Älä luulekkaan! Ei niin mitään lunastusta muulla viisin kuin sillä oikealla, niinkuin kunnialliset ryövärit ruukkaa! Siitä vastaan minä."

"No, olkoon menneeks sitte. Kernaasti minun puolestani. Minusta s'on hassua. Mutta sanoppas — tapetaanko me naisetkin?"

"Kuules, Ben Rogers, jos minä olisin niin tyhmä kuin sinä, niin pitäisin ainakin suuni. Tappaa naiset! Mitä hulluutta! Kirjoissa ei koskaan seiso mitään mokomaa. Me laahataan ne tänne luolaan ja ollaan heille hyvin kohteliaita; ja yks kaks, niin rakastuvat he meihin eivätkä enää koskaan tahdo kotiansa."

"Vai niin, no hyvä, minä suostun. Mutta luulenpa, että meillä sillä kurin lopultaki on luola niin täpö täynnä naisia ja nuoria miehiäkin, jotka odottavat lunastusta, ett'ei täällä enää ole sijaa ollenkaan ryöväreille. Mutt'olkoon menneeks, minä pidän suuni."

Pikku Tommy Barnes oli nukkunut nurkkaan, ja kun he nyt herättivät hänet, peljästy hän ja rupesi poraamaan ja sanoi tahtovansa mennä kotiin äitinsä luo; eikä hän tahtonut olla ryövärinä enää.

He piti nyt tietysti kaikellaista pilaa hänen kanssaan ja haukkuivat häntä kitukakaraksi ja mammanpojaksi, kunnes hän suuttui ja uhkasi mennä suoraa päätä ilmaisemaan kaikki salaisuudet. Mutta Tom antoi hänelle viis centtiä, että hän pitäisi kitansa, ja sanoi että me nyt kaikki mentäis kotiin ja yhdyttäis tulevalla viikolla ryövätksemme vähän ja tappaaksemme vähän ihmisiä.

Ben Rogers sanoi, ett'ei hän juuri päässyt ulos muulloin kuin sunnuntaisin, ja tahtoi että me alettaisiin tulevana sunnuntaina. Mutta kaikki muut pojat sanoivat, ett' oli väärin alkaa ryöväri liikettä sapattina, ja se seikka ratkaisi asian. Me päätettiin kokoontua jonakin päivänä niin pian kuin suinkin, ja sitten valittiin Tom Sawyer päälliköksi ja Jo Harper alipäälliköksi, ja sitten pötkittiin me kotiin.

Minä kapusin ylös verandakatolle ja ryömin sisään ikkunasta juur kun päivä alkoi koittaa. Uudet vaatteeni oli kuraa ja savea täynnä, ja min'olin väsynyt kuin vanha koni.

Kolmas luku.

No hyvä, minä sain herätessäni aika aamusaarnan vanhalta fröökynä Watsonilta, hänen nähdessään missä siivossa vaatteeni olit. Mutta leskirouva ei rähissyt rahtuakaan, vaan hieroskeli nuttuja hyppysissään ja koki saada niistä lähtemään kurat ja savet, ja hän näytti vain olevan kovasti pahoillaan, niin että minä päätin olla hänelle mieliksi jonkun aikaa, jos suinkin vois. Sitten vei minut fröökynä Watson nurkkakamariinsa ja rupes totta maarian rukoilemaan puolestani, mutt' en minä huomannut siitä mitään parannusta lähtevän. Ja hän tahtoi, että minun mukamas piti itsekin rukoilla joka päivä, ja kaikki mitä pyytäisin, niin saisin, kun saisinkin. Mutta siinä ei kerrasaankaan ollut mitään perää. Kerran esimerkiksi sain minä rukoilemattanikin ongensiiman, vaan en mitään koukkua. Ja mitä minä tein paljaalla siimalla? Koetteeksi rukoilin nyt pari kolme kertaa, mutta mitään koukkuja vain ei tullut. Kyllästyneenä pyysin viimein fröökynä Watsonin koettaa, mutta hän vain haukkui minua pöllöksi. Mitään oikeaa syytä hän ei tiennyt sanoa, ja minä en liioin saanut siitä tolkkua.

No, niinpä eräänä päivänä tallustin itsekseeni metsään, mieltäkseni oikein rauhassa tuota rukousasiaa. Minä tuumasin että, jos ihmisparka ainoastaan rukoilemalla voi saada mitä pyytää, niin miks'ei sitten unilukkari Winn saanut takasin niitä rahoja, mitkä hän tuonaan oli menettänyt sianliha-

kaupassa. Miks'ei leskirouva Douglas saanut takasin hopeista nuuskarasiaansa, joka varastettiin? Miks'ei fröökynä Watson ruvennut lihomaan? Hm, ajattelin siinä itsekseni, siinä ei mahda olla niin mitäkään perää. Ja niin menin kotiin ja kerroin huoleni rouvalle, mutta hän vain sanoi, että mukamas rukoilemalla ei saa muuta kuin "hengellisiä lahjoja." Se oli sulaa latinaa mulle, mutta hän selitti mitä hän meinasi sitten — minun mukamas vain piti autella muita ihmisiä ja puuhata heidän hyväkseen tarmoni takaa ja alinomaa vain ajatella heitä enkä koskaan itseäni. No, niihinhan nyt kuului fröökynä Watsonkin. Minä menin jälleen metsään ja mietin uudestaan asiaa. Mutta enpä kuolemaksenikaan voinut saada päähäni, että siit' olis ollut mitään hyötyä — muuta kuin kaikille noille muille ihmisille —, ja loppu lorusta oli se, että minä annoin palttua kaikille mokomille puuhille. Menköön asiat menoaan, tuumasin.

Toisinaan kun olin kahden kesken leskirouvan kanssa, kertoi hän mulle "Kaitselmuksesta" niin makeasti, ett' oikein vesi herahti suuhun mokomalle vaivaselle kuin minä; mutta jo seuraavana päivänä saattoi tapahtua, että fröökynä Watson pääsi jatkamaan saarnaa, ja silloin minun käsittääkseni *hän* paistoi aivan pilalle toisen taikinän. Viimein tulin minä siihen käsitykseen, että mahtoi löytyä kaks "Kaitselmusta" ja että ihmispari kyllä voi tulla toimeen leskirouvan Kaitselmuksen kanssa, mutta — tuumasin mä — Jumal'auuttakoon sitä raukkaa, johon fröökynä Watsonin Kaitselmus iskee kyntensä. Minä puolestani päätin liittyä leskirouvan Kaitselmukseen, jos se minusta huolis, vaikka minä totta tosiaan en ymmärtänyt, mitä hyötyä sillä olis mokomasta oppimattomasta lurjuksesta kuin minä.

Siit' oli nyt jo toista vuotta kuin isä ukkoa oli näkynyt, ja s'oli hyvä juttu se. Totta puhuakseni en olis tahtonut tavata häntä eläissäni enää. Hän vain alinomaa löylytti minua, joll'ei ollut siksi liian päissään, ja enimmäkseen karkasin minä metsään hänen ollessaan kylässä. Mutta juur siihen aikaan sanoivat nyt, että hän mukamas oli löydetty hukkuneena joesta, noin kakstoista virstaa yläpuolella kylää. Ainakin luulivat sitä löydettyä raatoa isä ukoksi, sillä se oli yhtä iso kuin hän ja puettuna repaleisiin, sanoivat, ja sill'oli myös erinomattain pitkät hiukset — aivan kuin ukolla — mutta s'oli ollut niin kauvan vedessä, ett'ei sitä enää voinut tuntea muuten. Sanoivat sen maanneen selällään vedessä, ja se laahattiin siitä ylös ja haudattiin maahan. Mutta minä olin yhtä kaikki vähän levoton, sillä tulimpa ajatelleeksi yhtä asiaa. Tiesin, näettekös, varsin hyvin, että hukkunut mies ei viru vedessä selällään, vaan päin vastoin naama alaspäin. Siitpä nyt arvelin, ett'ei löydetty raato ollutkaan isä ukko, vaan joku akka-ihminen miesvaatteissa. Siitä se levoton mieleni sitten. Luulin, kun luulinkin, ukko retkaleen jonakin päivänä pujahtavan näkyviin taas, vaikka toivoin hänen menneen matkaansa iäksi.

No, me pojat, me oltiin rosvosilla silloin tällöin noin kuukauden ajan, mutta sitten otin minä puolestani apskettiin Liittokunnasta. Ja sen saman tekivät pait sitä kaikki muutkin. Me ei oltu ryövätty mitään; oltiin vain ryöväävinään. Me ruukattiin rynnätä ulos metsästä huutaen ja hoilaten, sikolaumain ja akkaväen kimppuun — jotka ajoivat puutarhatavaroitaan torille — mutta mitään pahaa emme koskaan niille tehneet. Tom Sawyer kutsui sikoja ratsujoukoiksi ja nauriita ja perunoita kultapalloiksi ja jalokiviksi, ja me mentiin luolaamme ja kerskattiin siellä urostöistämme ja laskettiin montako ihmistä olimme surmanneet ja merkinneet orjanmerkillä. Mutta minun mielestäni koko tuo peli jo oli jonijoutavaa. Kerran lähetti Tom pienen pojan kiertelemään pitkin kylää, kädessä sammunut kekäle, jota hän sanoi "arpakapulaksi" (joka oli Liittokunnan merkki kokoontumaan), ja sitten Tom sanoi, että hänen vakojansa mukamas olit ilmottaneet, että seuraavana päivänä iso joukko Espanjan kauppamiehiä ja upporikkaita Arapialaisia asettuis leiriin siihen ja siihen solaan kahdella sadalla elehvantilla ja kuudella sadalla kameelilla ja vähintäinkin tuhannella "kuorma-aasilla", joilla mukamas kullakin olis selässä säkillinen timantteja ja jalokiviä, ja koko sillä joukkokunnalla olis "henkivartiona", kuten hän sanoi, ainoastaan neljäsataa sotamiestä; ja sitten piti meidän vain asettua väijyksiin ja tappaa koko matkue ja ryövätä kaikki nuo aarteet. Hän käski meidän hioa miekat ja kiillottaa pyssynpiiput ja olla valmiina. Hän ei milloinkaan saattanut hätyyttää edes viattominta nauriskuormaa ilman että mukamas miekat ja pyssyt oli kiillotettu oikein hyvään reilaan, kuten hän sanoi; mutta nämä aseet oli vain päreitä ja luudanvarsia; ja vaikka niitä olis hangannut, kiillotellut tuomiopäivään asti, niin niistä tietysti ei sen kummempaa tullut. No, minä en tosin uskonut, että me jaksettais ruhjota niin suurta joukkoa kuin nuo Espanjalaiset ja Arapialaiset olit, mutta tahdoimpa mielelläni nähdä kamelit ja elehvantit, ja niinpä meninkin ens lauantaina toisten kanssa väijyksiin; ja kun Tom antoi merkin, niin rynnättiin me ulos metsästä mäkeä alaspäin huutaen ja hoilaten. Mutta ei siellä ollut mitään Espanjalaisia eikä Arapialaisia ollenkaan, eikä liioin mitään kameeleja eikä elehvanteja. Mitä vielä! Siellä ei ollut yhtään sorkkaa muita kuin ensimmäisen luokan kakarat sunnuntaikoulusta; ne oli huviretkellä opettajattarensa kanssa. No, me hyökättiin niiden päälle ja ajoimme koko parven solatietä ylöspäin; mutta ryöstöksi emme saaneet heiltä muuta kuin vähän piparkakkuja ja sylttipurkin. Ben Rogers sai kynsiinsä nukan ja John Harper virsikirjan; mutta sitten tuli seilaten kimppuumme opettajatar sateenvarjoineen hirveällä rähinällä, ja me heitettiin siihen koko saaliimme ja pötkittiin kypälämäkeen joka mies. Min'en nähnyt muruakaan mistään jalokivistä, ja sen sanoinkin Tom Sawyerille vasten naamaa. Mutta hän ei ollut milläänkään, vaan väitti sittenkin niitä siinä löytyvän mukamas; ja kameelitkin ja elehvantit ja kaikki tyyni siinä olit, sanoi hän. Minä kysyin, miks'emme niitä sitten nähneet. Silloin hän sanoi, että joll'en minä olis niin hirveän oppimaton ja jos olisin lukenut erään kirjan "Don Kiksotista", niin mä mukamas ymmärtäisin

kysymättä. Täss'oli vain noituutta, sanoi hän. Siinä oli kyllä sadottain sotamiehiä mukamas ja elehvantteja ja kameeleja ja aarteita ja niin pois päin, mutta meillä oli vihamiehiä, joita hän nimitti noitureiksi, ja ne pedot olit muuttaneet kaikki tyyni sunnuntaikoulun kakaroiksi. No, se menee mukiinsa, sanoin minä, "mutta karataan sitte noiden noiturein kimppuun ja annetaan niille selkään aika lailla." Silloin sanoi Tom minua taas pöllöpääksi.

"Hä?" sanoi hän. "Etkö sinä, senkin tolvana, ymmärrä, että noiturit loihuisivat kokoon ison lauman koirankuonolaisia, jotka tuossa paikassa ruhjoisit meidät mäsäksi. Ne on pitkiä ja paksuja kuin kellotapulit."

"No mutta", sanoin minä, "jos nyt mekin hankitaan joukko koirankuonolaisia auttamaan meitä ja antamaan noille muille vasten naamaa? Miten silloin käy?"

"Mistäs sinä ne hankit, sinä?"

"Niin, en minä tie. Mistä sitten he niitä hankkivat?"

"Hätäkös heillä? He vain hierovat hankaavat vanhaa messinkilamppua tai rautarengasta, ja paikalla koirankuonolaiset tulla tomahuttaa jyrinällä ja salamalla, ja mitä ikinä niiden käsketään tehdä, sen ne heti tekevät. Ne voisivat kuni tuulessa temmata kirkontornin maasta juurineen päivineen ja sivaltaa sillä jotakin kansakouluntarkastajaa tai ketä hyvänsä pitkin korvia."

"Kuka panee heidät elämöimään sillä viisin?"

"Hä? Tietysti se, joka kihnuttaa lamppua tai rengasta. Ne palvelevat sitä, joka kihnuttaa lamppua tai rengasta, ja tekevät mutisematta mitä hän käskee. Jos hän käskee heidän tekaista ison linnan paljaista timantti-tilistä ja täynnään paukkukummia tai mitä tahansa taikkapa lennättää paikalle Kiinan keisarin tyttären aviosiihiksi jollekin, niin tuossa paikassa täytyy heidän se toimittaa — ja vieläpä ennen auringonnousua ens' aamuna. Ja päälle päätteeksi! — heidän täytyy tanssittaa tuota linnaa ympär maan ja mantereen, miten ikinä mielitään. Ymmärrätkös?"

"Vai niin", sanoin minä, "mutta minun mielestäni nuo koirankuonolaiset ovat aika pässinpäitä, kun eivät pidä linnoja hyvänä itse, vaan antavat niiden mennä tuolla viisin. Jos minä olisin koirankuonolainen, niin totta maarian saatais minua odottaa ennenkun tottelisin vain sentähden, että hangataan vanhaa messinkilamppua."

"Mitä löpötätäkään sinä, Huck Finn! Etkö käsitä sitä, että sinun *täytyis* tulla kun sitä hangataan; siin'ei auttais mutiseminen."

"Hoo? Vai niin? Kun olisin pitkä ja paksu kuin kellotapuli? Hyvä! Entäpä tulisinkin; mutta minä panen pääni panttiin, että lampunkihnuttaja minut nähdessään korjais luunsa ja hiipis pitäjän korkeimpaan puuhun kuin pelästynyt orava."

"Ääh! Eihän koira vieköön maksa vaivaa puhua sinun kanssa, Huck. Sin'et ymmärrä tämän taivaallista — pölkypää!"

No, minä mietiskelin noita asioita pari päivää umpeensa, ja sitten tuumasin, että kelpaisihan ainakin koettaa. Sain kynsiini vanhan messinkilampun ja rautarengaan ja menin metsään ja istuin työhön. Minä hankasin ja hankasin niin, että hiki pihkui pitkin ruumistani, ja rukoilin koirankuonolaisia joutumaan; saisivat heti rakentaa mulle linnan, mutta sen aioin minä myydä. Mutta s'oli turhaa työtä. En nähnyt heistä hännänpäätäkään. Ja niinpä viimein pisti päähäni, että koko juttu ei mahtanut olla muuta kuin Tom Sawyerin tavallisia hullutuksia. Olihan kyllä mahdollista, että hän itse luotti noihin elehvantteihin ja Arapialaisiin; mutta minä vähästä puolestani ajattelen toisin. Joll'ei kaikki merkit petä, niin olit ne sunnuntaikoulun kakaroita.

Neljäs luku.

No, sillä viisin kului kolme neljä kuukautta, ja jo oli kappaleen matkaa talvesta tallusteltu. Min'olin käynyt koulua melkein kaiken aikaa ja osasin tavata ja lukea, jopa kirjoittaakin jo hiukkasen; osasimpa kertaustaulustakin tähän asti: "kuus kertaa seitsemän on kolmekymmentäviisi", ja pitemmälle en, jumala paratkoon, taida päästäkkään tässä elämässä, vaikka eläisin tuomiopäivään asti. Luvunlaskussa en, totta puhuakseni, juur koskaan ole ollut mikään erityinen mestari.

Ens'alussa minä vihasin koko koulua, mutta miten olikaan, rupes sekin touhu vähitellen vetelemään. Joka kerta kuin siihen kyllästyin, jäin minä kotiin — sairaana mukamas —, ja seuraavana päivänä sain sitten selkääni opettajalta, ja se teki mulle hyvää ja reipastutti minua. Niin että mitä kauvemmin kävin

koulua, sitä hauskemmalta se tuntui. Rupesin myöskin tottumaan leskirouvan äksiisiin, eikä ne enää nalkuttaneetkaan alinomaan niin hirveästi kuin ens'alussa. Tosin minua vähän hävetti, kun aina tolla viisin piti asua seinäin sisässä ja maata sängyssä kuin mikäkin prinsessa; mutta ennen pahinta pakkasta ruukkasin silloin tällöin karata öisin tieheni ja mennä metsään makaamaan, ja se ikäänkuin minua virkisti taas. Enemmän minä tietysti tykkäsin siitä entisestä elämästä, mutta rupeshan vähitellen menemään mukiinsa tämä uusikin. Rouva sanoi, että minä mukamas "edistyin" hitaasti ja varmasti ja ett'ei hänen enää tarvinnut minua hävetä.

Eräänä aamuna sattui niin hullusti, että minä kaasin suolasalkkarin pöydässä, joka, niinkuin tunnettu on, tietää jotakin pahaa. Minä noppasin hyppysilläni siitä muutaman jyväsän heittäakseni ne olkapääni yli, joka, kuten tietänette, on ainoa keino uhkaavan onnettomuuden torjumiseksi; mutta fröökynä Watson lensi päälleni kuin kotka ja esti minua sitä tekemästä. Hän tiuskasi: "Pois sormet, Huckleberry — joka paikassa sinä tohrit." Leskirouva puhui kyllä pari sanaa puolestani, mutt' eihän se saattais torjua onnettomuutta; sen tiesin varsin hyvin. Aamiaisen jälkeen menin ulos, pelko ja pöyristys rinnassani ja mietiskellen, milloin se kova onni tulis ja mitä laatua se olis. Löytyyhän tosin keinoja *muutamain* onnettomuuksien torjumiseksi, mutta tämä ei ollut sitä sorttia; ja niinpä siin'ei ollut muu neuvona kuin heittää kaikki hiiteen ja antaa asian mennä menoansa.

Minä nahjustin puutarhan läpi ja astuin sitten jalkaporrasta myöten sen korkean aidan yli. Siell'oli tuuman paksulta uutta lunta maassa, ja siinä näin ihmisen jäljet. Joku oli tullut kivilouhoksesta ja seisonut hetken aikaa jalkaporrasten luona ja sitten kulkenut eteenpäin pitkin aitaa. Se oli mielestäni merkillistä, ett'ei hän tullut sisään, seisottuaan tuolla viisin. Mitä hittoa olikaan hällä mielessä? Tuumasin seurata jälkiä, mutta kyykistyin ensiks' alas katsellakseni niitä oikein tarkasti. Ensinnä en hoksannut mitään, mutta sitten hoksasin. Vasemmassa saappaankorossa oli isoista nauloista lyöty risti, jolla torjutaan paholaista ja noituutta.

Paikalla juoksin minä mäkeä alas minkä jaloista lähti. Katsahin taakseni tuon tuostakin, vaan en nähnyt ketään. Eikä aikaakaan ennenkun olin laamanni Thatcherin luona. Hän sanoi:

"Hyvänen aika, poikaseni, kuinka sin'olet hengästynyt. Tahdotko sinä rahaa?"

"En", sanoin mä, "onko mulla mitään saamista nyt?"

"On, on kyllä, eilen illalla tuli puolen vuoden korot.

Sataviisikymmentä dollaria ja vähän päälle. Kokonainen rikkaus sinulle.

Paras on että annat minun panna ne kasvulle niinkuin ne kuusituhatta.

Jos itse saat ne haltuus, niin sinä vain hukkaat ne hulluuksiin."

"Ei, ei, hyvä laamanni", sanoin mä, "minä en aio niitä hukata. En tahdo nähdä niistä nenän vertaakaan. Eikö laamanni olis niin hyvä ja pitäis ne kaikki tyyni. Min' annan ne Teille lahjaksi joka pennin."

Hän tuijotti minuun kovin hämmästyneenä, ikääskuin mukamas olisin ollut vähän väärä päästäni. Sitten hän sanoi:

"Mitä Herran tähden sinä tarkotat, poika?"

"Älkää sitä multa kysykö, laamanni kulta. Pitäkää ne nyt hyvänänne vain, armosta."

"No, mutta mitä tämä tietää? Nyt mahtaa olla hullusti?"

"Pitäkää ne nyt vain, hyvä laamanni", sanoin mä taas, "ja älkää kysykö multa enään — niin pääsen minä valehtelemasta."

Hän näkyi mietiskelevän hetkisen, ja sitten hän sanoi:

"Ohoo-o, vai niin. Luulempa ymmärtäväni. Hm, hm. Sinä kai tahdot *luovuttaa* minulle koko omaisuutesi — eikä antaa. Jaha, aivan niin. Se käy laatuun se, aivan oikein."

Sitten kirjotti hän jotakin paperipalalle, luki sen pariin kertaan ja naurahti vähän itsekseen ja sanoi sitten:

"Kas tuossa — siinä seisoo: 'varovaisuuden tähden ja korvausta vastaan'. Se merkitsee, että minä olen sen sulta vastaanottanut ja maksanut sulle siitä. Tässä saat yhden dollarin. Pane nyt nimes tuohon alle."

Sen tein ja pötkin sitten tieheni.

Jimillä, fröökynä Watsonin neekerillä, oli nyrkin kokoinen karvapallo, joka oli löydetty härän mahasta, ja sillä ruukkasi hän noitua. Hän sanoi sen sisässä haltian asustavan, ja se mukamas tiesi vähän

kutakin. No, illalla menin Jimin luo ja kerroin hänelle, että isä ukko oli tullut tienoon taas ja ett'olin nähnyt hänen jälkensä lumessa. Nyt tahdoin tietää koko asian: mitä hänell' oli täällä tekemistä? Ja kauanko hän aikoi täällä viipyä? Jim otti framille karvapallonsa ja mumisi sille jotakin, ja sitten hän kohotti sitä ylöspäin ja pudotti sen sitten lattiaan. Se vyöryi siinä noin pari tuumaa. Jim teki saman tempun vielä pari kertaa uudestaan, mutta sen kummempaa siitä ei tullut. Nyt hän pani polvilleen maahan, kallisti korvansa pallon päälle ja kuunteli. Mutta se ei hiiskahtanut sanaakaan; se ei ollut puhetuulella nyt, sanoi Jim. Toisinaan se näetkös, sanoi hän, oli ikääskuin vähän pahankurinen eikä ottanut puhuakseen, joll'ei antanut sille rahaa. Sanoin, että mulla oli vanha väärä viidenkolmatta pennin lantti, jok'ei enää kelvannut, koska näet kulutuksen tähden messinki paistoi vähän hopean läpi ja se tuntui rasvaiselta sormissa, niin että kuka hyvänsä voi tuntea sitä väärenetyksi. (En huolinut sanoa mitään dollarista, jonka laamanni oli mulle antanut). Sanoin, että s'oli joteskin huono raha, mutta kenties se menis mukiinsa karvapallolle, joka ehkä ei kykenis erottamaan väärää rahaa oikeasta. Jim haisteli sitä, pureskeli sitä ja hieroskeli sitä hetken aikaa, ja sitten hän sanoi laittavansa niin, että karvapallo kyllä ottais sen vastaan oikeana. Hän sanoi aikovansa halkaista raa'an perunan ja panna lantin sinne sisään yhdeksi yöksi, niin tulevana aamuna messinkiä ei näkyiskään enää eikä tuntuis mitään rasvaa rahassa; joka ihminen kylässä ottais sen heti paikalla vastaan oikeasta, saati sitten karvapallo. Ja minä tiesinkin, että tuo tempu oli hyvä, mutt'olin sen unohtanut.

No, Jim pisti nyt lantin karvapallonsa alle ja kyykistyi taas polvilleen kuuntelemaan. Ja tällä kertaa oli pallo paremmalla tuulella. Jim sanoi sen povaavan mulle vaikka mitä. No, anna tulla sitten, sanoin mä. Ja karvapallo nyt kertomaan Jimille ja Jim mulle. Hän puheli tällä viisin:

* * * * *

"Isä ukkos ei tiiä mitä hänen tulloo tehdä. Milloin hän aikoo reissata pois, milloin hän meinaa jäärä tänne. Paras konsti on, ett'ei oo millänskään, vaan antaa ukko rukan funteerata itte. Ihmisrukass'on kaks enkeliä, ku' tappelee siitä. Toinen on valkia justiin kuin lumi ja toinen on musta kuin musta sika. Se valkia se saa ihmisrukan olemaan siivosti vähän aikaa, mutt' sitten tulee se musta sika röhkien ja tonkii kaikki tyyni mullin mallin taas. Ei kukaan tiiä, kumpiko niistä viimein voittaa. Mutta sinun laitas on aika hyvin, Huck. Välistä käy sun nolosti elämässä, ja välistä oot sä kippee, mutt' joka kerta tuut friskiks' taas, ja välistä on sulla on perhanan lysti. Semmosta on elämä. Kaks tyttöä tulloo tappelemaan sinusta elämässä; toisell'on vaalia tukka, toisella musta. Toinen on rikas, toinen köyhä. Ens' sinä nait sen köyhän tytön, sitte yks kaks sen rikkaan tytön. Sinun pittää pysyä poissa juoksevasta veestä ja muista vaaroista niin paljo ku voit, mutta kaikkein luultavint' on että sinä jou'ut hirteen."

Mutta kun sytytin kynttiläni ja menin huoneeseeni sinä iltana, niin istui siellä isä ukko eikä kukaan muu.

Viides luku.

Olin pannut oven salpaan. Sitten käännyin, ja siinä hän oli. Minä olin häntä aina pelännyt, sillä hän ruukkasi minua hirveästi löylyttää. Luulin häntä nytkin pelkääväni, mutta pianpa äkkäsin ett'en sanottavasti pelännytkään. Niin, kyllähän ensimmältä säpsähin kelpo lailla — hänet nähdessäni niin äkkikipkaa; mutta sittenpä heti jo tunsin rintani rotenevan.

Hällä lie ollut noin viiskymmentä vuotta niskoillaan, mutta hän näytti sittenkin vanhemmalta. Hänen tukkansa oli tavattoman pitkä ja takkuinen ja rasvainen ja riippui alaspäin pitkin naamaa, niin että silmät kiilsivät läpi kuin tulinen tiikeri pensaasta. Hiusten väri ei kuitenkaan ollut harmaa, vaan pikimusta; ja pitkä parta oli samaa sorttia. Itse naama oli aivan valkea, vaikka sit'ei paljo näkynyt; mutta se ei ollut valkea kuin muiden ihmisten, vaan pöyristyttävän, kamalan valkea ja limainen, melkein kuin kalan maha. Ja hänen vaatteensa sitten! — tietysti ei mitään muuta kuin repaleita. Hän piti, siinä istuessaan, toista jalkaa toisella polvellaan, ja saapas siinä jalassa oli pahanlaisesti rikki, niin että kaksi varvasta pisti ulos, ja niitä hän aina tavantakaa koukisteli. Hänen hattunsa makasi lattialla, vanha musta vilttihattu, jonka koppa oli survottu sisäänpäin kuin kastrullin kansi.

No, minä seisoin siinä ja tuijotin häneen, ja hän istui mulkoillen minuun ja kallistellen tuoliaan taakseppäin seinää vasten. Panin kynttilän pöydälle ja samassa näin, että ikkuna oli auki. Hän oli siis kavunnut sisään verandan katolta. Nyt katsoa tirkisteli hän tukkapensaansa läpi minua hyvän aikaa. Mutta sanoi sitten yhtäkkiä:

"Muhkeat nutut nuo — jumal'avita! Mukamas oot helkkarinkin heijari nyt, sinä?"

"Kukaties, kukaties en", sanon siihen.

"Vai rupeet sinä leksottelemaan? häpeehän toki!" sanoo hän. "Ja tuommonen keikariko sinust' on tullut siitä kun tavattiin? Mutta kyllä mä tässä sinut koukistan, ennenkun pääset kynsistäni. Ja oothan, saakeli soikoon, saanut maisterin vikaa; osaat lukea ja kirjottaa, kuinkas muuten! Ja nyt sinä tietysti oot mahtavampi kuin isäs, senkin nulikka, koska min'en sit' osaa. Mutta kyllä minä sulle annan, minä! Kuka käski sinun ruveta mokomiin riivatun hulluuksiin? Hä? kuka anto sulle luvan, junkkari?"

"Leskirouva. Hän pani minut kouluun."

"Leskirouva? Vai niin. Ja kuka p—le käski leskirouvan pistää nenäänsä toisten asioihin?"

"Ei tietenkään kukaan."

"Kyllä minä hänet koulutan, minä. Ja sinä, sinä annat palttua koululle, kuuletkos? Vai niin! Vai narrataan täällä toisten lapsia niskottelemaan isäänsä vastaan? Kyllä mä heiät opetan. Varo sinä vain kinttuja tuosta koulusta, lurjus, sanon mä. Äitis ei osannut lukea eläissään, saatikka kirjottaa. Ei kukaan koko suvussa ole sit' eläissään osannut. *Minä* en osaa lukea, enkä liion kirjottaa. Ja sinä roikale, sinä pöyhkeilet tässä nenäni alla tuolla tavoin. Min'en sitä kärsi — kuuletkos? No, annas tulla nyt vähäsen viisauttas. Lue mulle jotain."

Aukasin siinä muutaman kirjan ja luin jotakin kenraali Washingtonista ja sodasta. Mutta niukan minuutin ajan luettuani, sivalsi hän kirjan kädestäni ja viskas sen vihaisesti seinään, sanoen:

"Kas petoa vain! Osaatpa, piru vieköön, lukea. Enhän sitä oikein uskonut, siinä kehuessas. Mutta kuules nyt! Siitä pitää tulla loppu, tuosta röyhkeyestä. Min'en sitä kärsi. Kyllä minä piän sua silmällä, maisteri; ja älä enää kertaakaan kiertele tuon koulun tienoilla, jos selkäs syhyy. Muista se! Saas nähä vain, etkö tule jumalisekskin vielä, sinä hunsvotti! Onko koskaan nähty mokomaa poika retkaletta!"

Hän sai kynsiinsä erään sinisen ja keltaisen taulun, johon oli kuvattu muutamia lehmiä ja paimenpoika.

"Mitä tämä tietää?" ärjähti hän.

"Antoivathan sen mulle lahjaks koulusta, kun oon osannut läksyni hyvin."

Hän repi sen rikki ja sanoi:

"Minä sull' annan jotain lahjaks, minä myös; annan sulle selkäsaunan, että tuntuu."

Sitten hän istui siinä taas hetken aikaa mumisten ja manaten itsekseen ja alkoi taas uudestaan:

"Eläthän jumaliste herroiksi, sinä. Kas teikaria vain! Oikein sänkykin pitää olla, täkkineen lakanoineen päivineen; ja peili, kuinkas muuten; ja matto lattialla — ja isäs, hän saa, kun saakin, maata sikojen parissa parkkihuoneen seinustalla. Onko koskaan nähty mokomaa lasta? Mutta kyllä minä väännän tuon ylpey'en hampaan ikenistäs, junkkari, tie se! Ja — uskoisko sen? Sanovat sun rikkaakskin. Hä? Hyvä herra. Miten on sen asian laita?"

"S'on valetta."

"Älä möksöttele — muista kelle vastaat siinä. Olen nyt ollut kaks päivää täällä enkä, jumal'avita, kuullut puhuttavan muusta kuin sinun rikkau'estas. Ja tuolla jokivarsilla kierteli sama juttu. Senpätähden juuri tulin tänne. Nyt sinä laitat mulle nuo rahat huomispäivänä. Minä ne tarvitsen. Ymmärrätkös?"

"Mull'ei ole mitään rahoja."

"Sinä valehtelet. Tuo laamanni Thatcher niitä tallentaa. Sinä otat ne häneltä pois ja laitat ne minun haltuuni. Ymmärrätkös? Minä ne tarvitsen."

"Mulla ei ole mitään rahoja, sanon mä. Kysykää laamanni Thatcherilta. Hän tietää asian."

"No, hyvä. Kyllähän hältä kysyn, ja kun minä sanon: 'maksapa pois!' niin on laki luettu. Tie se. Mutta paljoko sull'on taskussas? Anna tänne joka Penni. Minä tarvitsen."

"Mull'ei ole muuta kuin yks dollari, ja minä tarvitsisin —"

"*Sinä* tarvitsisit?! Mitä pirua se tähän kuuluu?! Anna tänne se heti."

Hän otti sen ja puri siihen, koetellakseen oliko se oikea, ja sitten hän sanoi menevänsä kylään saadakseen kunnan ryyppyn; hän mukamas ei ollut saanut tippaakaan koko päivänä. Päästyään

verandankatolle, pisti hän päänsä sisään vielä ja haukkua kirosi minun ylpeyttäni ja röyhkeyttäni; ja kun jo luulin hänen menneen, tuli hän takasin ja pisti päänsä sisään ikkunasta vieläkin ja sanoi, että minun piti pysyä kaukana koulusta siksi' että hän piti mua silmällä ja löylyttäis minut pahanpäiväiseksi, jos pistäisin nenäni sinneppäinkään.

Seuraavana päivänä oli hän päissään ja menikin laamanni Thatcherin tykö ja kirosi ja piti hirveää elämää saadakseen nuo rahat, mutta niitäpä vain ei lähtenyt, ja silloin hän kauheasti manaten uhkasi haastaa laamannin käräjiin.

Laamanni ja leskirouva toimittivat semmoisen supliikin, että oikeus ottais minut isä ukolta pois ja panis jommankumman heistä minulle holhojaksi. Mutta sinne oli vastikään tullut muuan uusi tuomari, joka ei tuntenut ukkoa; ja hän sanoi, ett'ei laki mukamas sais sekaantua tähän asiaan eikä erottaa lapsia vanhemmista, kun ei ollut pakkoa. Ja niinpä täytyi laamannin ja leskirouvan luopua koko jutusta.

Siitäkös ukko vaarille niin sanomaton ilo, ett'ei hän enää tahtonut pysyä pöksyissään. Hän mahtaili kuin pohatta ja sanoi pieksevänsä nahat selästäni, jos en hankkis hänelle rahaa. Minun täytyi lainata kolme dollaria laamanni Thatcherilta, ja isä ukko otti ne ja meni ja joi itsensä sikahumalaan. Ja siinä tällingissä hoiperteli hän sitten pitkin kylää huutaen ja ulvoen kuin hullu; ja päälle päätteeks sai hän kynsiinsä vanhan läkkipannun, jota hän rumputti ja rämysytti kuin piru olis irti päässyt. Puolyön aikana tuli viimein poliisi ja pisti hänet putkaan; ja seuraavana päivänä tuomitsivat ne hänet juopumuksesta ja metelistä koko viikoksi vankeuteen. Mutta hän, hän ei ollut milläänkään; sanoi vain maksavansa kaikki tyyni poika peevalilleen.

Kun hän viimein pääsi sieltä lukkojen takaa, sanoi se uusi tuomari tahtovansa tehdä hänestä ihmistä. Hän otti hänet omaan kotiinsa ja puki hänen päälleen oikeat vaatteet ja antoi hänen syödä aamiaista ja päivällistä ja illallista samassa pöydässä kuin hän itse ja rouvansa ja fiinit fröökynänsä ja piti häntä ikäänkuin omana poikanaan, niin sanoakseni. Ja illallisen perästä otti tuo suunnattoman siivo tuomari puhuakseen hänelle raittiudesta ja kohtuudesta ja jumala ties mistä, kunnes ukko rahjus mukamas rupes poraamaan ja sanoi olleensa viheliäinen raato ja vaivanen syntinen ihminen; mutta hän tunsu mukamas nyt parannuksen enkelin ja pyhän hengen lähestyvän ja aikoi syntyä uudestaan, niin ettei siitä lähin kenenkään tarvinnut häntä hävetä, ja hän toivoi hyvän tuomarin häntä auttavan siinä hommassa eikä halveksivan häntä. Tuomari sanoi, että hänen teki mieli "puristaa häntä sydämmelleen" niiden sanojen tähden; ja sitten itki itse tuomarikin, ja hänen rouvansa ja fiinit fröökynänsä itkivät myös. Ja isä ukko sanoi, että ihmiset olit häntä aina, hänen vahingokseen mukamas, ymmärtäneet väärin tähän hetkeen asti; ja tuomari sanoi uskovansa häntä. Ja sitten sanoi ukko rahjus vielä, että semmoinen mies kuin hän tarvitsi vain hyvyttä ja suopeutta; ja sitä samaa sanoi tuomarikin, ja sitten ne porasivat taas. Kun sitten tuli aika mennä makuulle, nousi isä ukko seisomaan niin suorana kuin pystyi, katsoi kattoon ja kohotti kätensä ylöspäin ja sanoi:

"Katsokaa tätä kättä, hyvät herrat ja rouvat ja kaikki tyyni; katsokaa sitä ja kourikaa sitä. Se käsi, se on ollut ruokottoman sian käsi! Mutta se ei ole sitä enään. Se on nyt semmoisen miehen käsi, joka aikoo syntyä uudestaan ja ruveta elämään uutta elämää. Ja se käsi aikoo — saakeli soikoon - kuolla tuohon paikkaan, jos ei se piä sanaansa. Muistakaa mitä minä sanon. Se on nyt puhas käsi, kunnon miehen käsi. Kourikaa sitä — ei kenenkään tarvitte sitä hävetä."

No, he kourivat sitä kaikki tyyni, toinen toisensa perään, ja sitten taas itkettiin. Ja jumaliste — tuomarin rouva suuteli hänen kättään. Ja sitten isä ukko pani puumerkkinsä raittiustaan. Ja se hurskas tuomari sanoi että s'oli juhlallinen hetki, tai jotain semmoista. Sitten veivät he isä ukon kauniimpaan kamariinsa ja lukitsivat oven. Mutta yöllä tuli hänen päällensä se tavallinen jano, ja hän ryömi ulos ikkunasta kuistin-katolle ja laski alas kattoränniä myöten ja lippas kapakkaan, jossa hän vaihtoi uuden takkinsa pariin viinapulloon. Sitten kapusi hän ylös samaa tietä jälleen kamariinsa ja piti siellä kelpo viinajuhlan; ja tuoss' aamun koitossa kömpi hän taaskin ulos, aika lailla päissään, ja popsahti nurin niskoin alas kuistin-katolta ja taitti vasemman käsivartensa kahdesta paikasta ja oli paleltuneena puoli-kuoliaaksi, kun löysivät hänet aamulla. Ja kun sitten mentiin katsomaan tuota hienoa vieraskamaria, niin oli siellä täysi tulva pitkin lattiaa.

Se hyvä tuomari oli ikäänkuin vähän pahoillaan. Hän sanoi, että hänen ymmärtääkseen ainoa keino ukko vaarin parannukseen oli kelpo pamaus kunnollisesta pyssystä.

Kuudes luku.

No, eihän siinä kuitenkaan kauvan mennyt, ennenkun ukko oli pystyssä taas, ja silloin rupesi hän heti käräjäimään laamanni Thatcherin kanssa saadakseen nuo rahat, ja minua hän kiusasi alinomaa, kun en lakannut käymästä koulussa. Pari kertaa sai hän minut kynsiinsä ja pehmitti selkänahkaani aika lailla,

mutta yhtäkaikki kävin minä koulussa niinkuin ennenkin, ja enimmäkseen onnistuikin minun petkuttaa hänet ja luikua hänen näkyvistään. Totta puhuakseni ei mulla sitä ennen ollut niin sanottavaa intoa ollutkaan koko kouluun, mutta nyt kävin itsepintaisesti siellä ja tottelin tarkasti koulukomentoa yksistään harmittaakseni ukkoa. Tuo käräjöiminen kävi niin hitaasti, ett'ei siitä näkynyt tulevan mitään; ja niinpä mun aina tavan takaa täytyi käydä lainaamassa pari kolme dollaria laamannilta ja antaa ukolle, joka silloin joka kerta meni suorastaan kapakkaan juomaan. Ja joka kerta kun hän oli juonut, piti hän melua ja elämää kylässä, ja silloin joutui hän myös säntilleen joka kerta putkaan. Mutta se niin sanoakseni oikein kuului hänen ohjelmaansa ja oli vanha rakas tapa.

Hän retusti alinomaa rouva Douglasin talon ympärillä, niin että leskirouva hälle viimein sanoi, että joll'ei hän siitä herkeis, niin laittais hän poliisin hänen kimppuunsa. Nytkös ukko vasta raivostui mukamas; sanoi heille näyttävänsä kuka oli Huck Finnin isä. Ja mitäs ollakkaan! Eräänä päivänä kevätpuoleen oli hän minua nuuskimassa ja sai minut kynsiänsä ja vei minut mukaansa pienessä veneessä neljättä virstaa jokea ylöspäin; laski sitten rannalle Illinoisin puolelle metsäiseen paikkaan, jossa ei ollut minkäänlaista muuta asumusta kuin muuan vanha hirsimökki, joka piileili siinä niin tiheässä metsikössä, ett'ei kukaan outo olis sitä millään mokomin löytänyt.

Ukko ei päästänyt minua hetkeksikään näkyvistään, niin että minun oli tuiki mahdoton lipata tieheni. Siinä mökissä asuimme me sitten, ja yöksi lukitsi hän aina oven ja pisti avaimen päänsä alle. Hänellä oli pyssy, jonka hän luultavasti oli varastanut jostakin, ja me kalastettiin ja metsästettiin ja saatiin sillä viisin elatuksemme. Tuon tuostakin salpasi hän minut sisään ja souteli kolme virstaa jokea alaspäin lossipaikalle, jossa oli viinapuoti, ja sieltä hän kaloilla ja linnuilla osti viinaa ja toi kotiin ja joi itsens hyvään humalaan ja antoi huvikseen mulle tavanmukaisen pieksiäissaunan. Leskirouva sai viimein vihiä piilopaikastamme ja lähetti sinne miehen ottamaan minut pois mukamas, mutta isä ukko ajoi hänet pyssyllä kápälämäkeen; ja miten olikaan, niin rupesin minä vähitellen tottumaan tähän oloon ja tykkäämään siitä, kunhan vain olisin päässyt vähemmällä kurituksella.

S'oli varsin hauskaa ja mukavaa tuo laiskotteleminen aamusta iltaan, — ei niin mitään muuta tekemistä kuin savuja vedellä vain ja käydä kalastelemassa; ei mitään huolta läksyistä tai mokomista. Pari kuukautta kului, niin vaatteeni oli repaleissa; ja minä rupesin ihmettelemään, miten edes koskaan olin viihtynyt tuon leskirouvan luona, jossa alinomaa piti pestä naamansa ja kammata tukkansa ja syödä talrikilta ja mennä maata ja nousta ylös kellon mukaan ja istua kirja nenän alla — ja muuta joutavaa turhuutta; ja tuo kuivettunut fröökynä Watson sitten, joka alinomaa jankutti ja naukui. Mulla ei ensinkään ollut ikävä sinne takasin, vaan tykkäsin elämästä metsässä oikein hyvin.

Mutt' yhtäkaikki niin ukko rahjus mielestäni käytti keppiään liian ahkerasti, niin että selässäni ja raajoissani rupesi tuntumaan jonkinmoista siantautia. Ja päälle päätteeksi hän usein oli poissa pitkät ajat ja piti minua aina sill'aikaa salpattuna tuohon viheliäiseen mökkiin. Kerran oli hän tällä viisin retkillään kolme päivää perätysten, ja minun oli turkkasen ikävä. Aloin aatella, että hän oli hukunut ja ett'en enää pääsis ulos ollenkaan tuosta luolasta. Totta puhuakseni silloin aika lailla pelästyin. Ja niinpä heti paikalla aloin tuumia jotain temppua päästäkseni totta päätä karkuun. Olinhan kyllä ennenkin monta kertaa yrittänyt ulos, kun ovi oli pönkätynä, mutta en ollut keksinyt mitään keinoa. Oli siinä tosin pari ikkunareikää seinässä, mutta niistä olis tuskin rakkikoirakaan mahtunut läpi; ja korsteinikin oli aivan liian ahdas. Ovi oli paksuista tammilankuista. Ja ukko veijari oli niin viisas, ett'ei jättänyt pienintä puukkoakaan mökkiin, poislähteissään; olin sataan kertaan nuuskinut jok'ainoan nurkan, — eihän mull'ollutkaan muuta tekemistä. Mutta tällä kertaa löysin maar sittenkin jotain; löysin näet vanhan ruostuneen sahan, joss'ei ollut kahvaakaan. S'oli pistetty kurkihirren ja katon väliin. Minä voitelin sitä vähä ihralla ja kävin työhön. Meill'oli vanna hevosloimi naulattuna mökin takaseinään pöydän takana, jott'ei tuuli pääsis puhaltamaan seinänraoista sammuttamaan meiltä kynttilän. Minä ryömin pöydän alle ja nostin hevoslointa ja rupesin sahaamaan irti lohketta seinän vahvasta alahirrestä, saadakseni tarpeeksi suuren reiän. Siin'oli kyllä työtä, mutt' olin sen yhtäkaikki saanut melkein valmiiksi, kun yhtäkkiä kuulin ukko vaarin pyssyn paukahtavan metsästä. Kiireintä myöten korjasin pois sahajauhut ja laskin alas hevosloimen ja kätkin sahani, ja hetken päästä astui ukko sisään.

Hän ei ollut hyvällä tuulella, vaan luontonsa mukaan kiukkua täynnä. Sanoi käyneensä kylässä, ja siellä mukamas kaikki meni päin hiiteen. Hänen lakimiehensä luuli voittavansa sen prosessin ja saavansa hälle rahat, jos he vain koskaan saisivat mitään kunnon päätöstä asiassa; mutta sitä voitais mukamas venyttää ja venyttää kukaties kuinka pitkälle, ja laamanni Thatcher tiesi koukkunsa hänkin. Ukko sanoi ihmisten arvelevan, että laamanni lopultakin sais aikaan semmoisen tuomion, että isän täytyis minusta luopua ja leskirouva tulis mulle holhojaksi mukamas. Se nyt minua ei suuresti ilahuttanut, sillä mulla totta puhuen ei ollut mitään halua takasin sinne leskirouvan luo pesemään naamaani ja saamaan sitä siunattua "sievistystä", kuten he sanoivat. Ja siinäkö sitten ukko rahjus hyvän aikaa noitui ja kiroili koko maailmaa, jaellen haukkumanimiä täysin suin. Ja hän sanoi tahtovansa nähdä leskirouvaa, jos ämmä räyskä uskaltaisi minuun koskea. Hän kyllä pitäis silmänsä auki, sanoi hän, ja näyttäis heille mukamas, kuka oli minun isäni. Hän veisi minut kuus seitsemän virstaa pois päin ja piilottais minut paikkaan, josta ei pirukaan minua löytäis. Tuo nyt minusta ei juur tuntunut hauskalta,

ja niinpä aattelin itsekseni, että minä kyllä tavalla tai toisella korjaisin luuni, ennenkun niin pitkälle tultais.

Sitten käski hän minun mennä kantamaan paatista kaikki hänen tuomisensa. Siellä oli säkillinen ruisjauhoja, kappale läskiä, vähän ruutia ja haulia, muuan vanha kirja ja pari sanomalehteä etulatingiksi, vähän rohtimia ja kelpo viinaleili. Kannoin ylös yhden taakan, palasin paatille ja istuin sen laidalle levähtämään. Tuomasin sinne ja tänne ja aattelin viimein paraaksi, että sieppaisin pyssyn ja pari ongensiimaa ja karkaisin tieheni syvimpään metsään. Sitten en jäis kauaksi aikaa yhteen paikkaan, vaan potkisin mukamas yhä eteenpäin, eniten öisin, ammuskellen riistaa ja kalastellen hengenpidoksi, — ja sillä viisin tulisin viimein niin kauvas, ett'ei isä ukko minua koskaan löytäis, eikä leskirouva liioin. Tuomasin sahata itseni ulos ja pötkiä tieheni jo ens' yönä, kunhan ukko vain jois itsensä tarpeeksi humalaan, ja sen hän kaiketikkin tekis. Pääni oli tullut niin täyteen noita tuumia, ett'en enää tietänyt kauvanko olin siinä kököttänyt paatin laidalla, kunnes pappa kulta rupes huutamaan minua ja kysyi, olinko nukkunut vai hukkunut.

No, kannoin kaikki kapineet mökkiin, ja pimeä tukki jo päälle. Sill'aikaa kun minä keitin illallista, kallisti ukko pariin kertaan leiliänsä, ja se virkisti häntä, niin että hän alkoi kiroilla taasen. Hän tietysti oli ollut päissään kylässäkin ja piehtaroinnut katuojassa pitkin yötä, niin että hän oli hyvässä siivossa. Häntä totta tosiaan olis luullut Aatamiksi, niin täynnään hän oli likaa ja kuraa. Saatuaan tarpeeksi päähänsä, rupes hän aina haukkumaan hallitusta. Tällä kertaa hän rähisi näinpäin:

"On mukamas hallitus tämäkin! Jumaliste, kaunis hallitus! Sepittävät lakeja, joilla ryöstetään poika isältä, oman isän oma poika, josta hällä on ollut paljon vaivaa ja kustannuksia antaakseen hänelle kristillisen kasvatuksen. Niin, ja juur kun viimeinkin on saanut poika nulikan niin pitkälle, että hänest' alkaa olla vähän hyötyä ja itse sais hiukan rauhaa, silloin tulee tuo lemmon laki ja iskee hampaansa kunnan isään. Tuhat tulimmaista! On *sekin* mukamas olevinaan hallitusta. Eikä siinä kylliksi. Vaan tuo siunattu laki sallii mokoman roiston kuin tuon laakmanni Thatcherin piättää multa lailliset rahani. *Kaunis* hallitus! *Kaunis* laki! Iskee kirotut kyntensä tämmöiseen mieheen, kuudentuhannen dollarin mieheen, ja kytkee hänet tällaiseen variksenpesään ja antaa hänen kierrellä pitkin pitäjää tällaisissa repaleissa, joista ei sikakaan huolis nutukseen. Ja *sitä* nimittävät he hallitukses. Ha, ha, ha! Piru vie pistääkin jo toisinaan päähäni lähteä koko tästä kurjasta maasta pois, iäks päiväks. Niin kyllä — ja sen oonkin heille sanonut, oon sen sanonut tuolle vanhalle vejarille Thatcherillekin vasten naamaa. He kuulivat kaikki tyyni mitä sanoin, voivat vanhoa sen todeks, joka sorkka. Sanoin sen heille vasten pläsiä. Antakaa kouraan kymmenen penniä, sanoin, niin annan mä palttua koko tälle roska maalle, tulkoon se toimeen miten tahansa, sanoin mä, enkä koske siihen enää varpaallanikaan, en sinä ikänä, sanoin mä. Katsokaas tätä hattua, sanoin mä, — jos sitä ees hatuks sanotta — sen koppa on irrallaan, ja se roikkuu kaulallani kuin rengas, sanokoot sitä hatuks, kernaasti minun puolestani, *minusta* vain tuntuu kuin pistäisin pääkalloni korsteiniin, sanoin mä. Katsokaa sitä, sanoin mä, ja mokomaa rustinkia saa pitää päässään mies, jok'olis rikkain pitäjässä, jos enää olis lakia ja oikeutta maassa."

"Jaa-a, kyll'on jumaliste siinä hallitusta, on maar niinkin. Mikä surkea lautakunta! Miten olikaan tuon vapahan neekerin Ohioista? tuon röykeän mulatin, joka eniten oli yhtä valkea kuin rehellinen valkoinen mies. Mikä röykeä roisto! Olihan jumaliste hällä päällään valkoinen palttinapaita aivan kuin ihmisellä, ja — ja uskoisko sen? — kiiltävä knallihattu päässä, onko se laitaa? Tuskin kukaan koko pitäjässä käy niin hävyttömän hienona kuin hän; ja vielä hällä oli kultakello ja vitjat ja hopeanuppinen keppi käessä. Ha, ha, ha! — totta maarian muhkein vanha vejari koko Valtiossa! Ja mitäs ajatella siitä! Sanovathan häntä tuommoseks rohvessoriks mukamas, joka puhuu vieraita kieliä ja on oppinut, kuten sanovat, tietää kaikki pahuuat. Ja uskoisko sen? Sanovatpa päällepäätteeks, että hän saa *äänestä*, tuommonen neekeri retkale, siellä kotonaan. Onko se laitaa? Hä? Nauravathan sille jo siatkin. Mokomat lait! Mihinkä onkaan maa joutunut, kun semmosta kärsitään! Sattui olemaan vaalipäivä, ja minä olin justiin menossa äänestämään, minä itse, jos en olis ollut liian päissäni päästäkseni sinne perille. Mutta kun he sanoivat mulle vasten naamaa, että tässä maassa on Valtio, jossa annetaan tuon neekeri lurjuksen äänestä, niin minä annoin palttua koko touhulle, jumal'avita! Sanoin, että minä en äänestä *ikipäivinä*, vaikka maa repeis. Enpä jumaliste äänestäkkään, sanoin heille. Saivat sen kuulla, kun saivatkin. Menköön maa vaikka suoraa päätä h—ettiin, minä en äänestä eläissäni enää. — Ja uskoisko sen? Hän julkes olla röyhkeä vasten naamaa, tuo roikale. Ei väistynyt tieltä, kun tulin häntä vastaan, vaan minun täytyi vaivata itseäni ja survaista hänet tien viereen. Onko se laitaa se? Minä sanoin siinä: mitä tämä tietää? miks'ei myydä tuota neekeriä avisionilla? miks' annetaan hänen rentustaa pitkin maata? — No, mitä vastaavat he siihen! Joo, ett'ei mukamas voitu myydä häntä, ennenkun hän olis ollut kuus kuukautta Valtiossa, ja niin kauvan hän mukamas ei ollut vielä venynyt siellä. No, voi sun s—keli! On olevinaan hallitus sekin - ei uskalla myydä vapaata neekeri roistoa, ennenkun hän mukamas on ollut kuus kuukautta Valtiossa. On siinäki hallitusta! On jumaliste olevinaan hallituksen kengissä — ja istuu sitteki käet ristissä kuus kuukautta, ennenkun tohtii iskeä kypälänsä kiertelevään, varastelevaan, valkopaitaseen, vapaaseen neekeri piruun, ja — —."

No, ukko hoiperteli siinä sinne tänne haukkuen ja rähisten eikä osannut hallita vanhoja kikkeriä

kinttujaan, kunnes hän viimein kaatui suinpäin läskinelikon yli ja loukkasi molemmat polvensa, hirveästi irvistellen; ja loppupuoli hänen saarnastaan oli mitä kuuminta kieltä, milloin neekereistä ja hallituksesta, milloin läskinelikosta. Hän hyppeli kuin hullu nurkasta toiseen, ensiks toisella, sitten toisella jalalla ja pidellen vuorotellen polviaan, kulloin kumpastakin; mutta viimein otti hän vauhtia ja surmasi toisella jalallaan tuohon nelikkoon oikein pulskan potkun. Siinä hän kuitenkin teki tyhmästi, sillä se sattui olemaan juuri se jalka, jonka varpaat pisti ulos kengistä, ja hän rupes ulvomaan niin kamalasti, että tukkani oli nousta pystyyn kauhistuksesta; ja sitten hän viskausi maahan ja piehtaroi siinä kuin hevonen, pidellen varpaitaan, ja voi kuinka hän kirosi! Luulin seinäin halkeavan. Ukko olikin, sivumennen sanottu, ylpeä kiroustaidostaan. Olihan Sowberry Hagan vanhus mukamas aimo mies sadattelemaan; mutta isä ukko kehui voittavansa hänet. S'oli kenties kuitenkin tyhjää kerskailemista vain.

Syötyämme illallisen, kävi pappa vaari taas viinaleilinsä huippuun, ja hän sanoi, että siin'oli lientä kyllyiksi "kahteen kelpo pohmeloon ja yhteen viinavilliin." Se oli hällä sananpartena. Minä laskin nyt itsekseni, että hän tietenkin tunnin kuluttua olis aivan sikapäissään ja että silloin voisin näpistä hältä avaimen taikkapa saada hirren pätkän irti seinästä ja pötkiä tieheni. No, hän suuteli leiliään kerta toisensa perästä, ja hetken päästä kuppuroikin hän kyljelleen vilttinsä päälle; mutta sillä kertaa ei ollut mulla lykkyä. Hän ei nukkunut sikeään uneen, vaan rehki ja oli levoton. Hän puhkui ja uhkui ja väänsihe käänsihe sinne tänne kauvan aikaa. Viimein tuli mulle niin uni, ett'en kuolemaksenikaan jaksanut pitää silmiäni auki, vaan nukuin siihen paikkaan, ja kynttilä jäi palamaan.

En tiedä kuinka kauan lienen siinä nukkunut, mutt' yht'äkkiä heräsin hirvittävään huutoon ja lensin pystöön. Isä ukko oli myös jaloillaan; mutta hän oli muuttunut aivan villiksi näöltään ja hyppeli ja riehui kuin raivohullu ja huusi, että hän oli joutunut käärmeiden pesään. Ne mukamas kiemuroivat ylös pitkin hänen koipiaan, ja yksi oli purrut häntä poskeen — mutta minä vain en nähnyt mitään käärmeitä. Hän juoksi ympäri mökissä yhteen mittaan ja kiljui: "ottakaa pois ne pirut! ottakaa pois! Ne purevat minua kurkkuun!" Hänen silmänsä tuijottivat kamalasti. Lopultakin näkyi hän väsyvän ja keikahti kumoon; mutta nyt hän väänsihe ja vyöryi paikasta paikkaan, ihmeellisen sukkelasti, potkien tieltään kaikki mit'oli edessä ja otellen tapellen käsivarsillaan ilmassa ja huutaen että huone mukamas oli täynnä piruja, jotka tahtoivat lennättää hänet h—vettiin. Sitten näkyi hän vähän tyyntyvän ja vaiken viiheinkin kokonaan. Kuulin pöllöjen ja susien ulvovan kaukaa metsästä; niin oli kaikki kamalan hiljaa. Hän oli nukkunut nurkkaan. Tuokion päästä nousi hän kuitenkin puoleksi istualleen ja näkyi kuuntelevan jotakin, pää kallellaan. Sitten sanoi hän hyvin hiljaa:

"Pamp-pamp-pamp; n'on kuolleet kun tulee; pamp-pamp-pamp; tulevat minua noutamaan; mutta minä en lähe, en, en — Ooh! tuossa ne ovat! Antakaa mun olla! Käet pois! Hyi, kuinka n'on kylmät! Antakaa kurjan s—tanan olla!"

Sitten hän laskeutui nelin kontin ja rukoili heitä jättämään hänet rauhaan, ja sitten hän kääri vilttinsä ympärilleen ja vyörytti itsensä pöydän alle. Ja minä kuulin hänen viltin läpi hiljaa rukoilevan kuolleitansa, ja sitten hän itki.

Mutta mitäs ollakkaan! Yht'äkkiä sukelti hän ulos viltistä ja ryntäsi ylös. Hän oli kauhea katsella, ja nyt hän näki minut ja syöksi suoraa päätä päälleni. Hän ajoi minua yltympäri mökkiä puukko kädessä, huutaen että minä mukamas olin Kuoleman Enkeli ja sanoen tappavansa minut, niin ett'en enää vois häntä kiusata. Minä kerjäsini ja sanoin, ettenhän ollut mikään enkeli, vaan ainoastaan hänen poloinen poikansa Huck, mutta hän nauraa hohotti hirvittävästi kuin huuhkain ja noitui ja kirosi ja ajoi minua takaa kuin nälkäinen susi. Kerran kun käännyn toisappäin ja puikahin hänen käsivartensa alta, sai hän kyntensä isketyks mekkooni, hartiaini väliin, ja minä luulin olevani mennyttä kalua; mutta miten olikaan, onnistuin luistamaan irti nutustani ja pääsin pakoon. Viimein hän väsyi taas ja kaatui maahan, selkä ovea vasten. Mutta hän sanoi vain aikovansa vähän levähtää; sitten hän tappais minut. Hän pisti puukkonsa alleen ja sanoi tahtovansa nukkua hetken aikaa saadakseen uusia voimia; sitten nähtäis kumpiko tässä oli isäntänä mukamas.

Äkkiaamasta hän nukkui. Silloin sieppasin minä vanhan puutuolin, nousin sen päälle hiljaa kuin hiiri ja otin alas pyssyn. Koettelini laastukilla, oliko se latingissa, ja sitten panin sen poikki puolin nauristynnyrin yli, piipunsuu ukkoa vasten, ja itse kyykistyin alas tynnyrin taa odottamaan kunnes hän liikauttaisi. Mutta voi kuinka vitkalleen siinä aika kului.

Seitsemäs luku.

"Nous' ylös! Mitä sinä siinä virut, nahjus!"

Avasin silmäni ja katselin ympärilleni, tietämättä oikein miss'olin. Aurinko oli jo noussut, ja minä olin

nukkunut sikeästi. Ukko seiso vieressäni; hänen naamansa näytti nyreältä ja ränstyneeltä.

"Mitä pirun peliä sin'olet pitänyt pyssyllä, penikka? Hä?"

Aattelin että hän kaiketikaan ei paljoa muistanut yöllisestä äksiisistään, niin että vastasin:

"Olihan joku roisto yrittämässä yöllä sisään ovesta, ja minä tahdoin häntä pelottaa."

"Miks'et sitten herättänyt minua?"

"Minä koitin, vaan en saanut teitä henkiin."

"No, hyvä. Älä lörpötä siinä nyt lorujas, vaan pötki joelle kokemaan koukkuja, että saahaan kaloja murkinaks. Kuulekkos! Minä tulen koht'siltään."

Hän avas oven, ja minä pötkin ulos ja menin joelle. Siellä huomasin, että virta kuletti mukanaan koko joukon puuvärkkiä ja puunkuorta, ja siitä päätin että vesi oli nousemassa. Mull'olis ollut hyvät markkinat, jos nyt olisin oleskellut kylässä. Juhannustulva oli mulle aina ollut oikein kultakaivoksena; se tuopi näet aina muassaan hirsiä, jopa polttopuita ja toisinaan koko tusinan tukkia yhtenä lauttana, ja muuta semmoista. Silloin ei tarvitse muuta kuin pitää varansa keksi kädessä ja myydä saaliinsa tapulitarhaan tai sahamyllyyn.

Kävin kappaleen matkaa joenvartta ylöspäin tähystellen, niin sanoakseni, toisella silmällä ukkoa, toisella tulvan tuomisia. Yht'äkkiä tuli siinä tanssien virran mukana kanooti, niinpä niinkin, ja päälle päätteeksi oikein sievä kanooti, noin neljä- tai kolmetoista jalkaa pituudelta ja uiden upeana kuin sorsa. Minä sänttäsin pää edellä rannasta kuin sammakko, vaatteet päälläni, ja uin aika kyytiä kohden kanootia. Luulinpa melkein, että siinä makais joku junkkari pohjassa, sillä ihmiset tekevät usein sillä viisin kurillaan; kun pyydystäjä tarttuu saaliiseensa, hypähtävät he ylös ja nauravat hänet pahanpäiväiseksi. Mutta niin ei nyt onnekseni käynyt tällä kertaa. S'oli todellakin ajokanooti, ja minä kapusin siihen ylös ja meloin sen rantaan. Nytpä ukko on iloissaan, aattelin mä, kun saa nähdä tämän saaliin — se on ainakin kymmenen dollarin arvoinen. Mutta tullessani rantaan ei pappa vaaria näkynytkään; ja juur kun olin laskenut pieneen poukamaan, jonka yllä kasvoi pajupensaita ja köynnöskasvia, niin että se näytti pieneltä luolalta, — silloin pisti päähäni toinen tuuma. Aattelin, näettekö, että kätkinsin kanootin isältä, ja sitten en karatessani meniskään metsään travaamaan jalkasin, vaan laskisin pulskasti jokea alas noin viiskymmentä virstaa ja pitäisin sitten leiriä hausalla paikalla.

Enhän ollut kaukana mökistämme, ja niinpä olin alinomaa kuulevinani ukko vaarin tulevan. Mutta sainhan kuitenkin kanootin kätkeytyksi, ja kun sitten kurkistelin pajupensaan takaa, näin hänen seisovan polulla ja tähtäävän pyssyllään yhtä lintua. Hän siis ei ollut mitään nähnyt.

Hänen tullessaan rantaan, olin jo paraikaa kokemassa muuatta koukkua. Hän haukkui minua vähäsen, kun olin niin kuhnustellut, mutta minä sanoin pudonneeni jokeen, ja sentähden olin mukamas viipynyt niin kauvan. Tiesinhän hänen huomaavan, ett'olin märkä kuin trasu; ja hän rupeis trissaamaan minua kaikellaisilla kysymyksillä. Me saatiin koukuilla kuus kissakalaa ja mentiin kotiin.

Syötyämme aamiaisemme, heitti hän pitkälleen taas ja minä myös — mokoman yön jälkeen. Minä makasin siinä mietiskellen jotain konstia, jolla voisin estää sekä ukkoa että leskirouvaa minua seuraamasta; sehän olis parempi kuin luottaa siihen onnenpeliin, että ennättäisin kylliksi kauas ennenkun he pääsisit jälilleni; saattaishan tapahtua jos jotakin. No, enhän ens'aluksi keksinyt mitään keinoa; mutta mitäs ollakkaan, niin ukko nousi juomaan pari tuoppia vettä ja sanoi sitten:

"Toiste, kun joku kuleksija tulee nuuskimaan nurkkia täällä, niin sinun pitää minut herättää, kuulekkos? Tuolla roistolla oli piru hampaan kolossa. Tarvitsis kuulun koniinsa. Ja toiste sinä minut herätät heti, kuuleks?"

Sitten hän kallistui kyljelleen taas ja nukkui — mutta mitä hän oli sanonut, se justiin synnytti päässäni sen konstin, jota olin etsiskellyt. Hehei! tuumasin itsekseni, jo tässä tiedetään temppu, joka pidättää heitä nuuskimasta jälkiäni.

Noin kahdentoista aikana noustiin me ylös ja mentiin joelle jälleen. Joki nousi nousemistaan, ja virta toi mukanaan paljon ajopuita. Tulipa siinä myös yhtenä lauttana koko yhdeksän tukkia. Otimme veneen ja hinasimme sen rantaan. Sitten söimme päivällistä. Toinen kuin isä ukko olis odottanut siinä pitkin päivää saadakseen vain lisää Jumalan viljaa virrasta; mutta hänpä ei totta maar malttanut. Yhdeksässä tukissa oli hälle kylliksi; hänen piti suoraa päätä kylään niitä myymään. Hän siis salpasi minut mökkiin kuin ainakin ja otti veneen ja lähti hinaamaan tuota lauttaa kylään, tuossa kolmen aikana iltapäivällä. S'oli selvää, aattelin mä, ett'ei hän palais sinä yönä. Odotin kunnes hän olis poistunut kappaleen matkaa, otin framille sahani taas ja kävin tuon seinähirren kimppuun. Eikä aikaakaan, niin olin

kömpinyt reiästä ulos. Ukko lauttoineen näkyi pienenä pilkkuna kaukana alapuolella toisessa rannassa.

Otimpahan jauhosäkin ja kannoin sen joelle piilopaikkaani ja viskasin kanootiin. Sitten kuletin sinne läskimöhkäleän, sitten viinaleilin; sitten otin kaikki kahvit ja sokerit, mitä meill' oli, ja ampumavarat; otin rohtimet; otin ämpärin ja napun ja läkkikannun; otin vanhan sahani ja kaksi vilttiä; otin kastrullin ja kahvipannun. Ongensiimoja ja koukkuja ja tulitikkuja otin myös - niin, otimmahan ylimalkain kaikki tyyni, mik'oli penninkään arvosta, niin että koko hotellimme jäi lähimmittään puti puhtaaksi. Olisin mielelläni tahtonut kirveen, mutta meill'ei ollut muuta kuin se, joka oli halkopinolla, ja sen jätin mä eri syystä siihen. Viimeiseksi sieppasin pyssyn, ja sitten olin valmis.

Minä olin siinä oikein uurtanut maanpintaa, ryömiessäni ees takasin reiästä ja laahatessani ulos niin paljon tavaraa. Nyt täytin sen paikan somerolla, niin ett'ei näkynyt jälkiäni eikä sahajauhoja. Sitten panin ulossahatun hirrenpätkän takasin reikään ja pistin pari kiveä tueksi sen alle, että se pysyisi paikoillaan — koko hirsi kun siltä kohdalta ei oikein ulottunut maahan asti. Jos seisoi neljä viis jalkaa siitä pois päin eikä tiennyt mitään sahatyöstä, niin ei totta maar huomannut mitään; ja sitä paitsi oli se paikka mökin takapuolta, niin että kukaan tuskin olis äkännytään mennä nuuskimaan sieltä päin.

Kanootin paikalla ei ollut muuta kuin ruohoa, niin että siinä ei voinut näkyä mitään jälkiä. Seisoin rannalla ja katselin kaikkialle; ja kaikki oli hyvin. Sitten otin pyssyn ja menin kappaleen matkaa metsään, ampuakseni, jos suinkin, pari lintua. Silloin näin yht'äkkiä metsäsian; tapahtui, näet, toisinaan näillä seuduin, että joku porsas karkasi kotoaan ja metsistyi salossa. Minä ammuin tämän otuksen ja laahasin sen mökille.

Sitten otin kirveen ja löin oven sisään, että ryskähti. Sitten laahasin porsaan mökkiin, lähelle pöytää, ja iskin sitä kirveellä kurkkuun ja annoin veren vuotaa maahan — sanon tahallani: maahan, sillä eihän, Jumala paratkoon, tässä hotellissa muuta lattiaa ollutkaan kuin paljas maa, kova maa, ei lautoja nimeksikään. No, nyt otin minä vanhan säkin ja täytin sen suurilla kivillä — niin suurilla kuin jaksoin kantaa — ja laahasin sitä sitten, verisestä siasta asti, pitkin maata ovesta ulos ja metsän läpi aina rantaan saakka, josta keikahutin sen jokeen, ja siihen se samassa upposi. Se oli niin raskas, ett' aivan helposti voi nähdä ruohosta, että siitä oli jotakin laahattu. Oikein kaipasin nyt Tom Sawyeria; sillä tiesinhän kuinka kovasti hän harrasti juur tänkaltaista touhua, ja hän olis keksinyt vielä monta metkua juonen jatkoksi. Hän oli seppä semmoisissa, kun tarvittiin.

No, mutta viimein repäsin nyt päästäni pivollisen hiusta ja hivelin kirvestä kunnollisesti sianverellä ja tahrasin siihen hiukset kiinni; sitten viskasin koko kapineen nurkkaan. Sitten otin porsaan ja pidin sitä mekollani rintaani vasten (niin ett'ei veri päässyt vuotamaan maahan), ja kannoin sen hyvän matkan päähän tuvasta; sitten läiskähytin sen jokeen. Sill'aikaa pisti päähäni toinenkin juttu. Menin ottamaan jauhosäkin ja vanhan sahani kanootista jälleen ja kannoin ne tupaan. Panin säkin vanhalle paikalleen ja tein reiän sen pohjaan sahallani, sillä meillä ei ollut mitään oikeita ruokaveitsiä tai kahveleita, kun isä ukkokin aina vain käytti linkkuveistään tai puukkoaan pöydässäkin. Sitten kannoin säkin noin sata syltä ruohon poikki ja metsän läpi maan puolelle päin muutamalle matalalle lammelle, joka oli viis virstaa laaja ja täynnään kaislaa ja sorsia sydänkesällä. Siitä laske pienen joki monta virstaa sisämaahan päin, en tiedä mihin. No, mutta säkistä sateli nyt jauhoja ulos pitkin matkaa, niin että sillä viisin syntyi pieni valkoinen polku tuohon lampeen asti. Pudotin tahallani tielle myöskin ukon kovasimen, niin että näyttäis siltä kuin olis se pudonnut tapaturmassa. Sitten sidoin pienen reiän kiinni seililanka-pätkällä, niin ett'ei jauhosäkki enää vuotanut, ja kannoin säkkini ja sahani jälleen kanootiin.

Nyt oli jo melkein pimeä, ja minä siirsin kanootin sen pikku poukaman suuhun, johon olin sen kätkenyt, ja istuin odottamaan kunnes kuu nousis. Sidottuani ruuhen pajupensaaseen, haukkasin vähän ruokaa ja panin sitten pitkälleni paattiin poltellaakseni vähäsen ja mieltäkseni maailman menoa. Minä oletin, että he seuraisivat tuon kivillä täytetyn säkin jälkiä rantaan ja sitten hakisivat minua naaraamalla joesta. Ja sitten seuraisivat he jauhopolkua lammelle asti ja kulkisivat luultavasti pitkin sitä puroa, joka laske siitä ulos, saadakseen kynsiinsä rosvot, jotka olivat tappaneet minut ja varastaneet kaikki tavarat. Joesta he eivät etsi muuta kuin minun kuollutta luurankoani, aattelin mä. Ja siihen he pian kyllästyvät, tuumasin, ja sitten ei minusta enää piittaa kissakaan, ja minä saan venyä missä mun lystää. Jacksonin saari on mulle justiin omiansa; sen minä tunnen perin pohjin, ja sinne ei koskaan kukaan ihminen tule. Ja sieltä voin minä yön aikaan meloa kylään, pasteerailemaan ja hankkimaan itselleni mitä milloinkin tarvitsen. Jacksonin saari, jaa, sielt' olen tästedes kotosen.

Minä olin väsyksissäni aika lailla, ja niinpä sattui, että nukuin siihen paikkaan. Herätessäni sitten en ensimmältä saanut selville ollenkaan, missä oikeastaan olin. Nousin istualle ja tirkistelin ympärilleni, ikäänkuin pikkusen peloissani. Silloin muistin kaikki tyyni. Joki näytti monta, monta virstaa leveältä. Kuuvalo oli niin kirkas, että minä voin laskea montako tukkia ui virrassa sata syltää paikaltani. Kaikki oli hiljaa kuin haudassa, ja niin näytti myöhäiseltä, ja *haisi* niin myöhäiseltä. Niin, kyllähän tiedätten mitä minä meinaan, vaikk'en osaa sit' oikein sanoin selittää.

Haukottelin hiukkasen ja ojentelin raajojani, kun yht'äkkiä kuulin jotain ääntä kaukaa veden poikki.

Kuultelin tarkasti ja pian äkkäsin mitä se oli. S'oli airojen kitkuntaa hangoissa hiljaisena yönä. Kurkistelin pajupensaaseen läpi ja näin todellakin veneen uiskentelevan etäällä. En voinut nähdä, montako henkeä siinä oli. Mutta se liukui lähemmälle, ja nyt näin, ett'ei siinä ollut muuta kuin yks mies. Voi, voi, aattelin mä, kai se nyt on ukko, joka tulee, juur kun olis saanut pysyä poissa. Hänen paattinsa ajoi lujan virran mukana vähän alapuolelle minua, mutta pian pyörähytti hän sen rannemmalle suvantoon ja tuli jo niin likelle minua, että melkein olisin ulottunut häneen pyssynpiipulla. No, se oli, kun olikin, isä ukko, — ja hän oli selvänä; sen huomasi hänen soudostaan.

En siinä juur päätäni pidellyt; vaan tuossa paikassa kiiti kanootini salaman nopeudella jokea alaspäin, vaikka hiljaa kuin hiiri ja rannan varjossa. Päästyäni pari virstaa pois päin, laskin ulos keskelle virtaa, sillä läheninpä jo lossivalkamaa, josta ihmiset olis voineet nähdä minut ja huutaa "halloo!" Minä laskin kanootini aivan ajopuiden sekaan ja panin pitkälleni sen pohjalle ja annoin sen sitten ajelehtia eteenpäin muun puuvärkin muassa.

Makasin siinä selälläni ja voin paksusti, poltellen piippua ja katsellen kirkasta taivaan kantta. Taivas näyttää niin kovin syvältä, kun sitä noin katselee maassaan selällänsä kuutamossa; en ollut ennen äkännytään sitä seikkaa. Ja kuinka pitkän matkan päästä sitä kuuleekin vettä pitkin tuommoisena yönä! S'on ihmeellistä. Minä kuulin heidän puhuvan lossivalkamalla, kuulin jumaliste jok'ainoan sanan. Muuan mies sanoi, että päivät nyt oli pitenemässä mukamas ja yöt lyhenemässä. Muuan toinen meinasi, ett'ei mukamas *tämä* yö ainakaan tuntunut lyhyeltä — ja silloin toiset nauroi; ja hän sanoi sen toistamiseen, ja he nauroivat toistamiseen. Sitten he herättivät jonkun toisen toverin ja kertoivat sen hänelle ja nauroivat, mutta hän ei nauranutkaan, vaan käski heidän mennä h—ttiin ja jättää hänet rauhaan. Ensimmäinen puhuja sanoi aikovansa kertoa jutun muijalleen, joka mukamas sais nauraa oikein haljetakseen, mutta hän itse oli kyllä, sanoi hän, laskenut paljon muhkeampiakin kompia parempina päivinänsä. Sitten sanoi joku, että kello oli vähä vaillo kolmea ja että toivottavasti päivän nousuun ei olis enemmän kuin vähän toista viikkoa. Sitten hiljeni heidän puheensa hiljenemistään, ja minä en enää voinut eroittaa sanoja; kuulin vain jotain muminaa ja vähän väliä naurun pätjän, mutta se tuntui jo tulevan kaukaa.

Minä olin nyt hyvän matkaa lossista. Nousin istualleni, ja siinä oli eessäni Jacksonin saari, pari virstaa alaspäin, jylhine puineen ja kamalan suurena ja paksuna ja pimeänä kuin lyhdytön höyrylaiva. Hietasärkät saaren yläpäässä eivät olleet näkyvissä nyt — tulvan tähden.

Ei kestänyt kauvan, ennenkun olin saareni kohdalla. Kova virta lennätti minut yhtä vauhtia yläpäähän ohi, mutta sitten tartuin airoihin ja pyörähyttiin paattini suvantoon ja laskin maalle Illinoisin puolelle antavaan rantaan. Ajoin kanootini syvään ränniin sannassa, jonka tunsin vanhastaan; minun täytyi työntää syrjään pensaanoksia päästäkseni sisään, ja kun olin vetänyt ylös veneen ja laittanut sen kiinni, ei kukaan voinut sitä nähdä ulkoapäin.

Menin ylös ja istuin kaatuneelle puun-rungolle saaren yläniemessä ja katselin ulospäin lavealle joelle ja noita mustia ajopuita ja ylöspäin vanhaan kotikaupunkiin, josta pari kolme valopilkkua vilkahteli. Tuli myöskin mahdollittoman iso tukkilautta uiden jokea alaspäin, ja siinä oli palava lyhty keskellä. Katselin sen luisuntaa eespäin, ja kun se oli ihan minun kohdallani, kuulin jonkun miehen sanovan: "Peräairo ulos! Käännä oikealle!" kuulin sen niin selvästi kuin olis hän huutanut mulle korvaan.

Rupesihan samaan aikaan vähän valkenemaan taivaalla, ja minä menin metsän sisään ja panin pitkälleni, levähtääkseni pikkusen ennen aamiaista.

Kahdeksas luku.

Herätessäni sitten oli aurinko jo niin korkealla, että kello jo lie käynyt yhdeksättä. Siitä välittämättä makasin siinä vain eelleen ruohossa ja viileässä varjossa mietiskellen maailman menoa, ja olin tyytyväinen ja voin paksusti. Voinhan nähdä auringon vähän pilkistävän tuuheiden puiden läpi, mutta enimmäkseen oli metsä niin tiheää, että siellä oli puoleksi pimeää tai ainakin hämärää sisässä. Missä päivän valo pursui lehtien läpi, oli siinä ikääskuin teirenpilkkuja sammalessa, ja ne huojuivat vähäsen sinne tänne, ja siitä näin että yläilmassa kävi vähän tuultakin. Muutamassa mäännyssä istui pari oravaa pöpötellen mulle hyvin ystävällisesti.

Mull'oli siinä niin hyvä olla ja laiskotella, ett'en viitsinyt nousta ylös laittamaan itselleni aamiaista. No, olin juuri nukkua jälleen, kun yht'äkkiä yläjoelta päin kumeasti kuului: "bom!" Nousin kynnärpäälleni ja kuultelin; ja pian pamahti uudestaan. Nousin ylös ja katsoin reistä lehtien läpi, ja minä näin ikääskuin paksun savupilven leijailevan veden päällä, melkein lossipaikan kohdalla. Ja siellä oli myöskin lossivene ajelemassa jokea alaspäin ja täpö täynnään väkeä. Ja nyt minä tiesin mitä siellä hommattiin. "Bom!" Näinhän valkosen savun pölähtävän ulos lossiveneen kyljestä. Hoo, hoo, aattelin mä, kunnialaukauksia

mulle! Ampuvat kanoonalla veden yli, saadakseen luurankoni nousemaan pinnalle.

Mull' oli aika lailla nälkä, mutta nyt ei käynyt mennä tekemään ruokatulta; olisivat heti nähneet savun. Sain istua siinä katsomassa kanoonan-savua ja kuulemassa pamauksia. Joki oli siltä kohdalta hyvin leveä, ja sit'on aina turkkasen mieluisa katsella mokomana makeana kesäaamuna, kun aurinko paistaa; ja mull'olis ollut oikein hauska istua siinä katselemassa, kun he pyydystelit jäännöksiäni joen pohjasta, kunhan mulla vain olis ollut jotain syötävää. No, mutta satuimpa siinä sitten yht'äkkiä muistamaan, että aina, kun joku on hukkunut, pistetään vähän elohopeaa muutamiin junttapulliin ja annetaan niiden uida virran mukana; jolloin ne pysähtyvät siihen paikkaan, jossa hukkunut luuranko makaa. Nyt menen minä väijymään, tuumasin mä, ja jos joku tuommonen pulla tulee minua hakemaan, niin minä vastaan siitä, että se osuu oikeaan paikkaan. Muutin saaren toiselle rannalle, sille, joka antoi Illinoisin puolelle, koettamaan onneani. Ja mitäs ollakkaan! Siinä tuli totta maarian mukkea junttapulla tanssien veden päällä, ja minä heti sitä tavoittelemaan pitkällä kepillä, mutta mun jalkani luiskahti ja kakku karkasi tiehensä. Minä olin tietysti tällännyt itseni paikkaan, jossa virta juoksi lähinnä rantaa; niin viisas toki olin. No, yht'äkkiä tuli siinä toinen pehmeä pulla purjehtien, ja sillä kertaa onnistuin. Otin pois tulpan ja puistin pois pienen elohopeapallon ja iskin hampaani pullaan. Se oli oikein herrasväen junttapullaa, eikä mitään prostoita.

Minä voin paksusti kuin provasti, istuessani siinä lehdikossa kaatuneen puun päällä mukeltaen makosta leipää ja katsellen lossivenettä, jossa niin hartaasti minua naarattiin. Ja silloin pisti myös päähäni hyvä aatos. Tulin näet tuumaamaan, että leskirouva Douglas tai pitäjän pastori tai joku muu jumalinen ihminen oli rukoillut, että tämä junttapulla osuisi juur siihen paikkaan, jossa minä olin, ja sen se nyt oli tehnytkin, totta totisesti. Niin että tuosta rukoilemisesta sittenkin mahtaa lähteä jotain. Mutta niin on varmaankin laita ainoastaan jos siihen rupee joku paremman-puoleinen ihminen, niinkuin esimerkiksi pastori tai leskirouva; minulle se ei luonnista, sen olen nähnyt, eikä arvattavasti minun kaltaisilleni.

Sytytin piippuni ja vetelin savuja hyvän aikaa ja odottelin. Lossivene liukui eteenpäin virran kanssa, ja minä laskin että voisin nähdä ketä kaikkia siinä oli, kun se tulisi sille kohdalle, josta olin onkinut junttapullan. Kun se siis nyt oli uinut kappaleen matkaa alas minuun päin, sammutin minä piippuni ja menin aivan lähelle sitä paikkaa, jost'olin kaapannut leipäpullan. Siinä panin pitkälleni paksun haarapuun taakse rannassa. Puun haarasta voin kurkistaa läpi.

No, lossivene tuli keikkuen yhä lähemmäs, ja koht'ikään oli se niin likellä, että olisivat voineet pistää ulos lankun ja astua rantaan, jos halutti. Siin'oli väkeä, että vilisi. Isä ukko ja laamanni Thatcher ja pikku Bessie Thatcher ja Jo Harper ja Tom Sawyer ja hänen vanha tätinsä Polly, ja Sid ja Mary ja koko joukko muita. Kaikki he puhuivat murhasta; mutta yhtäkkiä puuttui katteini puheeseen ja sanoi:

"Tähystäkää tarkasti siellä! Virta käy tässä lähinnä rantaa, ja hän on saattanut tarttua pajupensaisiin jossakin. Niin ainakin toivon."

Minä puolestani en sitä toivonut. Mutta he tukkivat kaikki sille puolen, kallistuivat yli reilingin, melkein vasten naamaani, ja tuijottivat veteen voimiensa takaa. Minä voin nähdä heidät vaikka kuinka selvästi, mutta he eivät voineet nähdä minua. Silloin huutaa katteini:

"Varokaa!" — No, sen sakramenskattu! Kanoona laukesi mulle vasten pläsiä mokomalla ukkospilvellä, että minä menin sokeaksi savusta ja kuuroksi pamauksesta ja luulin olevani aivan mennyttä kalua. Jos vain olisivat arvanneet ladata kuulalla, niin olisivat pitkittä mutkitta saaneet siinä samassa mitä etsivät, nimittäin minun luurankoni. No, pian huomasin kuitenkin, tultuani tolkuilleni taas, ett'ei mulle todenteolla ollut mitään vahinkoa tullut. Lossivene luisti pois päin ja katosi näkyvistäni saaren alaniemekkeen taakse. Kuulin pamauksia silloin tällöin noin tunnin ajan vielä, mutta sitten ne taukosivat. Kuljettuaan ympäri koko saaren, joka oli kolme virstaa pitkä, näkyivät naaraajat väsyneen ja laskivat maalle Missourin puolella ja pötkivät kotiinsa.

No, nyt ei mulla enää ollut mitään hätää. Eihän tämän perästä kukaan huolis ajaa minua takaa. Minä kannoin kaikki kauskuni ylös kanoonista ja laitoin itselleni oikein pulskan leiripaikan paksuimpaan metsään. Tekasin vilteistäni jonkinmoisen teltan sateensuojaksi tavaroilleni. Sitten istuin onkimaan ja sain kissakalan ja avasin sen sahallani, ja illan puoleen laitoin nuotiotulen ja paistoin kalan. Syötyäni panin sitten ulos pari koukkua saadakseni vähän kalaa aamuksikin.

Pimeän tullen istuin nuotioni ääreen polttelemaan, ja s'oli hyvin hauskaa. Mutta hetken päästä rupes kuitenkin tuntumaan hiukan ikävältä, ja niinpä menin istumaan rantaan ja kuultelin virran virinää ja laskin tähtiä taivaslaella ja ajopuita ja tukkia joessa, ja sitten menin takasin ja panin maata. Se on sittenkin paras konsti, kun on ikävä, sillä silloin unohtuu pian koko tämä matoinen maailma.

No, mutta sillä viisin meni kolme päivää ja yötä. Mutta neljäntenä päivänä sitten lähdin tutkimusretkelle yltympäri saartani. Olihan se, näettekös, minun saareni, ja minä tahdoin tietää mitä

kaikkia siellä olis. Löysin aika lujasti mansikoita, kypsiä ja priima tavaraa, ja koko paljon vaaramia, jopa kirsimarjojakin, puolikypsiä, ja metsärypäleitä, jotka vasta kävivät nuppuun. Ne tulisivat mulle vielä hyvään tarpeeseen, aattelin mä.

No, minä kuljeksi sinne tänne metsässä, kunnes arvelin olevani melkein saaren toisessa päässä, leiristäni lukien. Mull'oli pyssy muassani, mutt'en ollut mitään ampunut; pidin sitä vain turvanani tänkaltaisella retkellä; saisinhan metsänriistaa likemmältäkin. No, ja nyt olin äkkiarvaamatta melkein kompastua suureen käärmeeseen, ja se kiemuroi sukkelasti pois päin ruohon ja kukkien läpi, ja minä perästä antaakseni sille parven haulia niskaan. Karkasin päälle minkä ennätin, kun yhtäkkiä hyppäsin - suorastaan nuotiotulen tuhkaan, joka vielä savusi.

Sydämmeni lensi ylös keuhkoihin, pahanpäiväisesti pamppaillen. Eikä siin' aikaa ollut katsella ympärilleni, vaan viilsin mä tieheni varvasnenällä mink' ennätin. Tuon tuostakin seisahuin hetkiseksi tiheimpään metsikköön ja kuultelin; mutta rintani hengitti niin kovaa, ett'en voinut muuta kuullakkaan. Sitten juoksin taas eteenpäin ja seisahuin taas kuultelevaan, ja sillä viisin sitten pitkin matkaa. Jos näin puunkannon, luulin sitä ihmiseksi; jos astuin kuivalle oksalle ja se rapsahti poikki, niin tuntui siltä, kuin joku junkkari olis leikannut henkeni, jota hengitin ulos, kahteen osaan ja jättänyt niistä ainoastaan toisen mulle, vieläpä pienimmän.

Tullessani viho viimeinkin leirilleni, tuntui kuin en olis ollut oikein riski sinä päivänä; mutta aika oli täpärällä, aattelin mä. Ja niinpä laahasin kaikki tavarani kanootiin taas, kiireintä myöten, ja sammutin tulen ja potkasin tuhkat ja kekäleet hajalle, että se mukamas näyttäis vanhalta, hylätyltä nuotiolta. Ja sitten kiipesin mä puuhun.

Siinä istua kökötin pari tuntia, näkemättä mitään tai kuulematta mitään, vaikka minä *tykkäsin* näkeväni jos jotakin, satoja kertoja. No, mutta sainhan tietysti viimein kyllikseni siitä, ja niin kapusin alas jälleen ja pujahin tiheään metsään, katsellen alinomaa ympärilleni. Koko päivänä en saanut syödäkseni muuta kuin vähän marjoja ja kurjia räpäpiäisiä aamiaisesta.

Pimeän tullen rupesi nälkä minua tonkimaan aika lailla. Minä laskin sentähden veneeni vesille ennen kuin nousua ja meloin Illinoisin puolelle, noin puoli virstaa jokea alaspäin. Siellä menin metsään ja laitoin valkean ja paistoin itselleni illallisen. Tuomasin olla siellä yötä, mutta juur kun olin panna pitkälleni, kuulin yhtäkkiä hevos-kavioiden klopsivan, ja sitten kuulin ihmisääniä. Kankutin kapineeni kanootiin jälleen mitä kiireimmiten ja sitten ryömin metsän läpi katsomaan mitä siellä oli. Eikä aikaakaan ennenkun joku sanoi:

"Jäärään tähän yöksi. Hevosluuskat ovat uupuneet."

Sänttäsin kanootilleni, laskin vesille ja meloin takasin saarelleni, vanhaan paikkaan. Panin sitte maata kanootiin.

Enhän kuitenkaan paljoa nukkunut. Oli niin ajattelemista. Joka kerta, kun silmäni painuivat kiinni, tuntui siltä kuin joku olis tarttunut minua niskaan. Väentelin, kääntelin siinä sillä viisin pari tuntia; mutta viimein aattelin: Tämä ei käy laatuun. Minun täytyy saada selkoa asiasta, kävi miten kävi. Ketä märehtii täällä saarella muita kuin minä? — Niin tuomasin ja päätin, ja sitten tuntui heti paremmalta.

No, tuumasta toimeen. Otin melan ja väänsin kanootin pois pari syltää rannasta ja annoin sen sitten uida virran mukana puiden varjossa. Oli komea kuutamo ja rannan-varjon ulkopuolella melkein yhtä valoisaa kuin päivällä. Annoin mennä sillä viisin noin tunnin ajan, ja kaikki oli hiiren hiljaa. Tulin viimein lähelle saaren alimmaista nientä, ja samassa tuli viileä tuulenviuhka, ja s'oli tietysti samaa kuin olis sanottu, että yö oli lopussa. Annoin kanootille käänteeseen melalla, ja sen kokka kävi rantaan. Otin pyssyni ja pyörähin metsään, sinneppäin, jossa olin juossut nuotiotuhkan yli. Mutta enhän löytänyt tuota paikkaa pitkään aikaan. Yhtäkkiä näin sitten kuitenkin jotain välkähtävän kaukaa puiden välistä. Hiivin sinneppäin, hiljaa ja varovasti. Pian olin likempänä. Kas sitä vain! Siinä makasi totta maarian nuotion ääressä muuan mies. Ja totta puhuakseni tunsin vähän kylmää väristystä pitkin selkärankaani. Hänellä oli viltti käärittynä pään ympäri, joka oli aivan likellä liekkiä, kuin olis hän aikonut sitä paistiksi. Minä kyykistyin alas pensaan taakse, noin kolme kyynärää miehestä, ja pidin häntä tarkasti silmällä. Nyt oli jo melkein täysi päivä. Hetken päästä heitti hän viltin naamaltaan, haukotteli ja oikoi koipiaan. He, he, he! Siinä hän loikoi eessäni fröökynä Watsonin Jim! Puolihupsuna ilosta huusin:

"Hehei, Jim!" ja hyppäsin sinne pensaan takaa.

Hän lensi ylös ja tuijotti minuun, kauhistus naamallaan. Ja sitten lankesi hän polvilleen ja pani kätensä ristiin ja vinkui värisevällä äänellä:

"Älä lyö Jim parkaa, älä lyö! Ei oo Jim koskaan tehnyt mitään pahaa aaveille. Min'oon aina tykännyt hirveän paljon kuolleista ja ollu hyvä niille. Armaha nyt Jim parkaa ja mee jokkeen jällens, jost' oot kotosin, ja älä pelätä vanhaa Jim parkaa, jok' aina oli niin kiltti sulle."

No, eihän siinä toki kauvan viipynyt, ennenkun sain hänen näkemään, ett'en ollut mikään aave. Ja min'olin niin ilonen, ett'oikein. Eihän ollut ikävä enää. Minä sanoin hänelle, ett'en minä puolestani pelännyt että *hän* kantelis ihmisille missä minä olin. Juttelin siinä sillä viisin lakkaamatta, mutta hän vain istui ja tirkisteli minuun sanomatta sanaakaan. Viimein sanoin:

"Hoho! johan aurinko on korkealla. Kohennappa tulta, että saadaan aamiaista."

"Eihän se maksa vaivaa, kun ei oo muuta mitä keitetäis ku mansikoita ja mokomaa roskaa. Mutt' onhan sulla pyssy näämmä. Kenties saatais sillä jottai parempaa syyäksemmä ku mansikoita."

"Mansikoita ja mointa roskaa? Silläkö sinä täällä elät?"

"Ei yhtään palaa muuta, ei yhtään."

"No, hyvänen aika! Kauanko sitten olet ollut täällä saarella?"

"Tulin tänne yöllä sen päivän päästä, kun tappovat sinun."

"Hä? Silloin jo?"

"Jaa, jaa, just präsiis."

"Ja tuommosta kananruokaa vain olet saanut syödäkses?"

"Jaa, jaa, just präsiis."

"Silloin mahtaa nälkä tonkia mahaas pahanpäiväisesti?"

"Jaksasin syyä kokonaisen hevosen, luulen ma. Kuin kauvan oot *sinä* ollu saarella?"

"Siitä illasta asti kuin tappoivat minun."

"Voi, kiewus! No, millä Herran tähän sin'oot eläny? Mutta kas, onhan sulla pyssy. S'on hyvä, se. Mee nyt ja ammu jottai, niin minä laitan tulen."

Me mentiin sinneppäin, missä kanooti oli, ja sill'aikaa kun hän teki tulen ruohoiseen avopaikkaan puiden välissä, juoksin minä noutamaan jauhoja ja läskiä ja paistinpannun ja kahvia ja kahvipannun ja tinakupin. Nähdessään kaiken tämän rikkauden, Jim vallan ällistyi ja luuli, että s'oli noituutta. Mutta sitten istuin onkimaan ja sain kelpo kissakalan, jonka Jim perkkasi linkkuveitsellään ja pani paistumaan.

Pian oli ruoka valmiina, ja me istuttiin ruohoon ja syötiin, ja mainiolta maistui lämmin ateria. Jim parka ahmi kuin nälkäinen susi, ja eihän se kummaa ollutkaan. Kun viimein oli saatu kylliksemme, kallistuttiin me laiskottelemaan ja voitiin paksusti.

Hetken päästä sanoi Jim:

"Mutta kuules, Huck, kuka s'oli ku tapettiin siellä mökissä, kosk'ei s'ollu sinä?"

Kerroin hälle koko juonen, ja hän sanoi, että s'oli saakelin sukkelaa. Tom Sawyerkaan ei olis keksinyt parempaa mukamas. Mutta sitten sanoin minä:

"Mutta mistä se tulee oikeastaan, että *sinä* oot täällä, Jim?"

Hän näytti hiukan hätääntyneeltä eikä hetkeen hiiskunut sanaakaan. Mutta sitten hän sanoi:

"Kenties paras, ett' annetaan sen olla."

"Miksikä niin, Jim?"

"Hm, onhan syitä. Mutt' ethän sinä kantele, Huck kulta, jos sanon miten s'oli. Hä? Ethän kantele, Huck?"

"No, johan nyt! Ole huoletti, Jim."

"No, hyvä. Min' uskon sinua, Huck. Katos, s'oli niin, että — että minä *karkasin tieheni*."

"No, mutta Jim!"

"Joo, joo, niin s'oli. Mutta sinä lupasit, ett'et kantelis, Huck. Muistakko, että lupasit ett'et kantelis kellekkään?"

"No, minä lupasin, ja minä pysyn sanassani, s'on vissi se. Hiis viekoon! Haukkukoot minua neekerinvarkaaks ja aplisonisti[1] roistoksi kuinka paljon tahansa; min'en siitä välitä. Minä en kantele, ja minä en syö sanaani, en kuuna päivänä. No, kas niin. Puhu suus puhtaaks nyt. Anna tulla."

"No niin, s'oli tällä viisin. Vanaha pröökynä — ei, vaan pröökynä Watson — hän toru minua ja jankutti ja nalkutti niin pirusti aamusta iltaan; mutt'ei siitä mittään; hän sano yhtäkaikki aina, ett'ei hän möis minua eteläänpäin, sinne Orleansiin. No, mutta viime aikona näin mä, että siellä kuleksi ja nuuski tommonen orjakauppias nurkissa, ja sillon ma tulin vähä alakuloseks. No, yhtenä iltana myöhäseen, kun pröökynä ja leskirouva jutteli kamarissa, ol' ovi vähä raollaan, ja minä satun olemaan takana. Ja minä kuulin, kun pröökynä sano, että hän aiko myyä minut Orleansiin, vaikka hän ei koskaan ollu sitä toivonu mukamas. Mutta nyt mukamas minusta maksettais kahareksan sattaa dollaria, ja s'oli, sano hän, niin paljo rahhaa, että s'olis melkein jumalan kaittelmuksen ylenkattomista, jos ei hän ottais sitä vastaan. Vanaha prouva, hän koitti saara häntä purkamaan sitä tuumaa; mutta minä en jääny orottamaan enää mitä he sitte sanois, vaan minä sain kintut alleni ja korjasin siitä luuni, kuin tuulessa.

"Minä lönkötin ensin alas mäkkee ja tuumasin siepata paatin rannasta, yläpuolella kaupunkii, mutta siell'oli vielä liika paljo väkkee liikkeellä, niin että minä piilotin itteni vanhaan tynnyriverstaaseen orottaakseni siks ku kukin olis menny tiehens. No, mutta minä sain jäära sinne koko yöks, sillä siell'oli aina vain tulijoita ja menijöitä. Ja noin kuuren aikaan aamulla niin rupes paatteja kulkemaan ohi, ja melkein joka paatissa ne jutteli, että sun isä retkus oli tullu yöllä kaupunkiin ja kertonu että n'oli tappanu sinun. Ja viimiset paatit oli täynnä herroja ja prouvia, jotka oli menossa sinne paikalle kattomaan. Ja paljo siellä puhuttiin sinun hirveästä kuolemastas, Huck, ja minä olin niin julumasti pahoillani siitä, mutta nyt en olekkaan yhtään pahoillani enää, Huck.

"No, minä makasin siellä sahajauhoissa koko päivän. Ja kyllähän mulle tuli aika lailla näläkä, mutta peloissani en mä ollu, kun tiesin, että pröökynä ja vanaha prouva menis raamatunselitykseen varahain aamulla ja että he ei kaipais mua ennenku illalla, kun minä ruukkasin tulla kottii elukkain kanss, ja ne muut palveljat tietysti pittäis friipäivää herrasväen ollessa poissa, niin että ne ei minusta välittäis.

"No, kun tuli pimnee, lähin minä tallustamaan ylöspäin pitkin joen rantaa ja kulin pari virstaa kunnes tuln autiolle paikalle; ja tuumasin mä siinä sitte mitä tekisin. Jos yrittäsin käyrä jalkasin erespäin, niin ne pian tulis jälilleni koirillans, ja jos varastasin paatin, niin ne pian kaipais sitä paattia ja ymmärtäis, että minä olin sen ottanu, nääkkös, ja ne ottas sitte selkoo, miss olisin noussu maihin, ja nuuskis jäläkiäni. Ja niin päätin mä, että uiskenteleva tukkilautta olis paras, se ei tekis mittään jäläkiä.

"No, pian näinkin valon, joka tuli ajaen jokkee alaspäin, ja s'oli valoa tukkilautan lyhyrystä. Minä hyppäsin vetteen ja uin sitä kohoren ja pysyin itteäni ajopuiren seassa, eikä kukkaan minua nähäny, kun oli pimnee. Ja kun lautta ui ohi, kapusin mä ylös sen peräpuolelle ja panin maata siihen. Väki oli kaikki etupuolella, jossa lyhyryt oli. Ja virta oli kova, niin että minä aattelin että sillä viisin ennättäsin parikymmentä virstaa ennen päivän koittoo, ja sitte luiskahtasin vetteen ja uisin rantaan ja pujahtasin mettään siell' Illinoisin puolella.

"Mutta mull'oli paha onni sillä kertaa. Justiin kun me oltiin saaren yläpään kohoralla, niin tuli yks noista pirun miehistä käyren perään päin lyhty käressä. Siin'ei ollu väärtti ruveta orottamaan, vaan minä luiskahin vetteen taas ja uin saareen päin. No, minä luulin pääseväni maalle missä hyväns, mutta mitä vielä! Ranta oli perhanan jyrkkä, ja minä sain uia pitkän matkan ennenkun pääsin maihin. Mutta pääsinpähän viimeinki ja menin sitte mettään ja tuumasin ittekseni, että piru vie en rupeiskaan enää mihinkään tekemisiin tukkilauttain kanss niinkauvan kun he tolla viisin retustelit ympäri lyhyryins kanss. Mull'oli piippuni ja vähä kessutupakkaa ja tulitikkuja lakissani, ja n'oli pysyny kuivana, niin että mull'oli aika hyvä olla."

"Vai niin, ja sull'ei ollut mitään syömistä koko aikana, mies raukka. Mainiota. Kuulitko, miten he ampuivat kanoonalla?"

"Kyllä, ja mä tiesin että ne ampu sulle. Ja mä näin veneen kulkevan ohi myös; istuin puskein takana kattomassa."

Pikku parvi poikalintuja tuli lentäen samassa; lensivät pari syltä, laskivat maahan ja lensivät taas. Jim sanoi, että se merkitsi sadetta. Hän sanoi, että sit' oikeastaan merkitsi se, kun kananpojat tai tyttötiitiset sillä viisin lensivät, mutt' että hän ajatteli, että s'oli sama, jos poikalinnut sitä teki. Minä tahdoin pyydystä niistä muutamia, mutta Jim pani kovasti vastaan, sanoen että se merkitsi kuolemaa mukamas. Hän sanoi, että hänen isänsä kerran makasi hyvin kipeänä, ja yks heistä silloin pyydysti linnun, ja nyt sanoi hänen mummunsa että hänen isänsä kuolis, ja hän kuolikin.

Jim sanoi myöskin ett'ei koskaan pidä räknätä niitä aineita, joita keitetään päivälliseksi; se mukamas tietää kovaa onnea. Eikä myöskään pidä puistaa leipämuruja pöytäliinasta auringon laskettua, sanoi hän; se tietää sekin kovaa onnea. Hän sanoi, että jos jollakin on mehiläispesä ja hän kuolee, niin pitää

räknätä mehiläiset ennen auringonnousua ens' aamuna; muuten mukamas mehiläiset kaikki sairastuvat ja jättävät työnsä ja kuolevat. Jim sanoi, että mehiläiset ei pistä hupattoja; mutta sitä minä en uskonut, sillä minä olin koetellut niitä kerran pari, ja ne ei pistänyt minua.

Olinhan kuullut yhtä ja toista tänkaltaisista asioista ennen, mutt'en suinkaan kaikkia. Jim, hän tunsikin kaikellaiset merkit ja enteet. Hän sanoi ylimalkain tietävänsä kaikki. Minä sanoin, että näytti siltä, kuin hän tuntis ainoastaan pahat merkit, ja kysyin, eikö hän tietäisi mitään hyviäkin. Silloin sanoi hän:

"Niitä ei ole paljon, ja mitä hyötyä niistä olisikaan? Jos jottai hyvää tapahtuu, niin ennättäähän aina *sen* saara tietää." Ja sitten hän sanoi: "Jos sulla on paljon karvoja käsivarsissa ja rinnassa, niin se merkitsee, että sinusta tuloo rikas mies. No, *se* nyt sentään voi olla hyvä tietää, sillä jos oot köyhä ennastaan ja köyhyys mielestäs kestää liian kauvan, niin saattaahan tapahtua, että meet tappamaan ittes suutuksissas. Mutta jos tuosta merkistä näet, että kerran mailmassa tuut rikkaaks, niin voit malittaa mieltäs ja orottaa; voit kenties saara lainakskin rahhoo, kun rintakarvat on niinku takauksessa."

"Onko sulla paljon karvoja käsivarsissa ja rinnassa, Jim?"

"Senhän näet."

"No, ootko sinä sitten rikas, sinä?"

"Enhän oo, mutta min'oon kerran ollu rikas ja kukaties tuun rikkaaks vieläkin. Olihan mulla, nääkkös, kerran koko neljätoista dollaria, mutta kova onni tahtoi että rupesin pikuleeraamaan, ja siilon meni kaikki tyyni h — vettiin taas."

"Millä sinä pekuleerasit, Jim?"

"Karjakaupalla, tiiäkkös. Sijotin kymmenen dollaria lehemään. Mutta sitä en tee toiste. Eräänä päivänä tuo lehemä peto petti minut ja kuoli."

"Ja sinä menetit kymppis."

"En kokonaan. Menetin vain noin yhyreksän dollaria, sillä minä möin nahan ja talin yhyrestä dollarista ja kymmenestä centistä."

"No, silloinhan sulia vielä oli viis dollaria ja kymmenen centtiä jälellä. Pekuleerasitko vielä niilläkin?"

"Pikuleerasin. Muistathan tuota vanahan patruuna Bradishin puujalka neekerinä? Hän perusti tommosen pankin ja sanoi, että jokainen, joka panis siihen yhyren dollarin, sais vuoren loputtua nelijä dollaria. No, kaikki pitäjän neekerit pani rahoja puujalan pankkiin, mutta eihän niill'ollu kelläkään siihen paljon panemista. Minä olin ainoa varakkaampi; ja minä tietysti vaarin että mun piti saara enemmän kuin nelijä dollaria voittoa. Jos en saa mitä taharon, sanoin mä, niin perustan minä pankin itte, piru vie teenkin niin. No, patruunan puujalka rupes pelekäämään 'kilpailua', kuten hän sano, sill'eihän kannattas kaks pankkia, meinas hän; ja sitte hän sano, että jos minä tahtosin panna nuo viis dollariani hänen pankkiins, niin minä vuoren lopussa saisin vissisti kolomekymmentäviis dollaria."

"No, se nyt rupeis vetelemään, tykkäsin mä, ja niinpä paninkin rahani pankkiin; tuumasin sitte, kun saisin ne kolomekymmentäviis dollaria, ruveta tekemään ahväärejä heti ja koota paljon, paljon. Tapasin erään neekerin, nimeltä Bob, jok'oli kaapannut lankkulautan, jost'ei hänen isäntänsä mittään tienny. Minä nyt ostin Bobilta tään lautan ja sanoin, että hän sais ne kolomekymmentäviis dollaria kun vuosi olis loppunu. Mutta — onko maar mokomaa kuultu? Yöllä kävi joku roisto varastamassa koko lankkulautan, ja seuraavana päivänä tulee tuo p—leen puujalka neekeri sanoen että pankki oli 'lakkauttanut maksunsa' mukamas. Ja aivan oikein; me emmä saanu penniäkään."

"No, mitä teit sinä kymmenellä centillä, Jim?"

"Joo, minä tuumasin sillä pittää lystiä pikkusen, mutta sitte näin mä semmosta unta, että mun piti antaa ne yhyrelle neekerille, jonka nimi oli Balum — niin, ne haukkuu häntä kylän kesken Pöllö-Balumiksi, sillä ompahan ikääsku vähän yksinkertanen, mies parka. Mutta häll'on hyvä lykky, sitä sanoo kaikki; ja minä näin, että mull'oli hiton huono lykky. No, minä näin siinä unessa, että jos Balum sais ne kymmenen centtiä, niin minä voittasin niillä paljon. No, Balum otti rahat, ja sitte kuuli hän sunnuntaina kirkossa, kun pappi sano, että joka antaa köyhille, hän lainaa Herralle ja saapi satakertaisesti takasin. Ja paikalla pistää Pöllö-Balum minun kymmenen centtiäni haaviin ja istuu sitte orottamaan mitä siitä lähtis."

"No, mitä siitä lähti, Jim?"

"Mitäkö siitä lähti? Ei niin mittään, ei yhtään penniä. Rahani oli mennyttä kalua, eikä Pöllö-Balumkaan saanu eres mit'oli pannu. Johan nyt! Ja minä en, piru vie, ennää lainaa pois rahojani sillä

viisin. Tuo pappi ei kelepää takaukseen; hän on petkuttaja. Olisin eres saanu takasin kymmenen centtini, ilman inträssii. Mutta sinne meni jumaliste koko pääomakin."

"No, no, Jim. Eihän siitä nyt mitään. Tiedäthän että kuitenkin kerran maailmassa tulet rikkaaks, jos saat elää kaikkine karvoines."

"No niin. Ja oikeimmittee oonkin minä upporikas nyt jo. Onhan, näökkös, mulla nyt omana tää ruumiini ja sieluni, ja niiren hinta on kahareksan sattaa dollaria. Kumpahan mulla vain olis ne selevässä rahassa! En parempaa pyytäskään."

Yhdeksäs luku.

Olin saanut päähäni, että meidän piti mennä katsomaan muuatta paikkaa keskellä saarta, jonka olin löytänyt retkeillessäni siellä ympäri. No, me mentiinkin nyt, eikä siinä kauvan viipynyt ennenkun olimme perillä, sillä olihan koko saari ainoastaan kolme virstaa pitkä ja puoli virstaa leveä.

Siin'oli pitkälläinen vuoriselänne, noin neljäkymmentä jalkaa korkea, luulen mä. Meill'oli täysi työ päästä sinne ylös, sillä noustava rinne oli hyvin jyrkkä ja pensaikko niin turkkasen tiheää. Me tallusteltiin ja kavuttiin siellä kaikkialla, ja miten olikaan, tuli yhtäkkiä eteemme isollainen luola lähellä korkeinta kohtaa ja sillä kyljellä, joka antaa Illinoisin puolelle. Luola oli niin suuri kuin pari tavallista huonetta yhdessä jonossa ja niin korkea, että Jim voi seisoa aivan pystyssä siellä sisässä. Siell'oli viileä olla. Ja Jim tahtoi, että me heti laahattais kaikki kapineemme sinne sisään, mutta siitä en minä oikein tykännyt, sillä tuo kapuaminen ees takasin, jyrkkää rinnettä ylös ja alas, kävis kaikkea muuta kuin hauskaksi.

Mutta Jim piti puoltaan myöskin ja sanoi, että jos meill'olis kanooti kätkettynä hyvään paikkaan ja kaikki kapineemme luolassa, niin voitais me pötkiä sinne piiloon, jos joku sattuis tulemaan saarelle, ja heidän olis mahdoton meitä löytää, jos ei heillä kenties sattuis olemaan verikoiria. Ja sitä pait hän sanoi, että olithan mukamas pienet linnut sanoneet että pian rupeis satamaan, ja tahdoinko minä nyt, kysyi hän, että kaikki kauskumme kastuisivat.

No, enhän sitä tahtonut, ja me mentiin takasin ja soudettiin kanooti luolan kohdalle ja kannettiin laahattiin kaikki kauskumme luolaan. Sitten nuuskimme sopivan paikan rannasta läheltä luolaa ja kätkimme siihen kanootin, pajupensaiden peittoon. Ja sitten me haettiin kalakoukut ja saatiin vähän kaloja. Panimme sitten ulos koukut taas ja rupesimme laittamaan päivällistä.

Luolan suu oli niin iso, että siit'olis mahtunut läpi suuri rankkitynnyri, ja oven sisäpuolella vähän syrjään päin oli isohko laattakivi, joka oli aivan omiaan tulensijaksi. Siihen teimmekin tulen ja rupesimme keittämään päivällisruokaa.

Me levitettiin sitten vilttimme pöytäliinaksi ja matoksi samalla kertaa ja söimme ruokamme hyvällä maulla. Sitten ladottiin me kaikki muut kauskut ja kapineet luolan perukkaan. Vähän ajan päästä rupesi yhtäkkiä pimenemään ja sitten jyrisemään ja salamoimaan; linnut olit olleet aivan oikeassa. Samassa alkoi myöskin sataa kuin kaatamalla, ja tuuli vinkui ja ulvoi kuin tuomiopäivänä. S'oli vasta rajuilmaa, oikein priima sorttia. Toisinaan oli niin pimeätä, että koko maailma luolaa ulkopuolella näytti sini-mustalta; ja sade tulvasi alas niin paksuna, että puut vähän matkan päästä tuntuivat harmailta kuin lukinverkot; ja tuon tuostakin tuli vihuri vinkuen, joka painoi puut alaspäin, niin että lehtien vaalea takapuoli tuli näkyviin; ja pian perästäpäin puski läpi avaruuden oikea ilmanhalkasija, joka saattoi puut huiskuttamaan oksiaan kuin hullut; ja sitten, justiin kun oli pimeintä ja mustinta, — *sh!* — tuli leimaus loistaen kuin olis aurinko haljennut, ja me nähtiin sen häikäsevässä valossa, miten puunlatvat monen sadan kyynärän päässä kumartuivat maahan päin; ja sitten tuli yhtäkkiä pilkkosen pimeä taas ja ukkonen jyrähti niin, ett'olis luullut koko maailman räjähtävän ilmaan, ja sitten — bom, bombeli, bombeli, bombeli — ylimmästä taivaasta alaspäin maapallon alapuolelle asti, aivan kuin rullataan tyhjiä tynnyreitä alas pitkiä, kaikuvia rappusia myöten.

"Tääll'on meidän hyvä olla, Jim; eikös niin?" sanoin minä. "En vaihtais tätä paikkaa mihinkään. Annappa tänne vähän kalaa vielä ja palanen ohraleipää."

"Niin, niin, sinä et olis täällä nyt, jos ei vanahaa Jimiä olis ollu. Sinä olisit tuolla alahalla mettässä iliman päivällistä ja läpimärkänä, jos olis käyny sinun nokkas mukkaan. Poikalinnut ne tietää ne millon ruppee satamaan. Vai mitä?"

Vesi nousi ja nousi vain vielä kymmenen ja pari päivää, kunnes se viimein tulvaili yli joen äyräitten, ja niin hyvin saarella kuin Illinoisin puolella oli kolme neljä jalkaa vettä kaikilla alavilla paikoilla. Missourin puolella oli ranta niin korkea, ett'ei tulva päässyt paisumaan sen yli.

Siihen aikaan soudeltiin me huviksemme kanootillamme ristin ristin saarella. Metsässä siellä oli niin vilpota ja varjosaa, vaikka aurinko olis kuinka paahtanut ulkopuolella. Me kierreltiin sinne tänne puiden välissä, ja paikka paikoin oli viiniköynnöksiä niin tiheässä, että meidän täytyi palata takasin ja mennä toista tietä. Joka vanhan alaspainuneen puun päällä istua kökötti kaniineja tai kiemurteli käärmeitä tai muita semmoisia itikoita; ja kun saari oli ollut tulvan alla pari päivää, kävi ne niin kesyiksi, nälissään kun olivat, ett' olis voinut pyydystää niitä käsin, jos halutti. Koko vuoriselkä, jossa luolamme piileskeli, oli niitä aivan täynnään. Niist' olis tuota pikaa saanut kelpo kokoelman ulkomaan eläimiä, näytettäväks markkinoilla. Mutta me ei niistä piitattu.

Sen sijaan saimme me muuanna yönä kelpo kokoelman muhkeita kuusilankkuja. S'oli kakstoista jalkaa leveä ja noin viis-, kuustoista jalkaa pitkä lautta, jonka ylin kohta oli kuus seitsemän tuumaa veden yli. N'oli paksuja ja sileitä lankkuja. Myös nähtiin me toisinaan sahapuita menevän ohi päivän valossakin, mutta me annettiin niiden mennä; me ei oikein tahdottu näyttää itseämme päivän valossa.

Eräänä toisena yönä, kun me oltiin saaren ylänien päässä, juur ennen aamunkoittoa, tuli länsipuolella ajelehtien kokonainen, kaksikerroksinen hirsitalo. S'oli aivan eheä, vaikka joteskin kallellaan. Me soudettiin sinne ja ryömittiin sisään muutamasta avoimesta ikkunasta. Mutt' oli niin pimeä vielä, ett'emme juur mitään nähneet. Siispä panimme kiinni kanootin, ja me istuttiin siihen odottamaan.

No, me tultiin saaren alaniemen kohdalle, ja silloin rupes päivä valkenemaan. Me katsottiin sisään ikkunasta ja voimme nähdä yhden sängyn ja pöydän ja kaks vanhaa tuolia ja koko joukon kauskia sikin sokin lattialla; ja seinässä riippui vähän vaatteita. Perimmäisessä nurkassa makasi muuan möhkäle, joka näytti miehen ruumiilta. Jim huusi "Halloo! Kuka siell'on?"

Mutta se ei liikahantukaan. Silloin hallooasin minä; mutta turhaan.
Jim sanoi nyt:

"Tuo mies ei nuku — hän on kuollu. Oo sinä tässä — minä meen kattomaan."

Hän meni sinne ja kumartui alas ja katseli miestä tarkasti hetken aikaa. Sitten sanoi hän:

"Niin, niin — s'on kuollu mies, ja ihka alasti on hän myös. Hänt'on ammuttu selekään. Lie ollu kuolluna pari kolome päivää. Tuu sissään sinä, Huck, mutt' älä katto häntä naamaan — hän näyttää niin sikamaiselta."

No, eihän mun haluttanutkaan häntä katsoa. Jim heitti hänen päälleen muutamia vanhoja ryysyjä, mutta hänen ei olis tarvinnut sitä tehdä; minä en katsonut sinneppäinkään. Siell'oli huiskin haikkin pitkin lattiaa koko joukko vanhoja likaisia pelikorttia ja vanhoja viinapulloja ja pari naamaria mustasta verasta. Ja seinät oli täynnä mitä kömpelöimpiä, hiilellä piirreltyjä kuvia ja sanoja. Mutta seinässä riippui myös kaksi vanhaa likaista karttuuni-leninkiä ja naispäähine ja vähän naisten alusvaatteita ja vähän miesten vaatteitakin. Me kannettiin kaikki tyyni kanootiin; saattaishan niistä vielä olla jotain hyötyä. Lattialla makasi vanha kirjava olkihattu; sen otin minä myös. Ja yhdessä pullossa oli vähän maitoa ja sen suussa tutti, semmonen josta ruukataan imettää kapalolapsia. Olisimme ottaneet pullon, mutta s'oli rikki ja halkesi kahtia, kun siihen koskimme. Myöskin oli siellä yhdessä nurkassa vanha arkku ja vanha ränstynyt karvakapsäkki. N'oli auki, mutta niiss'ei ollut muuta kuin arvotonta romua. Päätäten sekasotkusta, jossa kaikki siellä venyi, niin olivat ihmiset pitäneet kovaa kiirettä sieltä lähteissään, katsomatta sen tarkemmin mitä ottivat mukaansa, mitä ei.

Me löysimme vielä vanhan tinalyhdyin ja varrettoman lihavecitsen ja uuden kaksteräisen puukon ja vähän talikynttilöitä ja kynttilänjalan tinasta ja tinapikarin ja vanhan sänkypeiton ja pussin, joss'oli lankaa, silmäneuloja ja vaksia ja nuppineuloja. Ja sitte vielä kirveen ja vähän nauvoja ja pitkän-siiman koukkuineen ja kääryn pukinnahkoja ja koiran kaulavyön ja hevosenkengän ja muutamia tyhjiä lääkepulloja; ja juur kun me oltiin menossa, löysin minä varsin hyvän kamman ja Jim vanhan viulunjousen ja puujalan. Siinä ei ollut remeliä, mutta muuten s'oli hyvä jalka, vaikka liian pitkä mulle ja liian lyhyt Jimille, ja me ei löydetty sen paria, vaikka haimme joka paikasta.

Niinkuin näette, oli meidän saaliimme siis sinä siunattuna aamuna ylimalkain hyvin runsas. Kun me oltiin poislohössä, venyttiin me jo puoli virstaa saaren alapuolella, ja silloin oli jo melkein valoisa päivä, niin että minä annoin Jimin panna maata kanootin pohjalle ja viskasin hänen päällensä sänkypeiton; sillä jos hän olis istunut naama paljaana veneessä, olis kuka hyvänsä tuntenut hänet neekeriksi ja meidän hauska elämämme kenties ollut lopussa. Minä meloin Illinoisin puolelle, ja sitä tehdessäni ajoi meitä virta kappaleen matkaa alaspäin. Mutta sitten pääsin suvantoon rannassa ja hiivin siinä varovaisesti eteenpäin. En nähnyt yhtään ihmistä, ja me tultiin ihka eheänä kotiin.

Syötyämme aamiaista, rupesin minä pakisemaan tuosta kuolleesta miehestä ja mietiskelemään miten hän oli tullut murhatuksi ja jätetyksi tuolla viisin tuuliajolle; mutta Jimiä ei maittanut mikään pakina asiasta. Hän sanoi että se tuottaa pahaa lykkyä, kun puhutaan kuolleista; ja sitä paitsi voi pistää heidän päähänsä tulla kummittelemaan, sanoi hän; ja erittäinkin on ruumiilla, jok'ei ole tullut haudatuksi, suuri taipumus kummittelemaan — paljon enemmän kuin sillä, jok'on saanut kunniallisen hautauksen ja voi paksusti. Niin meinasi Jim, ja se oli minunkin mielestäni hyvin uskottavaa. Senpätähden en hiiskunutkaan enää mitään; mutta min'en voinut olla asiaa ajattelematta, ja minä tuumasin sinne ja tänne, kuka tuon raukan oli ampunut ja mitä varten s'oli tehty.

No, mutta sitten me syynättiin saaliimme ja nuuskittiin kaikki taskut vaatteista. Ja mitäs ollakkaan! Viimein löytyi, kun löytyikin, koko kahdeksan dollaria hopeassa vanhan palttoon vuorista, johon ne oli ommeltu. Jim sanoi että talonväki tuossa talossa varmaankin oli varastanut tuon nutun, sillä jos he olisivat tienneet että siin'oli rahaa, eivät olis sitä jättäneet sillä viisin. Minä arvelin, että palttoo kenties oli ollut tuon murhatun oma, mutta Jim ei ollut kuulevinaan sillä korvalla. Silloin sanoin minä:

"Sinä puhut alinomaa onnettomuudesta ja pahoista merkeistä; mutta aatteleppas mitä sinä sanoit toispäivänä, kun minä tulin kotiin tuo käärmeennahka kädessäni, jonk'olin löytänyt vuorenharjulta. Sinähän sopotit, ett'oli mitä onnettominta maailmassa koskea käärmeennahkaan käsillään. No, mitenkäs kävi sen kovan onnen? Täss'on meillä nyt kaikki nämä tavarat ja kahdeksan dollaria kaupan päälle. Minä puolestani soisin, että meill'olis senkaltainen paha lykky jok'ikinen päivä."

"Älä huua 'hoi' ennenkus oot ojan yli, poikaseni. Lopussa kiitos seisoo, poikaseni. Se tulloo vielä. Muista mitä mä sanon — se tulloo vielä."

Ja se tulikin. S'oli tiistaipäivä, kun me puhuttiin asiasta. No, perjantaina sitten iltapäivällä maattiin me ruohossa vuoren harjalla, ja meiltä loppui tupakka. Minä menin luolaan noutamaan uutta ja näin siellä ihmeekseni kalkkakäärmeen. Minä löin sen kuoliaaksi kepillä ja panin sen sitten pahasillani Jimin makuuviltin päälle, luonnolliseen tällinkiin, niin että se näytti elävältä; siitä syntyis vähän kuria Jimin maata mennessä. No, illan tullen olin unohtanut koko käärmejutun, ja kun Jim paiskautui viltilleen samassa kun minä vedin valkeaa, oli kalkkakäärmeen kumppali paikalla ja puri häntä.

Hän syöksähti tietysti hurjasti huutaen ylös, ja heti kun olin saanut kynttilän syttymään, oli tuo liettävä itikka käppyrässä taas ja valmiina uuteen hyökkäykseen. Tuossa paikassa iskin minä sitä kepilläni, että se kuoli, ja Jim tempasi isä ukkoni viinaleilin ja kaasi kurkkuunsa viinaa kuin vettä; sillä viina kuoletaa käärmeenmyrkyin, kuten tiedätten. Hän oli avojaloin, ja käärme oli purrut häntä kantapäähän. S'oli kaikki minun syyni, kun mä hölmö en muistanut että mihin ikinä paneekin tapetun kalkkakäärmeen, sen kumppali aina tulee ja menee käppyrään sen viereen. Jim sanoi mulle, että mun piti hakata itikalta pää poikki ja heittää se menemään ja sitten nylkeä ruumis ja paistaa siitä palanen. Sen tein, ja hän söi sen suuhunsa sanoen, että se auttais hänen paranemistaan. Myöskin piti minun repiä kalkka irti ja sitoa se hänen nilkkansa ympäri; s'oli sekin hyvä konsti, sanoi hän. Sitten luiskahin mä ulos ja lennätin käärmeet kauvas pensaikkoon; enkä totta puhuakseni juuri toivonut, että Jim sais tietää mikä osa mulla oli ollut tässä leikissä.

Jim, hän imi ja imi vain viinaleiliä minkä jaksoi, ja tuon tuostakin tuli hän ikääskuin vähän hulluksi ja hyppeli ympäri ja ulvoi, mutta taas vähän toinnuttuaan kävi hän jälleen isäni leilin kimppuun. Hänen jalkansa ja säärensä ajettui pahanpäiväisen paksuksi, mutta sitten hän yhtäkkiä oli sikapäissään ja nukkui ja näkyi pian voivan aika paksusti. Mutta mitä minuun tulee, niin ottelisin minä ennen jättiläiskäärmeenkin kanssa kuin vaarin viinaleilin.

Jim makasi neljä yötä ja päivää. Mutta sitten ajettuma aleni, ja hän toipui jälleen. Minä aattelin itsekseni, ett'en ikinä enää kävis kypälineni mihinkään käärmeennahkaan, kun nyt omin silmin olin nähnyt mitä siitä voi lähteä. Jim mahtaili ja sanoi toivovansa että minä häntä tästä lähin uskoisin. Ja hän sanoi myös, että kajoaminen käärmeennahkaan olis niin surkean onnetonta, että me kenties ei laisinkaan olis päästy asiasta tällä. Hän sanoi, että hän tuhat kertaa enemmän katsois uutta kuuta vasemman olkapäänsä yli kuin koskis hyppysilläänkään käärmeennahkaan. Ja minä olin jumaliste melkein samaa mieltä kuin hän, vaikka tietäähän sen joka lapsikin, ett'ei mitään onnettomampaa ja typerämpää ole kuin katsoa uutta kuuta vasemman olkapäänsä yli. Vanha Hank Bunker teki sitä kerran, aivan uhallaan, ja kerskaili vielä tekoaan. Mutta mitens kävi? Tuskin kahta vuotta oli siitä uhkatyöstä kulunut, kun hän eräänä päivänä oli päissään ja kiipes kirkontorniin ja putos sieltä alas, että romahti, ja meni maahan kopsahtaessaan aivan mäsäksi ja niin litteäksi, ett'ei häntä sitten pantukkaan tavalliseen ruumisarkkuun, vaan kahden vanhan riihenoven väliin, ja sillä viisin hän haudattiin. Minä en sitä nähnyt, mutta isä ukko sen mulle kertoi. Ja kaikki tuo kurjuus tuli yksistään siitä, että miesparka tyhmyydessään oli katsellut uutta kuuta tuolla viisin, vasemman olkapäänsä yli. Sehän on selvää.

No, päivä meni toisensa perään, ja jokivesi vetäytyi jälleen vanhain partaattensa väliin. Silloin panimme me eräänä päivänä syötiksi tuommoiseen suureen kalakoukkuun nyljetyn kaniinin ja laskimme ulos pyydyksen. Ja voi mitä me saatiin! Siihen tuli kissakala niin suuri kuin roteva mies; s'oli kuus jalkaa kaks tuumaa pitkä ja painoi kolmatta sataa naulaa. Sen mahassa oli jos jotakin, muun muassa messinkinappi ja iso pyöreä pallo ja kaikellaista romua. Tuon pallon avasimme me kirveellä, ja siinä oli sisässä sukkula. Jim sanoi että kalalla oli ollut se mahassaan jo kauvan aikaa ja että se sukkulan puolalangasta oli kutonut pallon koko sukkulan ympäri. Minä luulen että s'oli suurin kala mitä koskaan on saatu Missisippistä, ja Jim sanoi myös, ett'ei hän ikinä ollut mokomaa nähnyt. Siit'olis saanut aika hinnan kaupungissa. Niitä kaupitaan siellä karjatorilla. Liha on valkoista kuin lumi ja mäti aivan mainiota. Mutta meidän ei nyt sopinut ruveta kalakauppiiksi.

Tänkaltaisista saaliista huolimatta rupesi aika minusta tuntumaan vähän ykstoikkoiselta ja ikävältä ja minä kaipasin vaihtelua. Sanoin Jimille että minun halutti pujahtaa pikimmältäni kylässä; olis hauska nähdä miten siellä elettiin. Jimkin mieltä siihen tuumaan, mutta hän sanoi ett'oli paras odottaa kunnes tulis pimeä ja että minun piti pitää silmäni auki. Sitten funteerasi hän hetken aikaa ja sanoi viimein: eikö kävis laatuun että minä pukisin päälleni vähän noita vanhoja naisvaatteita ja olisin olevinani tyttönä? — No, sepä taas minun mielestäni vallan mainio vehke. Ja niin me vähän lyhennettiin yhtä leninkiä, ja minä käärin ylös housuni polviin asti ja sukelsin leninkiin. Jim kytki sen kiinni seljältä hakasilla, niinkuin naiset ruukkaavat, ja se istui aika makeasti. Sitten panin päähäni tuon naispäähineen — s'oli tommonen "rookka" — ja sidoin sen kiinni leuvan alta, ja silloin näytti naamani siltä kuin s'olis ollut muurattu kiinni korsteinin sisään. Jim sanoi, ett'ei ykskään elävä sielu olis voinut minua tuntea, ei edes keskellä päivää. Minä harjoittelin sitten pitkin päivää laahustamalla ympäri noissa tamineissa, ja lopulta kävikin se varsin hyvin, vaikka Jim sanoi askeleitani liian pitkiksi ja kömpelöiksi ja ett'ei se käynyt laatuun, että nostin hametta niin korkealle päästäkseni kädelläni housuntaskuihin. No, minä koin korjata puutteeni, ja lopulta meni kaikki joltisestikin.

Heti pimeän tultua lähdin matkalle kanootillani, pitäen Illinoisin puolta. Vähän alemmalta lossipaikkaa suuntasin kylään päin, ja virta vei minut rantaan vähän alapuolella sitä. Sidoin kiinni kanootin ja kävin kappaleen matkaa rantaa pitkin. Näkyi valoa muutamasta pienestä tuvasta, joss'ei kukaan ihminen ollut asunut moneen vuoteen, ja minä ihmettelin, kuka sen nyt lie ottanut kortteerikseen. Hiivin, kun hiivinkin, sinne ja kurkistelin sisään ikkunasta. Siellä istui vaimoihminen — ijältään noin neljäkymmenen paikkeilla. Hän istui tikkaus kädessä maalaamattoman pöydän ääressä, ja pöydällä paloi kynttilä. Minä en häntä ollenkaan tuntenut; hän oli vieras näillä mailla, sillä kyläläisistä tunsin minä jok'ainoan sorkan. Mutta s'oli mulle onneksi, että hän oli nykysin tänne muuttanut, sillä olinpa, totta puhuakseni, jo ruvennut vähin katumaan uhkarohkeata retkeäni; voisivathan ihmiset tuntea minut vaikka äänestä, ja silloin olin keittänyt itselleni hyvän sopan. Mutta jos tämä vieras vaimoihminen vain oli ollut kylässä kaks päivää, niin vois hän kertoa mulle kaikki mitä tahdoin tietää. No, koputin ovelle ja päätin muistaa että minä mukamas olin tyttö.

Yhdestoista luku.

"Astukaa sisään!" sanoi rouvasihminen, ja minä menin sisään. Hän sanoi:

"Istukaa!"

Minä istuin. Hän katseli minua tarkasti pienillä kirkailla silmillään ja sanoi sitten:

"Mikä on sinun nimes?"

"Sarah Williams."

"Mistä sinä olet? Kenties täältäpäin?"

"E-ei. Min'olen Hookervillestä, kymmenen virstaa täältä, jokea alaspäin. Tulin käyden koko matkan ja olen hyvin väsyksissä."

"Ja luultavasti nälissä myös. No, annanhan jotain syödäkses."

"Kiitos vain, hyvä rouva, mutt' älkää nähkö vaivaa. Mulle tuli niin nälkä matkalla, että mun täytyi poiketa muutamaan taloon, pari virstaa tästä, vähän haukkaamaan. Sikspä tulen näin myöhään. Äitini sairastaa, ja meill'ei ole rahaa eikä mitään, ja sikspä lähdin tänne tuumaamaan enoni kanssa; hänen nimensä on Abner Moore. Hän asuu jossain kauppalan yläpäässä, sanoi äiti. Min'en ole koskaan käynyt täällä ennen. Tunteeko rouva häntä?"

"En; enkä tunnekaan vielä kaikkia kaupunkilaisia. Siit' ei ole täyttä kahta viikkoakaan, kun me

muutettiin tänne. Kaupungin yläpäähän on kelpo matka. Paras että jäät tänne yöksi, hyvä laps. Heitä rookka päästä."

"Kiitos vain", sanoin mä, — "jos saan levähtää vähän aikaa, niin lähden jatkamaan. En minä pelkää pimeässä."

Hän ei sanonut tahtovansa antaa mun mennä yksinäni, vaan tulis hänen miehensä pian kotiin, ja hän sais lähteä minua saattamaan mukamas. Sitten rupesi hän puhumaan miehestään, ja sukulaisistaan alajoella ja sukulaisistaan yläjoella, ja siitä, kuinka paljon parempi heillä oli olla ennen mukamas ja kuinka he kenties olivat erehtyneet muuttaessaan tänne; ja sitä vauhtia meni hänen puheensa, kunnes *minä* rupesin pelkäämään erehtyneeni poiketessani hänen luokseen saadakseni tietää mitä kylässä tapahtui. Mutta yhtäkkiä puuttui hän puhumaan isä ukostani ja murhasta, ja silloin annoin mä hänen räpäyttää päälle minkä jaksoi. Hän kertoi miten Tom Sawyer ja minä löysimme ne kuus tuhatta dollaria luolasta (vaikka hän naisten tapaan teki niistä kymmenen tuhatta), ja hän kertoi isästä ja mikä häijy roisto ukko rahjus oli ollut ja mikä häijy roisto minä olin ollut, ja lopuksi hän sitten tuli tuohon murhaan. Silloin sanoin minä:

"Kukahen sen oikeastaan teki? Kuultiinhan me puhuttavan siitä jos jotakin siellä Hookervillessä, mutta me ei saatu koskaan tietää kuka s'oli joka tappoi Huck Finnin."

"Niin, hyvä laps, kyllähän, luulen ma, niitä on paljo täälläkin, jotka tahtoisivat sen tietää. Jotkut meinaavat, että Finn ukko tappoi hänet itse."

"No, johan nyt!"

"Niin, niin. Ens'alussa luulivat sitä lähes kaikki. Ukko rahjus ei luultavasti koskaan tiennyt kuinka likeltä piti, ett'ei häntä *lynshattu*.^[2] Mutta jo samana iltana alkoivat he uskoa, että murhaaja oli muuan karannut neekeri, jonka nimi oli Jim."

"Mitä? *Hänkö*?" —

Minä pidätin. Onneksi hän ei huomannut mitä oli multa päästä, vaan jatkoi samaan vauhtiin:

"Niin, ja tuo neekeri karkas samana yönä kuin Huck Finn murhattiin. Ja nyt on määrätty palkinto sille, jok' ottaa hänet kiinni — kolme sataa dollaria. Ja palkinto on pantu ukko Finnistäkin — kaks sataa dollaria. Hän tuli, näökkös, kylään aamulla murhan jälkeen ja puhui siitä ja oli mukana lossiveneessä kun poika paran ruumista haettiin, mutta pötki sitten tiehensä. Ennenkun yö oli tullut, he tahtoivat lynshata hänet, mutta hän oli silloin mennyt, näökkös. No, seuraavana päivänä pakistiin että neekeri oli karannut; hänt'ei oltu nähty kello kymmenen perästä sinä yönä kun murha tehtiin; ja niinpä ruvettiin siitä syyttämään häntä. Ja paraikaa kun sitä taas hoettiin, tuli Finn ukko retustaen takasin ja meni laamanni Thatcherin tykö pyytämään rahaa nuuskiakseen tuon neekerin jälkiä yltympäri Illinoisin. No, laamanni antoi hänelle jonkun verran rahaa, mutta jo samana iltana joi ukko retkale itsensä juovuksiin ja nähtiin vielä puoliyön aikana rentustavan pitkin katuja parin maankuleksijan seurassa; n'oli näyttänyt hyvin roistomaisilta. Ja siitä hetkestä saakka ei ole kukaan häntä nähnyt. Ihmiset rupesivat nyt taaskin uskomaan että s'oli hän, jok'oli tappanut poikansa ja kaikellaisilla silmäkääntäjän koristeilla uskotellut poliisia että mukamas ryövärit olit sen tehneet; ja sillä lailla sais hän Huckin rahat tarvitsematta käydä niistä käräjiä. Ei kuulu olevan mitään todistusta häntä vastaan, ja jos hän vain pysyy poissa vuoden ajan, kunnes asia on unohtunut, niin menee hältä kaikki kuin voideltu. Hän on viekas kuin peto."

"Niin, niin, sehän kaikki on varsin luultavaa. Mikäpä sitä estäis? No, neekeriä siis kaikki ovat lakanneet epäilemästä?"

"Ei, hui hai, ei kaikki. Moni häntä epäilee vieläkin. Mutta hänen he kyllä pian saavat kynsiinsä, ja viimein kai hänestä kuitenkin lypsetään totuus."

"Hoo, hoo, vai hakevat he häntä vielä?"

"Sepä vasta kysymys! Oothan lapsekas. Kolme sataa dollaria ei tule satamalla taivaasta. Monet uskovat, että hän ei ole kaukana. Ja sitä uskon vähin minäkin — vaikka pidän suuni kiinni. Puhuin tässä tuonaan vanhan pariskunnan kanssa, jotk' asuvat naapurituvassa vähän matkaa tästä, ja heiltä pääsi ikääskuin vahingossa, että tuskin koskaan kukaan ihminen käy tuossa saarella, jok'on tässä vastapäätä, — Jacksonin saareks sanovat. Eikö kukaan siellä asu? kysyin mä. Ei, ei kukaan, sanoivat he. Min'olin vaiti, mutt' aattelin yhtä ja toista. Voin panna vaikka pääni pantiksi, ett'olin nähnyt sieltä savua, saaren yläpäästä, pari päivää ennen; ja paikalla pisti päähäni, että tuo neekeri on siellä eikä missään muualla. Eihän ainakaan haittais, jos kävis siellä nuuskimassa. En ole nähnyt sieltä mitään savua sen koommin, ja saattaahan olla, että hän on lähtenyt sieltä tiehensä, jos se todellakin oli hän. Mutta ukkoni aikoo mennä sinne katsomaan — hän ja yks toinen mies. Hän on ollut poissa pari päivää, mutta tänään iltapuoleen tuli hän kotiin, ja minä sanoin sen hänelle heti."

"Mulle oli tullut semmoinen hätä kynsiin, että tuskin pysyin pöksyissäni. Täytyi saada jotain sormiini ja otin hädissäni neulan, joka makasi pöydällä, ja ajoin pujottaa siihen lankaa. Mutta käteni vapisivat, ja siit'ei tullut mitään. Kun tuo ihminen oli laannut räpättämästä, katsahin ylös ja huomasin että hän tirkisteli minuun hyvin uteliaasti, ja hänen huulensa oli mennyt vekkulimaiseen hymyyn. Minä panin pois neulan ja langan ja sanoin:

"Jaa, jaa, kolme sataa dollaria on suuri summa rahaa. Kumpahan ne olis äidillä. Aikooko rouvan mies mennä sinne jo tän'yönä?"

"Istu suolaan! Hän meni vain pikimmältään kylään sen toisen miehen kanssa hankkimaan venettä ja lainatakseen pyssyn, jos saisivat. Heti puoliyön perästä lähtevät he matkaan."

"Mutta näkisiväthän he paremmin, jos lähtisivät vasta päivän vaietessa."

"Niin, kyllä kaiketi. Mutta neekeri näkis paremmin hänkin. Ja puoliyön jälkeen hän kaiketikin nukkuu, ja jos hän on sytyttänyt nuotion metsään, niin he näkevät sen paremmin pimeässä ja hiipivät hänen päälleen kuin ketut."

"Jaha, sitä minä en ajatellut."

Hän katseli minua yhä niin turkkasen tarkasti; ja mulle tuli ikääskuin vähän ilkeä olla. Yhtäkkiä sanoi hän:

"Mikä sun nimes taas olikaan, hyvä laps?"

"M — M — Mary Williams."

Miten olikaan, tuntui siltä, kuin en ensi kerralla olis sanonutkaan nimeäni Maryksi, ja nyt en hirvinnyt katsoa ylös; tuntui nyt siltä, kuin olisin sanonut Sarah. Aloin hätäntyä aika lailla, ja se luultavasti minusta näkyikin. Toivoin siinä vain, että tuo tuuperin rouva sanois jotakin; mitä kauvemmin hän oli vaiti, sitä ilkeämpä oli minun olla. Mutta nyt hän sanoi:

"Hyvä laps, olin kuulevinani että sanoit Sarah, kun ens tulit tupaan."

"Ooh, niinpä taisin sanoa. Aivan oikein. Min'olen ristitty Sarah Maryksi, — Sarah Mary Williams. Toiset sanovat minua Sarahksi, toiset Maryksi."

"Hoo, vainiin?"

"Niin."

Johan tyynnyin vähäsen, mutta kuitenkin teki mieleni kauas pois.

No, mutta sitten rupesi hän räpättämään taas kovista ajoista mukamas ja heidän niukasta toimeentulostaan ja rotista, joita heillä oli talon täydeltä, sanoi hän; ja minä aloin käydä vähän turskimmaksi. Hän oli oikeassa, mitä tuli noihin rottiiin. Tuon tuostakin näin mä, miten joku heistä pisti ulos nenänsä reiästä nurkassa tai tanssasi lattian yli. Hän sanoi, että hällä tavallisesti aina yksin ollessaan oli käsillä jotain, jolla lennättää heitä niskaan; muuten hän mukamas ei koskaan saisi rauhaa. Hän näytti mulle pientä lyijypalloa sanoen, että hän sillä mukamas osui heitä aika hyvästi; mutta hän oli pari päivää sitten niukahuttanut käsivartensa eikä luullut kykenevänsä tähtäämään nyt. Mutta hän oli varuillaan ja — yht'äkkiä lensi hänen pallonsa muutamaan rottaan päin, vaan ei sattunut likimainkaan; ja samassa huusi hän "ai! ai!" ja piteli kipeää käsivarttaan. Sitten pyysi hän minun koittaa. No, tulihan taas rotta viilettään, ja minä lennätin pallon, lennätin oikein tarmoni takaa, mutta rotta, se peijakas, ennätti liukua reiästä alas; jos s'olis seisonut paikallaan, takaan minä, että siit'olis tullut sairaloinen rotta. Rouva räyskä pyysi mun koettaa toistamiseen ja toi pallon takasin. Sitten toi hän lankavyhdin ja pyysi minun sitä pitää. No, minä pidin käsiäni yläällä niinkuin ruukataan, ja hän keri lankaansa ja rupesi taas räpättämään heidän toimeentulostaan. Yht'äkkiä sanoi hän:

"Pidä silmällä rottia. Paras ett'otat pallon syliisi."

Samassa pani hän pallon syliini, ja minä pusersin sen polvieni väliin, että se pysyis; ja hän alkoi lorunsa uudelleen. Mutta sit' ei kestänyt kauvan. Yht'äkkiä otti hän vyhdin ranteiltani ja katsoi minua suoraan silmiin ja sanoi hyvin ystävällisesti:

"Kuules nyt, hyvä laps, mikä oikein on sinun nimes?"

"Mi — mi — mitä? Mi — tä rouva meinaa?"

"No, hyvänen aika, mikä oikein on sinun nimes. Oletko sä Bill, tahi

Tom, tahi Bob? tai mitä? Puhu nyt suus puhtaaks."

Luulen että vapisin kuin haavan lehti, enkä totta maar tiennyt mihin pääni pistäisin. Viimein sain änkötetyksi:

"Mutta kuinka rouva noin pitää pilanaan köyhää tyttö parkaa? Jos olen täällä vaivaksi, niin minä heti — —"

"No, no, älä ole milläskään, hyvä laps. Istu alas. Minä en tahdo sulle mitään pahaa enkä aio sinusta kannella kellekkään. Mutta sano mulle nyt suoraan miten on laitas. Luota minuun. Minä koen sinua auttaa, jos voin, ja sen tekee kyllä ukkonikin, kun tulee. Näkeehän sen, että sin'olet karannut oppipoika — sen pituinen se. No, vähät siitä. Eihän siinä mitään pahaa. Ovat kai olleet sulle ilkeitä, laps parka, ja sinä annoit heille palttua ja menit tiehes. Herrasta varjelkoon, että kävisin kantelemaan. Kas niin, sano mulle kaikki tyyni nyt, alusta loppuun, niinkuin hyvä poika ainakin."

No niin, minä sanoin näkeväni turhaksi, että koetin häntä pettää enään, ja tahdoin puhua suuni puti puhtaaksi, kunhan hän vain pysyis lupauksessaan eikä rupeis jupattamaan. Sitten kerroin minä, että isäni ja äitini oli kuolleet ja että minä olin joutunut palvelukseen eräälle talonpojalle, jonka talo oli sisämaassa noin neljäkymmentä virstaa joelta, ja tuo talonpoika mukamas oli niin häijy minulle, ett'en enää sitä kestänyt, vaan kun hän oli lähtenyt matkalle muutamaksi päiväksi, sieppasin minä vähän vanhoja vaatteita hänen tyttärensä luhdista mukamas ja lippasin tieheni; ja kolme yötä oli multa mennyt, sanoin mä, noihin neljäänkymmeneen virstaan; ja minä kuljin öisin mukamas ja piileskelin ja nukuin päivällä, ja se pussillinen leipää ja vähän muuta muonaa, joka mull'oli muassani mukamas, piisasi koko matkan. — Sitten sanoin toivovani, että enoni, tuo Abner Moore, auttais minua, ja senpä tähden olin lähtenyt tänne Gosheniin mukamas.

"Gosheniin, sanot sä, laps parka? Eihän tämä ole Goshen. Tämä on Pietari, tämä. Goshen on viistoista virstaa tuonnempana, joen vartta ylöspäin. Mistä oot saanut päähäsi, että tämä on Goshen?"

"Minua tuli vastaan muuan mies tän'aamuna, juur kun olin poiketa metsään nukkuakseni, ja hän sanoi, että kun tulin tien risteykseen, piti mun mennä oikealle, niin olis vain viis virstaa Gosheniin. Niin hän sanoi."

"Se mies lie ollut humalassa. Hän puhui juur päin vastoin kuin asia on."

"Niin, hän näyttikin vähän pöhnäiseltä, s'on totta se. Mutta ykskaikki. Paras että lähden matkaan, niin ennätän sittenkin huomen-aamuksi Gosheniin."

"Ootappa vähäsen. Minä panen sulle vähän ruokaa mukaan, poika parka. Sinä kyllä tarvitset."

Hän toimitti mulle vähän ruokavaroja pikku nyyttyyn ja sanoi:

"Kuuleppas — jos makaava lehmä nousee seisomaan, mikä puoli siitä nousee ensiksi? No, vastaa pian, nyt heti — ilman tuumimatta. Mikä puoli nousee ensiksi?"

"Peräpuoli tietysti."

"No, entäs hevonen?"

"Hevonen nousee etupuolella."

"Millä puolella puuta kasvaa enimmäen sammalta?"

"Pohjoispuolella."

"No, jos viistoista lehmää syö ruohoa mäenrinteessä, kuinka monella on pää käännettynä samaan suuntaan?"

"Kaikilla, hyvä rouva."

"Jaha, sinä olet todellakin asunut maalla, näämmä. Luulin että sinä kenties taaskin tahdoit narrata minua. No, mikä nyt on oikea nimes?"

"George Peters."

"No jaa, koe nyt muistaa nimes, George, äläkä sano ennen lähtöäs että s'on Alexander — tai George-Alexander, jos joudut pussiin. Ja älä rupee tekemisiin naisten kanssa tuossa vanhassa kattuunitrasussa. Miehiä voit sinä kenties pettää, mutta helppo on meidän nähdä ett'et ole tyttö. Ja kun pujotat lankaa

neulansilmään, niin älä koita sysätä silmää langan ympäri pitäessä lankaa rauhassa, vaan pujota päin vastoin langanpää silmästä läpi ja pidä neula rauhassa, — niin tekevät naiset, vaikka miehet aina tekevät noin hullusti kuin sinä äsken. Ja kun jollakin viskaat rottaa tai jotain muuta, niin kohota itses varpaille ja nosta kätes pään yli niin nurinpäin kuin suinkin ja ammu väärään rotastas noin viis kuus jalkaa. Sun pitää vääntää koko käsivartta olkapäästä asti ikäänkuin kääntyis se ruuvilla — niin tekee tytöt; pojat pitää olkavartensa liikkumatta ja vääntävät vain kyynärvartta kyynärpäästä asti. Ja muista että kun tyttö koittaa pitää jotain sylissä, niin hän levittää polvet erilleen; hän ei purista niitä yhteen niinkuin sinä teit lyijypallon kanssa'. Minä, nääkkös, näin, että sinä olit poika, samassa kun rupesit pujottamaan lankaa neulansilmään, ja minä keksin nuo toiset konstit nähdäkseni vain, olinko arvannut oikein. No, kas niin, lähde nyt patikoimaan enos tykö, hyvä laps, hyvä Sarah Mary Williams George Alexander Peters, ja jos sinä joudut johonkin, ronkeliin, niin lähetä sana rouva Judith Loftukselle — s'olen minä se — niin koitan auttaa sinua pulasta. Kule jokirannan tietä kaiken aikaa, ja toiste kun lähdet kuleksimaan, ota sukat ja kengät jalkaas. Se tie on hyvin kivistä, ja luulempa että jalkas on joteskin hellät tullessas Gosheniin. No, Jumalan haltuun, poika parka!"

Kävin noin viis kuuskymmentä kyynärää rantatietä ylöspäin ja palasin sitten takasin kanootilleni, joka oli hyvän matkaa alapuolella Loftusten tupaa. Laskin vesille ja otin päästäni rookan, joka esti minua näkemästä ympärilleni. Tultuani keskelle jokea, rupes torninkello lyömään. Pidätin ja kuuntelin; ääni tuli heikkona veden yli, mutta selvästi - ykstoista! Päästyäni saareen, ei ollut mulla aikaa puhaltamaan, vaikk'olin kovasti hengästynyt soudosta, vaan ponnistin suoraan läpi metsän vanhaan leiripaikkaamme ja tein siihen kelpo kokkovaalkean.

Sitten juoksin takasin kanootille, hyppäsin siihen yhdellä harppauksella ja sousin että ryskyi ruumiissani. Tulin oikealle paikalle ja ryntäsin metsikön läpi ja vuorta ylös ja sisään luolaan. Siellä makasi Jim pitkällään maassa kuorsaten että kaikui. Minä ravistin häntä hartioista hyvin lujaa ja huusin:

"Nous' ylös, Jim! Joudu! Meill'on hätä kynsissä. N'ovat perässämme."

Jim ei sanonut sanaakaan; mutta hän ryhtyi pakopuuhiin semmoisella vauhdilla, että selvästi näki, kuinka pelästynyt hän oli. No, puolen tunnin päästä olimme kantaneet kaikki, mitä meillä tässä maailmassa oli, tukevalle lankkulautallemme, ja s'oli valmiina laskemaan ulos pajupoukamasta, johon olimme sen piilottaneet. Viimeiseksi sammutimme tulet ja kynttilät luolasta.

Otin sitten kanootin rannasta ja sousin vähän matkaa joelle ja katselin ympärilleni kaikille tahoille; mutt' oliko siellä mitään venettä liikkeellä, sitä en ainakaan voinut nähdä, sillä tähdet ja varjot himmentävät näköalan veden päällä. Palasin rantaan ja sidoin kanootin lauttaan. Sitten sysäsimme sen vesille ja annoimme virran ajaa. Me kuljettiin saaren alapään ohi, ja koko aikana me ei hiiskuttu yhtään sanaa.

Kahdestoista luku.

Kello kai oli tuoss' yhden paikoilla, kun me viimein oltiin päästy saaren ohi, ja lautta tuntui meistä liukuvan eteenpäin hirveän hitaasti. Jos joku vene tulis ajaen meitä takaa, niin tuumattiin me heti hypätä kanootiin ja kiepsahtaa Illinoisin rannalle; mutta s'oli oikein onnen potkaus, ett'ei ketään tullut, sillä siinä kiireessä me ei oltu muistettu panna edes pyssyäkään kanootiin, saatikka sitten mitään syömistä tai muuta. Ja olihan se kaikkea muuta kuin viisasta, kun lastattiin kaikki tyyni lautalle, mutta lempokos sitä mokomassa hätämelskassa kaikkia muistaa.

Jos nuo molemmat miehet todellakin tulis saarelle sin' yönä, aattelin mä, niin näkisit he varmaankin pian valkean, jonk' olin sytyttänyt, ja rupeisivat sen ääressä odottamaan Jimiä pannakseen hänet kiinni. Se ei ainakaan ole minun syyäni, jos ei heidän nenänsä sin' yönä kasvanut jotenkin pitkäksi; minä olin tehnyt parastani, ja vissiä vain on, että me ei ikinä nähty heistä merkkiäkään.

Heti aamun koittaessa laskimme lauttamme isossa joen polvessa pienen metsäisen saaren rantaan Illinoisin puolella ja tukimme sen pajupensaiden alle. Hakattiinpa me vielä kirveellä irti puunoksiakin ja panimme niitä koko joukon lautalle, niin että jokainen ohikulkija koht' olis luullut siinä maanvieremän tapahtuneen, kuten noissa hiekkarannoissa usein käykin, joita virtavesi leikkailee. Meill'oli korkeita kunnaita Missouriin rannalla ja paksua metsää Illinoisin puolella, ja kun virta vielä kävi pitkin Missouriin rantaa juur tuolta paikalta, niin ei meidän hevillä tarvinnut pelätä, että kenkään tulis sinne. Me maattiin siellä koko päivän metsässä ja katsottiin kuinka tukkilautat ja höyrylaivat viiltelit ohi virrassa Missouriin puolella, ja miten ylöspäin menevät höyrylaivat ponnistivat eteenpäin keskeltä jokea. Minä kerroin Jimille kaikki mitä olin löpötellyt tuon rouvan kanssa, ja Jim sanoi että s'oli näppärä rouva ja että, jos tämä itse olis yrittänyt meitä kiinni-ottamaan, h ä n ei olis ruvennut vahtimaan nuotiotulen vieressä,

vaan hakenut koiran. No, sanoin minä, eikö sitten rouva voinut neuvoa miestään hakemaan koiraa? Jim sanoi panevansa vetoa, että rouva ajatteli asiaa samassa kun miehet olivat valmiit lähtemään saarelle, ja silloin, sanoi Jim, lähtivät he kylään hakemaan koiraa ja aika meni heiltä hukkaan; muuten mukamas me ei nyt olis oltu missä olimme, vaan samassa vanhassa kylässä jälleen. Minä puolestani sanoin, etten välittänyt syystä, minkätähden he eivät saaneet meitä kiinni, niinkauvan kun eivät saaneet.

Kun rupes hämärtämään, pistettiin me päämme ulos metsästä ja katsottiin ympärillemme kaikille tahoille. Ei ketään näkynyt. Silloin kiskoi Jim irti muutamia lankkuja ylimmästä lautasta, ja niistä rakensimme itsellemme suojuksen, jossa olis hyvä olla sateessa ja rajuilmassa ja jossa voimme säilyttää tavaramme kuivina. Sitten teimme tähän suojaan eri lattiankin, toista jalkaa korkeammalle kuin itse lautan pinta, niin että hyökylaineet höyrylaivoista eivät ulottuneet vilteillemme ja muille tavaroille. Keskelle hauskaa mökkiä panimme sitten vielä kerroksen savea ja naulasimme tämän ympäri lautoja, että se pysyis paikallaan, ja se olis meille tulisijana sadeilmalla ja kylmässä. Niinikään veistimme itsellemme varamelan, jos toinen sattuis katkeamaan. Sitten pystytimme lyhyen haarakepin, johon voimme panna palavan lyhdyn, ett'ei alaspäin menevät höyrylaivat törmäisi päällemme pimeässä.

No, seuraavana yönä matkustimme noin seitsemän tai kahdeksan tuntia virrassa, jonka voima oli noin neljä viis virstaa tunnissa. Matkalla me kalasteltiin ja juteltiin ja uitiinkin pari kertaa, kun uni oli meidän voittoa. S'oli ikääskuin vähän juhlallista, kun me noin maattiin selällämme lautalla ja annettiin sen luikua eteenpäin pitkin suurta, hiljaista jokea, tähtien loistaessa ylitsemme taivaalla. Emme koskaan tulleet puhuneeksi kovaa taikkapa nauraneeksi, muuta kuin hiljaa hymyten. Enimmäkseen oli meillä kauniit ilmat, eikä meille sinä yönä tapahtunut juur mitään, josta maksais vaivaa puhua, eikä sitten lähinnä seuraavinaan.

Tuon tuostakin kulettiin me kaupunkien tai kylien ohi, jotka loistivat pimeiltä mäenrinteiltä välkkyvinä valopenkereinä, ilman että mitään taloja näkyikään. Viidentenä yönä me sivuutimme St. Louis'in kaupungin; s'oli ikääskuin koko maailma olis syttynyt ilmituleen. Pietarissa he ruukkasit sanoa, että St. Louis'issa mukamas oli kolme- tai neljäkymmentä tuhatta ihmistä, mutta minä en sitä koskaan uskonut, ennenkun nyt kello kahden aikaan tänä hiljaisena yönä näin koko tuon ihmeellisen valomerren. Ei yhtään ääntä kuulunut kuitenkaan; kaikki nukkuivat sikeässä unessaan.

Noin kello kymmenen aikaan illalla ruukkasin mä toisinaan käydä maihin ja noissa pienissä kylissä kymmenellä tai viidellätoista centillä ostaa jauhoja tai läskiä tai muuta syötävää; ja toisinaan sieppasin mä jonkun kananpojan, joka näkyi nukkuvan huonosti, ja väänsin siltä niskat nurin ja otin mukaani. Isä ukko ruukkasi aina sanoa, ett'ei koskaan pidä halveksia kananpoikaa, jos vain käy ottaa sitä mukaansa, sillä jos ei itse sitä tarvitsisakaan, niin saattaishan aina tavata jonkun, jolle se kelpais, ja hyvää tekoa ei koskaan unohdeta mukamas. Minä tosin en milloinkaan nähnyt, ett'ei ukko olis pitänyt kananpoikaansa itse, mutta niin hän yhtäkaikki aina ruukkasi sanoa.

Aamusin ennen päiväkoittoa ruukkasin mä myöskin hiipiä peltoihin ja lainata vesimeloonin tai ytykurkun tai taskullisen jyvätähkiä tai muuta mokomaa pikkukalua. Isä vaari sanoi aina, ett'ei ole väärin lainata mitä tarvitsee, kunhan vain aikoo maksaa takasin jos sopii; mutta leskirouva puolestaan väitti, että tuo vain oli pehmeämpää nimeä varkaudelle ja ett'ei mukamas mikään rehellinen ihminen menettelis sillä viisin. Jim sanoi, että he tavallaan olit oikeassa molemmat, sekä isä että leskirouva, puoleks kumpikin; ja paras keino meille olis määrätä pari tai kolme tavaraa, joita emme koskaan lainaisi — sitten ei olis väärin lainata mitä muuta hyvänsä, meinasi hän. No, me harkittiin tuota asiaa läpi koko yön, lauttamme uudessa yhä eteenpäin, ja meidän oli aika vaikea määrätä, mistä me luovuttaisiin, vesimeloonestako vai kurkuista vai mistä. Vasta aamupuoleen tultiin me lujaan päätökseen. Me, näättekös, päätettiin vakavasti, ett'emme koskaan kajoaisi villiomeniin eikä taateliluumuihin, ei vaikka mikä olis. Meill'oli ollut paljon kiusoittavaa päänvaivaa, mutta nyt, kun päätös oli tehty, tuntui oikein hyvältä. Minä varsinkin kiitin keskustelumme hyvää ja käytännöllistä tulosta, sillä, kuten kaikki tietää, niin villiomenat eivät maistu juur miltään, ja taateliluumut taas ei olis kypsiä vielä pariin kolmeen kuukauteen.

Silloin tällöin ammuimme me vesilinnun, jok'oli herännyt liian aikasin aamulla tai ei mennyt maata kyllicks aikasin illalla. Ylimalkain voitiin me erinomattain paksusti.

Viidentenä yönä siitä, kun m'olttiin kulettu St. Louisin ohi, tuli päällemme oikein kunnan rajuilma. Myrsky raivosi, ukkonen jyrisi ja salamet liekehtivät kuin tuomiopäivänä, ja sade vuoti tulvana maahan. Ne ryömittiin mökkiimme, ja lautta sai hoitaa itseään. Salaman liekehtiessä näimme edessämme tuon suuren, leveän joen ja sen rantamailla korkeita vuoria, yhtä selvästi kuin keskellä päivää. Äkkiarvaamatta huusin; "Halloo, Jim, katsos tuonne!" Siell'oli höyrylaiva, jok'oli ajanut karille keskellä jokea. Me luikuttiin suorastaan sitä vastaan, ja joka leimaus näytti sen meille aivan selvästi. Se makasi kallellaan, ja toinen puoli yläkantta oli veden yllä. Savupiiput oli myös näkyvissä ja yks tuoli ison kellon luona, ja tuolin selkänäjällä oli riippumassa vanha vilttihattu.

No, olihan keskellä yötä, oli myrskyistä ja kolkkoa, ja aivan niinkuin kaikki muutkin pojat sen

kaltaisessa tilassa tunsin minä mielessäni ikääskuin jotain kutkuttavaa, nähdessäni tuon raakin makaavan siinä niin nolona ja yksinäisenä keskellä jokea. Oli, näettekös, tullut päälleni kova halu mennä sinne katsomaan minkälaista siellä olis. Ja niinpä sanoin:

"Mennään sinne, Jim."

Mutta Jim pani ensimmältä kovasti vastaan. Hän sanoi:

"Mitä hyötyä siitä on? Onhan meillä hyvä olla täällä. Mitä lempoo on meillä tekemistä vanhassa raakissa? Piä mitä sull'on ja älä mee sotkemaan muien asioihin, sanoo raamattu. Sitä pait on heillä varmaankin siellä vahti."

"Vahti? Mitä luulekkaan?" sanoin mä; "eihän siellä ole muuta vahtaamista kuin kansi ja perähytti; ja luulekko sinä että kukaan viisas ihminen panee henkensä vaaraan vanhan laivankannen ja kurjan perähytin tähden tämmösessä ilmassa; onhan koko värkki valmiina hajoomaan ja uppoomaan jokikinen hetki." No, siihen ei ollut Jimillä mitään sanomista, niin että hän jo piti suunsa, kun pitikin. "Ja sitä paitse", sanoin vielä, "voidaan me kenties löytää jotakin, joka meille kelpaa, katteinin hytistä tai muualta. Sikaareja kenties, oikeita kymmenen pennin sikaareja, paraita auringon alla. Höyrylaivojen katteinit on aina rikkaita, saavat kuuskymmentä dollaria kuukaudessa; eivät välitä vähintäkään siitä, mitä joku tavara maksaa, kun vain sitä haluavat. Kas niin, pistä kynttilä taskuusi; minä en saa mitään rauhaa ennenkun m'ollaan nuuskittu kaikki nurkat tuossa raakissa. Luuletko että Tom Sawyer koskaan jättäis semmottia tarkastamatta? Ei, vaikka sais omenakakun, s'on vissi se. Hän kutsuis sitä seikkailuksi — niin hän tekis; ja hän nousis maihin raakille, vaikka henki menis. Ja hän tekis kaikki tyyni niin turkkasen pulskasti, mokomalla muhkeudella ja upeudella, että luulis itse Kristofferi Kolomboksen olevan liikkeellä löytämässä Kaana'an maata. Kumpahan Tom Sawyer olis tässä nyt!"

Jim mutisi tietysti vielä vähän, mutta myöntyi kuitenkin, ja kun leimaus taas valaisi raakin, työnsimme me lauttamme sinne ja panimme sen kiinni perään ja kapusimme kannelle. Siellä me sitten kopeloitiin sinne tänne pimeässä, kunnes tultiin katteinin hytin ovelle, joka oli auki; ja Herra jesta! Siinä nähtiin me valoa peräsalongista, ja me kuultiin ääniä.

Jim kuiskasi mulle, että hänen rupes tekemään kovasti pahaa mukamas, ja hän tahtoi että me mentäis tiehemme. Minä tykkäsin kuin hän, ja meidän piti juur palata turvalliselle lautallemme takasin, kun kuulin valittavan äänen sanovan:

"Voi, voi, pojat, antakaa mun olla. Minä vannon pyhästi etten koskaan hiisku siitä sanaakaan."

Toinen, karkeampi ääni sanoi nyt:

"Sinä valehtelet, Jim Turner. Sin'oot aina ennenkin pitänyt samaa pirun peliä. Sinä vaa'it aina enemmän kuin omaa osaas voitosta, ja aina oot niin saanutkin, sinä hunsvotti, sen tähden että aina vannot mennä kielittelemään jos et saa mitä tahot. Mutta tällä kertaa etpä, piru vie, meitä enää petä. Sinä oot, jumal'avita, suurin roisto koko tässä maassa."

Jim oli jo menossa lautalle. Mutta minua oikein syhytti uteliaisuuteni, ja minä aattelin itsekseni, että Tom Sawyer ei suinkaan olis lipannut tiehensä justiin silloin, ja niinpä en minäkään sitä nyt tahtonut; minä tahdoin saada selville mitä tulis tästä jutusta. Minäpä siis rupesin ryömimään nelin kontin sen pienen pimeän käytävän läpi, joka vei peräsalonkiin. Tulin sinne lähelle, ja mitä näinkään! Muuan mies makasi pitkällään lattialla, kädet ja jalat sidottuna, ja kaksi muuta miestä seisoi hänen ylitsensä, toisella salalyhty kädessä, toisella pistooli. Tämä toinen piti pistoolin piipun suuta ojennettuna makaavan raukan päätä vasten ja sanoi:

"Jo jumaliste kohta pamahtaa, sinä kirottu konna!"

Makaava mies siinä ikääskuin vetäytyi nahkaansa ja kiljui ja kerjäksi: "Voi, voi, älä ammu, hyvä Bill, älä ammu. Minä en puhu asiasta, en halkaistua sanaa, en jumal'auta."

Lyhdyn pitäjä puolestaan vain nauroi ja sanoi:

"Haha! Vai niin! No, siitä totta jumaliste et pääsekkään puhumaan, sen takaan minä. Häpeehän toki — kerjätä noin. Niin, kyllähän nyt oot pehmeä suustas, sinä roisto. Ja äsken olisit tappanut meiät, ellei m'olis saatu sinua allemme ja köysiin. Ja minkä tähden? Sen tähden että mekin tahottiin *oikeutta*. Mutta s'oli viiminen kerta kuin uhkasit meitä noin, Jim Turner. Paa sisään pistoolis, Bill!"

"Enkä panekkaan, Jake Packard. Hänen pitää saada köniinsä ensin. Hän ampui vanhan Hatfieldin samalla tavoin. S'on nyt maksettava. Hän on sen rehellisesti ansainnut."

"Mutta *minä* en taho, ja mull'on siihen syyini."

"Jumala siunakkoon sinua siitä sanasta, Jake Packard! En unhota sitä, vaikk' eläisin sata vuotta", voivotteli lattialla makaaja.

Packard ei ollut häntä kuulevinaan, vaan ripusti lyhtynsä naulaan ja viittasi toiselle seuraamaan häntä pimeään käytävään, jossa minä olin. Minä siirryin selkä edellä taakseppäin minkä ennätin ja pujahdin muutamaan hyttiin, jossa panin maata erälle makuusijalle. Samassa astui Packard sinne sisään myös puhuen taakseen:

"Tänne — tuu tänne."

Ja Bill herra astui hänen perästään sinne. Minä kutistuin seinää vasten niin pieneksi kuin voin, toivoen olevani toisella puolen maailmaa. Siellä oli pilkkosen pimeä, mutta minä tunsin viinan hajusta, että he seisoivat ihan vieressäni. Olin iloissani siitä, ett'en ruukannut juoda viinaa; mutta jos olisinkin sitä tehnyt, niin he tuskin sittenkään olis voineet haistaa miss'olin, sillä minä en melkein ollenkaan hengittänyt; niin olin peloissani. Ja muutenkin oli heidän puheensa sitä laatua, että melkein kuka hyvänsä sitä kuullessaan olis pidättänyt henkeään kauhistuksesta. Bill tahtoi kiven kovaan ampua Turnerin. Hän sanoi:

"Hän ilmasee meiät, kun ilmaseekin. Jos *nyt* antasimme hälle koko voiton, meidänkin osamme, niin se ei enää tukkis hänen suutaan, tämän kaiken perästä. Meidän täytyy tehdä loppu hänen kielittelystään."

"Niin täytyy", sanoi toinenkin.

"No, mitä pirua sinä sitten mutkittelit! Mennään, siis, ja ajetaan kuula hänen kalloonsa."

"Älä hätäile. Miks' ammuttais ja meluttais? Kuules nyt! Me nuuskitaan kaikki hytit vieläkin, ett'ei mitään jäis meiltä tänne mätänemään, ja sitte mennään rauhassa veneellä maihin ja kätketään tavarat. Sitten ootamma rauhassa. Parin tunnin päästä on tämä ränstynyt raakki varmaankin murskana ja joen pohjassa. Hä? Ja hän on hukunut eikä voi siitä soimata ketään muuta kuin itteään. Miks' me hänet tapettais? Minä en taho ihmisen kuolemaa omalletunnolleni. S'olis halpaa, olis huonoa moraalialia. Hä? Enkö ole oikeassa?"

"Oot kai, mutta jos laiva nyt ei uppoiskaan? Hä?"

"No, voiaanhan yhtä kaikki oottaa pari tuntia? Hä?"

"No, olkoon menneeksi Tule sitte."

He menivät, ja minä lippasin tieheni toisaalle päin minkä kerkesin. Oli pikipimeä; mutta minä kuiskasin niin kovaa kuin uskalsin "Jim!" ja hän vastasi aivan olkapäältäni ikääskuin röhkien. Minä sanoin hiljaa:

"Sukkelasti, Jim, tässä ei ole aikaa ähkyä ja puhkua tuolla viisin. Täällä on oikeita rosvomurhaajia laivassa, ja joll'emme saa kynsiimme heidän venettään päästä sit' irti, niin että nuo roistot eivät pääse täältä pois, niin yks raukka jää tänne kuolemaan. Mutta jos pannaan heidän paattinsa menemään, niin saavat he palkkansa joka sorkka, — kun vallesmanni tulee; hänen me lähetämme tänne. Sukkelasti nyt! Joudu, Jim! Minä juoksen oikeaa puolta, juokse sinä vasenta. Ala tästä lautalta ja —"

"Ooh! Herra hallikkoon! *Lautta?* Täällä ei oo mitään lauttaa enää. S'on lähteny irti ja menny Jumalan nimmeen! — ja tässä seistään nyt! Voi, Herra jesticantes!"

Kolmastoista luku.

Kas niin! Tunnustan että pidätin henkeäni hetkisen ja että tunsin ikääskuin jotakin kylmää pitkin selkäpiitäni. Jäädä salpatuksi laivaraakille mokoman miehistön kanssa! Mutta siin'ei ollut aikaa pitkään päivittelemiseen. Meidän täytyi nyt kaikin mokomin saada kynsiimme tuo vene — ja pitää se itseämme varten. Vaikkahan molemmat vapisimme kuin haavan lehdet, lähdettiin me varovasti ryömimään pitkin oikeanpuolista reilinkiä, ja se meni niin hitaasti siinä pimeässä, että melkein kokonainen viikko tuntui menneen, kun viimein tulimme raakin perimmäiseen perään. Ja — mitään venettä ei näkynyt. Jim sanoi vallan uupuneensa — peljästyks oli hältä vieny viimeisetkin voimat. Mutta minä sanoin että meidän yhtäkaikki tuli jatkaa, sillä jos jäätäis tähän riivattuun raakkiin, niin olis meillä ikääskuin matkapassi tästä matoisesta maailmasta. No, me kämpittiin taas perän ympäri ja tultiin viimein kaleitin ristikolle, josta meidän täytyi pitää kiinni käsin ja oikein ryömiä eteenpäin, sillä koko vasen reilinki oli veden alla. Siitä kappaleen matkaa keulaan päin, salongin yläoven kohdalla, löysimme vihdoinkin tuon siunatun veneen, Jumalan kiitos! Töin tuskin voin sen siinä pimeässä nähdä. Mutta se tietäkää, ett' iloni oli oikein

priima sorttia. Mun piti juur laskeutua alas siihen, kun samassa salongin ovi aukesi. Yks noista miehistä pisti päänsä ulos, pari jalkaa nenästäni, niin että sittenkin luulin olevani mennyttä miestä; mutta hän veti pian kallonsa sisään jälleen ja sanoi:

"Peitähän toki tuo lemmon lyhtys, Bill!"

Sitten viskas hän jonkun möhkäleen veneeseen ja astui sitten alas siihen itse ja istui. S'oli Packard. Heti perästäpäin tuli Bill ulos ja astui hankin veneeseen. Samassa sanoo Packard hiljaisella äänellä:

"No, kaikki on klaarina — laske ulos!"

Töin tuskin pystyin pitämään kiinni ristikosta, niin olin mennyttä. Mutta justiin silloin sanoo Bill:

"Äläs hätäile — otitko sinä pussin hältä pois?"

"No, enhän. Etkö sinä ottanut?"

"En. No, voi p—le! Nythän hällä on osansa kuitenkin."

"Sinä senkin hupakko! Mitä pirua me jätettäis hälle niin paljo rahaa? Tuu pois!"

He nousivat raakille jälleen ja menivät salongin ovesta sisään, ja ovi painui kiinni heidän perästään, sillä s'oli raakin pystypuolella. Silmänräpäyksessä olin minä veneessä, ja Jim tuli vyöryen perästani, tuossa paikassa sain veitseni käteen ja leikkasin köyden poikki, ja vene lähti menemään.

Me ei edes koskettu airoihin, ei sanaa, ei kuiskaustakaan lähtenyt suustamme, me tuskinpa hengitettiinäkään. Virta oli niin väkevä, että me parissa sekunnissa luisuttiin toista sataa kyynärää pois päin raakista, ja pimeys peitti sen näkyvistämme, ja me oltiin pelastetut ja tiesimme sen.

Päästyämme noin kolme- tai neljäsataa kyynärää alaspäin raakista, nähtiin me miten heidän lyhtynsä kimmalti sieltä hetkeksi kuin pieni tähti, ja silloin me tiedettiin, että nuo rosvot kaipasivat venettänsä ja rupesivat ymmärtämään, kuinka hauska se tila oli, johon he vastikään olivat tahtoneet jättää Jim Turnerin yksinään.

Sitten tarttui Jim airoihin, ja me katsottiin kaikkialle, näkyiskö lauttaamme. Nyt vasta rupesi minun käymään ikäänkuin vähän surku noita miehiä — eihän mull' ennen olis ollut aikaakaan siihen. Aloinhan aatella, kuinka kamalaa tuo yhtäkaikki olis — tulla jätetyksi tuolla viisin, vaikkapa nyt sattuisikin olemaan murhaaja. Saattaishan, Jumala paratkoon, tapahtua että *minusta* jonakin kauniina päivänä tulis murhaaja, ja miltähän silloin *mulle* tuntuis tuommonen kova onni? Ja niinpä sanoin viimein Jimille:

"Kuules, Jim, missä nyt ensiks nähdään mitään valoa loistavan rannalta, niin lasketaan siinä maihin, johonkin paikkaan, johon sinun sopii jäädä piiloon veneen kanssa; ja minä menen ylös ja herätän ihmiset ja keitän heille jonkun jutun, että menevät pelastamaan nuo rosvot surkeasta pulasta, niin että he ainakin voivat tulla rehellisesti hirtetyiksi aikansa."

Mutta sitä tuumaa ei ollut niin helppo panna toimeen; sillä pian perästäpäin syntyi aika rajuilma, pahempi kuin ennen. Sade vuoti virtana maahan ja tuuli tuuli aivan hurjasti. Eikä mitään valoa näkynyt. Kaikki nukkuvat, aattelin mä. Me lennätettiin vinhaa vauhtia jokea alaspäin ja tähystettiin, eikö näkyis valoa, eikö näkyis lauttaamme. No, kului pitkä aika. Sitten helpotti sade vähäsen, mutta pilvet pysyivät, ja salama tuli leimahtaen, ja me nähtiin edessämme uivan jotakin mustaa ja tyyrättiin heti sinnepäin.

S'oli, kun olikin, kunnan lauttaamme, ja arvaahan sen, kuinka iloisina me astuttiin sen päälle jälleen. Samassa näimme myöskin valopilkun loistavan alempana rannalta, ja minä sanoin heti että tahdoin sinne. Vene oli puolillaan ryöstösaalista, jonka tuo rosvojoukko oli varastanut raakista. Me viskattiin ne kaikki tyyni lautalle yhteen läjään; ja sitten sanoin minä Jimille, että hän antais lautan uida eteenpäin ja että hän sitten hetken päästä sytyttäis lyhdyn ja antais sen palaa kunnes palajaisin matkaltani. Sitten tartuin airoihin ja soutelin tuota valoa kohden. Tullessani lähemmälle, näkyi vielä kolme neljä valoa lisää — ylhäältä mäenrinteeltä. Siinä oli pieni kylä. Minä kulin vähän matkaa tuota rannimpaa valoa kohden ja pidätin sitten airoja ja annoin veneen luistaa omaa vauhtiaan. Tultuani sen viereen, näin että se olikin rannassa venyvän höyrylossin lyhty. Kiipesin sinne ylös ja rupesin hakemaan yövahtia ja löysinkin hänet viimein. Hän istui muutaman köysikimpun päällä nukkuen, pää polvien välissä. Sysäsin häntä pari kertaa hartioihin ja sitten rupesin surkeasti poraamaan.

Hän havahti ylös ja tuijotti vähän hämmästyneenä teensä; mutta nähdessään vain minut, haukotteli hän ja ojenteli raajojaan, ja sitten hän sanoi:

"Halloo, poika naskali, mitä sinä ulvot? Mikä hätänä."

Minä sanoin:

"Niin, kun isä — ja äiti — ja sisareni ja —"

Porasin taas oikein tarmoni takaa. Silloin hän sanoi:

"No, no, älähän nyt noin katkee siinä kahtia, kaikillahan on meillä surumma ja vaivamma tässä elämässä, kyllä se vielä paranee. No, mikä heidän nyt on sitten?"

"He — he — he ovat? — ootteko te vahtina tässä laivassa?"

"Oonpa niinkin", sanoi hän ikääskuin vähän mahtavasti. "Mie oon kapteini ja omistaja ja tyymanni ja luotsi ja yövahti yhdellä kertaa; ja toisinahan oon mie rahtinakin ja toisinahan matkaväkenä. Enhän mie oo niin rikas kuin Jim Hornback vanhus enkä tietysti niin soakelin hyvä kaikille moailman kakaroille, että sirottasin ropojani pitkin moantietä kuin hän; mutta kuitenkin oon hälle monta kertaa sanonunna ett'en mie tahtos olla hänen housuissansa, sillä merimiehen elämä s'on miun elämäni se, ja mie en, soakeli soikohon, tahtos virua moalla kahta virstaa kaupunnista, joss'ei milloinkana mitään tapahu, en vaikka hyö antasit mulle kuormallisen kultaa ja vähä peälle. Mie oattelen —"

Minä keskeytin hänet ja sanoin:

"N'on niin hirveän kovassa hädässä ja — —"

"*Ketk'on?*"

"No, Herra hallitkoon, isä ja äiti ja sisar ja neiti Hooker; ja jos te ottasitta lossiveneenne ja lähtisittä sinne — —"

"Mihin? Missä hiessä hyö ovat sitten?"

"No, herranen aika, raakilla."

"Millä raakilla?"

"No, eihän niit'ole muuta kuin yks."

"Ethän sie meinaa tuota masinaa *Walter Scott*'ia."

"Justiin sitä."

"No, mutta pyhä Poavali, mitä lempoa hyö siellä tekevät?"

"Niin, eihän ne sinne tahallaan tulleet."

"Niin, kyllähän sen uskon. Mutta jos hyö eivät korjoo sieltä luunsa tuossa paikassa, niin pieveli heiät perii. Mutta miten hiessä hyö joutuivat mokomahan pinnistykseen?"

"Niin, — s'oli niin, että — neiti Hooker oli visiitillä tuolla kaupungissa — —"

"Booths Landingissa, niin, — no, anna tulla!"

"Niin, hän oli visiitillä, tuolla Booths Landingissa, ja justiin illan suussa piti hänen lähteä menemään hevoslossille mustan piikansa kanssa, sillä hänen piti olla yötä sen fröökynän luona — niin, en muista hänen nimeään; ja sitten menee heiltä perämela poikki, ja heidän lossinsa pyörähtää ympäri ja lentää perä edellä virran mukana pari virstaa pois päin ja puskee viimein tuohon raakkiin ja kaatuu, niin että lossimies ja hevoset ja tuo musta piika hukkuvat kaikki tyyni, mutta neiti Hooker iski kyntensä raakkiin ja kömpi ylös. No, ja noin tunti pimeän tulemasta tullaan me veneellämme samaa tietä, ja niin oli pimeä, että me ei nähty raakkia ennenkun oltiin sen vieressä; ja silloin *me* törmättiin siihen ja veneemme kaatui, mutta me toki, Jumalan kiitos, pelastuttiin kaikki tyyni, pait Bill Whipple — voi, voi sitä siivoa sielua — kumpahan olisin ees minä mennyt hänen sijastaan."

"No, mutta voi päiviäni! Onko mokomaa kuultuna nähtynä? No, mitä työ sitte teitten?"

"No, me hallooattiin huudettiin apua kurkun täydeltä, mutta joki on niin leveä siltä kohalta, ett' arvatenkaan ei kukaan meitä kuullut. Ja silloin sanoi isä, että jonkun täytyi mennä maihin ja hankkia apua mistä hinnasta hyvänsä. Min'olin ainoa, jok' osasin uida, ja minä lähdin matkaan, ja neiti Hooker hän sanoi, että jos en sais apua muualta ennen, niin menisin mukamas hänen enonsa luo, joka kyllä sitten pitäisi asiasta huolen. Minä pääsin maihin kappaleen matkaa tästä alempana ja oon sitten juossut kuin hullu ja kokenut saada ihmisiä sinne apuun, mutta he sanovat vain: 'Mitä, tämmösenä yönä ja tällä virralla, sehän olis hulluutta; juokse sinä höyrylossille!' No, jos te nyt tahtositta — —"

"No, kenties mie tahonki, ja piru vie luulenki että sen teen; mutta kuka perhana mulle sen *maksaa*? Luulekko kenties että sun isäs — —"

"No, kyllähän siitä aina sovitaan. Neiti Hooker sanoi erittäin että hänen enonsa Hornback — —"

"No, pyhä Poavali! *Hänkö* on hänen enonsa? Kuules, poika naskali, juokse minkä kintuistas lähtöö tuonne, missä näet valkean palavan, s'on kapakka; ja sano heille siellä että näyttävät sulle tien Jim Hornbackin talolle. Älä kuhunustele, kuulekkos! Käytä jalkojas! Sano hälle, että mie laitan tänne hänen sisarentyttärensä ihka elävänä ennenkun hän kerkiää kaupunkihin. Kas niin, lähe nyt matkaan kuin oisit jo. Mie juoksen vain tuonne kulman taa ja herätän masinistin."

Minä harppasin sinneppäin, josta tuo valo näkyi, mutta niin pian kuin hän oli kiertänyt kulman, palasin minä takasin ja juoksin veneelle ja ammensin siitä veden ja sousin tyvenvedessä pitkin rantaa noin kuussataa kyynärää ylöspäin ja menin sitte piiloon parin halkoproomun taakse, nähdäkseni miten kävis; en saanut mitään rauhaa ennenkun olin nähnyt höyrylossin lähtevän. Ja totta puhuakseni, niin minä ikääskuin vähän ylpeilin itsekseni, kun olin nähnyt niin paljon vaivaa noiden kanaljain tähden, jotka jäivät raakille; sitä totta maar ei moni muu olis tehnyt. Minä vain toivoin että leskirouva olis saanut sen tietää. Hän olis varmaankin puolestaan ylpeillyt minusta, kun olin auttanut noita rosvoja. Miten näet lieneekin, niin tykkäävät vanhat leskirouvat ja muut jumaliset ihmiset aina kaikkien enimmän juuri rosvoista ja kaiken maailman pahantekijöistä ja roistoista. S'on vissi se.

No, minun siinä venyessäni, mitäs näenkään! Joo, tuo siunattu raakki tulee vyöryen pitkin virtaa, mustana ja kolkkona kuin kuolema. S'on totta, että siinä ikääskuin vähän värisytti selkäpiitäni, mutta yhtäkaikki laskin ulos ja sousin sinneppäin. Se makasi niin syvällä vedessä, ja minä huomasin heti, että siellä tuskin enää voi virua ainoakaan elävä sielu. Sousin sen ympäri ja huusin "halloo!" pariin kertaan, mutta mitään vastausta ei kuulunut; kaikki oli hiljaa kuin haudassa. Minä tunsin vähän sydämen-vaivaa noiden rosvojen kohtalosta, mutt'en paljon; sillä mä aattelin että jos he sen kestäis, niin kyllähän minä puolestani.

Samassa laski höyrylossi ulos rannasta; ja minä työnsin keskelle jokea ja pääsin hyvän matkaa pois päin virrassa; ja kun arvelin olevani lossiväen näkyvistä, pidätin hetken airojani ja katsoin taakseni ja näin, miten höyrylossi kulki raakin ympäri nuuskien neiti Hookerin jäännöksiä, joita katteini luuli tuon eno Hornbackin niin kovasti odottelevan; mutta hetken päästä he antoivat palttua koko puuhalleen ja höyrysit hyvää vauhtia takasin rantaan päin. Minä puolestani sousin jokea alaspäin että huilasi.

Kesti hyvin kauvan ennenkun sain Jimin lyhdyn näkyviin; ja kun sen viho viimeinkin näin, tuntui se olevan tuhannen virstan päässä. Saapuessani sitten kerrankin perille lautallemme, rupes aamu koittamaan lännestä; ja me mentiin maihin muutamaan saareen, kätkimme lautan ja upotimme veneen. Sitten mentiin me makuulle ruohon ja nukuttiin sikeästi kuin kuolleet.

Neljästoista luku.

Nukuttuamme viimein kyliksi, ruvettiin me huviksemme räknäilemään noita tavaroita, jotka tuo surkea rosvojoukko oli varastanut raakilta. Siinä oli jos jotakin: saappaita ja vilttejä ja vaatteita ja koko joukko muuta kauskua, ja koko läjä kirjoja ja yks kiikari ja totta maarian — kolme lootaa sikaareja. Ei kumpikaan meistä ollut ikipäivinä ollut niin rikas koko eläissämme. Sikarit meitä miellytti kaikkein enimmän. Me maattiin koko sen iltapäivän metsässä loikoillen ja polteltiin ja juteltiin, ja minä luin noista kirjoistakin pariin erään; harvoin voi ihminen niin paksusti. Minä kerroin Jimille kaikki mit'oli tapahtunut raakilla ja höyrylossilla, ja minä sanoin että tuo kaikki oli *seikkailuita*; mutta Jim sanoi kernaimmin tahtovansa päästä kaikista seikkailuista vastedes. Hän sanoi että, kun minä kämpin tuohon käytävään raakilla ja hän konttasi takasin tullakseen lautalle ja tämä oli poissa, hän oli kuolla siihen paikkaan, sillä hän aatteli olevansa mennyttä kalua, miten ikinä käviskin; jos hän ei pelastuis, niin hukkuis hän, ja jos hän pelastuis, niin veis pelastaja hänet takasin fröökynä Watsonille, joka möis hänet Etelään, kun möiskin. Ja siinä hän oli oikeassa; hän oli enimmäkseen aina oikeassa; häll'oli turkkasen hyvä pää, neekerin pääksi.

Luinmahan myöskin Jimille noista kirjoista kaikellaista kauskua kuninkaista ja herttuosta ja kreiveistä ja senkaltaisista ihmisistä ja kuinka he kävit yönpalttisen komeissa vaatteissa ja millä penteleen komervenkilä he kulkivat muun väen seassa, ja miten he kutsuivat toisiaan Teidän maisteetiksenne ja Teidän ylhäisyydeksenne ja Teidän armoksenne ja Teidän korkeudeksenne ja Jumala ties miksi, sen sijaan kuin vain olisit sanoneet "hyvä herra" tai "Te", niinkuin tavalliset ihmiset. Ja Jim hän kuunteli korvat pystyssä ja silmät selällään. Viimein hän sanoi:

"No, herranen aika, enhän olis luullu niit' olevan niin perhanan paljon. Tuskinpa oon kuullu

puhuttavan mistään kuninkaastakaan, pait tuosta vanahasta kuningas Sallermann'ista ja noista kakspäisistä ja jalattomista kuninkaista korttipakassa. Paljonkohan tommosella kuninkaalla on palakkaa?"

"Palkkaa?" sanoin minä; "ooh, heill'on tuhat dollaria kuukaudessa, jos tahtovat. Heill'on aivan niin paljo kuin heidän lystää, näökkös. Kaikkihan oikeimmiten on heidän omaansa."

"No, voi sun turkin pippuri! Mitä heillä sitte on tekemistä?"

"Tekemistä? Sanohan vielä! He eivät tee tämän taivaallista. Istuvat päiväkaudet kädet ristissä ja voivat paksusti."

"No, voi sun saakeli!"

"Niin, niin s'on. Pait tietysti kun tulee sota. Silloin lähtevät he sotaan, mutt'eivät ammu itse; komentavat vain kiven takaa. Mutta kotosalla laiskottelevat he vain tai käyvät toisinaan metsästävässä huvikseen — tai — sssh! — kuulitko jotain?"

Me karattiin pystyyn ja katsottiin kaikkialle, mutta s'oli vain höyrylaiva joka tuli hohottaen niemen takaa; ja me istuttiin jälleen.

"Niin, niin", jatkoin minä nyt, "ja toisinaan, kun noilla kuninkailla on ikävä, niin rettelöivät ja juonittelevat he huvikseen parlamenttinsa kanssa, jossa valtiomiehet istua kököttävät, ja jos joku niistä rupee murisemaan, niin tuossa paikassa kuningas sivaltaa hältä pään poikki. Mutt' enimmäkseen laahustavat kuninkaat päivät pitkin haaremissaan."

"Missä?"

"Haaremissa."

"Mikä se haaremi on?"

"No, hyvänen aika, etkö sinä tiedä sitäkään? S'on se paikka, jossa kuninkaan rouvat asuu. Salomolla esimerkiks oli semmonen haaremi. Häll' oli varaa pitää noin miljoonan paikkeille muijia, hällä."

"Ahaa, johan muistan. Niin, niin, tommonen haarami s'on, niin sanoakseni, jommonenki kasvatustila. Mitä elämää siellä mahtaa olla noien kaikkein lapskakarain kanssa. Kuinka ne räähky ja poraa ja telemii ja tappelee alinomaa. Ja kaikki toi akkaväki sitte! Miten ne mahtaa riellä ja kinata, ja repiä toisians tukasta! Olishan siinä tekemistä, ja saishan siinä nauraakin aivan haletakseen. Ja sitte kehtaavat vielä sanoa, että tuo Sallermann mukamas oli viisas mies. Min'en anna kahta penniä hänen viisaurestaan. Mikä viisas mies tahtos päiväkauret ellää tommosessa peevelin pelissä? Viisas mies laittas ennemmin itelleen vaskisepänverstaan; voishan hän silloin ainaki *panna kiinni* verstaansa, kun tahtos vähän nukahtaa."

"Niin, mutta Salomo *oli* kuitenkin viisain mies mitä koskaan on löytynyt; sillä rouva Douglas sanoi sen itse, ja hän ei koskaan valehtele."

"Min' annan palttua leskiprouvalle. Sallermann ei ollu mikään viisas mies, eipä piru vie ollukkaan. Mitä kaikkia hullutuksia pistikään hänen päähäns'. Johan sitä itkis kaikki Pietarin siatkin. Tiiäkkös, kun hän kerran halkas pienen lapsiparankin kahtia —"

"Kyllä tiedän, leskirouva puhui mulle siitä myös."

"No, onko se laitaa se? Onko semmonen mies viisas? Hölömö hän on. Kattos nyt. Toi kuusenkanto tuossa on toinen noist' akoista; sin' oot toinen; min' oon Sallermann, ja tää dollarinseteli on toi lapskakara, josta te riitelettä. No, mitä teen nyt minä? Kiertelenkö mä hiljaa pitkin kylää ja tiustelen salaa joka talossa saarakseni seleville kenenkä toi kakara — ei, vaan tää seteli, on oma, ja annan sen sitte oikealle akalle — ei, vaan sulle tai tuolle kuusenkannolle? Niinhän tekis viisas ihminen. Mutta mitäs vielä! Minä repäsen sen kahtia ja annan toisen puolen sulle ja toisen puolen sille toiselle akalle. Just präsiis sillä vlisin menetteli Sallermann lapsrukan kanssa. No, nyt kysyn vain: onko siinä laitaa? Mitä hyötyä on kellään puolesta setelistä? Huolivatko he siitä puoteissa? Johan nyt. Ja mitä hyötyä on puolesta lapskakarasta? Min'en antas viittä penniä tuhannesta mokomasta puoliskosta."

"No, mutta Jim, sinähän oot aivan eksynyt asian oikeasta ponsipaikasta, kuulekkos, oot eksynyt monta penikulmaa."

"Hä? Minäkö? Mene hiiteen ponsipaikkones. Niinku min'en tietäs mik'on selevää järkee. Ja Sallermannin tyhymässä teurastuksessa ei ole mittaan selevää järkee. Eihän siinä riirassa ollu kysymystäkään puolesta lapsesta, vaan koko lapsesta siinä oteltiin. Ja sen mä sanon, että se, joka

ruppee ratkasemaan riitaa koko lapsesta puolella lapskakaralla, se mies menköön tunkiolle. Älä haastakkaan mulle Sallermannista. Minä tunnen miehen jo selästäkin."

"Mutta sanonnan sulle, ett'et tiedä asian ponsipaikkaa."

"Mee tunkiolle ponsipaikkones! Minä tiiän minkä tiiän. Ponsipaikka? Tahotko sinä tietää, missä oikeastaan se syvin ponsipaikka tässä asiassa on? Hä? Joo, se ei ole missään muualla kuin siinä elämässä, jota Sallermannin eli. Katos nyt. Mies, jolla vain on yks tai kaks lapskakaraa, hän ei mee niitä tuhulaamaan tolla viisin; häll'ei ole siihen halua eikä varaa. Hän tietää tallentaa kakaransa. Mutta semmonen mies, joll'on viis miljonaa lasta kiljumassa kotona, hän ei paljoa niistä välitä. S'on hälle joteskin yhyrentekevää, jos *yks* niistä hakataan kahtia; samaa kuin jos halkaset hältä kissanpojan. Niitä on hällä sittenkin yltäkyllin. Pari kakaraa sinne tai tänne, se ei tuntunut Sallermannille enemmän kuin kirppu. Ja siinä koko juttu. Usko pois!"

Mikä kanalla neekeriksi! Saatuaan jotain päähänsä, oli hän kuin pölkkö. En ikinä ole nähnyt neekeriä, jok'olis ollut niin raivossaan Salomolle. Ihan turhaa ruveta häntä lepyttämään. Minä rupesin sentähden puhumaan muista kuninkaista ja jätin Salomon rauhaan. Kerroin hälle Lutovikki kuudestoistasta, jolta hakattiin pää poikki Franskanmaassa monta vuotta sitten, ja hänen pienestä pojastaan Delfiinistä,[3] jok'olis tullut kuninkaaksi, mutta he panivat hänet kiinni ja pistivät vankeuteen, johon muutamat sanovat hänen kuolleen.

"Poika parka!"

"Mutta toiset sanovat, että hän pääsi karkuun ja tuli Amerikkaan."

"No, sehän oli hyvä. Mutta vähän ikävä mahtaa hälle kuitenkin tulla täällä. Eihän täällä ole mittään kuninkaita, vai mitä, Huck?"

"Ee-i."

"Silloinhan hän ei voi saara mittään paikkaa, poika parka. Mihän hän joutuu?"

"Hm, jumala ties. Muutamat noista karanneista kuninkaista rupeevat poliiseiksi, toiset opettavat ihmisiä puhumaan Franskanmaan kielellä."

"Hä? Mitä sä meinaat? Eivätkö sitte Franskan ihmiset puhu samallaisella kielellä kuin me?"

"Ei, Jim; hui hai. Heidän kielensä kääntyy ja vääntyy aivan toisin kuin meidän. Sin'et ymmärtäis sanaakaan heidän puheestaan."

"No, mutta Herra hallikkaan, mitä kurjuutta! Mistä se tuloo?"

"Niin, *minä* en tie; mutta niin se vain on. Olen onkinut vähän heidän sotkustaan eräästä kirjasta. Aatteleppas että joku tulee luokses ja sanoo: *Parla-vussi-fransaisu*[4] — mitä sä meinaisit?"

"Mitäkö mä meinaisin. Min'en jumaliste meinais mittään. Minä löisin häntä korvalle ja käskisin hänen tietää huutia — jos hän ei olis valakonen, nääkkös. Mutta tulukaanpas vain neekeri moukka haukkumaan mua tolla viisin!"

"Ääh, eihän s'ole mikään haukkumasana. Sehän vain on samaa kuin jos hän kysyis sulta, osaakko sinä puhua Franskanmaan kielellä."

"No, mutta miks hiessä hän ei sitä *kysy* sitte?"

"No, voi, voi, sitäpä hän juur kysyy. S'on Franskanmaan ihmisten *tapa* sitä kysyä."

"Hm, jassoo. Mutta s'on hiriviän hassu tapa sitä kysyä, ja min'en ennää taho kuulla siitä sanaakaan. Siin'ei ole mittään järkiä."

"Kuules nyt, Jim; puhuuko kissa niinkuin me?"

"Ei tietysti."

"No, entäs lehmä?"

"Ei, ei lehemäkään. Johan nyt!"

"No, puhuuko kissa niinkuin lehmä tai lehmä niinkuin kissa?"

"Ei, sitä ne ei tee."

"No, onko se sinusta kummallista, että toinen niistä puhuu eri tavalla kuin toinen?"

"Eei, eihän siin' oo mittään niin kummallista."

"No, ja onko siinä mitään kummallista, että ne kumpikin puhuu eri tavalla kuin me?"

"Ei; se kyllä on aivan luonnollista."

"No, miks' se sitten olis kummallista, että *Franskalainen* puhuu eri tavalla kuin me? Vastaappas siihen sinä."

"Onko kissa ihminen, Huck?"

"Eei!"

"No, sittenhän ei voi pyytää että kissa puhus niinku ihminen. No, onko kenties lehemä sitte ihminen — vai onko se kenties kissa?"

"No, ei suinkaan, ei kumpaakaan."

"No, sittehän ei liion voi pyytää että se puhus niinku ne. Mutta kuules nyt, onko Franskalainen ihminen?"

"On kaiketikkin."

"No hyvä. Mutta sanoppas nyt, miks helev—ssä hän ei myöski voi *puhua* niinku ihminen? Vastaa sinä *siihen*."

Minä näin ett'ei maksanut vaivaa kiistellä hänen kanssaan sen pitemmältä. Neekerin kanssa ei totta maarian pääse mihinkään. Sikspä vaikenin minä.

Viidestoista luku.

Me ruvettiin nyt meinaamaan, että me ainakin kolmessa yössä kerettäisiin Cairoon, tuohon kaupunkiin Illinoisin perukassa, jossa Ohio joki laskee Mississippiin ja johon me oikeastaan ponnistettiin. Siellä aiottiin me myydä lauttamme ja nousta höyrylaivaan ja matkustaa Ohioa ylöspäin vapaisiin Valtioihin, joissa ei neekeriorjuutta ollut ja me voitais elää herroiksi.

No, toisena yönä tuli paksu sumu, ja me aiottiin mennä maihin johonkin saareen, sillä senkaltaisessa sumussa on melkein mahdoton kulkea. Minä siis melosin kanootia edeltäpäin, kiinnittäökseni lautan kokkanuoran lähimmän saaren rantaan; mutta tuohon tultuani ei siinä ollut muuta kuin pieniä, heikkoja vaivaispensaita, joihin voisin sitoa nuoran. No, kiinnitinhän sen sentään paksumpaan pensaanrunkoon, mutta sillä paikalla oli kova virta, ja lautta tuli ajaen semmoista vauhtia, että se repi irti koko pensaan juurineen päivineen ja ajoi tiehensä aika kyytiä. Sumu oli paksua kuin puuro, ja mun rintaani ahdisti niin, että puoleen minuuttiin en päässyt paikaltani - ja sitten ei lauttaa enää ollut näkyvissä; siinä tuskin näki kymmentä kyynärää eteensä. Minä hyppäsin kanootiin ja sänttäsin sen perään ja tartuin melaan ja panin sen lehden pyyhkäisemään. Mutta ainoastaan kanootin perä liikkui, vääntyen vasempaan ja oikeaan. Siinä tulisessa kiireessä olin kokonaan unohtanut, ett' alus oli keulasta kiinni rannassa. Juoksin ylös ja koetin sen päästää, mutta minua puistutti niin ja käteni vapisi niin, että siinä meni hyvän aikaa ennenkun sain nuoran irti. Hiki otsassa lähdin kiireimmän kautta matkaan, saavuttaakseni lautan. Ja kaikki meni joltisestikin niinkauvan kuin rantaa piisasi, mutta koko saari oli tuskin kuuttakymmentä kyynärää pitkä, ja samassa hetkessä, kuin pyörähin alimman niemen ohi, sukelsin suorastaan tuohon paksuun valkoseen sumuun enkä silloin enää tietänyt, enemmän kuin eksynyt pässi, miss'olin tai mihin joutuisin.

Eihän ollut siinä viisasta ruveta melomaan; olisin voinut puskea kiveen tai luotoon tai mihin hyvänsä. Istuin sentähden rauhassa ja annoin kanootin vierä virran mukana, vaikka s'on turkkasen vaikea pitää käsiään rauhassa mokomassa tilassa. Minä hoilasoin pariin kertaan ja kuuntelin. Hyvin kaukaa kuuluikin joku ääni vastaavan, vaikka heikosti, ja paikalla palasi rohkeus rintaani, joka jo oli ikääskuin vähän riutunut. Rupesin taas melomaan sinneppäin, ja sitten kuuntelin uudestaan hyvin tarkasti. Se kuului nytkin, ja minä huomasin joutuneeni vähän suunnasta syrjään, liian paljon oikealle. Hetken päästä, kun se taas kuului, olin liiaksi vasemmalla siitä — ja päälle päätteeks minä en sitä myöskään ollut lähestynyt, kun näet alinomaa kulin väärään, milloin toisaalle, milloin toisaalle, ja se sitä vastoin ajoi suoraan eteenpäin.

Minä toivoin, että tuo hupakko ymmärtäis ruveta rummuttamaan tinakastrullia tai jotain semmoista ja

sitä soittoa sitten jatkais yhteen mittaan, mutta hän ei sitä tehnyt, ja s'oli tietysti nuo tyhjät paikat huutojen välissä, jotka minua niin onnettomasti eksytti. No, minä ottelin siinä eelleen, ja mitäs ollakkaan! jo kuulin tuon äänen *takaapäin*. Nyt vasta olin aika sotkussa. Joko s'oli jonkun toisen ääntä taikka olin minä pyörähtänyt aivan ympäri kuin hullu lammas.

Heitin alas melan. Taaskin kuului sama huuto, ja s'oli takanani, mutta toisella paikalla. Ja sitten se vaihteli alinomaa paikkaa, kunnes se viimein oli edessäni taas. Min'en edes varmaan tiennyt, oliko se Jim joka siellä huusi vai joku muu lauttamies, sillä ääni ei tuommoisessa sumussa kuulu luonnolliselta. Mutta sitten mä hoksasin, että sen muutto paikasta paikkaan tuli siitä, että kiemuroiva virta heilutti kanootini ympäri moneen kertaan, minun sitä huomaamatta.

Huutoa jatkui, ja hetkisen perästä kulin minä korkean rannan ohi isojen puiden varjossa, jotka näyttivät harmailta aaveilta, ja virta kääntyi vasemmalle, oikein kohisten uponneiden puunkantojen ja muun romun välissä. Parin sekunnin päästä ei taaskaan näkynyt muuta kuin tuo valkonen sumu yksin, ja minä istuin liikkumatta ja kuuntelin vain miten sydämmeni pamppaili rinnassani; minä luulen, että se toimitti sata tykytystä minun vetäessäni yhden kerran henkeä.

Minä ymmärsin nyt varsin hyvin, miten asian laita oli. Tuo korkea ranta oli saari, ja Jim oli arvatenkin virran mukana joutunut sen toiselle puolelle. Se ei ollut mikään pikkunen luoto, jonka ympäri olis kulkenut kymmenessä minuutissa. Siinä oli näet korkeita ja paksuja honkia, siis ison saaren puita; mahtaa ollut seitsemän kahdeksan virstaa pitkä ja parin virstan levyinen.

Istuin hiljaa ja kuuntelin vain, noin kvartin tuntia. Virran vauhti oli hyvinkin viis kuus virstaa tuntiinsa, ja sitä vauhtia minä kulin; mutta sitä ei ollenkaan tunne. Ei, vaan siinä tuntuu aivan siltä kuin makais ihan liikkumatta veden päällä; ja jos sattuu kulkemaan ohi jonkun kiinteän puunkannon tai muun semmosen kappaleen, niin ei siinä aattele että itse kulkee sukkela eespäin, vaan että kanto kiittää sivu hirveää vauhtia. S'on joteskin kolkkoa ja ikävää, kun tuommoisessa sumussa täytyy olla yksin liikkeellä keskellä yötä; jos ette sitä usko, niin käykäähän kerraksi koettamaan — saattepa nähdä.

No, noin puoli tuntia kului sillä viisin, ja tuon tuostakin minä huusin "halloo." Viimein kuuluikin jonkinmoinen vastaus, ja minä koin seurata sitä, mutta s'oli turhaa. Huomasin joutuneeni pienten luotojen keskeen, joista näin vilahuksen, kun salmi niitten välissä oli ahtaimmillaan, ja toisinaan, kun en niitä nähnyt, kuulin kuitenkin laineiden loiskeesta rantaa vasten, missä ne olit. Semmoisissa seikoissa oli mahdoton erottaa, mistä joku ääni tuli; välin kuului sieltä, välin täältä. S'oli samaa kuin olis tavotellut virvatulta.

Neljään viiteen kertaan oli vähältä ett'en ajanut maihin, ja minä aattelin, ett'ei lautalla ollut hyvä siitä suoriutua ja että se varmaankin vähän väliä törmäsi rantoihin.

No, jonkun ajan päästä tuntui siltä kuin olisin tullut avoveteen jälleen, mutta mitään ääntä ei enään kuulunut. Tulin tuumanneeksi, että lautta kenties oli tarttunut johonkin kantaan ja joutunut haaksirikkoon niineen päivineen. S'oli surkeaa ajatella, mutta min'olin niin väsynyt ja uupunut, että painuin pitkälleni paatin pohjalle välittämättä enää mistään. Enhän kuitenkaan tahtonut tahallani nukkua; mutta mull'oli niin uni, että silmäni eivät pysyneet auki enään, ja niinpä tuomasin, että voihan tässä toki pikkusen uinahtaa.

Mutta siitä tuli enemmän kuin pikkusen, sillä kun viimein heräsin, loisti tähdet kirkkaalta taivaalta, sumu oli hävinnyt, ja virta kuletti minua kauheaa vauhtia eteenpäin pitkin leveää joenpolvea. Ensimmältä en ollenkaan tietänyt missä olin; luulin näkeväni unta, ja kun viimein rupesin tointumaan ja seikat selveni, tuntui siltä, kuin olis ne tapahtuneet pari viikkoa takaperin.

Joki oli aivan tavattoman leveä siltä kohdalta, ja sen rannoilla oli tiheää ja paksua metsää, aivan kuin tukevana muurina, sen mukaan ainakin kuin minä siinä tähtien valossa voin nähdä. Katsoin virtaa alaspäin ja huomasin mustan pilkun veden pinnalla, kappaleen matkaa pois päin. Minä ponnistin sen perään, mutta päästyäni luokse ei siin' ollutkaan muuta kuin pari kolme yhteenkytkettyä tukkia. Sitten näin taas toisen mustan kappaleen ja ajoin sitä takaa; sitten taasenkin toisen, ja sillä kertaa sain istua suolaan. Siin' oli todellakin rakas lauttamme edessäni.

Tultuani sen laitaan, näin Jim'in istuvan siinä nukkumassa, pää polvien välissä ja oikea käsivarsi peräairolla. Toinen airo oli poikki, ja lautta oli täynnään lehtiä ja oksia ja muuta rytöä.

Sidoin kiinni kanootin ja astuin lautalle ja painuin pitkälleni Jimin viereen, ihan hänen nenänsä eteen. Sitten rupesin haukottelemaan ja ojentelemaan raajojani, aivan kuin vasta olisin herännyt, ja sanoin:

"Halloo, Jim, taisin nukkua? Miks'et herättänyt minua?"

"Herra Jumala, sinäkö s'oot, Huck? Ekkö s'oo kuollu, ekkö s'oo hukkuu? Ookko sinä tullu takasin? No, voi, voi, aivan täyttä tottako oot kotona taas? Aivan täyttä tottako? Anna mä koittelen sinua

käsilläni, laps kulta, anna mä koittelen sinua sormillani. Ei, sin' et oo kuollu, ei, sin'oot torellaki sinä', sin'oot Huck, se sama vanaha Huck — se tavallinen Huck suolineen sorkkineen, kiitetty olokoon Jumala!"

"Mutta mikä sun on, Jim? Kai oot vähän ryypiskellyt?"

"Ryypiskelly? Olisinko minä ryypiskelly? Siihenkö tässä' olis ollu aikaa?"

"No, mutta miks sinä noin hulluttelet?"

"Mitä? Hulluttelenko mä?"

"*Mitä?* Sanoithan vast'ikään, että minä mukamas olen tullut takasin, ja mitä kaikkia lörpötitkin, ikääskuin olisin ollut poissa."

"Huck — Huck Finn, katto minua naamaan. Ekkö sin'oo ollu poissa?"

"Ollut poissa? Mitä hiidessä sinä tarkotat. Enhän *minä* ole ollut missään. Missä min'olisoin ollut sitten?"

"No, mutta — — nyt on jumaliste tää maailma nurin. Mitä!? Oonko minä tässä *minä* tai oonko minä joku muu? Oonko minä tässä lautalla tai *missä* minä oon? Kumpahan tietäsin sen."

"No, totta kai sin'olet tässä suolines sorkkines, mutta minä luulen että sin'oot vähä pyörällä päästäs, Jim parka."

"Oonko? Vai niin. Mutta sanoppas nyt, sinä viisas Huck, ekkö sinä soutanu eeltäpäin pannakses kokkanuoran kiinni tuohon saareen? hä?"

"En, en suinkaan. Mihin saareen? En min'oo nähnyt mitään saarta."

"Et oo nähäny mittään saarta? Jassoo! Kattos nyt — eiköhän lautta lähteny irti ja eikö se luikunu menemään virran mukana ja ekkö sinä jääny yksin sinne sumuun? Hä?"

"Mihin sumuun?"

"*Sumuun, sumuun.* Sitähän on kestäny koko yön, tiän mä. Ja ekkö sinä huutanu ja enkö minä vastannu? Ja eikö me eksytyt sinne saarten sekaan, kunnes oltiin aivan yhtä pyörällä päästämme molemmat? Hä? Ja enkö minä puskenu välin toiseen, välin toiseen noista riivatun saarista ja enkö ollu joutua joen pohjojaan? Hä? Eikö s'oo niin, eikö s'oo niin? Hä? No, vastaappas nyt."

"Ei, kuules nyt, Jim, johan tämä menee liian pitkälle. Min'en ole nähnyt mitään sumua tai mitään saaria enkä tie tämän taivaallista sinun vaaroistas enkä mistään. Olenhan istunut tässä koko yön juttelemassa kanssas, kunnes noin kymmenen minuutia sitten nukuit ja minäkin mahdoin nukahtaa. Sinä tuskin olisit ennättänyt päihtyä sill'aikaa; siis olet kai nähnyt unta."

"No, kas siinä ollaan. Miten hiiressä min'olisoin ennättäny nähä niin kauhean paljo unta kymmenessä minuutissa?"

"En totta maar tie, mutta unta olet yhtäkaikki nähnyt, sillä mitään tuonkaltaista ei ole tapahtunut. S'on vissi se."

"Mutta s'on myös vissiä, että minä näin sen kaikki tyyni aivan selevästi."

"Min' annan palttua sun näkemiis. Niiss'ei ole vähintäkään perää. Olenhan istunut tässä kaiken aikaa."

Jim oli aivan ääneti noin viis minuutia, istui vain siinä tuumiskellen, leuka käsien välissä. Viimein hän sanoi:

"Täytyy kai mun sitte myöntää, että s'oli unta; mutta jumaliste olikin se niin muhkeaa unta, ett'en ikinä oo mokomaa kuullu. Ja sitte s'oli niin hiton väsyttävää. Olenhan aivan kuin minua olis huhumarossa sotkettu."

"Ooh, semmoistahan usein tapahtuu unissa. Mutta tämä oli yhtäkaikki priima sorttia. Kerroppas se mulle alusta loppuun, Jim."

Jim oli heti valmis ja rupes kertomaan kaikki tyyni alust' aikain, aivan niinkuin oli tapahtunut, vaikka hän tosin pani liikojakin piisalle asti. Sitten alkoi hän myöskin "selittää" tuota untansa, koska se muka oli meille lähetetty varoituksena. Hän sanoi, että ensimmäinen saari tiesi ihmistä, joka mielellään tahtoi tehdä meille hyvää, mutta virta mukamas merkitsi toista ihmistä, joka esteli tuota hyvää tapahtumasta.

Huudot olivat merkkiä ja varoituksia, jotka silloin tällin ilmestyivät meille elämässämme ja joita meidän tuli tarkasti huomata ja koettaa ymmärtää; muuten ne tiesivät meille paljasta onnettomuutta eik' ikinä mitään hyvää. Kaikki nuo pienet saaret, joiden sekaan m'oltiin jouduttu, tiesivät harmia ja ikävyyttä, jota ilkeät ihmiset meille tuottavat, mutta jos me vain pysytais lästissämme ja pitäisimme kitamme, rupeamatta mihinkään tekemisiin heidän kanssaan, niin tultais me hyvin toimeen ja me päästäis pois sumusta ja aivan eheinä tuohon suureen avojokeen, joka merkitsi vapaita Valtioita ja johon kaikki huolestamme ja murheestamme loppuisit.

Minun noustuani lautalle, oli hetken päästä taivas vetäytynyt pimeihin pilviin, mutta selveni nyt jälleen.

"No jaa, Jim, sinä selität unia aika hyvästi", sanoin minä; "mutta mitähän merkitsevät *nämä* kaikki?"

Osoitin hänelle oksia ja lehtiä ja rytöä lautalla ja tuota taittunutta airoa. Jim katseli niitä hetken aikaa, ja sitten katseli hän minua ja sitten taas tuota roskaa. Hän oli nyt päättänyt tuon uniluvun niin syväälle päähänsä, ett'ei se enää tahtonut siitä lähteä, että hänen, niin sanoakseni, oli vaikea saada tolkkua itsestään. Mutta viimein näkyi totuus hänelle kuitenkin selvenevän, ja silloin katsoi hän minua suoraan silmiin, hyvin vakavana, edes hymähtämättäkään, ja sanoi:

"Mitä noi merkitsee? Sen mä sanon. Kun min'olin aivan uupunu ponnistuksesta ja huutamisesta ja viimein nukahin, niin oli mun syömmeni niin vallan musertunu sinun hukkumisestasi, etten enää piitannu tään taivaallista, en ittestäni enkä lautasta. Ja kun mä sitte heräsin ja näin sinun tossa vallan ehiänä ja terveenä, sillon, Huck, olin mä itkeä ilosta, ja olisin saattanu panna polvilleni ja suurella sinun jalkojas, Huck, niin ilonen ja kiitollinen olin. Ja kaiken aikaa sinä vain aattelit, miten voisit pittää vanhaa Jimmiä pilikkanas ja syöttää häneen tyhymiä valeheitas. Kaikki tuo rytö tuossa on romua ja *roskaa*, ja roskaa on kaikki ne ihmiset, ku pittää pilanaan ystäviäns ja panee heirät häppeemään."

Sitten nousi hän ylös verkalleen ja asteli mökillemme ja meni sinne sisään, sanomatta sanaakaan enään. Mutta siinä oli aivan kylliksi. Minusta tuntui kuin olisin ollut suurin konna ja roisto maailmassa, ja min'olisin melkein ollut valmis suutelemaan *hänen* jalkojaan, saadakseni hänet leppymään ja peruuttamaan sanansa.

Meni lähes kvartti tuntia kuitenkin, ennenkun paatunut sydämeni salli mun mennä pyytämään anteeksi neekeriltä — mutta minä sen viimeinkin tein, enkä totta puhuakseni tiedäkkään sitä koskaan katuneeni. En milloinkaan enää pitänyt mitään tuommoista peliä hänen kanssaan, enkä olis sitä silloinkaan tehnyt, jos olisin tiennyt hänen panevan sitä niin kovasti pahakseen.

Kuudestaista luku.

Me nukuttiin melkein pitkin päivää ja lähdettiin matkaan taas yön tullen. Kappaleen matkaa edellämme kulki sinä yönä julman pitkä lautta, joka varmaankin kantoi neljätkymmmentä miestä. Siinä oli viis isoa suojaa päällä ja avonainen tulisija keskellä ja korkea lipputanko kummassakin päässä. Se näytti turkkasen komealta; kuka hyvänsä olis mielellään ruvennut lauttamieheks semmoiseen alukseen.

Me ajettiin alaspäin isoon polveen, ja taivas kävi pilveen, ja kovasti oli lämmin. Aivan tavattoman leveä joki oli reunustettuna jyrkällä tukkimetsällä kummaltakin puolen; eikä mitään aukkoa eikä valoa näkynyt tuosta synkästä salosta. Me juteltiin alinomaa Cairon kaupungista ja tuumailtiin, miten me oikeastaan osattais tietää sitä Cairoksi, kun viho viimein sen kohdalle päästäis. Min'olin kuullut puhuttavan, että siellä tuskin olis toista tusinaa taloa, ja jos nyt sattuis niin hullusti, ett'ei niissä palais mitään valkeaa, niin kuinka me tiettais kulkevamme ohi kaupungin? Jim sanoi, että jos kaks suurta jokea sillä paikalla yhtyi, niin siitähän helposti nähtäis. Mutta minä sanoin, että me voitais luulla kulkevamme siinä vain ison saaren alapään ohi ja tulevamme samaan vanhaan jokeen jälleen. Se seikka hämmensi Jimin — ja minut myös. Mitä siis tehtäis? S'oli kysymys. Viimein sanoin minä, että minä soutaisin maihin heti kun ens kertaa nähtäis jotain tulta, ja sanoisin heille, että isäni mukamas oli tulossa perästä isolla lastiproomulla ja että, koska hän ei ennen ollut kulkenut tätä tietä, me tahdottais tietää oliko tämä Cairo tai kuinka pitkältä sinne oli. Jimkin arveli, että s'oli hyvä keino, ja niinpä me sen päälle sytytettiin muhkeat sikaarit ja poltettiin ja elettiin herroiksi ja ooteltiin.

Ei ollut mitään muuta tekemistä kuin tähytellä rantoja ja varoa ett'ei kulettais kaupungin ohi sitä näkemättä. Jim sanoi, että hän arvatenkin tuntis ruumiissaan milloin oltais Cairon kohdalla, sillä hän olis sinne päästyämme vapaa mies, mutta jos niin hullusti kävis, että me ajettais ohi ilman näkemättä kaupunkia, niin oltais yhä eelleen orjavaltiossa ja hänen vapautensa vois olla mennyttä kalua. Aina tavan takaa ryntäsi hän ylös huudahtaen:

"Tuolla se on!"

Mutta mitä vielä! Milloin n'oli virvatulet, milloin kiiltomadot, jotka meitä narrasit, ja Jim istui alas jälleen ja tähysteli rantoja kuin ennen. Hän sanoi, ett' oikein mukamas hänen selkäpiitänsä värisytti, hänen aatellessaan olevansa niin lähellä tuota siunattua vapautta. Mutta, totta puhuakseni, rupesi vähin minunkin selkäpiitäni värisyttämään häntä kuullessani, sillä täytyihän mun aatella, että hän jo nyt *oli* melkein vapaa — ja kenen oli syy siihen? Yksistään *minun*. Omatuntoni rupesi minua soimaamaan, ja se ahdisti minua niin, ett'en saanut siltä mitään rauhaa. Miten olikaan, niin en milloinkaan sitä ennen ollut oikein selvillä siitä, mitä oikeastaan olin tehnyt. Mutta nyt alkoi se mulle selvitä, ja se kirvelti oikein pahanpäiväisesti. Minä koin keventää tuota raskasta kuormaa sillä, ett'ei hän mukamas sittenkään käynyt syyttää siitä *minua*, enhän *minä* mukamas ollut yllyttänyt Jimiä karkaamaan pois oikealta omistajaltaan.[5] Mutta siitä verukkeesta ei ollut mitään apua. Omatunto piti puoliaan ja toittoti korviini alinomaan: "Mutta sinä tiesit, että hän oli karannut päästäkseen vapauteen, ja sin'olisit saattanut soutaa maihin sitä kertomaan kelle hyvänsä." Niin, niin se oli. En voinut sitä kierrellä, en päässyt mihinkään. Omatunto muistutti mulle: "Mitä pahaa on sulle fröökynä Watson tehnyt, että tuolla-viisin autat hänen neekeriänsä jatkamaan karkuretketään, ilmoittamatta hänelle sanaakaan asiasta? Mitä on tuo vanha naisparka sulle tehnyt, kun kehtaat menetellä niin sikamaisesti häntä vastaan? Hän opetteli sinua lukemaan, ja hän koki opettaa sulle ihmisten tapoja, ja hän koki kaikin tavoin olla sulle hyvä ja hyödyllinen — ja tämä on hänen palkkansa. Häpeehän toki, sinä kurja poika retkale!"

Minusta rupesi tuntumaan kuin olisin viheliäisin ihminen maan päällä, niin että jo melkein ikävöin haudan rauhaa. Juoksin ees takasin lautalla soimaten itseäni konnaksi ja roistoksi, ja Jim juoksi ees takasin perästäni. Ei kumpikaan meistä saattanut pysyä rauhassa. Joka kerta kuin Jim innossaan huudahti: "Tuoss' on Cairo!" tuntui kuin minua olis ammuttu läpi selkärangan.

Muuten lörpötteli Jim yhtä mittaa kaiken aikaa kuin minä pidin puheita itsekseni. Hän sanoi, että niinpian kuin hän vain sais luunsa korjatuksi vapaaseen Valtioon, hän mukamas aikoi säästää kokoon rahoja eikä koskaan tuhлата penniäkään, ja kun olis saanut kylliksi, ostais hän vapaaksi muijansa, joka kuului muutamaan maatilaan lähellä fröökynä Watsonin kotoa, ja sitten he mukamas molemmat tekisit työtä kuin karhut ostaakseen lapsensa, ja jos niiden isäntä ei tahtois niitä myydä, niin palkkaisivat he aplonistin niitä varastamaan.

Kuullessani mokomaa kauheaa puhetta, tunsin oikein vereni jähmettyvän. Hän ei milloinkaan ennen maailmassa olis uskaltanut puhua tuolla tavoin. Nyt, kun hän arveli tulevansa vapaaksi, oli heti toinen ääni kellossa. S'oli aivan niinkuin sananparsin sanoo: "Anna neekerille tuuman verta, niin ottaa hän koko kynnärän." Niin se käy, aattelin mä, kun ei tarkoin punnitse mitä tekee. Tässä tulee nyt tuo neekeri, jota olen auttanut karkuun, ja sanoo mulle vasten naamaa, että hän aikoo varastaa lapsensa — nuo lapset, jotk'ovat ihmisen omia, jota en koskaan ole edes tuntenut ja joka ei koskaan ole tehnyt mulle mitään pahaa.

Oikein minua pahotti, kun kuulin Jimin puhuvan tuolla viisin; olihan se kerrassaan kurjaa ja halpaa häneltä. Omatuntoni pusersi hikipisarat otsastani, niin että hädissäni viimein sanoin sille: "Anna mun olla rauhassa — eihän vielä ole liian myöhäistä; minä soudan maihin heti ensi valopilkun näkyessä ja kerron kaikki tyyni." Heti tuntui paremmalta, sydäntäni ei enään painanut niin riivatusti. Rupesin nyt vain tähystelemään rannoille, näkyiskö mitään valoa, ja hyräilin vanhaa rekilaulua. Yht'äkkiä näkyikin toiselta rannalta vähän valoa. Jim huudahti heti:

"Hei, Huck! Ei mittään hättää enään. Tuoss'on viho viimeinki vanaha rehellinen Cairo! Minä tunnen sen ikäänku omasta hajustani."

Minä sanoin:

"No, minä otan kanootin ja menen tiedustelemaan, Jim. Kenties erehdyt."

Hän riensi kuin tuulessa järjestämään kanootia, pani vanhan takkinsa tuhtolle istuakseni ja ojensi mulle melan. Ja minä työnsin ulos, ja hän sanoi:

"Nyt minä kohta saan hyppiä ilosta, Huck, ja sillon mä sanon: S'on Huckin työtä, s'on Huckin työtä. Min'oon vappaa ihminen, ja sit' en koskaan olis, joll'ei Huckia olis ollu. Huck hän kaikki teki. Sitä en ikipäivinä unohota, Huck poikaseni. Sin'oot paras ystävä mitä Jim paralla koskaan on ollu, ja sin'oot *ainoa* ystävä mitä hällä nyt enää on."

Olin laskenut ulos kovassa innossa päästä maihin häntä ilmi-antaakseni, mutta kun hän nyt puhui noin, silloin taas höltyi tuo intoni. Meloin vitkalleen ikäänkuin epäröiden; en tietänyt oikein olinko iloinen yrityksestäni vai enkö. Tultuani pari syltää lautalta, huusi Jim perästäni:

"Onneks olokoon, sinä kunnan vanaha Huck! Ainoa valakonen ihminen ku konsaan on pitäny sanansa vanahalle Jimmille."

Minun rupes oikein tekemään paha. Mutta minun täytyy sen tehdä, aattelin itsekseni, enhän voi siitä päästä. Samassa tuli siinä vene, jossa istui kaks miestä, ja heill'oli pyssyt. He seisahtuivat, ja minä seisahduin. Silloin sanoo heistä toinen:

"Mitä pirua tuoll' on?"

"S'on vain pikku tukkilautta", sanon minä.

"Kuulutko sinä siihen?"

"Kuulunhan."

"Onko kukaan siellä?"

"On, yks mies."

"Kuules nyt, tän'yönä on karannut viis neekeriä tuolta lahden perukasta. Onko tuo mies lautallas musta vai valkonen?"

Minä en vastannut kohdastaan. Koitin tosin, mutta sanat ikäänkuin takertuivat kurkkuuni. Hetkisen aattelin kyllä puhua suuni puhtaaksi ja purkaa sydämmeni kerrassaan, nythän sopi, jos jolloinkin; mutta voi! — häpeenhän silmät päästäni — minussa totta maarian ei ollut siksi miestä, Jumala paratkoon. Näin ett' olin peräti pehmennyt, minä raukka. Ja niin annoin, kun annoinkin, palttua koko omalletunnolleni ja sanoin:

"S'on valkonen."

"Vai valkonen — no, lienee kai parasta että mennään katsomaan sinne itse."

"Niin, tehkää se", sanoin mä, "sillä s'on isä kun on siellä, ja ehkäpä te tahdotte auttaa minua hinaamaan lauttaa maihin. Hän on kipeä, isä ukkoni, ja niin on äitikin ja Mary Ann."

"No, saakeli soikoon! Kuules nyt, meill'on kiire, sanon mä, poika viikari. Mutta meidän kai täytyy. Tule pois ja melo kuin mies, joudu nyt."

Minä vetelin melaani ja he airojansa. Parin vetämän perästä sanoin:

"Isä on siunaava teitä monin kerroin, sen mä tiedän. Kaikki muut ovat menneet tiehensä, kun olen pyytänyt heitä auttamaan lauttaa rantaan, enkä minä jaksa sit' yksin."

"No, etteivät häpee. Mutta sehän on kummallista. Kuules poika, mikä sinun isäas vaivaa?"

"S'on — s'on — vähä, niin no — ei siitä mitään."

He lakkasit soutamasta. Oltiin vain vähän matkaa lautasta. Toinen heistä sanoi:

"Sinä kiertelet, poika naskali. Mikä vaivaa isäas? Puhu suus puhtaaks ja älä valehtele. Muuten käy sun hullusti."

"Ooh, herra jee, kyllä minä sanon niinkuin asia on — älkää vain jättäkö meitä, minä rukoilen. S'on vain sitä — sitä —, jos vain annatta mun panna kiinni kokkanuoranne, niin ei teidän tarvitse käydä lautallekkaan itse — antakaas minä panen kiinni, olkaa nyt niin hyvät."

"Takasin, John, takasin!" sanoi heistä toinen. He käänsivät. "Pysy taampana, poika — pysy tyvenpuolella. Tuhat tulimmaista! Kunhan ei vain jo tuullut tarttumaa päällemme. Sun isässäs on isorokko, s'on vissi se, ja sinä sen aivan hyvin tiedät, sinä lemmon penikka. Miks'et sanonut sitä heti, senki vietävä? Tahotko sinä tartuttaa koko kihlakunnan?"

"Niin", sanoin minä ja puhkesin poraamaan, "oonhan sen sanonut kaikille noille muille, ja sillon he korjasivat luunsa ja jättivät meidät kovan onnemme nojaan."

"Mies parka! onhan se saakulin ikävää, tietysti, ja meitin käy teitä sääli; mutt' eihän, hiis vieköön, me toki tahota isorokkoa nahkaamme, ymmärräthän sen. Kuules nyt mitä mä sanon. Älä yritäkkään maihin yksinä, apua hakemaan, se ei maksa vaivaa. Antakaa lautan luistaa parikymmentä virstaa alaspäin, niin tuutte te pieneen kaupunkiin vasemmalla puolella. Sillon on jo selvä päivä, ja kun pyyät ihmisiä auttamaan, niin sano vain että isäs ja nuo muut makaavat vilutaudissa ja kuumeessa tai jossain semmotteessa. Älä sinä tyhmyyessä anna heiän arvata asian laitaa. Ymmärräkkös? Tahotaanhan me parastanne. Kas niin, lähe nyt matkaas niin sukkelasti kuin suinkin. Ja — kuuleshan, sun isäs on luultavasti köyhä, ja ootta tiukalla, arvaan mä. No, kas tässä — tässä paan minä kahenkymmenen dollarin kultarahan tämän plankun päälle, tartu siihen kiinni, kun s'ajaa ohi, ja piä hyvänäs. Onhan se

meiltä vähä huonosti, kun jätämmä sinut tällä lailla, mutta, herra hallikkoon, isorokon kanssa ei oo leikkimistä, sanon mä."

"Piätäppäs vähä, Parker", sanoi siihen toinen miehistä; "täss'on kaksikymppinen multakin plankun päälle. Herran haltuun, poika naskali. Tee niinkuin Parker on sanonut, niin kyllä te vielä siitä selviättä."

"Kyllä te selviättä — hyvästi, hyvästi. Jos satut näkemään mitään karanneita neekereitä, niin laita ettäs saat ne satimeen; siitä maksetaan hyvät rahat."

"Hyvästi", sanoin minä, "jos vain näen jotain karanneita neekereitä, niin kyllä panen parastani saa'akseni ne junkkarit kiinni."

He soutivat tiehensä ja minä menin lautalle jälleen. Olin kovasti alakuloinen ja pahoillani, sillä tiesinhän hyvin tehneeni väärin ja näin, ett'ei minun maksanut vaivaakaan kokea oppia *oikein* tekemään tässä maailmassa; joka ei ole harjaantunut niin kutsuttuun hyveeseen pienestä pitäen, hänen on turha sitä vanhempana yrittääkkään; kun sitä jossain tärkeässä tilassa sitten toden perää kysytään, menee yritys kuitenkin penkin alle. Minä mietiskelin tuota punttia hetkisen; mutta sitten sanoin itselleni näin: kuules nyt — oletappas ett'olisit kulkenut hyveen tietä ja tehnyt oikein, se tahtoo sanoa: ilmiantanut Jimin; luuletko että sun silloin olis ollut parempi olla kuin nyt? Hiiskään, sanoin mä, s'on valetta se, minun olis tuntunut kenties pahemmalta kuin nyt. No, aattelin sitten, mitä hyötyä siitä sitten on, ett' oppii harjottamaan tuota hyvettä mukamas ja tekemään oikein, kun yhtäkaikki oikein-tekeminen on niin vaivaloista ja väärin-tekemisestä ei ole vaivaa ollenkaan, ja palkka kumminkin on aivan sama, tehköön mitä hyvänsä? — Siinä mä seisoin kuin pata ässä. Mahdotonta ratkasta tuota solmua. Viimein jäin siihen päätökseen, ett'en enää viitsis vaivata päätäni ollenkaan koko tuolla ongelmalla, vaan menettelisin miten milloinkin paraiten sopi.

Menin sisään mökkiimme; Jim ei ollut siellä. Hain häntä sitten joka paikasta, mutta häntä ei näkynyt. Viimein huusin:

"Jim!"

"Täällä ollaan, Huck. Joko h'ovat näkyvistä? Älä puhu niin kovaa."

Hän oli joessa, aivan perämelan alla, josta hänen nokkansa pisti ylös. Sanoin hälle, että heitä ei enää näkynyt, ja hän kämpi ylös lautalle jälleen. Hän sanoi:

"Minä kuulin kaikki mitä he sanoivat, ja mä luiskahin jokkeen ja aioin uira rannalle, jos he tulisit lautalle. Sitten aioin uira takasin lautalle heidän mentyäns. Voi sinä turkin pippuri, kuin sä narrasit heitä, Huck! Kyllä jumaliste sinä pirät puolias tässä maailmassa. Jumala sua siunakkoon, hyvä laps, pelastithan totta maarian vanahan Jimin. En ikipäivinä sitä unohuta, tiiä se."

Näytin hälle sitten rahat, jotka olin saanut. Sehän totta maarian ei ollut mikään huono saalis, kaksikymmentä dollaria mieheen. Jim sanoi, että me nyt voitais pulskasti ottaa kansipaikat höyrylaivassa, ja sittenkin päästäis me mukamas niin kauvas Vapaavaltioihin kuin meitä haluttais. Hän luuli, ett'ei lauttamatkaamme enää kestäis kuin parikymmentä virstaa, mutta kovasti hän toivoi että jo oltais perillä.

Päivän valetessa käytiin me maihin, ja Jim piti tarkkaa vaaria, että lautta tulis hyvin kätketyksi. Sitten hommasi hän koko päivän pakkaamalla kauskujamme kokoon ja valmistamalla lähtöämme lautalta.

Noin kello kymmenen aikaan illalla tuli näkyviimme valoja muutamasta kaupungista joenpolvessa vasemmalla puolen rantaa.

Minä meloin maihin tiedustelemaan mikä s'olis. Pian tapasinkin erään miehen, joka istui veneessä laskien ulos pitkää siimaa. Nousin seisomaan ja huusin hänelle:

"Kuulkaahan, onko tämä Cairon kaupunki?"

"Cairon? Ei. Lienet vähä väärä päästäs, mies."

"Mikä se sitten on?"

"Jos tahot sen kaikin mokomin tietää, niin meehän maihin kysymään. Älä seiso siinä kauvemmin kujeilemassa kanssani, jos selkäs syhyy."

Meloin takasin lautalle. Jim tuli kovin pahoilleen, mutta minä koin häntä lohduttaa sillä, ett' ens paikka, johon tultais, kaiketikkin olis Cairo.

Juur aamun koittaessa tultiin me taas muutamien kaupungin kohdalle, ja minä aioin mennä maihin kyselemään; mutta maa oli täällä ylänköä, niin ett'en mennytkään. Jim muistutti näet että Cairo on

alankomaalla, jonka seikan minä olin unohtanut. Me mentiin muutamaan pieneen saareen lähellä vasenta rantaa. Min'olin ruvennut epäilemään, oltaisko me oikealla tolalla, ja Jim näkyi epäilevän samaa. Minä sanoin:

"Mitäs jos oltais kulettu Cairosta ohi sinä yönä sumussa?"

Jim sanoi:

"Älähän sanokkaan, hyvä Huck. Neekeri vaivasella ei saa konsaan olla mittään onnee. Min' oon aina oottanu, että toi pirun käärmeennahka vielä tekis meitille jottain kiusaa."

"Niin, kumpahan en koskaan olis nähnyt tuota käärmeennahkaa; kumpahan en olis sattunut sitä näkemään."

"Eihän s'ollu sinun syys, hyvä Huck; sinähän et sitä tienny. Älä siitä itteäs soimaa."

Päivän seletessä nähtiin me, että rannassa juoksi Ohion selvä vesi ja ulompana sitä vanhaa tunnettua savivelliä! Sinne jäi Cairo, kun jäikin.

Me punnittiin nyt sitä tilaa, johon oltiin jouduttu. Siin'ei ollut muu neuvona kuin koettaa pyrkiä takasin pitkin rantaa; mutta lauttaa me ei tietysti voitais kulettaa vastavirtaan. Meidän täytyi odottaa pimeään asti ja sitten lähteä ponnistamaan takasin kanootilla. Me maattiin koko päivän pensaikossa, kootaksemme voimia pitkään ponnistukseen. Mutta kun iltahämärässä astuimme lautallemme, oli kanooti päässyt irti ja mennyt matkoihinsa.

Me ei hiiskuttu sanaakaan pitkään aikaan. Siin'ei ollut mitään sanomista. Tiettiinhän me varsin hyvin, että kaikki tyyni tuli tuosta siunatusta käärmeennahasta; ei siis maksanut vaivaa siitä puhua. S'olis vain näyttänyt siltä, kuin oltais me tahdottu napista ja niskotella, ja sehän vain, kuten jokainen tietää, tekee pahan-onnen kahta pahemmaksi.

Hetken aikaa mietittyämme mitä nyt olis tehtävä, nähtiin me parhaaksi että kulettais lautalla eteenpäin myötävirtaan, kunnes jossakin saatais ostaa vene, jolla mentäis takasin päin. Me ei aiottu lainata sitä salaa, isä ukon tavalla, sillä semmoinen kauppa olis houkutellut ihmisiä ajamaan meitä takaa.

Pimeän tullen pistettiin me siis matkaan lautalla, kuten ennenkin.

Jos joku lukija ei vielääkään usko, kuinka hullua on käydä kypälineen käärmeennahkaan, niin tulee hän uskomaan sen, lukiessaan mitä kaikkia vielä meille teki tuo tuhannen nahka, jonka kimppuun minä olin käynyt.

Oli pilvinen ilma ja hyvin pimeä, mikä lähinnä sumua on kaikkien pahinta. Ei voinut oikein erottaa rantoja eikä laskea mitään välimatkaa. No, oli jo hyvin myöhänen ja kaikkialla aivan hiljaa, kun kuulumme höyrylaivan tulevan jokea ylöspäin. Me sytytettiin lyhtymme ja arveltiin, että he kyllä näkisivät sen. Ylöspäin menevät laivat kulkevat tavallisesti lähemmältä rantaa, jossa ei virta käy niin kovana; mutta pimeinä öinä niinkuin tämä käyvät ne turvallisuuden vuoksi keskeltä virranuomaa.

Me kuultiin ratasten ja koneiden kolisevan, mutta me ei voitu selvästi nähdä itse laivaa ennenkun s'oli meitä hyvin lähellä. Se näkyi ajavan suoraan päällemme. Sitä ne usein tekee nähdäkseen vain, kuinka likeltä voivat käydä törmäämättä yhteen. Toisinaan saattaa tapahtua että tuommoisen laivan ratas haukkaa palasen lautasta, ja silloin vain luotsi pistää päänsä ulos ja nauraa ja tykkää tehneensä jotakin turkkasen sukkelaa. No, tuossa se tuli, ja me nähtiin, että se aikoi ajaa partamme, niin sanoakseni, mutt'ei toki leikata palasta nahastamme. S'oli tavattoman iso laiva ja tuli viiltäen täyttä vauhtia, näyttäen suurelta mustalta pilveltä täynnä kiiltomatoja. Yhtäkkiä oli se aivan kuin kimpussamme, korkeana ja kolkkona, pitkä jono avonaisia tulisijoja konekannella irvistellen meitä vastaan kuin tulipunaiset hampaat ja musta keulankylki riippuen suoraan päämme päällä. He huusivat meille ja soittivat konekeliojaan ja sadattelivat ja päästivät hurisevaa höyryä ja elämöivät kuin tulipalossa — ja samassa kuin Jim lensi lautalta toiselle puolen ja minä toiselle, survasi laiva suorastaan lautan halki.

Minä sukelsin — ja koin parastani päästäkseni samassa pohjaan asti, sillä kolmenkymmenen jalan ratas kävis tuossa paikassa ylitseni, ja minä tahdoin antaa sille kylliksi tilaa, näättekös. Minä voin tavallisesti pysyä veden alla minuutin ajan, mutta tällä kertaa luulen mä viipyneeni puolitoista minuuttia. Kun viimein tulin pinnalle jälleen, olin ihan puhkeemaisillani. Purskahutin veden nenästäni ja läähätin hetkisen. Virta oli kova, ja laiva, se pani tietysti koneensa käymään kymmenen sekuntia siitä kuin oli pysähtänyt, sillä he eivät paljoa välittäneet lauttamiehistä. Ja niin he porhalsivat jokea ylös, enkä heitä enää paksussa ilmassa nähnyt, vaikka vielä hetken aika kuulin heidän kolinaansa.

Huusin Jimiä moneen monituiseen kertaan, mutta vastausta ei kuulunut. Sitten sain kiinni

muutamasta lankusta, joka tuli ajaen ohitseni minun siinä "vettä polkiessani." Lykäten sitä edelläni, potkin ponnahutin rantaan päin. Mutta juuri siltä kohdalta sattui virranuoma menemään joen poikki, toisesta rannasta toiseen, ja minä olin joutunut risteykseen, joka kovasti esti etenemistäni, niin että multa meni hyvän aikaa ennenkun viimein pääsin rantaan. Siinä kapusin sitten jyrkkää rinnettä ylös. Oli niin pimeä, ett'en nähnyt juuri mitään, mutta kopeloinhan kuitenkin rosoista maata eespäin noin puoli virstaa, kunnes äkkiarvaamatta puskin pääni erään vanhan kakskertaisen herrastalon seinään. Aioin pujahtaa siitä tieheni, mutta samassa ryntäsi sieltä ulos koko parvi koiria haukkuen ja ulvoen kuin hullut, ja silloin on aina paras pysyä paikallaan vähintäkään liikkumatta — ja niin mä teinkin.

Seitsemästoista luku.

Noin puoli minuuttia meni. Silloin huusi joku ihminen ikkunasta, pistämättä ulos päätään:

"Hiljaa, rakit! Kuka siell'on?"

Minä sanoin:

"Minä vain."

"Kuka minä?"

"George Jackson."

"Mitä sinä tahdot?"

"Ei mitään, hyvä herra. Minun piti vain mennä tästä ohi, mutta nuo koirat rupes minua hätyyttämään."

"Mitä sinä täällä nuuskit keskellä yötä? Hä?"

"En minä mitään nuuski, hyvä herra. Putosin laivasta."

"Hooh, vai niin. Tuokaahan tänne kynttilä, joku siellä! Mikä olikaan nimes, mies?"

"George Jackson, hyvä herra. Minä olenkin vain poika."

"Kuules nyt; jos puhut totta, ei sun tarvitse mitään pelätä — ei kukaan tee sulle mitään pahaa. Mutt'älä liikahda paikaltas; seiso siinä. Herättäkää Tom ja Bob, joku siellä, ja tuokaa tänne pyssyt! George Jackson, onko kukaan mukanas siellä?"

"Ei, ei kukaan."

Kuulin heidän liikkuvan siellä sisässä ja näin kynttilän valoa. Mies ikkunassa huusi:

"Ota pois kynttilä, Betsy, sinä vanha hupakko — etkö nyt sen vertaa ymmärrä? Pane se porstuan lattialle oven taakse. Bob ja Tom, jos ootte valmiit, niin asettukaa paikoillenne."

"Valmiit ollaan."

"Kuules nyt, George Jackson, tunnetko sä Shepherdsonit?"

"En, hyvä herra — en ole kuullut heistä puhuttavankaan."

"No jaa, se voi olla niin totta kuin valettakin. Olkaa valmiit nyt kaikki. Astu esiin, George Jackson. Ja muista ett'et hätäile — tule hiljoilleen. Jos siell'on kukaan muassas, niin pysyköön kaukana — jos hän näyttää naamansa, niin saa hän siihen kunnan kuulun. No, tule tänne nyt, mutta verkalleen. Saat itse painaa oven auki, vähän vain, juur että mahdut läpi, kuulekkos?"

Minä en pitänyt kiirettä enk'olis sitä voinutkaan. Astuin yhden askeleen kertaansa, ja niin oli hiljaa, että kuulin sydämmeni takovan. Koiratkin oli ihan ääneti, mutta hännystivät ihan kantapäissäni. Tullessani porstuan rappusille, kuulin heidän aukasevan reilit ja laskevan oviketjut. Tartuin lukkoon ja työnsin oven raolleen ja sitten taas vähän enemmän auki, kunnes sieltä joku sanoi: "Kas niin, se piisaa - pistä pääs sisään." Minä pistin pääni sisään, mutta luulin että he veisivät sen samassa.

Kynttilä seisoi lattialla, ja siinä he olivat kaikki tyyni ja tuijottivat minuun ja minä heihin noin neljäsoseksentoista minuuttia. Heit'oli kolme vahvaa miestä, kaikilla pyssynsuu suoraan vasten naamaani. Tuntui vähän ilkeältä. Vanhin noista herroista oli harmaapäinen ja noin kuuskymmentä ijältään, toiset noin kolmekymmentä, mutta kaikki kookkaita, pulskia miehiä. Sitä paitse oli siinä mitä herttaisin vanha ja

harmaapäinen rouva ja hänen takanaan kaks nuorempaa naista, joita en oikein voinut nähdä. Se vanha herra sanoi:

"Jaha — näkyy niin olevan. Tule sisään."

Heti kun olin tullut sisään, veti vanha herra oven reiliin ja pani ketjut ja salvat eteen ja käskei sitten näiden nuorten miesten mennä sisään pyssyineen. He menivät kaikki isoon, koreaan huoneeseen, joss' oli uusi matto lattialla. Siinä kokoutuivat kaikki tyyni yhteen nurkkaan, johon ei voinut nähdä ikkunoista. Ja he ottivat kynttilän ja loistivat päälleni ja syynäsivät minua hyvin tarkasti joka puolelta. Sitten sanoivat he kaikki: "Ei, eihän *hän* ole mikään Shepherdson — näkeehän sen." Sitten sanoi tuo vanha herra, ett'en panis pahakseni, jos he tarkastivat, olisko mulla aseita; he eivät mukamas meinanneet mitään pahaa, tarkottivat vain turvallisuuttaan. Hän tunnusteli sitten taskujani, mutta ainoastaan ulkopuolelta, ja sanoi sitten: "hyvä on." Hän pyysi mun olla huoletta ja kuin kotonani vain ja että kertoisin heille itsestäni; mutta silloin sanoi vanha ystävällinen rouva:

"No, mutta Saul, ukkoseni, poika parkahan on aivan läpi-märkänä, ja etkö arvaa, että hällä mahtaa olla nälkä?"

"Sin'oot oikeassa, Rachel — unohdin aivan."

Sitten sanoi vanha rouva eräälle neekeriniaiselle, joka siinä myös seisoi:

"Betsy, joudu ja laita hälle vähän syömistä, niin pian kuin suinkin, poika parallel; ja toinen teistä, tytöt, menköön herättämään Buck'in — ooh, kas tuossapa hän on. Buck, ota tämä vieras poika mukaas ja auta häntä riisumaan nuo märät vaatteet ja anna kuivia hälle sijaan omistas."

Buck näkyi olevan minun ijälläni — noin kolmen- tai neljäntoista paikkeilla, vaikka hän oli vähän isompi minua. Hällä ei ollut muuta yllään kuin yöpaita, ja hänen tukkansa oli hyvin takkuinen. Hän tuli sisään haukottaen ja hieroen silmiään toisella nyrkillään ja toisella haalaten perästään pyssyä. Hän sanoi:

"Onko Shepherdsonneja liikkeellä?"

"Ei", vastasit he, "s'oli vain väärää hälytystä."

"Hoo", sanoi hän, "kumpahan ei olis ollut; olis ainakin yks saanut köniinsä pyssystäni."

Kaikki he nauroivat, ja Bob sanoi:

"Hyvä toki, Buck! Hehän olis ennättäneet nylkeä päänahat meiltä kaikilta sinun nahjustaissas tänne."

"Niin, kun ei kukaan tullut minua herättämään. Voi, kuinka t'ootta ilkeitä! Mulla ei koskaan sais olla mitään hauskaa."

"No, älähän nyt, poikaseni", sanoi vanha herra, "kyllä sinun vuoros vielä tulee. No, kas niin, joudu nyt ja tee niinkuin mamma sanoi."

Tultuamme rappusia ylös hänen huoneeseensa, antoi hän mulle paidan ja mekon ja housut omistaan, ja minä puin ne päälleni. Sitä tehdessäni kysyi hän mikä nimeni oli, mutta ennenkun ehdin vastatakkaan, rupesi hän kertomaan mulle jäniksenpojasta, jonka hän toispäivänä oli ottanut kiinni metsässä, ja sitten hän kysyi multa, mihin Mooses tuli, kun kynttilä hältä sammui. Niin, sitähän minä en tietänyt; en ollut kuullut siitä mitään.

"Niin, mutta arvaahan", sanoi hän.

"Miten minä voisin sit' arvata, kun en koskaan ole siitä mitään kuullut."

"No, mutta etkö sinä osaa arvata? Eihän s'oo mikään konsti. Koitahan nyt."

"*Mikä* kynttilä?" kysyin minä.

"No, mikä hyvänsä", sanoi hän.

"No, mutt' enhän minä voi tietää, mihin hän tuli", sanoin, "mihin hän tuli sitten?"

"No, hänhän tuli *pimeään* tietysti! Ymmärräthän sen?"

"No, mutta jos sen nyt tiesit, miks sitä siis multa kysyit?"

"No, herranen aika, sehän on arvoitus, etkö sitä ymmärrä? Kuules, kauanko sin' aiot olla täällä? Voisit jäädä tänne kerrassaan. Meill'olis helkkarin hauskaa kahden — ei ole koulua nyt. Mull'on koira — se

kantaa lastuja rantaan, kun heitän niitä veteen hälle. Kuules, etkö sä tykkää, että s'on hirveän ikävää, kun pitää kammata päänsä sunnuntaina? ja kaikkia tuota turhuutta? Mitä kiusaa niist' onkaan, mutta mamma ei anna mulle rauhaa. Äsh, nuo tuhannen housut! Täytyy kai pukea ne päälle, vaikka ennen olisin ilman; on niin lämmin. No, ookko valmis nyt? Hyvä on — mennään sitte, ukkoseni."

Leipää ja voita ja kirnupiimää ja palvattua lihaa olivat he panneet pöydälle mun eteeni siell' alhaalla. En ikinä ole syönyt mitään niin hyvää. Buck ja hänen mammansa ja kaikki polttelivat he papyrossia, pait ei toki nuo kaks nuorta naista, eikä neekerivaimo, jok'oli mennyt pois. Kaikki he polttelivat ja juttelivat, ja minä söin ja juttelin. Nuoret fröökynät olit käärineet sänkytakit ympärilleen, ja heidän hiuksensa riippui hajallaan selässä. Kaikki he kyselivät ristin rastin asioitani, ja minä kerroin heille, miten mukamas isä ja minä ja koko perheemme eli eräällä maatilalla kaukana Arkansasin perukassa; ja sisareni Mary Ann juoksi tiehensä ja meni naimisiin eikä häntä sitten enää koskaan kuulunut, ja Bill lähti ajamaan heitä takaa ja hänkin katosi teille tietämättömille, ja Tom ja Mort kuolivat, ja isä ja minä vain jäätiin eloon, ja hänestä ei enää ollut mihinkään noiden kaikkein surujen tähden, ja kun hän viimein kuoli, otin minä sen vähän mitä sinne jäi, sillä maatala ei ollut meidän omaa, ja lähin sitten kansimatkustajana jokea ylöspäin, kunnes putosin laivasta ja nyt olin joutunu tänne. — Niin heille kerroin, ja eihän siin' ollut paljo perää, mutta mitä se heitä haittas? Ja he sanoivat mulle, että saisin olla siellä kuin omassa kodissani niinkauan kuin minua halutti. Silloin rupesi jo aamu sarastamaan, ja me mentiin kaikki makaamaan. Minä makasin Buckin luona, ja kun aamulla heräsin, olin peräti unohtanut mikä oli nimeni. Loikoin siinä tuntikauden tuumaten kovasti, ja kun Buck viimein heräsi, sanoin:

"Kuules, Buck, osaatko sinä tavata?"

"Totta kai", sanoi hän.

"Panen vetoa, ett'et osaa tavata minun nimeäni."

"Panen vetoa, että osaan harmikseskin", sanoi hän.

"No, anna tulla sitten."

"G-o-r-g-e J-a-x-o-n — no, siinä s'oli. Mitäs meinaat?"

"Kas peijakasta vain! Luulin panneeni sinut pussiin. S'on turkkasen ilkeä nimi tavata, jos ei ole saanut harjottaa."

Minä panin sen muistiin, itsekseni, siltä varalta, että joku junkkari pyytäis *minua* sitä tavaamaan toiste, ja minä tahdoin että se silloin luistais multa sujuvasti, ikääskuin olisin siihen tottunut.

N'oli hyvin hyvää ja hauskaa väkeä, ja koko talo oli hyvä ja hauska. En ollut vielä koskaan nähnyt mitään niin *tyylikästä*, kuten sanotaan. Siell'ei ollut mitään rautalinkkua porstuan-ovessa, eikä mitään puukalikkaa nahkanuorineen, vaan väännettävä messinkinappi, niinkuin kaupungintaloissa ruukataan. Siell'ei ollut mitään sänkyä vierashuoneessa, ei sängyn jälkiäkään; kaupungissakin on totta maarian joukottain vierashuoneita, joiss' on sängyt. Siell' oli iso, muhkea tiilitakka, ja tiiliä pidettiin puhtaina ja punasina kuuraamalla ja hankaamalla niitä toisella tiilellä; toisinaan pesivät he niitä punamullalla, aivan niinkuin tekevät kaupungissa. Siell' oli myöskin iso seinäkello, jonka viisaritaulun alapuoleen oli maalattu kaunis kaupunki, ja taulun keskelle aurinko, jonka ympäri siis viisarit liikkuivat; ja heilurin heleää tik-takkia oli myös oikein soma kuulla, mutta varsinkin tietysti itse tunninlyöntiä. Toisinaan, kun joku kiertelevä kelloseppä oli puhdistanut sisävärkit ja laittanut ne kuntoon, saattoi kello lyödä pulskasti sataviiskymmentä tai -kuuskymmentä lyöntiä väsymättä. He eivät olis myyneet sitä mistään hinnasta.

No, siell' oli myöskin, molemmin puolin kelloa, kaks ulkomaan papukaijaa liitusta tai jostain semotteesta, ja n'oli hyvin koreeksi maalattuja. Toisen papukaijan vieressä seisoi posliinista tehty kissa ja toisen vieressä posliininen koira. Kun niitä puseri vähäsen, niin vinkuivat ne, mutt'eivät avanneet suutaan eivätkä näkyneet välittävän mistään. Ne vinkuivat altapäin. Ja noiden eläinten takana oli pari isoa viuhkaa kalkkonan sulista. Pöydällä keskellä huonetta oli hirveän korea posliinikori, johon oli ladottu omenia ja päärynöitä ja persikkoja ja viinirypäleitä, jotka olivat paljon keltasempia ja punasempia ja nätimpiä kuin oikeat hedelmät, mutta ne ei olleet oikeita, sillä niistä paikoista, joista väri oli lähtenyt, näkyi selvästi valkoinen liitu, tai mitä lie ollut, josta n'oli tehty.

Pöydällä oli kaunis vaksituukki, ja siihen oli maalattu punasia ja sinisiä kotkia ja ympäri kävi ihana reunus. Se oli saatu Philadelphiasta asti, sanoivat he. Sen päällä oli nurkissa kirjoja hyvissä kansissa. Yks niistä oli iso Raamattu täynnä kuvia. Yks oli "Kristityn vaellus", ja siinä kerrottiin eräästä miehestä, joka lippasi tiehensä kotoaan, mutta minkä tähden hän niin teki, siitä ei seisonut mitään kirjassa. Minä luin siitä toisinaan pitkiä kappaleita. Jutut oli varsin hauskoja, mutta kauheita lukea. Toinen oli "Ystävyuden alttari", täynnä runoja ja sieviä asioita; mutta runoja minä en lukenut. Toinen oli Henry Clayn Esitelmät ja toinen vielä Tohtori Gunnin Kotilääkäri, jossa sanottiin miten kulloinkin piti

menetellä, kun joku sattui sairastumaan tai kuolemaan. Siell' oli niinkään Virsikirja ja pari muuta kirjaa. Ja siell' oli vielä kauniita rottinkituolia, ja ne oli myös aivan eheitä — eikä istuttuja kuopalle keskeltä ja rikkinäisiä kuin tavallisesti.

Heill'oli myös joukko tauluja seinissä — enimmäkseen Washingtonoja ja Lafayettejä[6] ja sotatappeluja ja yläkömaan Maryjä; yksi oli "Itsenäisyyden Julistuksen Allekirjoittaminen." Sitä paitse oli siellä muutamia "mustaliitu-piirroksia", kuten he sanoivat, ja ne oli piirtänyt yksi tyttäristä, joka jo oli kuollut, aivan omalla kädellään ainoastaan viidentoista vuoden ikäisenä. Ne oli näöltään aivan toisenkaltaisia kuin kaikki muut taulut, mitä milloinkaan olin nähnyt, ja paljon mustempia. Yksi kuvasi muutamaa naista hyvin ahtaassa mustassa leningissä, jonka liivi oli hyvin lyhyt ja hihat kyynärpäistä kuin kaalinpäät, ja julman suuressa hatussa mustine harsoineen ja valkoisissa sukissa ja terävänokkaisissa kengissä, joiss'oli mustat nauhat; ja hän nojasi vasemmalla käsivarrellaan lehtipuun alla seisovaa hautapatsasta vasten ja näkyi olevan hirveän pahoillaan, ja toisessa kädessä, joka riippui alaspäin hänen kupeellansa, piti hän valkosta nenäliinaa ja pientä naislaukkua; ja taulun alla seiso: "Oi, Enkö Sinua Milloinkaan Mä Enää Nähdä Saa?" Toisessa taulussa oli nuori nainen, jonka kaikki hiukset oli kammattu ylös hänen pääläelleen ja pönkitetty kammalla kuin tuolinkarmilla, ja hänen toisessa kädessään oli kuollut lintu, töppöset ilmassa, ja taulun alla seiso: "Oi, En Koskaan Suloista Viserrystä Mä Enään Kuulla Saa." Muutamassa toisessa oli nuori rouvasihminen, joka istui ikkunassa katsellen kuuta, ja suuret kyynelkarpalot juoksivat pitkin hänen poskiaa, ja hällä oli toisessa kädessä avonainen kirjekotelo, jonka kaikissa nurkissa oli mustaa sinettilakkaa; ja taulun alla seiso: "Ja Sinä Olet Mennyt, Niin, Olet Mennyt Ainiaaks!" N'oli kaikki hirveän kauniita tauluja tietysti, mutta minua ei kuitenkaan oikein haluttanut niitä nähdä, sillä kun vain olin vähänkään alakuloinen, niin ne aina saivat aikaan ikäänkuin kylmiä väristyksiä pitkin selkäpiitäni. Kaikki olivat kovasti pahoillaan, että hän oli kuollut, sillä hän oli jo tuumailut kokoon koko joukon muitakin tauluja mukamas, ja jokainenhan näki niistä, jotka hän oli saanut valmiiksi, minkä suuren aarteen he olit menettäneet. Minä puolestani tuumasin, että kun hän luonnostaan oli noin surumielinen, hän kaikkein paraiten viihtyis juuri hautausmaalla, jossa hän nyt oli. Juur kun hän sairastui, oli hänellä tekeillä kaikkein muhkein taulunsa, sanoivat he, ja yöt päivät hän rukoili paratakseen sen verran, että sais sen valmiiksi, mutta hän ei onnistunut. Se taulu kuvasi nuorta naista pitkässä valkosessa leningissä, joka seiso erään sillan käsipuulla valmiina hyppäämään jokeen; hänen hiuksensa olit hajallaan selän takana, ja hän tuijotti ylös kuuhun, ja isot kyyneleet pyörivät hänen poskillaan, ja hällä oli yksi pari käsivarsia ristissä rinnalla ja toinen pari riippumassa alaspäin, ja kolmas pari käsivarsia ojentui suoraan vasten kuuta — tuumana tietysti oli nähdä mikä pari käsivarsia siinä näyttäis muhkeimmalta; toiset sitten tahrattais pois. Mutta, kuten sanoin, tyttö parka kuoli ennenkun oli saanut asian selville, ja nyt olivat he ripustaneet tuon taulun semmosenaan hänen sängynsä pääpuolen ylle hänen huoneessaan, ja jokaisena hänen syntymäpäivänään koristelivat he sitä kukkaseppeleillä. Muulloin oli se peitettynä pienellä kartiinilla. Tuo nuori nainen taulussa oli korea kasvoiltaan ja näytti hyvin hyväluontoiselta, mutta siin'oli liian paljon käsivarsia, niin että hän kaukaa katsoen, mielestäni, näytti enemmän hämähäkiltä kuin ihmiseltä.

Sama tauluntekijä tyttö piti myös eläissään niin kutsuttua "albumia", johon hän ruukkasi liisteröidä kuolemanilmoituksia ja muita onnettomuuden-tapauksia ja kertomuksia hirveistä ruttotaudeista, joita hän oli leikannut saksilla "Kristillisestä Vartijasta"; ja niistä kirjotti hän sitten runoja, jotka hän keksi aivan omasta päästään. Ne oli oikein hyviä ja liikuttavia runoja. Tällä viisin esimerkiksi kirjotti hän eräästä pojasta, jonka nimi oli Stephen Dawling Batt ja joka putosi kaivoon ja hukku:

Surulaulu Stephen Dawling Battin muistoksi.

Hän saiko kuolla tautihin,
Nuor' Stephen Dawling Batt,
Mukavasti sängyss', kuin
Muut lapset kuolevat?

Ja vuosivatko kyneleet
Ees hänen vuoteellaan,
Kun hänen nuori sielunsa
Täältä muutti manalaan?

Hui, hai, ei kuollut sängyssään
Nuor' Stephen Dawling Batt.
Toisaalla hänen kuolemaa
Vanhemmat parkuivat.

Ei tulirokkoo tuntenutkaan
Se ruusukukkanen.
Ei vienyt häntä poveen maan
Luuvalo hirmuinen.

Ei engeltämme temmannut
Pois sydämenhalvaus,
Ei meritauti kamala,
Ei vatsatulehdus.

Nyt kuulkaa kyynelposkella,
Kuink' hänen käynyt on!
Oi! tästä surun laaksosta
Hän putos kaivohon!

Ne kyllä koittivat sitten
Hänt' saada henkihin,
Mutt' luokse autuitten
Hän pääsi pilvihin.

Jos Emmeliina Grangerford pystyi tekemään tuommoisia runoja, kun hän vain oli neljäntoista vuoden vanha, niin kuka tietää, kuinka pitkälle hän olis tullut vanhempana? Buck sanoi, että hän voi veivata runoutta päästään yhdessä mylläkässä vaikka kyynärittäin. Hänen ei koskaan tarvinnut pysähtyä tuumataksaan. Hän mättäsi paperille rivin, ja jos hän ei keksinyt siihen mitään riimiä, niin paikalla pyyhkäsi hän sen pois ja paiskasi siihen toisen sijaan ja antoi sitten mennä yhtä kyytiä. Hän ei ollut mikään saivartelija, hän voi kirjottaa mist'ikinä hyvänsä, kunhan se vain oli jotain surullista. Heti kun joku mies kuoli, tai nainen kuoli, taikkapa kun joku laps kuoli, oli hän tuossa paikassa valmis munimaan "muistorunonsa", ennenkun kuolleen ruumis ennätti kylmetä. Hän kutsui niitä muistorunoiksi. Naapurit sanoivat, ett' ensinnä tuli tohtori, sitten Emmeliina, sitten hautausurakoitsija — hautausurakoitsija ei ennättänyt ennen Emmeliinaa muuta kuin yhden ainoan kerran, kun tyttö parka joutui pussiin etsiessään riimiä vainajan nimelle, joka oli Whistler. Siitä löylystä hän sitten ei koskaan toipunut; hän ei valitellut, vaan ikääskuin hiutui ja kuihtui pois, ja viimein hän kuoli. Tyttö parka, monta kertaa voitin vastahakoisen luontoni ja nahjustin hänen pieneen suojaansa ja otin framille hänen "albuminsa" lukeakseni jonkun pätkän hänen runoistaan, kun hänen taulunsa oli suututtaneet minua ja minä ikäänkuin olin hälle nyrpeissäni. Minä tykkäsin kovasti koko perhekunnasta, vainajineen päivineen, enkä aikonut antaa minkään solkkujen tulla välillemme. Tuo Emmeliina raukka teki ahkerasti työtä eläissään kirjottamalla runoja kaikista kuolleista ihmisistä, ja s'oli minun mielestäni vääryyttä, ett'ei kukaan ruvennut runoilemaan mitään hänestä, nyt kun *hän* oli kuollut; ja niinpä minä koin pusertaa päästäni pari värssyä hänen muistoksensa, mutta se ei luonnistunut. He pitivät Emmeliinan huonetta puhtaana ja siistinä ja kaikki kalut siellä sisässä samassa kunnossa kuin hänen eläissään, eikä kukaan siellä koskaan nukkunut. Vanha, rouva piti sitä siivossa itse, vaikka heill'oli koko joukko neekereitä, ja hän istui siellä toisinaan pitkät hetket neuloen ja lukien Raamattua.

Vierashuoneesta vielä puhuakseni, niin oli siellä myöskin erinomattain kauniit rullakartiinit ikkunoissa; ne oli valkoset, ja niihin oli maalattu linnat, joiden seinät oli täynnä köynnöskasvia, sekä lehmiä, jotka menivät joelle juomaan. Siinä huoneessa oli sitten myöskin vanha forttipiaano, jonka sisässä luullakseni oli pari kuparikastrullia, eikä mikään maailmassa ollut niin muhkeaa ja kaunista kuulla kuin se, kun nuoret fröökynät lauloivat "Jo katkes jänne viimeinen" tai soittivat sillä "Vaaterloon tappelua." Seinät kaikissa huoneissa oli maalatut liimavärillä, ja matot oli heillä myös lattialla melkein joka suojassa, ja ulkopuolelta oli koko talo valkoseksi rapattu.

S'oli semmonen vinkkelirakennus, ja avara kulma molempain siipien välillä oli osaltaan katettu ja varustettu lattialla — verandaksi, ja toisinaan laittoivat he päivällispöydän sinne, kun siellä oli niin vilpota ja mukavaa. Ja paksusti me voitiin. Ruoka oli, suoraan sanottu, liian hyvää tämän maailman ihmisille; ja niin paljon kun sit' oli sitten!

Kahdeksastoista luku.

Översti Grangerford oli, tietäkääs, hieno ja siisteä herra, fiini herra kerrassaan. Hän oli fiini päästä kantapäähän; ja sitä samaa oli koko perhekunta. Hän oli myöskin isosta sukua, kuten sanotaan, ja semmonen hyvä rotu painaa yhtä paljon miehessä kuin hevosessa, ruukkasi rouva Douglas sanoa, ja kaikkihan tiesivät, että leskirouva kuului muhkeimpiin sukuihin siellä meidän seuduillamme; isäkin sitä aina sanoi, vaikka hän itse, Jumala paratkoon, ei ollut parempaa värkkiä kuin metsäkissa. Översti oli hyvin pitkä ja hyvin hoikka, ja kasvoiltaan oli hän mustaverinen ja kalv akka ilman vähintäkään punaa; hän ajoi partansa jokikinen aamu — koko nuo ohuet kasvot aivan sileäksi; ja hällä oli myös ohuet huulet ja ohuet sieramet ja iso köyrynenä ja paksut kulmakarvat ja pikimustat silmät, jotka painuivat niin syvälle hänen päähänsä, että näytti siltä, kuin hän olis tirkistänyt ulos luolasta, niin sanoakseni. Hänen otsansa oli korkea, ja hiukset oli mustat ja suorat ja riippuivat alas olkapäihin asti. Hänen kätensä oli

pitkät ja solakat, ja joka päivä puki hän päällensä puhtaan paidan ja valkosen puvun kaulasta kantapäähän asti, niin valkosen, että oikein teki kipeää silmiin sitä katsellessa; ja sunnuntaisin piti hän sinistä hännystakkia, joss'oli kiiltävät messinkinapit. Myös käytti hän mahonkikeppiä, jonka käsipäässä oli hopeinen nappu. Hänessä ei ollut merkkiäkään hutiluksesta, eikä hän koskaan korottanut ääntänsä puhuessaan. Hän oli niin hyväluontoinen ja ystävällinen kuin ihminen ylimalkain saattaa olla — sen jokainen heti tunsi, ja siksipä voikin häneen luottaa. Toisinaan hänen suunsa meni vähän muiluun, ja sitä vast' oli mieluista katsella; mutta kun hän ojensihe suoraksi kuin lipputanko ja hänen kulmakarvainsa alta ikäänkuin rupes salamoimaan, silloin olis teitä haluttanut kaikkein ensiksi kiivetä puuhun ja vasta perästä päin ruveta tiedustamaan, mist'oli kysymys. Hänen ei tarvinnut muistuttaa ketään sopivista tavoista — kaikilla oli sopivat tavat hänen seurassaan. Ja kaikki pitivät myös kovasti siitä seurasta; hän oli kuin auringon paiste — eli, toisin sanoen, hän ikäänkuin kuletti muassaan kaunista ilmaa. Jos niin sanoakseni meni pilviin, niin pimeni kaikki vain puoleksi minuutiksi, ja siin'oli kyllyksi; sitten ei mikään enää käynyt hullusti ainakaan viikkokauteen.

Kun hän ja vanha rouva tulivat alas aamusin, nousivat kaikki muut paikoiltaan ja tervehtivät heitä eivätkä sitten painaneet puuta ennenkun vanhukset olivat istuneet. Tom ja Bob kävivät kaapille, joss'oli muutamia kauniita pulloja, ja sekottivat vähän karvasta lasiin, jonka sitten ojensivat överstille; ja översti piti sitä kädessään, kunnes Tom ja Bob olit saaneet omat lasinsa valmiiksi; ja sitten he kumarsivat ja sanoivat: "Teidän terveydeksenne, isä ja äiti!" ja he nyykäyttivät pikkusen päätään vain ja sanoivat "kiitos", ja sitten ne kaikki kolme ryppäsit; ja sitten vielä Tom ja Bob kaasivat lusikallisen vettä sokeripalan päälle ja pari pisaraa omenaviinaa omien pikariensa pohjaan ja ojensivat ne mulle ja Buckille, ja me kumarrettiin myös ja juotiin vanhusten kunniaksi.

Bob oli vanhin pojista ja sitten Tom. Pitkiä, kauniita miehiä tukevine hartioineen ja ruskeine ihoineen ja mustine hiuksineen ja mustine silmineen. He kävivät myöskin Valkosissa liinavaatteissa kaulasta kantapäähän, aivan niinkuin vanha herra, ja päässä heill' oli suuret panamahatut.

Sitten tuli fröökynä Charlotte, jok' oli viidenkolmatta ja pitkä ja pulska ja ryhdikäs, mutta hyväluontoinen ja lempeämielinen, jos ei hän sattunut suuttumaan; mutta silloin ojensihe hän myöskin suoraksi ja kankeaksi, aivan kuin isä ukkonsa, ja oikein murhasi toisen raukan silmillään. Hän oli turkkasen kaunis.

Niin oli hänen sisarensa, fröökynä Sofia, myös, mutta toisella viisin. Hän oli, näättekös, hyvin pehmeä mieleltään ja niin sulavan suloinen kuin pikku kyyhkynen, ja hän on noin kaksikymmentä vuotta.

Jokaisella oli oma neekerinsä passaamassa — Buckillakin. Minun neekerilläni oli totta maarian hyvä olla, sillä minä tietysti en juur ollut tottunut pitämään passaaajaa, mutta Buckin neekeri oli juoksulla melkein alinomaa.

Siinä olikin sitten koko perhekunta. Ennen oli heitä ollut enemmän, nimittäin kolme poikaa vielä lisää, mutta ne olit saaneet surmansa; ja Emmeliina oli kuollut.

Vanhalla herralla oli koko joukko maatiloja ja toista sataa neekeriä. Aika ajoin tuli sinne jokunen lauma vieraita, ratsastaen hevosen selässä kymmenen tai viidentoista virstan päästä, lähiseuduilta, ja he viipyivät kerrassaan viis kuus päivää. Silloin oli huviretkiä aamusta iltaan, joelle ja metsiin, ja pitoruokia syötiin ja leikittiin ja tanssittiin, usein öisinkin. Enin osa niistä vieraista oli Grangerfordien sukulaisia, ja kaikki he olivat isosta ja komeaa väkeä, ja kaikilla herroilla oli aina pyssyt muassaan.

Siellä oli toinenkin suuri suku sillä tienoolla — viis kuus perhekuntaa — enimmäkseen Shepherdson nimisiä. He oli yhtä isoja ja komeita ja rikkaita ja mahtavia kuin Grangerfordin suku. Shepherdsonnit ja Grangerfordit käyttivät samaa höyrylaivalaituria, jok' oli noin kolme virstaa meidän talostamme jokea ylöspäin; ja kun minä toisinaan kävin siellä muutamain meikäläisten kanssa, näin minä usein muutamia Shepherdsonnilaisia komeiden hevostensa selässä.

Eräänä päivänä oltiin Buck ja minä metsästävässä salolla, kun yhtäkkiä kuului kavioin kopsetta. Me oltiin juur menossa maantien poikki. Silloin sanoi Buck:

"Joudu! Mee piiloon pensastoon!"

Me tehtiin niin molemmat ja tirkistettiin sitten lehtien välistä. Kohta siltään siinä tulikin pulska nuori mies ajaen täyttä laukkaa pitkin maantietä ja istuen reippaasti hevosen selässä kuin turski sotilas. Häll' oli pyssy poikkipuolin satulannastassa. Olin nähnyt hänet ennen. S'oli nuori Harvey Shepherdson. Samassa paukahti Buckin pyssy ihan korvani juurelta, ja Harveyn hattu pyörähti pästä. Hän tempasi pyssynsä ja ratsasti suoraa päätä sitä paikkaa kohti, jossa me oltiin piilossa. Mutta me ei jäätty häntä vartomaan, vaan pötkimme syvemmälle metsään minkä kintuista lähti. Metsä ei ollut erittäin tiheää, ja minä vilkasin olkapääni yli väistääkseni kuulia ja näin kaks kertaa Harveyn tähtäävän Buckia pyssyllään; sitten palasi hän takasin samaa tietä kuin oli tullut — hattuansa noutamaan arvatenkin,

mutt' en nähnyt häntä sen koommin. Me juostiinyhtä mittaa kotiin asti. Vanhan överstin silmät välkähtivät — tyytymyksestä, päättääkseni — mutta sitten näytti hän vakavammalta ja sanoi hiljaa:

"Minä en pidä tuosta tavasta, kun noin ammutaan pensaiden takaa. Olisit astunut suoraan maantielle, poikaseni."

"Niin eivät tee Shepherdsonnitkaan. He ampuvat aina piilosta."

Fröökynä Charlotte piti päätään pystyssä kuin kuningatar, Buckin kertoessa kertomustaan, ja hänen kulmakarvansa värähti ja silmänsä säkenöi. Ne kaks nuorta herraa näyttivät nyreiltä, mutt' eivät sanoneet mitään. Fröökynä Sofia kalpeni, mutta sai punansa jälleen kuullessaan, ett'ei nuorelle miehelle tullut mitään vahinkoa.

Tultuani kahden kesken Buckin kanssa viljakuhilaiden väliin puiden takana, kysyin minä:

"Tahdoitko sinä todellakin ampuu hänet kuoliaaksi, Buck?"

"Tietysti, kuinkas muuten?"

"Mitä pahaa hän on sulle tehnyt?"

"Hänekö? Ei hän oo tehnyt mulle mitään pahaa."

"No, mutta miks sinä tahdoit hänet tappaa sitten?"

"Hä? Eihän mikskään — sen sukuvihan tähden vain."

"Mitä laija se semmonen viha on?"

"Hä? Missä *sinä* olet kasvanut? Etkö tiedä mitä on sukuviha?"

"En oikein ymmärrä. Kerroppa siitä jotain."

"No", sanoi Buck, "s'on tällä lailla. Joku mies joutuu jupakkaan toisen kanssa ja tappaa hänet; sitten sen toisen miehen veli tappaa *hänet*; sitten tulee toisten veljesten vuoro molemmin puolin, niin kauvan kuin niitä piisaa; sitten alkavat *serkut* — ja niin sitä kestää kunnes kaikki on tapettu, ja silloin on sukuviha loppunut tietysti. Mutta siihen menee aikaa, ymmärrätkös."

"No, onko *tätä* sukuvihaa jo kestänyt kauvankin, Buck?"

"No, älähän nyt! Se alkoi noin kolmekymmentä vuotta sitten, luulen mä. Oli ensinnä jotain jupakkaa, ja sitten kuuluu tulleen tuommoinen 'prosessi' käräjissä, jonka joku heistä menetti, ja hän suuttui ja ampui tietysti sen, jok' oli voittanut, niinkuin tietysti jokainen toinenkin olis tehnyt."

"Mikähän jupakka s'oli, Buck? Riitelivät kenties maatilasta?"

"Kenties. Minä mar en tie."

"No, kuka sitten ampui ensiksi? — Joku Grangerfordko vai joku Shepherdson?"

"Miten *minä* sitä tietäisin? Siitähän on niin kovin kauvan."

"Tietääköhän sit' enää kukaan?"

"Kyllä kai pappa sen tietää, luulen mä, ja muutamat muut noista vanhemmista; mutta mistä silloin ensiksi kinattiin, sitä eivät he tiedä."

"Montakohan on tapettu, Buck?"

"Ooh, kyllähän niit' on koko joukko. Mutt' eihän ne aina osuneet sentään. Papalla on pari kuulaa ruumiissaan; mutta hän ei niistä paljoa välitä, sillä hän ei muutenkaan ole mikään saivartelija. Bobia on kerran puukotettu vähä rikki, ja Tom on saanut pari kolme haavaa nahkaansa."

"Onko kukaan tullut tapetuksi tänä vuonna, Buck?"

"On, me olemme tappaneet yhden ja he yhden. Siit'on nyt vähän neljättä kuukautta, kun serkkuni Bud — hän oli vain neljätoista vuotias — oli ratsastamassa metsässä toisella puolen jokea, ja hällä ei ollut mitään asetta muassaan, mikä tietysti oli hältä hirveän tyhmää. No, eräällä yksinäisellä paikalla sitten kuulee hän hevosen tulevan perästään ja näkee pian vanhan Baldy Shepherdsonin laukkaavan jälessään pyssy kädessä ja valkoset hiukset liehuen tuulessa. Budin olisi nyt pitänyt astua maahan ja mennä

piiloon metsään, mutta hän oli liian uhkarohkea ja rupes ajamaan kilpaa. Ja he kiisivät eteenpäin viis kuus virstaa, mutta vanha mies voitti kaiken aikaa. Viimein näki Bud, ett'ei maksanut vaivaa jatkaa, ja silloin hän seisahtui, käänsi hevosen, saadakseen ainakin kuulain reiät rintaansa, ymmärrätkös. No, ukko ratsasti esiin ja ampui hänet. Mutta hällä ei ollut pitkä iloa onnestaan, sillä jo muutaman päivän päästä maksoi meidän väki hänelle velkansa ja passitti hänet hautuumaalle."

"Minusta tuo ukko räyskä oli suuri pelkuri, Buck."

"Minusta hän *ei* ollut mikään pelkuri. Tuhat vieköön! Shepherdsonneista ei ole kukaan pelkuri. Eikä Grangerfordeista liioin. Mitä sanotkaan! Tuo sama ukko piti kerran puoliaan koko puoli tuntia kolme meikäläistä vastaan, ja hän jäi viimein voittajaksi, kuulekkos. He olivat kaikki ratsahin, mutta hän astui hevosen selästä ja meni pienen halkopinon taa, jossa hän piti hevostaan edessään suojaksi kuulia vastaan; mutta Grangerfordit istuivat hevostensa selässä ja laukkasivat ympäri ukon ampuen pamahuttaen, ja hän ampui pamahutti heitä minkä ennätti. Hän tuli hevossellaan kotiin, saatuaan, niinkuin hevonenkin, monta vuotoreikää, ja raajarikkona; mutta Grangerfordit *tuotiin* kotiin — toinen oli kuolleena, toinen kuoli seuraavana päivänä. Hohoo, ukkoseni — jos tahdot nähdä pelkureita, niin pysy kaukana Shepherdsonneista; siellä ei kasvateta sitä sorttia."

Seuraavana sunnuntaina me kaikki mentiin ratsahin kirkkoon, johon oli noin neljä virstaa. Miehillä, jopa Buckillakin, oli pyssyt muassa, ja he ottivat ne sisään kirkkoon ja pitivät niitä kaiken aikaa polviensa välissä. Shepherdsonnit tekivät samoin. Saarna oli kovin ikävää — pitkäpiimäistä "veljellistä rakkautta" ja muuta roskaa alusta loppuun; mutta kaikki muut sanoivat, että s'oli hyvin kaunis saarna, ja kotiin mennessä puhuivat he siitä pitkin matkaa. Heill' oli jos jotakin sanomista uskosta ja hyvistä töistä ja armovalista ja kaikellisista "väliskappaleista" ja jumala ties mistä, niin että mulla ei vielä koskaan ole ollut niin surkean kuivaa sunnuntaita.

Päivällisten jälkeen nukahtivat he kaikki tyyni hetken aikaa, muutamat nojatuoleissaan, toiset huoneissaan, ja s'oli joteskin ikävää. Buck koiransa kanssa makas pitkällään päivänpaisteessa nurmella ja nukkui friskisti; ja niinpä minäkin menin ylös huoneeseemme levähtääkseni vähäsen. Mutta se sulonen fröökynä Sofia seiso huoneensa ovessa, joka oli meidän ovemme vieressä, ja hän otti minut sisään kanssaan ja painoi oven kiinni hyvin hiljaa, ja sitten hän kysyi, pidinkö minä hänestä mukamas. Kyllä, oikein kovasti, vastasin minä; ja sitten hän kysyi, tahtoisinko tehdä jotakin hänelle mieliksi enkä sitten siitä hiiskua mitään kellekkään. Minä tietysti olin heti valmis. Sitten hän sanoi unohtaneensa Uuden Testamenttinsa kirkkoon, samaan penkkiin, jossa he olit istuneet, kahden muun kirjan väliin; ja tahtoinko minä nyt, kysyi hän, olla niin kiltti ja pujahtaa ulos kenenkään huomaamatta ja mennä sinne ja tuoda hänen kirjansa kertomatta siitä kellekkään? Sanoin heti lähteväni. Ja tuossa paikassa luiskahin ulos ja lippasin tietä pitkin kirkolle. S'oli auki, ja siell'ei ollut ainoatakaan ihmistä, muuta kuin pari sikaa, sillä siat rakastavat kovasti poljettuja savilattioita kesän aikaan, niillä kun on niin viileä oljennella. Minun huomatakseni niin käyvät ihmiset kirkossa enimmäkseen vain kun heidän on pakko; mutta sikojen laita on toisin.

No, minä aattelin itsekseni, että tähän mahtaa olla koira haudattu — eihän mikään tyttö ole tommosessa touhussa yksistään yhen Uuden Testamentin takia. Minä ravistelinkin vähäsen kirjaa, ja mitä ollakkaan! siitä putosi paperipalanan, johon oli kirjoitettu "*Puoli kolme*" lyijykynällä. Sitten tarkastelin koko kirjan, mutta mitään enempiä ei siitä lähtenyt. Tuosta paperipalasesta en tullut hullua viisaammaksi, jonka tähden pistin sen takasin kirjaan, ja kun tulin kotia, seiso Sofia fröökynä yhä ovessaan minua odottamassa. Hän veti minut sisään kamariinsa ja lukitsi oven; ja sitten hän nuuski läpi kirjan kunnes löysi paperipalan, ja luettuaan mitä siinä seiso, näytti hän turkkasen iloseita; ja ennenkun ennätin aatellakkaan, kiepasi hän käsivartensa vyötäisilleni ja oikein pusersi minua ja sanoi, että minä mukamas olin kaikkein paras poika maailmassa ja ett'en varmaankaan mitään hiiskuisi kellekkään. Hän oli kovin punanen kasvoiltaan ja hänen silmänsä liekehtivät, ja hän oli hirveän kaunis. Olinhan vähän ällistyksissäni, mutta saatuani hetkisen hengähtää, kysyin hältä mikä paperi se oli, ja silloin hän kysyi, olinko mukamas lukenut mitä siinä seiso, ja minä sanoin "en", ja silloin taas hän kysyi, osasinko mukamas lukea kirjoitusta, ja minä sanoin taas "en, muuta kuin vähän isoja kirjaimia", ja silloin hän sanoi, että se mukamas vain oli kirjamerkki ja että minä nyt voin mennä ulos leikkimään.

Astelinkin alas joelle päin, mietiskellen tuota asiaa, ja silloin huomasin hetken päästä, että passaja-neekerini seurasi jälestäni. Päästyämme talon näkyvistä, katsoi hän vähän taakseen ja ympärilleen ja tuli sitten juosten tyköni ja sanoi:

"Herra Joggi, jos hän tulloo alas tonne rämehelelle, niin saa hän nähä koko parven vesikäärmeitä."

Tuohan oli kummallista, tuomasin; hän puhui noista käärmeistä jo eilen. Pitäishän hänen tietää, ett'ei kukaan siksi tykkää vesikäärmeistä, että lähtis niitä asian alkain pyydystämään. Mitä hän oikeastaan meinaa? — Minä sanoin:

"No, olkoon menneeksi Käyhän eeltä!"

Seurasin häntä hyvän matkaa; sitten hän ryntäsi rämeelle, ja me kahlattiin siinä eteenpäin toista virstaa ja vajottiin sääriä myöten liejuun. Viimein tultiin me ikäänkuin pieneen saareen, joss' oli kuivaa ja kasvoi puita ja pensaita ja köynnöksiä tiheässä. Silloin sanoi hän:

"Kas niin, herra Joggi, nyt hän vain astelee suoraan eteenpäin, vain muutaman askeleen, niin hän näkkee missä ne on. Min'oon ne jo nähäny, min'en ennää huoli niitä nähära."

Samassa hän pyörähti syrjään ja katosi puiden väliin, ett'en häntä enää nähnyt. No, minä kulin sinneppäin ja tulin pian pienelle avonaiselle paikalle, jok'ei ollut tavallista makuuhuonetta isompi ja jota kaikilta puolin ympäröi köynnöskasvit, ja siellä makasi muuan mies nukkuen — ja totta maarian! s'oli vanha Jimini!

Minä herätin hänet ja aattelin, että nytkö hän vasta hämmästyis nähdessään minut, mutta sitä hän ei tehnyt. Hän melkein puhkes itkemään ilosta, mutta ällistyksissään hän ei ollut. Hän sanoi uineensa minun jälkeeni sinä yönä, kun me jouduttiin erillemme, ja hän oli kuullut minun huutavan monta kertaa, mutta hän ei uskaltanut vastata mukamas, koska hän pelkäsi, että joku heittiö vois tulla onkimaan hänet ylös ja ottamaan hänet jälleen orjuuteen. Hän sanoi:

"Minä sain siinä törmäyksessä pienen kolauksen, niin ett'en voinu oikein uira ja jäin sinusta koko joukon jälkeeseen. Sitten pääsin kuitenkin rantaan, mutt'en saavuttanu sua ennää, ja minä näin kun sinä lähenit taloa, vaan en uskaltanu huutaa enkä mennä likelle, kun siellä oli koiria. Kun sitte näin sinun pääsevän sissään, niin menin mettään ottamaan päivää. Vanhain aamulla kävi siitä ohi muutamat neekereistä matkalla pellolle, ja he näyttivät mulle tään paikan, josta ei koirat voi löytää minua vetelän suon takia, ja neekerit tuovat mulle ruokaa joka yö ja kertovat miten sun on olla siellä."

"Mutta miks'et sinä antanut Jackin noutaa minua tänne ennen, Jim?"

"Mitä hyötyä siit' olis ollu? Enhän tahtonu häiritä sinua, ennenkun kaikk' olis valamiina. Mutta nyt on kaikki reilassa. Min'oon ostanu pannuja ja kattiloita ja ruokavaroja ja korjannu lautan yön aikana, kun —"

"Lautan?"

"Niin, vanahan lauttamme."

"No, mutta hyvänen aika, eikö se mennyt tuhansiin palasiin siinä törmäyksessä?"

"Eikö mitä. Se hankautui vain pahanlaisesti ja palanen siit'on poissa; mutta se kelepaa kyllä nyt, vaikka osa meidän tavaroita meni pilalle tietysti. Jos me ei olis sukellettu niin syvälle ja uitu niin kauvas ve'en alla ja jos yö ei olis ollu niin perhanan pimpee ja jos me ei olis pelästetty niin pahanpäiväisesti, niin oltais me päästy sen kimppuun pian. Mutta s'on yhyrentekevää, sillä s'on yhtä komea taas kuin olis vallan uusi, ja minä oon ostanu koko joukon kaluja niiren sijaan, ku meni hukkaan."

"Mutta miten sait sä sen kynsiis jälleen, Jim? Lähitkö ajamaan sitä takaa?"

"Miten olisin sit' ajanu takkaa, kun mun täytyi loikoa täällä metässä? Ei, vaan muutamat noista neekereistä löysit sen, kun s'oli ajanu karille, nääkkös; ja he kulettivat sen tonne lahteen ja kätkivät sen pajupensaisiin, ja he pitivät semmosta elämää siitä, kelle heistä tuo lautta mukamas tulis, että minä viimein sain tietää koko jutun, ja silloin minä tein lopun jupakasta ja sanoin, että äläkööt menkö sitä haistamaankaan, sillä lautta oli sinun ja minun eikä kenenkään muun, sanoin mä; ja minä kysyin heiltä, miten h — ssä he olit rohojenneet iskeä kypälänsä nuoren valakosen herran omaan ja mennä sitä kätkemään. Sitten annoin heille kymmenen centtiä mieheen, ja siitä nousi semmonen ilo, ett' oikein, ja he vain toivoivat, että tulis lisää lauttoja tekemään heirät rikkaiks kerta vielä. H'on ollu mahottoman siivoja mulle, nuo neekerit, ja tehenny mit' ikinä vain oon tahtonu. Tuo Jack on oikein kunnan poika ja viisas sitä paitte kuin peijakas."

"Peijakkaan viisas, s'on totta se. Hän ei mulle ollenkaan sanonut, että sin' olit täällä; sanoi vain että tulisin hänen kanssaan, niin saisin mukamas nähdä vesikäärmeitä. Jos jotain tapahtuu, *hän* kyllä pelastaa nahkansa. Hän saa sanoa, ett'ei koskaan ole nähnyt meitä yhdessä, ja sehän on totta."

Minun totta maar ei maita puhua pitkältä seuraavan päivän tapauksista. Kerron ne sentähden niin lyhyesti kuin voin. Minä heräsin päivän vaietessa ja olin juur kääntyä toiselle kyljelleni nukkuakseni jälleen, kun huomasin kuinka tavattoman hiljaista oli koko talossa — ei näkynyt kukaan olevan liikkeellä. S'oli aivan vastoin tavallista tapaa. Sitten huomasin että Buck jo oli noussut ylös ja mennyt. No, minäkin siis nousin, kovasti ihmeissäni, puin päälleni ja menin rappusia alas — ei ketään näkynyt; kaikki oli hiiren hiljaa. Ja ulkona sitten laita samoin. "Mitä tämä tietää?" tuomasin. Alaalla halkopinon

luona tuli viimein Jack poika mulle vastaan. Hältä kysyin:

"Mikä nyt on?"

"Eikö hän sitä tiiä, Joggi herra?"

"En", sanoin mä, "en tiedä mitään."

"No, Jumala nähköön! Pröökynä Sofiahän on karannu tiehens! pistäny pillit pussiin. Hän pötki pois keskellä yötä — ei kukaan oikein tiiä mihin aikaan — pötki pois naimaan, ja kenen kanssa? joo, nuoren Harvey Shepherdsonnin. Niin he sanovat ainaki. Herrasväki sai tietää sen puoli tuntia sitten — kenties vähä enemmän — ja voi, voi, mik' elämä siitä synty! Mikä kauhee melu pyssyillä ja hevosilla! Rouvasväki ratsasti pois hakemaan kokoon sukulaiset, ja vanaha Saul herra ja nuoret herrat ottivat pyssynsä ja ratsastivat jokivartta ylöspäin kaapatakseen kiinni nuoren herran ja ampuakseen hänet, ennenkun hän ennättäs joen yli Sofia pröökynän kanssa. Voi, voi, mikä surkeus tästä mahtaa syntyä!"

"Ja Buck lähti menemään herättämättä minua."

"Niin kaiketikkin. Ne ei tahtonu että Joggi herra tulis sekotetuks juttuun. Mutta Buck herra latasi pyssynsä ku mies ja sano ampuvans ainaki yhyren Shepherdsonnin, vaikka henki menis. Ja sen mä luulenki hän tekee; niit' on niin paljo."

Minä juoksemaan jokivartta ylöspäin minkä varpaista lähti. Hetken päästä rupes kuulumaan pyssynpamauksia kaukaa. Saatua näkyviini hirsimökin ja halkopinot höyrylaivalaiturilla, luikertelin puiden ja pensaiden väliin sopivaan paikkaan, josta näki hyvin. Siellä kiipesin muutamaan pumpulipuuhun, jok'oli taampana, ja istuin piiloon oksain väliin ja jäin odottamaan mitä tulis. Siinä oli muuan halkopino, neljä jalkaa korkea, aivan lähellä puuta, ja minä tuumasin ensinnä mennä piiloon sen taakse; mutta hyvä oli ett'en sitä tehnyt.

Hirsimökin edustalla oli avonainen paikka, ja siinä laukkasi hevosillaan neljä viis miestä eestakasin kiroten ja kiljuen; he koettivat näet saada ampuu pari poikaa, jotka olit menneet suojaan halkopinon taakse höyrylaivalaiturilla — mutta he eivät saaneet heitä ammuttaviin. Niin pian kun joku tuli näkyviin joen puolella halkopinoa, sai hän kuulun nahkaansa. Mutta nuo molemmat pojat istuivat kyykkysillään, selkä selkää vasten, niin että voivat pitää vahtia kahtaalle.

Hetken päästä nuo miehet lakkasit kiljumasta ja huutamasta ja ratsastivat yhtäkkiä hirsimökkiä kohti. Samassa kohotti yks pojista päänsä halkopinon takaa, tähtäsi ja ampui; ja yks miehistä putosi satulastaan. Toiset kaikki hyppäsit hevosen selästä, tarttuivat haavoitettuun mieheen ja kantoivat hänet mökkiin. Samassa nuo kaksi poikaa lähtivät juoksemaan puulle päin, jossa minä olin piilossa. He olit päässeet puolimatkaan, kun miehet huomasit heidät, juoksivat hevosilleen ja porhalsivat heidän perästään. Pojat olivat kuitenkin niin paljon edellä, ett' ennättivät suojaan sen halkopinon taakse, joka oli minun puuni lähellä ja josta he taas voivat pitää puoliaan vihollista vastaan. Toinen näistä pojista oli Buck, toinen oli solakka nuori herra, vain yhdeksäntoista vuoden ikäinen.

Miehet ratsastivat eestakasin hetken aikaa ja laukkasit sitten tiehensä hirsimökille. Heidän tultuaan näkyvistä, huusin minä Buckille ja sanoin olevani "täällä." Hän ei ensimmältä tietänyt mitä aatella, kun ääneni kuului puusta; oli kovasti hämmästyksissään. Sitten pyysi hän minun olla tähyistäjänä ja antaa hänelle heti tieto, jos vihollinen jälleen tulis näkyviin; hän sanoi, että niillä oli piru mielessä ja että ne kyllä pian palaisivat takasin. Hän itki ja noitui ja lupasi, että hän ja hänen serkkunsa Joe (s'oli se toinen poika) kyllä vielä tekisivät tiliä tästä päivästä. Hän sanoi, että hänen isänsä ja molemmat veljensä oli ammuttu ja kaksi tai kolme vihollisista. Shepherdsonnit olivat olleet heitä väijymässä metsässä ja ampuneet sieltä. Hänen isänsä ja veljensä olisi pitänyt odottaa sukulaisiaan — Shepherdsonnit olivat liian vahvat miesluvultaan. Minä kysyin hältä, miten oli käynyt nuoren Harveyn ja fröökynä Sofian. He olit päässeet joen yli ja olivat nyt turvassa, sanoi Buck. Se minua totta puhuakseni ilahutti; mutta Buckia harmitti vain vieläkin kovasti, ett'ei hänen ollut onnistunut ampuu Harveyta kuoliaaksi silloin metsässä. En koskaan ollut kuullut mokomaa paatumusta.

Yhtäkkiä paukahti, bang! bang! bang! kolme neljä laukausta. Miehet olivat hiipineet esiin takaapäin metsästä ilman hevositta. Pojat ryntäsivät joelle — haavoittuneina molemmat — ja säntäsivät veteen ja alkoivat uida myötävirtaan. Mutta miehet juoksivat pitkin rantaa heidän jällestään huutaen: "ampukaa heidät! ampukaa!" ja he ampuivat poika parkoja minkä ennättivät. En saata kertoa mitä kaikkea tapahtui; s'oli niin hirveää, että minun vieläkin tekee pahaa sitä aatelllessani. Melkeinpä siinä toivoin, ett'en koskaan olis päässyt rantaan tuona yönä, kun me Jimin kanssa jouduttiin haaksirikoon. Hyi! että toki tuommoisia ihmispetoja löytyy maan päällä! He vaivaavat minua unissani vielä nytkin.

Minä istuin siellä puussa pimeään asti; enhän uskaltanut astua alas. Tuon tuostakin kuulin pyssynpamauksia metsästä ja pari kertaa näin pieniä miesparvia ratsastavan hirsimökin ohi; ja siitä päätin ett'ei kaikki vieläkään ollut lopussa. Olin kauheasti pahoillani ja päätin ett'en enää koskaan

menis likikään tuota taloa, sillä olihan tavallaan kaikki tyyni minun syyni, aattelin mä. Ymmärsin näet nyt, että tuo paperipala tiesi, että fröökynä Sofian tuli yhtyä Harvey'n kanssa jossain kello puoli kolme ja lähteä karkuun; ja minä aattelin, että minun olis pitänyt kertoa tytön isälle tuosta paperista ja hänen metkuistaan; silloin kenties ukko olis teljennyt hänet sisään ja tämän päivän teurastus jäänyt tekemättä.

Viimein astuin alas puusta ja hiivin joen rantaa alaspäin vähän matkaa, kunnes löysin noiden molempain poikain ruumiit pienestä poukamasta, johon virta oli ne ajanut. Haalasin ne vaivoin ylös rannalle ja peitin heidän kasvonsa ja juoksin sitten tieheni minkä kintuista lähti. Totta puhuakseni itkin minä, peittäessäni Buckin kasvot; hän oli aina ollut niin hyvä minua kohtaan.

Nyt rupesi jo kovasti pimenemään. En mennyt talolle, vaan juoksin metsän läpi ja rämeeseen. Jim ei ollut saarellaan. Minä siis riensin minkä kerkesin alas lahdelle, tunkeutuen pajupensaikon läpi ja ikävöiden lautallemme ja pois tästä kauheasta maanäärestä niin pian kuin suinkin. Mutta lauttaa ei näkynyt! Voi, kuinka peljästyin! Hetkisen seisoin siinä aivan hengähtämättä. Sitten huusin kerran jotenkin lujaa. Tuskin kymmenen askeleen päästä vastasi ääni:

"Herran jee! Sinäkö s'oot, laps? Älä pirä semmotta elämää."

S'oli Jimin ääni — en koskaan ollut kuullut niin suloista ennen. Juoksin rantaa pitkin ja hyppäsin sitten lautalle, ja Jim hän kaappasi minut syliinsä ja oli melkein tukehuttaa minut; niin kovasti hän ihastui nähdessään minut.

"Kiesus sua siunakkoon, hyvä laps!", sanoi hän; "minä jo panin pääni panttiin, että kyllä n'oli sun ampunu, nuo rakkarit. Jack oli justiin täällä ja sano luulevans sua kuolleeks, kosk'et tullu kottiin mukamas; ja minä olin justiin sysänny ulos lautan lähteäkseni matkaan niin pian ku Jack tulis takasin ja vissisti kertois ett'olit kuollu. Voi, hyvä Jumala, ku min' oon ilonen nyt, kun s'oot ihka elävänä tässä taas. Hei!"

Minä sanoin:

"Hyvä on. He eivät löydä minua ja aattelevat varmaankin ett' oon saanut surmani ja valunut alas pitkin jokea; onhan muutama seikka, joka saa heidät sitä uskomaan. Joudutaan nyt vain, Jim, ja pyritään selvälle vedelle minkä keritään."

Minusta ei tuntunut oikein turvalliselta, ennenkun lautta oli neljä virstaa alempana ja keskellä Missisippiä. Silloin ripustettiin me ylös lyhtymme ja tunsimme olevamme vapaina ja turvassa vielä kerran maailmassa. Min'en ollut syönyt mitään eilisestä asti; ja Jim otti framille keitettyä maissia ja kirnupiimää ja läskiä ja kaalia — ei mikään maailmassa ole niin hyvää, kunhan vain kaikki on hyvin keitettyä — ja minun syödessäni illallistani, juteltiin me ja pidettiin hauskaa. Minä iloitsin päästyäni kaikista sukuvihosta, ja Jim iloitsi päästyään rämeestä. Ja me tuumattiin siinä keskenämme, ett'ei mitään parempaa kotia maailmassa ole kuin uiva lautta. Kaikkialla muualla tuntuu niin ahtaalta ja tukehuttavalta, mutta lautalla ei. Siell' on niin vapaata ja hauskaa ja kodikasta.

Yhdeksästoista luku.

Kaks tai kolme päivää kului, melkeimpä tahtosin sanoa *ui* pois; niin hiljaa ja sävysästi hiipivät ne tiehensä. Kerronhan tässä millä viisin me elettiin. Joki oli näillä paikoin hirveän leveä, toisinaan lähes kolme virstaa; me kulettiin öisin ja mentiin maihin ja piileiltiin päivin; heti yön kuluttua pistettiin lautta kiinni — enimmäkseen johonkin pieneen saareen suvannossa; ja me taitettiin pajuja ja muita oksia ja peitimme niillä lautan piiloon. Sitten pantiin me ulos pitkäsiimat ja muita kalastusvärkkiä. Ja sitten mentiin me uimaan virkistääksemme vanhaa kruppiamme, ja perästäpäin me istuttiin hiekkapohjalle polvensyvyiseen veteen ja katseltiin päivännousua. Ei napsahustakaan kuulunut — kaikki oli hiiren hiljaa — tuntui siltä kuin koko maailma olis nukkunut; sammakot vain toisinaan motkottivat mölöö musiikkiaan. Ensimmältä, kun katsoi joen poikki, näkyi jonkimmainen harmahtava reuna — s'oli tietysti metsä toisella puolen — mitään muuta ei voinut erottaa; sitten vaalea pilkku taivaalla, joka pilkku hetken päästä alkoi levetä ja kirkastua; sitten alkoi jokikin ikääskuin pehmetä, tuolta kaukaa, eikä enää ollut niin synkän musta, vaan harmaa; saattoi nähdä pieniä mustia pilkkuja, jotka tulivat ajaen jokea alaspäin — n'oli halkoproomuja ja muita senkaltaisia — ja pitkiä pimeitä viivoja — n'oli tukkilauttoja; toisinaan kuului perämela tai airo narisevan tai kajahti korvaan hiljaisia ääniä kaukaa, kaukaa; ja yhtäkkiä saattoi nähdä veden päällä kailun, jonka tarkemmin katsottuaan tunsu pitkäksi ryhmäksi pieniä karia nopeassa virrassa, joka murtautui sitä vastaan ja antoi sille omituisen muodon; ja sitten näki sumun ikääskuin karehtien nousevan veden yli ja itätaivaan ja joen punastuvan; ja rannoilta rupesi näkymään hirsimökkiä ja halkopinoja; sitten alkoi aamutuuli tuulahtaa niin raittiisti ja vilposesti ja viuhtoen rannoilta metsän ja heinän ja kukkasten tuoksua — vaikka tuli siinä toisinaan toistakin

tuoksua, kun olivat jättäneet kuolleita kaloja ja muuta mätää pitkin rantoja; ja mitäs ollakkaan, niin oli täysi päivä ja kaikki tyyni helotti ja hymähti auringon paisteessa, ja pikkulinnut pistivät lauluksi kuin hupsut!

Nyt kun oli päivä, niin pikku tulta ja savua ei niin helposti huomattais, ja senpä tähden otettiin me vähän kaloja pitkästä siimasta ja koukuista ja ruvettiin keittämään lämmintä ruokaa aamiaiseksi. Sitten maattiin loikottiin me ruohossa ja töllisteltiin ykstoikkoista jokea; ja saattoipa siinä tapahtua semmoistakin, että tapaturmassa silmät painui meiltä umpeen — kunnes joku höyrylaiva tuli jyskien jokea ylöspäin pitkin toista rantaa ja herätti meidät. Sitten saattoi kulua kokonainen tunti meidän kuulematta tai näkemättä tämän taivaallista pait tuota sulaa yksinäisyyttä. Sitten tuli sieltä kenties joku tukkilautta laahustaen virrassa, ja sen päällä kenties oli joku mies, joka hakkasi puita, sillä sitä ne melkein alinomaa tekee noilla lautoilla; voitte nähdä kirveen välkähtävän ylös päivän valossa ja sitten laskevan alas — kuulemattanne napsahustakaan; sitten taas voitte nähdä sen nousevan, ja kun s'oli noin miehen pään päällä, kuulitte pienen kolahuksen — *kuhunk!* — siinä meni niin paljon aikaa, näättekös, ennenkun ääni ennätti joen poikki. Sillä viisin kului meiltä päivä; me laiskoteltiin ruohossa ja voitiin paksusti ja kuunneltiin hiljaisuutta. Kerran oli taas joella paksu sumu, ja kaikilla lautoilla ja muilla pienemmillä aluksilla rummutettiin läkkiastioita ja vaskikastrulleja, jott' ei höyrylaivat törmäis päälle. Muuan proomu tai lautta ajoi niin likeltä meitä, että me selvästi kuultiin heidän puhuvan ja nauravan ja kiroilevan niiden päällä; mutta me ei voitu nähdä heistä hitustakaan, ja se tuntui kamalalta; oli kuin jotain olis ryöminyt pitkin selkäpiitä, sillä s'oli kuin näkymättömät kummitukset olisit elämöineet ilmassa, ja Jim sanoikin luulevansa, että ne olit kummituksia. Mutta minä sanoin:

"Ei, ei toki, Jim. Kummitukset eivät sanoisi: 'se lemmon sumu!'"

Heti pimeän tultua laskettiin me ulos. Päästyämme keskelle virranjuovaa, jätimme me lautan omilleen ja annoimme sen mennä mihin virta vei. Sitten sytytettiin me piippumme ja annettiin sääremme roikkua vedessä ja juteltiin kaikista maailman asioista - ja me oltiin melkein aivan alastomina yöt päivät; sen verta vain verhoissa, ett'ei hyttysset päässeet tekemään meistä tykkänään loppua. Ne uudet vaatteet, jotka olin saanut Buckin vanhemmilta, olivat liian hyvät ollakseen mukavat ja kodikkaat ja hauskat, ja sitä paitse en totta puhuakseni juur koskaan ole suuresti välittänyt vaatteista.

Toisinaan sattui, että me pitkät ajat saatiin pitää koko joki aivan itseämme varten; ei ketään näkynyt siellä eikä täällä. Välistä näkyi ikääskuin joku säkene rannoilta tai jostain saaresta — s'oli tulenvalo jostain mökinikkunasta; välistä taas näkyi säkene tai pari joelta — s'oli valo jostain proomusta tai lautalta; toisinaan sai kuulla viulun vinkuvan taikkapa laulua jostain tuommoisesta aluksesta. Ei mikään ole niin ihanaa kuin asua lautalla. Yllämme oli meillä taivas, täpö täynnään tähtiä, ja me ruukattiin maata selällämme katsellen niitä ja tuumiskellen, olikohan ne tehtyjä vai olivatko kasvaneet itsestään. Jim luuli että n'oli tekokalua, mutta minä puolestani sanoin että n'olit itäneet itsestään. Minun mielestäni näet olis mennyt liian paljon aikaa niin suuren joukon *tekemiseen*. Silloin sanoi Jim että kenties kuu oli ne *muninut*. No, se tuntui minustakin uskottavalta, niin ett'en enää väittänyt vastaan; olinhan nähnyt, että esimerkiksi ahkera sammakko voi munia yhtä monta munaa. Toisinaan huomattiin me myös tähtiä, jotka putosivat alas piirtäen pitkän viirun ilmaan. Jim arveli että ne oli mätämunia, jotka viskattiin alas pesästä.

Pari kertaa yössä voitiin me nähdä jonkun höyrylaivan hurisevan ohi pimeässä, ja toisinaan saattoi semmoinen otus oksentaa kidastaan kauhean joukon säkeniä, jotka satoivat alas jokeen hirveän koreana tulituiskuna. Sitten saattoi se kiertää jonkun niemekkeen ja sen tulet yht'äkkiä sammua ja hohotus vaieta ja joki joutua hiljaiseksi jälleen kuin hauta; ja yht'äkkiä saattoi vielä laivan hyökylaineet tulla tervehtimään meitä, kauvan siitä kuin se itse oli kadonnut, ja panna lauttamme huojumaan pahanpäiväisesti; ja sen perästä voi taas kulua pitkät hetket hiiren hiljaa, jos kenties lukee pois sammakkojen ikävän kuorsaamisen.

Puol'yön jälkeen alkoi ihmiset rannoilla mennä maata, ja silloin oli rannat pari kolme tuntia pikimustina — eikä mitään säkeniä enää näkynyt tupien ikkunoista. Nämä säkenet olivat kellonamme; ensimmäinen, kuin jälleen syttyi, näytti että aamu oli tulossa, ja silloin haimme me heti hyvän paikan, johon voitiin kätkeä lautta ja asettua loikomaan päiväksi.

Muuanna aamuna juuri päivän sarastaessa löysin veneen, ja minä otin sen ja meloin salmen poikki mannermaalle — oli noin pari sataa kyynärää — ja sitten kappaleen matkaa pientä puroa ylöspäin kypressimetsän halki. Tuomasin katsoa, eikö siellä olis vähä marjoja. Justiin kun kulin ohi erään juottopaikan, jossa muutama karjapolku päättyi puroon, tuli pari miestä juosten täyttä jalkaa polkua pitkin. Minä pelästyin aika lailla, sillä joka kerta kun joku näkyi ajavan takaa jotakin, luulin aina, että n'oli nuuskimassa *minua* — ell'eivät nuuskineet Jimiä. Minä melomaan mitä kiireintä kyytiä päästäkseni pakoon, mutta ne olivat silloin jo rannassa ja huusivat ja kerjäsivät, että minä pelastaisin heidän henkensä; he mukamas eivät olleet tehneet mitään pahaa, ja sentähden häytyttivät heitä nyt ilkeät ihmiset — heitä ajettiin koirilla takaa, sanoivat he. Ja he meinasivat nyt heti hypätä veneeseen, mutta

minä sanoin:

"Älkääppä hätäilkö. Eihän vielä kuulu koiria eikä hevosia. Teill'on hyvin aikaa tungeta pensaston läpi vähän matkaa pitkin puron rantaa; sitten voitte astua veteen ja kahlata veneeseen — sillä viisin joutuvat koirat väärille jälille."

He tekivät niin, ja heti heidän päästyään veneeseeni, annoin mennä saarellemme. Viiden kuuden minuutin päästä kuului huutoja ja koirain haukuntaa. Me kuulumme heidän tulevan puron rantaan, mutta me ei voitu heitä nähdä; he tuntuivat seisahtuneen ja sitten etsineen hetken aikaa; mutta kun me jouduttiin yhä kauvemmas, niin heit'ei kuulunut ollenkaan, ja kun viimein pääsimme joelle, oli kaikki hiiren hiljaa, ja me melottiin saarelle ja kätkettiin vene pensaikkoon ja oltiin turvassa.

Toinen noista miehistä näytti jo olevan seitsemänkymmenen paikkeilla taikkapa siitä ylikin; hän oli aivan kaljupäinen ja hänen pitkä partansa melkein valkoinen tai likasen harmaa. Häll'oli päässään vanha ränstynyt, leveälierinen vilttihattu ja pukunaan sininen, rasvainen villapaita ja repaleiset siniset verkkahousut, joiden lahkeet oli pistetty virsunvarsiin ja kotitekoisiin sukkiin — ei, vaan *sukkaan*, sillä toista ei ollut. Muuten oli hänen päällään vielä vanha sininen, pitkäliepeinen hännystakki, jonka hihoissa oli kiiltävät messinkinapit, ja heillä molemmilla oli likaset, rikkinäiset, mutta paksut matkalaukut.

Toinen mies oli kolmenkymmenen paikkeilla ja puvultaan samallinen retuteini kuin vanha kaljupää. Aamiaisen syötyä venyttiin me kaikki ruohostossa ja juteltiin, ja siinä selvisi ihmeeksemme, että nuo molemmat kulkurit eivät tunteneetkaan toisiaan.

"Saisko kysyä, millä lailla herra joutui ikävyvyksiin?" kysyi kaljupää toiselta junkkarilta.

"No, minä kun kaupittelin erästä voidetta, joka syöpi ruosteen hampaista — ja se jumaliste syöpikin sen ja samassa tavallisesti myöskin itse hammaskiilteen —; mutta minä viivyin pahaks onneks tuolla kaupungissa yhden yön kauvemmin, kuin olis ollut viisasta, ja olin juuri pujahtamassa tieheni, kun tapasin Teidän tiellä tällä puolen kaupunkia, ja Te sanoitte että Teitä ajettiin takaa ja että auttais Teitä pääsemään pakoon. Ja sittenhän sanoin ett' olin joutunut vähän solkkauksiin itse ja että kernaasti rupeisin sakkii kanssanne. Siinä koko juttu. Miten herran on asiat?"

"Ooh, seikka oli se, että minä tuolla kylässä olin pitänyt raamatunselityksiä ja raittiusesitelmiä noin viikon päivät; ja naisväki oli aivan kuin hullustunut minuun, kun näet läksytin miehiä mitä vakavimmasti juoppoudesta ja jumalattomuudesta. S'oli hyvä affääri; pistin taskuun viis kuus dollaria joka ilta — kymmenen centtiä hengeltä, lapset ja neekerit ilmaiseksi. Mutta silloin menee joku ryökäle ja levittää minusta semmosen huhun, että minä mukamas iltasin kokousten jälkeen kaikessa hiljaisuudessa ruukkasin ottaa pari tuutinkia. Muuan neekeri, jonka tunsin, herätti minut tän'aamuna ja sanoi, että ihmiset aikoivat tulla hevosineen koirineen ajamaan minut pois kaupungista ja sitten tervata minut ja panna piehtaroiimaan höyhenissä ja kulettaa minut uudestaan kaupungin läpi, jolloin mukamas vielä päälle päätteeks saisin istua kahen reisin aidanseipäällä. No, minä en jäänyt sinne aamiaista syömään — mull'ei ollut nälkä."

"Kuulkaas, ukkoseni", sanoi nuorempi, "jos me mentäis puulaakiin ja tehtäis affäärejä yhdessä. Mitäs siitä meinaatte?"

"Eihän s'olis niin hullua. Mikä on Teidän alanne — miten?"

"Olenhan kirjapainotaituri ammatiltani; valmistelen myöskin patentti-lääkkeitä ja muuta mokomaa; muuten näyttelijä — pääosia murhenäytelmistä, näättekös; myöskin mainetiseeraan ja harjottelen spiritisti-ammattia, pidän silloin tällöin tieteellisiä esitelmiä ja valtiollisia puheita; sanalla sanoen vähä kutakin, miten paraiten sopii, kunhan vain en tule tekemisiin poliisin kanssa. Mikä on herran elämäntutsumus?"

"Ooh, minä olen enimmäkseen pysynyt lääketieteen alalla, minä. Kätten päällepaneminen on paras valttini — syöpätaudeissa ja halvauksissa ja semmotteessa. Myöskin povaan minä aika hyvin korteista, kunhan ennakolta satun saamaan tarpeelliset tiedot henkilöstä, jolle povaan. Muuten olen jommonenki saarnamies, ja hartaus- ja lähetyskokouksissani on tavallisesti hyvin väkeä."

Nyt ei hetken aikaan puhuttu mitään. Mutta sitten nuori mies päästi pitkän ja raskaan huokauksen ja sanoi:

"Hohoi jajaa!"

"Mitä herra ähky?" sanoi kaljupää.

"Kunhan aattelen, miten olen jäänyt elämään tämmöistä elämää ja viimein joutunut tänkaltaiseen

seuraan." Ja hän alkoi pyyhkiä silmännurkkiaan likaisella trasulla.

"Jassoo, kuuleppas vain perhanaa! Eikö tämä seura mukamas herralle kelpais?" sanoi kaljupää hyvin pistettynä ja harmissaan.

"Ooh, kyllä se mulle kelpaa; s'on semmonen kuin tämmönen kurja s — na ansaitsee, siliä kukapa on minut viskannut näin syvälle alas yhteiskunnan huipulta? *Minä* itse olen sen tehnyt. Enhän minä *teitä* moiti, hyvät herrat — kaukana siitä. En moiti ketään. Olen ansainnut osani. Pankoon parastaan tuo kylmä maailma; yhden minä kuitenkin tiedän — onhan hiljainen hauta jossain varattuna mullekin. Pitäköön maailma kurjaa peliään kanssani niinkuin aina ennenkin oli pitänyt — riistäen multa ystävät, rikkauteni, kaikkityyni — tehköön suunnattomassa kateudessaan tehtävänsä yhä edelleen, tehköön vain. Kerran olen sittenkin makaava rauhan majassa ja unohtava kaikki vastukset, ja murtunut sydän parkani nukkuu sikeästi elämän metkuista." Ja hän hiveli yhä kiivaammin silmännurkkiaan.

"Menköön hiiteen tuo murtunut sydän parkanne ja elämännenne metkut!" sanoi kaljupää; "mitä pirua *meillä* on tekemistä herran murtuneen sydämen kanssa? Oommeko me sitä rusikoinneet?"

"Ei, ei, kyllähän minä sen tien. Enhän minä teitä syytäkään, hyvät herrat. Minä itse olen syössyt itseni alas korkeasta asemastani, minä itse, sanonhan sen. Ja s'on oikein, että nyt saan kärsiä — aivan oikein — enhän valita, en."

"Syössyt alas — mistä? jos saan luvan kysyä. Mistä hiton asemasta? tekö?"

"Voi, voi, te ette minua uskois; maailma ei koskaan usko — — annetaan olla — — annetaan olla — — ei se haittaa. Minun syntymäni salaisuus — —"

"Syntymänne salaisuus? Mitä tarkoitatte?"

"Hyvät herrat", sanoi nuori mies, hyvin juhlallisesti, "minä ilmoitan sen teille, sillä minä tunnen rinnassani, että voin teihin luottaa. Kuulkaa siis — oikeimmiten minä olen herttua!"

Jimin silmät oikein pullistuivat hänen päässään ja luulempa vähin minunkin. Kaljupää sanoi: "No, johan nyt!"

"Juu, juu. Minun isoisäni, jok'oli Bridgewaterin herttuan vanhin poika, pakeni tähän maanosaan viime vuosisadan loppupuolella, saadaksensa hengittää vapauden ihanaa ilmaa, meni täällä naimisiin ja kuoli, jättäen jälkeensä pienen pojan; ja hänen oma isänsä kuoli samaan aikaan. Herttua vainajan toinen poika sieppasi heti korkeat arvonimet ja maatilat - välittämättä mitään isättömästä poika raukasta, joka oli se oikea herttua. Minä, hyvät herrat, olen tämän lapsen jälkeläinen suoraan alenevassa polvessa — minä olen oikea Bridgewaterin herttua; ja täällä minä olen nyt, hyljättynä, syöstynä korkeasta säädystäni lokaan, sydämettömäin ihmisten ajamana maantielle kuin kulkukoira, koko tuon kylmän maailman halveksimana; täällä olen repaleissa, uupuneena, murtuneena ja sotkettuna yhteyteen varkaiden ja rosvojen kanssa kurjalle plankkulautalle!"

Jimin kävi häntä kovasti sääli, ja niinpä minunkin. Me koettiin häntä lohduttaa, mutta hän sanoi, ett'ei siit' ollut mitään hyötyä mukamas; mikäpä häntä lohduttais; ainoa lohdutus olis, sanoi hän, että hänen syntyoikeutensa tulis tunnustetuksi, muusta hän tuskin enää mukamas välittäiskään. No, siihenhän me kernaasti suostuttiin, kunhan vain tiettäis, miten meidän tulis menetellä semmoisessa pykälässä. Hän sanoi, että meidän vain tulis kumartaa, kun me puhuteltais häntä, ja sanoa: "Teidän Armonne" tai "Teidän Ylhäisyytenne", eikä hän paheksuis mukamas, vaikka me kursailematta sanottais ainoastaan Bridgewater, joka sana mukamas oli arvonimi eikä mikään tavallinen halpa nimi kuin muut nimet; ja yhden meistä tulis aina passata häntä syödessä ja ylimalkain toimitella hänelle kaikellaisia pikku asioita.

No, sehän ei ollut niin vaikeata, ja me suostuttiin siihenkin.

Syödessämme päivällistä seiso Jim hänen takanaan passaamassa ja sanoi:

"Suvaitteeko Teidän Ylhäisyytenne vähän tätä, tai kukaties vähän tätä?" ja niin poispäin, ja herttua näytti niin tyytyväiseltä.

Mutta vanha kaljupää kävi hetki hetkeltä yhä ykstotisemmaksi eikä saanut suustaan kuin sanan silloin, toisen tällöin, ja jo näytti siltä kuin hän ei olis oikein tykännyt tuosta herttuan hännystämisestä. Hällä näkyi olevan jotain mielessä. Ja myöhemmin iltapäivällä hän sanoi:

"Kuulkaas nyt, Bilgewater, minun käy Teitä, saakeli soikoon, kovasti sääli; mutt' ette Te ole ainoa maailmassa, jok'on joutunut rappiolle tuolla tavoin."

"Vai ei?"

"Eipä niinkään. Te ette ikinä ole ainoa, joka vääryyden kautta on luikunut alas lokaan korkealta paikalta."

"Hoo?"

"Ei, ei, te ette ole ainoa, jonka synnyssä piilee salaisuus." Ja jumaliste, tuo vanha rontti rupes poraamaan.

"Mitä hiivattia! Mitä herra meinaa?"

"Bilgewater,[7] voinko minä luottaa Teihin?" sanoi ukko rahjus, rääkyen yhä.

"Kuolemaan asti!" vastasi toinen, tarttuen kaljupään käteen ja puistellen sitä. "Ilmaiskaa syntymänne synkkä salaisuus! Puhu, vanhus!"

"Bilgewater, minä olen Doffin[8] vainaja."

Arvaattehan, kuinka Jim ja minä pinnistettiin silmämme. Mutta herttua sanoi:

"Vainaja? Mitä hiittä? Mikä vainaja Te ootte?"

"Mikäkö?! Joo, hyvä ystävä, s'on taivaan selvä totuus — silmänne eessä on tällä hetkellä se hukunut Doffin raukka, Lutovikki seitsemästoista, Lutovikki kuudennentoista ja Maaria Antonettin onneton poika."

"Te! Teidän ijällänne! Te kai tarkoitatte että T'ootte se kuulusa Kaarlo Suuri vainaja; T'ootte siis ainakin kuuden seitsemän sadan vuoden vanha."

"Surut ja murheet ovat sen tehneet, Bilgewater; surut ja murheet ovat tehneet tämän pään paljaaksi ja tämän parran pleikiksi ennen aikaansa. Niin, hyvät herrat, tässä seisoo eessänne sinisessä paidassa ja kurjuudessa, maailman mierolaisena, maanpakolaisena, maahan tallattuna kovia kokenut Franskanmaan kuningas."

No, hän porasi nyhkytti niin surkeasti, että Jim ja minä ei tietty mitä me tehtäis; niin kävi meidän häntä surku, ja niin me toiselta puolen myös ylpeiltiin, kun semmoinen mies oli tullut meille. Ja niinpä me koettiin *häntäkin* lohduttaa, niinkuin vastikään oltiin lohdutettu herttuaa. Mutta hän sanoi, että s'oli turhaa; kuolema ja haudan rauha vain oli hänelle lohtuna mukamas; kuitenkin, sanoi hän, saattoi se hänelle hetkeksi vähän iloa ja lievitystä, jos ihmiset kohtelit häntä hänen "synty-oikeutensa" mukaan ja lankesit polvilleen häntä puhutellessaan, ja jos häntä aina kutsuttais "Teidän Majesteetiksenne" ja aina kaikkein ensiksi passattais *häntä* pöydässä, ja jos ei kukaan koskaan istuis hänen ollessaan läsnä, ennenkun hän antais luvan. No, Jim ja minä ruvettiin häntä heti majesteetailemaan minkä jaksettiin, ja me tehtiin kaikki nuo temput ja seisottiin suorassa kuin aidanseipäät kunnes hän salli meidän istua. Se näkyi tekevän hänelle hyvää; hän tuli heti paremmalle tuulelle ja voi paksummasti. Mutta herttua rupes näyttämään ikääskuin vähän happamalta ja nyrpisti nenäänsä meidän tehdessämme noita temppeja, vaikka kuningas oli hyvin siivo ja ystävällinen häntä kohtaan ja sanoi, että herttuan isoisän isä ja kaikki ne muut Bilgewaterin herttuat olit olleet suuressa suosiossa *hänen* isänsä luona ja saaneet olla ja oleskella siellä komeassa hovilinnassa kuin omassa kodissaan. Mutta herttua näkyi vain nenästyvän vielä enemmän, ja hänen silmänsä mulkoilivat pahasti, kunnes viimein kuningas sanoi:

"Kuulkaahan, Bilgewater, me tullaan luultavasti vielä kauvankin venymään yhdessä tämän siunatun lautan päällä; mitä hyötyä siis on siitä, ett' aina seisottais vastakkain kuin juropäiset härät. Sehän vain pilaa kaikki asiamme. Eihän hiidessä s'oo minun syyni, ett'en minä syntynyt herttuana, eikä se liioin oo Teidän syynne, ett'ette Te syntynyt kuninkaana — mitä meillä siis on nurisemista? Ainahan se menee, he hei! Kämpälästä kärsään — s'on minun sananlaskuni. Mikä meillä täällä on hätänä? Kylliksi syömistä ja vähä tekemistä, siinä kaikki. Kas niin, tassu tänne, herttua poikaseni, ollaan ystävykset."

Herttua tarttui kaljupään käteen, ja Jim ja minä iloittiin oikein kovasti sitä nähdessämme. Sillä ei mikään ole niin ikävää kuin se, kun katsotaan karsaasti toiseensa plankkulautalla; siellä täytyy pakostakin kaikkein tyytyä elämäänsä ja olla ystävykset, muuten menis kaikki hiiteen.

Omasta puolestani tulin minä pian kyllä äkkäämään, että nuo molemmat valehtelijat olit yhtä vähän herttuaita kuin kuninkaita, vaan suoraan sanottu tavallisia veijareita ja pettureita. Mutta min'en ollut millänikään, vaan pidin suuni kiinni ja annoin heidän olla; s'on aina paras; silloin ei joudu riitaan ja solkkauksiin eikä saa mitään harmia. Koska he nyt tahtoivat, että meidän piti haukkua heitä kuninkaiksi ja herttuoiiksi, niin olkoon menneeksi! kernaasti minun puolestani! tuumasin mä, jos niin vähällä saadaan kotirauhaa. Ei olis maksanut vaivaa puhua asiasta Jimille; sen tähden pidinkin suuni. Jos jolloinkin olen mitään oppinut isä ukolta, niin on se se, että paras keino tulla toimeen mokomain ihmisten kanssa on, kun antaa heidän hääliä oman mielensä mukaan.

Kahdeskymmenes luku.

Nuo molemmat kanajat tiedustelit meiltä jos jotakin; tahtoivat tietää, minkä tähden me tuolla viisin peitettiin lauttamme ja kulettiin öisin ja rastattiin päivin — oliko kenties Jim karkuneekeeri? Minä sanoin:

"Johan nyt. Lähtiskö karkuneekeeri *etelään*?"

No, eihän; sen hekin myönsivät. Mutta pitihän minun jollakin kurin selittää seikat; senpä tähden sanoin:

"Meillä oli koti Pike County'ssa, Missourissa, josta minä olen syntynyt, mutta he kuolivat kaikki, pait isä ja minä ja pieni veljeni Ike. Silloin arveli isä paraaksi että me kaikki lähdettais Ben sedän luo, jolla on pieni palstatila joen rannalla, noin viiskymmentä virstaa Orleansin alapuolella. Isä oli köyhemmällä puolella, ja velkojakin hällä oli, niin että kun kaikki oli maksettu, meille ei jäänyt muuta kuin kuustoista dollaria ja neekerimme, tuo Jim tuossa. Se tietysti ei piisannut meille höyrylaivapiletteihin kahden tuhannen virstan matkaa varten, vaikka me vain oltais kulettu kannella. No, mutta kun jokivesi nousi, sai isä kaikeksi onneksi kynsiinsä tämän lautan, joka tuli ajaen alaspäin; ja me tuumattiin että me sillä päästais Orleansiin. Mutta isän onni petti pian. Eräänä yönä törmäsi, näettekös, muuan höyrylaiva lautannurkkaan, ja me kaikki jouduttiin laivan rattaiden alle; Jim ja minä päästiin kuitenkin ylös, mutta isä oli päissään sin' yönä ja Ike oli ainoastaan neljän vuoden vanha, ja he hukkuivat molemmat. No, muutamina päivinä sen jälkeen oli meillä sitten sen seitsemän solkkausta, sillä ihmisiä tuli alinomaan soutaen lautallemme, ja he tahtoivat viedä multa Jimin väittäen häntä karkuneekeeriksi. Senpä tähden päätettiin me matkustella yksistään öisin ja levätä piilosa päivin; ja nyt saadaankin me heiltä rauhaa."

Herttua sanoi:

"Jättäkää se asia mulle; minä kyllä keksin jonkun juonen, niin että voidaan matkustaa päivinkin, jos lystää. Kunhan nyt vähä saan tuumata asiaa — kyllä siitä seikasta selvittäään. Mutta tänä pänä ei vielä huolita pitää mitään kiirettä; tuo kaupunki tuolla, nähkääs — ei huolita sivuuttaa sitä päivän aikana; se kenties ei olis meille terveellistä, hyvät herrat."

Yön puoleen näytti siltä, kuin tulis sade: taivaalla salamoitsi jo, ja puiden lehdet rupesit väräjämään — rajuilma oli kenties tulossa. Herttua ja kuningas alkoivat tarkastella mökkiämme, saadakseen mukavat makuusijat itselleen. No, minun vuoteeni oli ruisoljista ja siis parempi kuin Jimin, jok'oli sattunut saamaan ohraoljet, joissa aina on paljo akanoita, ja nämä pistävät pahanpäiväisesti, jota paitse näiden seutujen ohraoljet kahisee niin riivatusta, kuin makais kuivissa haavanlehdissä, niinett'ei tahdo saada unta. Herttua aikoi nyt ottaa minun makuusijani, mutta kuningas rupesi vetomaan korkeampaan arvoonsa ja sanoi vaativansa ruisolkivuoteen; herttualle kyllä kelpais ohraoljetkin mukamas.

Jim ja minä pelättiin jo, että nyt nousis aika aatelis-meteli heidän välillään tästä olki-asiasta, mutta kaikeksi onneksi sanoi herttua huohtaen raskaasti:

"No niin, minun kohtaloni on, että minut alinomaa tallaa lokaan sorron rautainen kantapää. Kova onni on murtanut sieluni, joka kerran oli niin voimakas. Minä alistun, s'on kohtaloni. Olen yksinäni maailmassa — antakaa minun kärsiä; minä sen kestäen."

Me lähdettiin matkaan täyden pimeään tultua. Kuningas sanoi että meidän pitäis seilata pitkin keskimmäistä virranjuovaa eikä sytyttää lyhtyämme ennenkun oltais hyvän matkaa kaupungin alapuolella. No, hetken päästä tuli näkyviin pieni ryhmä valopilkkuja — s'oli kaupunki, nähkääs — ja me luistettiin ohi noin virstan päässä siitä. Tultuamme noin puolitoista virstaa siitä alaspäin, sytytimme lyhtymme; ja noin kymmenen aikaan alkoi sataa ja tuulla ja jyristä ja salamoida taivaan täydeltä. Ja kuningas sanoi, että me molemmat saatais olla vahtina kunnes rajuilma lakkais; ja sen sanottuaan pujahti hän ja herttua mökkiin, ja he venyivät pian vuoteillaan. Mulla oli vahti kello kahteentoista asti; mutta min'en olis saattanut nukkua, vaikk' olisin saanutkin ja mull' olis ollut makuusija, sillä niin pulskaa ukkosilmaa ei näe ihminen joka päivä; sitä kelpas todellakin katsella. Voi pyhä Paavali, kuinka myrsky ulvoi ja elämoitsi! Ja melkein joka sekunti leimahti salama ja valaisi meille aaltojen valkoiset harjat kauvas pois päin, ja saaret ja rannat näyttivät tomupilviltä sateessa, ja puut huiskuttelivat oksiaan kuin tuulimyllyt myrskyssä; sitten repäisi yhdellä kertaa — *kuakk!* — ja sitten romisi ja tömisi kuin tuhannesta tykistä pitkin taivasta — bum! bum! bumbeli — um - bum-bum-bum-bum! — kauvan aikaa — ja sitten taas uusi repäys — *krrrratsch!* — ja uudet pompampelit maailman toisesta päästä toiseen. Aallot vyöryivät niin voimakkaina, että toisinaan olivat huuhtoa minut alas lautalta, mutta minä en siitä välittänyt, sillä mull'ei juur ollut vaatteita päälläni sanottavasti. Karia ja muuta semmoista ei meidän tarvinnut pelätä, sillä alinomainen salamoiminen auttoi meitä näkemään ja välttämään kaikki vaarat ja vastukset yhtä hyvin kuin keskellä päivää.

Mulla oli keski-yön vahti, kuten sanoin, mutta, miten olikaan, rupesi mun siinä viimein tulemaan hyvin

uni, niin että Jim sanoi kyllä nyt pitävänsä vahtia pari tuntia pois päin; hän oli aina hyvin siivo ja auttavainen senkaltaisissa. Minä sukelsin suojukseen, mutta kuningas ja herttua olivat venyneet niin väljälle siellä ja viskanneet koipensa joka taholle, että minä en saanut mitään sijaa. No, mikäs muu neuvoksi, kuin että panin pitkälleni mökin ulkopuolelle — sateesta en välittänyt, koska kovasti oli lämmin ja aallot olivat paljon asettuneet äskeisestä. Mutta tuossa kahden aikana alkoi tuulla taas yhtä kaikki, ja Jim aikoi herättää minut, mutta hän muutti mieltä ja antoi mun maata, arvelen ett'ei aallot olis kylliksi korkeat lakastakseen minua lautalta. Hän oli kuitenkin erehtynyt, sillä hetken päästä tuli vyöryvä aalto ja pyyhkäisi minut päistikkaa jokeen. Jim nauroi haljetakseen. Siltä mieheltä piisas naurua melkein loppumattomiin; en ole koskaan nähnyt mokomaa neekerä.

Minä menin vahtiin, ja Jim pani maata. Aamupuoleen taukosi tuuli ja ilma kävi kauniiksi. Heti kun näin valoa muutamasta tuvasta rannalla, herätin Jimin, ja me mentiin maihin ja pistettiin lauttamme piilosatamaan päiväksi.

Aamiaisen jälkeen otti kuningas framille vanhan rasvaisen korttipakan ja pelasi viiden pennin knakkia herttuan kanssa hetken aikaa. Väsyttyään siihen, rupesit he harkitsemaan "toimitus-ohjelmaa", kuten herttua niin hienosti sitä kutsui. Hän alkoi koperoida matkalaukussaan ja onki sieltä kainaloonsa koko joukon präntättyjä kuulutuksia ja rupesi niitä lukemaan ääneensä. Yhdessä seiso, että "se maailman-mainio tohtori Armand de Montalban, Pariisin kaupungista", tulis "pitämään esitelmän spiritistisistä tieteistä" jossakin paikassa ja jonakin aikana, jota ei mainittu, sisäänpääsymaksu kymmenen centtiä, "sekä, jos niin pyydetään, pitämään tarjolla uskovalle yleisölle pilettejä henkimaailmaan viidestä kolmatta centistä kappale." Ja herttua sanoi, että tuo Montalban oli hän itse. Toisessa kuulutuksessa hän oli mukamas "maailmankuulusa murhenäyttelijä ja Shakespearen tulkitsija Garrick[9] nuorempi Drury Lane teaterista Lontoossa." Toisissa kuulutuksissa taasen hällä oli toiset nimet ja kerrottiin mitä kaikkia ihmeitä hän oli tehnyt, miten hän oli "katsonut kaivoja" ja löytänyt kultakaivoksia "noitasauvalla", parantanut "pantuja tauteja" ja niin pois päin. Viimein hän sanoi:

"Mutta lempi-runottareni liikkuu yhtä kaikki näytelmätaiteen ylevällä alalla. Kuulkaas, ootteko Te koskaan esiintynyt näyttämöllä, herra majesteetti?"

"En, en ole", sanoo kuningas.

"Silloin saatte sen tehdä, saakeli soikoon, ennenkun ootte kolme päivää vanhempi, Teidän kaatunut Juhlallisuutenne. Ensi kaupunki-pahasessa, johon tullaan, hyyräämme totta jumaliste raastuvan salin ja näytämme miekkailu-kohtauksen Richard kolmannesta ja palkonki-kohtauksen Romeosta ja Juliasta. Mitäs siihen sanot, herra rappio-kuningas?"

"Annetaan mennä. Minä suostun kaikkeen, josta heruu rahaa, Bilgewater; mutta minä totta puhuen en ole suuresti perehtynyt tuommosiin teaterihommiin enkä juur ole paljon nähnytkään siltä alalta. Minä tietysti viel' olin tuskin muuta kuin pieni paitaressu, kun pappa niitä ennen puuhaili siellä kotona hovissa. Luulekko että minä voin sit' oppia?"

"Se menee kuin voideltu, sinä kunnan vanha kuninkaan alku."

"No, hyvä. Minä oikein ikävöin jotain uutta. Ryhdytään juoneen vaikka heti."

No, herttua heti paikalla kertomaan hälle, mikä värkki Romeo oli ja mikä Julia oli, ja kaikista heidän metkuistaan; ja sitten hän sanoi, että hän ruukkasi olla Romeona, niin että kuningas sais olla Juliana.

"Mutta kuules nyt, herttua", sanoo siihen kuningas, "jos Julia oli tuommonen nuori tyttö hattara, niin minä pelkään, ett'ei hänelle oikein sovi tämä paljas päälakeni ja valkonen partani."

"Ole huoleti — nämä pikku-kaupungin poroporvarit eivät ymmärrä siitä rahtuakaan. Ja sitä paitse, niin tulethan tietysti olemaan puvussa, ja se kääntää heidän silmänsä aivan nurin. Julia istuu palkongilla ihastellen kuuvaloa ennen maata-menoaan, ja hän on puettuna tärkättyyn valkoseen alushameeseen ja rynkättyyn yömyssyyn. Täss' on mulla puvut noihin rooleihin."

Hän haalasi framille laukustaan pari kolme kummallista nuttua kartiinivaatteesta ja sanoi, että n'oli Richard kolmannen ja sen toisen junkkarin asepuvut, ja sitten veti hän siitä vielä pitkän valkosen yöpaidan ja varsin fiinin rynkätyn yömyssyn. Nyt tyyntyi kuningas ja näytti iloiselta; ja herttua otti kirjansa ja rupes lukemaan noita rooleja hirveän komealla tavalla, huiskuttaen käsivarsillaan ja polkien maata ja viskellen päätään ja korskuen kuin hevonen, näyttääkseen miten näitä rooleja piti ihmisille kuvata. Sitten hän antoi kirjan kuninkaalle sanoen, että hänen heti piti ruveta oppimaan rooliansa.

Siellä oli pikkanen kujakauppala, noin neljä virstaa alempana, poukamassa; ja puolisen jälkeen sanoi herttua nyt keksineensä keinon, miten voitais matkustaa päivälläkin ilman mitään vaaraa Jimin puolesta; ja hän lupas mennä sinne hankkimaan mitä tarvittais. Kuningas sanoi menevänsä mukaan, katsoakseen eikö sieltä lähtis hällekin jotain tienestiä. Ja koska kaffimme oli lopussa, meinasi Jim, että

minäkin voisin mennä heidän kanssaan ja ostaa vähäsen.

Tultuamme perille, ei näkynyt siellä mitään ihmisiä liikkeellä; kadut oli tyhjä, kaikki kuollutta ja hiljaa kuin sunnuntaina. Viimein näimme me sairaan neekerin, joka hautoi itseään päivänpaisteessa muutamalla takapihalla, ja hän sanoi, että kaikki ihmiset, jotka eivät olleet liian nuoria tai liian kipeitä tai liian vanhoja, olivat lähteneet muutamaa raamatunselitykseen, jota pidettiin kolmisen virstaa pois päin metsässä. Kuningas kysyi tietä sinne ja sanoi aikovansa koittaa, eikö siellä olisi hänelle jotain tekemistä, ja minä saisin tulla mukaan, jos mua halutti.

Herttua puolestaan sanoi vain hakevansa jotain kirjapainoa. Ja jo löysimmekin semmoisen; se oli muutamana nikkariverstaan yläpuolella — nikkarit ja latojat ja painajat olivat kaikki menneet tuonne kokoukseen, jättäen ovet seppo selälleen. Siellä oli kovin roskaista ja huiskinhaiskista, seinät täynnä mustepilkkuja ja kaikellaisia kuulutuksia, joissa oli karanneiden neekerien ja hevosten kuvia, ja muuta romua. Herttua riisui takin päältä ja sanoi: "hyvä, nyt *mulla* on mitä tarvitsen." Ja sitten lähdettiin kuningas ja minä patikoimaan raamatunselitykseen.

Meiltä meni noin puoli tuntia sinne, ja hiki valui virtana pitkin nahkaamme, sillä oli hirveän kuuma päivä. Siellä oli ainakin tuhat ihmistä ko'olla, koko seutukunnasta — viidenkolmatta virstan päästä. Metsä oli täynnä kärryjä ja hevosia liekassa melkein joka puusta; huiskuttivat häntäänsä kiivaasti, pitääkseen kärpäsiä kurissa. Siellä oli puiden välissä koko joukko avonaisia vajoja, joiden kattona oli havuoksat, ja niissä myytiin limonaattia ja piparkakkuja ja arpuuseja ja maistähkiä ja muuta senkaltaista.

Saarnat pidettiin samallaisten katosten alla; nämä olivat vain isommat ja täynnä ihmisiä. Penkit olivat tehty kahtia halaistuista hirsistä, joiden pyöreään parkkipuoleen oli porattu reiät seipäistä tehtyjä jalkoja varten; mitään selkänöjää niissä tietysti ei ollut. Saarnamies seisoikin korkealla lavalla vajan toisessa päässä. Naisilla oli päässä rookat, ja muutamat heistä olivat puettuna kotikutoisiin puolivilla-leninkeihin, toiset pumpulivaatteisiin ja jotkut nuoremmat kattuunihameisiin. Osa nuoria miehiä oli avojaloin, ja muutamilla lapsilla ei ollut muuta yllään kuin hurstipaita. Muutamat vanhemmat vaimot tikkasi sukkaa, ja muutamat nuoret tytöt ja pojat kokivat kyllä panna suunsa kirkkosuiksi, muttei iskivät kuitenkin alinomaa silmää toinen toisellen, muhahdellen makeasti salassa.

Ensi vajassa, johon me tultiin, kuningas ja minä, oli pappi juuri alkanut lukea virttä. Hän luki ääneensä kaks riviä erältään, ja sitten he kaikki veisaamaan sitä samaa; se oli oikein juhlallista kuulla, kun heit' oli niin paljon ja kaikki veisasi niin kovaa kuin jaksoivat; sitten hän taas luki kaks riviä heille laulettavaksi — ja niin pois päin. Väki ikääskuin heräsi yhä enemmän ja lauloi yhä kovempaa; ja lopulta alkoi toiset ähkyä ja voihkaa, toiset huutaa ja ulvoa ilosta. Sitten alkoi pappi saarnata, ja se ei ollut mitään leikintekoa, sen mä sanon; hän karkasi lavan toisesta päästä toiseen, eestakasin kuin hätäntynyt hevonen, ja sitten hän kallistui eteenpäin lavan aidan yli — alinomaa huitoen käsivarsillaan ja huiskutellen koko ruumistaan ja ampuen ulos joka sanansa että paukkui; ja aina tavantakaa nosteli hän raamattuansa ravistellen sitä vihaisesti ja huusi: "Tämä on vaskikäärme erämaassa! Katsokaa sitä, te viheliäiset, ja eläkää!" Ja väkijoukko huusi: "Kunniaa! kunniaa! — A-aa-men!" Ja niin hän jauhoi jauhamistaan, ja väki ähkyi ja puhkui ja itki voimainsa takaa ja huusi aamentansa, — tällä viisin:

"Oi, tulkaa murheellisten penkille! tulkaa te synninorjat! (*aamen!*) tulkaa, te sairaat ja kärsiväiset! (*aamen!*) tulkaa, te rammatt ja raajarikot ja sokeat! (*aamen!*) tulkaa, te köyhät ja tarvitsevaiset, jotka ootte vajonneet kurjuuteen ja häpeään! (*aa-aa-men!*) tulkaa, te saastaiset, uupuneet ja synnillä raskautetut! — tulkaa murtuneella hengellä! tulkaa särkyneellä sydämmellä! tulkaa repaleissanne ja synnissänne ja liassanne! elämän vesi, joka puhdistaa synnistä, on vapaa kaikille, taivaan portti on avoinna ja seisoo seppo selällään — oi, astukaa sisään ja ottakaa vastaan rauha sieluillenne!" (*aa-aa-men! kunniaa! Kunniaa! hallelujaa!*)

Ja niin pois päin. Viimein ei enää voinut ollenkaan kuulla mitä pappi sanoi, kun he huusivat ja parkuivat niin hirveästi. Toinen toisensa perästä joukosta nousi ylös ja tunkeutui kynsin hampain murheellisten penkille, kyynelten tulviessa pitkin poskia; ja kun kaikki murheelliset olivat tulleet etummaisille penkeille ja sulloutuneet siinä yhteen läjään, niin he kaikki laulamaan ja ulvomaan ja viskautumaan alas nurmelle kuin hullut.

No, mitäs ollakaan! Kuningas porhalsi sinne myöskin ja rupes heti huutamaan tuikeammin kuin kukaan muu; ja yhtäkkiä karkasi hän ylös lavalle, ja pappi pyysi hänen lausua pari sanaa seurakunnalle, ja hän oli heti valmis. Hän sanoi olevansa merirosvo — oli ollut merirosvo jo kolmekymmentä vuotta Intian valtamerellä mukamas, ja hänen joukkonsa oli melkosesti vähentynyt viime keväänä eräässä tappelussa, ja siksi oli hän tullut kotiin värvätäkseen lisää väkeä, sanoi hän; mutta hän kiitti nyt Jumalaa mukamas, koska hältä viime yönä oli varastettu kaikki rahat, niin että hänen vastikään oli täytynyt mennä maihin höyrylaivasta, jossa hän oli matkustanut mukamas, ja tulla tänne ilman penniäkään taskussaan; ja se oli siunatuin hetki koko hänen elämässään, sanoi hän, koska hänestä tässä kokouksessa oli tullut ihka uusi ihminen mukamas ja hän nyt oli onnellinen ens kertaa eläissään; ja niin köyhä kuin olikin, niin oli hän päättänyt heti paikalla lähteä matkaan takasin Intian Valtamerelle, jossa hän aikoi

käyttää loput elämästään kääntääkseen ne muut merirosvot parannuksen tielle; ja tähän toimeen hän kykenis paremmin kuin kukaan muu mukamas, koska hän tietysti hyvin tunsikaikki merirosvot sillä merellä; ja vaikka hältä menis kauvan aikaa päästäkseen sinne, ilman rahatta kun oli tykkänään, niin hän kuitenkin kerran tulis perille, ja joka kerta kuin hän sitten kääntäisi jonkun rosvon, sanois hän: "Älä kiitä minua, älä lue sitä minulle ansioksi, vaan kiitä rakkaita veljiä ja sisaria Pokevillen raamatunselityksessä, noita ihmiskunnan ystäviä ja hyväntekijöitä, ja kiitä erittäinkin sitä rakasta sielunpaimenta siellä, tuota parasta ystävää, mitä koskaan millään merirosvolla on ollut!"

Ja siinä hän sitten puhkes itkemään ulvomaan, ja koko seurakunta teki samoin. Samassa huusi sieltä joku: "kerätään hälle matkarahaa, kerätään, hyvät veljet ja sisaret!" No, puoli tusinaa heistä ryntäs heti ylös sitä tekemään, mutta sitten taas joku huusi: "Antaa hänen itse kiertää hatulla!" Sitä samaa sanoi pappikin ja kaikki muut.

No, kuningas hän kiertämään joukossa, vanha hattunsa kourassa; ja hän pyyhki silmännurkkiaan ja siunasi näitä ihmisiä ja ylisti heitä ja kiitti heitä siitä kun olivat hyviä noille köyhille merirosvoille siellä kaukana merellä; ja aina tavantakaa nousi paikaltaan joku kaunis tyttö, kyöneleet valuen pitkin poskiaan, ja astui hänen luokseen ja pyysi saada suudella häntä muistoksi, ja kernaasti hän suostui, ja muutamia heistä suuteli hän viis kuus kertaa yhteen mittaansa — ja häntä pyydettiin jäämään heidän luokseen viikkokaudeksi, ja jokainen kutsui häntä asumaan heidän kodeissansa sanoen, että pitäisit sitä suurena kunniana; mutta hän sanoi, että kun tämä oli viimeinen kokouspäivä, niin hänestä ei enää olis mitään hyötyä täällä; ja sitä paitse hän ei saanut mitään rauhaa mukamas, ennenkun oli lähtenyt matkaan Intian merelle kääntämään merirosvoja.

Kun me tultiin takasin lautalle ja hän laski rahat, saatiin me nähdä, että kolehti oli tuottanut koko kaheksankymmentäseitsemän dollaria ja seitsemänkymmentäviis centtiä. Sen ohessa oli herra majesteetti tuonut mukanaan kolmenkannun-lekkerin viinaa, jonka hän löysi eräiden karryjen alta kotimatikallamme metsän läpi. Hän sanoikin, että se päivä oli paras mitä hällä vielä tähän asti oli ollut lähetyssammatin alalla; ja s'oli selvää, meinasi hän, että pakanat eivät vedä vertoja merirosvoille, kun tahdotaan lähetyksystäviä hellittämään kukkaronnuhojaan.

Herttua puolestaan tykkäsi tehneensä hyvän affäärin, mutta nähdessään mikä saalis kuninkaalla oli muassaan, näkyi hän vähän nolostuvan. Hän oli siellä kirjapainossa, kaikkein ollessa poissa, latonut ja painanut talonpojille, joita siellä oli käynyt, pari kuulutusta varastetuista hevosista ja ottanut heiltä vastaan maksun, neljä dollaria. Sen ohessa oli hän ottanut vastaan ilmoituksia kymmenen dollarin, arvosta, jotka oli painettavat sanomalehteen ja joiden hinnan hän alensi neljään dollariin, jos he maksaisivat heti etukäteen — ja he maksoivat. Lehden tilaushinta oli kaks dollaria vuodelta, mutta hän otti vastaan kolme tilausta ja laski hinnan puoleen dollariin kultakin sillä ehdolla, että he maksaisivat heti etukäteen; he tahtoivat maksaa perunoilla ja nauriilla, kuten tavallista, mutta hän sanoi, että hän vastikään oli vastaanottanut liikkeen ja laskenut hinnat niin alhaalle kuin suinkin mahdollista ja sentähden tahtoi ja tarvitsi selvää rahaa kassaansa. Viimein hän latoi pienen runo-pätkän, jonka hän itse oli keksinyt aivan omasta päästään — koko kolme värssy — hyvin suloista ja surullista kaikkia tyyni — ne alkoivat näin: "jaa, murjo, kylmä maailma, tään rinnan riutuneen" — ja hän jätti runon aivan valmiiksi ladottuna sanomalehteä varten eikä ottanut mitään vaivastaan. No, kaikkiaan oli hän niittänyt yheksän ja puoli dollaria, ja hän meinasi, että ne myös olit rehellisesti ansaittua rahaa.

Sitten näytti hän meille toisen pikku kapineen, jonka hän myös oli painanut — ottamatta siitä mitään maksua, se kun nyt oli meitä varten. S'oli tuommonen tavallinen kuulutus, jossa ensiksi oli karanneen neekerin kuva, joka kantoi nyyttyä kepin päässä olallaan, ja alla seiso: "200 dollarin palkinto"; ja sitten tuli luettavana kertomus Jimistä, ihan säntilleen sopiva häneen tukasta varpaaseen; ja siinä sanottiin myös, että hän oli karannut St. Jaques'in maatilalta, joka mukamas oli viiskymmentä virstaa eteläänpäin New Orleansista, viime talvena ja luultavasti lähtenyt pohjoseen päin; ja se, joka ottais hänet kiinni ja toimittais hänet takasin, sais sen palkinnon ja kaikki kulungit sitä paitse.

"Ja nyt", sanoi herttua, "voidaan me tästä lähin matkustaa päivätkin, jos meidän lystää. Kun näemme jonkun tulevan, sidomme vain Jimin kädet ja jalat köydenpätkällä ja pistämme hänet mökkiin, ja sitten näytämme tämän kuulutuksen ja sanomme, että me otimme hänet kiinni yläjoella; ja kun me oltiin liian köyhiä matkustaaksemme höyrylaivassa, niin saimme me tämän lautan velaksi ystäviltä ja ollaan me nyt matkalla sinne etelään saadaksemme palkinnon. Tosin näyttäis se komeammalta, jos Jim olis oikein käsiraudoissa ja kolisevissa kahleissa, mutta se taas ei oikein sopis siihen juttuun, että me ollaan niin köyhiä. Ei siis nyt mitään ylöllisyyttä, hyvät herrat, vaan tytykäämme köydenpätkään. Sopusointu ennen kaikkea, kuten me sanotaan näyttämöllä." Me tykättiin kaikki, että herttua oli turkkasen terävä mies, ja nyt ei enää voinut olla mitään hätää, vaikka me kulettais päivälläkin. Ja me toivottiin päästä niin kauvas sinä yönä, ett'ei meille tulis mitään selkkausta sen sotkun tähden, jonka herttua oli saattanut aikaan siellä kirjapainossa ja joka varmaankin synnyttäis koko joukon melua tuossa pienessä kujakauppalassa — sitten voitais me matkustaa herroiksi, miten mieleemme teki.

Me maattiin paikallamme ja oltiin hiljaa kello kymmeneen asti; mutta silloin lähdettiin me lauttoinemme matkaan ja pyrittiin pois päin niin hyvää vauhtia kuin päästiin; ja lyhtyä emme sytyttäneet ennenkun oltiin kylliksi kaukana kaupungin näkyvistä.

Kun Jim kello neljän aikaan aamulla herätti minut vahtiin, sanoi hän:

"Kuules, Huck, luulekko sä että me saaraan enemmän kuninkaita vieraisiksi tällä matkalla?"

"En, sitä min' en usko."

"No, s'olis hyvä se", sanoi hän. "Käyhän vielä laatuun yks tai pari, mutta siin'on jo aivan kylliksi. Tämä tässä on nyt sikapäissään, ja herttua ei oo paljo paremmassa tilassa hänkään."

Jim kertoi myös koittaneensa saada kuningasta puhumaan vähän Franskan kieltä, jotta hän olis saanut kuulla millaiselta se soi; mutta hänen majesteettinsa sanoi olleensa niin kauvan tässä maassa ja kokeneensa niin kovia, ett' oli kokonaan unohtanut lapsuutensa kielen.

Yhdeskolmatta luku.

Aurinko oli jo noussut sinä aamuna, mutta me jatkettiin kuitenkin matkaa, huolimatta käydä maihin niinkuin ennen. Kuningas ja herttua ryömivät ulos suojasta, ja hyvin he näyttivät ränstyneiltä; mutta hypättyään jokeen ja uituaan pikkusen, reipastuivat he jotakuinkin. Aamiaisen jälkeen istui kuningas lautannurkkaan ja veti saappaat jalastaan ja kääri ylös housunsaarensä ja antoi hauskuudekseen jalkansa roikkua joessa; sitten sytytti hän piippunsa ja rupes pänntäämään päähänsä Romeotansa ja Juliaansa. Kun hän oli oppinut tuon roolin joltisestikin ulkoa, rupes hän ja herttua harjottelemaan sitä yhdessä. Herttua sai opettaa hänelle moneen kertaan, miten jokainen sana oli lausuttava, miten piti huoata ja pusertaa kättä sydämmelle, ja muita mokomia temppuja; ja hetken päästä sanoi hän, että kuninkaalta jo rupes sujumaan teateritoimi aika hyvin; "mutta", sanoi herttua, "ei toki saa tuolla tavoin ulvoa: *Romeo!* — aivan kuin lautapäähärkä; Sun täytyy lausua se lempeästi ja arasti ja suloisesti, näin — Ro-o-o-meo! silloin se vetelee; Juliahan on kaunis ja hentonen nuori tyttö, hänen ei sovi mylviä kuin sonni."

No, sitten ottivat he framille pari pitkää miekkaa, jotka herttua oli veistänyt tammenriu'uista; ja he rupesit harjottamaan miekkailemista — ja herttua sanoi olevansa Richard kolmas; ja s'oli oikein muhkeaa, kun he löylyttivät toinen toistaan ja hyppivät ympäri lautalla kuin tappelevat koirat. Mutta viimein kompastui kuningas ja putos jokeen, ja silloin he päättivät levähtää vähän aikaa ja istuivat pakinoimaan kaikellaisista seikkailuista ja sotkuista, joita heillä ennen aikaan oli ollut tällä joella.

Puolipäivän jälkeen herttua sanoi:

"Kuules, Capet, meillä pitää olla oikein ensimmäisen luokan näytäntö, niin että, nähdäkseni, täytyy saada vähän lisää ohjelmaan. Kun meitä huudetaan esille, pitää ainakin olla jotain ekstraa, jolla me vastataan kättentaputuksiin."

"Mitä se ekstra on?" kysyi kuningas.

"Jotain kaupan päälle. Minä luulen että minä puolestani tanssin Ylänkömaan saapaspolkskaa tai jotain semmoista; ja sinä — sinä — niinpä kyllä — sinä voit lausua Hamletin monologin."

"Hamletin mitä lajia?"

"Hamletin monologin, tien mä; paras palanen koko Shakespearessä. Ooh, s'on ihanaa, kerrassaan suurenmoista! He taputtavat aina käsiään kuin riivatut. Mulla ei ole sitä kirjassa — mull'on, jumala paratkoon, ainoastaan yks nidos — mutta minä kenties voin paikata sen kokoon muistista. Älkääppäs hätäilkö; kunhan pasteerailen tässä hetken aikaa, kenties sukeltaa se ylös muistini pimeästä kellarista."

Hän rupes marssimaan eestakasin lautalla, vahvasti mieltien ja tuon tuostakin rypistellen otsaansa kovasti; välistä veti hän myös kulmakarvansa korkealle ylös; sitten paiskasi hän kämmenellään päähänsä ja ikääskuin horjahti takaperin ja puhkui raskaasti; sitten huokasi hän surkeasti ja sitten näytti jo siltä, kuin hän olis aikonut puheta poraamaan. Sit' oli oikein liikuttava katsella. Yht'äkkiä sai hän sitten tolkkua asiasta. Ja hän sanoi, että meidän nyt piti tarkasti kuunnella. Hän asettui erinomattain juhlalliseen tällinkiin, huitoen käsillään ilmassa; toinen jalka oli lykättyä ikääskuin pöngäksi eteenpäin ja pää painui kallelleen taakse päin, niin että silmät tuijottivat taivaaseen; ja sitten hän puhuessaan alkoi huutaa ja kiljua ja purra hammasta ja pullistaa poskiansa, niin että s'oli oikein hirvittävää; enkä minä koskaan ole nähnyt niin muhkeaa teateripeliä. Tällainen oli se puhe, jonka hän piti — minä opin sen varsin pian ulkoa samassa kuin hän pänntäsi sitä päähän kuninkaalle:

Ollako vai ei, kas sepä vasta kysymys,
 Vai käydä miekkaan tuskain tulvaa vastaan,
 Kun metsä Birnamin jo ryntää Duncinanin linnaan?
 Ken silloin kärsis ajan ilkkua ja vitsaa?
 Oi, myrkky hänest' ennen aikaa lopun tehnyt on!
 Sä sait! kaikki joit, et pientä tilkkaa mulle suonut!
 Täss' on mun puukkon! Se janoo verta kunnottoman pispan
 Ja ell'ei se sitä saa, niin kuolee se janohon!
 No, sano tervetulleeks outo vieras Horatio.
 Taivaassa ja maas' on paljon,
 Jot' ei voi uneksia tietoviisaat.
 O, terve, terve, toivorikas onnetar!
 Min' olen isäs henki, tuomittu ajaks öisin kulkemaan
 Ja päivät paastomahan valkeassa.
 Ylevä Caesar kuoli, maaksi muuttui,
 Ja reiän tukkeeks tuulta vastaan juuttui;
 Hän, joka säikähdetti maailmaa,
 Nyt talven myrskyjä saa vastustaa.
 Vait, syrjään! Tuossa tulee kuningas!
 Tuokaa tänne hevonen, tuokaahan hevonen!
 Koko valtakuntani mä annan hevosesta!
 Tää seura tässä tietää, ja kai tekin
 Olette kuulleet, että raskas synkkyys
 Käsittää mieltäni.
 Mut sit' ei Hamlet tee, sen kieltää Hamlet.
 Ken siis sen tekee? Hulluus. Sillä
 Niin kurjaa kohtalot' ei kuultu konsa
 Kuin Julian ja hänen Romeonsa.
 Horatio, mä kuolen, tuo tuima myrkky
 Salpaa hengen multa.
 Lähettiläit' en enää kuulla ehdi,
 Mut Fortimbras, sen ennustan, saa kruunun.
 Pikarit laske pöydälle. Jos Hamlet
 Ens iskulla tai toisell' oikein osaa,
 Tai kolmannella kerrall' iskuun vastaa,
 Niin kaikki tornin tykit laukaiskaa;
 Kuningas juopi muistoks Hamletin.
 Kuin katse häll' on viekkaan publikaanin!
 Mä vihaan hänt', ett' on hän kristitty,
 Enemmän toki siit', ett' ilmaiseks hän
 Sulasta tyhmyydestä lainoja antaa,
 Vähentäin sillä korkomäärän meiltä.
 Kuuletteko, Shylock? Mit' on tässä?
 Kuva ihanan Portian! Oi, liikkuuko sen silmät?
 Signor Antonio, usein, monta kertaa
 Olette haukkunut mua Rialtossa
 Rahoistani ja koroistani.
 Sanoitte pakanaks mua, verikoiraks
 Ja sukumekolleni syljitten,
 Vaan sen vuoks että omaani mä käytän.
 En moista sekavimmaa ole nähnyt,
 Niin hurjaa, outoa ja hajanaista,
 Kuin kadulla tuon koiran Juutalaisen.
 Jalompaa ylimyst' ei päällä maan.
 Se mies hänt yksin kiintää maailmaan!
 Hiljaa! Eikö tule tuoss' Ofeelia?
 Mene — ä! aukase ne raskaat marmorkidat,
 Vaan mene luostariin! — Mene!

No, ukko kuningas tykkäs että s'oli turkkasen kaunis puhe, eikä aikaakaan, niin hän osas sen ulkoa alusta loppuun. Näytti siltä, kuin hän oikein olis ollut luotuna sitä varten; ja kun hän oikein oli päässyt vauhtiin ja ikääskuin pillastunut, rehki ja rehenteli hän sitä saarnatessaan ja keikaili ja pöyhistelä ja potki taakseppäin kuin korskuva hevonen. S'oli oikein komeaa.

Niin pian kuin matkallamme sopi, kävi herttua painattamassa koko joukon kuulutuksia eli "afissejä"; ja sitten oli parina kolmena päivänä uivalla lautallamme oikein markkinaelämää, kun he miekkailivat yhteen mittaam ja äkseerasit noita teateritemppujaan. Eräänä aamuna, kun me jo oltiin hyvän matkaa Arkansasin Valtion sisäpuolella, tuli näkyviimme pikkunen kujakauppala[10] syvän lahden perukassa. Me laskettiin lauttoinemme maihin kappaleen matkaa sen yläpuolella, muutaman pienen joen suuhun, jok' oli niin sypressipuiden peitossa, että se melkein oli tunnelin kaltainen; sitten astuttiin me kaikki, pait ei Jimiä, kanootiin ja melottiin kaupunkiin urkkiaksemme, maksaisko vaivaa ruveta antamaan näytäntöä siellä.

Me onnistuttiin sillä kertaa vallan hyvin; siell' oli näet muuan sirkkus-seura, jonka piti esiintyä samana iltapäivänä, ja maalaiskansaa alkoi jo tulla kylään, muutamat ratsahin, toiset kaikellaisilla vanhoilla ränstyneillä ajopelillä. Sirkkus-ihmiset aikoivat lähteä tiehensä illalla, niin että meille sopi hyvin näyttää taitoamme perästäpäin, kun ihmiset viel' oli koolla. Herttua meni ja hyyräsi raastuvan salin, ja me alettiin liisteröidä afissejämme talojen nurkkiin. Tämmöisiä ne olit:

SUURI SHAKESPEARE-NÄYTÄNTÖ!!!

Ihmeellinen viehätysvoima! Ainoastaan tämä ainoa kerta!

Maailman mainiot näyttelijät

David Garrick, nuorempi, Drury Lane Teaterista Lontoossa,
ja
Edmund Kean, vanhempi, Kuninkaallisesta Haymarket Teaterista,
Whitechapelista, Pudding Lanesta, Piccadillystä, Lontoosta,
sekä Euroopan kaikista hoviteatereista,
antavat tän' iltana
Shakespearen kunniaksi ja muistoksi
Juhlanäytännön,
jossa esitetään

1. Maailman-mainio palkongi-kohtaus hirvittävästä murhenäytelmästä

ROMEO JA JULIA!!!

Henkilöt: Romeo — Herra Garrick.
Julia — Herra Kean.

Ynnä seuran kaikki jäsenet!

Huom.! Uudet puvut, uudet koristukset, uudet näyttämölaitokset!

2. Jännittävä, suurenmoinen, pöyristyttävä Miekkailukohtaus Kauheasta näytelmästä

RICHARD III!!!

Henkilöt: Richard III. . . Herra Garrick.
Richmond . . . Herra Kean.

3. (Useiden pyynnöstä.)

HAMLETIN KUOLEMATON MONOLOOGI!!

Esittää mainehikas Herra Kean,
Joka tässä roolissa on myrskyisellä menestyksellä esiintynyt
300 iltaa peräksyttäin *Pariisissa!!!*

Huom! Sen johdosta, että herrat Garrick ja Kean ovat sitoutuneet piakkoin esiintymään
Euroopan etevimmissä Hoviteatereissa, annetaan

Ainoastaan tämä ainoa näytäntö!

Sisäänpääsymaksu 25 centtiä. Lapset ja palvelusväki 10 centtiä.

Sitten me mentiin pasteerailemaan pitkin kaupunkia. S'oli tuskin muuta kuin harakanpesä. Sekä kauppapuodit että muut talot olit melkein kauttaaltaan vanhoja ränstyneitä puuhökkeleitä, jatk'eivät koskaan liene maalia nähneet; ne ei olleet ees maassa kiinni, vaan seisovat, aivan kuin tuulentuvat ilmassa, kolmen neljän jalan korkuisten paalujen päällä, jott'ei vesi pääsis sisään tulvan aikana. Talojen

ympäri oli tavallisesti pienet puutarhat, mutta he eivät näkyneet viljelevän niissä muuta kuin rikkaruohoa ja päivänkukkia ja tunkioita ja vanhoja kenkäräjiä ja rikottuja pulloja ja vaaterepaleita ja muuta romua ja roskaa. Aidat eli taketit niiden ympäri oli kokoon-pantu kaikenkaltaisista erillisistä riu'uksista ja laudanpalasista, joit' oli naulattu kiinni milloin mitäkin, ja ne kallistuivat sekä sinne että tänne; ja niissä oli portit, jotka melkein kaikkialla riippuivat kiinni ainoastaan yhdestä saranasta - ja se päälle päätteeksi tavallisesti oli nahasta. Muutamat taketit oli olleet valkomaalissa kerran maailmassa, — herttua arveli Kristofferin Kolompuksen aikaan. Enimmäkseen näkyivät siat asustelevan näissä puutarhoissa, ja paikka paikoin olivat ihmiset ajamassa niitä ulos.

Kaikki kaupapuodit oli yhdellä kadulla. Niiden edustalla oli valkoset telttikatot, ja niihin tankoihin, jotka kannattivat näitä kattoja, ruukkasi maalaisväki sitoa hevosensa. Telttikatottojen alla oli tyhjiä pakkalaatikoita, ja näiden päällä istui päivät pitkin kaikellaisia jätkiä roikkuen, jotka eivät tehneet tämän taivaallista; pureksivat tupakkamälliä vain ja haukottelit ja syleksivät ja oikoilivat laiskoja raajojaan — mokomaakin mustalaisjoukkoa! Heillä oli useimmilla päässä keltaset olkihatus, suuria kun sateenvarjot, mutta mitään takkia heillä ei ollut eikä liiviäkään. He puhuttelit kaikki toinen toistaan ristimänimellä — Bill ja Buck ja Hank ja Joe ja Andy — ja puhuivat vitkalleen ja vähän nenästä ja käyttivät runsaasti kiroussanoja. Sitä pait seisoi siellä yks retkale melkein kutakin telttatankoa kohden, syhyttäen selkäänsä sitä vastaan, ja hän piti melkein aina käsiään housuntaskuissa, pait milloin hän veti ne ulos leikatakseen itselleen tai lainatakseen toiselta tupakkamällin. Jos rupes kuulemaan heidän puhettansa, niin oli tämä melkein aina yhtä ja samaa, näin:

"Annappa mulle mälli, Hank."

"Mahotonta — mulle ei oo enää muuta ku yks. Pyyhän Billiltä."

Kenties antoi Bill hänelle mällin; kenties hänkin valehteli sanoen, ett'ei hänellä mitään ollut. Muutamilla noista jätkeistä ei koskaan ole penniäkään, eikä edes tupakkamälliä, joka olis heidän omaansa. He lainaavat kaikki tarpeensa — sanovat toverille: "Kuules, Jack, lainaappas mulle mälli, min' annoin vastikään viimeiseni Ben Thompsonille" — minkä hän tietysti valehtelee; mutta Jack kyllä tietää, kenen kanssa hän on tekemisissä, ja vastaa:

"Vai niin, vai *sinäkö* annoit hänelle mällin? Sisares kissan isoäiti sen antoi, kuuleks. Maksa mulle takasin kaikki ne mällit, ku jo oot saanu multa lainaks, Lafe Buckner, niin kenties lainaan sulle uuestaan kaks tynnöriä, saatpa ne päälle päätteeks ilman inträssittä."

"No, mutta mitä saakelia! *oonhan* mä sulle maksanu takasin."

"Niin, oothan sä — koko kuus mälliä. Sinä lainasit puotitupakkaa ja maksoit takasin neekerinkalloilla."

Puotitupakka on tavallista purutupakkaa mustana, rasvaisena rullana, mutta nämä junkkarit pureksivat enimmäkseen vain kierrettyjä luonnollisia lehtiä. Kun he lainaavat mällin, niin he tavallisesti eivät leikkaa sitä irti veitsellä, vaan iskevät siihen hampaansa ja vetävät sitten käsillään rullasta, kunnes mälli lohkee — ja silloin sattuu usein, että tupakan omistaja katselee hyvin surumielisesti jäännöstä, jonka hän saa takasin, ja sanoo ivallisesti:

"Kuules nyt, anna mulle *mälli* ja piä sinä *rulla*."

Kaikki kadut ja kujat olit paljasta mutaa, ei mitään muuta kuin mutaa — ja tämä muta oli paksua ja mustaa kuin terva, ja *kaikkialla* oli sitä parin kolmen tuuman syvältä, mutta paikka paikoin lähes yhden jalan. Röyhkiä sikoja lönkytti joka taholla. Kesken kaikkia tuli rapanahkainen emäsika porsasparvineen nahjustaen pitkin katua ja kallistui kyljelleen keskelle tietä, niin että ihmisten täytyi kiertää sen ympäri, ja siinä se makasi ojennellen raajojaan ja ummistaen silmänsä ja liipotellen korviansa, kaikkein porsasten sitä itarasti imiessä ja sen itsensä näyttäessä tyytyväiseltä kuin olis sille maksettu siitä päiväpalkkaa. Ja silloin huusi joku jätke: "Vuss tuonne, Musti, vuss! vuss!" ja pois karkasi imisä kirkuen hirveästi, koira tai pari riippuen kummastakin korvasta ja kolme neljä tusinaa kintereissä. Silloinkos tuli eloa jätkeihin! He kohousivat varpailleen ja katsoivat tuota jahtia jännistynein naamoin ja nauroivat sitä ja oikein nauttivat melusta. Sitten he jälleen vaipuivat tavalliseen tylsyyteensä, kunnes siellä syntyi joku koirainkähäkki tai muuta senkaltaista. Ei mikään saanut heitä niin hereille ja niin ihastuksiin kuin koiraintappelu — pait kenties se, kun kaadettiin petroolia kulkukoiran karvoihin ja sytytettiin se palamaan tai kun sidottiin läkkikastrulli semmoisen raukan hännänpäähän ja annettiin sen juosta kunnes kaatui kuoliaana maahan.

Joen puoleisessa kaupungin laidassa pistivät muutamat talot takapuolineen jyrkän rannan yli ulos joelle, ja ne olit kovasti koukistuneet ja mutkistuneet ja joka hetki romahtamaisillaan alas. Niistä oli ihmiset muuttanut pois. Toisista taas oli virta syönyt jonkun nurkan alustan, joka sitten riippui ilmassa veden yllä; ja niissä asui vielä ihmisiä, mutta s'oli vaarallista, sillä millä hetkellä hyvänsä voi koko talon pituinen kaistale maata luhistua kerrassaan irti. Toisinaan saattoi lohjeta neljäsosa virstan

levyinen rantavyöhyke ja vähitellen mureta jokeen yhden kesän kuluessa. Semmoiset kaupungit kuin tämä saavat alinomia peräytyä taakseppäin, koska virta lakkaamatta jyräsi niiden alustaa.

Mitä pitemmälle päivää päästiin, sitä tiheämpään tuli kärryjä ja hevosia kaduille, ja yhä niitä vain oli tulossa lisää. Maalaisilla oli eväät muassa, ja he söivät niitä istuen ajopeleissään. Runsaasti juotiin myös viinaa, ja minä näin kolme tappelua. Yhtäkkiä huusi joku:

"Kas tuossa tulloo Boggs ukko! — tulloo kaupunkiin saa'akseen pikku kuukaushumalansa — kattokaas, pojat!"

Kaikki jätkät näkyi kovasti ihastuvan - luulin että h'olit tottuneet pitämään pilkkapeliä Boggs paran kanssa. Muuan heistä sanoi:

"Kenenkähän suolet hän aikoo panna höyrymään tällä kertaa? Jos hän olis passittanu hautaan kaikki ne, joita hän on uhannu viime parina kymmenenä vuonna, niin olis hän tällä haavaa kuulusa mies."

Toinen hyvä sanoi: "Kumpahan ukko rahjus uhkais minua; silloin ei tarvittis mun pelätä kuolemaa ainakaan tuhanteen vuoteen."

Samassa tuli Boggs ratsastaen täyttä nelistä hevosellaan ja ulvoen ja kiljuen kuin indiaani. Nyt hän karjui:

"Tie auki! Boggs on sotaretkellä, ja ruumisarkkujen hinta tulloo nousemaan."

Hän oli päissään ja horjui sinne tänne satulassaan. Kävi jo kuudetta kymmentä, ja hänen naamansa punotti kovasti. Kaikki huusivat häntä ja nauroivat ja haukkuivat häntä, ja hän haukkui heitä takasin ja sanoi: "Oottakkahan vain, kyllähän teiänkin vuoronne tulloo, te sikopaimenet, mutta mull'ei oo aikaa nyt, mull'on kiire — min'oon tullu kurjaan harakanpesäänne pannakseni vanhan översti Sherburnin suolet höyrymään; 'ens paistit, sitten lusikkaruoka', s'on minun sananlaskuni, se."

Nähtyään sattumalta siinä minutkin, ajoi hän täyttä laukkaa vastaani ja huusi:

"Mistä sin'oot, poika nulikka? Ookko valmis kuolemaan?"

Sitten hän ratsasti pois päin. Minä ikääskuin vähän pelästyin, mutta muuan mies sanoi:

"Älä oo milläskään. Hän ei tarkota mitään; on aina tolla viisin olevinaan, kun on pöhnässä. S'on siivoin vanha hupakko koko Arkansasissa, — ei tee kirpun pahaa kellekkään, ei selvänä eikä päissään."

Boggs ratsasti kaupungin isoimman puotitalon eteen ja painoi siinä alas päätään, nähdäkseen telttakaton alle, ja karjasi sitten:

"Tuuppas ulos luolastas, Sherburn! Tuu ulos ja katto naamaan miestä, jota oot puijannut petkuttanut. Tuus ulos nyt, niin saa'ahan huviksemme nähä kun suolet höyryy!"

Siihen malliin hän jatkoi hetken aikaa, viskaten Sherburnille silmiin kaikki haukkumanimet, mitkä sylky toi suuhun, ja koko katu oli täynnä ihmisiä — kuulemassa ja nauramassa ja meluamassa. Yht'äkkiä astui talosta ulos vanhanpuoleinen pulska mies — hän oli noin viidenkuudetta ijältään ja paremmasti puettu kuin kukaan muu tässä kaupungissa — ja väkijoukko väistyi syrjälle molemmin puolin, jättäkseen hälle tien auki. Hän katseli Boggsia hieman ja sanoi sitten hyvin tyyneesti ja hitaasti:

"Kuules nyt, mies. Min' olen kyllästynyt tähän; mutta minä kestän sitä kello yhteen asti. Kello yhteen asti, sanon mä, mutt'en kauvemmin; muista se. Jos sinä sitten vielä kertaakaan aukaset suus, minua herjatakses, niin syytä itseäs. Sinä voit paeta niin kauvas kuin tahdot, minä sinut sittenkin löydän. Tiedä se!"

Samassa kääntyi hän kantapäällään ja meni sisään jälleen. Väkijoukko oli käynyt hyvin vakavaksi; ei kukaan liikkunut paikaltaan eikä kukaan nauranut enään. Boggs ratsasti pois päin haukkuen Sherburnia suun täydeltä kadun päähän asti, ja pian hän palasi takasin ja asettui taaskin talon eteen ja jatkoi herjauksiaan. Joukko miehiä tunkeutui hänen ympärilleen, ja he kokivat saada häntä herkenemään, mutta turhaan, hän ei tahtonut; he sanoivat hälle, että kello oli neljännestä vailla yks ja että hänen nyt ainakin täytyi mennä kotiin — heti paikalla. Mutta hän ei ollut heitä kuulevinaan. Hän vain noitui ja sadatteli tarmonsaa takaa ja viskasi hattunsa kuraan ja ratsasti sen yli, ja sitten hän jälleen läimähytti hevostaan ja ajoi katua alaspäin, harmaat hiukset liehuen tuulessa. Toinen toisensa perästä koki houkutella häntä alas hevosen selästä, voidakseen salpata hänet sisään kunnes hän selvenis humalastaan; mutta kaikki turhaan — hänen piti kaikin mokomin laukata katua ylös taas haukkuakseen Sherburnia. Silloin huusi joku:

"Menkää hakemaan hänen tyttärtään! Joutukaa, tuokaa tyttö tänne; toisinaan tottelee kurja mies

häntä. Hän on ainoa, joka voi saa'a hänet järkiinsä."

Siin' oli joku, joka juoksi hakemaan tyttöä. Minä menin kappaleen matkaa katua alas ja jäin sinne seisomaan. Noin viiden tai kymmenen minuutin kuluttua tuli Boggs taasen — mutta nyt hän ei enään ollut ratsahin. Hän tuli hoiperrellen kadun poikki minua kohti; ja hän oli avopäin, ja kaksi hänen ystävänsä piti häntä kainaloista ja joudutti hänen kulkuaan. Nyt hän oli hiljaa ja näytti levottomalta eikä enää vitkastellut tahallaan, vaan koki itsekin pitää kiirettä minkä pystyi. Silloin huusi joku:

"Boggs!"

Minä katsoin sinneppäin, josta ääni kuului. S'oli översti Sherburnin ääni, ja hän seiso jähkänä keskellä katua, pistooli ojennetussa oikeassa kädessään — hän ei tähdännyt, vaan piti vain sen piipunsuuta suunnattuna ylöspäin taivasta kohden. Samassa hetkessä tuli nuori tyttö juosten sinneppäin, ja hänen kerallaan kaks miestä. Boggs ja ne miehet, jotka häntä taluttivat, kääntyivät hetkeksi kuulemaan, kuka häntä huusi, ja nähdessään pistoolin juoksivat miehet sivulle päin; mutta samassa laskeutui pistooli vitkalleen, suu suoraan Boggsia kohti ja molemmat hanat pänningissä. Boggs ojensi hätäisesti ylös molemmat kätensä ja huusi: "Herra Jumala! Älkää ampuko!" Pang! pamahti ensimmäinen laukaus, ja hän horjahti taakseppäin huitoen käsillään ilmassa — pang! pamahti toinen, ja hän keikahti takaperin maahan, raskaasti kuin kanki ja kädet hajallaan. Nuorelta tytöltä pääsi kimakka, surkea huuto, ja hän syöksähti siihen ja heittäytyi suulleen isänsä yli itkien ja oiottaen: "Voi, hän on hänet tappanut, hän on hänet tappanut!" Väkijoukko tunkeutui heidän ympärilleen — ja he tyrkkivät ja tuuppivat toinen toistaan, kurotellen niskojaan nähdäkseen paremmin, ja ne, jotka olit sisäpuolella, lykkäsit toisia taakseppäin ja huusivat: "Väistykaa, väistykaa! antakaa toki hänen hengittää, te tolvanat!"

Översti Sherburn viskasi pois pistoolinsa, kääntyi ympäri kantapäillään ja meni tiehensä, jähkänä yhä kuin rautakanki.

He kantoivat Boggsin sisään pieneen apteekkiin, väkijoukon tukkiessa päälle yhä ja melkein koko kaupungin heitä saattaessa; ja minä tyyräsin sinne myöskin ja sain hyvän paikan ikkunan alla, josta voin nähdä kaikki tyyni. He laskivat hänet lattialle ja panivat ison Raamatun hänen päänsä alle, ja toisen Raamatun levittivät he avattuna hänen rintansa päälle — mutta ensiks repivät he auki hänen paitansa, ja minä näin selvästi reiän, josta toinen kuula oli mennyt sisään. Hän veti noin tusinan verran syviä, raskaita henkäyksiä, ja Raamattu hänen rinnallaan kohosi vähän ylöspäin hänen vetäessä henkeä sisään, mutta laskeutui taasen, kun hän puhalsi sitä ulos — ja sitten lepäsi hän aivan liikkumatta; hän oli kuollut. Sitten ottivat he pois siitä tytön ja lähtivät viemään häntä kotiin, mutta surkeasti hän itki ja oiotti. Hän oli ijältään noin kuudentoista ja turkkasen sievä ja soma katsella, mutta kovin kalpea ja pelästynyt.

No, hetken päästä koko kujakauppala oli paikalla, ja he ahdistivat ja tyrkkivät ja rutistivat siinä toisiaan aivan vimmatusti päästäkseen ikkunaan kurkistelemaan, mutta ne, jotka jo olit siinä, eivät tahtoneet väistyä, ja niinpä nuo takaa-tuuppijat alinomaa huusi: "No, ettekö te jo oo kattoneet kyllyiksi, senkin tolvanat siellä? Mikä oikeus *teill'on* seisoa siinä töllistämässä pitkin päivää ja estää muita kattamasta. Ikkuna on niin hyvin meiän kuin teiänkin. Korjakkaa siitä jo luunne, te retkaleet!"

Näytti jo siltä kuin olis tappelu ollut tulossa, ja koska minä en tahtonut joutua tekemisiin heidän kanssaan, niin pujahin siitä tieheni. Kadut oli täynnä väkeä, ja kaikki olivat he kovasti innoissaan. Jokainen, jok' onnekseen oli nähnyt kun Boggs ammuttiin, ylpeili siitä ja kertoi kielevästi millä viisin se tapahtui, ja kertojan ympärillä tunkeili aina sakea joukko, kurotellen kaulojaan ja korvat pystyssä kuunnellen. Muuan pitkä roikale mieheksi, jolla myös oli pitkät hiukset ja iso valkea, pörröinen vilttihattu niskassa ja keppi kädessä, merkitsi sen paikan maassa, missä Boggs oli seisonut, ja samaten sen, missä Sherburn oli seisonut, ja ihmiset juoksivat hänen perästään paikasta toiseen kuin lampaat ja katsoivat kovasti innoissaan mitä hän teki, nyykyttäen tämän tästäkin päätään näyttääkseen, että mukamas ymmärsivät hänen selityksensä, ja kumartuen vähän, kädet reisillä, katsoakseen miten hän mittaili maata kepillään; ja sitten hän asettui, suorana ja jähkänä, ihan samalle paikalle, jossa Sherburn oli seisonut, ja rypisteli kulmakarvojaan ankarasti ja veti hatun otsaansa ja huusi "Boggs!" julmalla äänellä; ja sitten hän ojensi keppinsä ikääskuin sillä ampuakseen ja sanoi "Pang!" — horjahti pari askelta takaperin, huusi taas "Pang!" ja keikahti kumoon kuin kanki. Kaikki, jotka omin silmin olit nähneet murhan, sanoivat, että hän näytti sitä mainiosti; juur sillä viisin oli se mukamas tapahtunut. Ja paikalla veti kymmenkunta miestä pullo taskuistaan ja tarjos hälle kunnan ryyppy.

No, yht'äkkiä sanoi siinä joku, että Sherburn oikeimmittain olis paikalla "lynsattava." Ja tuskin oli se sanottu, kun he kaikki siihen yksin suin suostuivat; ja koko joukkokunta ryntäsi matkaan huutaen kuin hullut ja siepaten mukaansa jokaisen pyykkinuoran, joka sattui heidän tielleen, hirttääkseen mukamas pitkittä mutkitta murhaajan.

Koko joukkue ponnisti katua ylös kohden Sherburnin taloa, huutaen ja ulvoen ja kiljuen kuin pedot ja Intiaanit, ja siin' oli syrjäisen paras mennä pois tieltä, joll'ei tahtonut joutua heidän jalkoihinsa ja tulla poljetuksi mäsäksi. Sit' oli kamala katsoa. Lapset juoksivat edeltä, kirkuen pahanpäiväisesti ja pyrkien pakoon; ja jokaisesta ikkunasta pitkin matkaa kurkisti ulos naisten päitä, ja joka puussa istui neekeripoikaa, ja joka puutarhan aidan takaa tuijotti nuoria miehiä ja tyttöjä; mutta niin pian kuin rähisevä rynnäkö-joukkue lähestyi heitä, hajosivat he kuin pelästynyt varpusparvi ja piiloutuivat mikä minnekin. Useimmat vaimot ja tytöt itkeä porasivat, pelästyksissään kovin.

Ryntäävä joukko kasaantui Sherburnin puutarhan aidan eteen ja sulloutui siinä tiheästi yhteen; ja he huusivat ja melusivat niin hirveästi, että minä tuskin voin kuulla omaa ajatustanikaan. Pihamaa aidan takana oli vallan pieni, tuskin kahtakymmentä jalkaa leveä. Jotkut huusivat nyt: "Murtakaa aita alas! Murtakaa aita alas!" Silloin kuului rytinää ja ratinaa ja ritinää; aita kaatui kumoon, ja meluava joukko alkoi vyöryä pihaan kuin pauhaava aalto.

Samassa astui Sherburn ulos pienen kuistinsa katolle, kakspiippuinen pyssy kädessä, ja jäi siihen seisomaan tyynenä ja jäykkänä, sanomatta sanaakaan. Melu taukosi, ja tuo ihmisaalto vetäytyi vähän taakseppäin.

Sherburn oli aivan ääneti, seisoi siinä vain kankeana ja katsoi heitä. Hiljaisuus tuntui oikein kolkolta. Sherburn ikääskuin vain pyyhkäsi tuota joukkoa tyynesti silmällään; ja kun hänen katseensa hetkeksi iski kiinni johonkin, koki tämä tähystellä häntä terävästi takasin, mutt' eipä sitä kauvan kestänytkään — loihan pian silmänsä alas ja näytti nolostuneelta. Kun tuota peliä oli kestänyt hetkisen, purskahti Sherburn nauramaan, mutta se ei ollut sitä herttaista naurun sorttia, vaan semmoista, joka tuntuu meille ikääskuin syötäis me hiekkaista leipää.

Sitten puhui hän, vitkalleen ja ivallisesti:

"Vai niin, *tekö* siis aijoitte minut lynssata? Minua totta maar naurattaa. Kun aattelee että te uskaltaisitte käydä *miehen* kimppuun! Ha, ha, ha! Sentähden, että te olette kylliksi röyhkeät rääkkäämään turvattomia nais-parkoja, jotka mieron-tiellään joutuvat tänne, sentähden luulitte te rohkenevanne ahdistaa *miestä*. Vai miten? Mutt' eihän *miehellä* ole mitään pelkäämistä teiltä, vaikka teit' olis kymmenen tuhatta — ei ainakaan päivällä ja jos te ette pääse hänen päälleen takaapäin. Eikös niin?

"Josko mä teidät tunnen? Minä tunnen teidät päästä kantapäähän. Min' oon syntynyt ja kasvanut täällä Etelässä ja elänyt kauvan Pohjois-valtioissa, niin että minä tiedän millaista kansa ylimalkain on. Useimmat on pelkureita ja raukkoja. Pohjassa antavat he kenen hyvänsä tallata itseään maahan ja menevät sitte kotiin rukoilemaan itsilleen nöyrää mieltä kestääkseen sortoa. Ja täällä Etelässä on tapahtunut, että yks ainoa mies, aivan yksinään, on keskellä päivää pidättänyt koko vaunullisen tuommoisia raukkoja kuin te ja ryöstänyt heidät paljaksi. Teidän sanomalehtenne toitottavat alinomaa korviinne, että te mukamas olette urhoollista kansaa, niin että te todellakin luulette olevanne urhokkaampia kuin muut ihmiset — ja yhtäkaikki ootte te juur yhtä urhokkaat kaikki tyyni. Minkähän tähden teidän valaoikeutenne eivät koskaan hirtätä murhaajia? Sentähden, että herrat valatuomarit pelkäävät saavansa kuulun selkäänsä murhaajan ystävilta — pimeässä, niinkuin he vissisti saisikin.

"Siispä he myös aina vapauttavat; ja sitten joku *mies*, sata maskeerattua pelkuria muassaan, menee yön aikana ja lynssaa pahantekijän. Te, hyvät ystävät, ootte tehneet tyhmästi siinä, ett'ette ottaneet jotain *miestä* teitä johtamaan ja että tulette keskellä päivää ja ilman maskittia naamoillanne. Yks miehen *puolikas* teill' on — tuo Buck Harkness tuossa —, ja jos ei hän olis pannut teihin vauhtia, niin ei olis tuumastanne tullut muuta kuin tuulenpieksemistä.

"Teitä ei haluttanut tulla tänne, s'on vissi se. Raukat semmoiset kuin te eivät rakasta meteliä ja vaaroja. Mutta kun vain tuommonen miehen *puolikas*, kuin Buck Harkness tuossa, rupee huutamaan: 'lynssataan hänet! lynssataan hänet!' silloin häpeette te peräytymistä — pelkätte että nähtäis mitä te olette — *pelkureita* — ja sentähden elämöitsette te ja huudatte ja tartutte turvaksenne kiinni johtajanne takinliepeeseen ja tulette rynnäten tänne ja kerskailette urotöistä, joita aiotte tehdä. Minä halveksin semmoista moskaväkeä kuin te — ja armeijat on myös enimmäkseen moskaväkeä; sotamiehet eivät taistele rohkeudella, joka olis *heissä* syntynyttä, vaan rohkeudella, jonka synnyttää heidän paljoutensa tai heidän upseerinsa. Mutta kaikkein enimmäin voin minä halveksia moskaväkeä, joita ei ole johtamassa *mies*. Nyt kuulkaa, hyvät ystäväni, mitä *teidän* tulee tehdä; — pistäkää siivosti häntä koipien väliin ja menkää kotiin. Jos te täyttä totta tahdotte minut lynssata, niin tulkaa Herran tähden pimeässä, niinkuin täällä Etelässä on tapana; ja muistakaa myös panna maskit naamoillenne, ja ennen kaikkea: ottakaa *mies* johtajaksi. *Nyt korjatkaa luunne* — ja ottakaa tuo miehen-puolikas mukaanne." Viimeiset sanat sanoessaan oikasi hän pyssynsä ja veti hanan pänninkiin.

Koko joukkue peräytyi sukkelasti ja hajosi sitten joka haaralle kuin pelästynyt kanaparvi, ja Buck Harkness pötki myöskin tiehensä toisten perästä, näyttäen jokseenkin nolatulta. Minä tietysti olisin voinut jäädä siihen, jos minua olis haluttanut, mutta minua ei haluttanut.

Minä menin sen sijaan sirkkus-teltalle ja kiertelin hetken aikaa peräseinän puolella, kunnes vahtimies oli mennyt ohi, ja sitten sukelsin sukkelasti sisään telttaseinän alta. Mulla kyllä oli kahdenkymmenen dollarin kultakolikkoni ja vähän muutakin rahaa taskussa, mutta minun mielestäni oli parasta säästää ne, sillä eihän koskaan tiedä milloin sattuu tarvitsemaan rahaa, kun on poissa kotoaan ja vieraiden ihmisten keskuudessa. Onhan aina hyvä olla huolellinen. Minä kyllä kernaastikin pistouaan itselleni rahaa sirkkus-teaterin katsomiseen, jos ei muu neuvo auta; mutta turhaa tuhlaustahan olis ollut panna ropojaan menemään tarpeettomasti.

S'oli oikein mukava sirkkus, oikein priima sorttia, sanon mä. S'on totta se, ett' oikein häikäisi silmiä, kun he kaikki tulit ratsastaen sisään, parittain, herra ja hieno rouva vieretysten, herrat alushousuissa vain ja alusröijyissä, ilman kengittä ja ilman jalustimitta, ja kädet reisillä, niin turkkasen tyylikkäästi ja notkeasti, ett' oikein — heit' oli ainakin kaksikymmentä — ja jokainen rouva oli sanomattoman korea koko kasvoiltaan ja täydellisesti kaunis, kuin paraimmat patentti-rouvat mitä koskaan olen nähnyt, ja vaatteet oli heillä päällä, jotka maksavat monta miljoonaa dollaria, ja niissä oli suunnattoman kalliita jalokiviä ja helmiä ja päärlyjä sadottain. Sitä kelpas katsoa, jumaliste, ja minä en vielä koko elinaikanani ole mitään niin sakramenskatun fiiniä nähnyt. Ja sitten he toinen toisensa perästä nousivat seisomaan hevosenselkään ja laukkasit sävysästi ja somasti ja ikääskuin lainehtien ympäri ympyrän moneen kertaan; ja herrat näyttivät niin hurmaavan komeilta ja pulskilta ja suorilta, kun heidän päänsä tolla viisin helkkua hölkkäsi ylös alas telttakaton alla; ja rouvien ruusunpunaiset leningit liipottelit niin pehmeästi ja luontevasti heidän lanteillaan, että heitä ilman liiottelematta voi verrata kaikkein kauniimpiin parasolleihin.

Sitten rupesit he kaikki tanssimaan, potkasten ensiksi toisella, sitten toisella jalalla ilmaan, samalla kun hevoset laukkasit yhä parempaa vauhtia ja kallistuivat kallistumistaan; ja kehämestari käveli ympäri keskellä kehää lätkähyttäen pitkällä piiskallaan ja huutaen "hei! hei!" ja klowni eli hulluttelija juoksi hänen jälestään tehden kaikellaista koirankuria. Yhtäkkiä päästivät he ohjakset käsistään, ja kaikki rouvat nojasivat rystöset lanteilleen, ja kaikki herrat panit käsivarret ristiin rinnoilleen, ja silloinkos hevosiin tuli vauhtia! Ja sitten yhtäkkiä — koko komea pataljoona hyppäsi alas kehään, ja kukin kohdastaan teki niin sievän ja siistin kumarruksen, ett'en ikäpäivänä ole senkaltaista nähnyt; ja sitten he juoksit tiehensä, ja ihmiset taputtelit käsiään ja peuhasivat kuin pakanat.

No, siellä tehtiin sitten vielä mitä ihmeellisimpiä äksänpäksiä; ja kaiken aikaa tuo klowni nauratti ihmisiä niin, ett' olivat pakahtua siihen paikkaan. Kehämestari tuskin sai sanaa suustaan, ennenkun tuolla hulluttelijalla oli valmiina mitä vikkelin vastaus; miten hän *voi* keksiä nuo kaikki kokkapuheet ja sattuvat sanasutkaukset, ja niin yhtäkkiä, sitä en minä kuolemaksenikaan saata ymmärtää. Minä en olis keksinyt niitä, vaikk' olisin tuumannut pitkin päätäni koko vuoden. No, yhtäkkiä alkoi muuan juopunut mies elämöidä ja pyrki päästä kehään; hän mukamas myöskin tahtoi ratsastaa ja sanoi osaavansa sen konstin yhtä hyvin kuin kukaan muu. He käskivät hänen tietää huutia, mutta hän ei kuullut sillä korvalla, vaan rähisi vain kuin riivattu, ja koko näytäntö taukosi tuokioksi. Silloin rupesit ihmiset häntä haukkumaan ja tekemään hänestä pilkkaa, ja siitä hän raivostui ja alkoi riehua kuin hullu, niin että muutkin suuttuivat ja toinen mies toisensa perästä ryntäs ylös penkeiltä ja karkas kehään päin antaakseen hälle selkään, huutaen: "Annetaan sille köniin! Heitetään ulos se roisto!" ja parilta kolmelta naiselta pääsi hätähuutoja. Viimein piti kehämestari pienen puheen ja sanoi toivovansa, ett'ei katsojat panis pahakseen tätä häiriötä, ja jos mies lupais olla siivolla, niin sais hän ratsastaa, jos luuli pysyvänsä hevosenselässä. Kaikki nauroivat, ja "hyvä"-huutoja kuului, ja pöhnäinen mies kapusi todellakin hevosenselkään. Hevonen rupesi heti rykäsemään ja nousemaan takajaloilleen ja pillastumaan, ja kaks sirkkusmiestä tarttui sen ohjaksiin kokien sitä pidättää, vetämällä minkä jaksoivat; humalainen hurjapä riippui käsillään sen niskassa, ja hänen koipensa huitoivat ilmassa, ja koko kansajoukko kohosi seisomaan paikoiltaan nauraen niin että vesi tuli heille silmiin. Ja viimein, huolimatta noiden miesten ponnistuksista, repäsi hevonen itsensä irti ja kiiti pitkin pyöreää rataa kuin tuuli, ja yhä vain tuo hullu riippui sen kaulasta kiinni, viruen välin toisella, välin toisella jalallaan maassa, ja ihmiset elämöivät ja nauroivat kuin toiset hullut. Minun mielestäni se ei enää ollut mitään naurun asiaa, vaan päin vastoin tuo jo oli oikein kamalaa nähdä. Mutta yhtäkkiä onnistui hän kämpimään ylös taas ja istui pystyssä ja sai ohjakset käsiinsä, vaikka hän vielä horjui sinne tänne; ja nyt hän kaikkein hämmästykseksi, ketterästi kuin apina, hypähti seisomaan hevosenselässä, suorana kuin kanki, vaikka hevonen juoksi täyttä laukkaa. Siinä seisoi hän jäykkänä ja varmana, kuin ei olis ollut päissään ijässään — ja sitten hän alkoi riisua vaatteet päältään, viskellen niitä ympärilleen niin sakeasti, ett' oikein ilma ikääskuin musteni, ja yhteensä heitti hän sillä viisin päältään seitsemäntoista nuttua. Sitten seisoi hän siinä solakkana, pulskana ja komeana kuin perintöprinssi ja puettuna mitä paraimpaan ja loistavimpaan pukuun, ja hän antoi hevoselle läimäyksen siistillä piiskallaan, niin että se surisi ympäri kuin villikissa — ja viimein hän äkkiarvaamatta hyppäsi alas ja teki pulskan kumarruksen katsojille ja pyörähti pois

pukuhuoneeseen, ja kaikki ihmiset oikein ulvoivat ihastuksesta ja ihmetyksestä.

Nyt huomasi kehämestariakin, miten tuo vekkuli mieheksi oli vetänyt häntä nenästä, ja hän häpesi surkeasti; en ole koskaan nähnyt niin nolattua ihmistä. S'oli muuan hänen omia miehiään! Hän oli keksinyt tuon kepposen aivan omasta päästään, hiiskumatta sanaakaan muille. Minä häpesin kyllä pässinpäättäni, kun olin antanut narrata itseäni niin, mutta kehämestarin housuissa en olis tahtonut olla tuhannesta dollaristakaan. Niin no, s'oli kerrassaan hyvä sirkkus. *Voihan* niitä tosin löytyä parempiakin maailmassa, mutta minä ainakaan en ole muhkeampaa nähnyt. S'oli kaikissa tapauksissa kylliksi hyvä *minulle*, ja min' aion mennä sitä katsomaan miss' ikinä sen tapaan.

No, illemmalla oli *meillä* näytäntömme; mutta sinne ei tullut muuta kuin noin tusinan täysi ihmisiä, niin että me töin tuskin kyettiin maksamaan kulut. Ja päälle päätteeksi nauroivat he ilkeästi kaiken aikaa, ja se suututti kovasti herttuaa; ja kaikki lähtivät he tiehensä ennen näytännön loppua, pait eräs poika ei, jok' oli nukahtanut. Herttua sanoi, että nuo Arkansasin moukat olit liian tyhmiä mukamas ymmärtääkseen Shakespearea; turhaa oli heittää semmoisia helmiä semmoisille sioille, sanoi hän. Niille sopis vain kaikkein krouvimmat kometiit, meinasi hän, tavalliset markkinahuvit. Mutta hän arveli kyllä keksivänsä jotain, joka vetelis; ja seuraavana aamuna hankki hän itselleen muutamia isoja paperiarkkia ja vähän mustaa väriä ja maalasi muutamia kuulutuksia, jotka hän sitten liisteröi sinne tänne talonnurkkiin. Näin seisoi näissä kuulutuksissa:

ILLANVIETTOA RAASTUVANSALISSA!

Ainoastaan 3 iltamaa!

Maailman mainiot näyttelijät

DAVID GARRICK NUOREMPI!

ja

EDMUND KEAN VANHEMPI!

Lontoon ja Euroopan mannermaan Teatereista,
antavat

Pöyristyttävän Murhenäytelmän:

KUNINKAAN KAMELEONTTI

eli

KUNINKAALLINEN KUMMITUS!!!

Pääsymaksu 50 centtiä.

Sitten oli paperin alareunassa kaikkein isoimmilla kirjaimilla näin:

Huom.! Naisilta ja Lapsilta on pääsy kielletty. Huom.!

"Kas niin", sanoi herttua, "jos tämä ei vetele, niin minä en tunne Arkansaan kunnon kansaa."

TOINEN OSA.

Ensimmäinen luku.

No, kuningas ja herttua puuhasit koko päivän raastuvansalissa panemalla kuntoon teateria kaupunkilaisille. He rakensivat "näyttämön" ja hankkivat esiripun ja pystyttivät kynttilöitä sen eteen. Ja mitäs ollakkaan! Illalla oli koko sali aivan kukkuroillaan miehiä. Kun sinne ei mahtunut sorkkaakaan enään, luopui herttua pitämästä vahtia ovella, jossa hän oli perinyt pääsymaksut ihmisiltä, ja meni takatietä näyttämölle ja jäi sitten seisomaan esiripun eteen. Siinä piti hän pienen puheen yleisölle,

kiitellen kovasti sitä murhenäytelmää, jota nyt saatais nähdä ja joka mukamas oli niin pöyristyttävä, että hiukset nousis heiltä pystyyn; ja hän puhui myös Edmund Kean vanhemmasta, jonka mukamas piti näyttää pääosaa tässä näytelmässä; ja kun viimein oli saanut heidän uteliaisuutensa oikein pinnistyksiin, veti hän ylös esiripun. Samalla hetkellä tuli kuningas harpaten sisään nelin kontin ja ihka alasti, ja hänen nahkaansa oli kaikkialle maalattu ruutuja ja rantuja ja renkaita kaikellisilla väreillä, niin että hän oli kaunis ja korea justiin kuin vesikaari. Ja — mutt' yks kaikki miten hän muuten koristettu; s'oli suorastaan mieletöntä kaikki tyyni, mutta hirveän hullunkurista. Ihmiset nauroi aivan pakahtuakseen; ja kun kuningas viimein oli lopettanut äksänpäksänsä ja harpannut kuin jänis kulussien taakse, rupesit he taputtamaan käsiään ja elämöimään ja hurraamaan, kunnes hän tuli sisään jälleen ja teki kaikki temppunsa toistamiseen; ja kun s'oli tehty, huusivat he hänet vieläkin sisään hulluttelemaan. No, totta puhuen olikin se niin koiranvietävää, että sill' olis lehmäkin nauranut nähdessään miten tuo vanha höpäkö hassutteli.

Sitten herttua laski alas esiripun ja kumarsi yleisölle ja sanoi, että tätä suurenmoista murhenäytelmää näytettäis ainoastaan kahtena iltana enään, koska mukamas jo oli sovittu sen näyttämisestä Lontoossa, jossa paikat jo oli myyty sitä varten Drury Lane teaterissa, sanoi hän; ja sitten kumarsi hän uudestaan ja sanoi, että jos nyt suuri murhenäytelmä oli heitä miellyttänyt, hän olis erinomattain kiitollinen mukamas, jos he tahtoisivat kehotella ystäviään tulemaan sitä katsomaan toisina iltoina.

Nyt huusi noin parikymmentä miestä:

"Mitä? Mitä tämä tietää? Siinäkö s'oli kaikki?"

Herttua sanoi: "niin." Mutta silloinkos siellä elämää nousi. He huusivat että heit' oli "petetty" ja ryntäsivät ylös paikoiltaan kiivetäkseen näyttämölle ja löylyttäkseen murhenäyttelijät pahanpäiväisiksi. Mutta samassa nousi muuan pulska ja vahva mies seisomaan penkille ja huusi:

"Seiskaa! Kuulkaas, hyvät herrat!" He seisahtuivat kuullakseen mitä häll' oli sanomista. "Onhan meitä petkutettu — surkeasti petkutettu. Mutta — emmehän toki hiidessä tahdo joutua koko kaupungin naurettavaksi; ja sitä peevelin peliä kestäis niin kauvan kuin elämme. Ei. Mennään me täältä siivosti kotiin ja kehutaan ja kiitetään näytelmää oikein kovasti; silloin tulevat muutkin vedetyiksi nenästä, ja me ollaan naurusta kuitit. Mitä sanotte siihen? ('Hahaha! s'on oikein! Tehdään niin!' huudettiin joka taholta). No, hyvä — sitten ei sanaakaan petkutuksesta. Mennään kaikki tiehemme ja kehotetaan kaikkia muitakin käymään katsomassa tätä kunnan näytelmää."

Seuraavana päivänä ei muusta puhuttu koko kaupungissa kuin siitä oivallisesta murhenäytelmästä. Ja illalla oli sali taas täpö täynnään ihmisiä, ja kaikki kävi ihan samaten kuin edellisenä päivänä. Kun minä ja kuningas ja herttua tultiin kotiin lautalle sinä iltana, söimme me kelpo illallisen; ja puolyön aikana antoivat he Jimin ja minun irroittaa lautaa ja uittaa sen virtaväylää myöten noin kolme virstaa kaupungin alapuolelle, jossa me kätkimme sen pieneen poukamaan.

Kolmantena iltana oli meillä taas "täysi huone", kuten sanotaan — ja ne ei olleet enskertalaisia, vaan samaa väkeä, jot' oli ollut siellä kahtena edellisenä iltana. Minä seisoin herttuan kanssa ovella, ja minä huomasin, että heidän taskunsa pullistuivat tai että heill' oli jotain kätkeytyä takin alle — vaan ei mitään hajuvesipulloja, ei likimainkaan. Minä vainusin mädänneitä munia kapottain ja pahenneita kaalinpäitä ja muuta senkaltaista; ja jos minun hajuni ei ole niin pilaantunut, ett'en minä tuntis onko kuollutta kissaa samassa talossa kuin minä, ja minä panen vetoa että mull'on siksi terve nenä — niin oli niitä kuuskymmentä neljä semmoista, jotka marssivat sisään sinä iltana. Minäkin tunkesin sinne hetkeksi, mutta haju oli liian sekalainen; en voinut sitä kestää. No, kun sinne ei mahtunut enemmän väkeä enään, antoi herttua lantin pienelle pojalle, joka sattui siinä seisomaan, ja pyysi hänen vahtia ovea vähän aikaa; ja sitten hän puikahti ulos takatietä, ja minä hänen perästään; mutta kierrettyämme talonkulman ja päästyämme pimeään, sanoi hän:

"Käy lujasti nyt, kunnes ollaan talojen ohi, ja anna sitten mennä lautalle päin kuin piru olis kintuissas."

Minä tein niin ja hän teki niin. Me päästiin lautalle yhtäaikaan, eikä siinä mennyt kahta sekuntia, ennenkun s'oli irti ja me luisuttiin pitkin virranuomaa. Eikä kukaan sanonut yhtään sanaa. Minä aattelin itsekseni, että kuningas paralla ei mahtanut olla niin aivan hauska siellä yksinään yleisönsä kanssa nyt. Mutta mitäs ollakkaan! Hetken päästä hän omassa persoonassa tulla kömpähti ulos lauttamökistä ja sanoi:

"No, kuinkas luonnistui tällä kertaa, herttua?"

Hän ei ollut ollenkaan ollut kaupungissa sinä päivänä.

Me ei sytytetty mitään valoa ennenkun oltiin noin viistoista virstaa tuon kujakauppalan alapuolella. Mutta silloin sytytimme lyhdyn ja söimme illallista, ja kuningas ja herttua nauroivat aivan revetäkseen,

kun heidän koiruutensa oli onnistunut niin mainiosti. Herttua sanoi:

"Mitä aasintammoja! Mitä pässinpäitä! Minä tiesin varsin hyvin, että ensimmäisen illan väki pitäis suunsa ja antais noiden toistenkin poroporvarein tulla petkutetuiksi; ja minä tiesin myös, että he aikoivat väijyä meitä kolmantena iltana, jolloin mukamas olis *heidän* vuoronsa. No, nyt on heidän vuoronsa, ja minä justiin tahtoisin tietää, millaisilta heidän naamansa näyttää tällä haavaa. He voivat pitää pikkuset pidot, jos heidän haluttaa — olihan siellä ruokavaroja kylliksi."

Neljäsataa kuuskymmentäviisi dollaria huijasit nuo veijarit itselleen sillä kurin niinä kolmena iltana. S'oli todellakin kuin olis veistänyt kultaa veitsellä.

Kun he olivat menneet maata ja nukkuneet ja jo kuorsata korisivat paraikaa, sanoi Jim:

"Kuules, Huck, eikös sua vähän kummastuta noiren kuninkairen konstit?"

"Ei", sanoin minä, "ei vähintäkään."

"Hä? Mitä perhanaa?"

"Niin, katsos, Jim, se kuuluu heidän sukukuntaansa. H'ovat kaikki samaa luuta ja lihaa."

"Mutta, Huck, nää kuninkaat, jotka me ollaan saatu niskoillemme, on oikeita kanaloja; jumal'avita, kanaloja ja roistoja ne on."

"Niin, niin, senhän olen sanonut, Jim; kaikki kuninkaat ovat enimmältään kanaloja, minun ymmärtääkseni."

"Herra hallikkoon!"

"Niin. Jos kerrankaan lukisit heistä, saisit sen nähdä. Otetaan nyt esimerkiksi tuo Hinrikki Kaheksas; jonka Englannissa tuntee joka lapsikin. Tämä meidän kuninkaamme täällä lautalla on oikea sunnuntaikoulun tarkastaja hänen rinnallaan. Ja otetaan sitte Kaarlo Toinen ja Ludvikki Neljästoista ja hänen kaimansa Ludvikki Viidestoista, ja Jaakoppi Toinen ja Edvard Toinen ja Richard Kolmas ja koko joukko muita; puhumattakaan kaikista noista Saksilaisista patriarkoista, jotka pitivät semmosta hirveää elämää entisaikoina. Olisit nähnyt tuota vanhaa Hinrikki Kaheksatta hänen voimajässään; sekös vasta värkki se! Hän ruukkasi mennä naimisiin uuden vaimon kanssa jokikinen päivä ja sivalsi siltä pään poikki seuraavana aamuna. Ja hän teki sen yhtä tyynesti kuin olis tilannut itselleen pehmeitä munia aamiaiseksi. 'Tuokaa tänne Neil Gwynn', sanoo hän. He tuovat nais paran. Seuraavana aamuna kuuluu käsky; 'Pää poikki hältä!' Ja he katkasevat hänen kaulansa kuin nauriinvarren. 'Jane Shore tänne!' komentaa hän, ja tämä raukka tulee. Seuraavana aamuna käsketään: 'Sivaltakaa hältä pää poikki!' — ja he sivaltavat sen poikki. 'Soittakaa tänne se ruusuposkinen Rosamunda!' Ja Rosamunda tottelee soitinkelloa heti. Mutta huomisaamuna kuuluu tuomio: 'Lyökää hältä pää poikki!' Ja se vyöryy pitkin permantoa. Ja jokaisen noista raukoista piti väkisinkin kertoa hänelle satu, kukin yönään; ja nuo sadut kirjoitutti hän muistiin ja tallensi, kunnes niitä oli karttunut tuhat yks kappalta, ja silloin antoi hän prántätä ne kaikki tyyni kirjaan, joka sai nimekseen 'Tuomiopäivän kirja' — jok' oli hyvä ja satuva nimi semmoiselle kirjalle. Sinä et tunne kuninkaita, Jim, mutta minä ne tunnen; ja tuo vanha veijari, jok' on syöpynyt meidän nahkaamme, on sittenkin sitä parasta sorttia, mit' olen huomannut historiassa. Niin no, mutta tuo Hinrikki Kaheksas esimerkiksi, hän sai päähänsä, että hänen mukamas piti sotaan ja sotkuihin Amerikan kanssa. Ja mitä hän teki? Puhuiko suunsa puhtaaksi kuin rehellinen mies? Mitä vielä! Yks kaks viskaa hän kaikki teelehtisäkit laivoista Bostonin satamassa mereen ja prántättää tommosen 'itsenäisyydenjulistuksen' ja käskee heidän tulla, jos tohtivat. Semmonen oli *hänen* tapansa — kerrassaan hävytön mies. Hän tuli rettelöihin isänsä kanssa, jok' oli Wellingtonin herttua. No, mitä luulet hänen tehneen? kenties antaneen ukko rahjukselle pienen pieksiäissaunan? Johan nyt! S'olis ollut liian vähän. Ei, vaan kuulekkos, hän hukuttaa jumaliste vanhan äijän isoon mesi-ammeeseen, kuin kissan. Alinomaa hän myös petti ja viekasteli. Jos hän esimerkiksi otti tehdäkseen jotakin, ja hänelle maksettiin siitä ennakolta eikä sitten pidetty silmällä, että hän sen todellakin tekis, niin teki hän aina päin vastoin kontrahtia. Mokomaa itikkaa kuninkaaksi on tuskin koskaan ollut, vaikk'ei ne muutkaan hääviä ole. Jos meill' olis ollut hänet täällä tään vanhan lurjuksen sijasta, niin hän olis peijannut tuon pienen kaupungin tuhatkertaisesi pahemmin. Minä en suinkaan sano, että meidän kuninkaamme ovat enkeleitä, sillä sitä he ei ole, jos punnitaan heidän tekojaan oikein; mutta semmoisia paatuneita petoja kuin Hinrikki Kaheksas he toki eivät ole. Oikeutta kaikille. Kuninkaat on kuninkaita, sanon mä, eikä heiltä saa vaatia liikaa rehellisyyttä. Ylimalkaan ovat he roistoja. Se kai tulee heidän takaperoisesta ja nurinpäisestä kasvatuksestaan."

"Mutta, Huck, tämä kuningas *haisoo* niin sikamaiselta."

"No, no, Jim; sitä tekevät he kaikki. *Me* ei voida auttaa sit' asiaa, miten kuninkaat haisevat; yleinen historia ei tiedä mitään neuvoa siihen."

"Mutta herrtua, häness' on sitteki vähä miehen vikkaa, tykkään mä; ei oo niin perhanan ruokoton."

"Niin, niin, herrtuat on vähän toista maata, mutt'ei paljon. Tuo tuossa ei suinkaan ole mitään kaksista hänkään. Kun hän on päissään, olis likinäkösen ihmisen vaikea erottaa häntä kuninkaasta."

"Niin no, oli miten oli. Mutta vissiiä vain on, että minun ei tee mieli enemmän kampraateja tuota laijia. Näissä kaharessa on, piru vie, aivan kylliks."

"Sitä minäkin, Jim. Mutta kun nyt kerta ovat tarttuneet meihin kuin kulkukoirat, niin tulee kai meidän heitä kärsiä ja muistaa mitä he ovat, nimittäin sääliittäviä raukkoja. Toisinaan minäkin mielelläni kuulisin puhuttavan maasta, joss' olis puute kuninkaista."

Mitä hyötyä siit' olis ollut, ett' olisin kertonut Jimille, ett'ei nämä maankuleksijat olleet mitään oikeita kuninkaita eikä herrtuaita? Se ei olis ollenkaan parantanut tilaa; ja sitä pait oli asian laita aivan niinkuin jo sanoin: he eivät sanottavasti eronneet siitä oikeasta patenttisortista.

Minä menin nukkumaan, ja Jim, hän ei herättänyt minua valvomaan kun vuoroni olis ollut. Usein hän sillä tavoin piti vahtia minunkin puolestani. Kun vihdoin heräsin juuri päivän-nousussa, istui hän siinä paikallaan, pää polvien välissä, valitellen ja huokaillen itsekseen. Minä en ollut siitä tietävinäni enkä häntä häirinnyt. Minä tiesin, miten hänen oli laita. Hän ajatteli vaimoaan ja lapsiaan siellä kaukana yläjoella, ja häntä vaivasi koti-ikävä ja alakuloisuus, sillä hän ei vielä koskaan ollut ennen elämässään ollut poissa kotoaan; ja minä uskon että hän kaipasi omaisiaan aivan yhtä paljon kuin valkoset ihmiset ruukkaavat. Se kenties ei tunnu teistä luonnolliselta, mutta minä puolestani uskon sen vissisti. Hän suri ja valitteli useinkin sillä viisin öisin, kun hän luuli minun nukkuvan, ja silloin sanoi hän monta kertaa: "Pikku Elizabeth raukkani! Pikku Johnny parkani! Voi, kuinka s'on kovaa! Luulenpa ett'en koskaan ennää saa teitä nähärä!" Hän oli hyvin hyvä ja hellämielinen neekeriksi, Jim poika, s'on totta se.

Mutta jopa otin viimein puheeksi hänen muijansa ja lapsensa, ja hän kertoi mulle liikuttavan kertomuksen neljänvuotisesta tyttärestään Elizabethistä, joka kerran oli sairastunut tulirokkoon. Elizabeth näet oli kovasti sairas mutta näkyi jo, kauvan kiduttuaan, paranneen ja nousi ylös. Silloin sanoi Jim hänelle: "Paappas kiinni tuo ovi." Mutta tyttö ei totellutkaan, vaan katsoi naurahtaen isäänsä silmiin. Silloin Jim suuttui ja sanoi hyvin kovaa ja ankarasti: "Ekkös kuullu? Paa ovi kiinni, sanon mä!" Mutta tyttö yhä vain seiso i myhäillen paikallaan. "Mitä? Irvistäkö sä mulle vasten naamaa?" sanoi nyt Jim ja löi häntä korvalle. Tyttö parka nyt pelästyi ja oikein vapisi, vaan ei sanonut sanaakaan; mutta Jim meni toisen oven kautta toiseen huoneeseen ja palas noin kymmenen minuutin päästä takasin. Silloin oli se ulko-ovi vieläkin auki, ja Elizabeth seiso i siinä katsoen lattiaan, ja kyyneleet vyöryivät pitkin hänen poskiaan. Mutta Jim oli suutuksissaan moisesta uppiniskaisuudesta mukamas ja aikoi taas käydä hänen kimppuunsa, kun samassa tuli tuulenpuuska ja paiskas oven kiinni tytön selän takana, sillä hän seiso i selin siihen; mutta Elizabeth ei nytkään liikahtanut, vaikka ovi kiinni mennessään kovasti paukahti. Silloin Jim puolestaan rupesi vapisemaan, meni ulos samasta ovesta, pani sen kiinni ja aukas sen jälleen hiljaa ja pisti päänsä sisään ja huusi yhtäkkiä oikein kovaa tytön selän takana: "*Hau!*" Mutta *Elizabeth ei liikahtanutkaan*, ei nytkään. Silloin Jim puhkes itkemään ja tarttui lapseen ja pusersi sitä rintaansa vasten ja rukoili Jumalalta anteeksi typerää kovuuttansa. "Oh, Huck", päätti Jim kertomuksensa, "hän oli kuuro ja mykkä ku lyijy, kuuro ja mykkä ku lyijy — ja minä olin pielly häntä sillä viisin!"

Toinen luku.

Illan suussa seuraavana päivänä laskettiin me maihin keskellä jokea pienen saaren rannalle, jossa kasvoi tiheästi pajupensaita. Kummallakin puolen jokea, vastapäätä saartamme, oli pieni kauppa, ja herrtua ja kuningas alkoivat heti tuumia jotain juonta lypsääkseen rahaa noista kylistä. Jim sanoi toivovansa, että he eivät viipyisi kovan kauvan retkillään, koska hänen kävi hyvin tukalaksi ja ikäväksi maata pitkin päivää lauttamökissä sidottuna nuoriin. Meidän täytyi näet aina, kun jätimme hänet yksikseen, sitoa hänet kiinni, sillä jos joku olis sattunut näkemään hänet peräti vapaana, olis häntä arvatenkin pidetty karkuneekerinä, ja hänen olis käynyt hullusti. No, herrtua sanoi nyt, että s'oli julmaa, kun ihmisen sillä viisin piti maata nuorissa koko päivän, ja hän rupes tuumimaan jotain toista konstia.

Sanottakoon mitä tahansa, oli tuo herrtua kuitenkin turkkasen näppärä mies, ja pian hän oli nytkin keinon keksinyt. Hän puki Jimin päälle kuningas Learin vaatteet — pitkän, hameenkaltaisen kauhtanan koreasta kartiinikankaasta ja peruukin ja parran valkosista jouhista. Sitten otti hän framille maalipurkkinsa ja maalasi Jimin kasvot ja kädet ja kaulan ja korvat vaaleansinisiksi — niin että mies parka näytti ihmiseltä, jok'on maannut vedessä hukuneena yhessä vuorokautta. Hän oli jumaliste nyt niin kamottavana kummituksena, ett'en ikipäivinäni ole mokomaa nähnyt. Sitten otti herrtua lautapalasen ja maalasi siihen tänkältaisen kirjotuksen:

Ja hän naulasi tämän lautapalasen kiinni tankoon ja pystytti tangon seisomaan neljä viis jalkaa mökin ovesta. Jim oli tyytyväinen. Hän sanoi että tämä oli parempaa kuin maata tuntikausia joka päivä sidottuna nuoriin ja vavista kuin haavan lehti jokaisen oudon äänen kuuluessa. Herttua sanoi, että hän nyt vois olla vapaa ja ilonen, ja jos joku tulis nuuskimaan lautalle, piti hänen vain rynnätä ulos suojuksesta ja ruveta hyppimään kuin hullu ja ulvoa kamalasti, niin he kyllä korjaisivat luunsa ja jättäisit hänet rauhaan. Ja s'oli minunkin mielestäni oikein arvattu; ja enin osa tuskin odottais hänen ulvomistaankaan, sillä hän ei näyttänyt ainoastaan kuolleelta, vaan vielä paljo pahemmalta.

Nuo molemmat veijarit tuumasivat ensimmältä näissäkin kaupungeissa esittää Kuninkaan Kameleonttia, mutta sitten arvelivat sitä vaaralliseksi, sillä olisihan uutinen heidän huijauksestaan edellisessä paikassa saattanut levitä jo tännekin. He eivät päässeet mihinkään tepsivään yhteiseen päätökseen; ja niinpä herttua viimein sanoi panevansa pitkälleen tuumiaksensa oikein pitkin päätään, eikä hän jollakin tavoin voisi lypsää tuota kauppalaan Arkansasin puolella; kuningas puolestaan aikoi pistäytyä toisessa kylässä ilman mitään valmista tuumaa ja odottaen ainoastaan, että Kaitselemus toisi hänelle neuvot — hän kai tarkotti pirua. Me olimme kaikki ostaneet itsellemme uudet fiinit vaatteet siellä edellisessä kaupungissa; ja nyt puki kuningas päälleen tämän kirkkopukunsa ja käski minun tehdä samoin; ja niin siis teinkin. Kuninkaan puku oli pikimusta, ja saatuaan sen ylleen, näytti hän oikein juhlahiimiseltä. En olis uskonut, että vaatteet voi siihen määrään muuttaa ihmisen. Muuten, nimittäin tavallisissa tamineissaan näytti hän renttumaisimmalta vanhalta rantajätkältä, mitä koskaan on ollut; mutta nyt, kun oli pannut päähänsä uuden valkosen vilttihattunsa ja teki kumarruksen ja hymyili niin herttaisesti, niin näytti hän totta maarian niin arvosalta ja hyvältä ja jumaliselta, ett' olis luullut hänen astuneen maihin suoraa päätä Noakin arkista ja kenties oli vanha Leviticus itse. Jim viskas veden kanootista, ja minä tartuin melaan. Siellä oli iso höyrylaiva rannassa, pari virstaa kaupungin yläpuolella, lastaamassa tavaraa; me oltiin kulettu sen ohi joitakuita tuntia sitten. Kuningas sanoi:

"Koska minä oon puettu näin mahtavasti, niin s'olis sopivampi, että me muka tullaan St. Louisista tai Cincinnatiasta tai jostain muusta suuremmasta kaupungista. Melohan höyrylaivalle, Huckleberry; mennään kaupunkiin siinä."

"Minä tietysti olin heti valmis; eihän sitä joka päivä pistooata huvimatkoja höyrylaivalla. Minä meloin rantaan päin, paikalle, jok' oli noin kolme neljännes-virstaa kaupungista, ja annoin sitten mennä hiljalleen suvannossa pitkin rantaa. Siinä näimme me sitten erään nuoren ja siivon ja viattomalta näyttävän maalaismiehen, joka istui muutaman tukin päällä rannalla pyyhkien hikeä kasvoiltaan, sillä päivä oli kovasti lämmin; hällä oli pari suurta kapsäkkiä vieressään."

"Laske rantaan", sanoi kuningas. Tein niin. "Mihinkä on matka, nuori ystäväni?"

"Höyrylaivalle; pitäis matkustaa Orleansiin."

"Käykää veneeseen", sanoi kuningas. "Oottakaappas vähä, palvelijani saa auttaa teitä kantamaan kapsäkkejä. Hyppää maalle ja auta nuorta herraa, Aatolfi" — s'olin minä mukamas se.

Minä tein kuten käskettiin, ja sitten lähdettiin me matkaan taas. Se nuori mies oli kovasti kiitollinen; valitti hyvin tukalaksi kantaa noita raskaita kapsäkkejä helteessä. Hän kysyi kuninkaalta, mihin me oltiin menossa, ja kuningas kertoi tulleensa jokea alas ja käyneensä asioillaan kauppalassa toisella puolen jokea tän'aamuna, ja nyt hän mukamas oli matkalla erään vanhan ystävän luo, jolla mukamas oli pieni maatila kappaleen matkaa pois päin. Silloin sanoi nuori mies:

"Kun ensiks näin herran, aattelin ittekseni: 'se mahtaa olla herra Wilks, ja hän kuitenkin tulee perille vähä liian myöhään'. Mutta sitte aattelin taas: 'ei, se ei maha olla hän, sillä silloin hän ei kulkis jokea ylöspäin'. Eihän herra ole herra Wilks?"

"Ei, minun nimeni on Blodgett - Aleksanteri Blodgett — *pastori* Aleksanteri Blodgett, pitää kai sanomani, koska mulle on suotu se armo, että saan kuulua Taivaallisen Herramme halpain palvelijain joukkoon. Mutta minua surettaa herra Wilks, jos hän ei ennättänyt perille aikansa — eihän hän nyt vain ole tullut kovaan vahinkoon myöhästymisensä tähden?"

"No, eihän hän sentähän menetä mitään rahaa, sillä omaisuuen saa hän periä yhtäkaikki; mutta hän ei saanut nähdä veljeään Pietaria ennen hänen kuolemaansa — ja kukapa tietää kuinka kovasti se häneen kosee; Pietari ainakin olis antanut mitä hyvänsä saa'akseen nähdä *häntä* ennen kuolemaansa eikä viimeisinä kolmena viikkonaan puhunutkaan mistään muusta; he eivät olleet tavanneet toinen toistaan sittekuin olivat pieniä poikia; eikä Pietari ollut koskaan nähnyt William veljeään — s'on se, jok'on kuuromykkä ja ijältään ainoastaan kolmekymmentä tai viisneljättä. Pietari ja George olit ainoat, jotka muuttivat tänne Englannista; George oli nainut, ja hän ja hänen rouvansa kuolivat molemmat menny vuonna. Harvey ja William on nyt ainoat, jotk'on elossa koko perheestä; ja kovaahan s'oli, etteivät

ennättäneet tänne ajoissaan."

"Onko kukaan lähettänyt heille sanan?"

"Kyllä, tietysti. He kirjottavat pari kuukautta sitten, kun Pietari ens kertaa sai halvauksen, sillä hän sanoi tuntevansa että kuolema oli tulossa. Hän oli nähkääs jo vanha, ja Georgen tytöt olit liian nuoria ollakseen hänle sopivana seurana, pait Mary Jane, jok'on punatukkanen; ja niinpä hänen mielestään oli ikääskuin vähä ikävää Georgen ja hänen rouvansa kuolema, eikä hän juur enää näkynyt suuresti välittävän koko elämästä. Mutta hän ikävöi aivan kauheasti nähäkseen Harveyta — ja Williamia myös sentähden — sillä hän oli niitä ihmisiä, jotka eivät koskaan saa kynsistään mitään testamenttia. Hän jätti jälkeensä erään kirjeen Harveylle ja sanoi, että hän siinä kirjeessä oli ilmottanut missä hänen rahansa oli kätkössä ja miten hän tahtoi että omaisuus jaettais, niin ett'ei Georgen tytöt jäis ilman — sillä George ei jättänyt jälkeensä mitään. Ja tuo kirje oli ainoaa, minkä he saivat hänen kirjottamaan."

"No, minkätähden luulette Te ett'ei Harvey tule? Missä hän asuu?"

"Ooh, hän asuu Englannissa — Sheffieldissä — on pappina siellä; ei koskaan ole ollut Amerikassa. Hän tuskin oliskaan ennättänyt tänne — ja mahdollistahan myös on, ett'ei hän oo saanutkaan tuota kirjettä."

"Sepä nyt surullista, todellakin hyvin surullista, ett'ei mies parka saanut elää nähdäkseen omia veljiään. Tehän olette menossa Orleansiin? eikös niin?"

"Niin, mutta matkani ei oo lopussa siellä, vaan siellä mä meen laivaan ens keskiviikkona, matkustaakseni Rio Janeiroon, jossa setäni asuu."

"S'on pitkä matka se. Mutta siellä kuuluu olevan niin kaunista; kumpahan olisin Teidän kengissä. Vai niin, vai Mary Jane on vanhin? Mitenkä vanhat ne on muut sitten?"

"Mary Jane on yheksäntoista, Susanna viistoista ja Johanna neljäntoista paikkeilla — hän on ristihuulinen ja hyvin hyvä köyhille."

"Tyttö parat! kun jäävät niin yksikseen tähän kylmään maailmaan."

"No, olishan saattanut käyä pahemminkin. Ukko Pietarilla oli hyviä ystäviä, eikä ne jätä tyttöjä maantielle. Niitä on Hobson, baptistisaarnaaja; ja kirkkoväärtti Lot Hovey ja Ben Rucker ja Abner Shackelford ja asianajaja Levi Bell ja tohtori Robinson ja heiän rouvansa ja leskirouva Bartley ja — no, niitä on koko joukko; mutta ne ne oli Pietarin paraimmat ystävät, ja hän ruukkasi kirjottaa heistä, kun kirjotti kotiaan, niin että Harvey kyllä tietää mistä löytää ystävät, kun tulee."

Niin no, ukko veijari jatkoi yhä kyselemistään, kunnes oli lypsänyt tuon nuoren miehen tyhjäksi. Hän jumaliste tiedusteli joka ihmistä ja joka asiaa tuossa siunatussa kujakauppalassa, ja erittäinkin urkki hän selville kaikki Wilksien olot ja asiat, mikä Pietarilla oli ollut ammattina — hän oli karvari — mitä George oli ollut — hän oli nikkari — ja millä Harvey oli elänyt — hän oli lahkolaispappi; ja niin pois päin, ja niin pois päin. Muun ohessa hän kysyi:

"Oliko Pietari Wilks varakas?"

"Ooh, hän oli hyvin varakas. Häll' oli talo ja maatila, ja minä luulen että hän pani kolme neljä tuhatta arkun pohjalle joka vuosi."

"Milloin sanoittekaan taas että hän kuoli?"

"En minä sitä sanonut, mutta hän kuoli viime yönä."

"Hän kenties haudataan huomenna?"

"Niin, huomenna päivällisaikaan."

"Jaa, jaa, kyllä s'on kovasti surullista; mutta kaikkeinhan meidän täytyy kuolla, ennemmin tai myöhemmin. Meidän tulee vain aina olla valmiit; siinä kaikki, ja silloin on kaikki hyvin."

"Niin, hyvä pastori, se se on paras tie. Niin minäkin aina sanon."

Kun me päästiin höyrylaivalle, olivat he vastikään lopettaneet lastauksen, ja se oli valmiina lähtemään. Mutta kuningas ei ollut tietävinäänkään, että meidän piti mennä laivaan, niin että multa näkyi huvimatkani menevän myttyyn. Kun laiva oli lähtenyt, antoi kuningas minun meloa kappaleen matkaa jokea ylöspäin yksinäiselle paikalle, ja siinä hän meni maihin ja sanoi:

"Kas niin, joudu nyt kuin tuulessa takasin ja tuo tänne herttua ja ne molemmat uudet kapsäkit. Ja jos

hän olis lähtenyt toiselle puolelle, niin lähde hänen perästään ja tuo hänet tänne vain. Ja káske hänen pukea päälleen paraat vaatteet. No, anna mennä nyt ja hyvää kyytiä."

Minä kyllä äkkäsin mitä tuo vanha kanalja tuumasi, mutt'en ollut mitään tietävinäni, vaan pidin suuni kiinni. Kun palasin takasin herttuan kanssa, kátkimme me kanootin, ja sitten he istuivat muutamalle kaatuneelle puunrungolle, ja kuningas kertoi herttualle kaikki tyyni mitä tuo nuori mies oli sanonut, jokikisen sanan. Ja kaiken aikaa hän väánteli kieltään ja oli puhuvinaan kuin Englantilainen;[11] ja se sujui háltä varsin hyvin, vaikka hän oli vastalkaja. Minä en osaa hántä matkia enkä sitä koitakkaan; mutta hän sopotti sitä todellakin aika hyvästi. Sitten sanoi hän:

"Kuules, Bilgewater, onkos sulla mitään kokemusta kuuromykán alalla?"

Herttua sanoi voivansa *vastata* semmoisesta tehtävästä; hän oli monta kertaa näyttänyt kuuromykán osaa teaterissa, sanoi hän. Ja sitten he istuivat odottamaan jotain höyrylaivaa.

Iltapäivällä tuli pari pienempää laivaa kulkien ohi, mutta ne eivät tulleet kylliksi kaukaa yläjoelta eivätkä siis sopineet. Viimein tuli kuitenkin iso laiva, ja he huusivat sille. Se laski ulos veneen, ja me mentiin siinä laivalle. Se tuli Cincinnatiasta, ja kun he saivat tietää, että me vain tahdottiin matkustaa kuus seitsemán virstaa, tulivat he aivan raivoihinsa ja haukkuivat meidät pahanpäiväisiksi ja uhkasit ett'eivät laskiskaan meitä maihin. Mutta kuningas ei ollut milläänkään, vaan sanoi hyvin levollisesti:

"Jos matkustavat herrat voivat maksaa dollarin mieheen kultakin virstalta, niin kai höyrylaiva voi laskea ulos veneen saattaakseen heidät maihin. Vai mitä?"

Se naula veti. He tyyntyivät heti ja sanoivat, että se kyllä kävis laatuun; ja kun me tultiin kaupungin kohdalle, laskivat he ulos veneen ja soutivat meidät maihin. Pari tusinaa miehiä tuli juosten rannalle, nähdessään veneen tulevan laivasta; ja kun kuningas sanoi — "Tietääkö kukaan herroista missä herra Pietari Wilks asuu?" niin vilkasit he toinen toiseensa ja nyykyttivät päätään ikääskuin sanoen: "Mitä mä sanoin?" Sitten sanoi heistä yks, hyvin höylysti ja sävysästi:

"Suureks mielipahaksemme voiaan me sanoa ainoastaan missä hän *asui* vielä eilen illalla."

Heti paikalla kietoi tuo vanha veijari kätensä miehen kaulan ympäri ja painoi leukansa hänen hartialleen ja alkoi ulvoa ja itkeä hänen selkänsä takana ja sanoi:

"Hyvä Jumala! Meidän rakas veli parkamme — kuollut; ja me ei saatu hántä nähdä. Oi, oi sentään, s'on liian, *liian* kovaa!"

Sitten hän kääntyi, itkien aivan vimmatusti, herttuaan päin ja teki hälle joukon hassunkurisia merkkiä käsillään, ja jumaliste — hän alkoi hánkin itkeä nyyhkyttää, ja kapsäkki ikääskuin kirposi hänen kádestään. Onko koskaan nähty niin sen vietäviä veijareita ja kelmiä kuin nuo kaks? tuumasin siinä itsekseni.

No, ihmiset tunkeili heidän ympärillään ja valittelivat surua ja lohduttelit heitä minkä jaksoivat ja kantoivat heidän kapsäkkejään mákeä ylös ja tukivat heitä ja antoivat heidän nojata heitä vastaan ja itkeä kylliksensä; ja he kertoivat kuninkaalle hänen veljensä viimeisistä hetkistä, ja kuningas kertoi niistä sitten uudelleen sormillaan herttualle; ja molemmat näkyivät panevan tuon karvarin kuoleman niin sydämellensä, kuin vanha viikatemies olis heiltä vienyt ne kakstoista apostolia. Minua oikein tahtoi ruveta oksettamaan tuota nähdessäni, ja jumaliste — minua hävetti olla ihmisenä.

Kolmas luku.

Utinen meidän tulostamme levisi kaupunkiin kahdessa minuutissa, ja kaikilta tahoilta tuli ihmisiä kiirehtien; vetivätpä muutamit vielä par'aikaa takkia päälleen juostessaan ulos kadulle. Ennen pitkää oli meillä ympärillämme koko pataljoona, ja kadut kajahtivat heidän marssistaan. Kaikki ikkunat ja oven-suut oli ihmisiä täynnä; ja ainakin kerta minuutissa huudettiin jonkun puutarhan-aidan takaa:

"Ovatko ne tulleet?"

Ja joku niistä, jotka ravasivat mukana saattojoukossa, käänsi päätään takasinpäin ja vastasi:

"Ovatpa niinkin."

Tullessamme karvarin talolle, oli katu sen edustalla täpö täynnään väkeä, ja ne kolme tyttöä seisoi ovesa. Mary Jane *oli* punatukkanen, mutta vähät siitä, hän oli yhtäkaikki oikein hirveän kaunis, ja hänen silmänsä loistivat kuin pari taivaan tähteä; niin ilonen hän oli näiden kahden setänsä tulosta.

Kuningas paiskas käsivartensa hajalleen, ja Mary Jane lensi hänen kaulalleen, ja ristihuuli riensi halaillemaan herttuaa, ja siinäköns sitä sitten kaikellaista liikuttavaa teirenpeliä pidettiin. Ja muutkin, varsinkin vaimoväki, rupesivat itkemään ulvomaan ilosta, kun mukamas nuo sukulaiset nyt viimeinkin tapasit toinen toisensa ja olit niin iloissaan.

Sitten tuuppassi kuningas salavihkaa pikkusen herttuaan — minä sen huomasin — ja sitten katsoi hän ympärilleen ja näki ruumisarkun, joka makasi nurkassa kahden tuolin päällä; ja sitten hän ja herttua paiskas kumpikin toisen käsivartensa toinen toisensa olalle, kaulan ympäri, ja sitten kävivät he verkalleen ja juhlallisesti sinneppäin, varjostaen silmiään toisella kädellä. Kaikki ihmiset vetäytyivät vähän syrjään, jättääkseen heille tilaa; ja kaikki sanoivat "Sh!" niin ett' yhtäkkiä tuli tavaton hiljaisuus; ja kaikki ottivat hatun päästään ja painoivat samassa päänsä alaspäin. Oli niin hiljaa, ett' olis kuullut nuppineulan putoavan. Tultuaan ruumisarkulle, he kumartuivat ja katselivat hetken aikaa arkun sisään, kuollutta mukamas, ja sittenköns he ulvomaan ja poraamaan taas, niin ett' olis luullut sen kuuluvan Orleansiin asti. Sitten syleilivät he toinen toistaan ja panivat leukansa toistensa olkapäille ja itkeä tirsuttivat siinä tällingissä neljä viis minuutia yhteen mittaen; en olis koskaan luullut kahden terveen miehen vuotavan niin suunnattomasti. Mutta vielä hullumpaa oli, että kaikki toisetkin itkivät samaan malliin, niin että lopulta koko huone tuntui kostealta. Sitten lankesi kuningas polvilleen toiselle puolen ruumisarkkua ja herttua toiselle, ja he nojasit otsansa arkunlaitaan ja olivat rukoilevinaan, nuo junkkarit. No, tuo temppu vaikutti noihin ihmisiin viel' enemmän kuin kaikki muut, ja he puhkesit taaskin hurjaan itkuun — nuo tyttö paratkin; ja melkein jokikinen nainen kävi, sanomatta sanaakaan, heidän kimppuunsa ja suuteli heitä hyvin juhlallisesti otsalle ja pani kätensä heidän päänsä päälle ja katsoi kattoon, kuni taivaaseen mukamas, kyynelkarpalot vyöryen pitkin poskia, — ja sitten ryntäsi kukin vuoroonsa ulos ulvoen kuin hullu, jättääkseen tilaa toisille naisille. Sit' oli jumaliste oikein ilkeä nähdä.

No, yhtäkkiä nousi kuningas pystyyn taas ja astui pari askelta eteenpäin lattialle ja änkötti vähäsen ja rupes surkean jumalisella nenä-äänellä pitämään puhetta, — sulaa lörpötystä ja viheliäisyyttä alusta loppuun, mitenkä kova ja katkera koetus s'oli mukamas hälle ja hänen veljelleen, kun he menettivät tuon autuaan vainajan saamatta edes nähdä häntä ennen hänen kuolemaansa, vaikka he tätä varten olit matkustaneet kuus tuhatta virstaa, mutta tätä koetusta oli mukamas lieventänyt ja sulostuttanut tämä kallisarvoinen osanotto ja nämä pyhät kyneleet; ja sentähden hän nyt kiitti heitä sekä veljensä että oman sydämensä pohjasta, sillä suullaan hän mukamas sitä ei voinut, koska sanat aina ovat liian heikot ja kylmät, sanoi hän — ja siihen lisäksi koko pitkän litanian samallaista imelää lorua ja sotkua, niin että jumaliste oikein ilette sitä kuullessaan; ja lopuksi nuhisi hän vielä nenästään oikein surkeanjumalisen "Aa-aa-men", puhjeten samassa uudelleen ulvomaan, niin ett' olis luullut hänen olevan hengenlähdössä. Minua totta maar oksetti.

Samassa kun kaikki tuo siirappi oli vuotanut loppuun hänen suustaan, viritti joku joukosta muutaman Zionin virren, ja kaikki yhtyivät siihen oikein tarmojensa takaa, niin että minunkin, vanhan pakanan, sielu rupes lämpenemään ja siinä tuntui yhtä hyvältä kuin tavallisesti kirkosta mentäessä. Musiikki on sentään jotain hyvää; nytkin se oikein virkistyytti ja tuntui niin friskiltä ja rehelliseltä kaiken tuon viheliäisen vesivellin jälkeen.

Mutta mitäs ollakkaan! Yhtäkkiä rupes kuningas pieksämään kieltään taas ja sanoi, kuinka mukamas hän ja hänen veljentyttärensä olisit iloiset, jos edes muutamat perheen paraimmista ja lähimmistä ystäväistä "suosiollisesti", kuten hän sanoi, tahtoisivat syödä illallista heidän kanssaan sinä iltana ja sitten tavan mukaan valvoa vainajan ruumiin ympärillä; ja jos mukamas hänen rakas veli vainajansa nyt olis voinut puhua, niin olis *hän* hyvin hyvästi tiennyt, kutka nuo ystävät olit, sillä ne olivat hälle aina kovasti rakkaat ja hän oli usein puhunut heistä kirjeissään; niitä oli esimerkiksi: pastori Hobson ja kirkkoväärtti Lot Hovey ja herrat Ben Rucker ja Abner Shackelford ja Levi Bell ja tohtori Robinson ja heidän rouvansa ja leskirouva Bartley.

Pastori Hobson ja tohtori Robinson olivat sillä haavaa poissa, kaupungin toisessa päässä, samalla asialla kumpikin, niin sanoakseni; sillä tohtori passitti paraikaa muutamaa potilastaan toiseen maailmaan, ja pastori oli mukana opastamassa mies parkaa oikealle tielle. Asianajaja Bell oli matkustanut Louisvillen käräjäimään. Muut kaikki oli saapuvilla, ja he tulivat joka sorkka paiskaamaan kättä kuninkaalle ja kiittivät häntä ja puhuttelivat häntä; ja sitten he puristivat herttuan kättä ja hymyilivät hälle ja nyykyttivät päätään, sanomatta sanaakaan, ja herttua puolestaan teki kaikellaisia konsteja käsillään, ja hänen kurkunperästään orisi alinomaa: "gu-gu-gu-gu-gu—", aivan kuin kapalolapsen, jok'ei osaa puhua.

Ja kuningas kyseli heiltä jos jotakin toisten kaupunkien asioista, mainiten aina ihmiset nimeltään, ja muistutteli kaikellaisia pikku seikkoja, joita kulloinkin oli tapahtunut kaupungissa tai Georgen perheelle tai Pietarille; ja aina hän luulotti heille, että Pietari mukamas oli kirjottanut noista asioista, mutta s'oli valetta; hän oli urkkinut kaikki tietonsa tuolta nuorelta pölkkypäältä, jonka me olimme meloneet höyrylaivalle.

Sitten Mary Jane nouti sen kirjeen, jonka hänen setänsä oli jättänyt jälkeensä, ja kuningas luki sen ääneensä ja sai tietysti taas itkupuuskauksen. Kirjeen kautta annettiin asuinrakennus ja kolme tuhatta dollaria kullassa tytöille; ja sen kautta annettiin parkkitechdas (mainion tuottava affääri) ja pari muuta taloa maatiloineen päivineen (noin seitsemän tuhannen dollarin arvosta) sekä kolme tuhatta dollaria kultaa Harveyille ja Williamille; ja niinkään ilmoitettiin siinä kirjeessä, missä paikassa nuo kuustuhatta oli kätkössä, nimittäin kellarin pohjassa. Sitten nuo kaks kanaljaa sanoivat, että mukamas oli parasta mennä noutamaan rahat heti ja lukea ne muiden nähden, niin että kaikki kävis rehellisesti ja laillisesti; ja he käskivät minun käydä mukaan kynttilä kädessä. No, me mentiin kellariin, ja he pönkäsivät sen oven kiinni sisäpuolelta; ja löydettyään rahapussin, kaatoivat he kaikki rahat maahan, ja s'oli totta maarian oikein juhmallista nähdä niin paljon kiiltävää kultaa yhdessä läjässä. Ja kuninkaan silmät, ne kiilsivät melkein yhtä kirkkaasti, hänen tuijottaessaan tuota aarretta. Hän läimähytti herttuaa olkapäähän ja sanoi:

"Kas siinä! Se käy mukiinsa se! Vai mitä, Biljy? Hä? Se voittaa Kuninkaan Kameleontin. Hä?"

Herttua vakuutti samaa. He koperoivat käsillään kultakolikoissa ja antoivat niiden juosta sormiensa välistä ja helistä pudotessaan maahan; ja kuningas sanoi:

"Älähän sanokkaan. — Me ollaan luotu olemaan veljiä rikkaille karvarivainajille ja esiintymään perillisinä ulkomailta, s'on vissi se, Bilge veikkoseni. Semmosta s'on, kun luottaa Kaitsemukseen. Se se kuitenkin lopulta on paras tie maailmassa. Minä olen koetellut jos jotakin ja tiedän mitä mä sanon."

Melkein kuka hyvänsä olis tyytynyt tuohon kulturaläjään siltänsä, pistänyt sen pussiinsa semmosenaan; mutta mitä vielä! Heidän piti siinä ruveta niitä lukemaan. Ja he lukivat ja lukivat, ja miten olikaan, huomattiin me, että summasta puuttui neljäsataa viistoista dollaria. Kuningas sanoi:

"Perhana! Mihin hiiteen hän on hukannut nuo neljäsataa viistoista?"

He nuuskivat vielä joka paikan, mutta löytämättä mitään. Viimein sanoi herttua:

"Hän oli kivulloinen mies ja on kaiketi laskenut hullusti — tapahtuahan semmosta. Paras kun annetaan tuon pikkusumman olla eikä hiiskuta siitä mitään. Tullaanhan me toimeen ilman sitäkin."

"Niin, kyllähän me toimeen tullaan aina, eihän siitä ole kysymystäkään — mutta minä ajattelen tuota *laskemista*, näetkös. Mehän tahdotaan olla kaikin puolin tarkat ja rehelliset. Mehän tahdotaan tuoda kaikki nämä rahat sinne ylös ja laskea ne jokaisen nenän alla, ett'ei meitä millään kurin kukaan voisi epäillä. Ja kun tuo kuollut karvari nahjus nyt sanoo, että niit'on kuustuhatta dollaria, niin mitenkä perhanassa —"

"Äläs hätäile", sanoi herttua. "Mitäs jos — täytettäis kassanvajaus." Ja hän rupes totta maarian kourimaan kultarahoja omasta taskustaan.

"Sepä, saakeli soikoon, oivallinen keksintö! Sulla *on* pääkallo oikealla paikallaan, herttua veikkoseni; minä takaan sen", sanoi kuningas. "Niinpä, piru vie, tehdäänkin. Vanha Kameleontti saa pelastaa meidät pulasta taas" — ja hän rupes hänkin haalimaan keltasia kiekkoja plakkaristaan ja latomaan niitä kokoon.

He tulivat melkein puti puhtaiksi, mutta ne kuustuhatta dollaria saivat he täyteen, viimeiseen ropoon.

"Kuuleks", sanoi herttua, "mulla on toinenkin jalomielinen aatos kallossani. Mennään nyt ylös ja lasketaan nämä rahat, ja sitten me *lahjotamme ne kaikki tyyni noille orpotytöille*."

"Herra siunakkoon sinua, veli herttua. Niin nerollista aatosta ei viel' oo syntynyt syntisen ihmisen päässä. Sinusta pitäis tulla ministeri hallitukseen. Sen me teemme! Se on naula joka vetää, se kerrassaankin tappaa kaikki epäluulot, ja me istutaan varmasti satulassa, tulkoon mikä tulee. Sinä olet viisaampi kuin Salomo vainaja, rakas Bilgewater."

No, me kömpittiin ylös kellarista ja mentiin sisään, ja kaikki he tunkeilivat pöydän ympäri, kun kuningas rupesi lukemaan rahoja. Hän latoi niitä pieniin sievosiin kekoihin, kolmesataa dollaria kuhunkin, ja siitä tuli kaksikymmentä kekoa. Kaikki nuo kuokkavieraat siinä ympärillä näyttivät siltä, kuin heill' olis ollut nälkä, ja maiskuttelit kielellään. Sitten kuningas ja herttua kokosivat rahat pussiin jälleen, ja minä näin selvästi, miten kuningas alkoi pöhöttyä taas pitääkseen uutta puhetta. Ja niinpä jo alkoikin:

"Rakkaat ystävät! Minun autuas veli parkani, joka makaa kylmänä tuossa, on ollut antelias niitä kohtaan, jotka hän jätti jälkeensä tähän surun laaksoon. Hän on ollut antelias näille pienille orpokaritsoille, joita hän rakasti ja turvasi. Jaa, ja me, jotka tunnemme hänet, me tiedetään, että hän

olis antanut heille vielä *enemmän*, jos hän ei olis pelännyt loukkaavansa rakasta William veljeämme ja minua. Vai mitä te luulten, rakkaat ystävät? Minä vähästä puolestani olen aivan varma siitä. Ja nyt kysyn minä: minkälaisia veljiä oltais me, jos me tänkaltaisella hetkellä astuttais hänen tielleen? Ja minkälaiset sedät oltais me, jos me tällä hetkellä ryös — niin, *ryöstettäis* näitä rakkaita pieniä lammascaraukkoja, joita hän niin hellästi rakasti? Jos minä tunnen Williamin oikein, ja minä luulen hänet tosiaankin tuntevani, niin hän — mutta, minäpä kysyn häneltä." Hän kääntyi ja rupes tekemään herttualle kaikenlaisia merkkiä käsillään; ja herttua, hän muljotti häneen hetkisen ja näkyi olevan ymmällään mukamas, mutta sitten yhtäkkiä näkyi hän tajunneen mitä toinen meinas, ja hän ryntäsi kuninkaan päälle ja korisi "gu-gu-gu-gu—" täyttä kurkkua paljaasta ilosta ja syleili häntä niin innokkaasti moneen kertaan, ett'ei siitä tahtonut tulla loppua. "Aivan oikein", sanoi kuningas, "tiesinhän mä sen; ja minä toivon, että kaikki tästä näkevät, mitä hän ajattelee asiasta. Kas tässä, Mary Jane, Susanna, Joanna, ottakaa rahat, ottakaa ne *kaikki tyyni*! S'on lahja häneltä, joka makaa tuossa, kylmänä ja kankeana, mutta autuaana."

Mary Jane kapusi hänen kaulaansa, ja Susanna ja Joanna karkasit halailemaan herttuata, ja siinäkö sitä suudeltiin maiskuteltiin, niin että minun oikein teki pahaa. Ja kaikki nuo muutkin tunkeilivat heidän ympärillään kyöneleet silmissä ja tahtoivat paiskata kättä noille molemmille konnille, huutaen toinen toistaan hullummasti:

"Mitä *hyviä*, mitä *jaloja* ihmisiä! Mitä *suuria* miehiä! *Enkeleitä!*"

No, siinä pakistiin sitten jos jotakin vainajasta, kuinka hyvä hän oli ollut ja mikä vahinko hänen kuolemansa oli koko seutukunnalle mukamas, ja muuta mokomaa; ja kesken heidän pakinaansa tunkesi ulkoa muuan vanhanpuoleinen pitkä herra, jonka jänteret näkyivät olevan raudasta, sinne sisään ja jäi seisomaan oven suuhun. Hän ei sanonut mitään, vaan kuunteli ja katseli vain hyvin tarkasti; eikä kukaan sanonut mitään hänelle, sillä kuningas puhui taas ja he kuuntelivat häntä. Hän sanoi, jatkoksi johonkin, jota hän juur oli lörpötellyt:

"— koska he olivat vainajan lähimmät ystävät. Sentähden kutsuin heidät tänne tän'iltana; mutta huomenna me toivotaan saada nähdä teidät *kaikki* täällä, kaikki tyyni, sillä veli vainaja kunnioitti teitä kaikkia, hän rakasti teitä kaikkia, ja senpä vuoksi pitää myöskin hautaus-orgiat[12] tapahtua julkisesti."

Ja tuolla viisin hän sitten lörpötti hyvän aikaa, ikääskuin ihastellen omaa ääntänsä, ja tavan takaa toi hän aina kuuluviin nuo hautaus-orgiansa taas, kunnes herttua ei enään voinut sitä kestää, vaan kirjotti pienelle paperipalalle: "hautaus-*seremoniat*, sinä vanha nauta!" ja kääri sen kiinni ja ojensi sen ihmisten päiden yli kuninkaalle, kumittaen minkä jaksoi "gu-gu-gu-gu—." Kuningas luki paperipalan ja pisti sen taskuunsa ja sanoi sitten:

"William parka, vaikka hänen sielunvoimansa kenties ovat vähän vaillinaiset, on ainakin hänen *sydämensä* oikealla paikallaan. Hän pyytää minun kaikin mokomin kutsua kaikki, kaikki hautajaisiin - ja sanoo puolestaan tervetuliaisensa. Mutta hänen ei tarvinnut huolehtia — sitähän itse aioin tehdä juur ikään."

Ja niin veivasi hän virttään edelleen, olematta milläänkään, ja tuon tuostakin tulivat nuo orgiat framille taas, kuten ennenkin. Mutta kolmannella kerralla niitä mainitessaan, lisäsi hän:

"Minä sanon *orgiat*, vaikka sitä sanaa ei täällä juur käytettäne — täällä taitaan enemmän käyttää sanaa 'seremoniat';[13] Mutta orgiat on se oikea sana. Englannissa ei kukaan ihminen enää käytä 'seremoniaa' — s'on joutunut muodista. Me sanotaan 'orgiat.' S'on parempi sana, vastaa paremmin asiaa. Se johtuu toiselta puolen kreikkalaisesta sanasta *orgo*, joka merkitsee *ulkona*, ulko-ilmassa, ja toiselta puolen heprealaisesta sanasta *jiisum*, mullata maahan, peittää, siis: haudata. Hautaus-orgiat merkitsee siis: julkinen hautaus ulkoilmassa."

En ikinä ole nähnyt niin häpeemätöntä vanhaa kanaljaa. Mutta se rautajäntereinen herra oven suussa räjähti hänelle vasten silmiä aika nauruun. Kaikki hämmästyivät ja näkyivät suuttuvan. "No, mutta *tohtori!*" kuului joukosta, ja Abner Shackleford sanoi:

"Mutta, Robinson, etkö oo kuullutkaan sitä uutista? Tämähän on Harvey Wilks."

Kuninkaan naamalle levisi heti hymy, imelä kuin siirappi, ja liehakoiden ja levitellen käsivarsiaan lähestyi hän vierasta ja sanoi:

"Onko se todellakin rakkaan veli vainajani hyvä ystävä ja oivallinen lääkäri? Minä —"

"Pysykää minusta poissa!" sanoi tohtori. "*Tekö* puhutte kuin Englantilainen, te? vai niin? Empä ikinä ole kuullut huonompaa matkimista. Tekö olisitte Pietari Wilksin veli? Te olette petturi eikä mitään muuta!"

Nytkös syntyi elämää! He tunkeutuivat tohtorin ympäri ja kokivat häntä rauhoittaa ja selittää hänelle asiat, ja he kertoivat hänelle, miten Harvey monin kerroin oli todistanut olevansa Harvey, miten hän tunsu joka ihmisen nimeltä, jopa joka koirankin nimen kaupungissa; ja he rukoilivat ett'ei hän loukkaisi Harveyn tunteita ja noiden tyttö parkain tunteita. Mutta turhaan! Tohtori vain kävi suoraan päälle kuin ahven ja sanoi, että ihminen, joka väitti olevansa Englantilainen eikä osannut matkia Englantilaisen puhetapaa paremmin kuin tuo tuossa, ei ikipäivänä ollut mikään Englantilainen, vaan valehtelija ja petturi. Tyttö parat tarttuivat kuninkaaseen kuin takiaiset ja puhkesit poraamaan; mutta tohtori kääntyi heidän puoleensa ja sanoi:

"Minä olin teidän isänne ystävä ja minä olen teidän ystäväne; ja rehellisenä ystäväne, joka tahtoo suojella teitä ja auttaa teitä murheista ja huolista, varoitin minä teitä ja kehoitan teitä kääntämään selkänne tuolle roistolle. Älkää olko missään tekemisissä hänen kanssaan, tuon kurjan maankiertäjän hullunkurisille kreikan- ja heprean-kieliseen, kuten hän siansaksaansa nimittää. Hän on, kun onkin, mitä kurjin petkuttaja — on tullut tänne, saatuaan tavalla tai toisella tietoonsa joukon tyhjiä nimiä ja asioita, ja te luulette tuota kaikkea todistukseksi, ja nämä teidän yksinkertaset ystäväne täällä antavat myöskin petkuttaa itsensä, vaikka heidän pitäis paremmin tietämän. Mary Jane Wilks, sinä tiedät että minä olen ystäväsi, vieläpä ystävä, joka ei katso omaa etuaan. Kuule nyt minua: aja tuo viheliäinen veijari ulos — minä *pyydän* että teet niin. Tahdothan?"

Mary Jane oikasihe suoraksi, ja voi pentele, kuinka hän oli kaunis! Hän sanoi:

"Tämä on mun vastaukseni!" Hän nosti tuon ison rahapussin ylös ja pani sen kuninkaan käsiin ja sanoi: "Ota nämä kuustuhatta dollaria, rakas setä, ja käytä niitä sisareni ja minun hyväkseni miten itse tahdot; kuuttia ei tarvita."

Samassa paiskas hän kätensä kuninkaan kaulan ympäri toiselta puolen ja Susanna ja ristihuuli toiselta; ja kaikki ihmiset taputtelit käsiään ja polkivat lattiaa, kuin olis heitä hiis riivannut, ja kuningas nosteli päätään ja myhäili ylpeästi. Tohtori sanoi:

"No, minä pesen käteni. Mutta minä luulen sen päivän tulevan, jolloin te saatte kärsiä kovasti muistellessanne mitä nyt on tapahtunut" — ja hän meni tiehensä.

"Hyvästi, hyvästi, herra tohtori", huusi kuningas hyvin ivallisesti hänelle jälkeen, "me kyllä lähetetään teitä hakemaan, kun tuo kärsimys tulee" — ja siihen he kaikki nauroivat ja tykkäsit, että s'oli turkkasen sukkelasti sanottu.

Neljäs luku.

Kun he kaikki olit menneet, kysyi kuningas Mary Janelta, mitenkä heillä oli huoneita, ja Mary Jane sanoi, että heill' oli vieraskamari, jossa William setä vois asua, ja hän antais oman huoneensa, jok' oli vähä isompi, Harvey sedälle ja menis itse makaamaan sisartensa huoneeseen, rautasänkyyn; ja vinnillä oli vielä pikku karsina pienine sänkyineen, sanoi hän. Kuningas sanoi, että se karsina sopis oivallisesti hänen palvelijalleen — joka mukamas olin minä.

Mary Jane saattoi meidät ylös ja näytti meille huoneet, jotka kaikessa vaatimattomuudessaan olivat siistit ja hauskat. Hän sanoi tahtovansa muuttaa pois vaatteensa ja muut pikku kauskunsu huoneestaan, jos n'olis setä Harveyn tiellä, mutta setä Harvey sanoi: "johan nyt; anna vaattees olla vain, laps kulta." Hameet riippui pitkin seinää, ja niiden edessä oli verho halvasta kankaasta, joka ulottui lattiaan asti. Yhdessä nurkassa makasi vanha hylkeennahkainen kapsäkki ja toisessa kitarankotelo, ja muuten oli siellä joka taholla kaikellaisia pikku posliinikapineita ja muuta roskaa, jolla mamsselit aina koristelevat huoneitaan. Kuningas sanoi, että tuo kaikki vain teki huoneen kodikkaammaksi ja hauskemmaksi; ei suinkaan pitänyt mitään mullistaa hänen tähtensä. Herttuan huone oli pieni, mutta turkkasen nätti, ja minun karsinani vinnillä liiakskin muhkea mulle.

Illalla sinä päivänä oli heillä suuret illalliset, ja kaikki nuo vieraat, jotka kuningas oli kutsunut, olit siellä, ja minä seisoin kuninkaan ja herttuan tuolien takana heitä passaamassa, ja talon neekerit passasivat muita. Mary Jane istui pöydän päässä, Susanna vieressään, ja kaiken aikaa hän vain valitteli heidän korppujensa huonoutta ja syltlien kehnoutta ja miten mukamas kananpojanpaisti oli sitkeää, — ja ties mitä hassutuksia, joita naiset aina laskevat suustaan, kun tahtovat kuulla kiitoksia; ja vieraat kaikki, jotka kyllä tunsivat että syötävät oli hyvin hyviä, sanoivat puolestaan: "*Miten* te aina saattekaan korppunne niin *mainion* maukkaiksi?" ja: "Mutta *mistä* te ootte saaneet niin erinomaisia sylttejä?" ja sitten koko joukon samaa imelää sorttia, jota aina saa kuulla tänkaltaisissa siirappikekkereissä.

Kun h'olit lopettaneet, saatiin ristihuuli ja minä syödä räpäpiäisiä kyökissä, sill'aikaa kun toiset

auttoivat neekereitä korjaamaan pöydästä. Ristihuuli heti lypsämään minulta kaikellaisia tietoja Englannista, ja jumaliste, hän pani minut pari kertaa aika pinteeseen. Niinpä hän kysyi:

"Ookko koskaan nähnyt kuningasta?"

"Ketä kuningasta? William Neljättäkö? Kyllähän toki — hän käy meidän kirkossa." Minä kyllä tiesin, että mies aikoja sitten oli kuollut, mutt' en ollut siitä millänikään. Silloin tuo tyttö vietävä taas kysyi:

"Mitä? Käykö hän siellä useinkin?"

"Josko hän käy? — Joka sunnuntai hän käy siellä. Hänen penkkinsä on aivan vastapäätä meidän — toisella puolen saarnastuolia."

"Mutta minä luulin, että kuningas asuu Lontoossa."

"Niin, tietysti. Missä hän sitten asuis?"

"Mutta *tehän* asutte Sheffieldissä?"

Minä huomasin ampuneeni päin mäntyyn. Ei ollut muu neuvona kuin kouria kaulaani ikääskuin luupala kananpojasta olis tarttunut kurkkuuni; sillä viisin sain vähän aikaa tuumatakseni. Sitten sanoin:

"Minä meinaan tietysti, että hän käy meidän kirkossa oleskellessaan Sheffieldissä. S'on vain kesän aikana, kun hän tulee sinne ottaakseen merikylpyjä."

"Mitä? Mitä hupsutusta! Eihän Sheffield ole meren rannalla."

"Kuka sit' on sanonut sitten?"

"Sinähän vast'ikään sen sanoit."

"*Minäkö?* Enhän sanonut."

"No, mutta herranen aika, sanoithan!"

"Enhän toki. Mitä tämä tietää!"

"Totta maarian sanoitkin!"

"Totta maarian en puhunut sinneppäinkään."

"No, *mitä* Herran tähden sitten sanoit?"

"Minä sanoin, että hän tulee sinne ottaakseen meri_kylpyjä_. Sitä sanoin, enkä rahtuakaan muuta."

"No, hyvänen aika! Miten hän ottais merikylpyjä, jos ei siellä olis merenrantaa?"

"Katsotaanpas", sanoin siihen minä, "eikö ihmiset täällä ruukkaa kongressi-vettä?"

"Kyllähän."

"No, täytyykö heidän matkustaa kongressiin sitä saadakseen?"

"Eikö mitä."

"No, eipä tarvitse myöskään William Neljännen matkustaa meren rannalle saadakseen merikylpyjä."

"No, miten hän sitten saa niitä?"

"Aivan samalla viisin kuin ihmiset täällä saa kongressi-vettä — tynnyreissä. Kas nyt, siellä Sheffieldin palatsissa on aivan mainion hyvät muuripadat, sanon mä, ja kuningas tahtoo vetensä kuumana. He eivät voi keittää niin paljo vettä siellä meren rannalla, sillä heillä ei oo semmoisia rustinkeja."

"Jaha, johan ymmärrän. Olisit sanonut sen heti."

No, sillä kertaa olin ainakin päässyt pulasta, ja se mua ilahutti suuresti. Mutta hän alkoi taas:

"Käykkö sinäkin kirkossa?"

"Tietysti — joka sunnuntai."

"Missä sin' istut silloin?"

"Meidän penkissä tietysti."

"*Kenen* penkissä?"

"No hei, *meidän* — teidän setänne Harveyn penkissä."

"Hänenkö? Mitä *hän* tekee penkillä?"

"Istuu siinä tietysti. Mitä hän sillä tekis sitten?"

"No, mutta herranen aika! Minä luulin, että hän seisois saarnastuolissa, hän."

Kas niin. Olin unohtanut että ukko rahjus mukamas oli pappi. Minun täytyi tarttua entiseen temppuun uudestaan ja olin siis hätäilevinäni kananpojanluun tähden, jommonen mukamas istui kurkussani taas — saadakseni miettimisen aikaa. Sitten sanoin:

"No, mutt' ethän nyt Herran tähden luule, ett'ei siell' olis muuta kuin yks pappi kutakin kirkkoa kohen?"

"No, mitä niitä enemmän tarvittais?"

"Hä? Mitäkö enemmän? Niiden pitää saarnata kuninkaalle tietysti! Lystikäs tyttö sinä! Niit' on koko seitsemäntoista kappalta, tiedäkkös."

"Seitsemäntoista! No, mutta herranen aika! Min'en kuolemakseni jaksais istua kuulemassa niin paljon pappia, jos koht' en ikinä pääsis taivaaseen sen tähden. Menehän heiltä totta maar koko viikko yhteen kyytiin."

"Äsh! Eiväthän he kaikki saarnaa yhtenä päivänä, tietysti — yks kerrassaan vain."

"No, mutta mitä tekevät ne toiset kaikki sill' aikaa?"

"Ooh, ei juur mitään — levähtelevät tai kiertelevät ympäri haavilla tai vihkivät morsiusparia tai kastavat lapsia tai muita tommosia pikkutöitä toimittelevat. Enimmäkseen he eivät tee mitään."

"No, mutta mitä hyötyä heistä sitten on oikeastaan?"

"Hyötyä? Eihän heitä tietysti hyödyn tähden pidetäkkään, vaan sen tähden, että s'on muhkeaa ja *tyylikästä*, nääkkös. Ethän sinä näy tietävän mitään."

"Äh, en minä huolikkaan tietää tuommoisia hassutuksia. No, sanoppas, millaista on palvelusväen olla siell' Englannissa? Onko niiden parempi kuin neekerien täällä?"

"*E!* Palvelusväkeä tuskin pidetään ihmisinäkään Englannissa. He pitelevät heitä pahemmin kuin kohtaan."

"Eikö niill' anneta vapaapäiviä, niinkuin täällä meillä, jouluna ja uunna vuonna ja heinäkuun neljäntenä?"[14]

"Mitä vielä! Kuuleehan sen, ett'et oo ollut Englannissa sinä. Voi, voi, ristih—, voi, voi, Joanna, he eivät näe ainoatakaan friipäivää vuoden toisesta päästä toiseen; eivät koskaan saa haistaakkaan mitään sirkkusta tai tiateria tai nekeriavisoonia tai mitään muuta semmosta huvitusta."

"Eikö ne pääse kirkkoonkaan."

"Ei koskaan."

"Mutta *sinähän* käyt aina kirkossa."

No, siinä seisoin taas. Olin peräti unohtanut, että mukamas olin tuon ukko lurjuksen palvelija. Mutta minä toinuin pian ja kehräsin hälle kokoon pitkän selityksen, miten mukamas *pikäntti* oli toista kuin tavallinen palvelija, ja että minä nyt olin pikäntti ja että minun semmosena *täytyi* käydä kirkossa vastoin tahtoaanikin, herrasväkeni kanssa, sillä niin seisoj laissa, sanoin mä. Mutta loruni ei mahtanut mult' oikein luistaa, sillä huomasinpa että hän puisteli päätään vähän. Hän sanoi:

"Kunnian sanalla — etkö sin'oo istunut tässä hyvän aikaa panemassa mulle omias?"

"Kunnian sanalla, en", sanoin mä.

"Etkö mitään?"

"En niin sanaakaan."

"Pane kaks sormea tämän kirjan päälle ja vakuuta sit' uudestaan."

Minä kyllä näin, että se vain oli vanha sanakirja, ja niinpä panin heti käteni sen päälle ja sanoin niinkuin hän tahtoi. Ja sitten hän näytti vähän tytyväisemmältä ja sanoi:

"No, minä sitten uskon siitä osan, mutt' empä totisestikaan usko kaikkia."

"Mitä s'on kuin sin'et tahdo uskoa, Joanna?" kysyi Mary Jane, joka samassa tuli seilaten sisään, Susanna takanaan. "S'on ilkeää sulta, kun puhut tuolla lailla hänelle, poika paralle, jok'on muukalainen täällä ja niin kaukana poissa kotoaan. Mitäs itse sanoisit, jos joku tekis sulle tuolla lailla?"

"Aina sin' oot tommonen, Maija, — aina sinä sänttää auttamaan ihmisiä, ennenkun mikään on hätänä. Enhän min'oo tehnyt hänelle mitään. Hän on istunut tässä leipomassa mulle kaikenlaisia hupsuja juttuja, ja minä vain sanoin, ett'en voinut niitä kaikkia niellä; muuta en oo sanonut, en sanaakaan. Totta kai hän nyt sen verran kestää?"

"Sen verran? Sanoit mitä tahansa — hän on vieraana täällä ja meidän kestävävieraana nyt, ja s'oli ilkeää sulta puhua hänelle tuolla lailla. Jos olisit hänen sijassaan ja joku sanois sulle semmosta, niin se surettais sinua ja sais sinut häpeemään; eikä sinun myöskään pitäis sanoa niin toiselle."

"No, mutta hyvä Maija, hän sanoi —"

"Min'en välitä siitä, mitä hän *sanoi* — se ei kuulu tähän. Sinun pitää sittenkin olla hänelle *ystävällinen* etkä saa sanoa hänelle mitään, josta hän näkee olevans kaukana kotoaan ja vieraiden ihmisten parissa. Ymmärrätkös?"

Minä aattelin siinä itsekseni, että tämä on se tyttö, jota minä annan tuon vanhan veijarin kuninkaaksi puijata niin hävyttömästi!

Sitten puhkes Susanna puhumaan, ja hänkös vasta ristihuulta ripitti niin, ett' oikein pöyristytti!

Ja minä aattelin itsekseni, että tuoss' on *toinen*, jota minä annan noiden konnain petkuttaa!

Sitten Mary Jane pääsi uuteen vauhtiin taas, ja vaikka hän tapansa mukaan puhui lempeästi ja kauniisti, niin istui siinä lopulta ristihuuli raukka kuin mikäkin vaivanen syntinen ihminen ja puhkes viimein poraamaan, tyttö parka.

"No, kas niin", sanoivat nuo toiset molemmat, "pyydä hältä sitten anteeks."

Ja totta maarian tekikin hän sen. Ja hän teki sen niin turkkasen kauniisti vielä, niin viehättävästi oikein, että minua suoraan sanoen liikutti; ja minä vanha pakana toivoin vain saavani syöttää hänelle tuhat valhetta lisää, jotta hän sais tehdä sen vielä kerran.

Mutta samassa aattelin siinä myös itsekseni, että kas tuossa *vieläkin* yks, jota nuo siunatut roistot minun avullani nylkevät. Kun hän oli lopettanut, rupesit he kaikki kolme pakinoimaan kanssani ja pitivät minua niin hyvänä kuin koskaan kukaan taitais, jotta mull' olis kodikasta olla ja tietäisin heidät ystävikseni. Lopulta tunsin olevani niin kurja, niin viheliäinen, niin keho ihminen, että minä päätin, kun päätinkin, itsekseni: "Minä varastan heille takasin nuo rahat, vaikka henki menis."

Sikspä jätin heidät hyvästi ja sanoin meneväni nukkumaan, vaikk'en suinkaan aikonut nukkua heti. Päästyäni yksikseni, rupesin näet vahvasti tuumaamaan. Sanoin siinä itsekseni: meenkö suoraa päätä tuon tohtorin luo ja paljastan nuo petturit? Ei — sitä en tee. Hän kenties kertois kuka oli hänelle kannellut, ja silloin kuningas ja herttua kyllä leipoisit mulle lämpimät kakut. No, meenkö mä kuiskaamaan Mary Janelle kaikki tyyni? Ei — se ei käy laatuun sekään. Hän ei osais teeskennellä, vaan hänen silmistään nähtäis pian että hän tietää jotakin, ja kun noilla molemmilla veijareilla oli rahat, pujahtaisit he salaa tiehensä niineen päivineen. Ei — ei ollut muuta kuin yks neuvo. Minun täytyi varastaa rahat, ja mun täytyi näpistää ne niin näppärästi, ett'ei kukaan voisi epäillä minua varkaaksi. Sitten kätkisin ne varmaan paikkaan, ja kun me oltais täältä kyllicks kaukana alajoella, kirjottasin Mary Janelle ja kertოსin missä rahat oli. Mutta s'oli paras, että kaappaisin ne jo tän' iltana, sillä tuo tohtori voisi milloin hyvänsä ruveta rettelöimään ja peloittaa molemmat matkakumppalini pois kaupungista, jolloin he kyllä luiskahtaisit tiehensä ryöstöineen päivineen.

No, tuumasin mä, minä menen nuuskimaan heidän huoneisiinsa. — Yläporstuassa oli pimeä, mutta minä löysin herttuan huoneen ja kopeloin siellä hetken aikaa pimeässä, kunnes tulin ajatelleeksi, ett'ei kuningas juur ollut niitä, jotka antavat toisen hoitaa rahojaan; ja niinpä menin hänen huoneeseensa ja rupesin kopeloimaan siellä. Mutta min'en voinut saada juur mitään aikaan pimeässä enkä uskaltanut kynttilääkään sytyttää. Ja niinpä päätin piiloutua sinne ja jäädä heitä väijymään. Samassa kuulin heidän askeleensa ja aijoin mennä piiloon sängyn alle; mutta siinä kiireessä sit' en löytänytkään, vaan hiipaisin tuohon verhoon, jonka takana oli Mary Janen vaatteet. No, ei muu neuvona kuin puikahtaa sen taakse ja

kätkeytyä hameiden sekaan. Sinne jäin seisomaan hiljaa kuin hiiri.

He tulivat sisään ja lukitsivat oven jälestään; ja heti ensimmäiseksi meni herttua kontalleen ja kurkisti sängyn alle. Silloin minä iloitsin siitä, ett'en ollut sitä löytänyt. — No, he istuivat alas, ja kuningas sanoi:

"No, mik' on hätänä? Sano sanottavas lyhyesti. S'on parempi, että m'ollaan siellä alaalla lohduttamassa noita surevia tyttöjä kuin ett' istutaan täällä ja annetaan heill' aikaa puhua meistä."

"Joo, seikka on se, Capet, että min' oon kovasti levoton. Tuo tohtori minua huolettaa. Mitkä sull'on aikomukset? Mull'on muuan aatos, ja s'on mielestäni hyvä."

"No, mikä s'on, herttua?"

"Joo, s'on se, että me luistetaan tiehemme jo tän' yönä, ennen kello kolmea aamulla, ja reissataan jokea alaspäin rahapussi kontissamme. Varsinkin kun joutui kynsiimme niin mukavasti, aivan kuin olis lentänyt suuhumme paistettu varpunen; eihän meidän tarvinnutkaan *varastaa* sitä — oomme saanut sen lahjaks. Minun neuvoni on, että me korjataan täältä luumme."

Minä tulin kovin pahoilleni siellä Mary Janen hameiden välissä. Pari tuntia sitten vielä olis herttuan tuuma ollut mulle melkein yhdentekevä, mutta nyt se minua suretti ja peljätti. Silloin onneksi sanoi kuningas:

"Mitä pirua! ja mekö sillä viisin luovuttais lopusta, jok'on paras osa kaikesta? Ookko sinä hullu? Vai jätettäis me tänne kaheksan yheksän tuhatta dollaria kiinteimistöön, jonka voi muuttaa rahaksi yhtä helposti kuin kultakangen. Eihän m'olla hölmöjä."

Herttua mutisi vastaan; hänen mielestään oli kultapussi heille kylliksi, ja hän ei kernaasti tahtonut kaivaa syvemmälle — ei puolestaan tahtonut ryöstää kolmea orpo raukkaa puti puhtaaks.

"Mitä joutavia!" sanoi kuningas. "Mehän ei ryöstetä heiltä mitään muuta kuin juur nämä rahat. Ne, jotka ostavat omaisuuden, ne saavat pitkän nokan, eikä tytöt. Kun näet tulee tunnetuks, ett' omaisuus ei ollut meidän — ja se kyllä saadaan tietää meidän mentyämme hiiteen — niin julistetaan kauppa mitättömäks ja omaisuus peruutetaan kuolinpesälle. Nää orpotytöt saavat talonsa tavaransa takasin, ja siin'on jumaliste aivan kylliks *heille*; he ovat sitä paitte nuoria ja reippaita ja voivat helposti ansaita elatuksensa. *Heillä* ei ole niin mitään hätää. Hyvä jumala, onhan niitä tuhansia, satoja tuhansia, joilla sittenkin on monin kerroin huonompi toimeentulo. *Heillä* totta maarian ei ole vähintäkään valittamista, s'on vissi se."

No, loppu lorusta oli, että kuningas puhui hänet kumoon, niin että hän lopulta myöntyi ja sanoi: "no, olkoon menneeksi" Mutta kuitenkin herttua vielä huomautti, ett'ei heidän suinkaan pitäis jäädä kauvaks aikaa tähän kaupunkiin, koska mukamas tuo kiusanhenki tohtoriksi saattais keittää heille aika sopan. Mutta kuningas sanoi vain:

"Viis minä tohtorista! Mitä mä *hänestä* välitän! Menköön hiiteen! Onhan meillä puolellamme kaikki kaupungin pässinpäät — ja ne on tietysti enemmistönä niin täällä kuin muuallakin."

Ja niin h'olit lähdössä alas jälleen. Silloin sanoi herttua:

"Mutta minä pelkään, että me kätkettiin rahat hulluun paikkaan."

Aha! aattelin mä. Olin näet jo ruvennut pelkäämään, ett'en sais mitään tietääkkään.

"Miks niin?" sanoi kuningas.

"Siks että Mary Jane nyt tulee pukeutumaan mustiin, ja yht'äkkiä lähettää hän tänne neekerin noutamaan hälle tarpeelliset vaatteet; ja luulekko sinä että neekeri vois nähdä niin paljon rahaa lainaamatta vähäsen?"

"Sull'on saakelin hyvä pää, sulla, herttua veikkoseni", sanoi kuningas ja rupes samassa kopeloimaan verhon takana pari jalkaa siitä, jossa minä seisoin. Minä likistyin seinää vasten niin tiivistä kuin voin ja olin niin hiljaa kuin mahdollista, vaikka mua vähän värisytti; ja minä mietiskelin mitä nuo junkkarit tekis mulle, jos joutuisin kiinni, ja mitä minä silloin sanoisin. Mutta kuningas sai rahapussin käsiinsä, ennenkun olin ennättänyt ajatella ajatukseni loppuun, eikä hän nähnyt minua. Sitten sysäsivät he pussin muutamasta repeämästä sisään olkimatrassiin, jok' oli höyhenpolstarin alla sängyssä, ja sanoivat, että s'oli turkkasen hyvä piilopaikka, koska neekerit mukamas aina puistelee höyhenpolstarit vain, koskematta olkimatrassiin muuta kuin pari kertaa vuodessa; sikspä mukamas nyt ei tarvinnut pelätä, että kukaan kävis noita rahoja varastamassa.

Mutta siinä he erehtyivät. Ennenkun h'olit puolivälissä rappusia, oli mulla pussi käsissäni. Sitten

haparoin takasin karsinaani ja kätkin sen sinne, kunnes keksisin paremman piilopaikan. Arvelin paraaksi, että piilottaisin sen johonkin paikkaan ulkopuolelle talorakennusta, sillä jos he kaipaisit sitä, nuuskisivat tietysti ensiksi joka nurkan koko talossa. Sen hyvin tiesin. Sitten panin maata, vaatteet päälläni; mutt' empä saanutkaan unta, sillä niin olin pänningissä saadakseni tämän asian selville. Viho viimeinkin kuulin kuninkaan ja herttuan kämpivän ylös; ja silloin vyöryin alas sängystäni ja makasin hetkisen mahallani, leuka vasten niiden tikapuiden ylintä puolaa, jotka johtivat karsinaani — odottaen sillä viisin mitä ehkä nyt tulis. Mutta mitään ei tullut.

Makasin siinä kunnes kaikki tyyni oli hiiren hiljaa koko talossa; mutta silloin konttasin alas tikapuita pitkin taas.

Viides luku.

Minä ryömin heidän ovelleen ja kuuntelin. He kuorsasit että kumisi, ja minä hiivin siitä varvasnenällä tieheni ja pääsin eheänä rappusia alas. Ei kuulunut hengen hievahusta. Kurkistin ruokahuoneen ovenraosta ja näin kaikkein niiden, joiden piti valvoa ruumiin ääressä, sikeästi nukkuvan tuoleillaan. Ovi oli siitä auki vierashuoneeseen, jossa kuollut makasi, ja kummassakin suojassa paloi kynttilä. Minä hiivin siitä ohi, ja toinenkin vierassuojan ovi oli auki, mutta siellä ei ollut ketään sisässä muita kuin Pietari vainaja. Astuin eteenpäin, mutta porstuan ovi oli lukittu ja avain poissa. Samassa kuulin jonkun tulevan rappusia alas, takanani. Silloin lippasin vierassuojaan ja vilkasin hät'hätää ympärilleni, mutt'en jumaliste keksinyt mitään muuta piilopaikkaa rahapussille kuin karvarin kirstun. Kansi oli työnnetty noin jalan verta sivulle päin, niin että kuolleen kasvot näkyivät valkosen harson alta. Minä pistin rahapussin sinne ja työnsin sen kappaleen matkaa kannen alle, justiin siltä paikalta, missä kuolleen kädet lepäsivät ristissä. Minun käteni kosketti niihin, ja silloin mua pikkusen pöyristi; n'oli niin kylmät. Minä karkasin siitä tieheni ja menin piiloon oven taakse.

S'oli Mary Jane, joka tuli. Hän astui suoraa päätä kirstun viereen, hyvin hiljaa kuitenkin, ja pani polvilleen ja katsoi sinne sisään. Sitten otti hän framille nenäliinansa, ja minä näin että hän itki, vaikka hän oli selin minuun. Minä hiivin ulos, ja luikuessani ruokahuoneen ohi kurkistin taas ovenraosta sisään. He eivät olleet liikahtaneet paikaltaan, eikä siis kukaan ollut minua nähnyt. Kaikki oli kuin olla piti.

Minä hiivin takasin karsinaani, mutta minua suututti että yritykseni oli päättynyt sillä viisin, nähtyäni niin paljon vaivaa ja vaaraa. Jos vain rahapussi saisi olla rauhassa paikallaan — aattelin mä — niin ei hätääkään; sillä kun m'oltais päästy pari sataa virstaa jokea alaspäin, voisin kirjottaa Mary Janelle asiasta ja hän saisi kaivattaa ruumisarkun maasta ja ottaa pussin haltuunsa; mutta luultavampaa monin kerroin oli, että he löytäisit pussin jo seuraavana aamuna, kun ruumisarkun kansi oli ruuvattava kiinni jälleen. Ja silloin kuningas tietysti heti sieppais rahat itselleen taas eikä sitten hevillä enää päästäis ketään niitä varastamaan. Senpä tähden mull' oli ankara halu pujahtaa alas uudelleen ja kaapata pussi kainalooni, mutta min'en uskaltanut. Aamu oli jo lähenemässä, ja millä hetkellä hyvänsä vois joku noista valvojista ruokasalissa herätä ja yllättää minut — yllättää minut kantamasta kainalossani kuuttatuhatta dollaria, joita ei kukaan ollut uskonut haltuuni. Ei, eikös hiis — aattelin itsekseni — min'en tahdo tulla sekotetuksi mokomaan juttuun.

Tullessani aamulla alas, oli vierashuoneen ovi lukittuna ja valvojat olit menneet tiehensä. Siellä ei ollut muita kuin talonväki ja leskirouva Bartley. Minä koin urkkia heidän kasvoistaan, olisiko mitään outoa tapahtunut, mutt' en huomannut mitään.

Aamupäivällä tuli hautausurakoitsija apulaisineen, ja he asettivat ruumisarkun parin tuolin päälle keskelle huonetta, ja sitten he tälläsit riveihin kaikki talon tuolit ja lainasit lisää naapureilta, kunnes kaikki huoneet olit melkein täynnään. Ruumisarkun kansi oli aivan samassa tällingissä kuin ennen, mutta min'en tohtinut käydä katsomaan, olisiko rahapussi tallella, kun niin paljo ihmisiä oli ympärillä.

Sitten alkoi vieraat kokoontua, ja kuningas ja herttua ja tytöt istuivat eturiviin kirstun pään puoleen, ja noin puolen tunnin kuluessa kävivät nyt vieraat, toinen toisensa perästä, katsahtamassa alas vainajan kasvoihin, ja muutamilta tipahti pari kyyneltä, ja s'oli kaikki hyvin juhlallista ja hiljaista; mutta tytöt ja nuo molemmat roistot painoivat kaiken aikaa päitään alaspäin ja pitivät nenäliinojaan silmäinsä eessä ja porasivat vähäsen. Mitään muuta ääntä ei kuulunut kuin toisinaan jonkun jalan krapsinta lattiaan tai kun joku niisti nenäänsä — ja min' olen huomannut, ett' ihmiset aina kuuraavat kärsäänsä kaikkein enimmäen juur hautajaisissa, pait kenties kirkossa.

Kun talo oli tullut täyteen väkeä, luikerteli heidän joukossaan hautausurakoitsija niin sanomattoman lempeänä ja pehmeänä mustissa hansikoissaan, järjestäen kaikki tamineet ja osottaen paikat kaikille; ei hän sitä tehdessään elämöinyt vähintäkään, ei enemmän kuin kissa. Eikä hän edes puhunut yhtään

halkaistua sanaa; hän vain hiljaa ja varoen käänteli ja väänteli ihmisiä sinne tänne ja hankki paikat myöhästyneille, aukaisten heille tietä; ja kaikki hän sai aikaan ainoastaan muutamilla pään- ja kädenliikkeillä. Sitten hän itse jäi seisomaan huoneen perimmäiseen päähän, selkä seinää vasten. En ikipäivinäni ole nähnyt niin hiljaista, niin sävysää, niin salamielistä miestä; hän ei yhtään kertaa edes hymähtänytkään, ei enempää kuin palvattu lampaanlapa.

He olivat lainanneet muutaman urkuharmoonin, mutta s'oli kipeä, sillä kun kaikki oli valmiina, istui muuan nuori rouva sen eteen ja alkoi sitä rumputtaa, ja se ähkyi ja ryökkäsi ja voivotti niin surkeasti, kuin sit' olis vaivannut koliikki. Kaikki yhtyivät virteen ja veisasit, ja minun mielestäni oli Pietari vainaja ainoa, joll' oli hyvä olla, sillä hän ei kuullut mitään. Sitten pastori Hobson nousi seisaalle, hyvin juhlallisesti ja verkalleen, ja rupes puhumaan; mutta justiin samassa alkoi kuulua mitä hirveintä melua alhaalta kellarista. S'oli vain yks ainoa koira, mutta se piti semmosta riivatun elämää, ett' olis luullut rauhan rauenneen koko maan päältä, eikä siitä tullut mitään loppuakaan. Pastorin täytyi vaieta kesken ruumissaarnaansa ja jäädä odottamaan — siinä hän tuskin voi kuulla edes omaa ajatustaankaan. S'oli turkkasen tuskallista, eikä kukaan näkynyt tietävän mikä tulis neuvoks. Mutta kesken kiusaa nähtiin, miten tuo pitkäkoipinen hautausurakoitsija teki pienen viittauksen pastorille ikäänkuin sillä sanoen: "Olkaa huoleti — luottakaa minuun." Sitten kyykistyi hän alas ja lähti hiipimään pitkin seinän vierustaa, niin että vain hänen hartiansa näkyivät ihmisten päiden ylitse. Sill'aikaa yltyi kähäkkä ja kiljunta kellarissa yhä kiivaammaksi. Viimein, kierrettyään kaks seinää huoneesta ja lennettyään ulos, näkyi urakoitsija kuitenkin päässeensä perille kellariin. Me kuulumme aimo lätkähäksen, ja koira kiljasi pari kertaa hirveästi, ja sitten tuli haudan hiljaisuus, ja pastori jatkoi puhettaan ihan säntilleen samasta paikasta, johon oli sen katkaissut. Parin minuutin päästä tuli hautausurakoitsijan selkä ja hartiat taas soljuen sisään pitkin seinää, ja hän seisahdettiin entiselle paikalleen, nousi seisomaan, pani kätensä ikääskuin kaihtimiksi molemmin puolin suutaan ja kurotti kaulansa kuin kurki, ihmisten pään yli, pastorin suuta vasten ja kuiskasi — niin että kuului kaikkialle —: "*Sill' oli rotta!*" Sitten hän vaipui alas paikalleen jällensä. Selvästi näkyi, ett' ihmiset olit hyvin tyytyväiset, sillä heit' oli tietysti ahdistanut ankara uteliaisuus. Tommoset pikku palvelukset ei maksa mitään, mutta ne ne on, jotka tekevät ihmisen suositukseksi ja rakastetuksi lähimmäistensä joukossa. Niinpä nyt tuossa kaupungissa esimerkiksi ei ollut yhtään sielua, jost' olis pidetty niin paljon kuin tästä hautausurakoitsijasta.

No, ruumissaarna oli hyvin kaunis, mutta hirveän pitkä ja ikävä; ja sen jälkeen kuningas heti taas tukki puhumaan ja veivasi sisästään pitkän pivollisen sanoja, paljasta lorua ja roskaa kaikki tyyni. Viimein loppui toki sekin, ja hautausurakoitsija alkoi seilata ruumisarkulle ruuvimeisseli kädessään. Silloin pusertui hiki nahastani, ja minä tarkastelin häntä kovalla pinnistyksellä. Mutta hän ei rähjännyt ollenkaan, ei vonkinut eikä tonkinut; hän vain lykkäs kannen hiljaa paikalleen ja ruuvasi sen kiinni tottuneella kädellä. Siin' oltiin siis. Min'en edes varmaan tiennyt, oliko rahapussi siellä vai ei. Mitäs jos joku olis kaapannut sen kypäliinsä ja sitten luistanut tiehensä hiiren hiljaa? — miten minä silloin rohkenisin kirjoittaa Mary Janelle? Jos hän kaivattais ylös kirstun eikä siitä mitään löytäiskään — mitä hän ajattelis minusta? Saattaishan päälle päätteeks käydä niinkin, että he panisit poliisin ajamaan minua takaa ja minä joutuisin putkaan. Ei, paras olis, etten olis millänikään koko jutusta, etten kirjoittais sanaakaan. Olinhan vain saanut aikaan sotkua ja ikävyyttä sekaantumalla toisten asioihin. Kunhan en olis sitä tehnyt!

No, he hautasit Pietarin niinkuin muitakin haudataan, ja me palattiin takasin hautausmaalta, ja minä tarkastelin heidän naamojaan taas — en voinut sit' auttaa enkä saada mitään rauhaa. Mutta siitä ei mitään lähtenyt; naamat eivät kertoneet mulle tämän taivaallista.

Iltapäivällä teki kuningas visiittejä jos jossakin ja oli ilettävän imelä ja ystävällinen joka paikassa; ja samassa antoi hän heidän tulla siihen luuloon, että hänen seurakuntansa Englannissa mukamas kaipasi häntä kovasti, jonka vuoksi hänen täytyis saada kaikki asiat täällä järjestetyks mitä kiireimmiten ja sitten palata suoraa päätä kotiin. Hän oli kovasti pahoillaan mukamas, kun ei voinut viipyä täällä kauvemmin; ja niin olit kaikki muutkin, vaikka he kyllä sanoivat ymmärtävänsä, ett'ei sit' asiaa voinut auttaa. Sitten sanoi hän, että hän ja William tietysti ottaisit työt mukanaan Englantiin; ja se seikka heitä kovasti ilahutti, koska tyttöjen nyt tulis hyvä olla sukulaisten luona, meinasivat he; ja se seikka ilahutti tyttöjä myös — ilahutti heitä siihen määrään, että he melkein unohtivat kaiken surunsa, ja he pyysivät hänen myydä omaisuuden niin pian kuin suinkin, niin olisit he valmiit lähtemään milloin hyvänsä. Nuo pikku raukat olivat niin iloiset ja onnelliset, että minua oikein pöyristytti ajatellessani miten heitä narrattiin ja petkutettiin; mutta min'en vain keksinyt mitään neuvoa heidän avuksensa.

No, kuningas jumaliste kuuluttikin heti, että talo ja neekerit ja koko irtaimisto myytäis huutokaupalla kolmantena päivänä hautajaisista; mutta jos joku tahtois tehdä kauppoja sitä ennen, niin kävis sekin laatuun.

Siitä nyt tyttöjen ilo sai ensimmäisen iskun, sillä ens päivänä hautajaisista, tuossa kello kahentoista aikana, tuli pari orjakauppiasta kuninkaan luo, ja hän möi heille kaikki neekerit, ja näiden piti lähteä, — poikien jokea ylöspäin Memphisiin, mutta heidän äitinsä jokea alas Orleansiin. Minä luulin, että tytöiltä

ja neekereiltä sydämmet siinä särkyis surusta; he itkivät toinen toisensa rinnoilla niin kauheasti, että minun oikein rupes tekemään pahaa sitä nähdessäni. Tytöt sanoivat, että he eivät koskaan olleet edes aavistaneet, että perhe tuolla tavoin tulis hajotetuksi tai myydyksi pois kaupungista. Min'en ikipäivinä sais muististani sitä surkeaa näkyä, kun nuo tyttö raukat ja neekerit pitivät toisiaan kaulasta ja itkeä nyyhkyttivät, enkä min' olis kestänyt sitä toittomatta ulos koko totuutta, joll'en olis tietänyt, että kauppa oli peräti mitätön ja tulis puretuksi, ja että neekerit siis myös parin viikon päästä olisit kotona jälleen.

Asia nosti paljon melua kaupungissa, ja monet sanoivat suoraan, että s'oli häpeällistä tuo, kun sillä tavoin erotettiin äiti ja lapset. Se myös pilasi noiden molempain roistojen hyvää mainetta; mutta tuo rahjus kuninkaaksi kävi mielettömyydessään päälle vain kuin lautapää härkä, välittämättä vähintäkään herttuan varoituksista. Ja herttua puolestaan oli kovasti levoton. Tuli sitten tuo avisionipäivä. Varhain aamulla kuningas ja herttua kömpivät ylös minun karsinaani ja herättivät minut; ja minä näin heti heidän naamoistaan, että nyt oli piru merrassa. Kuningas sanoi:

"Kävitkö sie minun huoneessani toisiltana?"

"En, teidän majesteettinne" — niinhän minun aina tuli häntä nimitellä meidän liittokuntamme kesken.

"Olikko sie siellä eilen tai eilen illalla?"

"En, teidän majesteettinne."

"Sano nyt totuus — äläkä valehtele."

"S'on suora totuus, teidän majesteettinne. Min'en oo ollut teidän huoneessanne varpaillanikaan sittenkun fröökynä Mary Jane ens iltana näytti sitä Teille ja ja herttualle."

Herttua sanoi:

"Ookko nähnyt kenenkään muun sitten käyvän siellä?"

"En, teidän armonne, en — en ainakaan muistaakseni."

"Aatteleppas nyt!"

Minä tuumailin hetkisen, keksin sitten keinon ja sanoin:

"Niin, niin, kyllähän minä näin neekerien käyvän siellä moneen kertaan."

Molemmat säpsähtivät ja katselit sitten toinen toistaan; näyttivät ens siltä kuin eivät olis sitä odottaneet, mutta sitten siltä kuin olisit sit' odottaneet. Herttua sanoi:

"Kävitkö ne siellä *kaikki*."

"Ei, ei ainakaan kaikki yhdellä kertaa. Niin — minä, muistaakseni, en nähnyt heidän tulevan ulos yhdessä muuta kuin yhden kerran."

"Ohoo! — no, millonkas s'oli sitten?"

"Joo, s'oli kaiketikkin samana päivänä kuin hautaus — aamulla, vaikk'ei kovin aikasin, minä kun olin nukkunut liiksi. Min' olin juur mennä tikapuita alas, kun näin heidät."

"No, entä sitten? entä sitten? — mitä he tekivät? Mitä he puuhasit?"

"No, ei juur mitään. En minä ainakaan nähnyt heidän mitään niin erinomaista puuhaavan. He tepastelit pois varvasnenällä, ja minä tuumasin, että h'olit olleet teidän majesteettinne huoneessa siivotakseen tai jollain semmosella asialla, ja sitte, kun he huomasit Teidän vielä nukkuvan — tuumasin mä — niin lähtivät he tiehensä hyvin hiljaa, jott'eivät herättäis Teitä."

"Tuhat tulimmaista! Meitä on petetty!" sanoi kuningas, ja molemmat he näyttivät hyvin nolatuilta ja tyhmiltä. Sitten seisovivat siinä hetken aikaa mietiskellen ja kynsien korvantaustaan, mutta sitten herttua naurahti, aivan noin niinkuin kana, ja sanoi:

"S'on mainiota! Miten nuo kiroitut neekerit osas lyödä korttinsa! olivat olevinaan *suruissaan*, kun heidän piti muuttaa pois! ja jumaliste uskoin minä, että he niin olit; ja sitä samaa uskoit sinä, ja sitä samaa uskoivat kaikki. Sanos sitten, ett'ei neekerillä ole taipumusta näyttelijäks! Näyttelivätpä, hiis vie, tuota rooliaan niin hyvin, ett' olisivat pettäneet itse pirunkin. Heissä on jumaliste *taitoa* kymmenien tuhansien arvosta. Jos mull' olis pääomaa ja teateri, niin enpä tosiaankaan parempia näyttelijöitä tahtois — ja nyt oomme myyneet ne polkuhinnasta täällä. Eihän vain nuokin kurjat lantit nyt ole

hukassa? Miss' on sulla ostajain vekseli?"

"Pankissa tietysti inkassoa varten. Missä hiiessä s'olis sitten?"

"No, *se* ainakin on niinkuin olla pitää, jumalan kiitos."

Nyt puutuin minä puheeseen, hyvin sävysästi ja ikääskuin ujostellen:

"Onko mikään käynyt hullusti?"

Kuningas kääntyi minuun ärjästen:

"Mitä se sinuun tulee? Pidä kitas äläkä sekaannu toisten asioihin, joita et ymmärrä, — jos muutenkaan mitään ymmärrät. Muista se niin kauvan kuin m'ollaan täällä." Ja herttualle hän sanoi: "Ja meill' ei oo muu neuvona kuin juoda harmiryypyt ja pitää leukaläpemme. Ei sanaakaan koko asiasta!"

Kun h'olit menossa tikapuita alas, naurahti herttua taas ja sanoi:

"No niin, sukkela myynti ja vähänen voitto! S'on hyvää afääriä se."

Kuningas mulkoili häneen ja sanoi:

"Sovittiinhan me että koettais myydä niin pian kuin suinkin. Jos voitto ei oo niin suuri kuin toivottiin, niin eihän s'oo minun syyni enemmän kuin sinunkaan."

"Vai niin? Eivätkö *he* olis tässä talossa vieläkin ja *me* sitä vastoin jo aikoja sitten poissa, jos olis seurattu minun neuvoani?"

Kuningas puri häntä takasin minkä tohti, ja sitten hän taas alkoi haukkua minua. Hän läksytti minua pahanpäiväisesti, kun en silloin tullut kertomaan hänelle heti, miten nuo neekerit tulit ulos hänen huoneestaan sillä viisin — mikä pöllö hyvänsä olis tietänyt, sanoi hän, ett' asiat oli hullusti. Sitten rupes hän kiroilemaan *itseään* ja sanoi, että lopulta kaikki tyyni tuli siitä, ett'ei hän tuona aamuna pysynyt tapansa mukaan loikomassa laiskana sängyssään, hätäilemättä niin aikasin ylös; ja hän vannoi kovan valan, ett'ei enää ikipäivinä olis kenenkään aamukukkona. Tuolla viisin noituivat he hyvän aikaa, ja min' olin turkkasen ilonen, kun olin tietänyt syyttää neekereitä tekemättä heille sillä mitään vahinkoa.

Kuudes luku.

No, minä puin päälleni ja kömpin tikapuita alas ja tulin alakertaan; mutta mennessäni tyttöjen huoneen ohi, oli ovi auki, ja minä näin Mary Janen istuvan vanhan hylennahkaisen kapsäkkinsä vieressä. S'oli vielä auki, ja siihen oli pakattu hänen kamssujaan — tuota Englannin matkaa varten mukamas. Mutta juuri silloin lepäsi hän, siististi kääritty leninki polvillaan ja kädet kasvoillaan — hän itki. Sit' oli minun kauhean katkera nähdä. Meninpähän siis sisään ja sanoin:

"Fröökynä Mary Jane ei voi kestää sitä, kun toisell' on paha olla, enkä juur minäkään sitä voi — tuskinpa koskaan. Sanokaa mulle miten on."

Hän teki sen. Ja n'oli tietysti nuo neekerit taas — arvasinhan sen. Hän sanoi, että tuo hauska matka Englantiin nyt oli hältä kokonaan pilattuna; eikä hän enää milloinkaan luullut voivansa olla onnellinen, aatellessaan ett' äiti ja lapset eivät enää koskaan näkis toisiaan tässä maailmassa — ja sitten hän puhkes vielä kiivaampaan itkuun ja pusersi kämmenensä yhteen ja sanoi:

"Oi, hyvä Jumala, eivätkö he koskaan enää saa nähdä toisiaan?"

"He *saavat* sen — vieläpä varsin pian, ennenkun kahta viikkoa on mennyt — sen tiedän *minä*", sanoin mä siihen. Kas niin, se kirpos kieleltäni aivan tapaturmassa! — ja tuossa paikassa oli hän kietonut kätensä kaulani ympäri ja rukoili, että sanoisin sen "*vielä kerran, vielä kerran, vielä kerran.*"

Jo äkkäsin, ett' olin puhunut itseni pussiin, ja niin pyysin nyt hädissäni, että hän antais mun tuumata vähäsen. Sill' aikaa istui hän siinä kovasti levottomana ja kiihkeänä ja kauniina, mutta samalla näyttäen onnelliseltakin ja iloiselta, aivan kuin ihminen, jok' on päässyt porottavasta hampaasta. No, minä mietiskelin sinne ja tänne. Kuten jokainen tietää, niin on ihmiselle varsin vaarallista puhua totta, kun on pulassa — siltä ainakin näyttää, vaikk'ei mulla itsellä silloin vielä ollut paljo kokemusta asiassa; mutta tässä erityisessä seikassa näytti minusta nyt siltä, kuin olis ollut parempi, jopa suorastaan viisaampaakin puhua totta kuin valehella. Minä päätin toiste, kun saisin paremmin aikaa, miettiä asiaa tarkemmin; outoahan s'oli ja vastoin kaikkea yleistä tapaa, mutta yhtäkaikki päätin minä, kun päätinkin, puhua suuni puhtaaksi, vaikka se totta maarian tuntui siltä, kuin olis istunut ruutitynnyrin päälle ja

sitten pistänyt siihen tulen, nähdäkseen mihin joutuis. Sikspä siis sanoinkin viimein:

"Kuulkaahan, fröökynä Mary Jane, onko teillä jotain ystäviä kappaleen matkaa kaupungista, joiden tykö voisitte mennä ja viipyä siellä kolme neljä päivää?"

"On, on kyllä — Lothropit. Miks sitä kysyt?"

"Kyllä sen saatte sitten tietää. Jos minä nyt sanon, mistä tiedän että neekerit yhtyvät jälleen kahdessa viikossa — vieläpä tässä samassa talossa — ja jos myös *todistan* että sen tiedän, tahtooko fröökynä silloin heti lähteä noiden Lothropin herrasväen luo ja viipyä siellä neljä päivää?"

"Neljä päivää!" sanoi hän; "vaikkapa koko vuoden!"

"No, hyvä", sanoin mä, "min'en tahdo muuta kuin että fröökynä vakuuttaa sen sanallaan - min' uskon sitä enemmän kuin jos toinen vannois käsi Raamatun päällä." Hän punastui ja hymyili hyvin kauniisti, minun niin sanoessani. "Ja nyt", jatkoin mä, "jos sallitte, suljen mä oven ja panen sen lukkoon."

Sen tehtyäni istuin jälleen alas ja sanoin:

"Älkää nyt vain huutako. Istukaa rauhassa ja kuulkaa kuin mies. Minä sanon teille totuuden, ja teidän täytyy, hyvä fröökynä, rohkaista mielenne, sillä n'on turkkasen ikäviä asioita, ja ne kyllä koskevat teihin kipeästi, mutta nyt ei auta. Katsokaas, nämä 'setänne' mukamas täällä, ne ei ole mitään setiä ollenkaan — n'on vain pari petturia, oikeita roistoja ja kanaljoja. Kas niin, nyt on pahimmat päästy - loput on helpompaa."

Tietysti olin häntä pahanpäiväisesti pelättänyt; mutta min' olin nyt myös päässyt pahimmasta loukkauskivestä, ja niinpä annoin mennä hyvää kyytiä vain, vaikka hänen silmänsä suurenivat suurenemistaan ja alkoivat ikäänkuin säkenöidä. Minä kerroin hänelle säälimättä kaikki tyyni, ens hetkestä lähtien, kun me tultiin tekemisiin tuon nuoren pöllöpään kanssa, jok' oli menossa höyrylaivalle, aina siihen asti, kun hän — nimittäin Mary Jane — kapusi kuninkaan kaulaan porstuvan ovella ja kuningas häntä suuteli kuus-seitsemäntoista kertaa yhteen mittaan. — Siihen paikkaan päästyäni, hyppäsi tyttö parka ylös paikaltaan, punasena kasvoiltaan kuin laskeva aurinko, ja sanoi:

"Ooh, sitä itikkaa! Tule, joudu — riennetään — heti paikalla — minä tahdon, että he kastetaan tervaan ja höyheniin ja sitten viskataan ne jokeen!"

Minä sanoin:

"Olkoon menneeks. Mutta meinaako fröökynä, ett' *ennenkö* lähtöänne Lothropin herrasväen luo, vai — —"

"No, voi, voi, mitä mä ajattelenkaan!" sanoi hän ja istui jälleen. "Älä muista mitä sanoin, *ethän muista? ethän?*" Ja hän pani hienon, tuon silkin hienon kätensä minun käteni päälle niin makeasti, että minä kuolemaksenikaan en olis tahtonut pahoittaa hänen mieltään. "Minä en ajatellut ollenkaan mitä sanoin, olin niin kiihtynyt", sanoi hän, "jatka nyt vain, niin en häiritse sinua enään. Sano mulle mitä mun pitää tehdä, niin minä teen niin, olkoon mitä hyvänsä."

"Niin", sanoin mä, "n'on oikein peevelin pataljoonaa, nuo molemmat kanaljat, ja nyt s'on sillä viisin, että minun täytyy kulkea heidän kanssaan vielä jonkun aikaa vastoin tahtoanikin — en kernaasti nyt sano *minkä tähden* — ja jos nyt mentäis kantelemaan, niin tämä kaupunki kai kyllä pelastais *minut* heidän kynsistään; mutta ompahan olemassa toinen, jota te ette tunne ja joka silloin joutuis hirveään pulaan. Meidän täytyy pelastaa *hänet*, eikös niin? Eihän siis mennä kantelemaan nyt?"

Samassa juolahti päähäni hyvä tuuma. Minä näin, miten ehkä minä ja Jim päästäis irti noista roistoista; he joutuisit vankeuteen, ja sitten me mentäis, minä ja Jim. Mutta min'en uskaltanut matkustaa lautalla päivän aikana, kun siellä ei ollut kukaan muu kuin minä vastaamassa nenäkkäisiin kysymyksiin, ja sempä tähden koin laittaa niin, ett'ei mitään tulis ilmi ennenkun illalla. Minä sanoin:

"Fröökynä Mary Jane, minä sanon teille mitä me tehdään — ja teidän ei kenties tarvitse viipyä niin kauvan noiden Lothropien luona. Asuvatko he kaukanakin täältä?"

"Vähän kuudetta virstaa vain — suoraa maantietä maalle."

"Hoo, no s'on hyvä. Lähtekää nyt, hyvä fröökynä, sinne ja viipykää siellä kello yhdeksään tai puoli kymmeneen illalla ja pyytäkää heidän silloin kyyditä teidät takasin — sanokaahan ett' ootte unohtaneet jotain. Jos sitten ennätätte tänne ennen yhtätoista, niin pankaa kynttilä tähän ikkunaan, ja jos minua ei kuulu, niin oottakaa kello *yhteentoista*, ja jos en minä silloin tule, niin tietää se, että min' oon päässyt tieheni ja että kaikki on hyvin. Joutukaa sitten ja kertokaa mitä väkeä nuo sedät Englannista on ja laittakaa heidät putkaan."

"Hyvä on", sanoi hän, "minä sen teen."

"Ja jos sattuis niin hullusti, ett'en pääsiskään kypälämäkeen, vaan joutuisin kiinni noiden roistojen kanssa, niin kai fröökynä on niin hyvä ja sanoo, että minä kerroin teille kaikki tyyni etukäteen, ja pitää puoltani minkä voi."

"Kyllä, minä pidän sinun puoltas, ole huoletti siitä. Ei kukaan saa tehdä sulle vähintäkään pahaa!" sanoi hän, ja minä näin, että hänen kulmakarvansa värähtelivät ja hänen silmänsä oikein säkenöivät.

"Niin, jos minä pääsen tieheni", sanoin mä, "niin tietysti en voi olla täällä todistamassa, että nuo roistot eivät ole teidän setiänne, enkä oikeastaan vois sitä tehdä, vaikk' olisin täälläkin. Minä vain voisin vannoa, että n'ovat pettureita ja kanaljoja, siinä kaikki; vaikkahan sekin jo merkitsee paljo kyllä. Mutta löytyy toisia, jotka voivat sen todistaa paremmin kuin minä — ja n'on väkeä, joita ei niin helposti epäillä kuin minua kenties epäiltäis. Minä näytän teille, mistä ne löydetään. Antakaappa mulle lyijykynä ja paperipalanen. Kas tässä: '*Kuninkaan Kameleontti, Bricksvillessä*'. Pistäkää se hyvään talteen. Kun oikeus sitten tahtoo tolkkua näistä kahdesta värkistä, niin lähettäköön vain Bricksvilleen sanomaan, että täällä on pantu kiinni ne miehet, jotka näyttelivät Kuninkaan Kameleonttia, ja pyytäköön muutamia todistajia — niin minä takaan, että saatte tänne koko kaupungin tuossa paikassa, fröökynä Mary. Ja kyllä he puhuvatkin suunsa puhtaaks, säälimättä; minä tiedän sen."

Arvelin sen asian nyt olevan selvillä ja sanoin sitten:

"Ja antakaa te vain huutokaupan tapahtua. Tuon pienen ilmoituksen mukaan ei kenenkään tarvitse maksaa ostojaan, ennenkun kokonainen päivä on kulunut huutokaupasta, ja nuo konnat taas tietysti eivät tahdo lähteä täältä ennenkun rahat on heidän taskussaan — ja kun sitten 'setien' seikat selvenee, niin on koko myynti mitätön, ja he eivät saa noita rahoja. Sama oli asian laita neekerien myynnin suhteen — se ei ollut mitään myyntiä, ja neekerit ovat takasin täällä ennen pitkää. Nuo lurjukset eivät tule saamaan pankista ulos rahoja *neekereistä* nyt — he ovat molemmat pussissa, fröökynä Mary."

"No niin", sanoi hän, "minä menen nyt vain syömään aamiaista ja sitten lähden suoraa päätä Lothropille."

"Ei, ei, eikös hiis, Mary fröökynä", sanoin mä, "ei se käy päinsä; lähtekää ennen aamiaista."

"Miks niin?"

"Siks' että te, hyvä fröökynä, ette ole noita nahkanaama-ihmisiä, joiden kasvopiiirteistä ei mitään näy. Ei ole sen parempaa kirjaa kuin teidän kasvonne. Siitä voi lukea ajatuksenne kuin olis ne siihen selvästi prantätty. Luuletteko te, että voitte mennä näyttämään tuota kirjaa setä ukoille, kun he taas tulevat tarjoomaan teille aamumuiskunsa, ilman että —"

"Älähän sano, älähän sano! Minä lähden ennen aamiaista — ja mielelläni lähdenkin. Mutta jätänkö mä sisareni tänne noiden kanssa?"

"Jättäkää ne vain — eihän se nyt heitä niin paljon haittaa. Voivathan he sen vielä vähän aikaa kestää. Nuo kelmit rupeisivat epäilemään jotain, jos te lähtisitte kaikki. Teidän, hyvä fröökynä, ei nyt pidä tavata niitä eikä sisarianne eikä ketään koko kaupungissa — jos joku naapuri sattuis teiltä kysymään, miten setänne jaksavat tän' aamuna, kasvonne heti kertois jotakin. Ei, lähtekää te sinne suoraa päätä, hyvä fröökynä, niin minä hoidan heidät kaikki täällä. Minä pyydän fröökynä Susannan sanomaan terveisenne sedillenne ja ilmottamaan, että ootte lähteneet virkistämään itseänne muutamaks tunniksi tai tapaamaan jotakin ystävää ja että te tuutte takasin illalla tai huomen-aamuna aikasin. — Ja sitten vielä yks asia — tuo rahapussi."

"Niin, he saivat rahat; ja voi kuinka minua nyt harmittaa tyhmyyteni, kun sillä tavoin annoin ne heille."

"Niin, mutta nyt on seikka se, että he sittenkään eivät ole saaneet noita rahoja."

"Missä ne sitten on?"

"Niin, kumpahan sen tietäisin! Mull' oli pussi jo hallussani, sillä minä varastin sen heiltä, ja minä varastin sen antaakseni sen teille; ja minä tiedän mihin sen kätkin, mutta pelkään ett'ei s'oo siellä enään. Min'oon hirveästi pahoillani, fröökynä Mary Jane, niin pahoillani kuin koskaan voin olla; mutta minä koin parastani. Oli vähältä, ett'en joutunut kiinni, ja mun oli pakko kätkeä rahat ens piilopaikkaan, minkä äkkäsin, ja juosta tieheni — ja se ei ollut mikään hyvä paikka."

"Ooh, älähän soimaa itseäs — ethän voinut sit' auttaa. Mutta mihin kätkit ne sitten?"

Min'en tahtonut saattaa häntä muistamaan surujaan taas, ja minun oli kovin vastahakoista kertoa

hälle tuosta piilopaikasta, kun tiesin että hän heti tulis aattelemaan, miten vainajan ruumis makais kirstussaan rahapussi vatsalla. Siispä vaikenin hetkeksi, ja sitte sanoin:

"Minun on niin vaikea sitä sanoa, fröökynä Mary Jane, mutta minä kirjoitan sen paperipalalle, ja te voitte lukea sen matkalla Lothropin herrasväen luo. Käykö se laatuun?"

"Kyllä, kyllä."

Minä kirjoitin näin: "Minä pistin rahapussin ruumisarkkuun. S'oli siellä, kun te itkitte ruumisarkun vieressä yöllä. Minä seisoin oven takana, ja minun kävi teitä niin kovasti surku, fröökynä Mary Jane."

Mun tuli vesi silmiin vähäsen, muistelllessani miten hän makas polvillaan kirstun vieressä sinä yönä itkien nyhkyttäen, samalla kun nuo peevelit hänen oman ortensa alla häpäisivät häntä ja varastivat rosvoilivat; ja kun käärin yhteen paperipalan ja ojensin sen hänelle, näin kyynelten nousevan hänenkin silmiinsä; ja hän tarttui käteeni ja puristi sitä kovasti, sanoen:

"Hyvästi nyt, Herran haltuun — minä teen aivan niinkuin oot sanonut; ja jos en enää koskaan sinua näkis, niin en ainakaan sinua eläissäni unohda, vaan muistelen sinua aina, aina, ja tahdon myös *rukoilla* sinun puolestasi" — ja samassa hän meni.

Rukoilla minun puolestani! Aattelinpa siinä itsekseni, että jos hän oikein olis tuntenut minut, niin tuskinpa vain oliskaan niin umpimähkään ottanut mokomaa työtä urakalle. Mutta kyllä hän sen sittenkin olis tehnyt — semmonen hän oli. Häness' olis ollut kuraassia ruveta rukoilemaan vaikka itse Juutas Iskaariuksen puolesta, jos siksi tuli — hän ei ollut mikään jänis, s'on vissi se. Sanokaa mitä tahansa, minä sanon, että siinä tytössä oli enemmän ruutia kuin missään muussa tytössä, mit' ikinä olen nähnyt. Luulette kenties, että minä mielistelen, mutta sitä en tee, en totta maar teekkään. Ja jos kysytte koreutta — ja hyvyyttä myös — niin hän vei voiton jok'ikisestä. En ole häntä kertaakaan nähnyt siitä kun näin hänen menevän ulos tuosta ovesta, en, en koskaan siitä hetkestä; mutta ajatellut ja ajatellut häntä olen mä monta tuhatta ja miljonaa kertaa ja sitä, kun hän sanoi tahtovansa rukoilla minun vaivasen puolesta. Ja jos luulisin siit' olevan mitään hyötyä, niin totta maarian ryhtyisinkin *minä* rukoilemaan *hänen* puolestaan, vaikka kaatuisin siihen paikkaan.

No, Mary Jane puikahti ulos takatietä, luulen mä, sillä kukaan ei nähnyt hänen lähtevän. Kun tapasin Susannan ja ristihuulen, sanoin:

"Mikä onkaan sen herrasväen nimi tuolla toisella puolen jokea, jota te aina tavan takaa käytte katsomassa?"

He sanoivat:

"Siell'on montakin, mutta etenkin käydään me Asessorilla."

"Aivan oikein, s'oli heidän nimensä", sanoin mä; "olin sen unohtanut. Niin no, fröökynä Mary Jane käski mun sanoa teille, että hän meni sinne kiireimmän kautta — yks heistä on sairaana."

"Kuka sitten?"

"No kas, kuka se nyt olikaan? Joko nyt unhotin taas? S'oli, — s'oli — —"

"Hyvänen aika! Eihän se vain ole Veera?"

"Joo, ikävä kyllä", sanoin mä, "mutta Veera se todellakin on. Nyt muistan kun kuulen nimen."

"No, voi, voi — ja viime viikolla hän viel' oli aivan terve! Mikä nyt on tullut?"

"Hm! He valvovat hänen vuoteellaan kaiket yöt, sanoi fröökynä Mary Jane; s'on hyvin vaarallista."

"No, mutta Herra hallikkoon! Mikä Herran nimessä häntä vaivaa?"

Minä tuumasin hetkisen jotakin uskottavaa; sitten sanoin:

"Syyhy."

"Syyhy? No, mutt' eihän heidän toki sentähden tarvitse valvoa hänen kanssaan?"

"Niin, mutta tämä syyhy on jotakin aivan omituista, jotain uutta lajia, sanoi fröökynä Mary Jane."

"Mitä uutta lajia?"

"Siihen on sekaantunut muita juttuja."

"Mitä muita juttuja?"

"Tuhkarokkoa, hinkuyskää, kurkkumätää, aivotulehdusta, keuhkokuumetta, tuberkkuliinia, vatsasyöpää, umpisuolen tulehdusta ja jumala ties mitä."

"No, Herra siunakkoon! Ja sitä sanot sinä *syyhyksi?*"

"Niin sanoi fröökynä Mary Jane."

"No, mutta voi sentään! Minkä tähden sanottais sitä *syyhyksi?*"

"Sen tähden että s'on syyhyä. S'on alkanut siitä."

"Ääh! Eihän tuoss'oo mitään järkeä. Kuulehan! Jos joku ihminen loukkaa varpaansa ja kompastuu ja putoo kaivoon ja taittaa niskansa, ett' aivot juoksevat ulos, ja sitten kysytään: 'mistä hän kuoli?' ja joku tyhmeliini vastaa siihen: 'Hän loukkas varpaansa', niin onko siinä mitään järkeä? Ei. Eikä tuossa sun 'syyhyssä' myöskään ole mitään järkeä, s'on hölyn pölyä."

"Hölyn pölyä? Hoo-o? Onko *karhi* hölyn pölyä? — pimeässä? Jos te takerrutte yhteen hampaaseen, niin ootte samassa kiinni muissakin, eikös niin? Ettehän pääse menemään tuon hampaan kanssa vetämättä koko karhia muassanne, vai mitä? No, tämä syyhy on ikääskuin jonkinmoinen karhi; siin'on sen seitsemän purevaa hammasta - ymmärrättekös? Ja tehän voitte tarttua siihen myös."

"No, voi, voi, s'on hirviää", sanoi ristihuuli. "Minä meen Harvey sedän luo ja — —"

"Kuulkaahan nyt", sanoin mä, "täytyyhän teidän setienne lähteä takasin Englantiin niin pian kuin suinkin, eikös niin? No, ja te luulette heidän raskivan lähteä menemään ja jättää teidät tulemaan koko tuon pitkän matkan omin päinne? Eihän toki. Te tiedätte, että he vartoisivat teitä, nuo hyväsydämiset miehet. Harvey setänne on pappi. No, luuletteko, että hän tahtois pettää höyrylaivakatteinia antamalla fröökynä Mary Janen nousta laivaan, kun fröökynään kenties on tarttunut syyhy? Ei, hän ei sitä tekis, sen tiedätte. No, mikä hänelle siis neuvoksi? Ooh, hän sanois näin: 'S'on sangen ikävää, mutta minun pappisvirkani saa nyt mennä onnensa nojaan, sillä veljentyttäreni on hirveän pluribus-unum syyhyhyn tarttumiselle alttiina; minun velvollisuuteni on jäädä tänne ja odottaa kolme kuukautta nähdäksemme, onko se häneen tarttunut'. — Mutta jos arvelette paraaksi mennä kertomaan Harvey sedällemme — —"

"Ja jäädä mököttämään tänne, kun meillä kaikilla vois olla hauska Englannissa sill'aikaa kun varrotaan, onko Mary Jane saanut sen vai eikö? Sinä puhut kuin kana."

"No, kenties on paras että kerrotte asian naapureille?"

"Naapureille? Aivan yhtä tyhmää. Etkö ymmärrä, että he heti menisivät kielittelemään? Ei, tässä ei ole mikään muu neuvona kuin ett'ei kerrota siitä kellekkään."

"Niin, kenties ootte oikeassa — minä luulen todellakin ett' *ootte* oikeassa."

"Mutta luulenpa, että meidän täytyy sanoa setä Harveyille, että Mary Jane lähti ulos vähäks aikaa, johonkin, niin ett'ei setä tule levottomaks hänen tähtensä."

"Niin, fröökynä Mary Jane toivoi että tekisitte niin. Hän sanoi: 'Käske heidän sanoa terveiseni setä Harveyille ja setä Williamille ja antaa heille muiskut puolestani, ja sano että mä lähdin joen yli katsomaan herrasväki — —', niin, mik' onkaan sen rikkaan herrasväen nimi, jota Pietari setänne niin usein muisteli? Minä meinaan sitä, joka — —"

"Aah! Sinä tarkotat varmaankin Apthorpsia, eiks' niin?"

"Aah, niin s'oli. Joo, fröökynä Mary Jane sanoi, että sanottais, että hän poikkes sinne pyytämään Apthorpseja tulemaan huutokauppaan ja ostamaan tämän talon, sillä Pietari setä oli mukamas aina toivonut että he sen saisivat ennen kaikkia muita; ja että fröökynä Mary Jane sanoi koittavansa yllyttää heitä kunnes he lupaisivat tulla, ja sitten, jos hän ei olis liian väsynyt, hän palais kotiin, mutta muuten vasta huomen-aamuna. Hän sanoi: älä puhu mitään Assessoreista, vaan ainoastaan Apthorpseista — jok'on aivan uskottavaa, sillä hän meneekin sinne puhumaan talonkaupasta; mä tiedän sen, hän sanoi mulle niin itse."

"Hyvä on", sanoivat he ja laittautuivat saattamaan sedilleen nuo terveiset ja muiskut ja tiedot.

No, ja sillä viisin oli kaikki reilassa nyt. Tytöt eivät mitään sanois, sillä he halusivat lähteä Englantiin; ja kuningas ja herttua soivat kernaammin, että Mary Jane oli puuhaamassa huutokaupan hyväksi, kuin että hän olis ollut tohtori Robinsonin muokkailtavissa. Min' olin varsin tyytyväinen; olin mielestäni toimittanut asiat aika sievästi — tuskinpa Tom Sawyerkaan olis niistä paremmin selvinnyt. Niin no, kyllähän hän kenties sentään olis sotkenut niihin enemmän *tyyliä*; min'en siinä kohden vielä ollut oikein

taitava, kun en ollut siihen niin harjaantunut.

No, iltapäivällä pidettiin sitten vasaramarkkinat isotorilla, ja kuningas seisoi kaiken aikaa vasaramiehen vieressä ja oli niin kauhean jumalisen näkönen ja pisti aina tavan takaa huutojen väliin pienen raamatunlauseen tai jotain muuta hurskautta; ja herttua hän kierteli ympäri ihmisjoukossa ja kaakotti gu-gu-guutaan kuin ainakin.

No, niin tuli vähitellen kaikki myydyksi, pait pikkunen vanha hautapaikka hautausmaalla. Mutta sekin piti myytämän, kuinkas muuten? — en ikinä ole nähnyt mokomaa sutta kuin tuo meidän kuninkaamme; hän nieli kaikki mitä eteen tuli. Siinä juur paraikaa huudettiin tuota turvetta, kun muuan höyrylaiva laski laituriin, ja muutaman minuutin perästä tuli sieltä rynnäten iso parvi poikia ja muuta loisväkeä, ja he huusivat ja ulvoit ja hurrasit ja nauroivat kuin hullut.

"Ha! ha! ha! Mainiota, mainiota!" kuului heidän joukostaan; "eläköön kilpailu! täällä tulee uusi plutoona Pietari Wilksin perillisiä! uusi lauma ulkomaan eläviä! Tulkaa kattomaan! Maksaa kymmenen penniä! Ha! ha! Ha!"

Seitsemäs luku.

He kulettivat muassaan, keskellä joukkoa, erästä vanhanpuoleista herrasmiestä, joka näytti hyvin siivolta ja sävysältä, ja erästä nuorempaa, joka näytti yhtä siivolta ja sävysältä ja piti oikeata käsivarttaan siteessä. Ja voi tuhannen aika, kuinka tuossa pataljoonassa elämöitiin ja naurettiin ja hulluteltiin! Minä puolestani en pitänyt sitä niin erittäin hauskana, ja minä vilkasin vähä kuninkaaseen ja herttuaan nähdäkseni, miltä heidän naamansa näyttäis. Luulin että h'olisit vähä kalvenneet. Mutta mitä vielä! Herttua ei ollut tietävinään tämän taivaallista mist' oli kysymys, vaan kukutti vain gu-gu-guutaan niinkuin ennenkin, ilosena ja tyytyväisenä kuin kirnupiimäleili, josta piimä pulppuaa ulos; ja kuningas hän vain tuijotti ja tuijotti niin vakavan ja surumielisen näkösenä vastatulleisiin vieraisiin, kuin olis hän saanut vatsanväännettä sisimpään sydämmeen asti ajatellessaan että tässä matoisessa maailmassa saattoi löytyä mokomia peppureita ja veijareita. Ooh, hän näytti tuota rooliaan ihmeen hyvästi. Joukkokunta kaupungin mahtavimpia ihmisiä kokoontuikin kuninkaan ympärille, näyttääkseen että he pitivät hänen puoltaan. Vasta-tullut vanha herra näytti kovasti hämmästyneeltä ja ällistyneeltä. Hetken päästä hän rupes puhumaan, ja minä kuulin heti, että *hän* puhui niinkuin Englantilainen eikä niinkuin kuningas, vaikka kuninkaankaan puhetapa ei ollut paljasta vettä. Minä en osaa matkia sen vanhan englantilaisen herran puhetta, mutta minä ymmärsin mitä hän meinasi. Hän meinasi nimittäin näin:

"Tämäpä todellakin on sattuma, joka tulee mulle äkkiarvaamatta; ja minä tunnustan suoraan, että tällä hetkellä en tiedä, millä tavoin todistaisin olevani se kuin olen, sillä veljeäni ja minua on kohdannut tapaturma. Hän on taittanut käsivartensa, ja meidän matkakapineemme menivät erehdyksestä viime yönä siihen kaupunkiin, joka on heti yläpuolella tätä. Min'oon Pietari Wilksin veli Harvey, ja tämä on hänen veljensä William, jok'ei voi kuulla eikä puhua eikä juur tehdä mitään merkkejäkään nyt, kun ei voi käyttää toista kättään. Me ollaan ne kuin sanomme olevamme, ja parin päivän päästä, kun saamme kapineemme, voin sen myöskin todistaa. Mutta siks'aikaa vaikenen minä, ja nyt me mennään hotelliin odottamaan."

Ja niin hän meni ottaen mukaansa uuden kuuromykän, ja kuningas nauroi kohti kurkkuaan ja sanoi:

"Taittanut käsivartensa! — s'on *hyvin* uskottavaa, eiks' niin? — ja hyvin mukavaa myös veijarille, jok'on olevinaan kuuromykkä osaamatta sormipuhetta. Hukanneet kapineensa! S'on myöskin mainiota - ja hyvin keksittyä — mokomissa oloissa!"

Ja sitten hän nauraa tirskei taas; ja niin teki kaikki muutkin, jos lukee pois kolme neljä tai kenties puoli tusinaa. Yks näistä oli se tohtori; toinen oli muuan herrasmies, joka näytti sukkelalta ja nokkelalta ja kantoi kädessään vanhanmuotista natsäkkiä, jok' oli tehty, luullakseni, mattokankaasta. Hän oli vastikään astunut maihin höyrylaivasta ja puhutteli par'aikaa puoliääneensä tohtoria, vilkasten niinkuin tämäkin aina tavan takaa kuninkaaseen ja nykyttäen päätänsä vähäsen — s'oli Levi Bell, tuo asianajaja, jok' oli käynyt Louisvillessä. Kolmas oli muuan iso, vahva mies, joka hyvin tarkasti oli kuunnellut kaikkia, mitä tuo uusi vanha herra sanoi, ja nyt yhtä tarkasti kuunteli kuningasta. Kun kuningas oli vetänyt virtensä loppuun, astui tämä mies esiin ja sanoi:

"Kuulkaas nyt — jos ootta Harvey Wilks, milloin tulitte tähän kaupunkiin? Sanokaappas!"

"Päivää ennen hautajaisia, hyvä ystävä", sanoi kuningas.

"Mutta mihin aikaan päivästä?"

"Iltapäivällä — pari tuntia ennen auringonlaskua."

"No, miten tulitte sitten?"

"Minä tulin höyrylaivassa *Susan Powell* Cincinnatiasta."

"Vai niin; mutta miten te sitten saatoitte olla tuolla Niemen luona *aamulla* samana päivänä — veneessä?"

"En min' ollut siellä aamulla."

"Sen valehteletta."

Useat siinä seisojista törmäsivät hänen luokseen ja pyysivät, ett'ei hän puhuis noin sopimattomasti vanhalle miehelle ja papille.

"Hirteen koko pappi! Hän on valehtelija ja petturi. Hän oli, kun olikin, Niemen luona sin' aamuna. Min' asun siellä, niinku tietäen. No, min' olin siellä, ja hän oli siellä. Minä *näin* hänen aivan selvästi. Hän tuli veneellä Tim Collinsin ja erään pojan kanssa."

"Tuntisitteko te tuon pojan, jos näkisitte hänet, Hines?" kysyi tohtori hyvin kiivaasti.

"Niin luulen, vaikk'en tiiä varmaan. Mutta voi päiviäni! Tuossapa hän seisoo! Tunnen hänet aivan hyvin."

Ja hän osotti sormellaan minua. Tohtori sanoi:

"Kuulkaahan, ystävät; onko nämä vasta-tulleet vieraat pettureita vai ei, sit' ei vielä tiedetä; mutta jos *nämä kaks* eivät ole pettureita, niin olen minä suurin pöllöpää tässä kylässä. Meidän täytyy varoa, että he eivät pääse luiskahtamaan tiehensä, ennenkun asia on tutkittu. Tulkaa pois, Hines, tulkaa pois kaikki. Otetaan nämä junkkarit mukana kestikievariin, niin saadaan tutkia heitä yhdessä noiden toisten kanssa. Selvenehän siin' aina jokin juttu ennenkun ollaan lopussa."

Tämä yritys miellytti enintä osaa joukosta, vaikk'ei juur sanottavasti kuninkaan hyviä ystäviä, ja me lähdettiin kaikki matkaan. Aurinko oli juur par'aikaa laskemassa. Tohtori talutti minua kädestä ja oli mulle varsin ystävällinen, mutt'ei päästänyt kättäni hetkeksikään.

Me mentiin kaikki suureen saliin tuossa hotellissa eli kestikievarissa, mikä lienee ollut, ja kynttilät sytytettiin. Tohtori sanoi:

"Min'en suinkaan tahdo olla liian kova näitä molempia miehiä vastaan, mutta minä luulen heitä pettureiksi, ja heillä kenties myös on rikostoverit, joista me ei mitään tiedetä. Jos heillä semmoset on, niin eikö s'ole hyvin luultavaa, että nämä heidän toverinsa jo ovat lähteneet matkaan sen rahapussin kanssa, jonka Pietari Wilks jätti jälkeensä. Jos nyt nämä hyvät herrat tässä eivät ole pettureita, niin heillä kai ei ole mitään sitä vastaan, että lähetetään noutamaan nuo rahat tänne ja että me pidetään ne hallussamme kunnes he ovat todistaneet olevansa keitä sanovat — eikös niin?"

Kaikki myönsivät tohtorin puhuneen viisaasti ja oikein, ja minä luulin meidän liittokuntamme olevan hukassa. Mutta kuningas pani kätensä ristiin vatsalleen, näyttäen kovasti alakuloiselta, ja sanoi:

"Hyvät herrat! Minä tietysti mitä hartaimmin toivoisin, että rahat olis tallella; mutta voi sentään! ne, Jumala paratkoon, eivät ole tallella enää. Voitte lähettää katsomaan, jos tahdotte."

"Missä ne sitten on?"

"No, kuulkaahan, kun veljentyttäreni antoi ne mulle tallennettavaks, niin minä otin pussin ja kätkin sen vuoteeni matrassiin, kun en huolinut panna sitä pankkiin niiksi muutamiksi päiviksi, kuin me viivyttais täällä; ja minä luulin tuota matrassia varmaksi paikaksi, kun näet en ollut tottunut neekereihin ja arvelin heitä rehellisiksi, niinkuin palvelijat Englannissa ovat. Neekerit, näättekös, varastivat pussin seuraavana aamuna, minun mentyäni alas alakertaan; ja kun möin neekerit, en vielä tiennyt kaivata rahoja, niin että he pääsivät menemään eheinä ja pussi muassaan. Pikänttini tässä voi kertoa teille asiasta, hyvät herrat."

Tohtori ja monet muut huudahtivat "valetta!" ja minä huomasin, ett'ei juur kukaan oikein tahtonut uskoa kuningasta. Muuan mies kysyi multa, olinko mä nähnyt neekerien varastavan rahapussia. Minä sanoin "en", mutt' että minä näin heidän hiipivän ulos huoneesta ja pujahtavan tiehensä ja että luulin heidän pelkäävän herättäneensä isäntäni ja sentähden kiirehtivän pois hänen torujensa alta. — Muuta ei multa kysytty. Mutta tohtori tirkisti minuun sitten ja sanoi:

"Ootko *sinäkin* englantilainen?"

Minä sanoin: "olen", johon taas hän ja muutamat muut nauroivat.

Sitten ryhtyivät he oikein pääkuulusteluun ja jauhoivat asiaa monta tuntia peräksyttiin, eikä kukaan hiiskunut sanaakaan illallisesta tai näkynyt sitä edes ajattelevan; mutta mitä kiivaammin he kuulustelit, sitä sekavammaksi kävi asia. Kuningas sai kertoa elämäkertansa, ja tuo vanha herra sai kertoa elämäkertansa; ja min' aattelin hiljaa itsekseni, että pitihän siin' olla oikea pässinpää, joll'ei huomannut kumpiko puhui totta, kumpiko valehteli. Ja viimein kutsuivat he sitten minut framille kuulustettavaks. Kuningas killisteli minuun vasemmasta silmännurkastaan, ja minä ymmärsin mitä kurssia minun tuli pitää. Rupesin kertomaan Sheffieldistä ja miten me siellä elettiin, ja englantilaisista Wilkseistä ja vähän kustakin; mutta kesken kertomustani rupes tohtori taas nauramaan pahanpäiväisesti, ja tuo asianajaja sanoi:

"Istu alas, poikaseni, äläkä näe turhaa vaivaa. Sinä varmaankaan et oo tottunut valehtelemaan, se ei sulta luonnistu — menee liian kömpelösti, sinä kaipaat harjaannusta."

"Min' annoin palttua hänen kiitoksilleen, mutt' olin kuitenkin ilonen päästessäni asiasta siksi hyvällä kaupalla."

Tohtori aikoi taas sanoa jotakin ja kääntyi asianajajan puoleen ja alkoi:

"Jos olisit ollut kaupungissa alusta asti, Levi Bell — —"

Mutta kuningas keskeytti hänet ojentaen kättään ja sanoen:

"Ooh, mitä kuulenkaan! Onko tämä rakkaan veli vainajani vanha kallis ystävä, herrassyötinki Levi Bell, josta hän niin usein ruukkas kirjottaa?"

Asianajaja puisteli hänen kättään ja hymyili ystävällisesti ja näytti hyvin tyytyväiseltä, ja he puhuttelit toinen toistaan kohteliaasti hetken aikaa ja astuivat sitten vähän syrjään ja keskustelivat hiljaa kahen kesken. Viimein sanoi asianajaja taas ääneensä:

"Niin, sillä tavoin se selvenee. Min' otan määräyksen ja panen sen menemään veljenne määräyksen kanssa, ja silloin kai he heti näkevät, että kaikki on niinkuin olla pitää."

He ottivat framille vähän paperia ja kynän, ja kuningas istui alas ja kallisti päätään kallelleen ja pureskeli kieltään ja rapsi jotakin paperille. Sitten antoivat he kynän herttualle — ja silloin huomasin, että hän ens kertaa näytti sangen levottomalta. Mutta hän kirjotti kuitenkin. Sitten kääntyi asianajaja uuden vanhan herran puoleen ja sanoi:

"Olkaa nyt hyvä, te ja veljenne, ja kirjottakaa pari riviä ja pistäkää nimenne alle."

Vanha herra kirjotti, mutta sit' ei osannut kukaan lukea. Asianajaja näkyi hämmästyvän hirveästi ja sanoi:

"*Minä* ainakaan en ymmärrä tätä" — ja samassa veti hän framille tukun vanhoja kirjeitä taskustaan ja tutkiskeli niitä tarkasti, ja sitten hän tutkisteli tuon vanhan herran kirjoitusta ja sitten *niitä* taas; ja sitten hän sanoi: "Nämä vanhat kirjeet on Harvey Wilksiltä; ja tässä *näette* näiden molempain kirjoitukset, ja joka ihminen näkee, että *he* eivät ole kirjottaneet noita kirjeitä (kuningas ja herttua vilkasivat toisiaan silmiin ja näyttivät jokseenkin nolatuilta nähdessään, miten asianajaja oli saanut heidät satimeen) ja tässä taas näette tämän vanhan herran käsialan, ja jokainen voi aivan helposti nähdä, ett'ei *hänkään* ole niitä kirjottanut — noita harakanjalkia voi tuskin sanoa mikskään *käsialaksi* ollenkaan. Nyt on tässä myös muutamia kirjeitä —"

Se uusi vanha herra sanoi:

"Suokaa anteeksi, saanko mä selittää asian. Ei kukaan muu voi lukea minun käsialaani kuin veljeni tässä — hän kopioi kaikki kirjeeni. Noissa kirjeissä on hänen käsialaansa eikä minun."

"*Vai niin!*" sanoi asianajaja, "se tuntuu uskottavalta. No, mulla on, tuumasin juur sanoakkin, tässä muutamia kirjeitä myöskin Williamilta; ja jos tämä herra nyt tahtoo kirjottaa pari riviä, niin voidaan verr — —"

"Hän ei voi kirjottaa vasemmalla kädellään", sanoi se vanha herra. "Jos hän vois käyttää oikeata kättään, niin kyllä näkisitte, että hän on kirjottanut sekä omat kirjeensä että minun. Tehkää hyvin ja katsokaa — eikö n'oo kirjoitettu samalla käsialalla?"

Asianajaja teki niin ja sanoi sitten:

"Luulenpa tosiaankin niin olevan — ja jos niin ei oliskaan, niin on näissä käsialoissa yhtä kaikki enemmän yhtä kuin ennen olen huomannut. No, hyvä on. Luulin jo, ett' oltais päästy totuuden jäljille —"

vaikka se nyt meni osaksi myttyyn. Mutta *yks* seikka on yhtäkaikki näytettynä toteen, ja s'on se, että *nämä* hyvät herrat eivät ole Pietari Wilksin veljiä" - ja hän keikahutti päätään sinneppäin, jossa kuningas ja herttua seisovat.

No, uskoisitteko sen? — tuo vanha suunnaton kanalja kuninkaaksi piteli sittenkin vielä puoliaan! Totta maar pitelikin! Hän sanoi, ett'ei tuo seikka todistanut mitään. Sanoi veljensä Williamin olevan mitä suurimman kujeilijan maailmassa, nyt hän ei edes ollut *koittanut* kirjottaa luonnollisesti — *hän* (kuningas) huomasi mukamas kyllä Williamilla olevan jonku koirankurin mielessä samassa kun sai kynän käteensä. Ja siihen tapaan hänen majesteettinsa lörpötti lörpöttämistään, keittäen kokoon mitä sekavimman sopan, ja niin hän vain oli innossaan, että varmaan itsekin lopulta rupes uskomaan omia valheitaan. Mutta viimein katkasi hänen lorunsa se uusi vanha herra, sanoen:

"Kuulkaahan — tulin ajatelleeks yhtä asiaa. Onko täällä ketään, jok' oli muassa tai auttamassa kun käärittiin veli vai — tarkotan, Pietari Wilks vainajan ruumista?"

"On kyllä", sanoi muuan joukosta, "minä ja Ab Turner oltiin sitä tekemässä. M'ollaan molemmat täällä."

Sitten tuo vanha herra kääntyi kuninkaan puoleen ja sanoi:

"No, entäs tämä herra nyt tietää sanoa meille, mikä merkki oli vainajalla piirrettynä rintaan?"

Siinä sai totta maarian kuningas kääntää purjeensa hyvin sukkelasti, päästäkseen sen puuskan alta; niin äkkiarvaamatta se tuli. Miten hiidessä *hän* voi tietää, mikä merkki oli piirretty tuon vainajan rintaan? Hän meni vähän pleikiksi, ei voinut sille mitään; ja kaikki hiljeni huoneessa kuin olis mörkö noussut lattian alta. Ihmiset kurottivat vähä kaulojaan ja tuijottivat häneen. No, aattelin itsekseni, *nyt* ainakin hänen täytyy pistää pillinsä pussiin — muu ei ole neuvona. Mutta mitä vielä! Hän ei sitä sittenkään tehnyt. Minun ajatukseni on se, että hän toivoi voivansa venyttää kuulustelua siksi pitkälle, että ihmiset väsyisivät ja alkaisit mennä tiehensä suutuksissaan, niin että hän ja herttua siinä mylläkässä voisit korjata luunsa ja pujahtaa pois. Mutta miten lienee ollutkaan, kuningas istui paikallaan vain kuin pataässä, veti huulensa tavalliseen ulkokullattuun irvihymyyn ja sanoi sitten:

"Jaha! Sehän on hirveän solmukas kysymys, eiks niin? Mutta, kunnianarvosa hyvä herra, minä tien sanoa mitä oli piirreltynä hänen rintaansa. Joo, siinä oli pikkunen, ohut, sininen nuoli — oli kun olikin — ja jos ette ole kovin likinäköinen, niin voitte sen nähdä. No, mitä nyt sanotte, kunnianarvosa hyvä herra?"

En ikipäivinäni ole nähnyt röyhkeämpää vanhaa kanaljaa.

Se uusi vanha herra kääntyi äkkiä Ab Turnerin ja hänen toverinsa puoleen, ja hänen silmänsä välähtivät, ikääskuin hän tällä kertaa ainakin olis saanut kilpailijansa satimeen, ja hän sanoi:

"No — te kuulitte mitä hän sanoi! Oliko Pietari Wilksin rinnassa mitään semmoista merkkiä?"

"Ei me nähty mitään semmosta", vastasit he.

"No, hyvä", sanoi tuo vanha herra. "Nyt sanon minä mitä te oikeastaan näitte hänen rinnassaan. Siinä oli pikkunen P ja B (jota alkukirjainta vainaja myös käytti nuoruudessaan) ja W, ja niiden välissä oli viivat, tällä lailla: P-B-W" — hän merkitsi nuo puustavit paperipalaselke. "No, eikös s'ollut niin?"

Mutta he vastasivat molemmat yhdellä kertaa:

"Et — me ei nähty mitään merkkiä ensinkään."

Nyt syntyi aika meteli, ja joka taholta huudettiin:

"N'on pettureita kaikki tyyni! Kastetaan ne tervaän! Viskataan ne jokeen!" ja niin poispäin. Kaikki huusivat yhteen suuhun ja rähisivät ja elämöivät aivan vimmatusti. Mutta kesken kähäkkää hyppäsi asianajaja pöydälle ja huusi:

"Hyvät herrat — hyvät herrat! Kuulkaahan toki pari sanaa — yks ainoa sana! Mennään ja kaivetaan ylös ruumis, niin saadaan nähdä!"

Se naula veti.

"Hurraa! hurraa!" huudettiin täyttä kurkkua kaikkialta ja rynnättiin samassa ovelle. Mutta tohtori ja asianajaja huusivat:

"Oottakaa! oottakaa! Meidän täytyy ottaa mukaan nuo neljä miestä ja tuo poika! Tarttukaa heitä niskaan!"

"Niin, niin", huusivat he; "ja jos ei löydetä mitään merkkiä, niin lynssataan koko joukko!"

Nyt rupesin mä pelkäämään, sen sanon suoraan. Mutta siit' ei ollut mitään keinoja pakoon. He tarttuivat meitä kaulukseen ja marssittivat meitä eteenpäin, suoraa päätä hautausmaalle, jok' oli parin virstan päässä kaupungista, jokea alaspäin; ja koko kaupunki kokoutui kintereillemme, kun me siinä ravatessamme niin kovasti meluttiin, ja kello oli ainoastaan yheksän illalla.

Kun me kulettiin meidän kortteerimme ohi, rupes minua kaduttamaan, ett' olin lähettänyt Mary Janen pois kaupungista, sillä hän olis nyt — kun olisin saanut hänelle pienen viittauksen — juossut ulos ja kertonut ilmoituksestani hänelle ja pelastanut minut kuoleman kynsistä. Mutta nyt oli kaikki mennyt päin mäntyyyn, ja min' olin pahemmassa pulassa kuin koskaan eläissäni; minun ja kuoleman välillä ei ollut mitään muuta kuin nuo onnettomat merkit karvari vainajan rinnassa. Jos niitä ei löytyis —

En tahtonut sitä ajatella, mutt' yhtäkaikki en voinut ajatella muutakaan. Pimeä pakkas päälle minkä kerkes, ja nyt olis ollut mitä sopivin aika lipata tiehensä; mutta tuo roteva peijakas — Hines — piti mua rautakourallaan ranteesta, ja yhtä helposti olisin voinut päästä Koljatista, jos tämä kuulusa mies olis iskenyt minuun kyntensä. Hän hinasi mua perästään hirveällä vauhdilla, ja minun täytyi juosta pysyäkseeni hänen tasallaan.

Tultuaan hautausmaalle, ryntäsit he sinne sisään kuin koski ja täyttivät sen kuin vedenpaisumus. Ja saavuttuaan haudalle huomasi he, että heill' oli muassaan ainakin sata kertaa enemmän lapioita kuin tarvittiin, mutta ykskään ei ollut muistanut ottaa mukaansa lyhtyä. He alkoivat kuitenkin luoda multaa haudasta ja lähettivät erään miehen lähimpään taloon, lähes virstan päähän paikalta, lainaamaan pari lyhtyä.

No, he kaivoivat kaivamistaan, ja pimeä kävi kovin mustaksi, ja yhtäkkiä rupes satamaan, ja tuuli vinkui ilmassa, ja salama toisensa perästä leimahti, ja ukkonen jyrisi taivaan laella. Mutta nuo ihmiset eivät välittäneet siitä mitään, niin h'olit toimessaan; ja siinä näki kunkin leimauksen valossa jok'ainoan naaman tuossa joukossa ja haudasta pyryävän murean mullan, ja seuraavassa tuokiossa oli taas pilkkosen pimeä, niin ett'ei nähnyt omaa kättään nokkansa alla.

Viimein saivat he ylös kirstun ja rupesit ruuvaamaan irti sen kantta; ja nytkös siinä syntyi semmonen tungos, ett' oikein hirvitti! Kaikki tuuppivat, tukkivat ja töyttivät päästäkseen katsomaan noita merkkiä, ja pimeässä oli tuo tuommonen kahta kauheampaa. Hines pusersi käsirannettani kourallaan kuin ruuvia pihdillä, ja minä luulen, että hän peräti unohti, että minua oli olemassakaan maailmassa; niin hän oli touhussa.

Yhtäkkiä leimahti sitten niin väkevästi, että sitä ikääskuin häntänä seurasi oikea valovirta, ja samassa huusi joku:

"Mutta, voi pyhä Paavali, tässähan makaa rahapussi hänen rintansa päällä!"

Hinekseltä pääsi hämmästyksen huuto, hältäkin, ja samassa kun hän ryntäs eteen nähdäkseen paremmin, kirposi minun ranteeni hänen kourastaan; ja se, joka samassa hetkessä sai jalat allensa ja lippasi tiehensä, s'olin minä se.

Tie oli tyhjänä ja aivan pimeä — leimausten välillä — ja minä suorastaan *lensin* eteenpäin. Tullessani kaupunkiin näin, ett'ei ketään liikkunut ulkona tuossa pahassa ilmassa; senpä tähden en huolinutkaan hiipiä pitkin takakatuja, vaan pötkin suoraan suurinta katua ylös; ja lähestyessäni meidän taloamme, tähtäsin sitä silmälläni ja näin, että siell' oli aivan pimeä. Se minua vähän suretti, vaikk'en oikein tiennyt minkä tähden. Mutta viimein, juur juostessani portin ohi, välkähti valo Mary Janen ikkunasta! — hän oli syyttänyt kynttilän. Sydämmeni paisahti rinnassani tuossa tuokiossa kuin leimahtava kokkoliekki; ja samassa silmänräpäyksessä olin jo jättänyt taakseni pimeään koko talon, ja minä tiesin, ett'ei sit' enää tulis tieni varrelle tässä elämässä. Hän oli, kun olikin, paras tyttö mit' ikinä olen nähnyt, ja häness' oli *ruutia*.

Päästyäni kaupungin ulkopuolelle, rupesin heti tähystelemään jotain venettä lainaksi, jolla voisin soutaa saarelle, jossa Jim oli lauttoinemme; eikä siinä kauvan viipynytkään, ennenkun leimauksen valossa sain nähdä yhden, jok'ei ollut lukossa. Minä hyppäsin siihen, irrotin nuoranpätkän, josta s'oli kiinni rannassa, ja työnsin vesille. Saari oli hyvän matkan päässä, melkein keskellä jokea, mutta min'en suinkaan kuhustellut; ja kun vihdoin tulin perille lautalle, olin niin lopussa ja uupunut, että kernaimmin olisin pannut pilkalleni hengähtämään ja haukottelemaan, jos siihen olis ollut aikaa. Mutta niinpä ei ollut. Hyppäsin vain lautalle ja huusin:

"Nous' ylös, Jim, ja laske lautta vesille! Jumalan kiitos, me ollaan niistä päästy!"

Jim ryntäsi ulos suojuksesta ja tuli vastaani minua syleilläkseen; niin hän oli iloissaan. Mutta kun samassa leimahti ja minä hänet näin, lensi sydämmeni suoraa päätä kurkkuun, ja minä kukerruin

takaperin jokeen; olin peräti unohtanut, että hän oli vanha kuningas Lear vainaja ja hukkunut Arapialainen, tai mitä se nyt olikaan, ja hän oli totta maarian pelättää pernatkin ulos kurjasta krupistani. Mutta Jim onki minut tuossa paikassa ylös joesta ja tahtoi minua syleillä ja siunata; niin iloissaan hän oli, kun min' olin jälleen kotona ja kuningas ja herttua hiidessä. Mutta minä sanoin:

"Ei nyt, Jim — jätetään nuo aamiaiseen! Laske vesille ja annetaan mennä!"

No, tuossa paikassa oli kokkanuora poikki, ja pois me luisuttiin virrassa. Ja voi kuinka ihanalta siinä tuntui, kun me jälleen oltiin kahden kesken vain, vapaina väljällä joella eikä noita sen tuhannen kuninkaita enää ollut meitä vaivaamassa. Minun täytyi siinä iloissani pistää vähän tanssiksi ja panna pari kuperkeikkaa, en voinut siihen mitään. Mutta yrittäessäni kolmatta kuperkeikkaa, kuulin äänen, jonka tunsin varsin hyvin — ja pidätin henkeäni ja kuultelin — ja aivan oikein, ens leimauksen lentäessä veden yli näin muutaman veneen viiltävän meitä kohden. Niin s'on tässä maailmassa, älä nuolase ennenkun tipahtaa! Siinä istuivat soutamassa kaiken tarmonsaa takaa kuningas ja herttua.

Minä viskausin pitkin pituuttani alas lautalle, ja vähältä oli, ett'en porahtanut poraamaan.

Kahdeksas luku.

Tuskin olivat he päässeet lautalle, ennenkun kuningas ryntäsi päälleni ja tarttui minua kaulukseen ja sanoi:

"Vai niin, vai aioit sinä pettää meidät, penikka! Tahoit päästä seurastamme, junkkari — hä?"

Minä kirkuin:

"En, en suinkaan, teidän majesteettinne! Älkäähän toki!"

"No, sano sitten ja sano heti, mikä sull' oli mielessä, sinä pikku kanalja, tai minä väännän niskas nurin!"

"Sanon, sanon, teidän majesteettinne. Mies, joka piti minusta kiinni, oli hyvin hyvä mulle ja sanoi, että häll' oli ollut poika, melkein yhtä vanha kuin minä, jok' oli kuollut viime vuonna, ja häntä säälytti, sanoi hän, nähdessään minut niin suuressa vaarassa; ja kun he sitten kaikki, kun tuo rahapussi löydettiin, ryntäsit kirstulle, päästi hän käteni ja kuiskas: 'Pötki tiehes nyt, tai hirttävät he sinut'. Miks' olisin jäänyt siihen seisomaan? Enhän *minä* mitään voinut. Olisinko jäänyt siihen heidän hirtettäväkseen? Eihän siit' olis ollut hyötyä kellekkään. Minä juoksin tieheni, löysin veneen ja riensin tänne ja pyysin Jimin laskea sukkelausti ulos, tai saisit he minut kiinni ja hirttäisit minut, sanoin mä, ja mä sanoin myös pelkääväni, että te ja herttua ette enää olis hengissä, ja min' olin hirveän suruissani ja Jim myös, ja sitten olin hirveän ilonen nähdessäni teidän tulevan. Kysykää Jimiltä, eik' ollut niin."

Jim sanoi ett' oli niin, mutta kuningas käski hänen pitää kitansa ja ravisteli minua taas kovasti kauluksesta ja uhkasi hukuttaa minut. Silloin sanoi herttua:

"Anna pojan olla, sinä vanha hupakko! Olisikko *sinä* tehnyt toisin? Ja kysyitkö sinä *häntä*, kun pääsit heidän kynsistään? En ainakaan *minä* muista, ett' olisit sitä tehnyt."

Kuningas hellitti minusta ja rupes sen sijaan kiroamaan tuota kaupunkia ja kaikkia ihmisiä siellä. Mutta herttua sanoi vain:

"Kiroile sinä ennen omaa tyhmyyttäsi, niin teet oikein; oot sen rehellisesti ansainnut. Sin'et oo saanut aikaan yhtään järkevää juontaa koko tässä yrityksessä, pait mitä tulee tuohon siniseen nuoleen karvarin rinnassa. S'oli nerokas keksintö; se pelasti meidät. Ilman sitä olisit he pistäneet meidät putkaan kunnes Englantilaisen tavarat olisivat tulleet - ja sitten — kuritushuone, jumal'avita! Mutta tuo konsti saattoi heidät hautausmaalle, ja siellä he onneksemme löysivät kultapussin. Jos nuo narrit eivät olis menettäneet kaikkia miltään rynnätessään ruumisarkulle ja antaneet meidän siinä samassa luistaa, niin me varmaankin nukuttais kravatit kaulassamme tän' yönä — kravatit, jotka kestää ja pitemmät kuin *me* tarvitaan."

He vaikenit hetkeksi ja miettivät. Sitten sanoo kuningas ikääskuin hajamielisesti:

"Niin, niin — ja me kun luultiin, että *neekerit* olit varastaneet pussin!"

Minä säpsähin vähäsen.

"Niin", sanoi herttua hyvin hitaasti ja ivallisella äänellä, "me *luultiin* niin."

Noin puolen minuutin päästä hönisi kuningas:

"Eli oikeastaan — *minä* luulin niin."

Herttua sanoi samaan tapaan:

"Päin vastoin — *minä* niin luulin."

Kuningas tiuskasi:

"Kuule, Bilgewater, mitä pirua sinä tarkoitat?"

Herttua vastas hyvin reippaasti:

"Jos siksi tulee, pitäis minun kysyä sulta, mitä pirua *sinä* olet tarkottanut."

"Älä lörpöttele!" sanoi kuningas hyvin ivallisesti; "sinä kenties kävit unissas, tietämättäs mitä teit?"

Herttua nyt kiivastui kovasti ja sanoi:

"Ole sinä, jumaravita, lörpöttämättä mielettömiä. Luulekko mua hulluks? Ethän väittäne, että *minä* tiedän kuk' oli kätkenyt rahat ruumisarkkuun? Hä?"

"Kentiespä niin väitän — sillä sitä ei tehnyt kukaan muu kuin teidän herttuallinen korkeutenne itse."

"S'on valetta!" ja herttua karkasi hänen päällensä. Kuningas ulvoi:

"Älä kurista minua! — Minä peruutan!"

Herttua sanoi:

"No, tunnusta sitten ensiks, että *sinä* kätkit rahat sinne ja tuumasit päästä minusta, kun sopis, ja sitten hiipiä yksinäs sinne ja kaivaa rahat ylös haudasta ja pitää ne itse kaikki tyyni."

"Ootappa vähä, herttua — vastaa mulle ens rehellisesti yhteen kysymykseen; sano mulle, että *sinä* et pannut pussia kirstuun, niin uskon sinua ja peruutan kaikki mitä sanoin."

"Sinä riivatun vanha kanalja, sinä tiedät varsin hyvin, ett'en minä sitä tehnyt. No!"

"Hyvä, hyvä, minä uskon sinua. Mutta vastaa mulle vielä yhteen ainoaan kysymykseen — älä suutu nyt — etkö sinä *aikonut* nykästä noita rahoja ja kätkeä niitä? Sano nyt, veli kulta!"

Herttua vaikenä hetkeksi; sitten sanoi hän:

"No — miten lie ollutkaan, mutta minä sitä en kuitenkaan *tehnyt*.
Mutta *sinä*, sinä et ainoastaan aikonut sitä, vaan sinä teit sen myös."

"Vaikka kuolisit tuohon paikkaan, herttua — minä en sitä tehnyt, kautta kunniani! Enhän sano, ett'en sitä *tuumannut*, sillä, Jumala paratkoon, minä tuomasin sitä; mutta sinä — ei, vaan joku ennätti eelleni."

"Sinä valehtelet! Sinä teit sen, ja sinun täytyy se nyt tunnustaa, taikka — —"

Rupesi jo korisemaan kuninkaan kurkussa, ja hän sai töin tuskin prässätyksi ulos:

"No-oh! *Minä tunnustan!*"

No, se ilahutti minua, semmonen tunnustus, ja minusta tuntui nyt paljo turvallisemmalta. Herttua hellitti kätensä hänen kurkustaan ja sanoi:

"Jaa, jos sinä vielä kiellät, niin piru vie hukutankin sinut. Niin, istu siinä nyt rääkymässä kuin laps kakara — s'on sulle juur omiaan, tuolla viisin tehtyäs. Onko koskaan nähty mokomaa vanhaa sikaa — nielee vaikka omat porsaansakin. Ja minä kun luotin sinuun kuin omaan äitiini! Ettäs et häpee seisoa kuulemassa, kun muutamia köyhiä neekeri parkoja syytetään viattomasti, — puhumattas sanaakaan heidän hyväkseen! Saakeli, johan ymmärrän miks niin hartaasti tahoit, että meidän piti täyttää kassavaillinki — sinä tahoit narrata multa vielä nekin rovot, jotka olin ansainnut Kameleontilla ja muilla affääreillä, ja nykästä itselles *kaikki tyyni!*"

Kuningas sanoi nöyrästi ja vieläkin itkuäänellä:

"Mutta hyvänen aika, sinähän itse keksit tuon, että täytettäis kassavaillinki."

"Tuki turpas! Min'en jaksu kuulla!" sanoi herttua. "Näet nyt mihin on jouduttu. He saivat kaikki omat

rahansa takasin ja *sit*ä *paitse* meidän rahamme, niin ett'ei meill'oo jällellä kuin pari kurjaa kolikkoa. Mee nukkumaan, vanha roisto, ja katso, ett'et enää eläessäs laita mitään kassavaihtoa *mulle*, sanon mä."

Hyvin nolattuna kömpi kuningas lautasuojukseen ja otti framille viinapullonsa, lohduttaakseen itseään; ja ennen pitkää aukasi herttuakin puolestaan pullonsa. Ja puolen tunnin kuluttua olivat he paraat ystävykset mit' olla voi, ja mitä enemmän he päihtyivät, sitä hartaammaksi kävi ystävyys, kunnes he viimein nukkuivat toinen toisensa syliin. Hirveän humalassa he olivat, mutta minä huomasin, ett'ei kuningas kuitenkaan ollut niin humalassa, että hän uudelleen olis ruvennut kieltämään kätkeneensä rahapussin. Ja se seikka minua ilahutti. Kun he lopulta jo kuorsasit täyttä vauhtia, oli Jimillä ja mulla pitkä juttuhetki, ja minä kerroin hänelle kaikki tyyni.

Yhdeksäs luku.

Nyt ei me moneen, moneen päivään uskallettu seisautua minkään kaupungin viereen; me vain kulettiin suoraa tietä eteenpäin keskeltä virranuomaa. Me oltiin nyt kaukana etelässä, lämpimän ilman maassa, ja hyvin kaukana kotoa. Me nähtiin puita, joissa kasvoi Espanjan sammalta, jota riippui alas oksista pitkänä harmaana partana. En ollut ennen nähnyt mitään semmoista; tykkäsin, että metsät näyttivät kovin juhlallisilta ja kolkoilta. No, nuo molemmat kanajlat arvelit nyt, ett' oltiin kylliksi kaukana kaikista vaaroista; ja niinpä he taas alkoivat harjottaa ammattiaan kylissä ja kaupungeissa.

Ensiks pitivät he pari raattiusesitelmää, mutta tulot niistä piisas tuskin kunnolliseen humalaan heille kumpasellekin. Muutamassa toisessa kylässä yrittivät he pitää tanssikoulua; mutta he eivät osanneet tanssia enemmän kuin vanha kenkuru, niin että jo ens kerralla, kuin he viskelit koipiensa ja potkivat kuin hevoset, iso joukko ihmisiä törmäsi sisään ja potkasi heidät ulos kaupungista. Toisessa paikassa pitivät he luentoja "kaunopuhelaisuudesta", mutta he eivät saaneet kaunopuhella kauvan; kuulijat nousivat paikoiltaan nyrkit tanassa ja käskivät heidän mennä h — vettiin. Sitten koittivat he lähetyskokouksia ja spiritismiä ja sanoivat olevansa tohtoreita ja tietäjiä ja jumala ties mitä; mutta mikään ei vain tahtonut onnistua. Viimein lannistuivat he aivan kokonaan ja makasit vain pitkällään lautalla, puolet päivästä yhteen mittaun, tuumaten ja tuumaten vain, hiiskumatta halkaistua sanaa; ja kovin he näyttivät nyreiltä ja kiukkuisilta.

Viimein muuttivat he tapaa ja rupesit supattelemaan puoliääneen keskenänsä lauttamökissä - pari kolme tuntia yhteen mittaun, niin että Jim ja minä tultiin levottomiks. Se näytti rumalta, ja me luultiin, että heill' oli jotain vielä pirullisempaa mielessä kuin koskaan ennen. Me tuumattiin ja tuumattiin, ja viimein tultiin me siihen päätökseen, että he aikoivat murtautua johonkin taloon tai kaupapuotiin tai kenties ruveta tekemään väärää rahaa tai jotain semmoista. Siitä me pelästyttiin kovasti, ja me sovittiin keskenämme, että me ei ruvettais mihinkään tekemisiin heidän kanssaan mokomissa ammateissa, vaan me annettais heille palttua milloin vain ensiks sopi ja luistettais tiehemme niin pian kuin suinkin. No, varhain eräänä aamuna kätkimme me lautan hyvään piilopaikkaan pari virstaa muutaman kehnonpuoleisen kauppalan alapuolelle, jonka nimi oli Pikesville; ja kuningas meni maihin ja käski meidän muiden pysyä lautalla ja olla hiljaa, sillaikaa kuin hän pistäytyi kaupungissa tiedustelemassa, olisko kukaan siellä vielä kuullut puhuttavan Kuninkaallisesta Kameleontista. ("Olisko siellä mitään taloa, johon sopis murtautua, kai tarkoitat sä", aattelin itseseni; "ja kun ootte toimittaneet murtovarkauden ja palaatte tänne takasin, niin kummeksitte suuresti, mihin minä ja Jim ja lautta ollaan joutuneet — ja kummeksia saatte"). — Hän sanoi myös, että jos hän ei olis palannut puolipäivän aikaan, niin voitais herttua ja minä päättää, että kaikki oli hyvin, ja tulla sinne hänen perästään.

Me jäätiin siis lautalle. Mutta vähän ajan päästä rupes herttua rehkimään ja hikoilemaan kovin ja oli nähtävästi kovassa pinnistyksessä. Hän toreli ja haukkui meitä jos jostakin, ja kaikki, mitä me tehtiin, oli tyhmästi ja hullusti tehty mukamas. Me nähtiin selvästi, että joku lemmontyö oli tekeillä. Minä oikein olin ilonen, kun oltiin puolipäivässä eikä mitään kuningasta näkynyt; saatiinhan toki vähän vaihtelua ja kenties vaihtelua oikein piisalle asti, jos minä pääsisin pujahtamaan tieheni hyvissä' ajoin. No, minä ja herttua mentiin siis kaupunkiin ja me haimme siellä kuningasta jos jostakin. Viimein löysimme sen vanhan itikan muutamasta pienestä, kurjasta kapakasta, ja hän oli aivan sikapäissään, ja joukko jätkiä piti häntä pilanaan ja ärsyttivät häntä. Hän kiroili ja toreili minkä jaksoi, mutt' oli niin tällingissä, ett'ei pysynyt pystyssä eikä siis voinut heille mitään. Herttua alkoi haukkua häntä vanhaksi pöllöksi, ja kuningas antoi takasin minkä pystyi. Kun h'olit oikein paraimmassa vauhdissaan, luiskahin minä tieheni ja juoksin rantatietä alas kuin ajettu kauris; ja minä päätin mielessäni, että jumaliste pitikin aikaa kulua ennenkun he saisit nähdä minua ja Jimiä tässä maailmassa. Tulin perille aivan hengästyksissäni, mutta niin turkkasen ilosena, ja huusin täyttä kurkkua:

"Päästä irti, Jim! Nyt lähetään!"

Mutta kukaan ei vastannut, eikä ketään tullut suojuksesta. Jim oli poissa! Minä huusin, huusin

uudelleen ja taaskin uudelleen; juoksin sinne tänne metsässä huutaen ja kiljahtaen, mutta turhaan — vanha Jim oli hukassa. Viimein istuin maahan ja puhkesin itkemään; en voinut sille mitään. Mutta kauvan en siinä pysynyt. Menin maantielle ja kävelin sitä kappaleen matkaa, tuumiskellen pitkin päätäni mitä nyt tekisin. No, yhtäkkiä tuli vastaan muuan poika, ja hältä kysyin, oliko hän nähnyt muuatta vierasta neekeriä, jok' oli puettuna niin ja niin; ja hän sanoi:

"Oon kyllä."

"Missä sitten?"

"Tuoll' alempana, Silas Phelps'n talolla, kolme virstaa tästä. S'oli karkuneekeeri, ja h'olit panneet hänet kiinni. Häntäkö sinä haet?"

"Johan nyt! Minä tapasin hänet sattumalta metsässä pari tuntia sitten, ja hän sanoi, että jos huutaisin, niin hän leikkais maksan rinnastani — ja sitte käski hän minun panna maata ja pysyä paikalla siinä, ja minä tein sen. Oon maannut siellä tähän asti; en uskaltanut liikahtakaan."

"No", sanoi hän, "sinun ei tarvitte pelätä enään; hän on kiinni nyt. Hän oli karannut jostain paikasta etelämpänä, sanoivat."

"S'oli kai hyvä saalis niille, jotka saivat hänet?"

"Oli. Hänest' on kakssataa dollaria palkintoa. S'on kuin noukkis rahoja maantieltä."

"Ompa totta maarian — ja nuo rahat olisivat nyt minun, jos olisin ollut vähä vahvempi. Minähän hänet ensiks näin. Kuka pani hänet kiinni?"

"S'oli eräs vanha mies — muuan vieras — ja hän möi oikeutensa neljästäkymmenestä dollarista, sillä hän oli menossa jokea ylöspäin eikä tahtonut oottaa enää, sanoi hän. Minä olisin oottanut, minä, vaikka seittemän vuotta."

"Niinpä minäkin", sanoin mä. "Mutta kenties hänen oikeutensa ei olekkaan sen enempää väärtti, koska hän antoi sen mennä mokomasta polkuhinnasta. Kenties piilee jutussa jotain peevelin peliä?"

"Ei niin mitään. Minä näin itte kuulutuksen. Hän on siinä kerrottuna ihan säntilleen — kuin kuvassa — tukasta varpaaseen, ja siinä sanotaan mihin tilaan hän kuului, siell' alapuolella New-Orleansia. Ehe, se afääri ei ole mitään huijausta, s'on vissi se. Kuules, anna mulle tupakkamalli, jos sull' on."

Mull' ei ollut mitään mälliä, ja hän meni matkoihinsa. Minä menin alas lautalle jälleen ja istuin suojukseen ajattelemaan asiaa. Mutta vaikka ajattelin niin, että päätäni rupes pakottamaan, niin en keksinyt mitään keinoa päästäkseni tästä pälkähästä. Kaiken tämän pitkän matkan perästä ja kaikesta siitä huolimatta, mitä me oltiin tehty noiden roistojen hyväksi, niin oli nyt kaikki hukassa, he kun sydämättömydessään olit tehneet meille semmosen konnantyön ja saattaneet Jim paran orjaksi jälleen koko elinajaksensa, vieläpä vierasten ihmisten luo, kurjasta neljästäkymmenestä dollarista.

Minusta tuntui jo siltä kuin Jimin — koska hän nyt kuitenkin kerran oli joutunut orjaksi jälleen, — olis ollut tuhat kertaa parempi olla orjana kotona, jossa hänen vaimonsa ja lapsensa olivat, kuin vieraiden ihmisten luona; ja minä tuumasin suoraan kirjottaa Tom Sawyerille ja pyytää hänen kertoa fröökynä Watsonille missä Jim oleskeli. Mutta pian minä luovuin tästä tuumasta, ja siihen oli kaks syytä: fröökynä suuttuis ja julmistuis hänen konnuudestaan ja kiittämättömydestään, kun oli sillä viisin jättänyt hänet, ja niinpä hän suuraa päätä myis hänet eteläänpäin jälleen, ja jos ei hän sitä tekiskään, niin jokainen tietysti kuitenkin halveksis kiittämätöntä neekeriä, ja Jim sais koko elinaikansa tuta heidän karsaita katseitaan. Ja entäs *minä* sitten! Miten minun kävis? Joo, he jaarittelis pitkin maailmaa, että Huck Finn oli auttanut neekeriä vapauteen; ja jos minä sattumalta joskus maailmassa näkisin jonkun ihmisen sieltä kotopuolelta, niin saisin totta tosiaan olla valmis kiemuroimaan hänen jaloissaan ja nuolemaan hänen kenkiään häpeästä. Se sattui minuun kipeästi. Mit' enemmän asiaa aprikoitsin, sit' enemmän rupes omatuntoni minua järsimään, ja sitä pahempi oli mun olla. Ja viimein juolahti mulle yhtäkkiä mieleen, ett' olinhan nyt saanut vasten pläsiäni Kaitsemuksen kämmenestä, jotta tietäisin että minun pahuuttani kaiken aikaa katsasteltiin ylhäältä taivaasta, kun minä varastin neekerin vanhalta nais paralta, jok'ei koskaan ollut tehnyt mulle mitään pahaa, ja että minä nyt sain nähdä, ett' Yks aina on vahdissa, joka ei salli että pahat teot pääsevät menemään liian pitkälle; ja tuo kaikki minua kovasti pelästytti. Koinhan siinä kyllä pehmittääkkin tuota omantunnon painajaista, arvelen itsekseni että kasvatuksessanikin mukamas oli paljon syytä pahuuteeni, niin ett'ei minua mukamas toki voitu niin pahanpäiväisesti soimata; mutta sitten taas torelä ääni sisästäni: "Olihan siellä sunnuntai koulu, olisit mennyt sinne; siell' olis sulle opetettu, että ihmiset, jotka menettelevät niinkuin sinä tuon neekerin suhteen, joutuvat ijankaikkiseen tuleen."

Nyt minä oikein vapisin. Ja hädissäni päätin siinä sitten tarttua rukoilemisen keinoon; tahdoin koittaa,

enkö vois lakata olemasta sitä sorttia poikaa, kuin olin, ja parantaa itseäni. Niinpä siis paninkin polvilleni. Mutta sanat ei tahtoneet tulla. Miks ne ei tahtoneet? Hm, tiesinhän sen. S'oli sentähden, että minun sydämmeni laita ei ollut oikein, s'oli sentähden, ett'en ollut vilpítőn, s'oli sentähden, että minä rukoilisin ikääskuin kahdella kielellä. Minähän kyllä mukamas tahdoin luopua synnistä, mutta sisimmässä sielussani pysyin yhtäkaikki kiinni yhdessä mitä suurimmassa. Minä koitin panna suuni sanomaan, että minä tahdoin tehdä oikein ja siis kirjottaa tuon neekerin omistajalle, missä hän oli; mutta syvällä sieluni pohjassa tunsin, että s'oli vale — ja Hän tiesi sen. Sit' ei voi rukoilla valheellisesti — minä huomasin sen.

Niin minä totisesti olin mitä kovimmassa tuskassa; tuskin sen kovempaan voi joutua. En tiennyt mitä tehdä. Viimein pisti päähäni, että koetteeksi kirjottasin tuon kirjeen — ja *sitten* koettaisin rukoilla. Merkillistä! Heti tunsin itseni keveäksi kuin höyhen; koko tuskani oli mennyt kuin tuhka tuuleen. Otin siis paperipalasan ja lyijykynän ja istuin alas ja kirjoitin:

Fröökynä Watson teidän karkuneekerinne Jim on täällä kolme virstaa Pikesvillen alapuolella ja herra Phelps on saanut hänet ja antaa hänet takasin siitä palkinnosta jos lähetätte.

Huck Finn.

Heti tuon kirjoitettuani, oli ens kertaa elämässäni kuin olisin ollut kokonaan pestynä puhtaaksi synnistä, ja minä tunsin että nyt voisin rukoillakkin. Mutta min'en ryhtynyt siihen heti, vaan panin paperin viereeni ja istuin siinä ajatellen — ajatellen, kuinka läheltä oli, etten olis joutunut kadotukseen ja helvettiin. Ja siinä mä ajattelin ajattelemistani, ja miten olikaan, jouduin ajattelemaan koko tuota pitkää matkaamme jokea alaspäin; ja ajatuksissani näin mä siinä Jimin silmiäni eessä ihka elävänä kaiken aikaa, yöt ja päivät, toisinaan kuutamossa, toisinaan rajuilmassa, ja miten me kulettiin lautallamme pitkin virtaa jutellen ja laulaen ja nauraen. Ja miten olikaan, niin en muistanut yhtään mitään, missä hän olis mieltäni pahoittanut, vaan aina vain päin vastoin. Minä muistin, miten hän ruukkasi ottaa minunkin vahtivuoroni heti omansa päälle, herättämättä minua laisinkaan, vain jotta minä saisin jatkaa untani; ja minä muistin, kuinka ilonen hän oli nähdessään minun palaavani takasin tuosta kamalasta sumusta; ja miten s'oli, kun minä tulin hänen luokseen siellä rämeessä tuon hullun sukuvihan maanäärissä; ja paljon muuta semmosta; ja miten hän aina ruukkasi sanoa minua "kullaksensa" ja "poikasekseen" ja tehdä jos jotakin ilahuttaakseen minua, ja kuinka hyvä ja siivo hän aina oli minua kohtaan; ja minä muistin myös, kuinka ylönpalttisesti kiitollinen hän oli silloin, kun pelastin hänet pulasta valehtelemalla noille miehille että meillä mukamas oli isorokko lautalla, ja miten hän sanoi minua paraaksi ystäväkseen, mitä vanhalla Jimillä koskaan oli ollut maailmassa, ja ainoaksi ystäväkseen silloin enään. Ja tuota justiin muistelllessani, satuin silmäilemään viereeni ja näin tuon paperin.

Tuntui kuin minua olis purtu. Otin sen siitä ja pitelin sitä kädessäni. Ja minä värisin pitkin pituuttani, sillä tulihan minun nyt valita toinen kahdesta tässä maailmassa, vieläpä ikuseksi ajaksi; sit' ei enää toiste vois auttaa. Minä mietin hetkisen, melkeinpä henkeäni pidättämällä, ja sanoin sitten itsekseni:

"Olkoon menneeks sitten! Minä *menen* helvettiin" — ja repäsin rikki paperipalan.

Olihan ne kamalia ajatuksia ja kamalia sanoja, mutta n'oli sanottu nyt. Ja siihen sai asia jäädä; en tahtonut enää ajatella parannustani, vaan ajoin päästäni koko tuuman. Aattelin päin vastoin itsekseni, että *mulle* oli paras pysyä pahuudessa ja synnillisyydessä, joka ikääskuin kuului minun alaani, sillä olinhan siinä kasvanut ja kasvatettu, eikä sitä toista uraa varten. Ja siunatuksi aluksi päätin varastaa Jimin orjuudesta uudelleen; ja jos osaisin keksiä jotakin vielä pahempaa, niin tekisin voitavani, sillä samahan se itse syntiin katsoen on, varastaako esimerkiksi kinkun vai koko sian.

Sitten istuin mä taas tuumaillemaan, miten voisin panna syntisen aikomukseni toimeen, ja hyvin monet konstit piehtarivat siinä päässäni. Viimein sain valmiiksi kujeen, jota päätin käyttää. Sen mukaan mittasin silmilläni matkan muutama metsäiseen saareen, jok' oli vähän alempana, ja kun kylliks pimeä oli tullut, luistin ulos lauttoineni ja menin maihin sen rannassa, kätkin litteän alukseni niin hyvin kuin voin ja panin sitten pitkälleni. Nukuin yhtä mittaa läpi yön ja nousin sitten päivän koitossa ja söin aamiaiseni ja puin päälleni ostovaatteeni ja pistin jonkun verran muita ja vähän kutakin nyyttyyn ja otin sitten kanootin ja meloin rantaan vähän alapuolelle sitä paikkaa, jossa arvelin Phelpsien talon olevan. Kätkin nyyttyyni metsään ja täytin kanootin vedellä ja lastasin siihen kiviä ja upotin sen paikkaan, josta helposti löytäisin sen tarvittaessa, noin puolen virstan päähän muutamasta pienestä höyrysahasta, jok' oli siitä ylöspäin jokiäyrällä.

Sitten kulin tietä ylöspäin, ja mennessäni höyrysahan ohi näin siinä kyltin, jossa seiso i "Phelpsien höyrysaha", ja tullessani talolle, joka oli parin kolmen sadan askeleen päässä siitä, pinnistin silmäni minkä voin, mutt' en nähnyt ketään liikkeellä, vaikka jo oli valosa päivä. No, siitä en välittänyt, sillä minä vain tahdoin saada ikääskuin kuvan paikasta. Juoneeni kuului, että minä tulisin sinne kaupungin

puolelta, eikä alajoelta päin. Katselin siis vain hätimiten paikkaa ja pötkin sitten kaupunkiin. No, ens ihminen, jonka siellä näin, oli herttua! Hän liisteröi juur par'aikaa nurkkiin muuatta kuulutusta Kuninkaan Kameleontista, jota he täälläkin aikoivat näyttää kolme kertaa. Olihan niissä potrapoikaa, noissa roistoissa! Minä törmäsin häneen niin äkkiä, ett'en voinut pujahtaa tieheni. Hän näytti hämmästyneeltä ja sanoi:

"Hohoo! Mistä *sinä* tulet?" Sitten lisäsi hän, hyvin innokkaasti ja ilosella äänellä: "Missä sull'on lautta? Onko se varmassa paikassa?"

Minä sanoin:

"No, mutta juur sitä tuumasin *minä* kysyä teidän armoltanne."

Hän ei enää näyttänyt niin iloiselta — ja kysyi:

"Minkä tähän kysyt sinä sitä multa?"

"No", sanoin mä, "kun näin kuninkaan siellä kapakassa eilen, aattelin, että kai nyt menee monta tuntia, ennenkun hän selvenee ja me saadaan hänet kotiin; ja senpä tähän menin kävelemään kaupungille, oottaessani. Ja silloin tapasin erään miehen, joka tarjos mulle kymmenen centtiä, jos auttaisın häntä soutamaan joen yli ja noutamaan muuatta pässiä, ja minä menin; mutta saatuamme kiinni pässin, pääsi se meiltä karkuun, ja meill' oli kauhea työ ennenkun viimein saimme sen kynsiimme taas, ja kun me sitten lopultakin palattiin pässeinemme, oli jo pimeä, ja kun minä viimein tulin lautalle, oli se poissa, ja minä aattelin: 'nyt h'ovat joutuneet johonki sotkuun ja saaneet lähteä tiehensä, ja h'ovat ottaneet mukaansa neekerini, jok'on ainoa neekeri, mitä mulla koskaan on ollut maailmassa, ja nyt olen minä vieraassa seudussa eikä mull' ole mitään omaa enään eikä mitään, mistä eläisin!'; ja minä istuin alas itkemään. Olen maannut metsässä koko yön. Mutta mihin on lautta joutunut? — ja Jim parka?"

"Niin, en piru vie *minä* tie — nimittäin missä lautta on. Se vanha hupakko oli tehnyt pikku kaupan ja tienannut neljäkymmentä dollaria, ja kun me tavattiin hänet siellä kapakassa, olit nuo jätkät narranneet häneltä pelissä jok'ainoan centin, mitä häll' oli jälellä juotuaan itsens sikahumalaan; ja kun minä illalla menin kotiin hänen kanssaan ja näin lautan olevan poissa, aattelin heti: 'Tuo pikku kanalja on varastanut lauttamme ja neekerimme ja karannut tiehensä jokea alaspäin!'"

"Enhän toki voinut varastaa *omaa* neekeriäni?"

"No, älähän nyt. Ja oli miten oli, me oltiin oppineet pitämään häntä *meidän* neekerinämme, niin justiin — ja olihan meillä jumaliste ollut hänestä kyllicks vaivaa ja vastusta. No, ja kun me sitten nähtiin, että lautta oli poissa ja me puti puhtaina, ei ollut meillä muu neuvona kuin koittaa onneamme Kuninkaan Kameleontilla taas. Ja tääll' olen minä nyt liisteröinnyt siit' asti, kuivana kurkusta kuin ruutisarvi. Miss'on nuo kymmenen centtiä, jotka sait? Anna tänne ne!"

Mull' oli koko joukko rahaa, niin ett' annoin hälle kymmenen centtiä, mutta pyysin hänen ostaa niillä vähä ruokaa ja antaa mullekin muutaman suupalasen, koska mukamas nuo oli ainoat rahani ja min'en ollut syönyt niin mitään eilisestä. Siihen hän ei vastannut mitään. Mutta koht'siltään mulkoili hän minuun kierosti ja sanoi:

"Luulekko tuon neekerin kielittelevän meistä? Jos hän sen tekee, niin jumal'avita nyletään me hänet eläviltä."

"Miten vois hän kielitellä? hänhän on karannut?"

"Ääh, ei! Tuo vanha raatohan myi hänet, jakamatta voittoa kanssani; ja rahat on menneet."

"*Myi* hänet?" sanoin mä ja kävin poraamaan; "mitä? sehän oli *minun* neekerini, ja olihan ne siis minun rahojani. Missä hän on? — Minä tahon takasin neekerini."

"Sinä et voi *saada* neekeriäs, siinä kaikki — lakkaa siis jo rääkymästä. Mutta kuules nyt — luuletko uskaltavas käydä kielittelemään meistä? Min' oon jumaliste luottanut sinuun. Hä? Ethän vain jo ole kielitellyt? Hä?"

Hän vaikeni, mutt' en koskaan ollut ennen nähnyt hänen silmissään mokomaa suden katsetta. Minä sanoin:

"Mulla ei ole halua käydä kielittelemään kenestäkään, eikä mull' ole aikaakaan siihen. Minä lähden hakemaan neekeriäni."

Hän seiso i siinä hetken aikaa, aprikoiden kovin ja rypistellen kulmakarvojaan, ja kuulutukset riippuivat hänen käsivarrellaan. Viimein sanoi hän:

"Kuules nyt — minä sanon sulle jotain. Meidän täytyy viipyä täällä kolme päivää. Jos nyt lupaat, ett'et käy kielittelemään meistä ja ett'et anna tuon neekerin kielitellä, niin minä sanon sulle missä hän on."

No, minä lupasin, ja hän sanoi:

"Muuan tilanomistaja, jonka nimi on Silas Ph — —" ja siihen hän seisahtui. Näätte että hän aikoi sanoa totuuden; mutta kun hän tuolla viisin seisahtui ja alkoi miettiä taas, arvasin hänen muuttaneen mieltä. Ja niin tietysti olikin. Hän ei oikein luottanut minuun, vaan tahtoi saada minut pois tieltä kolmeksi päiväksi. Ja niimpä hän hetken päästä jatkoi: "Mies, joka hänet osti, on Abram Foster nimeltään — Abram G. Foster — ja hän asuu viiskymmentä virstaa täältä sisämaahan päin, Lafayetten tien varrella."

"Hyvä", sanoin mä, "sen matkan kulen mä parissa päivässä, ja mä lähden marssimaan jo tänäpänä iltapuoleen."

"Ei, vaan sinä lähet *nyt*, heti paikalla, ja muista sinä, ett'et piekse kieltäs ja lörpöttele tien varrella. Muuten tuut tekemisiin *meidän* kanssa. Kuulekko sen?"

No, noita eväitä justiin olin oottanutkin, sillä nyt sain rauhassa heiltä panna tuumani toimeen.

"Niin no, pötki matkaas nyt", sanoi hän; "ja sinä voit kertoa Fosterille mitä tahdot. Kenties saat hänet uskomaan, että Jim *on* sinun neekeris — muutamat hupakot eivät välitä papereista — täällä etelässä ainakaan. Kas niin, joudu nyt, ja valehtele hänelle mitä tahansa, kun tulet perille, mutta muista sinä, ettäs pidät kitas matkalla."

No, minä jätin hänet ja lippasin tieheni maalle päin. En katsonut taakseni, mutta minä ikääskuin tunsin selästäni, että hän seiso i minua vahtimassa. Mutta tiesinhän, että hän pian siihen väsyis. Kulin ainakin puolitoista virstaa sisämaahan päin, ennenkun seisahin; sitten poikkesin metsään ja tallustelin sen läpi Phelpsin taloa kohti. Minä pidin kiirettä, sillä mä halusin tukkia Jimiltä suun, kunnes nuo molemmat maankiertäjät olisit korjanneet luunsa tienoolta. En tahtonut enää joutua mihinkään tekemisiin heidän kanssaan, en tavalla enkä toisella.

Kymmenes luku.

Tullessani sinne oli kaikki niin hiljaista ja sunnuntain tapaista ja helteistä ja päivänpaisteista - kaikki väki oli mennyt pelloille; ja koko ilma oli täynnään tommosta kärpästen ja kuoriaisten unettavaa sirinää ja surinaa, joka aina vaikuttaa meissä mokomaa yksinäisyyden tuntoa, kuin jos kaikki ihmiset olisivat kuolleet ja makaisit haudoissaan; ja jos silloin tuulenviima tulee puhallellen ja panee lehdet kahisemaan, niin se synnyttää meissä alakuloisuutta, sillä se tuntuu siltä kuin aaveet kuiskisit ja sipisisit keskenään — aaveet, jotka ovat kuolleet jumala ties kuinka monta vuotta sitten — ja aina se tuntuu siltä, kuin he kuiskisit juuri meistä eikä mistään muusta, kunnes siinä melkein itsekin toivoo olevansa kuolleen ja poissa koko prokrammista.

Phelpsin maatila oli yks noita pieniä pumpulitiloja, jotka kaikki ovat toinen toisensa näköset. Taloa ympäröi ristikkoaita, jonka yli kiivettiin porraspuita myöten, jotka oli tehty poikkisahatuista, eripituisista ja pystyssä seisovista hirsistä — niiden päältä myös naiset nousivat hevosen selkään. Laveassa pihassa oli muutamia niitettyjä ruohopaikkoja, mutta enimmäkseen oli se paljaana ja sileänä kuin vanha hattu, josta nukka on kulunut pois. Iso asuinkartano valkosta väkeä varten oli rakennettu veistetyistä hirsistä, ja raot hirsien välissä oli täytetty saviseoksella, jota jolloinkin maailmassa oli rapattu valkoseksi. Toiselle puolen oli pyöreistä hirsistä rakettu kyökki, jota asuinrakennukseen yhdisti avonainen, katettu käytävä. Kyökin takana oli savupirtti eli kota, ja tämän kodan toisella puolella oli kolme pientä neekerimökkiä yhdessä rivissä ja vähän alempana, taka-aitaa vasten, vielä pikkunen tupa pahanen aivan erikseen sekä kappaleen matkaa siitä muutamia ulkokuoneita; ja tuon pikku tuvan luona oli iso kattila, jossa keitettiin soopaa. Kyökin oven luona oli penkki ja vesiämpäri ja allas, ja siinä makas myös joukko koiria päivänpaisteessa, ja toisia koiria vetelehti siellä täällä muualla. Yhdessä pihannurkassa kasvoi noin kolme varjostavaa puuta ja aidan vierustalla yhdessä paikassa vähän tikkelpööri- ja viinimarja-pensaita. Aidan ulkopuolella oli puutarha ja meloonipalsta; siitä alkoi pumpulivainiot ja niiden takaa metsä.

Minä kiersin vähän matkaa, kiipesin porraspuiden yli ja astuin kyökkiin päin. Sieltä kuulin kehruurukin surinan, joka on ikävin ääni, mitä ihminen tässä maailmassa voi kuulla. No, minä astuin eteenpäin kehräämättä kokoon mitään erityistä juonta, luottaen siihen, että Kaitselmus pistäis mulle suuhun oikeat sanat tarvittaissa, sillä min' olin huomannut, että Kaitselmus tässä kohden on hyvin kekseliäs, kun vain antaa sen toimia omin päin.

Päästyäni puolitiehen, ryntäs yks koira ja sitten joukko muitakin kimppuuni. Minä tietysti jäin seisomaan paikalle ja katsoin heitä naamaan aivan tyyneesti. Mitä hirveää elämää ne pitivät! Noin puolen minuuttia olin minä ikääskuin akselina rattaassa, jonka puoloina oli koirat — noin viistoista kappalta ympärilläni, turvat minua vasten ja haukkuen ja ulvoen aivan vimmatusti; ja uusia tuli yhä vain lisää, tuli lennättäen aitain yli ja joka nurkasta, että s'oli vallan kauheaa.

Muuan neekerivaimo tuli rynnäten ulos kyökistä, leipäkauli kädessä ja huutaen: "Hiljaa, Halli! Pois, Pilkki! pois, Poppa! hiljaa, Tellu!" ja hän antoi ens yhdelle, sitten toiselle läimäyksen, niin että he viilsit tiehensä kiljuen, ja sitten kaikki muutkin seurasit perästä. Ja seuraavassa sekunnissa tuli puolet niistä takasin taas, heilutellen häntiään ympärilläni, kuin oltais me oltu paraat ystävät maailmassa. Koirissa ei ole mitään pahaa.

Tuon vaimon perästä tuli pikkunen neekerityttö ja kaks pientä neekeripoikaa, ilman mitään muuta päällään kuin rohtiminen paita kullakin; ja he tarttuivat äitinsä hameeseen ja tirkistelit minuun hänen takaansa, nauraen kainostellen, kuten he aina tekevät. Ja sitten tuli valkoinen naisihminen juosten ulos asuintuvasta, rukinpuikko kädessä; hän oli avopäin ja näkyi olevan noin viidenviidettä tai viidenkymmenen vuoden vanha. Hänen jälestään tulivat hänen pienet valkoset lapsensa, ja he piileskelit mammasa takana aivan niinkuin neekerilapset. Hän nauroi niin ilosesti, että tuskin pysyi pystyssä — ja sanoi:

"No, *sinähän* s'oot, viimeinki! *Oothan* sä sinä?"

"Oon minä", vastasin aattelematta. Hän suorastaan karkasi päälleni ja syleili minua ja kouristi minua oikein kovasti, ja sitten tarttui hän molempiin käsiini ja puisteli niitä moneen kertaan; ja kyyneleet tulit hänelle silmiin ja vierähtivät alas, eikä siitä tahtonut tulla mitään loppuakaan; ja kaiken aikaa sopatti hän: "Sin' et ole niin mammas näkönen kuin luulin, mutta herran jee, mitä mä siitä, olenhan niin ilonen, niin ilonen, kun näen sinun nyt! Voi, voi, poikaseni, enhän kohta tie mitä teen, en tie. — Lapset, s'on Tom serkku! Sanokaa hyvää päivää!"

Mutta he vain pistivät sormensa suuhun ja piileskelit hänen takanaan. Sitten hän jatkoi:

"Liisa, joudu ja laita hälle lämmintä aamiaiseksi — vai söitkö sä kenties laivassa?"

Sanoin syöneeni laivassa. Ja hän talutti minua kädestä sisään, ja lapset tulivat tepsuttaen perästä. Hän pani minut istumaan rottinkituolille ja istui itse pallille sen eteen ja piti minua molemmista käsistä ja sanoi:

"No, nyt mä *oikein* saan katsoa sinua. Voi, hyvänen aika, kuinka olenki toivonut monta, monta vuotta — saada nähdä sinua; ja nyt s'on tullut! Oomme oottaneet sinua jo pari päivää. Miks sin' oot viipynyt niin kauvan? — onko laiva ollut karilla?"

"On — katsokaas, rouva —"

"No, elähän nyt sano 'rouva'. Ha! ha! ha! Sano 'täti', Sally täti, tietysti, rakas laps! Missä s'oli karilla?"

En oikein tiennyt mitä vastata hälle, kun minun oli mahdoton tietää, olisko tuo laiva tullut ala- vai yläjoelta. Mutta mull' oli hyvänlainen vaisto, ja vaistoni sanoi mulle, että se laiva olis tullut alaaltpäin, Orleansin tienoilta. Yhtäkaikki sekään seikka ei olis mua paljon auttanut, sillä en tuntenut matalikkojen nimiä sinneppäin. Huomasin että minun olis pitänyt keksiä joku matalikko, tai unohtaa sen nimi, jonka karille m'oitiin jouduttu mukamas — tai - mutta siinä samassa juolahti juoni päähäni, ja minä sanoin:

"Niin, ei se oikeastaan ollut karille-ajo — se viivytti meitä vain hyvin vähän. Mutta muuan höyrypannu räjähti."

"Herran Jee! Viottuiko kukaan?"

"Ei. Muuan neekeri vain sai surmansa."

"No, Jumalan kiitos! Toisinaan saattaa tuommosessa käydä todellakin onnettomasti; saattaa viottua monta ihmistä. Pari vuotta sitten tuli Silas enosi New-Orleansista vanhassa *Lally Rook* laivassa, ja siinä räjähti yks pannu ja teki erään miehen raajarikoksi. Ja minä luulen että hän kuoli perästä päin. Hän oli baptisti. Enos tuntee erään herrasväen Baton Rougessa, joka tuntee hänen omaisensa varsin hyvin. Niin, kyllä hän muistaakseni kuoli. Kylmänvihhat syntyi, ja täytyi tehdä leikkaus. Mutta se ei auttanut. Hän meni aivan siniseks koko ruumiistaan ja kuoli, kristillisen ylösousemuksen toivossa. Sanovat, että hänt' oli kauheaa katsella. Enos on käynyt joka päivä kaupungissa — sinua vastassa. Ja nyt on hän siellä taas; lähti tuskin tuntia sitten. Kai hän palaa tuossa paikassa. Sinä varmaankin tulit häntä vastaan tiellä, etkö? — vanhanpuoleinen mies — -"

"Ei, Sally täti, ei ketään tullut vastaan. Laiva laski maihin juur päivän koitossa, ja minä jätin kapsäkkini laiturille ja menin vähän katselemaan kaupunkia ensiks ja kävelin sitte vielä sivutietä vähän matkaa maalle päin, ett'en tulis liian aikasin; senpätähden tulinkin takatietä."

"Kellekkä sin' annoit kapsäkkis?"

"En kellekkään."

"No mutta — he varastavat sen, laps parka!"

"Ei, ei, minä kätkin sen siellä hyvään paikkaan."

"Miten sait sinä aamiaista niin aikasin laivassa?"

Seisoinhan ikääskuin ohuella jäällä nyt, mutta vastasin kuitenkin:

"Katteini näki, että min' olin menossa, ja kutsui minua syömään kanssaan ennenkun lähtisin. S'oli hyvin hyvä herra."

Rupesin käymään jokseenkin levottomaksi, niin että tuskin pysyin paikallani häntä kuulemassa. Mull' oli kaiken aikaa mielessä lapset, joiden pakinoille tahdoin huomaamatta päästä, urkkiakseni heiltä yhtä ja toista ja sillä viisin saadakseni tietää, kuka mukamas oikeastaan olin. Mutta min'en päässyt rouva Phelps kynsistä; hän vain alinoma jupatti ja jupatti ja piti minua sillä tavoin kuin piltuissa. Yhtäkkiä sai hän kylmät väristykset käymään pitkin selkäpiitäni, sanoessaan:

"Mutta tässä me vain istutaan ja jutellaan tällä viisin, ja sinä et vielä ole kertonut mulle sanaakaan sisaresta ja niistä muista kaikista. No, kas niin, nyt min' oon vaiti vähän aikaa ja sinun vuoros on kertoa. Kerro nyt mulle *kaikki* — kaikki tyyni heistä kaikista; miten he jaksavat ja mitä he tekevät ja mitä he käskivät sun sanoa mulle, ihan kaikki alusta loppuun."

Kas niin! Siin' oltiin nyt. Mihin mä joutuisin. Kaitselmus oli minua auttanut tähän asti, mutta nyt istuin mä sittenkin karilla. Viimein aattelin itsekseni, että tässä ei ollut muu neuvona kuin suorastaan turvautua totuuteen; ja min' olin justiin avata suuni ja alkaa, kun hän samassa kaappasi minusta kiinni ja työnsi minut sängyn taakse ja sanoi:

"Tuossa hän tulee! Pistä pääs vähän alemmas — kas niin, nyt ei sinua näy ollenkaan. Äl' oo tietävinäs, ett' oot täällä. Tahonpa vähän laskea leikkiä ukon kanssa'. Lapset, te ette saa hiiskua sanaakaan."

Minä huomasin olevani satimessa nyt, vieläpä omassa satimessani. Mutta siin' ei auttanut ruveta rehkimään. Siin' ei auttanut muu kuin pysyä kauniisti alallaan ja olla valmiina lähtemään kypälämäkeen, kun ukkospilvi puhkeis.

Minä näin tuon vanhan herran vilaukselta vain, hänen tullessaan sisään; sitten peitti sänky hänet näkyvistäni. Rouva Phelps juoksi hänelle vastaan ja sanoi:

"No, onko hän tullut?"

"Ei", sanoi hänen ukkonsa.

"No, mutta hyvänen aika", sanoi rouva, "mihin Herran nimessä hän on joutunut?"

"Niin, en voi ymmärtää", sanoi vanha herra, "ja mun täytyy sanoa, ett' oon kovasti levoton."

"Levoton!" sanoi rouva, "min' oon jo aivan pyörällä! Mutta hänen täytyy jo olla täällä; sin' oot varmaankin ajanut hänen ohitse."

"Min' en *voinut* ajaa hänen ohitse — tiethän sen."

"No, mutta voi, voi! Ja mitä sisareni sanoo! Hänen täytyy olla täällä! Sin' oot ajanut hänen ohitsensa sittekin. Hän — —"

"Ooh, hyvä Sally, älähän sureta minua viel' enemmän. Jaa-a, mihin Herran nimessä on hän joutunut. Eihän voi toivoakaan enää, että hän olis tullut. Min' en oo *voinut* ajaa hänen ohitsensa. Sally - tämä on hirveää — hirveää — jotakin on tapahtunut laivalla!"

"Mutta katsos, Silas! Katso tuonne tielle! — sieltä tulee joku."

Hän juoksi ikkunaan ja katsoi ulos. Ja rouva kumartui alas ja veti minua takista, ja ulos tulini mä. Ja kun ukko kääntyi takasin ikkunasta, seisoi Sally täti keskellä lattiaa nauraen koko kasvoillaan ja loistaen kuin tulipalo, ja minä seisoin hänen vieressään, hyvin nolona ja hämilläni ja tuskan hiki naamallani. Ukko tuijotti minuun ja sanoi:

"Kuka s'on?"

"Niin, kuka hän on? Arvaappas!"

"En ymmärrä — en ymmärrä — mitään. Kuka *on* hän?"

"Ha, ha! Joo, ukkoseni — s'on *Tom Sawyer!*"

No, sinä pyhä Paavali! Min' olin siinä paikassa kaatua selälleni. Mutta siin' ei ollut aikaa ruveta puukkoja vaihtamaan, sanon mä. Ukko tarttui minua käteen ja kouristi sitä ja puisteli sitä tarmonsä takaa; ja rouva pyöriskeli siinä innoissaan kuin hupakko ja nauroi ja itki yhtä haavaa; ja molemmat ampuivat minuun kymmenittäin kysymyksiä yhteen menoon — Sidistä ja Marystä ja koko perhekunnasta.

Mutta jos he olit ilose, niin minäkös vasta ilonen olin; tuntui tosiaankin siltä, kuin olisin syntynyt uudestaan, saadessani tietää kuka min' olin. No, he pumppasit minua nyt pari tuntia yhteen mittaani; ja kun viimein olin niin väsynyt leukapielistäni, ett'en saanut sanaakaan suustani enään, niin olin jumaliste kertonut heille enemmän perheestäni — nimittäin Sawyerin tietysti — kuin mitä koskaan oli tapahtunut koko Sawyerin perheelle maailman luomisesta asti.

No, mull' oli nyt varsin hyvä olla yhdeltä puolen, niin sanoakseni, mutta toiselta puolen tunsin yhtäkaikki ahdistusta. Oli, näettekös, varsin mukava olla Tom Sawyerinä, ja minä tyydyin siihen rooliin kaikin puolin; mutta miten olikaan, kuulin yhtäkkiä höyrylaivan yskivän ja läähättävän jokea alaspäin — ja silloin aattelin: mitäs jos nyt Tom Sawyer todellakin tulee tuossa laivassa? — ja mitäs jos hän astuu sisään tänne, millä hetkellä hyvänsä, ja huutaa nimeni, ennenkun ennätän yskähtää hälle, miten on asiat? Ei, se ei käy laatuun, aattelin mä; mun täytyy olla häntä vastassa maantiellä. — Ja niinpä sanoin herrasväelle, että minun täytyi lähteä kaupunkiin takasin noutamaan kapsäkkini. Ukko Phelps tahtoi kaikella muotoa lähteä kanssani, mutta minä sanoin, ett'en suinkaan tahtonut häntä vaivata ja että minä kyllä osaisin ajaa hevosella itsekin.

Yhdestoista luku.

No, minä ajoin rattailla kaupunkiin päin, ja puoli tiessä sinne tuli minua vastaan — kukas muu kuin Tom Sawyer! Minä seisahutin ja odottelin, kunnes hänen rattaansa oli vieressäni. Silloin sanoin "seiso!" ja hän seisahutti hevosensa. Hänen suunsa lensi auki kuin kapsäkin kansi ja jäi siihen tilaan; sitten nielasi hän pari kolme kertaa, kuin olis hänen kurkkunsa kuivunut, ja sanoi sitten:

"Hä? Min' en oo koskaan tehnyt sulle mitään pahaa. Ja sen sä tiet. Minkä tähän sinä sitten nouse, haudastas kummittelemaan *mulle?*"

Minä sanoin:

"Minä en kummittelee — min' en jumaliste koskaan oo ollut kuolleena."

Kuullessaan ääneni reimastui hän vähäsen, mutt' ei vieläkkään ollut oikein tyytyväinen. Hän sanoi:

"Älä tee minusta pilaa, sanon mä. Kunnias kautta — etkö sin' oo kummitus?"

"Kunniani kautta", sanoin siihen, "min' en oo mikään kummitus."

"Hm! No niin! Minä — minä — minun kai täytyy uskoa sitten, koska vakuutat kunniasanallas; mutta min' en ymmärrä, en totta maarian ymmärrä. Kuules nyt, eikö sinua sitten murhattu *ollenkaan?*"

"Ei. Minua ei murhattu ollenkaan — minä vain narrasin heitä. Nous' ylös tänne ja kourista minua käsillä, jos et usko."

Hän teki niin ja tyytyi nyt kerrassaan; ja hän oli niin sanomattomasti ilonen nähdessään minut ihka elävänä, ett'ei tiennyt mitä tekis. Ja heti hän tahtoi tietää kaikki tyyni; sehän oli oikeaa seikkailua, meinas hän, ja kamalaa ja salaperäistä ja aivan hänen malliinsa tietysti. Mutta minä pyysin, että hän malttais mieltään vähän aikaa, ja käskin hänen ajomiehensä odottaa hetkisen, sill'aikaa kun me ajettais vähän matkaa yhdessä. No, minä kerroin Tomille, missä hiton pulassa min' olin, ja kysyin mitä me tehtäis. "Ootappa vähä", sanoi hän, "ja anna mun tuumata rauhassa." Hän tuumiskeli hetken aikaa oikein kovasti ja sanoi sitten:

"Nyt mä tiedän. Ota minun kapsäkkini sinun kärryilles ja sano, että s'on sinun. Käännä sitten takasin ja aja hiljaa, niin ett'et tule perille ennenkun tulisit, jos olisit käynyt kaupungissa. Minä meen vähän

matkaa kaupunkiin päin takasin ja palaan sitten ja tulen perille noin puoli tuntia sinun jälestäs. Ja sinun ei aluksi tarvitse minua ollenkaan tuntea mukamas, kuulekkos?"

Minä sanoin:

"Hyvä on; mutt' ootappas vähä. Tääll' on yks asia vielä — yks asia, jot' ei kukaan muu tunne kuin minä. Ja s'on se, että tääll' on eräs neekeri, jonka minä aion varastaa orjuudesta — ja hänen nimensä on Jim — vanhan fröökynä Watsonin Jim."

Hän sanoi:

"Mitä! Mutta Jimhän on — —"

Siihen hän vaikenä ja alkoi mietiskellä. Minä sanoin:

"*Minä* tiedän mit' aiot sanoa. Sin' aiot sanoa, että s'on halpaa ja rumaa vehkettä; mutta mitä sitte, vaikka s'onkin? Min' oon itse halpa, ja minä varastan hänet, ja minä pyydän sinua, että pidät leukaläpes etkä oo tietävinäs koko asiasta. Tahotko?"

Hänen silmänsä oikein loistivat, ja hän sanoi:

"Minä *autan* sinua varastamaan hänet."

S'oli kuin minua olis ammuttu. Minä hämmästyin niin, että menin aivan ymmälleni. Enhän ollut eläissäni mokomaa kuullut — ja minä tunnustan suoraan, että sain koko joukon huonomman ajatuksen Tom Sawyeristä, kuin mull' oli ollut ennen. Olisko se mahdollista? — Tom Sawyerko *neekerinvaras*!?

"Ooh, älähän toki!" sanoin mä, "sinä kujeilet taas."

"Empä niinkään, en laisinkaan."

"No", sanoin mä, "oli miten oli; mutta muista sinä, että jos kuulet puhuttavan jotain jostain karkuneekeristä, niin sin' et tiedä hänestä mitään, ja *minä* en myöskään tiedä hänestä mitään."

Sitten otimme hänen kapsäkkinsä ja nostimme sen minun kärryihini, ja hän ajoi kaupunkiin päin ja minä takasin kotiin. Mutta minäkös olisin muistanut, että minun piti ajaa hiljaa! Olin niin ilonen ja täynnäni tuumia, että se multa kokonaan unohtui. Seuraus olikin, että tulin kotiin liian aikasin tien pituuden suhteen. Ukko Phelps seisoj ovesa ja sanoi:

"Mutta tämähän on ihmeellistä. Kukas olis uskonut tuosta vanhasta tamma luuskasta semmosta? Kumpahan olis muistettu katsoa kelloa kun lähdit. Eikä ees hiuskarvaa ole hiessä. S'on kerrassaan ihmeellistä. Nyt en möis sitä sadasta dollaristakaan, en totta tosiaan, ja tät' ennen olisin antanut sen mennä viidestätoista, ja siinäkin olis mielestäni ollut aivan kylliksi."

Siinä kaikki mitä hän sanoi. Hän olikin hurskahin, siivoin vanha sielu, mit' ikinä olen nähnyt. Eikä kummakaan, sillä hän ei ollut ainoastaan maanviljelijä, vaan myöskin pappi; ja hällä oli pikkanen puukirkko plantaasin toisessa päässä, jonka hän itse oli rakentanut omalla kustannuksellaan, eikä hän koskaan ottanut penniäkään saarnoistaan, ja sen arvoiset ne kyllä olitkin. Siellä oli paljokin senkaltaisia talollis-saarnaajia, siellä etelässä, jotka elivät aivan samalla viisillä.

Noin puolen tunnin päästä seisahtui Tomin rattaat porraspuiden eteen, ja Sally täti näki ne ikkunasta ja sanoi:

"Herranen aika, täällä tulee joku! Kukahan se on? Vissistikin joku vieras. Jimmy (jok' oli yks lapsista), juokse sanomaan Liisalle, että hän tuukkaa vielä yhdelle päivällispöytään."

Kaikki ryntäsivät ulos, sillä tänkaltasissa paikoissa ei tule vieraita *joka* vuosi, ja kun joku tulee, niin pidetään hänen tähtensä yhtä paljon melua, kuin jos itse Keltakuume tulis taloon. No, Tom oli vilauksessa porraspuiden yli ja astui talolle päin; hänen rattaansa kääntyi takasin kaupunkiin, ja me kaikki seisottiin porstuvan ovesa. Tomilla oli päällään paraat vaatteensa ja koko joukko ihmisiä eessään — ja silloinkos hän aina oli kuin omilla tulillaan! Silloin hän oikein osaskin panna tyyliä ja kommervenkkiä ja ryhtiä kaikkeen peliinsä. Hän ei ollut niitä, jotka olisit tulleet nöyrästi ja arasti hiipien polkua pitkin kuin karitsa; ei, hän tuli astuen komeasti ja arvokkaasti kuin oikea tallijäärä. Tultuaan ihan eteemme, nosti hän hattuaan niin sievästi ja nätisti ja varovasti, kuin olis sen alla ollut perhosiä, joiden päivällisunta hän ei tahtonut häiritä, ja sanoi:

"Mulla kai on kunnia puhutella herra Archibald Nicholsia?"

"Ei, poikaseni", sanoi vanha herra, "s'on ikävää, että ajomiehenne on narrannut teitä; Nicholsin kartano on noin neljä virstaa alempana tästä. Mutta astukaahan sisään."

Tom katsoi taakseen olkapäänsä ylitse ja sanoi: "Liian myöhään — hän ennätti jo mennä."

"Niin, hän ennätti mennä, ja teidän täytyy tulla sisään ja syödä päivällistä kanssamme; kyllä multa sitten saatte hevosen Nichols'ille."

"Ooh, enhän voi tehdä teille niin paljon vaivaa. Tuon pienen matkan voin kyllä käydä jalkasin."

"Mutta te ette *saa* käydä jalkasin - ollaanhan me etelässä, ja tääll' ollaan vieraanvaraisia. Astukaa sisään."

"Tehkää niin hyvin", sanoi Sally täti; "ei teistä oo meille mitään vaivaa, ei yhtään mitään. Teidän *täytyy* jäädä. Onhan sinne koko neljä virstaa, ja me emme voi antaa teidän kävellä; onhan niin kuumakin ja tie pölyttää niin hirveästi. Ja sitä paitse, min' annoin jo tuukata teillekkin, kun näin teidän tulevan. Astukaa sisään ja olkaa kuin kotonanne."

No, Tom hän piti viimein hyvänään heidän hartaat kutsunsa ja kiitti heitä hyvin kohteliaasti ja astui sisään; ja tultuaan sinne sanoi hän olevansa Hicksvillestä Ohiossa, ja hänen nimensä oli mukamas William Thompson — ja niin hän taas kumarsi heille hyvin siististi ja kohteliaasti.

Sitten hän rupes jupattamaan jos jotakin Hicksvillestä ja joka sorkasta siinä kaupungissa, kunnes minä aloin vähän hermostua ja aatella, mitä hittoa siitä viimein tulis ja mitä hyötyä siitä oikein oli. Ja viimein, kesken tuon päättömän pakinansa parasta vauhtia, ojensi hän yläruumiinsa pöydän yli ja mättäsi aika muiskauksen suoraan Sally tädin suuta vasten ja istui sitten jälleen tuolilleen ja jatkoi loruansa, olematta milläänkään. Mutta Sally täti ryntäs ylös ja pyyhkäsi suutaan kädellään ja sanoi: "Sinä häpeemätön penikka!"

Tom vain näytti ikääskuin loukkaantuneelta ja sanoi:

"Mutta minua ihmettää, hyvä rouva."

"Sinua ihm— Mitä? Kenen luulette minun olevan? Minun pitäis antaa — miks suutelet minua? Mitä meinaat, poika?"

Tom sanoi hyvin höylisti:

"Enhän minä meinaa mitään, hyvä rouva, en ainakaan mitään pahaa. Minä — minä — luulin teidän tykkäävän siitä."

"Lurjus!" Hän otti rukiinpuikon, ja jo näytti siltä, kuin hän aikois sivaltaa Tomia pitkin korvia sillä.

"Miten voitte te, hyvä nuori herra, luulla semmosta?"

"Niin, en minä tie. He vain — he vain — sanoivat niin."

"*He* sanoivat niin? Mitkä *he*?"

"No — he kaikki. Kaikki sanoivat niin, hyvä rouva."

Rouvan silmät rupesivat iskemään tulta ja hänen sormensa rapistelit ikääskuin olisit aikoneet kynsiä häntä, ja hän sanoi:

"Kaikki?! *Mitkä* kaikki? Sano heti heidän nimensä — taikka — —!"

Tom nousi seisaalle ja näkyi olevan hyvin pahoillaan ja haparoi hattuaan ja sanoi:

"Voi, kuinka tämä minua surettaa! Enhän voinut sit' aavistaa. He kaikki niin sanoivat — sanoivat, ett' anna hälle aika muisku, siitä hän tykkää! Mutta min' en koskaan tee sitä enää, sen lupaan."

"Niin, totta totisesti — s'onkin parasta!"

"Niin, min' en tee sitä koskaan enään, ennenkun rouva itse pyytää."

"Mitä?! Ennenkun itse *pyydän*?! Sinä hävytön poika nulikka! Ennenkun minä pyydän semmosta sulta tai sinun kaltaisiltas, niin pitää sun olla yhtä vanha kuin Methusalem. Mikä sanomaton röyhkeys!"

"No, voi, voi", sanoi Tom yhtä viattomasti kuin ennenkin, "kuinka minua kummastuttaa tämä! En ymmärrä sit' ollenkaan. He sanoivat, että te tykkäisitte, muiskustani, hyvä rouva, ja minä viattomuudessani luulin myös niin. Ja nyt! Mutta — —" Hän vaikeni ja katsoi ympärilleen, ikääskuin odottaen jotain kannatusta joltakin seurassa, ja kääntyi viimein ukko Phelpsien puoleen, kysyen:

"Ettekö te luule, hyvä herra, että hän tykkää minun muiskuistani?"

"Hä? Hm! Minä — minä — en sitä luulis."

Sitten se vietävä katseli minua samalla tavoin ja sanoi:

"Tom, etkö *sinä* luullut, että Sally täti halailiskin minua ja sanois:
'Sid Sawyer — -'"

"Herran jee!" sanoi rouva, karaten suorastaan hänen päälleen, "mikä pikku kanalja sisarenpojaksi! — narrata minua tolia lailla!" — ja hänen piti tietysti syleillä ja suudella häntä heti, mutta Tom työnsi häntä luotaan ja sanoi: "Eei — ei vielä - pyydähän ensiks."

No, hän pyysi heti; ja sitten hän syleili ja suuteli häntä moneen, moneen kertaan ja työnsi hänet sitten ukko Phelps puoleen, ja ukko otti mit' oli jälellä. Ja kun tuosta touhusta oli vähän toinnuttu, sanoi rouva:

"Hyvänen aika, enhän oo tämmöstä nähnyt. Me ei sinua ollenkaan ootettukaan, — Tomia vain. Sisar kirjotti vain, että Tom muka tulee."

"Niin, s'ei ollutkaan ens alussa tarkotus, että kukaan muu lähtis kuin Tom; mutta minä kerjäsinkin ja kerjäsinkin, kunnes ihan viimeisellä hetkellä pääsin mukaan minäkin. Ja sitten, kun m'oltiin matkalla joella, sovittiin Tom ja minä niin, että me vähän narrattais teitä ja että minun piti tulla tänne vieraana."

"Niin, ja kyllä maar osaitkin narrata, sinä pikku junkkari; ja sinun pitäis saada aimo korvapuusti siitä hyvästä. Mutt' olkoon nyt silläin, sä hulivili - niin ilonen oon mä, kun sain teidät tänne. Voi, voi sentään, kun sit' aattelen! Olinhan aivan hämmästyä kuoliaaksi, kun sinä tolla lailla suutelit minua pöydän yli — niin flaatiks menin."

No, me syötiin päivällistä tuossa leveässä avonaisessa katoksessa kyökin ja asuinrakennuksen välillä; ja siellä oli ruokaa pöydässä vaikka seitsemälle perheelle — kaikki hyvää ja lämmintä, eikä mitään tommosta homehtunutta, sitkeää hätävaraa, jok' on maannut kosteassa kellarissa kaiken yötä ja maistuu kuin palanen vanhaa kuivettunutta ihmissyöjää aamulla. Silas eno siunasi ruokia kylläkin pitkällä pöytärukouksella, mutta ne ansaitsivatkin sen, ja ne eivät ennättäneet kylmetä sill'aikaa, niinkuin usein tapahtuu, kun ateriaa sillä viisin viivytetään.

Pitkin iltapäivää pakistiin ja lörpötettiin jos jostakin, ja minä ja Tom oltiin varuillamme kaiken aikaa, mutta turhaan; he eivät sattuneet sanomaan sanaakaan mistään karkuneekeeristä, ja me ei hirvitty ruveta itse kyselemään. Mutta illallis-pöydässä sanoi yks noista pikku pojista:

"Pappa, eikö Tom ja Sid ja minä saa mennä kaupunkiin kattomaan tiateria?"

"Ei", sanoi ukko, "minä luulen, ett'ei siitä teaterista tule mitään; ettekä te vois mennä sinne, vaikka tuliskin. Tuo karkuneekeeri, nähkääs, kertoi Burtonille ja mulle, että s'on kaikki tyyni hävitöntä huijausta ja petkutusta alusta loppuun, ja Burton sanoi kertovansa asian ihmisille siellä, niin että minä luulen, että he jo tähän aikaan ovat potkineet nuo röyhkeät roistot ulos kaupungista."

Kas niin! semmosta s'oli! — mutta *minä* en voinut sit' auttaa. Tomin ja minun piti maata samassa huoneessa ja sängyssä, ja koska m'oltiin joltisestikin väsyksissä, sanottiin me heti illallisen jälkeen 'ku natt' ja kömpittiin ylös huoneeseemme ja ryömittiin ulos ikkunasta ja kavuttiin alas pitkin ukonsyöttiä ja lipattiin kaupunkiin; sillä min' en uskonut, että kukaan muu olis niin hyvä ja antais kuninkaalle ja herttualle viittausta, miten heidän oli asiansa; ja jos minä en sitä tekis, niin joutuisit he varmaankin ikäviin solkkauksiin.

Matkalla kertoi mulle Tom kaikki tyyni minun murhastani mukamas ja miten isä ukko oli kadonnut heti perästä päin, tulematta enää takasin, ja mikä hälinä siitä syntyi, kun Jim oli karannut tiehensä. Ja minä kerroin Tomille kaikki meidän Kuninkaallisista Kameleontti-roistoista ja niin paljon lauttamatkasta kuin ennätin. Tullessamme kaupunkiin ja astuessamme sen pääkadulle — kello oli silloin puoli yheksän — tuli iso joukko ihmisiä rynnäten sitä pitkin, ja he huusivat ja ulvoivat aivan kauheasti ja rummuttivat kastrulleja ja toittivat torvilla. Me luistettiin syrjään päästääksemme heidät ohi, ja kun he samosivat ohi, näin minä, että heillä oli kuningas ja herttua istumassa kahen reisin puukangella - niin, minä tiesin, että n'olit kuningas ja herttua, vaikka n'olit aivan kauttaaltaan tervassa ja höyhenissä ja tuskin enää ihmisen näkösiäkään — vaan enemmän jättiläis-höyhentöyhtöjen kaltaisia. No, tuota kurjuutta nähdessäni teki mun oikein paha, ja minun kävi niin sääli noita surkeita roisto raukkoja, että minusta tuntui siltä, kuin en ikinä eläissäni vois olla pahoillani heidän konnaistöistään meitä vastaan. S'oli vallan kauheaa nähdä. Ihmiset *saattavat* olla hirveän ilkeitä ja julmia toisilleen.

Me oltiin tultu liian myöhään — eikä meistä siis ollut mitään hyötyä. Me kysyttiin parilta mieheltä, miten noiden lintujen oli käynyt niin hullusti, ja he sanoivat, että kaikki ihmiset oli menneet heidän teateriinsa ja näyttäneet hyvin viattomilta; olit sitten kaikessa rauhassa ja hiljaisuudessa odottaneet,

kunnes tuo vanha kuningas raukka oli paraassa vauhdissaan hassuilla konsteillaan näyttämöllä, ja silloin oli joku antanut sovitun merkin ja koko katsojajoukko karannut heidän kimppuunsa.

Me pötkittiin takasin kotiin, ja min'en ollut niin korskea kuin lähtiessämme kaupunkiin, vaan tunsin itseni ikääskuin halvaksi ja moitittavaksi — vaikk' enhän *minä* ollut mitään pahaa tehnyt noille raukoille. Mutta semmosta s'on aina. S'on melkein yksikaikki tekeekö oikein vai väärin, ja ihmisen omatunto puhuu tolkuttomia. Jos mull' olis koira, jok' ei tietäis enemmän kuin ihmisen omatunto, niin tappaisin minä sen. Omatunto ottaa meiss' enemmän tilaa kuin ihmisen kaikki muut sisälmykset yhteensä, ja kuitenkin ei ole siitä mitään hyötyä. Tom Sawyer sanoo samaa.

Kahdestoista luku.

Me herettiin juttelemasta ja ruvettiin ajattelemaan. Yhtäkkiä sanoi Tom:

"Kuules, Huck, kuinka tyhmiä m'ollaan, kun ei m'oo aateltu sit' ennen! Panen vetoa, että tiedän missä Jim on."

"Ethän! Missä sitten?"

"Siinä pikku majassa takapihalla. Etkö nähnyt, kun me syötiin päivällistä, että muuan neekeri vei sinne ruokaa?"

"Näin kyllä."

"Kelle luulet sinä että tuota ruokaa vietiin?"

"Koiralle."

"Niin minäkin ensiks. Mutta katsos, ei siellä koira ole."

"Kuinka niin?"

"Sen tähden, että tuossa ruuassa myös oli viipale vesimeloonia."

"Ahaa! — niinpä tosiaankin. Nyt muistan, mutta min'en silloin hoksannut, että koirat eivät syö meloonia. Hm, siitähän näkee, miten ihminen näkee eikä kuitenkaan näe — yhtäikää."

"Niin no, neekeri avasi munalukon mennessään sisään ja pani sen kiinni tullessaan ulos. Justiin kun me noustiin pöydästä, antoi hän enolle avaimen - ja s'oli se avain, s'on vissi se. No, vesimelooni osottaa miestä, munalukko vankia; ja s'on melkein mahotonta, että löytyis kaks vankia yhtäikää tämmösessä pienessä talossa, jossa sitä paitte kaikki ihmiset ovat niin hyviä ja siivoja. Ei, vaan tuo vanki on Jim eikä kukaan muu. Oivallista — ja min' oon ylpeä siitä, että me tultiin sen asian perille salapoliisi-tavalla; min' en antais penniäkään muusta tavasta, nääkkös. No, ponnista nyt päätäs ja koe keksiä juoni Jimin varastamiseen, niin minä puolestani tuumaan juonen, minäkin; ja sitten valitaan tietysti molemmista paras."

Sillä pojalla oli päätä, sillä! Jos mull' olis hänen päänsä, niin min' en vaihtais sitä pois, vaikka pääsisin prinssiksi tai tyyrmanniksi höyrylaivaan tai klouniksi sirkkukseen tai miksi hyvänsä. Minä aloin aatella jotain juonta, mutta oikeastaan vain tehdäkseen jotakin; tiesinhän kyllä mistä se oikea tuuma tulis. Yhtäkkiä sanoi Tom:

"No, joko sull' on mitään valmiina?"

"Jo", sanoin mä.

"No, annahan kuulla sitten."

"Minun tuumani on tämä", sanoin mä. "Helpostihan saadaan me tietää, onko se Jim, jok' on siellä. Sitten otamme ylös kanootini joen pohjasta huomeniltana ja tuomme lauttani saaresta ja kätkemme sen johonkin tänne lähelle. Sitten ens pimeänä yönä varastamme me avaimen ukko nahjuksen housuntaskusta, kun hän nukkuu sikeintä untaan, ja sitten luistetaan me jokea alaspäin lautalla, ja Jim on muassamme, ja me piileillään päivin ja kuletaan öisin, niinkuin Jim ja minä ruukattiin ennenkin. Eiköhän se menis, se?"

"*Menis?* Kyllä se menis, menis kuin tulessa. Mutta s'on niin surkean yksinkertaista, että minä häpeisin silmät päästäni ruveta mokomaan moukka- vehkeeseen. Mitä hiton huvia ja mitä hyötyä siis meillä olis keinosta, jossa ei kysytä enemmän *juonta*, enemmän vastuksia ja enemmän kekseliäisyyttä."

Ei, hui, hai, Huck, se ei käy laatuun. Eihän totta maarian tuohon vaadita mitään taitoa ensinkään, eikä se nostais mitään huomiota."

Min' en sanonut mitään, sillä enhän juur ollut muuta oottanutkaan; ja minä tiesin aivan hyvin, että kun hänen tuumansa valmistuis, sitä ei kukaan ihminen vois soimata liian yksinkertaiseksi.

Eikä se sitä ollutkaan. Hän kertoi koko vehkeensä mulle, ja minä näin heti, että s'oli viiskymmentä kertaa tyylikkäämpi kuin minun ja että Jim sen kautta tulis yhtä vapaaksi mieheksi kuin minun vehkeelläni, jopa vielä, että me kenties kaikki menetettäis henkemme siinä hommassa. "No niin", sanoin minä, "s'on muhkeaa; käydään juoneen heti." Min'en huoli tässä etukäteen kertoa, minkälainen hänen tuumansa oli, sillä minä tiesin varsin hyvin, että hän muuttais sitä monin kerroin, aina tarpeen mukaan, ja koristelis sitä uusilla kujeilla, sitä mukaa kuin päästäis eteenpäin. Ja niin hän tekikin.

No, yks asia oli vissi, ja s'oli se, että Tom Sawyer tarkotti täyttä totta ja tarmonsaa takaa tahtoi auttaa minua varastamaan Jim parkaa orjuudesta — vaikka minun oli hyvin vaikea ymmärtää hänen yhtymistään senkaltaiseen yritykseen. Olihan siinä poika, jok' oli arvollinen ja hyvin kasvatettu ja varustettu karahntierilla, joka tämän homman kautta vois mennä hiiteen; ja hällä oli omaiset kotona, joilla myös oli kallis karahntieri; ja hän oli viisas eikä mikään lahoppää, ja oppinut eikä tyhmä ja tietämätön, eikä ilkeä, vaan hyvä; ja tässä hän nyt seisoil ilman enemmän ylpeyttä tai oikeudentuntoa tai ihmisarvoa, kuin ett' olis valmis alentumaan tähän tämmöiseen tekoon ja saattamaan häpeää itselleen ja häpeää koko perheelleen. Minä en *voinut* sitä ymmärtää, en vaikka olisin päälläni seisonut. Sehän oli vallan hirveää, ja minä tiesin, että minun oli oikein velvollisuuteni huomauttaa hänelle asian laatua ja sillä viisin pysyä hänen todellisena ystävänänään ja antaa hänen luopua koko vehkeestä ja pelastaa itsensä. Ja minä rupesin varoittamaan häntä, mutta hän keskeytti minut kiivaasti ja sanoi:

"Luulekko sinä, ett'en minä tiedä mitä mä teen? Enkö min' aina tiedä mitä teen? Hä?"

"No, tiedät, tiedät."

"No, enkö mä *sanonut*, että min' auttaisin sinua varastamaan neekeriä!"

"Sanoit, sanoit."

"No — siis!"

Muuta hän ei hiiskunut enää, enkä minä siin' asiassa enää mitään hiiskunut. Siit' ei olis ollut mitään hyötyä, sillä kun hän kerran oli sanonut tekevänsä jotain, niin hän aina sen myöskin teki. Mutta min' en kuolemaksenikaan voinut käsittää, miten hän tahtoi ryhtyä tuohon juttuun; ja kun en *voinut* sitä käsittää, niin en enää vaivannut päätäni sen takia. Jos hän oli päättänyt käydä juoneen, niin enhän *minä* voinut sit' auttaa.

Kun me tultiin kotiin, oli kaikki hiljaa ja pimeää, ja me mentiin sen alapihassa olevan pienen majan luo urkkimaan. Koirat tunsivat meidät ja pitivät suunsa. Majan pohjoisessa seinässä oli pieni neliskulmainen ikkuna-aukko, jonka eteen oli naulattu paksu lauta. Minä sanoin:

"No, kas niin. Tämä reikä on kylliks iso; Jim voi aivan helposti ryömiä siitä ulos, kunhan vain väännämme pois laudan."

Tom sanoi:

"Niin, kyllähän s'on yksinkertaista ja helppoa kuin kaks kertaa kaks on neljä; mutta, Huck, poikaseni, se ei sovi meille, ei lainkaan. Täytyyhän meidän toki keksiä jotain mutkallisempaa."

"Mutta miten se sitten olis", sanoin mä, "jos me sahattaisiin hänet ulos, niinkuin minä tein ennenkun minut murhattiin, muistathan?"

"Niin", sanoi hän, "eihän s'oo niin tyhmää sekään; s'on salaperäistä ja vaivaloista ja vetelee varsin hyvin. Mutta me kai vielä keksitään jotain, joka vie ainakin puolta enemmän aikaa kuin tuo. Eihän meill' oo mitään kiirettä; katsellaanhan ensiks, miten asiat on."

Tuon majan ja aidan välillä, takapihalla, oli pieni suojus, joka oli rakennettu lankuista ja yhtä pitkä kuin maja; mutta ainoastaan noin kuus jalkaa leveä. Sen ovi oli eteläänpäin ja lukittu munalukolla, mutta helppo oli vääntää pois yks rautakynsi ja avata ovi. Siellä sisässä ei ollut muuta kuin muutamia ruosteisia lapioita ja kuokkia ja rikkinäinen aura. Saatuamme nähdä mitä me tahdottiin, mentiin me ulos jälleen ja panimme rautakynnen paikoilleen, niin että ovi oli yhtä hyvin lukittuna kuin ennenkin. Tom oli mielissään. Hän sanoi:

"No, nyt on kaikki hyvin. Mä tiedän mitä me tehdään. Me *kaivamme* hänet ulos. Siihen menee koko viikko."

Minä menin sisään takaoven kautta, jok' ei ollut lukittuna muulla kuin ulkoa avattavalla linkulla; mutta se tietysti ei ollut kylliksi *romantillista* Tom Sawyerille, vaan hänen piti kaikin mokomin kavuta ylös pitkin ukonsyöttiä. Päästyään puolitiehen, romahti hän kuitenkin alas — yritti uudestaan ja putosi taas, ja kolmannella kerralla kävi samoin ja hän oli halkaista kallonsa. Sitten lepäsi hän hetken aikaa ja rupesi uudestaan kapuamaan — ja nyt se onnistui.

Varhain aamulla oltiin me jalkeilla taas, ja me mentiin alas neekerimökeille leikkimään koirain kanssa ja tutustumaan tuohon nekeriin, joka syötti Jimiä — jos se näet *oli* Jim, jota hän syötti. Neekerit olit vastikään syöneet aamiaisensa ja olivat nyt menossa vainioille, ja Jimin nekeri latoi paraikaa leipää ja ruokaa ja vähän kutakin tinapyttyyn. Samassa lähetettiin hänelle avain sisältä.

Tämän nekerin naama näytti hyvin siivolta ja hyväluontoiselta, ja hänen villansa päässä oli yltympärinsä sidottu langanpalasilla pieniin tupsuihin. Niillä hän, nähkääs, tahtoi torjua päältään pahojen noitain vehkeet. Hän sanoi, että noidat tähän aikaan ahdistivat häntä aivan vimmatusti öisin ja pakottivat häntä näkemään jos joitakin outoja olemuksia ja kuulemaan jos joitakin outoja sanoja ja ääniä; hän ei vielä koskaan eläissään ollut kärsinyt mokomaa vainoa heidän puoleltaan. Ja hän tuli semmoseen vauhtiin noita kertoessaan, ett' oli kokonaan unohtaa toimensa. Sikspä kysyi viimein Tom:

"Kelle nuo ruoat on? Koirillekko?"

Nekeri alkoi irvehtiä, niin että koko hänen naamansa meni ryppysiin, — aivan niinkuin vesilätäkkö, johon viskaa kiven.

"Niin, niin, herra Sid", sanoi hän, "koiralle, ja oikeen kummalliselle koiralle vielä. Taharotteko ehkä käyrä sitä kattomaan?"

"Kyllä, kyllä tullaan."

Minä kuiskasin Tomille:

"Mutta nytkö, nytkö, kun jo on selvä päivä? *Niinhän* ei ollut tuuma."

"Ei, ei ollut — mutta s'on tuumana *nyt*."

No, me mentiin hänen kanssaan, mutta minä olin vähän levoton. Kun m'oltiin tultu sisään, ei me juur nähty mitään; siellä oli niin pimeä. Mutta Jim oli todellakin siellä, ja hän näki meidät. Hän huudahti heti, niin että kaikui:

"Ei, mutta — Huck! Herranen aika! Ja totta maarian — nuori herra Tom!"

Minä sen arvasin. En tiennyt mitä sanoa tai mitä tehdä, kun tuo nekeri huusi:

"No, mutta hyvänen aika! Tunteeko hän nuoret herrat?"

Me nähtiin varsin hyvin nyt. Tom ei ollut milläänkään, katseli häntä vain tyynesti silmiin ja näytti hämmästyneeltä ja sanoi:

"Tunteeko? — *kuka* sitten?"

"Kuka? Tää karkuneekeri tietysti."

"Miten hän meitä tuntis? Mikä pistääkään päähäs?"

"Mikäkö pistää päähäni? Hänhän huuhahti heti niinku hän tuntis nuoret herrat."

Tom sanoi vallan tyynenä:

"Mitä? Tämäpä on hullua. *Kuka* huudahti? *Milloin* huudahti joku? *Mitä* huudahti joku? — Kuules, Tom, kuulitko *sinä* kenenkään huudahtavan?"

Siin' ei ollut muu neuvona kuin olla olevinaan niinkuin hänkin. Siispä sanoin:

"En; en *minä* kuullut kenenkään huudahtavan mitään."

Sitten se vietävä kääntyi Jimin puoleen ja katseli häntä, ikääskuin ei koskaan ennen olis häntä nähnyt, ja sanoi:

"Sanoitko sinä mitään?"

"En halkaistua sanna", sanoi Jim.

"Ja s'on varma se?"

"En yhtään halkaistua sanna."

"Ootko koskaan ennen nähnyt meitä?"

"En koskaa — minun tietääkseni ainakaan."

Silloin kääntyi Tom tuon neekerin puoleen, joka näkyi olevan aivan ymmällään, ja sanoi hyvin ankarasti:

"Mitenkä oikein onkaan laitas, mies? Mitä sä meinaat lörpötyksellä, että joku olis huudahtanut? Hä?"

"Voi, voi, minua. N'on ne riivatun noiat, ku aharistavat minua taas. Voi minua! Kumpahan olisin rauhassa haurassani. Alinomia ne pelottavat minua vaan; tappavat kai viimein. Äläkää, hyvät nuoret herrat, puhuko tästä mittään herra Silasille; hän toruu minua ja sanoo vain, ett'ei mittään noitia ookkaan. Mutta mitähän hän sanois, jos olis täällä nyt! Saispahan nähä." "

Törn antoi hälle hopealantin ja lupasi, ett'ei me kertois asiasta mitään kellekkään. Sitten hän vielä neuvoi häntä ostamaan enemmän lankaa sitoakseen villojaan tupsuille; mutta katsahti sitten hyvin halveksivasti Jimiin ja sanoi:

"Eiköhän Silas eno hirtätä tuota neekeriä? Jos minä saisin käsiini neekerin, jok'on niin kiittämätön, ett' on karannut tiehensä, niin minä en antais häntä takasin, vaan hirttäisin hänet." Mutta samassa kun tuo talon-neekeri meni ovelle katsomaan lantiansa ja puremaan siihen, nähdäkseen oliko se oikeaa rahaa, kuiskasi Tom Jimille:

"Älä vain ole meitä tuntevinas. Ja jos kuulet täällä kaivettavan maassa öisin, niin me ne ollaan; me tuumataan sinut pelastaa."

Jim ennätti vain hätimiten puristaa käsiämme kiitokseksi. Talon-neekeri palasi ovelta, ja me sanottiin hälle, että me kernaasti tultais hänen kanssaan toistekin, jos hän tahtois; ja hän kyllä tahtoi, sanoi hän, varsinkin jos olis pimeä, koska mukamas noidat silloin olit hälle ilkeimmillään ja hän mielellään tahtoi seuraa.

Kolmastoista luku.

Oli vielä lähes tunti aamiaiseen, niin että me mentiin tiehemme ja lähettiin metsään; sillä Tom sanoi että meillä piti olla jotain valoa kaivamistyössämme ja että tavallinen lyhty olis vaarallinen ja vois saattaa meille ikävyyksiä; hän tahtoi näet välttämättä vähän tuommosta mädännyttä puuta, jota sanotaan kiiltopuuksi ja joka satelee himmeää valoa pimeässä. No, me toimme kumpanenkin rykelmän tuommosta kiiltopuuta ja kätkimme ne nokkosiin pihassa. Sitten istuttiin me levähtämään vähäsen, ja Tom sanoi:

"Ääh, tähän kaikki on niin helppoa ja yksinkertaista, että siihen tuskin viitsii ruvetakkaan. Meikeinhän se hävettää. Ei ole mitään vahtia edes, jolle antais unijuoman — *pitäishän* tietysti löytyä vahti; mutt' ei oo koiraakaan, jota vois ruveta sillä viisin nukuttamaan. Ja tuo kurja roikale Jim sitten! Hänhän vain on toisesta jalastaan kytkettynä kiinni sängynjalkaan: eihän siin' oo muuta vaivaa, kuin että vähän kohottaa sänkyä, niin ketju lähtee irti itsestään. Ja Silas eno — hän luottaa jokikiseen ihmiseen kuin pieni lapsi; lähettää avaimen tuolle pässinpäälle neekeriks eikä lähetä ketään pitämään häntä silmällä. Ääh, enhän ikinä ole nähnyt mitään tyhmempää kuin tämä juttu, Huck. Tässähän jumaliste täytyy keksiä *kaikki* vaikeudet itse. No, me ei voida sit' auttaa, ja meidän kai täytyy tulla toimeen sillä, mitä meill' on. Ja tavallaanhan se kyllä onkin kunniakkaampaa voittaa vaikeuksia ja vaaroja, kun itse on ne keksinyt ja pannut tiellensä, kuin jos muut olisit ne laittaneet, niinkuin heidän olis tullut. Katsos nyt tätä lyhty-juttua esimerkiks. Kun oikein ajattelee asiaa, puhdasta asiaa, niin täytyyhän meidän yksinkertaisesti *kuvitella* mieleemme, että muka lyhdyn käyttäminen on vaarallista; sillä minä puolestani luulen, että me voitaisiin kulkea soihtusaatossa, kenenkään sitä täällä huomaamatta. Ja koska satun muistamaan, meidän täytyy hakea jotain, josta voimme tehdä itsellemme sahan, niin pian kuin suinkin."

"Mitä me sahalla tehdään?"

"Mitäkö me sillä tehdään? Täytyyhän meidän sahata poikki Jimin sängynjalka, saadaksemme siitä irti hänen ketjunsä. Ymmärrätkös?"

"Mutta sanoithan vastikään, että meidän tarvitsis vain vähän kohottaa sänkyä, niin olis ketju irti."

"Aina sin' oot samallinen, Huck Finn. Sin' oot totisesti pahempi kuin koko pikkulasten koulu keksimään yksinkertaisia konsteja. Hä? Ekkö sin' oo lukenut mitään kirjoja eläissäs? — parooni Trenckistä, tai Casanovasta, tai Benveneeto Ciliinistä, tai Henriikki Neljännestä, tai mistään tommosesta uroosta? Ootko koskaan kuullut puhuttavan vangista, jok' olis karannut vankeudesta tuolla viisin, aivan kuin vanha mamsseli? E-eei, se ei käy laatuun. Oikea tapa, jota kaikki paraimmat kirjailijat suosittelevat, on tässä, että sahataan poikki sängynjalka ja jätetään se siihen kuntoon viimeiseksi hetkeksi, ja niellään sahatuhot, niin ett'ei vanginvartia niitä löydä, ja tokastaan vähän talia ja muuta roskaa sahatulle paikalle, niin ett'ei tarkkanäköisinkään linnanvouti voi epäillä mitään, vaan luulee, että sängynjalka on ihka eheä. Mutta sinä yönä sitten, kun vanki on valmis karkaamaan, antaa hän sängylle potkun, ja sen jalka katkee, ja hän vetää irti ketjun, ja kaikki on klaarina. Sitten hän vain kiinnittää köysitikkaat linnanmuuriin, kapuaa alas, taittaa jalkansa vallihaudassa — sillä köysitikkaat on aina liian lyhyet yheksänkymmentä jalkaa, tiedäkkös - ja siellä on vangin uskolliset vasallit hevosineen, ja he korjaavat vangin vallihaudasta ja viskaavat hänet hevosenselkään, ja hän antaa mennä huimaavaa vauhtia Longudockiin tai Navarraan tai mistä hän sattuu olemaan kotosin. Se kelpaa se, Huck. S'on ikävää, ett'ei tuohon majaan kuulu mitään vallihautaa. Jos ennätetään silloin karkuyönä, niin eiköhän me kaivettais semmosta?"

Minä sanoin:

"Mitä me tehdään vallihaudalla, jos me hinataan hänet ulos mökin alta?"

Mutta hän ei kuullut minua; oli unohtanut minut ja kaiken muunkin. Hän piteli leukaansa kädessään ja mietti syviä mietteitä. Sitten hän huokasi ja puisteli päätään ja huokasi taas ja sanoi:

"Ei — ei maksa vaivaa — ei oo kylleks tarpeellista."

"Mikä sitten?"

"Hä? Sahata poikki Jimin jalkaa", sanoi hän.

"Herra hallikkoon!" sanoin minä, "eihän nyt toki tarvita mokomaa hulluutta. Mitä hiton hyötyä siitä olis?"

"Äsh, sin'et ymmärrä. Muutamat kaikkein kuuluisimmat vangit ovat tehneet sillä viisin. He eivät millään kurin saaneet kahletta irti kädestään, ja silloin he suoraa päätä hakkasit käden poikki ja pötkivät tiehensä. Mutta se vehke kai saa jäädä sikseen nyt; se ei oo kylleks välttämätöntä. Jim sitä pait vain on neekeri eikä ymmärtäis asiaa eikä tietäis, että niin ruukataan Euroopassa; niin että jääköön siis koko juttu. Mutta köysitikkaat pitää hällä olla; me revitään rikki lakanamme ja tehdään hälle köysitikkaat yhdessä vilauksessa. Ja sitten leivotaan me ne piirakkaan ja lähetetään hälle; sillä viisin se tavallisesti käy. Ja huonompiakin piirakkoja saattaa ihminen saada."

"Mutta kuules nyt, Tom", sanoin minä; "mitä oikeastaan Jim tekee köysitikkailla?"

"Mitäkö hän tekee? Kaikkia sinä sitte jaarittelet. Tietysti hällä *pitää* ne olla. Kaikki paremmat vangit käyttävät köysitikkaita, tiedä se."

"Mutta mitä hittoa hän niillä *tekee*?"

"*Tekee*? Hän voi kätkeä ne sänkyynsä, vai mitä? Niin tekevät ne kaikki, ja *hänen* täytyy myöskin tehdä niin; siitä ei päästä mihinkään. Sinä et näy ollenkaan ymmärtävän, että tommosta täytyy tehdä oikealla tavalla; siinä ei saa hutiloida. Sinä vain aina keksit jotain uutta. Jos hän niitä nyt ei itse käyttäiskään, niin onhan ne hänen sängyssään ikääskuin opastamassa ihmisiä hänen jäljilleen; tarvitaanhan semmonen opas tietysti. Mutta sinä et sois heille sitäkään, etkä tiedä, että kaikki karanneet vangit jättävät jälkeensä jotain, joka johtaa ihmisiä heidän jäljilleen. Mitähän tästä tulisikaan, jos sinä saisit määrätä? — sinä, jok' et osaa karkauskonstin aapiskirjaakaan?"

"No, no, olkoon menneeks sitten", sanoin minä, "jos nyt niin pitää olla. Saakoon hän köysitikkaansa, Jumalan nimeen! Enhän minä tässä tahdo ronklata enkä potkia sääntöjä ja asetuksia vastaan. Mutta yhen asian sanon mä sulle, Tom Sawyer — jos me revitään rikki lakanamme köysitikkaksi Jimille, niin joudutaan me tekemisiin Sally tädin kanssa; s'on vissi se. Mutta miten olis, jos me tehtäis nuo köysitikkaat tuosta sitkeästä tuohesta, jota täällä saadaan niin runsaasti? Se ei maksais mitään eikä tekis vahinkoa kellekkään ja olis juur omiansa leipoa piirakkaan, ikääskuin pettuleiväksi. Ja mitä Jimiin tulee, niin häll' ei ole mitään kokemusta eikä hän välittäis —"

"Mutta Huck, Huck — jos min' olisin niin tietämätön kuin sinä, niin pitäisin mä leukaläpeni. Onko koskaan kuultu, että mikään valtiovanki olis karannut tuohitikkaita myöten? Johan s'olis vallan naurettavaa."

"No, no, Tom — olkoon kutes tahdot. Mutta lainataan sitten ainakin lakana tuolta pyykkinuoralta, eikä meidän sängystämme."

Se kävi laatuun, se, meinas hän. Ja samassa lensi hänen päähänsä toinenkin tuuma. Hän sanoi:

"Lainataan siitä paita myös."

"Mitä me paidalla tehdään, Tom?"

"Joo — Jimin sopii käyttää sitä päiväkirjaksi."

"Mitä? Päiväkirjaksi? Mitä hassutusta nyt taas? Ja eihän Jim osaa ees kirjoittaa."

"Niin no, mitä se tekee? Hän kai osaa piirtää joitakin merkkiä paitaan, tiian mä, jos me teemme hälle kynän vanhasta tinalusikasta tai palasesta vanhaa rautasta tynnyrivyötä."

"Hyvänen aika, Tom; voimmehan nykästä kynän yhestä hanhesta, niin s'on hällä valmiina heti."

"Luulekko sinä, että *vangeilla* on saatavissa hanhia, joista voivat nykästä kyniä, sinä tolvana? Ee-! Vangit tekevät aina kynänsä kaikkein kovimmasta, sitkeimmästä, ilkeimmästä vanhasta messinkisestä kynttiläljalasta tai muusta semmosesta, minkä voivat saada kynsiinsä; ja sitten menee heiltä viikko toisensa perästä, menee kuukausia ja vuosia viilaamiseen, sillä heillä, tietysti ei ole mitään viilaa, vaan saavat vain kuhnuttaa sitä seinää vasten. He eivät käyttäis hanhikynää, vaikka heill' oliskin. Semmosta helppoa konstia ei ruukata koskaan."

"No, mistä hän saa mustetta sitten?"

"Muutamat tekevät sitä rautaruosteesta ja kyyneleistä; mutta n'on tavallisesti naisia ja muita huonompia vankia; paremmat vangit kirjottavat aina omalla verellään. Niinhän voi Jimkin tehdä; ja jos hän tahtoo lähettää tavallisen pienen, salaperäisen ilmoituksen ystävilleen, että he tietäisit, missä linnassa hän istuu vangittuna, niin voi hän kirjoittaa kahvelilla tinatalrikin takapuolelle ja viskata sen ulos ikkunasta. Niin teki aina se maailmanmainio vanki, joll' oli rautamaski kasvoillaan, ja s'on turkkasen hyvä ja tyylikäs tapa."

"Mutta Jimillä ei ole mitään tinatalrikkeja. He syöttävät häntä puupytystä."

"Vähät siitä; me hankitaan hälle pari talrikkia."

"Mutta jos joku toinen sattuis lukemaan mitä tinatalrikin takapuolella seisoo?"

"Se ei koske meihin, Huck Finn. Pääasia on, että hän kirjoittaa niihin ja viskaa ne ulos ikkunasta. Ja sitä paitse, tuskin kukaan voi milloinkaan lukea mitä vangit kirjottavat."

"No, mutta mitä hyötyä siitä sitten on, että tuhlataan talrikit?"

"Ääh, eihän n'ole *vangin* talrikkeja."

"Mutta *jonkun* omia ne toki on."

"No, mitä sitten? Mitä vanki siitä piittaa, kenen n'on — —"

Siihen hän keskeytti, sillä me kuultiin heidän puhaltavan aamiaistorveen. Me mentiin siis sisään.

No, aamupäivällä sitten lainasin minä lakanan ja valkosen paidan pyykkinuoralta; ja minä löysin myös vanhan säkin ja pistin ne siihen; ja sitten mentiin me noutamaan kiiltopuut ja pistettiin nekin säkkiin. Minä kutsuin sitä lainaamiseksi, sillä niin kutsui isä ukko aina sitä semmosta; mutta Tom sanoi, ett'ei s'ollut lainaamista mukamas, vaan varastamista. Hän sanoi, että me "edustettiin" vankia, ja vangit mukamas aina tarvitessaan kaappaavat mitä hyvänsä, kysymättä kenen omaa tavara oikeastaan on; eikä kukaan heitä siitä moitikkaan. Se ei ole mitään rikosta — sanoi hän sitten — kun vanki varastaa semmosta, mitä hän tarvitsee karatakseen; s'on hänen selvä oikeutensa; ja niinkauvan kuin me *edustetaan* vankia, niin meillä on — niin selitti Tom — täysi oikeus tästä linnoituksesta varastaa mitä ikinä me tarvitaan vangin pelastamiseen. Hän sanoi, että jos me ei edustettais vankia, niin asia olis aivan toinen mukamas; ainoastaan kaikkein huonoin ihminen varastaa olematta vanki tai edustamatta vankia — mikä on samaa, sanoi Tom. Niin katsottiin me luvalliseksi varastaa mitä ikinä me tarvittais yrityksessämme. Ja kuitenkin Tom eräänä päivänä perästäpäin piti hirveää elämää, kun minä neekerien palstasta varastin pahanpäiväisen vesimeloonin ja söin sen suuhuni; ja hän ajoi minut viemään neekereille hopealantin — sanomatta mistä hyvästä se annettiin. Tom sanoi vain tarkottaneensa, että me saatais varastaa mitä me tarvittais. No, sanoin minä, minä tarvitsin vesimeloonin. Mutta hän sanoi, että minä en sitä tarvinnut karatakseni vankeudesta; ja siinäkö sitten mukamas oli se suuri erotus. Ja hän sanoi vielä, että jos min' olisin sen varastanut, kätkeäkseni siihen puukon, ja pujahuttanut sen salaa

Jimille, että hän sillä puukolla saisi tappaa vanginvartian, niin se mult' olis ollut aivan oikein tehty. No, siihen minä sain tyytyä, vaikk' en suinkaan huomannut niin erittäin edulliseksi tuommosta vangin edustamista, jos minun piti ruveta saivartelemaan kaikkia tuonkaltaisia pikku erotiuksia joka kerta, kun mun sopi kaapata vesimelooni.

No, Tom hän kantoi säkin tuohon suojukseen, jok' oli ulkokuoneiden takana, ja minä seisoin vähän matkaa siitä vahtimassa. Sitten hän tuli ulos, ja me istuttiin halkopinon päälle juttelemaan. Hän sanoi:

"Niin, kaikki on nyt niinkuin olla pitää, pait että meill' ei vielä oo työkaluja; mutta sekin asia on pian autettu."

"Työkaluja?" sanoin mä.

"Niin justiin."

"Työkaluja mitä varten?"

"No, tietysti kaivamista varten. Eihän me aiota *jyrsiä* häntä ulos?"

"Eikö sitten nuo vanhat ruosteiset lapiot ja kuokat tuolla suojuksessa kelpais työkaluiksi kaivaaksemme ulos neekeriä?" kysyin minä.

Hän kääntyi puoleeni ja näytti niin säälivältä, että se melkein itketti, ja sanoi:

"Huck Finn, kuules nyt; ookko sinä koskaan kuullut, että millään vangilla olis ollut käyttää lapiota ja kuokkia ja muita nykyajan mukavia koneita kaivaakseen itseään ulos vankeudesta? Ja kuinka hän sitä paitse semmoisia apuneuvoja käyttämällä koskaan tulis sankariksi? Lapiota ja kuokkia! Oho! Yhtä hyvinhän he suorastaan voisit antaa hänelle avaimen. Lapiota ja kuokkia! Ei ees kuninkaalle pistoattais semmosta."

"No, millä me sitten kaivetaan, jos ei lapiot ja kuokat kelpaa?"

"Pöytäveitsillä."

"Pöytäveitsillä? — mullat tuon mökin alta?"

"Niin justiin."

"Mutta sehän on suorastaan hassua, Tom."

"Hassua vaiko ei, vähät siitä — s'on se *oikea* tapa, se *säännöllinen* tapa, nääkkös. Eikä mitään muuta tapaa olekaan, josta minä olisin koskaan kuullut, ja minä olen lukenut kaikki kirjat, jotka näissä asioissa jotakin tietävät. He kaivavat aina, nuo vangit, itsensä ulos pöytäveitsellä — eikä vain mullan läpi, vaan tavallisesti kovan kallion läpi, tiiäkkös. Ja siihen työhön menee yhtä mittaa viikko toisensa jälkeen, menee kuukausia ja vuosikausia. Niinpä nyt esimerkiks tuo mainio vanki kaikkein syvimässä vankiluolassa Diffin linnassa Marseljeesin sataman suussa; hän kaivoi itsensä ulos sillä viisin, ja kuinka kauvan aikaa hältä meni siihen, luulet sä?"

"Enhän tiedä."

"No, arvaappas."

"En tiedä. Kenties puolitoista kuukautta?"

"*Kolmekymmentäseitsemän vuotta*, kuulekkos — ja hän tuli ulos Kiinassa. *Siinä* vangissa oli miestä. Kumpahan tämäkin västinki olis rakettu kalliolle."

"Mutta *Jim* ei tunne ketään Kiinassa."

"Niin no, mitä se nyt tähän koskee? Eihän sekään vanki tuntenut siellä ketään. Sinä et koskaan pysy asiassa."

"No, no, olkoon menneeksi Vähät minä siitä, missä hän tulee ulos, kunhan hän vain *tulee* ulos; eikä Jimkään siitä välitä, luulen mä. Mutta yks juttu on tässä muistettava — ja s'on se, että Jim on liian vanha tullakseen kaivetuksi ulos pöytäveitsellä. Hän ei pysy koossa niin kauvan."

"Hooja, hän pysyy kyllä. Ethän luule, että tässä tarvittais kolmekymmentäseitsemän vuotta — kaivamiseen tommosen multamaan läpi?"

"Kauanko luulet siihen menevän, Tom?"

"Niin, nääkkös, me ei uskalleta jatkaa sitä niinkauvan kuin meidän pitäis, sillä Silas eno saa varmaankin jo ennen pitkää vastauksen tuolta maatilalta New-Orleansin alapuolella. Silloin saa hän tietää, ett'ei Jim olekkaan sieltä; ja sitten kai hän laittaa kuulutuksen Jimistä, tai jotain semmosta. Niin me siis ei hirvitä kaivaa niinkauvan kuin meidän pitäis. Oikeastaanhan tulis meidän jatkaa työtä vähintäinkin pari vuotta; mutta se nyt ei käy päinsä. Ja kun nyt aika saattaa olla täpärällä, niin minun neuvoni on tämä: me kaivetaan sinne sisään niin sukkelaa kuin voidaan, ja sittenhän voimme *kuvitella* mielessämme, että m'ollaan kaivettu kolmekymmentäseitsemän vuotta. Sitten voidaan me siepata hänet ulos ja pötkiä tiehemme hänen kanssaan niin pian kuin täällä ruvetaan soittamaan hätäkelloa. Niin, se, luulen mä, on paras tie."

"No, tuohan mielestäni käy laatuun. Kuvitteleminen ei maksa mitään eikä tuota mitään vaivaa; ja jos siksi tulee, niin suostun minä puolestani kuvittelemaan, että m'ollaan kaivettu sataviiskymmentä vuotta. Kunhan kerran tulee vauhtiin, niin samahan s'on paljoko sit' antaa mennä. No, minä kai pötkin sisään sitten ja sieppaan sieltä pari pöytäveistä?"

"Sieppaa kolme", sanoi Tom; "me tarvitsemme yhden tehdäksemme siitä sahan."

"Kuules, Tom", sanoin mä, "jos ei s'oo sopimatonta ja jumalatonta, että sen sanon — niin tuolla lautojen alla savupirtin seinustalla makaa todellakin vanha ruostunut saha."

Hän näkyi oikein pahastuvan ja menevän alakuloiseksi ja sanoi:

"Eihän maksa vaivaa kokeakkaan sulle mitään opettaa, Huck parka. Kas niin, laita itses matkaan nyt ja tuo tänne ne veitset — kolme kappalta."

Minä tein niin.

Neljästoista luku.

Niin pian kuin me sinä iltana arveltiin kaikkien nukkuneen, kavuttiin me alas pitkin ukonsyöttiä ja mentiin tuohon suojukseen ja pantiin salpa ovelle ja otettiin framille kiiltopuumme ja ryhdyttiin työhön. Me perattiin pois kaikki roskat neljän viiden jalan pituiselta paikalta alimman hirren vierestä. Tom sanoi, että se paikka oli aivan Jimin sängyn takana ja että meidän piti kaivautua sisään sängyn alle, sillä kun Jimin viltti riippui alas lattiaan asti sängyn etupuolelta, niin ei kukaan mukamas vois aavistaa mitään reikää, nostamatta ylös vilttiä. No, me kaivettiin ja kaivettiin pöytäveitsillämme kello kolmeen asti yöllä, ja silloin oltiin me uupuneet kuin ajokoirat, ja käsissämme oli rakkoja, ja tuskin sittenkään näkyi vielä mitään jälkiä työstämme. Viimein sanoin minä:

"Kuulehan, Tom Sawyer, tämä ei ole mitään kolmenkymmenenseitsemän vuoden työtä, vaan kyllä sitä kestää kolmekymmentäkaheksankin; usko pois!"

Hän ei mitään sanonut, ensimmältä; hän vain huokaili, ja hetken päästä herkesi hän kaivamasta, ja minä näin, että hän mietiskeli vahvasti. Viimein sanoi hän:

"Ei kannata, Huck; ei tämä mene. Jos me oltais vankeina, niin s'olis toista, sillä silloin meill' olis aikaa kuinka monta vuotta hyvänsä, eikä mitään kiirettä; eikä meidän tarvitsis kaivaa kuin muutama minuuti päivässä, eikä kätemme menis rakoille, ja me voitais sillä viisin jatkaa vuosi toisensa perään ja tehdä kaikki kunnollisesti, niinkuin se työ oikeuden mukaan on tehtävä. Mutta meidän täytyy joutua, aika on täpärällä. Jos me vielä raadetaan yökausi tällä viisin, niin täytyy meidän sitten levätä koko viikon parantaaksemme käsiämme — muuten niistä ei enää olis pitämään kiinni pöytäveitsestä."

"No, mitä me nyt tehdään, Tom?"

"Kuulehan nyt. Eihän s'ole oikein eikä hyvätapaista eikä laillista eikä *moraalista*, enkä kuolemaksenikaan tahtois että kukaan saa siitä tietää — mutta tässä ei ole muu neuvona; meidän täytyy kaivaa hänet ulos kuokilla ja *kuvitella*, että n'on veitsiä."

"Kaikkia sinä saivarteletkin, Tom Sawyer", sanoin minä; "no, kuokat ne nyt on jotakin, ja minä puolestani en välitä vähintäkään siitä, onko niiden käyttämisessä tuota moraalialia ja laillisuutta vai ei. Jos min' aion varastaa neekerin tai vesimeloonin tai sunnuntaikoulu-kirjan, niin mitä hittoa se asiaan tulee, millä viisin minä ne varastan. Mitä minä haluan on neekerini, tai mitä mä haluan on vesimelooni, tai mitä mä haluan on sunnuntaikoulukirja — ja jos kuokka on paras ja mukavin ase, niin sitä minä myös käytän kaivaakseni ulos tuon neekerin tai vesimeloonin tai sunnuntaikoulu-kirjan; enkä minä jumaliste anna kuollutta rottaa siitä, mitä sinun paraat kirjailiasi minun aseestani ajattelevat."

"No", sanoi hän, "tässä käy nyt laatuun kuokat, mutta kuvittelemalla. Ilman kuvittelemista minä en

menis niitä käyttämään, sillä oikea on aina oikeaa ja väärä on väärää, tiiä se. *Sinä*hän kyllä voisit kaivaa Jimin ulos kuokalla *ilman* kuvittelematta sitä pöytäveitsekseksi, sillä sin' et tiedä paremmin; mutta se ei käy laatuun mulle, joka tiedän miten pitää olla. Anna mulle veitsi!"

Häll' oli oma veitsi kädessään, mutta mä ojensin hänelle minun. Hän viskas sen menemään sanoen:

"Anna mulle *veitsi!*"

Min' en tiennyt mitä hän meinas, ensimmältä; mutta tuomasin sitten hetken aikaa. Hm, jassoo — aattelin. Kaivelin siinä vähäsen noissa vanhoissa työkaluissa, kunnes sain kynsiini vanhan lapahakun. Sen annoin hänelle, ja hän alkoi kaivaa sillä sanomatta sanaakaan.

Aina oli hän tommonen. Täynnään kaikenmoista turhanpäiväistä kunniantuntoa ja kaikenkaltaisia prinsipaaleja.

No, minä puolestani otin lapion, ja siinä me sitten kuokittiin ja lapioittiin, että multa pyrytti ympärillämme. Me jatkettiin sitä noin puoli tuntia, kauemmin me ei jaksettu; mutta silloin olikin meillä jo jommonenkin kolo valmiina. Tultuani huoneeseemme, katsoin ulos ikkunasta ja näin, miten Tom taas yritteli ylös pitkin ukonsyöttiä; mutta hän ei päässyt mihinkään helläävien käsiensä takia. Viimein sanoi hän:

"Ei maksa vaivaa, ei käy. Mitä mä teen? Neuvoppa minua nyt."

"Kyllä", sanoin mä; "mutta se kai ei ole moraalista eikä laillista. Käyhän ylös rappusia myöten niinkuin minä ja *kuvittele* niitä ukonsyötiksi."

Ja niin hän tekikin.

Seuraavana päivänä varasti Tom tinalusikan ja messinkisen kynttilälajalan talosta, tehdäksemme niistä kyniä Jimille, ja sitä pait kuus talikynttilää; ja minä sieppasin neekerien mökeistä kolme tinatalrikkia. Tom sanoi, ett'ei siinä ollut kylliksi mukamas; mutta minä sanoin, ett'ei kukaan koskaan näkis niitä talrikkeja, jotka Jim heitti ulos, siks että ne putoisit suorastaan koiranputkiin ja nokkosiin ikkuna-aukon taakse — sieltähän voisimme ne sitten hakea, ja hän vois käyttää niitä toistamiseen. No, siihen jo tyytyi Tomkin ja sanoi sitten:

"Niin no, nyt me vain saadaan tuumata, miten kaikki kapineet saadaan sinne Jimille."

"No, herranen aika", sanoin mä, "mitä siin' on muuta, kuin että pistetään ne sisään reiästä, kun saadaan se valmiiks."

Hän vain katsahti minuun halveksivasti ja mumisi jotain hupakkojen tuumista, ja sitten alkoi hän miettiä asiaa. Hetken päästä sanoi hän sitten leiponeensa kokoon pari kolme eri tapaa ja temppua, mutt' asialla ei ollut mitään kiirettä, sanoi hän; me kerettäis kyllä valita paras konsti sitten. Kaikkein ensiksi pitäis meidän puhutella Jimiä, meinas hän.

Sinä yönä luikuttiin me alas pitkin ukonsyöttiä vähä kello kymmenen jälkeen, ja meill' oli kynttilä muassamme, ja me kuunneltiin ikkuna-aukon alla ja kuultiin miten Jim kuorsasi. Sitten ryhdyttiin me taas työhön, ja puolen kolmatta tunnin päästä oli meillä reikä valmiina. Me ryömittiin siitä Jimin sängyn alle ja sisään majaan ja sytytettiin kynttilä. Sitten herätimme hänet hiljaa, ja nähdessään meidät lensi hän niin iloseksi, ett' oli puhjeta itkemään ja sanoi meitä rakkaiksi lapsikseen ja jumala ties miksi; ja sitten pyysi hän meitä hankkimaan jotain viilaa ja viilaamaan hänen ketjunsä poikki, niin että me päästäis pujahtamaan tiehemme viipymättä. Mutta Tom selitti hänelle, että s'olis kaikkia sääntöjä vastaan, se semmonen karkaus, ja kertoi hänelle sitten kaikki tuumamme ja miten me voitais niitä hädän tullen muutella; eikä Jimin mukamas tarvitsis ollenkaan pelätä, kyllä hän vapaaksi pääsis, s'oli *vissiiä* se. No, Jim hän tyytyi mihin hyvänsä; ja me istuttiin ja juteltiin vanhoista ajoista ja jos jostakin; ja viimein kertoi Jim, että Silas eno ruukkasi tulla sinne sisään joka päivä tai joka toinen päivä pitämään rukousta hänen kanssaan, ja Sally täti katsomaan, että häll' oli hyvä olla ja kyllikseen syömistä. Silloin sanoi yht'äkkiä Tom:

"*Nyt* mä tiedän. Me lähetetään sulle kapineet heidän kauttaan."

Minä sanoin:

"Ei, ei — sehän nyt suorastaan olis oikein tyhmeliinin tuumia."

Mutta Tom ei ollut minua kuulevinaan, vaan kävi suoraan päälle vain. Semmonen oli hänen tapansa, kun hän kerran oli saanut jotakin päähänsä.

Ja sitten hän kertoi Jimille, miten me leipoisimme köysitikkaat piirakkaan ja lähettäisimme hänelle sen

ja muita isompia kapineita Nat'in kautta — Nat oli sen neekerin nimi, joka häntä ruokki — ja Jimin piti olla varuillaan eikä ällistyä eikä antaa Natin huomata mitään; ja pienempiä kapineita pistettäis me enon taskuihin, ja Jimin täytyi ne sieltä varastaa; ja muita pikkukaluja sidottais me kiinni Sally tädin vyöliinannauhaan tai pistettäis hänen vyöliinantaskuunsa, jos niin sopi. Ja sitten Tom kertoi mitä kaikkia me lähetettäis hänelle varastettavaks ja mitä hän niillä tekis. Niinpä piti Jimin muun muassa kirjottaa päiväkirjaa paidalle *verellänsä*; no, ja muuta senkaltaista äksänpäksää. Tom ei voinut saada päähänsä, mitä hyötyä noista kaikista tempuista olis, mutta sanoi että me, ku oltiin valkosia, kyllä tiettäis mikä oli parahinta, ja lupasi tehdä aivan niinkuin Tom oli määrännyt.

Jimillä oli hätävarapiippuja ja tupakkaa, niin että meill' oli oikein juhlahetki siellä hänen luonaan. Sitten me ryömittiin ulos reiästä jälleen ja pötkittiin kotiin ja kömpittiin nukkumaan, ja kätemme olit kuin niit' olis pureksittu. Tom oli ilonen kuin harakka ja sanoi, ett'ei hällä vielä koskaan eläissään ollut ollut niin hauskaa; ja hän vain toivoi, että me saatais jatkaa Jimin pelastamista kaiken ikäämme ja sitten jättää hänet perinnöksi lapsillemme, että heilläkin olis yhtä hauskaa; hän myös vahvasti uskoi, että Jim tulis tykkäämään vanki-elämästään yhä enemmän ja enemmän, mitä mukaa hän siihen tottuus. Hän arveli, että tuota pelastustyötä sillä viisin voitais venyttää noin kaheksankymmentä vuotta eelleen, ja kaikki, ku sit' olit hommanneet, tulisivat kuuluisaksi historiassa.

Aamulla mentiin me alas halkopinolle ja hakkasimme messinkisen kynttiläjalan sopiviin palasiin, ja Tom pisti sekä ne että tinalusikan taskuunsa. Sitten mentiin me neekerimajoille, ja samalla kun minä juttelin Natin kanssa, leipoi Tom sukkelasti palasen kynttiläjalkaa muutaman leipäkakun sisään, jok' oli Natin pytyn päällä; ja sitten seurattiin me Nattia nähdäksemme, miten asia menis, ja se meni mainiosti. Jim haukkasi palasen leipäkakusta ja oli pureksia mäsäksi kaikki hampaansa; eikä mikään maailmassa saattanut olla tyylikkäämpää, sanoi Tom. Jim hoiti peliään kuin mies; oli vain olevinaan kuin olis purrut pieneen kiveen tai johonki semmoseen, jota niin usein ruukkaa olla leivässä; mutta sitten hän ei enää koskaan purrut mihinkään, tokasematta kahvelia sen läpi parista kolmesta paikasta.

Seistessämme siinä himmeässä valossa, tuli pari koiraa sukeltaen ylös Jimin sängyn alta; ja mitäs ollakkaan! niiden perästä tulla puikahti koko parvi, toinen toisensa jälkeen; ja yht'äkkiä oli koko ykstoista koiraa siinä vilkkaasti nuuskimassa ja heiluttamassa häntiään, niin että meillä tuskin oli sijaa hengittää. Kas niin! me olimme jättäneet lautakatoksen oven auki. Nat neekeri ulvomaan aivan kauheasti ja huutamaan "noidat, noidat!" ja hän kuppuroi kumoon koirain sekaan lattialle ja voivotteli siinä hyvän aikaa kuin kuoleman kynsissä. Tom potkas oven auki seppo selälleen ja heitti ulos lihapalasen Jimin pytystä; ja koirat tietysti heti perästä. Ja tuossa paikassa oli Tomkin ulkona ja takasin taas — ja salpas oven, ja minä kyllä ymmärsin, että hän nyt oli pannut kiinni sen toisenkin oven. Sitten rupes hän juttelemaan tuon neekeri paran kanssa ja mielisteli häntä ja kysyi hältä, oliko hän taaskin näkevinään jotain. Ja Nat nousi istualle ja katseli pelko naamassaan ympärilleen, ja sanoi sitten:

"Jaa-a, herra Sid, sanokaahan että min' oon hullu, mutta jumalavita luulenki nähäneeni koko miljoonan koiria, vai oliko ne piruja, täällä sisässä vastikkään. Niin, niin, minä *tunsin* niitä ruumiillani, tunsinpa totta jumaliste; n'oli kaikki niskassani. Jospahan vain kerranki saisin kynsiini yhyrenkään noista riivatun noi'ista, niin — mutta paras olis, että ne pysys minusta kaukana."

Tom sanoi:

"No, minäpä sanon mitä minä aattelen. Minkähän tähän tulevat ne aina tänne justiin tään karkuneekerin ruoka-aikana? Joo — sentähän, ett' ovat nälissään, ymmärräkkös. Sinun täytyy tehdä niille noitapiirakka, s'on vissi se."

"Mutta hyvänen aika, herra Sid, miten minä osaisin teherä mittään semmosta? Enhän oo kuullu puhuttavankaan mokomista piirakoista ennen."

"No, koska niin on, niin minä teen sen itse."

"No, voi, voi, taharotteko toellaki teherä mulle semmosen, herra Sid? Jumala teitä siunakkoon siitä! Minä suutelen jalakojanne, jos teette mulle noitapiirakan, herra Sid."

"No, no, minä teen sen sinun tähtes, koska sin' oot ollut meille hyvä ja huviksemme näyttänyt meille karkuneekerin. Mutta sun täytyy olla turkkasen varovainen. Kun me tullaan likelle, pitää sun kääntyä meihin selin; ja mitä ikinä me pistetäänkin pyttyyn, niin sin' et saa olla siitä tietävinäs. Ja älä katso sinä päältä, kun Jim ottaa tavarat pytystä — muuten saattaa tuho tulla; ja älä helkkarissa *koske* noihin noitakaluihin."

"Minäkö menisin *koskemaan* mokomaan pirunpaistiin? Ee-i, en sormenpäällänikään, en vaikka saisin satatuhatta kymmentä miljoonaa dollaria."

Viidestoista luku.

No, se seikka oli siis selvillä. Sitten mentiin me tiehemme ja luistettiin sen romuläjän luo takapihalle, joss' oli vanhoja kenkiä ja repaleita ja särkyneitä pulloja ja kaikellaista muuta roskaa; ja siinä me tongittiin hetken aikaa, kunnes löysimme vanhan pesupaljun, joss' oli reikiä, jotka me tukittiin kiinni niin hyvin kuin voitiin, leipoaksemme siinä piirakan, ja me otimme sen alas kellariin ja varastimme sen täyteen jauhoja; ja sitten me mentiin aamiaiselle ja löydettiin pari pärekatonaulaa, joita Tom sanoi sopiviksi valtiovangille, joka tahtoi kirjottaa nimensä ja kaikki surulliset ajatuksensa vankikoppinsa seinään; ja toisen näistä nauloista pistimme me Sally tädin vyöliinan taskuun, kun vyöliina sattui venymään tuolinkarmilla, ja toisen naulan taasen tukimme me Silas enon hatunnauhan taakse, kun hattu oli piirongin päällä; sillä me kuultiin, kun lapset sanoivat, että pappa ja mamma aamupäivällä aikoivat mennä katsomaan tuota karkunekeräjä; ja sitten me syötiin aamiaista, ja Tom pisti tinalusikan Silas enon takintaskuun, ja Sally täti ei vielä ollut sisällä, niin että me saatiin odottaa vähän aikaa.

Ja kun hän tuli, oli hän kuuma ja punanen ja suuttunut ja malttoi tuskin odottaa kunnes ruokarukous oli luettu. Kaataen kahvia kuppiin toisella kädellään ja toisella vähän tukistaen nuorinta lastaan, sanoi hän:

"Min' oon nyt hakenut jos jostakin, ja min' en totta maarian ymmärrä, mihin sinun toinen paitas on joutunut."

Minun sydämmeni pomsahti alas suoraa päätä keuhkon ja maksan ja muiden sisälmyksien väliin, ja iso palanen kovaa leipää kirposi kurkustani sen perään ja törmäsi puoli tiessä yhteen ankanan yskän kanssa, niin että se kimmahti takasin ja lensi kuin ammuttuna pöydän yli ja osui suorastaan nuorimman lapsen silmään, niin että tuo kakara rupes kiemuroimaan kuin onkimato ja ulvomaan kuin indiaani rynnätessään sotaan; ja Tomkin puolestaan meni vähän kalpeaksi nenän tienoilta; ja noin neljäsosa minuutin kuluessa olisin minä myynyt itseni puolesta ostohinnasta, jos joku hyvä ihminen olis tarjonnut. Mutta sitten me taasen toinnuttiin ja tultiin entisilleen — s'oli vain tuo äkkinäinen yllätys, joka niin oli painanut kaiken potramieleemme lakoon. Silas eno sanoi:

"Niin, kyllä s'on kummallista, min' en sit' ymmärrä. Minä muistan varmaan, että minä riisuin sen *päältäni*, sillä — —"

"Sillä sulla kaiketi ei oo muuta kuin yks *päälläs*! Niin! Kyllähän minäkin tien, että sinä riisuit sen päältä, ja minä tien sen paremmin kuin sinun mainio muistis, sillä minä näin omin silmin eilen, että se riippui pyykkinuoralla. Mutta nyt se ei oo siinä — ja sinä saat pukea päälles punasen villapaidan, siks kun minä saan aikaa neuloa sulle uutta. Siitä tulee jo kolmas kahessa vuodessa; enhän totta maarian enää ennätä muuta kuin pitää sinua paidoissa. Min' en saata ymmärtää, mihin sä ne hukkaatkin kaikki. Luulishan toki, että mies *sinun ijälläs* osaa pitää paitaansa tallella."

"No, no, muijaseni, koenhan minä parastani. Mutt' eihän se nyt oo yksinään minun syyni, sill' enhän minä niitä nää enkä pidä mitään lukua niistä, jos ei mull' oo niitä päälläni; enkä minä uskois, ett' oon hukannut mitään paitaa silloin kun s'on ollut *päälläni*."

"Jaha, sekös vielä puuttuis, Silas — mutta kai sinä tekisit senkin, jos voisit. Eikä s'oo vain paitas, jok' on poissa. Yks lusikka on myös hävinnyt; niit' oli kymmenen, ja nyt on vain yhdeksän. Kai on vasikka vetänyt pois paidan, aattelen mä, mutta se ei oo voinut viedä lusikkaa; se nyt on vissi se."

"Onko mitään muuta poissa, Sally?"

"Onpa niinkin — kuus *talikynttilää*. No, rotat on saattanut viedä ne, ja kumma kyllä, ett'ei n'oo vienyt koko taloa, kun sinä aina sanot meneväs tukkimaan niiltä reiät etkä koskaan sitä tee; ja jos ne ei olis niin tyhmiä, niin ne nukkuisivat sinun tukassas, Silas — *sinä* et tietäis siitä mitään."

"Jaa, jaa, muijaseni, s'on minun syyni, s'on minun syyni. Mutta huomenna meen minä tukkimaan nuo reiät."

"Ooh, min' en pitäis kiirettä, tulevana vuonna sopii yhtä hyvin.
Matilda Angelina Araminta *Phelps*!"

Lapsi veti sukkelasti käpälänsä pois sokurirasiasta. Samassa tuli neekerivaimo ovesta sisään sanoen:

"Rouva, yks lakana on hävinnyt."

"*Lakana*! No, mutta Herra hallikkoon!"

"Minä meen tukkimaan nuo rotanreiät jo *tänäpäinä*", sanoi Silas eno, näyttäen hyvin nololta.

"Puhu nyt roskaa! — luulekko että rotat on vienyt *lakanan*. Mihin s'on joutunut, Liisa?"

"Niin, herra jesta, ku sen tietäsin, rouva. S'oli pyykkinuoralla viel' eilen, mutta ny s'on hukkunuu; sit' ei oo siin' ennää."

"Minä luulen että maailman loppu on tullut. Enhän ikipäivinäni oo tämmöstä nähnyt. Paita ja lakana ja lusikka ja kuus kyntt — —"

"Rouva", huusi sisään törmäten toinen palvelustyttö, "yks messinkinen kynttilälakana on poissa."

"Tahokko mennä tiehes, sinä homssu, tai min' annan sulle!"

Hän oikein sähisi, kuin kissa. Minä rupesin tuumaamaan, ett' eiköhän tässä olis paras pujahtaa tiehensä ja mennä metsään, kunnes rajuilma vähän lauhtuis. Hän torui ja tirsкуi ja pauhasi yhteen menoon hyvän aikaa, eikä kukaan muu uskaltanut hiiskua sanaakaan; ja yht'äkkiä Silas enon naama lensi kovin pitkäksi, ja hän veti lusikan ylös taskustaan. Sally täti vaikenä ja jäi seisomaan suu selällään ja kädet ilmassa; ja minä puolestani toivoin, ett' olisin ollut Jerusalemissa tai jossain muussa paikassa. Mutta hiukan toinnuttuaan, sanoi Sally täti:

"Kas niin! *justiin* niinkuin minä arvasin. Sull' on ollut se taskussa koko ajan, ja totta maar luulenki, että sull' on siellä ne muukkin. Miten se tuli sinne?"

"Niin, en totisesti minä tiedä, muijaseni", sanoi ukko hyvin sävysästi puolustukseksi. "Minä tutkin saarnatekstiäni Apostolein teoin seitsemännestoista luvusta ennen aamiaista, nääkkös, ja s'on mahdollista, että minä pistin taskuuni lusikan, aikoessani pistää siihen Testamenttini, ja niin se mahtaa ollakkin, sillä Testamenttia mull' ei oo taskussani, mutta minäpä menen katsomaan, ja jos Testamentti on siellä kuin se oli, niin s'on selvää, ett'en minä pannut sitä taskuuni, vaan otin sen sijaan lusikan, ja —"

"Ooh, mutt' olehan jo vaiti, Herran nimessä! ulos täältä jokikinen sorkka, heti paikalla, ja pysykää minusta kaukana, kunnes ennätän tointua vähäsen."

Kun ukko otti hattunsa, putosi pärekatonaula lattialle, ja hän otti sen siivosti ylös ja pani sen hattuhyllylle eikä sanonut yhtään sanaa. Ulos tultuamme sanoi Tom:

"Hm, siit' ei ole mitään hyötyä, ett' enää lähetetään kapineita hänen kauttaan. Mutta hän teki meille yhtäkaikki hyväntuon tuon lusikan suhteen, tietämättään mitä teki; mennään nyt me ja tehdään hälle hyvä työ hänen tietämättään — tukitaan nuo rotanreiät."

Niitä oli iso joukko alaalla kellarissa, ja meiltä meni koko tunti niiden tukkimiseen, mutta silloin olikin työ hyvin tehty, ja me oltiin menossa pois. Mutta silloin kuultiin me askeleita portaissa, ja me sammutettiin kynttilämme ja menttiin piiloon. S'oli ukko ku tuli, kynttilä toisessa kädessä ja pieni rykelmä lautapalasia toisessa. Hän nahjusti toiselta rotanreiältä toiselle, kunnes hän oli katsellut niitä kaikkia; ja silloin seisahtui hän ja seisoi noin viis minuuttia, tuumiskellen vain ja tiputtaen talia maahan kynttilästä. Sitten kääntyi hän hiljaisesti ja uneksien rappusiin päin ja mumisi itsekseen:

"Jaa, jaa — minä en kuolemaksenikaan muista milloin min' oon sen tehnyt, mutta tehty se vain on. Eikä kukaan voi syyttää minua rottain takia. Mutta mitäpä tuosta nyt enää. Annetaan olla."

Ja niin hän astui ylös rappusia taas mumisten yhä itsekseen. S'oli tavattoman siivo ja hyväluontoinen ukko. Ja niin on hän vielä tänä päivänäkin.

Tom mietiskeli vahvasti, miten me saisimme kynsiimme lusikan taas. Keksittyään viimein keinon, sanoi hän mulle, miten meidän pitäis tehdä; ja sitten istuttiin me odottamaan lusikkakorin viereen, kunnes Sally täti tulisi; ja kun hän tuli, rupes Tom niitä lukemaan ja latelemaan niitä toiselle puolelle, ja samassa pistin minä yhden niistä takinhihaani, ja Tom sanoi:

"Kuulkaas, täti, tässä ei nytkään ole muuta kuin yheksän lusikkaa."

Täti sanoi:

"Juoskaa ulos leikkimään te ja älkää otelko siinä. Tienhän minä paremmin, joka justiin ne luin."

"Niin, mutta min' oon lukenut ne kaks kertaa, ja niit' ei ole muuta kuin yheksän."

Hän näytti suuttuneelta, mutta tuli kuitenkin pöydän viereen ja rupes niitä lukemaan.

"No, mutta totta totisesti — yheksän vain. Mitä, mitä tämä tietää? Luenpa ne vieläkin kerran."

Minä pistin siihen salavihkaa sen, joka mull' oli takinhihassani, ja laskettuaan uudestaan sanoi hän:

"No, kas niin! Totta maarian onkin niitä *kymmenen* taas!" ja hän näytti kovin ällistyneeltä. Mutta Tom sanoi:

"Sitä *min'* en usko, hyvä täti."

"Ekkö nähnyt, että mä ne luin, poika naskali?"

"Kyllä, mutta — —"

"No, niin luen minä ne sitten vieläkin kerran."

Minä sieppasin siitä jälleen pois yhden, ja tietysti siinä sitten sillä kertaa taas oli vain yheksän. Täti parka oikein vapisi päästä kantapäähän, niin hän oli suuttunut. Mutta miten hän niitä lukikin, niin joka kerta tuli aina toisin — milloin yheksän, milloin kymmenen. Raivostuneena sieppasi hän viimein korin ja lennätti sen läpi koko huoneen ja oli tehdä kissasta raajarikon; ja sitten käski hän meidän pötkiä pellolle ja jättää hänet rauhaan, ja jos me tultais hänen näkyviinsä ennen päivällistä, niin Jumala varjelkoon meitä! No, meill' oli tuo onneton lusikka hallussamme, ja samassa kun hän passitti meidät ulos, annoimme me sen luistaa hänen vyöliinantaskuunsa; ja Jim sai sen, niinkuin tuon naulankin, aivan oikein ennen kello kahtatoista. Me oltiin hyvin tyytyväiset tähän hommaan, ja Tom sanoi, että se ansaitsi kaksinkerroinkin sen vaivan, mikä siihen meni — sillä, sanoi hän, *nyt* ei Sally täti voisi lukea lusikoitaan, vaikka seisois päällään, koska hän ei voisi luottaa omaan laskuunsa, jos lukiskin ne oikein; hän oli mukamas nyt ainakin kolmeksi päiväksi lukenut päänsä niin pyörälle, että hän uhkais tappaa jokaisen, joka pyytäs häntä lukemaan lusikoitansa uudestaan.

Sitten me illalla panimme lakanan jälleen nuoralleen ja varastimme toisen tädin huoneesta: ja taas me panimme senkin takasin ja varastimme sen uudestaan, ja saman tempun uudistimme sitten vielä pari kertaa, kunnes hän ei enää tietänyt kuinka monta lakanaa häll' oli ja viimein sanoi, ett'ei hän siitä *välttänyt* eikä enää rupeis tuhlaamaan loppuakin sielustaan niiden tähden eikä menis niitä räknäämään, vaikka hänen henkeään kysyttäis — hän tahtoi ennen kuolla.

No, kaikki oli nyt hyvin; piirakka vain oli vielä tekemättä, ja se saattoi meille turkkasen paljo vaivaa. Me laitoimme tulen metsään, paistaaksemme sen siellä, mutta siit' ei tahtonut mitään tulla. Me menetettiin hyvin paljo jauhoja ja pantiin monta päivää yritykseen, ja me saatiin palohaavoja kápäliimme, ja silmämme rupesit pahasti kirvelemään alituisesta savusta. Meidän piti, näettekös, vain saada ontelo korppu, johon sitten köysitikkaat pistettäis; mutta me ei tiedetty, miten hitolla se saatais pysymään koossa. Viimein keksimme kuitenkin oikean konstin — ja s'oli se, että köysitikkaat paistettiin mukaan, sinne piirakan sisään. Me istuttiin muuan yökausi siellä Jimin luona ja revittiin lakana kapeihin liuskaleihin ja punottiin ne yhteen, niin että viimein saatiin köysi niin sievä ja tyylikäs, että siihen pulskasti olis saattanut hirttää kenen hyvänsä. Me kuviteltiin, että sen tekemiseen oli meiltä mennyt ummelleen yheksän kuukautta.

Ja aamupäivällä me sitten otimme sen mukaan metsään, mutta se ei tahtonut mahtua piirakkaan. Kun s'oli tehty koko lakanasta sillä viisin, niin siin' oli köyttä kyliksi neljäänkymmeneen piirakkaan, jos siks' olis tullut, ja sitä paitse vielä soppaan ja soosiin ja jälkiruokiin.

Me heitettiin siis pois kaikki, mitä me ei tarvittu, ja pidettiin vain niin paljon kuin mahtui piirakkaan. Me ei voitu keittää mitään piirakkaa tuossa vanhassa astiassa, joka meill' oli sitä varten, sillä me pelättiin, että sen juotokset sulaisivat; mutta Silas enolla oli vanha messinkinen vuoteenlämmittäjä, josta hän kovasti ylpeili, siks' että s'oli ollut erään hänen esi-isänsä oma, pitkällä puuvarrella, jok' oli tullut tänne Englannista Wilhelm Valloittajan kanssa Toukokukassa[15] tai jossain muussa noista vanhoista laivoista ja jota säilytettiin vinnillä vanhojen ruukkujen kanssa, joita he pitivät arvossa, ei sentähden, että niill' olis ollut mitään arvoa, vaan sentähden, että n'olit muistoja, tykkäsit he — ja sen kaappasimme me ja veimme metsään ja hivelimme taikinaa sen syrjiin ja panimme köysitikkaat sisään ja peitimme sen taikinakannella ja panimme sitten messinkikannen päälle ja hehkuvia hiiliä tämän päälle, ja kvartin tunnin päästä oli meillä piirakka, jota jumaliste kelpas katsoa. Mutta se, joka ryhtyi syömään sitä piirakkaa, se kyllä teki viisaammin, jos sitä ennen tilas itselleen pari tynnyriä hammaspuikkoja, sillä siinä ateriassa antais totta maarian köysitikkaat tarpeeksi työtä.

Nat ei katsonut sinneppäin, kun me panimme noitapiirakan Jimin pyttyyn; ja sinne me myös pistettiin kolme tinatalrikkia ruokien alle. Ja Jim sai kaikki tynni aikansa, ja jäätyään yksikseen, survasi hän reiän piirakkaan ja piilotti köysitikkaat olkimatrassiinsa, ja sitten piirsi hän pari renkulaa tinatalriikkiin ja viskas sen ulos ikkunasta.

Meill' oli turkkasen paljo työtä kynien tekemisessä, ja sahan valmistus saattoi meille myöskin koko joukon vaivaa; mutta Jim meinasi, että nuo kirjoitukset kuitenkin kävisit kaikkein tukalammiksi — ne, näättekös, jotka vangin tulee rapsia seinään. Mutta Tom sanoi, että ne *täytyi* tehdä; eihän oo kuultu puhuttavankaan, sanoi hän, mistään paremmasta vangista, jok' ei olis jättänyt seinäkirjotusta muistokseen, ja vaakunansa he myös melkein aina piirsit.

"Aatelkaappas vain rouva Jane Grey'tä", sanoi hän, "ja Gilford Dudley'tä; aatelkaas vanhaa Northumberland'ia. Ei — siit' ei päästä mihinkään, eikä saa kysyä vaivojaan niin tärkeissä asioissa; Jimin täytyy piirtää sekä kirjoitukset että vaakuna."

Jim sanoi:

"Mutta hyvänen aika, herra Tom, mull' ei jumal'avita oo mittään vaakunaa; eihän mull' oo muuta kuttää vanaha paita, ja siihenhän mun mukamas pittää piirtää päiväkirja."

"Niin, niin, kyllähän minä sen tiedän", sanoi Tom, "mutta sulla pitää olla vaakuna ennenkun tulet täältä ulos. Olenhan monta kertaa sanonut, että tässä ei saa hutiloida, vaan kaikki pitää mennä *oikein*, niinkuin vanha tapa vaatii."

Sillaikaa kun Jim ja minä viilattiin kyniä, Jim messingistä ja minä lusikasta, istui Tom miettimässä tuota vaakunaa. Hetken päästä sanoi hän tuumanneensa kokoon montakin, jotka kaikki olit niin muhkeita ja tyylikkäitä, sanoi hän, ett'ei hän oikein tiennyt minkä niistä valitsis, mutta yks niistä kenties kuitenkin sopis paraiten, arveli hän. Ja näin melkein kuvaili hän sitä:

"Kilpi jaetaan vasemmalta puolen neljään siniseen neliövatiraattiin kultaiselle pohjalle, joita seuraa musta talonkoira, ayrshire-rotua, makaavana ja kahleissa, punasella pohjalla, joka kuvaa orjuutta, päällystettynä sahakiepparalla, johon kuuluu sudenhampaat ja kalterilaitos, hopeassa viheriällä kentällä, ja yläpuolella parru särppitupin kanssa, joss' on ranturuudut ja kuus rengasristiä viidellä poikkitalikolla; kypärinkoristeena on musta juokseva nekeri, joka kantaa nyyttyä vasemmalla olallaan vanhan bassotangon päässä. Kilvenpitäjänä kaksi lähetyssaarnaajaa, sinä ja minä; mielilauseena: *Maggiore fretta, minore atto* — näin sen kerran eräässä kirjassa — se merkitsee: mit' enemmän kiirehtii, sitä vähemmin ennättää."

"No, herranen aika! mutta mitä merkitsee koko se muu soppa sitten?"

"Siitäkös nyt olis tässä aikaa ruveta juttelemaan", sanoi hän; "me saadaan kaivaa mit' ikinä jaksetaan; muuten ei tuu tästä mitään."

"No, selitähän nyt jotain siitä", sanoin minä; "mitä on esimerkiksi sahakieppura ja särppituppi?"

"*Sinun* ei tarvitse tietää mitä ne on. Kyllä näytän hälle miten ne tehdään, kun hän rupee työhön."

"No, sano nyt ees", sanoin kuitenkin vielä, "mitä on bassotanko?"

"Ääh! Kaikkia sinä kysyt sitten! *Ykskaikki* mitä se on. Mutta hällä pitää se olla, sanon mä. Kaikilla aatelis-ihmisillä on semmonen."

Niin, tuommonen hän oli. Kun hällä ei ollut halua selittää jotain asiaa, niin siit' ei toinen saanut mitään tolkkua. Jos olis häntä pumpannut vaikka koko viikon, niin ei tullut hullua viisaammaks.

Saatuaan tuon vaakuna-asian pois tieltä, rupes hän heti tuumaamaan noita surullisia seinäkirjotuksia — sanoen, että Jimin välttämättä piti piirtää semmoset, niinkuin mukamas kaikki muutkin kuulusat vangit tekivät. Hän kirjotti koko litaniian paperipalalle ja luki sen meille sitten. Näin se kuului:

1. Täällä särkyi vangittu sydän.
2. Täällä muuan kurja vanki, maailman murjomana, vietti surullisen elämänsä.
3. Täällä murtui yksinäinen sydän, ja väsynyt sielu palasi ijankaikkiseen lepoon kolmenkymmenenseitsemän vuoden yksinäisen vankeuden jälkeen.
4. Täällä kuoli, koditonna ja ilman ystäviä, jalosukuinen muukalainen, Ludvig XIV:nen avioton poika, kolmenkymmenenseitsemän vuoden vankeuden perästä.

Tomin ääni oikein värisi liikutuksesta, hänen lukiessaan meille tuota, ja läheltä oli, ett'ei hän heltynyt itkuun. Päästyään sen päähän, hän ei totta maar tiennyt, minkä noista neljästä pykälästä Jim piirtäis seinään, kun ne kaikki olit niin turkkasen tyylikkäitä; mutta viimein hän tykkäs paraaksi, että Jim rapsis

ne siihen kaikki. Jim sanoi suoraan, että hältä menis vuosi tuon päiväkirjan krappaamiseen seinään naulalla, ja sen ohessa hän ei osannut lainkaan kirjoittaa, sanoi hän. Mutta Tom sanoi tahtovansa pilkuttaa hänelle kaikki puustavit etukäteen, niin että Jimin vain tarvitsis piirtää sen pilkutuksen mukaan. Sitten sanoi hetken päästä Tom:

"Tulinpa aatelleeks, että nämä lautaseinät eivät ensinkään kelpaa; ei vankiloissa koskaan ole lautaseiniä: kirjoitus on piirrettävä kallioon. Meidän täytyy haalia tänne kallio."

Jim sanoi, että kallio sittenkin oli pahempaa kuin puu; hän ei ikipäivinä saisi päiväkirjaansa valmiiksi, jos sitä piti kirjoittaa kiveen. Mutta Tom sanoi antavansa minun häntä auttaa. Sitten tarkasteli hän kuin mikäkin mestari, kuinka pitkälle mukamas minun ja Jimin kynäin-valmistus oli joutunut, ja näki, että minun käteni jo olivat haavoissa ankarasta työstä. Sanoi sitten:

"Nyt mä tiedän. Tuolla myllyn seinustalla makaa oivallinen vanha tahko. Sen me otamme, ja sillä viisin käy kaikki hyvin: yks tie, kaks asiaa. Me voidaan, nähkääs, saada kynät ja saha hiotuksi ja samalla kertaa hakata siihen vaakunat ja kirjoitukset."

S'oli kerrassaankin terävä tuuma, ja tahko ei totta maarian myöskään ollut huono. Me mentiin myllylle, Tom ja minä, ja Jim jäi työhönsä. Me alettiin vyöryttää tahkoa kotiin, mutta se ei ollut mitään leikkiä. Me ei voitu estää sitä kaatumasta tuon tuostakin, ja silloin se joka kerta oli tehdä meistä möllyä. Saatuamme sen vihdoinkin noin puoli, tiehen, oltiin me vallan lopussa ja melkein hukumassa hikeen. Me ei päästy sen pitemmälle; meidän täytyi saada Jim avuksi. No, hän nosti vähän sänkyänsä, niin että hänen ketjunsä lähti irti; sen hän sitten kietoi pari kertaa kaulansa ympäri, ja me ryömittiin kaikin kolmen ulos reiästä ja pötkittiin tahkolle; ja Jim ja minä tartuttiin siihen kuin miehet, ja nyt se vyöryi kuin voideltuna; Ja Tom asteli vieressä pehtorina. Enkä koskaan ole nähnyt niin potraa miestä pehtoriksi. Hän tiesi miten kaikki oli tehtävä.

Meidän reikämme oli iso kyllä, mutta tahko ei kuitenkaan mahtunut siitä läpi. Jim tarttui sentähden kuokkaan ja lavensi läven yhdessä vilauksessa. Sitten pilkutti Tom nuo jutut naulalla ja pani Jimin piirtelemään niitä pilkutuksen jälkeen, ja Jim käytti naulaa meisselinä ja vanhaa rautapalasta vasarana. Ja Tom käski hänen jatkaa työtä, kunnes hänen kynttilänsä olis palanut loppuun, ja sitten kätkeä tahko sänkyänsä olkimatrassin alle ja mennä itse nukkumaan päälle. Sitten autettiin me Jimiä panemaan hänen ketjuaan sängynjalan ympäri jälleen, ja sitten oltiin me menossa nukkumaan itse. Mutta samassa sukelsi Tomin sisälmyksistä uusi aatos esiin taas, ja hän sanoi:

"Kuules, Jim, onko sulla täällä mitään hämähäkkiä?"

"Eei, Jumalan kiitos, herra Tom, eihän niitä toki oo täällä."

"No, sitten me hankitaan sulle muutamia."

"Herran jee, hyvä herra Tom, min' en suinkaan niitä kaipaa. Minä pelekään niitä. Yhtä hyvin voisitte lähettää kimppuuni rykelmän kalakkakäärmeitä."

Tom tuumaili kotvasen ja sanoi sitten:

"S'oli hyvä tuuma, se. Ja mä luulen, että meidän täytyy panna se toimeen. Niin, meidän *täytyy* se tehdä. Turkkasen hyvä tuuma. Missä voisit sitä pitää?"

"Pitää mitä, herra Tom?"

"No, kalkkakäärmettä tietysti."

"Mutta Herran jestantee mua varjele, herra Tom! Jos tänne tulis luikertaen sissään kalakkakäärme, niin minä jumalavita samassa hetkessä puskinsin pää eellä seinän läpi, päästäkseni tieheni."

"Mutt' eihän sinun tarvitsis sitä pelätä, vähän ajan päästä. Sinä tietysti *kesyttäisit* sen."

"Minäkö *kesyttäisin* sen?!"

"Niin — se käy vallan helposti. Kaikki eläimet on kiitollisia ystävyydestä; ne ei *aattelekkaan* tehdä pahaa ihmisille, jotka pitelevät niitä hyvin. Niin seisoo kaikissa kirjoissa. Koitahan vain — muuta en pyydäkään — pari kolme päivää, niin saat nähdä. Sinä saat sen niin kesyksi, hyvin pian, että se oikein sinua rakastaa ja nukkuu sängyssäs öisin eikä tahdo luopua sinusta hetkeksikään; ja sinä voit kääriä sen kaulas ympäri ja pistää sen pään suuhus."

"Herra hallikkoon sentään, hyvä herra Tom. Ei piä haastella noin jumalattomasti. Oikeinhan minun ruppee tekemään pahaa. Pistääkkö sen pirun pään suuhuni?! ja huvikseni vain! Ei, siitä ny jumaliste ei

tuu niittään. Ja maataakko minun sänkyssäni?! Johan nyt!"

"Voi, kuinka sin' oot hupsu, Jim! Ekkö sä ymmärrä, että valtiovangilla *täytyy* olla joku kesy eläin? Ja kun nyt kalkkakäärme on jotakin aivan uutta siinä kohden, niin s'on sitä kunniakkaampaa, jos sin' oot ensimmäinen, joka semmosen on kesyttänyt. Senhän nyt lapsikin ymmärtää."

"Niin, herra Tom, mutta minä piittaaan viis siitä kunniasta. Jos tuo kalakkakäärme purasee Jimiltä leuvan, niin mitä hyötyä häll' on tuosta turhanpäiväisestä kunniasta? E-ei, min' en sitä kaipaa."

"No, mutta voithan sinä ainakin *koittaa*. Muuta en pyydäkään."

"Vai niin, mutta jos kalakkakäärme purasee minua, niin on kaikki vaivat täällä menny hukkaan. E-hei, minä teen mitä hyväns muuten, mutta jos te ja Huck tuutte laahaten tänne kalakkakäärmettä, sillon minä jumaliste korjaan täältä luuni, ja sen teen heti paikalla."

"No, no, Jim, jääköön se sitten, koska sin' oot tuommonen härkääpää. Me tuodaan tänne sen sijaan pari tarhakäärmettä, ja sinä voit sitoa nappeja niiden hännänpäihin ja kuvitella mielessäs, että n'on kalkkakäärmeitä, niin se saa käydä täydestä sekini."

"No, olokoon niin, herra Tom, mutta kyllä minä jumaliste tulisin toimeen ilman niitäkin, sen mä sanon. Enhän koskaan olis luullu, että tästä vankielämästä on niin pirun paljo vaivaa."

"No, siihen ei voi mitään. Niin s'on *aina*, jos kaikki käy oikein. Onko täällä mitään rottia?"

"Ei, Jumalan kiitos, en oo nähäny mittään."

"No, meidän kai täytyy hankkia sulle muutamia sitten."

"Ooh! Eihän toki, herra Tom, min' en *taho* mittään rottia. N'on mitä ilikeimpiä itikoita; juoksevat ihmisen yli ja purevat häntä jalakoihin ja elämöivät pahemmin kuin pirut, juur kun pittää nukkua. Ei, tuokaahan tänne tarhakäärmeet sitten, jos ny torellakin jottain mokomaa peliä pit' olla, mutta äläkää Herran nimessä laahakko tänne rottia; mull' ei oo niistä vähintäkään hyötyä, ja tuskinpa tien, mihin hiiteen ne täällä panisinkaan."

"Niin, mutta se nyt ei auta, Jim; sinun *täytyy* pitää rottia. Kaikilla paremmilla vangeilla on aina rotat. Ja he kesyttävät niitä ja opettavat niille konsteja, ja ne tulevat niin kodikkaiks ja hauskoiks ja ilosiks kuin karpäset. Mutta sun pitää soittaa niille musiikkia. Onko sulla mitään soittovärkkiä?"

"Eihän mull' oo muuta kuin vanaha kampa ja paperipala ja pikkunen suuharppu; mutt' ei kai ne paljoa piittaa suuharpusta."

"Ooh, kyllä ne piittaa. Ne ei suuresti kysy, mitä lajia musiikkia s'on, ku heille soitetaan. Kaikki eläimet tykkää musiikista, ja vankilaeläimet sitä suorastaan ihailevat. Varsinkin surullista musiikkia; ja suuharpulla ei voi muuta soittaakaan. Se miellyttää niitä aina, ja ne tulevat ulos rei'istään ja komeroistaan katsomaan kuinka sä jaksat. Niin, siitä tulee hyvä, oikein hyvä. Sinä istut sänkyssä laidalla iltasin, ennen maata menoas, ja aikasin aamulla ja puhaltelet suuharpulla; puhalla heille 'Jo katkes jänne viimeinen' — s'on kappale, joka oikein vääntää suolet rotista; ja saappa nähdä, ett'ei sun tarvitse soittaa kahta minuutiakaan, ennenkun ne kaikki, sekä rotat että käärmeet ja hämähäkit, käyvät kovin levottomiks sun takias ja tulevat hyörien pyörien ympärilles ja sitten ihastuvat niin penteleesti, kuullessaan soittoa ja nähdessään, ett'ei sull' oo mitään hätää."

"Niin, niin, kai ne aina ihastuu, herra Tom, mutt' ihastuuko torellaki tää *Jim* parka myös, s'on toinen asia, se. Minä totta maar en ymmärrä mistä se tulis. Mutta hyvä isä, täytyyhän minun panna parastani pittääkseni noita itikoita hyvällä tuulella, kotirauhan tähären."

Tom tuumiskeli taas hetken aikaa ja sanoi sitten:

"Ooh — olinpa aivan unohtaa yhen asian. Luulekko sinä, että saisit kukan kasvamaan täällä vankikopissas?"

"Hä? Niin, kyllähän sekin kenties kävis päinsä, mutta täällä sisässä on joteski pimnee, enkä minä tiiäkään mitä minä sillä tekisin, ja paljohan siin' olis joutavaa vaivaa sen hoitamisessa."

"Niin no, koitahan kumminkin. Monet vangit ovat sitä tehneet."

"Tommonen iso kissankynttilä, kuten sanovat, kai rupeis kasvamaan täällä, mutta se sitte liioin ei maksais sitä vaivaa."

"Vai ei? Hoho! Me tuomme sulle pikku taimen, ja sinä istutat sen tuonne nurkkaan ja hoidat ja

kasvatat sitä. Eikä sinun pidä nimittää sitä kissankynttiläks, vaan Pitchiola — s'on sen oikea nimi, kun sitä pidetään vankikopissa. Ja sitte täytyy sinun kastella sitä kyynelillä."

"Mutt' antavathan he täällä mulle kaivovettä vaikka kuinka."

"Jos kohta — sinun ei sovi käyttää kaivovettä, sun *täytyy* kastella sitä kyynelillä. Sitä ruukataan aina."

"Mutta sillaikaa kun toinen *iättää* yhyren kissankynttilän kyynelillään, *kasvatan* minä kaks kaivoveellä."

"Siit' ei oo kysymys nyt. Sinun pitää kastella Pitchiolaa kyynelillä."

"Niin no, olokoon menneeks; mutta sillon se ei oo minun syyni, jos se kuolee, sillä minä en itke juur koskaan."

Se nolasi Toniin. Mutta hän tuumaili taaskin pikkusen ja sanoi sitten, että Jim sais koittaa punasipulilla. Ja hän lupas mennä kaappaamaan semmosen neekerein mökeiltä ja pistää sen Jimin kahvikuppiin aamulla. Mutta Jim sanoi kernaammin tahtovansa vähän tupakkaa kahviinsa ja mutisi aika lailla tuon kaiken vaivan takia, jota hänlle saatettiin, kun hänen piti soittaa musiikia rotille ja piirtää kirjotuksia tahkoon ja laittaa päiväkirjaa paitaan ja kesyttää käärmeitä ja hämähäkkiä ja jumala ties mitä kaikkia; ja hän valitteli, että tää vangintoimihan antoi hänlle enemmän työtä ja huolta ja eevastausta kuin mikään muu toimi, mitä hän koskaan oli yrittänyt maailmassa — niin että Tom viimein oikein suuttui ja ripitti häntä kuin pappi, soimaten häntä kiittämättömäksi. Olishan mukamas Jimin pitänyt hartaasti kiittää onneaan, kun nyt voi päästä kuulusammaks kuin mikään muu vanki koskaan maailmassa oli ollut; ja olisko kaikki se vaiva, jota m'oltiin nähty hänen takiansa, mennyt aivan hukkaan? Sitä kysyi Tom, ja viimein heltyi Jim ja lupas olla tyytyväinen ja kiitollinen, ja sitten mentiin me nukkumaan.

Seitsemästoista luku.

Aamulla mentiin me tuohon kauppalaan ja ostettiin rotanpyydys, jok' oli tehty rautalangoista, ja tultuamme kotiin, aukasimme me paraimman rotanreiän kellarissa; ja kvartin tunnin päästä oli meillä viistoista pulskaa rottaa. Ja me panimme pyydyksen rottineen päivineen varmaan paikkaan, nimittäin Sally tädin sängyn alle. Mutta meidän ollessamme poissa pyydystämässä hämähäkkiä, löysi pieni Thomas Franklin Benjamin Jefferson Alexander Phelps rotanpyydyksen ja avasi sen, nähdäkseen tahtoisivatko ne juosta ulos, ja sen ne tekivät; ja Sally täti tuli sisään, ja meidän tullessamme takasin, seisoi hän sängyssä ja huutaa kirkui kohti kurkkuaan, ja rotat panivat parastansa huvitellakseen häntä. Hän pölytti meitä molempia luudalla, ja sitten meni meiltä koko kaks tuntia saadaksemme viis-, kuustoista uutta rottaa, ja ne päälle päätteeks ei läheskään olleet niin pulskaa ja tyylikästä rotua kuin nuo ensimmäiset, jotka olit menneet meiltä hukkaan tuon kihokynsisen poikakakaran tähden ja olisit pitäneet paikkansa missä kotieläin-näyttelyssä hyvänsä.

No, me kokosimme hyvinlajitellun varaston hämähäkkiä ja koppakuoriaisia ja lehtimatoja ja vähän kutakin; ja olimme saada ampiaispesänkin, mutt' emme saaneet. Ampiaiset olivat kotona. Me ei tahdottu luopua yrityksestä, vaan tuumasimme väsyttää heidät uuvuksiin, mutta sen sijaan väsyttivät he meidät. Sitten voideltiin me haavapaikkamme siirapilla, ja tultiin vähitellen toimeen jotakuinkin, vaikka meidän oli vähän paha istua. Ja sitten pyydystettiin me myös pari tusinaa tarhakäärmeitä ja vaskikäärmeitä ja pistettiin ne yhteen säkkiin, jonka me kätkimme huoneeseemme, ja siihen aikaan oli jo illallisaika, ja me mentiin syömään, iloisina mielessämme niin kunnollisen päivätyön jälkeen. Mutta tultuamme takasin, ei ollut hännänpäätätkään mistään käärmeestä tallella; m'olimme sitoneet säkinsuun huonosti kiinni, ja ne pedot olivat joka sorkka korjanneet luunsa. Mitään suurempaa vahinkoa ei kuitenkaan ollut tapahtunut, sillä synti olis sanoa, että siinä talossa oli mitään tuntuvampaa puutetta käärmeistä siihen aikaan. Niitä nähtiin liiankin usein viskautuvan alas kattoparruista ja mistä milloinkin, ja enimmäkseen kukertuivat ne nurin niskoin talrikeillemme tai niskoihimme juur silloin, kun niitä ei olis tarvittu. N'oli oikein sieviä käärmeitä, juomuselkäisiä, ja niiss' ei ollut mitään pahaa, mutta Sally täti ei pitänyt siitä seikasta mitään lukua; hän halveksi kaikkia käärmeitä, mitä sorttia ne ikinä olitkin, eikä voinut niitä kärsiä, ja niinpian kuin joku niistä tuli luistaen alas hänen päällensä, jätti hän sikseen kaikki mitä teki ja juoksi pakoon. En ole koskaan nähnyt mokomaa ihmistä. Ja aina hän huusi sitten, niin ett' olis luullut sen kuuluvan Jerikoon. Häntä ei olis saanut koskemaan niihin, ei pihdilläkään. Ja jos hän kääntyi sängyssään ja huomasi siinä yhdenkään käärmeen, niin ryntäs hän ylös ja kiljahti niin, ett' olis luullut tulipalon syttyneen. Hän pelotti silloin ukkoakin niin, että mies parka sanoi miltei toivovansa, ett'ei Jumala olis luonut mitään käärmeitä. Eikä siinä kylliksi; vaan sittenkin, kun jo jokikinen käärme oli tullut pois talosta, koko viikko sitten, ei Sally täti saattanut niitä unohtaa; kun hän istui jotakin tuumaten, niin ei tarvinnut muuta kuin vähän kutkuttaa häntä höyhenellä niskaan

— heti hän syöksähti ylös huutaen pahanpäiväisesti. S'oli todellakin lystillistä. Mutta Tom sanoi, että vaimoväki aina on tuommosta. N'oli luotu senkaltaisiksi, Jumala ties minkä tähden — sanoi hän.

No, mutta vähitellen saatiin me sitten viimeisetkin eläimet sinne Jimin tupaan, ja siellä oli niin turkkasen hauskaa ja kodikasta, kun ne kaikki, hänen ruvetessaan soittamaan, tulivat parveillen paikoiltaan ja karkasit hänen päälleen. Vähän ikävää vain oli, että Jim ei oikein pitänyt hämähäkeistä eikä hämähäkit hänestä; ne väijyivät häntä alinomaa ja tekivät hänelle kaikellaista kiusaa. Ja hän sanoi myös, että tahko ja rotat ja käärmeet veivät niin paljon tilaa sängyssä, että hänelle itselleen tuskin jäi mitään makuusijaa ollenkaan; ja jos toisinaan jäikin, niin hän mukamas ei saanut nukkua, kun heidän keskuselämänsä oli niin peevelin vilkasta; ja s'oli vilkasta alinomaa, öin ja päivin, sanoi hän, koska ne eivät koskaan nukkuneet yhdellä kertaa, vaan vuorotellen, niin että kun käärmeet nukkui, olit rotat kannella, ja kun rotat panit pitkälleen, tulivat käärmeet vahtiin; ja sillä viisimä oli hänellä aina seurakunta allaan sängyssä ja pahasti hänen tiellään, miten ikinä hän kääntyikin vääntyikin, samalla kun toinen seurakunta piti sirkkusta hänen päällään; ja jos hän nousi hakemaan muuta paikkaa itselleen, niin pitivät hämähäkit varansa ja ivasivat häntä. Hän sanoi, että jos hän vain kerta maailmassa pääsis ulos, niin ei hän ikinä enää rupeis vangiksi, "vaikka maksettais palakkaa."

Kolmannen viikon lopussa oli kaikki tyyni jotakuinkin reilassa. Olimme hyvissä ajoin lähettäneet paidan sinne piirakassa, ja joka kerta kun joku rotta puri Jimiä, oli hän varuillaan ja piirteli pikkusen päiväkirjaansa niin kauvan kuin verimuste oli tuoretta; kynät oli valmiina ja kirjutukset hakattu tahkoon; sängynjalka oli sahattu poikki, ja m'oltiin syöty sahajauhot, ja me saatiin niistä ankarat pistokset vatsaan. Me luultiin, että me kuoltais siihen paikkaan, mutta me ei kuoltu. En oo koskaan nähnyt sahajauhoja, jotk' olis olleet niin hitaita sulamaan; ja samaa sanoi Tom. Niin no, työt oli viimeinkin tehty, kuten sanoin. Ukko Phelps oli kirjottanut pariin kertaan tuonne plantaasiin Orleansin alapuolelle, että he tulisit noutamaan karkuneekeriään, mutta hän ei ollut vielääkään saanut mitään vastausta — siitä syystä, että semmosta plantaasia ei ollut olemassa; ja nyt hän uhkas ilmottaa hänestä St. Louisin ja New-Orleansin sanomalehdissä; ja kun hän mainitsi St. Louisia, tunsin minä kylmiä väristyksiä pitkin selkäpiitäni, ja minä näin, että meiltä rupes aika käymään täpärälle. Mutta Tom sanoi, että nyt täytyi jo ryhtyä nimettömiin kirjeisiin.

"Mihin?" kysyin minä.

"Nimettömiin kirjeisiin", sanoi hän; "ekkö sä ymmärrä? Niissähän varotetaan ihmisiä onnettomuuksista, jotka heitä uhkaa. Toisinaan tehdään se yhdellä tavalla, toisinaan toisella. Mutta aina pitää olla joku, joka vakoilee vankia ja kantelee linnanpäällikölle. Kun Ludvig Kuudestaista aikoi karata Tulliriiosta, oli siellä eräs piika, joka kanteli hänen päällensä. S'on varsin hyvä tapa, ja niin on nimettömät kirjeet myös. Käytetään me kumpastakin. Ja sitä ruukataan myös, että vangin äiti vaihtaa vaatteita hänen kanssaan ja jääpi vankeuteen, kun vanki puolestaan pujahtaa tiehensä äitinsä vaatteissa. Tehdään me nyt sekin."

"Mutta kuules, Tom", sanoin minä, "miks meidän pitäis varoittaa heitä onnettomuuksista, jotka heitä mukamas uhkaa? Olkoot varuillaan itse — sehän on heidän asiansa."

"Niin, mutta siihen ei oo luottamista, että he sen, tekevät. N'on täällä niin pölkkypäisiä, ett'eivät pidä lukua mistään. No, sinä saat nyt olla piikana; saat hiipiä sisään tuon mulattitytön luo yöllä, hänen nukkuessaan, ja varastaa hänen lenkinsä."

"Mutta, Tom, siitä syntyy kaiketikin aika melu aamulla, sillä hänellä kai ei ole muuta kuin se ainoa leninki."

"Niin, kyllä tiedän; mutta sinähän et tarvitse sitä muuta kuin kymmenen minuutia — pidät sitä päällä vain silloin, kun pistät sen nimettömän kirjeen porstuvan oven alle."

"Hyvä, hyvä, mä teen sen sitten; mutta yhtä hyvinhän voisin toimittaa tuon asian omissa vaatteissani."

"Näyttäisitkö sinä piialta silloin? hä?"

"Ei, mutt' eihän ketään olekkaan katsomassa, miltä mä näytän."

"Se ei kuulu asiaan. Meidän pitää aina tehdä *oikein*, — huolimatta siitä, onko kukaan meitä näkemässä vai ei. Eikö sull' ole mitään omaatuntoa, mitään periaatteita, Huck?"

"No, no, älä nyt suutu; minä rupeen piiaksi sitten. Mutta kuka rupee Jimin äidiksi?"

"Minä. Minä kaappaan yhen leningin Sally tädiltä."

"No, mutta silloinhan sinun pitää jäädä sinne mökkiin, kun minä ja Jim karataan."

"Eipä niinkään. Minä tukin Jimin vaatteet täyteen olkia ja nostan koko möhkäleen hänen vuoteelleen — *edustamaan* hänen äitiänsä, joka sillä viisin on vaevaatteissa; ja Jim ottaa leningin multa ja pukee sen päälleen, ja sitten me kaikki karataan yhdessä."

No, Tom hän kirjotti tuon nimettömän kirjeen, ja minä menin ja sieppasin tuon mulattitytön hameen sinä yönä ja puin sen päälleni ja pistin kirjeen porstuvan oven alle, niinkuin Tom oli neuvonut. Kirjeessä seiso näin:

Olkaa varuillanne. Onnettomuus uhkaa teitä. Silmät auki!

Tuntematon ystävä.

Seuraavana yönä liisteröimme porstuvanovelletaulun, jonka Tom oli maalannut verellä ja joka kuvasi pääkalloa ja kaks luuta ristissä; ja sitten taas seuraavana yönä mättäsimme me kyökinoveen toisen, joka kuvasi ruumisarkkua. En koskaan ole nähnyt niin kauhistunutta herrasväkeä kuin Phelpsien niinä päivinä. He eivät olis voineet olla enemmän peloissaan, jos siellä olis ollut aaveita talon täydeltä — väijymässä heitä kaappien takaa ja sänkyjen alta ja pyörien ilmassa kaikkialla. Jos joku ovi vähän paukahti, niin hypähti Sally täti ylös huutaen "uh!" jos jotakin putoi lattiaan, hypähti hän ylös huudahtaen "uh!" jos joku sattui koskemaan häneen, kun hän sit' ei aavistanut, teki hän samoin; ja aina hän luuli, että jotakin oli hänen takanaan, niin että hän alinomaa pyörähti yhtäkkiä ympäri kiljaisten "uh!" ja hän pelkäsi maatamenoaa, mutt' ei uskaltanut istua valveillakaan. Tom sanoi, että kaikki meni oivallisesti, ja että tuo vain osotti, että m'oltiin toimitettu kaikki tehtävämme kunnollisesti eikä hutiloimalla.

Mutta nyt, sanoi hän sitten, saiskin jo paukahtaa! Ja seuraavana aamuna aikasin, ennen päivänkoittoa, oli meillä valmiina toinen kirje, ja me tuumattiin mitä me sillä tehtäis, sillä edellisenä iltana olit he panneet kaks neekeria vahtimaan, yhden kummallekin ulko-ovelle. Viimein kapusi Tom alas pitkin ukonsyöttiä ja katsoi sitten vähän ympärilleen; ja koska neekeri kyökinovella nukkui, pisti hän kirjeen alas hänen niskastaan ja lippas tiehens. Näin seiso tässä kirjeessä:

Älkää pettäkö minua, minä tahdon olla ystävänänne. Raivosa ryövärijoukko Indiaanein Alueelta aikoo varastaa karkuneekeerinne tänyönä, ja n'on koittanut pelottaa teitä niin, että te pysysitte sisässä ettekä häiritsis heitä. Minä kuulun siihen joukkoon, mutta min' oon saanut Kristinuskoa ja haluan luopua siitä jälleen ja elää kunniallista elämää taas, ja siis minä nyt ilmoitan sen pirullisen aikomuksen. Ne tulevat hiipien pohjosesta päin pitkin takettia säntillään puolyön aikana, väärällä avaimella, ja menevät neekerin kojuun kaapatakseen hänet sieltä. Minun pitää mukamas seisoa vähän matkaa siitä ja puhalttaa tinatorveen, jos näen mitään vaaraa, mutta sen sijaan minä tuumaan määkyä "bää!" kuin lammas, niin pian kuin h'ovat menneet sisään kojuun puhaltamatta torvea ollenkaan; sitten kun he päästävät hänen kahleensa, voitte hiipiä sinne ja lukita oven, ja tappaa heidät kaikki tyyni kun saatte aikaa. Tehkää just präsiis niinkuin minä sanon, muuten he epäilevät vaaraa ja nostavat hirveän melun. Minä en pyydä mitään muuta palkintoa kuin hyvän omantunnon.

Tuntematon ystävä.

Kahdeksastoista luku.

No, aamiaisen jälkeen voitiin me paksusti ja otettiin minun kanootini ja soudettiin joen yli kalastusretkelle, ja meillä oli evästä muassamme, ja me pidettiin hauskaa ja nähtiin että lautta oli täydessä reilassa; ja vasta myöhään illalla tultiin me kotiin ja nähtiin heidät mokoman kauhun vallassa, että tuskin tiesivät enään seisoivatko jaloillaan vai päällään; ja heti illallisen jälkeen ajoivat he meidät nukkumaan, virkkamatta sanaakaan hädästään tai tuosta nimettömästä kirjeestä, mikä oliskin ollut tarpeetonta, koska me tiettiin siitä enemmän kuin kukaan muu; ja kun me ehdittiin puolitiehen rappusia ja Sally oli kääntynyt meihin selin, puikahuttiin me alas kellariin, ja siellä me lastasimme itsellemme kelpo eväsnyytyn ja otimme sen huoneeseemme, ja sitten me menttiin nukkumaan, mutta noustiin jälleen ylös puoli kahentoist' aikaan; ja Tom sukelsi Sally tädin leninkiin, jonka hän oli varastanut, ja oli menemässä eväsnyyty käsivarrella, mutta sanoi samassa:

"Miss' on voi?"

"Minä panin sitä kimpaleen leipäpalan päälle siellä kellarissa", sanoin mä.

"Niin, mutta sitte jätit sä sen sinne — sillä täällä sit' ei oo."

"No, mutta tullaan kai me nyt toimeen, vaikk'ei sit' ookkaan", sanoin minä.

"Tullaan kai me toimeen, vaikka sit' *onkin*", sanoi hän; "pötki takasin kellariin ja tuo se tänne. Sill'aikaa meen minä alas ja töpitan Jimin valemamman, niin että hyviss' ajoin saan ruveta määkymään kuin lammas."

Ja sillä hän meni, ja minä pujahin takasin kellariin. Voikimpale, kooltaan kuin ihmisen nyrkki, loikoi aivan oikein leipäpalan päällä, ja min' otin sen ja sammutin kynttiläni ja hiivin rappusia ylös niin hiljaa kuin voin. Mutta mitäs ollakkaan! Jumaliste tulikin Sally vastaan kynttilä kädessä, ja minä ennätin hädin tuskin mätätä voikimpaleen hattuuni ja panna hatun päähäni, ennenkun hän minut näki. Ja nähdessään minut, sanoi hän:

"Ookko sin' ollut kellarissa?"

"O-oon."

"Mitä sinä siellä teit?"

"Ei mitään."

"*Ei mitään!*"

"E-ei."

"No, mutta mitä Herran tähnen sull' oli siellä tekemistä keskellä yötä?"

"En tiedä."

"Etkö *tiedä*? Älä vastaa mulle tuolla lailla, Tom, vaan sano heti mitä sin' oot *tehnyt* siellä."

"En niin mitään, Sally täti, s'on oikein totta."

Minä luulin, että pääsisin sillä, mutta hän oli niin kovin hätäntynyt ja peloissaan, että vähinkin seikka sai hänet puoli hassuksi, ja hän sanoi hyvin kiivaasti:

"Marssi tuossa paikassa saliin ja oo siellä, kunnes tulen. Sull' on ollut jotain kujeita siellä alaalla, ja kyllä minä vielä näytän, että saan sinun puhumaan totta, kuulekkos."

Sillä hän meni tiehensä, ja minä avasin salin oven ja nahjustin sinne. Mutta hyvänen aika! Siellä oli ihmisiä tuvan täydeltä. Koko viistoista tilanomistajaa, ja kaikilla heillä oli pyssyt. Minun rupes tekemään oikein pahaa, ja mä hoipertelin eräälle tuolille ja istuin siihen. Ne istuivat, ne muutkin, ja muutamat puhelivat puoli-ääneen keskenänsä, mutta kaikki olit he kovasti levottomat, vaikka kokivat sitä peitellä; se näkyi selvästi, sillä välin ottivat he hatut päästään, välin panit ne päähänsä ja kynsivät korvantaustaan ja näpelöivät näppejään. En minäkään aivan huoleti ollut, mutta kyllä mä sentään en liikuttanut hattuani — tuon voikimpaleen tähden. Minä toivoin, että Sally täti tulis ja antais mulle pari korvapuustia, jos tahtois, ja antais mun mennä sitten, niin että pääsisin Tomin luo ja me voitais Jimin kanssa lähteä pakoon minkä kintuista lähtis.

No, viho viimein hän tulikin ja rupes ripittämään minua aika lailla, mutta min' en voinut antaa yhtään suoraa vastausta, kun en oikein tiennyt, seisoinko päälläni vai jaloillani; nuo miehet näet hätäntyivät yhä enemmän: muutamat tahtoivat *heti* mennä väijymään ryöväreitä ja sanoivat, että nyt puuttui vain viis minuuttia puol'yöstä, toiset tahtoivat odottaa kunnes merkki kuuluis, ja yhä vain minua tutkittiin ja kuulusteltiin kuin tuomiopäivänä, kunnes vapisin kuin haavan lehti; ja se huonekin lämpeni lämpenemistään, ja voi rupes sulamaan ja valumaan alas pitkin kaulaani ja korvieni taakse; ja yhtäkkiä sanoi joku tuossa miesparvessa: "*Minä* puolestani ehdotan, että mennään sinne kojuun *nyt heti* ja kaapataan ne, kun tulevat." Sen kuullessani säpsähin minä kovasti, ja samassa tuli pikkunen puro voirapuskaa liristen alas pitkin otsaani, ja Sally täti näki sen ja kävi kalpeaksi kasvoiltaan kuin lakana ja huusi:

"Jumala siunakkoon, mikä vaivaa lasta! Hän on saanut aivokuumeen, totta tosiaan, ja aivot alkaa sulata ja herua ulos!"

Kaikki ryntäsit sitä katsomaan, ja Sally täti sieppas hatun päästäni, ja ulos vyörähti leipäpala ja loput voista, ja hän syleili minua oikein puristamalla ja taputteli minua ja sanoi:

"Oh, Herran jee, kuin sä säikähytit minua, taitamaton laps! Jumalan kiitos, ett'ei s'ollut mitään pahempaa. Kun näin tuon sotkun, luulin sinun olevan hukassa; sen väristä ja kaikesta päätin, että aivosi vuoti. — Voi, hyvä laps, miks Herran tähden et sanonut, että kävit kellarissa tuon tähden? Mitä mä siit' olisin piitannut? Kas niin, marssi makuulle tästä nyt ja pysy siivosti sängyssäs huomiseen asti!"

Kuin tuulessa lensin mä rappusia ylös ja ukonsyöttiä alas, ja sitten lippasin mä pimeässä minkä kintuista lähti sinne Jimin linnalle. Sain tuskin sanaa suustani, niin olin hädissäni; mutta sanoinhan

kuitenkin Tomille niin nopeaa kuin voin, että meidän nyt tuli nelistää tiehemme tuossa paikassa — talo oli täynnä miehiä, ja heill' oli pyssyt!

Hänen silmänsä oikein loistivat, ja hän sanoi:

"Eihän! — todellakin? Eikös s'oo muhkeaa?! Panen vetoa, että jos voitais alkaa uudestaan, saisın mä heitä kokoon kaks sataa! Jos me lykättäis kaikki tyyri kunnes — —"

"Joudu! joudu!" sanoin mä. "Miss' on Jim?"

"Ihan vieressä; jos ojennat kättäs, voit koskea häneen. Hän on valevaatteissa, ja kaikki on valmiina. Kas niin, nyt me luistetaan, ja min' alan määkyä."

Mutta samassa kuultiin me askelten tominaa ulkoa, ja joku rupes koperoimaan munalukkoa ja joku sanoi:

"Sanoinhan, että me tultais liian aikasin; he eivät oo tulleet — ovi on lukittu. Nyt on paras, että muutamat menee sisään kojuun ja väijyy heitä pimeässä ja hyökkää heidän kimppuunsa, kun tulevat. Toiset hajaantuvat vähä ja kuuntelevat, kuuluuko heitä."

Ja niin he tulit sisään, vaan eivät nähneet meitä pimeässä ja olivat polkea päällemme samassa kun me sukellettiin sängyn alle. Mutta me päästiin kuitenkin eheänä reiästä läpi — Jim ensimmäisenä, sitten minä ja viimeisenä Tom, niinkuin m'oltiin sovittu. Nyt oltiin me siinä pimeässä lautasuojassa, ja me kuultiin askeleita sen ulkopuolelta. Sitten me hiivittiin sen ovelle, ja Tom seisahutti meidät siihen ja koitti tirkistää ulos oven raosta, mutt' ei nähnyt mitään; oli siksi pimeä. Nyt hän kuiskasi meille ja sanoi tahtovansa kuunnella, milloin askeleet poistuisit kauvemmas, ja silloin piti meidän, kun hän antais merkin, hiipiä ulos, Jim ensiksi ja hän itse viimeisenä. Ja niin hän painoi korvansa oven raolle ja kuunteli ja kuunteli ja kuunteli, ja askeleet kuuluivat vielä ulkopuolelta. Mutta viimein hän antoi tuon merkin, tokasemalla meitä kylkeen, ja me hiivittiin ulos ja ryömittiin, vetämättä henkeämme ja hiljaa kuin hiiret ja hanhenmarssissa kuin Indiaanit, taketille päin, ja me tultiin sen eteen, ja minä ja Jim päästiin onnellisesti sen yli. Mutta Tomin pöksyt tarttuivat pahanlaiseen tikkuun ylimmässä säystässä, ja kuullessaan askeleita tulevan, piti hänen reväistä itsensä irti, ja silloin katkes tikku ja teki tietysti vähän ääntä; ja hänen hypätessään meidän jälkiimme ja lennättäessään juoksuun, huusi joku:

"Kuka siellä? Vastaa, taikka mä ammun!"

Mutta me ei vastattu; me vain kruuvattiin koipiamme ja pötkittiin pois päin. Nyt nousi suuri melu ja pamahti *pang, pang, pang!* ja kuulat tanssivat ympärillämme! Me kuultiin, kun he huusivat:

"Tuolla n'ovat! Juoksevat joelle! Ajetaan heitä takaa, pojat! Ja päästäkää irti koirat!"

Kuulimme heidän tulevan, sillä heill' oli saappaat jalassa ja he huusivat ja melusivat; mutta he eivät kuulleet meitä, sillä meill' ei ollut saappaita jalassa ja me ei huudettu eikä meluttu. Me juostiin polkua pitkin myllylle päin; ja kun he tulivat hyvin lähelle meitä, poikettiin me polulta pois ja mentiin piiloon pensaisiin, ja he juoksivat ohitsemme. Heill' oli ollut koirat salpaim takana, että ne ei pelättäis ryöväreitä, mutta nyt oli ne päästetty irti, ja ne tulivat viiltäen hirveää kyytiä ja haukkuen kuin pakanat. N'oli kuitenkin tietysti omia koiriamme, ja kun ne saivat meidät kiinni ja näkivät, ett'ei siin' ollutkaan muita kuin me, niin sanoivat ne vain "morjens" ja ryntäsivät eteenpäin. Me seurattiin niitä samaan suuntaan, kunnes oltiin aivan liki myllyä, ja siitä me taas luistettiin pensaikoon, sinneppäin, jossa kanootini oli kätkössä, ja me hypättiin siihen ja laskettiin vesille ja melottiin ankaraa kyytiä keskelle jokea, mutta niin äänettömästi kuin suinkin pystyttiin. Sitten soudettiin me aivan levollisesti sitä saarta kohti, jossa lauttani makasi, ja me kuulimme heidän huutavan ja haukkuvan ja ulvovan pitkin rantaa, kunnes me tultiin niin kauvas, että äänet hiljenivät ja kuolivat pois. Ja kun me viimein tultiin lautalle, sanoin minä:

"*No*, vanha Jim, nyt oot sä vapaa mies taas, ja minä panen vetoa, ett'et ikipäivänä tule orjaks enään."

"Niin, ja s'oli hien hyvää työtä myös, Huck. S'oli potrasti tuumittu ja potrasti tehty; eikä jumaliste mikkään kuningas olis keksinyt niin konstikasta ja monimutkasta ja kummallista karkausta kuin se oli."

Me oltiin kaikki niin iloissamme kuin ihminen tämän maan päällä voi olla, mutta iloisin kaikista oli Tom, sillä hän oli saanut kuulun sääreensä.

Sen kuullessamme, ei me enää oltu niin turskia, Jim ja minä. Haava kirveli kovasti ja vuoti verta; ja me panimme hänet suojukseen ja revimme yhden herttuan paidoista suikaleisiin sitoaksemme hänen sääreensä, mutta hän sanoi:

"Antakaa tänne trasut, minä voin tehdä sen itse. Me ei saa jäädä tähän kuluttamaan aikaa, kun karkaus on niin hyvässä vauhdissa. Laskekaa irti ja antakaa mennä! Tämän teimme me potrasti, pojat!"

— eikös niin? Kumpahan *meillä* olis ollut Ludvig XVI hoidettavana! Silloin jumaliste ei olis tullut hänen elämäkertansa mitään tämmöstä: 'Oi, poika pyhän Ludvigin, nous' ylös taivaaseen!' Ei laisinkaan. Me oltais kyllä viety hänet rajan yli niin vikkelaasti, että: 'ota hiiri hännästä kiinni'. Kas niin, laskekaa irti, laskekaa irti!"

Mutta Jim ja minä, me neuvoteltiin — ja tuumattiin. Ja hetken päästä sanoin minä:

"Sano se, Jim."

"No", sanoi hän, "minä aattelen tällä viisin, Huck: Jos se nyt olis *hän*, jot' olis autettu karkaamaan, ja joku niistä toisista pojista olis sattunu saamaan lyijyä sääreensä, niin sanoisko hän: Pelastakaa vain minut, äläkää huoliko hakea tohtoria tuolle haavotetulle? Sanoisko herra Tom niin? Ei, minä paan vetoa, ett'ei hän sanois niin. *No*, sopiiko nyt Jimille mennä sanomaan niin? Ei, eikä jumaliste Jim tule sitä sanomaan. Minä en liiku paikalta, ennenku on tuotu *tohtori* tänne, — en, vaikk' oltais tässä neljäkymmentä vuotta."

Tiesinhän minä, että Jim oli valkoinen sisältäpäin, ja ootin että hän sanois juur niinkuin hän sanoi — ja minä olin aivan samaa mieltä kuin hän ja sanoin Tomille, että minä heti lähtisin hakemaan tohtoria. Hän pani kovasti vastaan ja piti aika elämää, mutta Jim ja minä pidettiin puoliamme; ja nähdessään, miten viimein minä menin laittamaan kanootin valmiiksi, sanoi Tom:

"No, jos nyt sittekin niin pitää olla, niin minä sanon sulle, miten sun pitää menetellä tullessas kauppalaan. Sinun pitää panna ovi lukkoon ja sitoa huivi tohtorin silmille, niin ett'ei hän näe mitään, ja pakottaa hänet vannomaan, että hän on hiljaa kuin haudassa, ja pistää kukkaro kultarahoja hälle käteen ja sitten kulettaa häntä ristin ristin pimeässä ja sillä viisin taluttaa hänet kanootille, ja sitten sinun myös pitää soutaa tänne pitkää mutkatietä, saarien välistä; ja tutki tarkasti hänen taskunsa ja ota pois hältä hänen liitunsa äläkä anna sitä takasin, ennenkun olet hänen kanssaan kylässä taas; muuten hän salaa panee liidullaan merkin tähän lauttaan, löytääkseen sen jälleen. Ne tekevät aina niin."

Lupasin menetellä sillä viisin ja lähin matkaan, ja Jimin piti mennä piiloon metsään, nähdessään tohtorin tulevan, ja viipyä siellä kunnes hän lähtis.

Yhdeksästoista luku.

Tohtori oli vanha herra, hyvin siivo ja hyväntahtoinen vanha herra, kun kerran sain hänet valveille. Kerroin hänelle, että minä ja veljeni mukamas eilen iltapäivällä oltiin metsästävässä eräällä saarella, ja että m'olttiin yötä muutamalla vanhalla lautalla, jonka olimme löytäneet; ja keskellä yötä mahtoi veljeni, sanoin mä, potkasta pyssyynsä unissaan, sillä se laukesi ja ampui häntä sääreen; ja me pyydettiin nyt tohtoria, sanoin mä, tulemaan sinne häntä katsomaan sanomatta siitä mitään kellekkään, sillä me aiottiin, sanoin mä, mennä kotiin illalla ja yllättää heidät tulollamme.

"Mistä te ootte?" kysyi tohtori.

"Phelpsiltä."

"Vai niin", sanoi hän. Ja vähän vaiettuaan sanoi hän taas:

"Miten se laukaus tapahtuikaan, sanoit sä?"

"Hän kai näki jotain unta, ja se laukes ja ampui häneen."

"Sepä eriskummainen uni, se", sanoi hän.

No, hän sytytti lyhtynsä ja pani vähän kauskua pieneen laukkuun, ja niin me mentiin. Mutta nähdessään kanootini, sanoi hän, että se kyllä meni mukiinsa yhdelle mukamas, mutt' oli liian pieni ja kikkerä kahdelle. Minä sanoin:

"Ooh, ei tohtorin tarvitse pelätä, se kannatti helposti meidät kaikki kolme."

"Mitkä kolme?"

"Niin, Sidin ja minun ja — ja — ja — *pyssyt*, piti mun sanomani."

"Hm", sanoi hän.

Mutta hän pani jalkansa kanootin laidalle ja ravisteli sitä; ja hän puisteli päätään ja sanoi, että meidän täytyi etsiä joku tukevampi vene. Mutta ne olivat kaikki lukossa ja ketjuissa; ja hän otti viimein minun

kanootini ja sanoi, että minä voisin odottaa kunnes hän palajaisi tai jatkaa metsästystäni tai mennä kotiin valmistelemaan heitä varovaisesti uutiseen veljeni tapaturmasta. Mutta tähän valmistamiseen min'en tahtonut ruveta, ja sen sanoinkin hänelle, ja sitten sanoin, miten hän löytäisi lautan; ja hän lähti matkaan.

Tuumiskellen siinä yhtä ja toista tuli mulle viimein väsymys, ja minä ryömin muutaman lautatapulini alle nukahtamaan vähäsen. Mutta herätessäni siitä nukahuksesta oli aurinko korkealla pääni päällä! Minä ylös kuin tuulessa ja suoraa päätä tohtorin talolle; mutta siellä he sanoivat mulle, että hänt' oli kutsuttu pois yöllä ja että hän viel' oli sillä retkellä. Voi sentään, aattelin mä, näyttäähän siltä, kuin Tomin olis kovin huonosti asiat, ja minun täytyy lähteä suoraa päätä saarelle. Ja niin mä siinä paikassa juoksuun, ja mä kiersin kulman ja olin puskea pääni suoraan eno Silaksen mahaan! Hän sanoi:

"Herranen aika, *Tom!* Missä sin'oot kuleksinut kaiken aikaa, poika lurjus?"

"*Minä* en oo ollut missään", sanoin mä, "oomme vain hakeneet tuota karkuneekeriä — minä ja Sid."

"No, mutta missäpäin ootte sitten olleet? — Tätinne on ollut aivan hirveän levoton."

"S'oli aivan turhaa, se", sanoin mä, "kyllä me aina tallella ollaan. Me seurattiin noita miehiä ja koiria, mutta ne juoksisivat pois ja joutuivat meistä hukkaan; ja sitten oli kuin olis heidän äänensä kuulunut joelta, ja me otimme veneen ja seurasimme heitä, mutt' emme saavuttaneet, ja viimein laskettiin me rantaan eräälle saarelle ja mentiin nukkumaan, ja me herättiin vastikään ja soudettiin tänne, ja Sid juoksi vain postikonttoriin kysymään, olisko siellä mitään kirjeitä, ja minun piti vain kokea hankkia vähän ruokaa, ja sitten aiottiin me lähteä kotiin."

Ja me mentiin postikonttoriin hakemaan "Sidiä", mutta hän ei ollut siellä, kuten minä hyvin tiesin; ja sitten ukko otti sieltä ulos erään kirjeen, ja me odotettiin vielä hetken aikaa, mutta Sidiä ei kuulunut; ja sitten ukko sanoi "tule pois! Sid tulokoon jalkapatikassa tai veneellä, kun hän on kyllikseen lurjustanut ympäri — me lähetään hevosella." Min'en saanut häntä jättämään minua sinne odottamaan Sidiä; siit'ei mukamas olis mitään hyötyä, ja minun täytyi tulla näyttämään Sally tädille, ett'ei ollut mitään hätää mukamas.

Kun me tultiin kotiin, oli Sally täti niin sanomattomasti ilonen nähdessään minut, että hän nauroi ja itki yhtä aikaa ja syleili minua ja taputteli minua, ja sitten hän tukisti minua vähäsen ja sanoi, että hän kyllä lölyttäis Sidin että tuntuis, kun se vintiö tulis kotiin.

Ja h'olit kutsuneet talon täyteen tilanomistajia ja heidän rouviaan päivällisiksi; ja herra hallikkoon sitä lörpötystä ja kaakotusta, ku siellä oli! Pahin kaikista oli vanha rouva Hotchkiss; hänen kielensä pyöri kuin myllyn ratas lakkaamatta. Hän sanoi:

"Jaa-a, rakas Sally, min'oon nuuskinu läpi koko mökin, ja minä ainaki sanon että tuo neekeri oli hullu. Minä sanoin niin sisar Domrell'ille — enkös sanonu? Sanoimpa vissistä; justiin niin oli minun sanani. Kuulkaahan: hän on totisesti hullu, sanoin mä. Kuulihan siellä kaikki, kun sen sanoin. Hän on vikapäinen, sanoin mä, näkeehän sen selvästi. Kattokaahan tuota tahkoa, sanoin mä; eihän kukaan viisas ihminen ota ja nakertele tommosta hassutusta vanhaan tahkoon, sanoin mä. Tässä murtu yhen ihmisen sydän, ja tässä eli eräs ihminen kolmekymmentäseitsemän vuotta; eikä siinä kyllyks, vaan Lutvikki kuuvennentoista avioton poika, sanoin mä, ja tommosta hullutusta. Hän on ihka hullu, sanoin mä; senhän sanoin siellä heti, ja sen sanon vieläkin — tuo neekeri oli täys hullu — hullu kuin Nepokonnaesari, sanoin mä."

"Ja katsokaa näitä tikkaita, ku tuo ihminen on punonut kokoon trasuista, katsos, sisar Hotchkiss", sanoi vanha rouva Domrell, "mitä herran nimessä hän niillä — —"

"Justiin samat sanat, ku minä äsken sanoin sisar Utterbackille, niin, kysykää hältä itseltä; siit'on tuskin kahta minuuttia. Katsokaa näitä tikkaita, sanoi hän; niin, sanoin mä, *katsokaa* niitä, mitä herran nimessä aikoi hän niillä tehdä? Joo-o, sanoi hän, hän — —"

"Mutta millä viisin *saivatkaan* he sinne *sisään* tuon tahkon? ja kuka tässä maailmassa on kaivanut tuon *reiän*? ja kuka — —"

"Justiin sitä samaa minäkin, veli Penrod! — ojennappa tänne tuo sylttipurki — kiitoksia — minä sanoin vastikään sisar Dunlopille: kuinka herran nimessä saivat he sinne sisään tuon tahkon? sanoin mä? Ja ilman mitään *apua*, nähkääs, ilman *apua*. Ee-i, sanoin mä, älkää luulkokkaan, ett'ei heit' ollu kukaan auttamassa; heit' on vähintäänkin ollu koko *tusina* auttamassa tuota neekeriä karkuun, uskokaa se, ja minä nytkisin vaikka jokikisen neekerin elävältä tässä talossa, mutta minä saisin ne viimein puhumaan totta, sanoin mä, ja — —"

"Koko *tusina*, sanotte! — niit'on ollut *neljäkymmentä*! Katsellaan vain noita veitsistä tehtyjä sahoja ja

muuta; niiden tekemiseen on mennyt aikaa. Katsokaa tuota sängynjalkaa, jok'on sahattu poikki mokomilla työkaluilla — viikon työ kuudelle miehelle. Katsokaa tuota oljista tehtyä neekeriä sängyssä. Ja katsokaa — —"

"Älähän sano, veli Hightowen! S'on niinku sanoin veli Phelpsille, hälle itselleen, ja muille myös. Aatteleppas, veli Phelps, sanoin mä, tuota, aatteleppas sängynjalkaa, jok'on tolla viisin sahattu poikki, aatteleppas sitä, sanoin mä. Hän ei ole saannut sitä poikki itse, s'on vissi se, sanoin mä — *joku* sahasi sen poikki, s'on minun ajatukseni, sanoin mä — —"

"Niin, totta maarian, siell'on täytynyt olla mökki täynnä neekerejä joka yö neljä viikkoa tuota kaikkea tekemässä, sisar Phelps. Katsokaa vain tuota paitaa — täpö täynnään salasia merkkejä ja neekerikirjotusta afrikalaisella verellä! Antasin paikalla kaks dollaria, jos osaisin sitä lukea. Ja kyllä mä näyttäisin noille neekeriroistoille, ku sen kirjotti, näyttäisin millaista s'on kun äiti piiskaa."

"Jaa-a, *apuväkeä* hänt' auttamassa, veli Marples! Sanokaahan vielä! Kyllä totta tosiaan näkisitte, että heill'on ollu apua, jos olisitte ollu tässä talossa nyt viime aikana. Herran jee, hehän ovat varastaneet mit'ikinä ovat saaneet kynsiinsä — vaikka m'ollaan vahdittu heitä alinomaa. He varastivat tuon paidan pyykkinuoralta ihan nenäni alta! ja tuo lakana sitten, josta h'ovat tehneet nuo hassut köysitikkaat, sen varastivat he jumala ties kuinka monta kertaa; ja jauhoja ja kynttilöitä ja kynttiläjalkoja ja lusikoita ja vanhan vuoteenlämmittäjän ja tuhansittain muita kapineita, joita en enää voi muistaakkaan, ja päälle päätteeksi uuden kattuunileninkini; ja minä ja Silas ja hyvät sisarenpoikani Tom ja Sid, me pidettiin vahtia yöt päivät, näkemättä heistä hiuskarvaakaan, kuulematta näpähystäkään. Ja sitten, voi hyvänen aika! luistavat he tiehensä ihan nenämme alta ja peijaavat meidät, eikä vain meitä, vaan myös noita ryöväreitä Indiaanein alueelta, ja lentävät matkaansa tuon neekerin kanssa, saamatta naarmuakaan — vaikka heill'on kintereillään kuustoista miestä ja kaksikymmentäkaks koiraa! Onko semmosta koskaan kuultu tai nähty? Eihän ees *aaveet* olis tehneet tuota paremmin. Ja minä luulen, että n'oli aaveita — sillä, *tehän* tunnetta meidän koiramme, ja parempia koiria ei ole, *ne* ei osannu heidän jälilleen! Jos joku voi selittää *sen* asian, niin — enhän muuta pyydäkkään, en — —"

"Niin, kyllä s'on — —"

"No, mutt' en oo koskaan — —"

"Ja *kotivarkaita* vielä, onhan se — —"

"Herrai jestante varjele! Min' olisin pelästynyt kuoliaaks — —"

"Pelästynyt kuoliaaks! Niin, älkäähän sanoko muuta! Min' olin niin pelästynyt, että minä viimein en tohtinu maata enkä istua, sisar Ridgeway. Ja totta totisestikin aloin viimein pelätä, että he varastaisivat jonkun meistä. Se kuuluu kyllä hullulta *nyt*, kun on päivän aika; mutta silloin minä totta maar aattelin, että siellä nukkuvat nuo molemmat poika raukat ylhäällä yksinäisessä huoneessaan, ja jumala ties mitä voi tapahtua; ja viimein pelkäsin niin, että kapusin ylös ja lukitsin oven ulkoa. Sen totta tosin teinkin. Sillä mä aattelin että jos *minä* olisin poika ja nukkuisin siellä, niin — —"

Siihen hän vaikeni ja rupes vilkasemaan minuun, ikäänkuin vähän hämmästyneenä — ja minä tykkäsin ett' oli paras mennä kävelemään vähäsen.

Minä, nähkääs, aattelin itsekseni, että voisin paremmin selittää, miks'ei m'oltu huoneessamme sinä aamuna, jos menisin ulos vähän tuumiskelemaan asiaa. Ja myöhään illalla, kun kaikki vieraat olivat menneet, menin minä sisään ja kerroin hälle, että Sid ja minä oltiin pelästyneet melusta ja ampumisesta, ja, kun ovi oli lukittu, niin kavuttiin me alas pitkin ukonsyöttiä, sanoin mä, ja me loukattiin itsemme vähäsen, ja me ei enää koskaan tekis sillä viisin, sanoin mä. Ja sitten mä kerroin hälle kaikki mit' olin kertonut Silas enolle jo ennen; ja silloin hän sanoi antavansa meille anteeksi, koska mukamas pojat on aina poikia; ja sitten hän suuteli minua ja taputteli minua päälaelle ja istui hetken aikaa mietiskellen; ja yhtäkkiä hypähti hän ylös ja sanoi:

"Mutta, herra hallikkoon, nythän on kohta yö, ja Sid ei oo vielä tullut takasin! Mihin herran nimessä poika on joutunut?"

Minä juoksin ylös ja sanoin:

"Minä juoksen kaupunkiin häntä noutamaan."

"Ee-i, siit'ei tule mitään", sanoi hän. "Sinä pysyt kotona; siin'on kyllicks, kun *yks* on hukassa. Jos hän ei oo kotona ennen illallista, saa eno mennä häntä hakemaan."

No, hän ei tullut illalliseksi; ja niinpä heti syötyämme eno lähti.

Hän tuli takasin kello kymmenen aikaan ja näytti jokseenkin levottomalta; ei ollut nähnyt jälkiäkään

Tomista. Sally täti kävi *hyvin* levottomaksi; mutta Silas eno lohdutteli häntä sanoen, että pojat ovat aina poikia ja että hän kyllä olis kotona ennen aamiaista aivan eheänä. Mutta täti parka sanoi yhtä kaikki aikovansa valvoa vähän aikaa ja odottaa häntä ja pitää kynttilää palamassa ikkunassa, että hän sen näkis.

Ja kun mä sitten juoksin ylös huoneeseen ja menin nukkumaan, tuli hän sinne myös kynttilä kädessä ja sovitteli täkkiä hyvin päälleni ja oli niin hyvä ja herttanen mulle, että min' oikein häpesin enkä hirvinnyt katsoa häntä kasvoihin; ja sitten hän istui sängyn laidalle ja puheli kanssani kauvan aikaa ja sanoi, mikä kelpo poika Sid mukamas oli, eikä näkynyt tahtovan heretä puhumasta hänestä; ja hän kysyi multa moneen kertaan, luulinko mukamas minä, että poika parka kenties olis haavoittunut tai hukunut ja nyt tällä haavaa kukaties makais jossain tuskissansa tai kuolleena — ja *hän* kun ei voinut häntä auttaa! ja hän itki, ja kyynelet tippuivat alas täkilleni. Minä sanoin hälle, ett'ei Sidillä ollut mitään hätää ja että hän aivan varmaan olis kotona aamulla; ja silloin hän tarttui käteeni ja suuteli minua ja pyysi mun sanoa nuo sanat uudestaan, koska ne mukamas tekivät hälle niin hyvää hänen kauheassa levottomuudessaan. Ja mennessään viimein pois, katseli hän niin turkkasen lempeästi minua silmiin ja sanoi:

"Min'en pane ovea lukkoon, Tom; mutta lupaathan mulle, ett'et mene mihinkään tän'yönä? Lupaathan sen, *minun* tähteni?"

Kyllä jumaliste minua halutti mennä, nähdäkseni miten Tomin oli laita; mutta täti paran puhuttua tuolla viisin, en olis voinut mennä, en, vaikk' olis mulle tarjottu kuningaskuntia.

Mutta täti oli mielessäni, ja Tom oli mielessäni, niin että mä nukuin huonosti. Ja kaks kertaa sin' yönä kapusin mä alas pitkin ukonsyöttiä ja menin hänen ikkunansa alle ja kurkistin siitä sisään. Ja yhä istui hän siellä kynttilöineen ikkunassa ja katseli tielle päin, vesi silmissä; ja minä toivoin kovasti, ett'olisin voinut tehdä jotakin hänen hyväksensä, mutta min'en voinut muuta kuin vanhoa, ett'en ikipäivinä tekis mitään, josta hän tulis pahoilleen. Ja kolmannella kerralla, kun kävin siellä kurkistamassa, aamunkoitossa jo, istui hän paikallaan yhä, mutta kynttilä oli melkein palanut loppuun, ja hänen harmaa päänsä nojasi kättä vasten, ja hän oli nukkunut.

Kahdeskymmenes luku.

No, ukko hän kävi kaupungissa taas ennen aamiaista, mutt' ei saanut vihiäkään Tomista; ja aamiaispöydässä istuivat he molemmat ääneti ja tuumailivat vain, ja kovin he näyttivät murheellisilta, ja heidän kahvinsa jäähtyi, eikä he syöneet mitään. Viimein sanoi ukko:

"Annoinko mä sulle kirjeen?"

"Minkä kirjeen?"

"Sen, jonka sain postista eilen."

"Ei, et sin' antanut mulle mitään kirjettä."

"Hoo, hoo, kai sen unohdin sitten."

Hän kaiveli kaikissa taskuissaan ja meni sitten ulos ja tuli hetken päästä takasin ja antoi hälle kirjeen.

"Ooh", sanoi Sally täti, "sehän on Pietarista — sisarelta."

Minusta tuntui kuin pikkunen pasteerailu ulkona tekis mulle hyvää; mutt' en voinut liikkua paikaltani. Ennenkun Sally täti ennätti sit' avata, putos se hältä lattialle — sillä hän näki jotakin. Ja minä näin myös. S'oli Tom Sawyer, jota kannettiin matrassilla; ja tuo vanha tohtori; ja Jim Sally tädin kattuunileningissä ja kädet sidottuina selän taakse; ja joukko muita ihmisiä. Minä kätkin kirjeen ens paikkaan, mikä sattui silmiini, ja ryntäsin ulos. Sally täti viskausi Tomin ylitse, itkien surkeasti, ja huusi:

"Ooh! hän on kuollut, hän on kuollut, minä tien, että hän on kuollut!"

Ja Tom hän käänsi päätänsä vähäsen ja mumisi jotakin, joka osotti, ett'ei hän ollut oikein selvä tuosta päästään; ja silloin Sally täti kohotti käsiään ja sanoi:

"Jumalan kiitos, hän elää! Voi, kuinka olen ilonen!" Ja hän suuteli häntä ja lensi sisään laittamaan hälle sänkyä reilaan, jaellen käskyjään joka haaralle, sekä neekereille että kaikille muillekin, niin nopeasti kuin suinkin sai kieltään liikkumaan.

Minä seurasin noita miehiä, nähdäkseni mitä he aikoivat tehdä Jimille; ja vanha tohtori ja Silas eno seurasit Tomia sisään. Miehet olit kovasti vihoissaan, ja muutamat meinasit, että Jim pitäis hirtettämän, varotukseksi kaikille muille neekereille siinä seudussa, niin että he eivät yrittäis karkaamaan, kuten Jim oli tehnyt, ja saattamaan aikaan niin paljo vaivaa ihmisille ja pelottamaan koko perhettä puoli kuolleeksi. Mutta toiset sanoivat, että se nyt ei ensinkään kävis päinsä; sill' eihän s'ollut meidän neekerimme, meinasit he, ja hänen isäntänsä saattais tulla minä päivänä hyvänsä ja vaatia meiltä korvausta hänestä. Se seikka heitä jäähdytti vähäsen, sillä niinhän s'on aina, että ihmiset, jotka kaikkein kiihkeimmästi huutavat hirttonuoraa neekeri raukalle, jok' on tehnyt vähän pahaa, eivät juur ole kiihkeimpiä hänestä maksamaan, saatuaan hänet hirtetyksi.

Aika lailla he sadattelivat Jimiä, ja aina tavan takaa antoi hälle joku joukosta korvapuustin, mutta Jim ei virkkanut yhtään halkaistua sanaa eikä ollut ollenkaan tuntevinaan minua. Sitten veivät he hänet samaan vanhaan kojuun ja pukivat hänen päälleen hänen omat vaatteensa ja kahlehtivat hänet jälleen kiinni, mutt'ei sängynjalkaan enää, vaan vahvaan rautakynteen, joka lyötiin sisään paksuun seinähirteen; ja he kahlehtivat vielä hänen kätensäkin ja hänen molemmat jalkansa ja sanoivat, ett'ei hän sais muuta kuin vettä ja leipää syötäväkseen — kunnes mukamas hänen omistajansa tulis tai hän myytäis avisioonilla, jos ei omistaja olis tullut säädetyn ajan kuluessa. Sitten he täyttivät meidän reikämme kiinni ja sanoivat, että parin tilanomistajan täytyis joka yö seisoa vahdissa kojun ympärillä, ladatut pyssyt olallaan, ja iso verikoira sidottais oveen pitämään vahtia päivällä. Ja siihen he päättivät hommansa ja olivat juur kruunaamassa päivätyötään oikein mehukkailla kiroussanoilla, kun tuo vanha tohtori tuli siihen ja kurkisti sisään ja sanoi:

"Älkää pidelkö häntä pahemmin kuin tarvitaan, sillä hän on yhtäkaikki oikein kelpo neekeri. Kun tulin sinne, mistä löysin pojan, näin heti, ett'en vois leikata ulos kuulaa ilman avutta, ja poika ei ollut siinä tilassa, ett' olisin voinut jättää hänet siihen hakeakseni apua. Ja hän kävi yhä huonommaksi vain, ja hetken päästä rupesi hän hourailemaan eikä tahtonut päästää minua likelleenkaan, ja lörpötti, että jos minä mukamas piirtäisin liidulla merkkejä hänen lauttaansa, hän tappais minut, ja jumala ties mitä kaikkia hassutuksia. Minä en voinut tehdä niin mitään hänen kanssaan; ja lopulta sanoin itsekseni: 'minun täytyy sittenkin lähteä hakemaan apua jostakin'; ja samassa kuin sen sanoin, tulee tuo neekeri kämpien, en tiedä oikein mistä, ja sanoo tahtovansa auttaa; ja sitä hän tekikin, ja teki sitä kuin mies. Minä tietysti ymmärsin, että s'oli karkuneekeri, enkä tiennyt mitä hittoa mä tekisin. Mull' oli pari potilasta kaupungissa, jotka vaativat mitä tarkimpaa hoitoa, ja mun olis pitänyt lähteä niitä katsomaan, mutt' en uskaltanut, sillä silloin tää neekeri luultavasti olis juossut tiehensä ja minä olisin saanut syyn niskoilleni, eikä myöskään mikään vene sattunut kulkemaan niin läheltä ohi, ett' olisin voinut sille huutaa. Minun oli pakko jäädä siihen aina aamunkoittoon asti tänään; ja min' en koskaan ole nähnyt huolellisempaa ja hellempää sairaanhoitajaa kuin tuon neekeri raukan, ja siinä hän vielä pojan tähden pani vapautensa vaaraan, ja päälle päätteeks oli hän silminnähtävästi kovasti väsynyt ja uupunut, ikääskuin ankarasta työstä päästyään. Minä pidin hänestä tuon tähden; semmonen neekeri on — meidän kesken, hyvät herrat — hyvästikin tuhannen dollarin arvoinen, tinkimättä. No, mulla nyt oli siinä kaikki mitä tarvitsin, ja poika tuli siinä toimeen yhtä hyvin kuin jos hän olis ollut kotonaan. Silloin kulki siitä vihdoinkin ohi muuan vene, ja neekeri oli justiin nukahtanut vähäsen, pää polviensa välissä. Minä annoin merkkejä miehille, jotka soutivat tuota venettä, ja he hiipivät hänen kimppuunsa ja sitoivat hänet äkkiarvaamatta, ennenkun hän ees tuli tolkuilleen, ja sitten meill' ei enää ollut hänestä mitään vaivaa. Ja kun poikakin nyt oli saanut hetkeksi unta, tartuttiin me airoihin ja kuletimme lautan tänne, herättämättä häntä, eikä neekeri sanonut sanaakaan koko matkalla. Se ei ole mikään huono neekeri, hyvät herrat; s'on minun ajatukseni."

Joku sanoi:

"Niin, s'on aivan oikein, tohtori."

Silloin ne muutkin vähän pehmenivät, ja min' olin oikein kiitollinen tuolle vanhalle tohtorille siitä, kun hän niin oli puhunut Jimin puolesta; ja se minua myös kovasti ilahutti, että tohtori ajatteli Jimistä mitä minäkin aina olin ajatellut; ja min' olin aina ajatellut, että hän oli valkonen sisältäpäin ja hyvin hyvä sydämmestään. Ja kaikki he jo tunnustivat, että Jim oli käyttänyt itseään varsin hyvin ja ansaitsis palkintoa. Ja tämän mukaisesti siinä nyt hyvästä sydämmestä luvattiin, ett'ei häntä enää niin pirusti sadateltais.

Sitten tulivat he ulos ja lukitsivat hänet sinne sisään. Minä toivoin, että h'olisit päästäneet hänet ainakin raskaimmista kahleista ja antaneet hälle vähän muutakin syötävää kuin vettä ja leipää, mutta sitä ei näkynyt kukaan ajattelevan, ja minä luulin paraaksi, ett'en sekaantuis asiaan, vaan laittaisin niin, että Sally täti sais kuulla mitä tohtori oli sanonut, — niin pian kuin itse pääsisin siitä kuohusta, johon olin joutunut, ja saisin selittää hälle, mistä se tuli, että minä aivan olin unohtanut ilmottaa hälle Sidin ampumisesta kertoessani miten me ajettiin karkuneekeriä takaa.

Mutt' eihän sill' ollut kiirettä. Sally täti hääri sairasvuoteen ympärillä yöt päivät, ja joka kerta kun

näin Silas enon tulevan pöpisten, menin häntä piiloon.

Seuraavana aamuna kuulin mä, että Tom oli koko joukon parempi, ja he sanoivat, että Sally täti oli mennyt nukahtamaan hetkeksi. Minä heti kiireimmiten hiipimään Tomin huoneeseen, ja jos hän olis valveilla, kutoisimme me kokoon jutun, joka sietäis pesemistä, jos jokin. Mutta hän nukkui, nukkuipa vielä varsin rauhallisesti; ja hän oli kalpea, eikä tulipunainen kasvoiltaan kuin tullessansa. Minä istuin alas oottamaan. Mutta noin puolen tunnin päästä tuli Sally täti luisuen sisään, ja siinä m'oltiin! Hän käski mun olla hiljaa ja istui viereeni ja alkoi kuiskia ja sanoi, että nyt me kaikki voitais olla iloissamme, sillä kaikki oireet olivat hyvät, sanoi hän, ja "Sid" oli jo nukkunut hyvän aikaa ja ruvennut näyttämään yhä rauhallisemmalta ja lakannut hourailemasta.

Niin istuttiin me siinä vahtimassa, ja miten olikaan, rupes hän vähän liikahtamaan, ja sitten hän avas silmänsä aivan luonnollisesti ja katsahti vähän ympärilleen ja sanoi:

"Mitä? Minähän olen *kotona*! Mistä se tulee? Miss' on lautta?"

"Kaikki on hyvin", sanoin minä.

"No, mutta *Jim*?"

"Hyvin on hänenkin", vastasin, mutta vähän vitkalleen. Hän ei kuitenkaan sitä hoksannut, vaan sanoi:

"Oivallista! *Silloinhan* on kaikki hyvin! Ookko puhunut siitä tädille?"

Minun piti juur sanoa 'olen'; mutta Sally täti tukki väliin ja kysyi:

"Mistä sitten, Sid?"

"No, tietysti siitä, millä kurin me tehtiin ne kaikki."

"Mitkä kaikki?"

"Kaikki, kaikki", sanoi hän, "kaikki ne konstit, joilla me autoimme tuon neekerin karkaamaan - minä ja Tom."

"Mitä Herran tähden?! Autoitte neeke— *Mitä* sä pöpiset, laps?! — Ooh, hyvä Jumala, hän rupee hourailemaan taas!"

"Eeei! Minä en ensinkään houraile. Minä tiedän aivan hyvin mitä puhun. Mehän autoimme hänet karkuun — minä ja Tom. Me päätimme sen tehdä, ja sen me *teimme*. Ja me teimme sen turkkasen *tyylikkäästi* vielä." Nyt oli hän vauhdissa, ja Sally täti ei keskeyttänyt häntä kertaakaan, vaan istui siinä ääneti, tuijottaen häntä silmiin, ja antoi hänen ammentaa ulos kaikki tyyni; ja minä näin, ett'ei *minunkaan* kannattanut pistää siihen mitään väliin. "Jaa-a, täti, meill' on ollut aika työ — sit' on kestänyt monta viikkoa — tunnittain joka ilta, teidän mentyänne maata. Ja meidän täytyi varastaa kynttilöitä ja lakana ja paita ja sinun leninkisi ja lusikoita ja tinatalrikkeja ja pöytäveitsiä ja vuoteenlämmittäjä ja tahko ja jauhoja ja loppumaton kasa tavaraa, ja sin' et voi ees aatella mit' ankaraa työtä meill' oli tehdessämme nuo sahat ja kynät ja kirjutukset ja kaikki ne muut tarpeet, mutta hauskaa se oli! Ja sitten täytyi meidän tehdä nuo taulut ruumisarkkuineen ja muine juttuineen ja nuo nimettömät kirjeet ryöväreiltä ja jumala ties mitä kaikkia, ja me kavuttiin ylös alas pitkin ukonsyöttiä, ja me kaivoimme reiän sinne suojan alle, ja köysitikkaat teimme me myös ja lähetimme ne sinne lievottuna piirakkaan, ja lusikoita ja muita työkaluja pantiin me menemään sinun vyöliinantaskussas — —"

"No, mutta taivas nähköön!"

— — "ja me pyydystettiin rottia ja käärmeitä ja kaikenlaisia itikoita seuraksi Jimille; ja sittenhän sinä pidätit Tomia niin kauvan, kun hällä oli voita hatussaan, ett' olit läheltä pilata koko afäärimme, siks' että miehet tulivat sinne ennenkun me oltiin ennätetty pötkiä tiehemme; ja meidän täytyi juosta täyttää kynttä, ja he juoksit perästä ja ampuivat, ja minä sain osani, ja koirat eivät välittäneet meistä, ja sitten juostiin me veneellemme ja soudettiin lautalle ja oltiin kaikki turvissa, ja Jim oli vapaa mies; ja kaikki me tehtiin itse omasta päästämme — eikö s'ollut potrasti tehty, täti?"

"No, mutt' en viel' eläissäni oo sen vertaista kuullut! Vai *tekö, tekö* n'olitta, te pikku rosvot, ku tämän kaiken kiusan ja kauhun saatoitta aikaan ja olitta pelättää meidät kuoliaaks kaikki koko talossa! Herra hallikkoon sentään! Kun aattelen, että minä täällä ilta toisensa perästä — ooh, te senki poika viikarit, minun tekis totta maarian mieleni — jaa, ootappa vain kunnes paranet, sinä pikku junkkari, kyllä te saatte nähdä, molemmat."

Mutta Tom hän oli niin ylpeä ja ilonen, ett'ei voinut pitää suutaan, ja hänen kielensä kävi kuin harakan, ja Sally täti puolestaan tukki siihen aina jotakin väliin; ja viimein he huusivat kähisivät

molemmat yhtä haavaa kuin pari kiistelevää kissaa. Täti sanoi lopuksi:

Niin no, kai nyt ootta huvitelleet kyllicksenne, te kanaljat, ja jos minä vielä tapaan teidät kujeilemasta hänen kanssaan, niin — "

"*Kenen kanssa?*" kysyi Tom, hyvin hämmästyneenä.

"*Kenenkö kanssa?* Tuon karkuneekerin tietysti. Kenenkäs sitten?"

Tom katsoi minuun hyvin vakavasti ja sanoi:

"Tom, sinähän justiin sanoit, että hänen oli hyvin? Eikö hän päässyt tiehensä?"

"*Hänkö?*" sanoi Sally täti; "tuo karkuneekerikö? Ee-i, hui, hai, hyvä herraseni. Kyllä n'on ottanut hänet kiinni jälleen, ja nyt hän istuu veellä ja leivällä ja lujissa kahleissa mökissään, kunnes hänen isäntänsä tulee tai me myydään hänet."

Tom nousi istumaan supisuoraksi sängyssään, ja hänen silmänsä oikein säkenöi, ja sieramet kävivät kuin kalan kidukset, ja hän huusi mulle:

"Heill' ei ole mitään *oikeutta* pitää häntä vangittuna. *Joudu!* Älä hukkaa hetkeäkään! Päästä hänet irti! Hän ei ole mikään orja. Hän on yhtä vapaa kuin kuka hyvänsä!"

"Mutta mitä *meinaa* lapsi?"

"Minä meinaan mitä sanon, Sally täti, ja jos ei kukaan muu mene, niin menen *minä*. Min' oon tuntenut hänet koko ikäni, ja niin on Tom myös. Vanha fröökynä Watson kuoli kaks kuukautta sitten, ja häntä hävetti että hän koskaan oli tuumannutkaan myydä Jimiä eteläänpäin, ja testamentissaan antoi hän hälle vapauden."

"Mutta mitä herran nimessä *sinä* sitten rehkit niin hirveästi saadakses häntä vapaaksi, kun hän jo oli vapaa?"

"No, on maar siinäkin kysymys mukamas! Niin, niin, tuommosia ovat naiset! Minä tietysti tein sen sentähden, että s'oli *seikkailua!* ja min' olisin kahlannut veressä polvia myöten voidakseni — mutta — hyvä jumala — Polly täti!"

Ja totta totisesti seisoikin siinä ovella Polly täti, niin lempeänä ja ystävällisenä kuin enkeli täynnään piirakkaa!

Ja Sally täti ryntäsi hänen päällensä ja oli suudella hältä niskat nurin ja itki kuin hupsu, ja minä katsoin paraaksi ryömiä sängyn alle, sillä minusta tuntui kuin *meidän* olis ollut vähän hullusti asiat. Ja hetken päästä kurkistin mä salavihkaa pikkusen ulospäin, ja siinä seisoi Tomin Polly täti ja tuijotti häneen lasisilmäinsä ylitse kuin olis tahtonut painaa hänet maan sisään. Ja sitten hän sanoi:

"Niin, kyllä s'onkin paras, kun käännät päätäs seinään päin — niin minäkin tekisin sinun sijassas, Tom."

"Voi, voi!" sanoi Sally täti; "*onko* hän todellakin niin muuttunut? Tämähän ei ole *Tom*, s'on Sid; Tom on — Tom on — mutta missä nyt on Tom sitten? Hän oli tässä vastikään."

"Missä on Huck *Finn* — sinä kai tarkoitat? Luulekko että min' olisin vuosikausia kasvattanut semmosta vintiötä kuin Tomia, tuntematta häntä *nähdessäni* junkkarin? Sehän justiin olis kaunista. Kas niin, tule pois sängyn alta, Huck Finn!"

Minä tein niin. Mutta minusta tuntui olo vähän ilkeältä.

En koskaan ole nähnyt ihmistä, jonka pää olis ollut niin pyörällä kuin Sally tädin tällä hetkellä; pait yhtä, nimittäin eno Silasta, kun hän tuli sisään ja he kertoivat hälle kaikki. Hän tuli siitä ikääskuin vähä humalaan eikä sitten koko päivänä näkynyt tietävän mistään, ja illalla piti hän rukoushuoneessaan saarnan, joka saattoi hänet kuuluisaksi koko maassa, sillä vanhinkaan ihminen maailmassa ei olis voinut sitä ymmärtää. No, Polly täti kertoi heille kuka minä olin ja mistä olin kotosin; ja minun täytyi kertoa missä pulassa min' olin, kun rouva Phelps luuli minua Tom Sawyeriksi — hän keskeytti minut siinä sanoen: "ooh, sano sinä minua vain täti Sallyksi, rakas laps, siihenhän oon tottunut jo" — kun Sally täti luuli minua Tom Sawyeriksi, ja etten minä muuta neuvoa tiennyt kuin olla Tomina, koska varsin hyvin tiesin, ett'ei Tom sitä paheksuis, vaan päin vastoin tykkäis siitä, kun s'oli niin salaperäistä ja oikeaa seikkailua hänen tyyliinsä. Ja sitten kerroin, miten Tom oli olevinaan Sid, ja niin edespäin, kuten jo olen tässä kirjottanut.

Ja Polly täti sanoi, että s'oli aivan totta mitä Tom oli kertonut, että nimittäin fröökynä Watson oli testamentissaan antanut vapauden Jimille; ja Tom Sawyer koiruudessaan oli pannut toimeen kaikki nuo joutavat metkut ainoastaan vapauttaakseen neekerin, joka jo ennastaan oli vapaa!

No, ja sitten sanoi vielä Polly täti, että kun Sally täti kirjotti hänelle, että Tom ja *Sid* olivat tulleet terveinä perille, hän arveli itseksensä:

"Kas niin! Semmosta siitä tuli, kun annoin hänen lähteä matkaan ilman ketään, jok' olis pitänyt häntä silmällä. Nyt täytyi minun lähteä retustamaan jokea alas toistatuhatta virstaa nähdäkseni, mitä kujeita tuo parantumaton poika vekkuli tällä kertaa harjottelis; enkä minä tietysti koskaan saanut mitään vastausta kirjeisiinikään."

"Mutt' enhän min' oo saanut mitään kirjeitä sulta", sanoi Sally täti.

"Mitä! Minähän kirjotin sulle kaks kertaa kysyäkseni, mitä Herran nimessä sinä tarkoittit sillä, että Sid oli täällä."

"Soo, mutta min' en ole kirjeitäs saanut, rakas sisar."

Silloin kääntyi Polly täti ja sanoi vitkalleen ja hyvin ankarasti:

"Kuules sinä, Tom!"

"No — mitä nyt taas?" sanoi Tom, ikääskuin suutuksissaan.

"Ja sitä sinä kysyt, sinä nenäkäs poika nulikka — tänne kirjeet!"

"Mitkä kirjeet?"

"*Kirjeet*, sanon minä. Ja jos et heti paikalla anna niitä, niin kyllä mä — —"

"N'ovat minun kapsäkissäni — usko, jos tahdot. Ja n'on ihan samallaiset kuin silloin, kun otin ne ulos postista. Min' en oo niihin katsonut, en oo niihin koskenut. Mutta minä tiesin, että niist' olis vain harmia, ja aattelin, ett' eihän niill' ollut mitään kiirettä."

"Jaa-a, kyllä *sinä* tarvitset semmosen selkäsaunan, että — — Ja minä kirjotin myös että olin lähdössä tänne; luultavasti on hän — —"

"Ei, se kirje tuli eilen; en ole sitä vielä lukenut, mutta mulla *on* se kuitenkin."

Olisin pannut vetoa kaks dollaria, ett'ei hällä ollut sitä, mutta tykkäsimpä paraaksi pitää leukaläpeni. Ja siks en hiiskunut mitään.

Viimeinen luku.

Tultuani kahden kesken Tomin kanssa, kysyin hältä, mikä oikeastaan oli hänen tuumanaan karkauksen jälkeen — mitä m'olis tehty, jos karkaus olis käynyt niinkuin me aateltiin ja hän olis saanut vapaalle jalalle neekerin, joka jo ennastaan oli vapaa? Ja hän sanoi tuumanneensa päässään, että me, saatuamme Jimin turvaan, oltais kulettu pitkin jokea lautalla ja jouduttu kaikellaisiin seikkailuihin, kunnes viimein olis tultu joen suuhun asti. Vasta siellä olis Tom ilmottanut Jimille, että hän ilman meitäkin oli vapaa mies, ja sitten oltais me matkustettu kotiin höyrylaivassa ja eletty herroiksi, kaikki kolme; ja Tom olis maksanut Jimille ajanhukasta ja kirjottanut kotiin ennakolta ja tilannut kaikki seudun neekerit vastaanottamaan Jimiä soihtukululla ja musiikilla, ja Jim olis ollut oikeana sankarina ja me myös. Mutta minun mielestäni olit asiamme varsin hyvät nyt tämmösinäänkin.

No, Jim hän pääsi kahleistaan kuin tuulessa, ja kun Polly täti ja Silas eno ja Sally täti kuulivat, kuinka hyvä hän oli ollut Tomille ja miten hän oli auttanut tohtoria haavotetun pojan hoitamisessa, niin he hyörivät hänen ympärillään kuin mitkänkin passaaajat ja pitivät häntä aivan liiankin hyvänä ja antoivat hänen syödä kaikellaisia tarpeettomia herkkuja ja jättivät hänet loikomaan ja laiskottelemaan. Ja me otettiin hänet huoneeseemme, ja sielläkös vasta pakina syntyi; ja Tom antoi Jimille neljäkymmentä dollaria siitä hyvästä, kun oli ollut niin kilttinä vankina meille, ja Jim hän tuli niin iloihinsa, ett'ei tiennyt miten olla kuten elää. Hän sanoi:

"Kattos ny, Huck, mitä mä sanoin? — mitä mä sanoin siellä Jacksonin saarella? Enkö mä sanonu, että mull' oli karvanen rinta, ja mitä se merkittee? Se merkittee, että minä vielä tuun rikkaaks maailmassa, sanoin mä. Ja eikö s'oo käyny toteen ny? hä? Jaa, jaa, vanahat merkit eivät petä, eiväppä piru vie petäkkään. Minä tiesin, että minusta vielä tulis rikas mies, kunhan saisin elää, ja ny *oon* mä rikas! Voi,

voi sentään!"

Ja Tom hän jutteli ja jutteli myös ja esitteli viimein, että me kaikki kolme karattais täältä, jonakin yönä nyt pian, ja ostettais matkatarpeet ja lähdettais hakemaan seikkailuja Indiaanien Alueelle, noin pariks viikoks; ja minä sanoin: "olkoon menneeks, mutta mull' ei ole mitään rahoja matkatarpeisiin enkä luule saavani kotoakaan, sillä isä ukko kai aikoja sitten on tullut takasin ja ottanut ne kaikki tyyni laamanni Thatcherilta ja juonut ne viimeiseen penniin asti."

"Älä luulekkaan", sanoi Tom; "kaikki rahas on tallella — kuus tuhatta dollaria ja siitä yli; ja isäns ei ole kuulunut pitkiin aikoihin."

Silloin sanoi Jim, hyvin vakavasti:

"Sinun isäs ei tuu koskaan takasin enään, Huck!"

"Mistä sen tiet, Jim?"

"Yhyrentekevää, Huck — mutta hän ei tuu takasin enää."

Minä en kuitenkaan päästänyt häntä; ja viimein hän sanoi:

"No, muistakko tuota tuppaa, ku kerran tuli ajelehtien jockee alaspäin, ja muistakko, miten siinä makas kuolleena muuan mies, jonka minä peitin vaaterievulla; ja min' en antanu sinun kattoa häntä. Muistakko sen? No, sinä saat olla huoletti rahoistas, sillä tuo kuollu mies oli isä ukkos eikä kukkaan muu."

Tomin jalka on nyt kohta reilassa taas, ja tuota pyssynkuulaa, joka kiskottiin siitä pois, kantaa hän kellonperissä oikean kellon sijasta ja vetää sen alinomaa framille liivintaskustaan, katsoakseen mitä mukamas kello on; ja nyt ei ole mulla enään mitään kirjottamista, ja s'on turkkasen hyvä asia, se, sillä jos min' olisin tietänyt, mitä vaivaa kirjan kokoon-rapsiminen ihmiselle tuottaa, niin minä totta maarian en olis siihen hommaan ryhtynyt, ja kyllä *tämä* on niinhyvin ensimmäinen kuin viimeinenkin kerta, olkaa siitä huoletti. Mutta minä luulen, että minun täytyy luiskahtaa täältä Indiaanien Alueelle ennen muita, sillä Sally tati uhkaa ottaa minut "omaksi pojakseen", niinkuin se mukamas olis mahdollista, ja ruveta minua sievistämään, ja mitään semmosta minä en kestä. Olen saanut siitä kyllekseni ennen.

Loppu.

Kunnioittamalla, Huck Finn.

Viiteselitykset:

[1] Huck tarkoittaa *abolitionist'ia* (sanasta abolition, lakkauttaminen), jolla nimellä merkittiin neekeriorjuuden lakkauttamisen harrastajia. Suomentajan muist.

[2] Tapettu kansan-raivossa. Suomentaja.

[3] The *dolphin*. Huck tarkoittaa *dauphin*, jolla nimityksellä merkittiin Ranskan perintöprinssejä. Suoment.

[4] Parlez-vous français? = Puhutteko ranskaa? Suoment.

[5] Suomalaiselle lukijalle tulee kenties tässä erittäin huomauttaa leikillisen tekijän joteskin pistävää pippuria, joka tajuttomasti ja kieltoperäisesti tipahtelee Huck'in suusta neekeriorjuuden kannattajaan maistettavaksi ja vielä räikeämpänä ilmenee edempänä kirjassa. Huck on syntynyt ja kasvanut orjavaltioissa, vallitsevien lakien ja yleisen mielipiteen kasvattina, lakien, mielipiteen, uskonnon ja hurskaiden pappien, jotka kaikki leimasivat varkaaksi jokaista, joka auttoi rääkättyä mustaa orja parkaa karkaamaan. Rehellisen Huckin rinnassa piilee kuitenkin, syvälle kätkeytyneenä, parempi laki, mielipide, uskonto ja pappi, mutta niitä hän uskollisena kansalaisena pitää väärinä ja taistelee kovasti niin sanoaksemme virallista "syntiänsä" vastaan. Tekijän mestarillinen kuvaus hänen "paatumuksestaan" ja jäämisestään "synnin tielle" edempänä tekstissä tekee erinomattain hauskan vaikutuksen. Suoment. muist.

[6] Washington ja ranskalainen Lafayette, Amerikan vapaussodan pääsankarit, ovat joka Amerikalaisen suussa, ja Huck pitää nähtävästi heidän nimejään yleiskäsitteinä, aivankuin joka koskea sanottaisiin Imatraksi. Suoment. muist.

[7] Bilgewater (väännös sanasta Bridgewater) = kölivesi, talkavesi, pyörrevesi.

[8] Dauphin. [ransk. = kruununperillinen]

[9] David Garrick, kuuluisa englantilainen näyttelijä, k. v. 1779. Suoment.

[10] Kujakauppala. A little onehorse town = pieni kaupunki, joss' on ainoastaan yksi hevonen; ykshevos-kaupunki. Suoment.

[11] Amerikalainen puhuu englanninkieltä omituisella tavallaan, joka äänenpainossa ja muutenkin huomattavasti eroaa Englannin puhetavasta, melkein niinkuin Suomen ruotsi Ruotsin ruotsista. Suoment. muist.

[12] "Kuningas" ajaa takaa lainasanaa "*obsequies*" (= hautaus-menot eli -seremoniat), mutta kompastuu kuulemaansa "*orgies*", jonka merkitystä hän ei oikein tunne. Orgiat = hurjat juomingit. Suoment. muist.

[13] Alkutekstissä: obseqvies. Suoment.

[14] Heinäkuun 4:s on Yhdysvaltain kansallispäivä, muistoksi Vapauden julistamisesta sinä päivänä v. 1776. Suoment.

[15] The *Mayflower*; sen laivan nimi, jossa "Pyhät vaeltajat", joukko sorrettuja puritaaneja Englannista, v. 1620 tulivat Pohjois-Amerikan itärannalle ja laskivat perustuksen uudelle vapaalle yhteiskunnalle. Suoment.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK HUCKLEBERRY FINNIN (TOM SAWYERIN
TOVERIN) SEIKKAILUT ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

**Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™
electronic works**

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a

compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail)

within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to

reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.